בעזרת השם יתברך

התורה היא לא סתם חכמה.
היא דרך חיים.
לכן לא מספיק רק ללמוד אותה
אלא צריך לחיות אותה
ולהכניס אותה לכל פרט קטן בחיינו.

מהפרשה לחיינו

על חומש שמות

הדברים הקטנים שאפשר ללמוד מפרשת השבוע ולהכניס לחיינו.

ראובן (רוני) פיזנטי
מהדורה שניה, התשע"ח

מותר לצלם ולהפיץ לזיכוי הרבים

אמונה
www.faith.co.il

הסכמת הראשון לציון הרב יצחק יוסף שליט"א

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

Yitzchak Yosef
The Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
President of The Great Rabbinical Court

בס"ד, י"ט חשון תשע"ח, 4-194/ע"ח

דברי ברכה

הובא לפני גליונות הספר החשוב **"מהפרשה לחיינו"**, חיזוק בעניני אמונה, שחיבר וערך האברך הנעלה, שוקד באהלה של תורה, משנתו סדורה וערוכה, עמו עוז ותושיה, יראתו קודמת לחכמתו, שמן תורק שמו, כבוד שם תפארתו, הרה"ג **ראובן פיזנטי** שליט"א.

הנה המחבר יגע וטרח לדלות מכל פרשה ופרשה דרך חיים כיצד לנהוג, ובחכמה נבונה מצא לקחים נפלאים שאפשר ללמוד מתוך הפרשה, לחיות חיי תורה ויראה, ובפרט בענין האמונה ובטחון. וראיתי את אשר עשה בעטו עט סופר מהיר, והרחיב כיד ה' הטובה עצות וחידושים מדברי התלמוד והמדרשים, ומרבותינו ראשונים ואחרונים מה שכתבו בענין זה, והוסיף משלו ממה שחננו ה' יתברך, שבהם יוכל לעבוד עבודת הקודש, עבודה תמה וטהורה, מבלי שום פניה כלל ועיקר, והכל הוא לעשות נחת רוח לבוראנו, ולהשלים תיקון נפשנו בבואנו לעולם הזה, וערך הכל בטוב טעם ודעת דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף, בלשון צחה וברורה ובעזר ה' יהיה זה לתועלת וחיזוק בענין חשוב זה, ולזיכוי הרבים, ולפעלא טבא אמינא, איישר חיליה לאורייתא.

והנה במדרש (רבה פר' לט ס"א), אמר ר' יצחק משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה דולקת אמר, אפשר שבירה זו בלא מנהיג וכו'. ע"ש. והביאור הפשוט הוא, שאברהם אבינו ראה עולם שצועק אנכי ה' אלוקיך, ומזה הבין שיש בורא לעולם. כי א"א אחרת. מי יצר את הטבע הנפלא. אמונה פירושה בדבר שאתה לא רואה בחוש, אבל אתה מתבונן ומאמין. והרי מתוך העולם רואים את הקב"ה. מתוך התפוח, השלחן, וכו', והוי בגדר ידיעה ולא אמונה.

ובאמת שיש אמונה ויש ידיעה. ידיעה נאמרת על דבר הנראה ונתפס, אמונה נאמרת על דבר שלא רואי ולא נתפס, דבר שלמעלה מהשגתינו. רואים מציאות הבורא מתוך העוה"ז, זה בגדר ידיעה, אני יודע שעץ זה נעשה בכח עליון, סוגי הפירות במראה ובטעם כל זה אני יודע שזה מכח עליון שטבע כן בטבע. אמנם לא ראיתי, אבל זו ידיעה. ולכך צריך אמונה.

הסמ"ג (מ"ע א'), כותב, מצות עשה להאמין כי אותו שנתן לנו את התורה בהר סיני, על ידי משה רבינו, הוא ה' אלוקינו שהוציאנו ממצרים, וזהו מה שאמר בשעה שנתן את התורה (שמות כ, ב): אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. ע"כ. והיינו שמהפסוק אנכי ה' אלוקיך למדים שמצווים אנו להאמין שיש מציאות ה'.

והרמב"ם (בפ"א מהל' יסודי התורה ה"א) כותב, יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו. ע"כ. והדגיש את המושג ידיעה. וכן מבואר בהלכה ו' שם, שידיעת דבר זה מצות עשה, נאמר אנכי ה' אלהיך, וכל המעלה על דעתו שיש שם אלוה אחר חוץ מזה, עובר בלא תעשה שנאמר לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, וכופר בעיקר שזהו העיקר הגדול שהכל תלוי בו.

ונודע מה שהעירו ממ"ש הרמב"ם בספר המצוות (עשין מצוה א) בזה"ל: המצוה הראשונה היא הצווי אשר צוונו להאמין האלוהות, והוא שנאמין שיש שם עילה וסיבה, הוא פועל לכל הנמצאות, והוא אמרו ית' אנכי ה' אלהיך. ע"כ. ומבואר שמצות אנכי ה' אלוקיך הוא אמונה, ואילו ביד החזקה מבואר דאנכי ה'

Yitzchak Yosef
The Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
President of The Great Rabbinical Court

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

אלוקיך הוא ידיעה. והדברים לכאורה סותרים. ומביאים שהגרי״ז שאל את הגר״ח שאלה זו, והשיב, שביד החזקה מדובר על מה שבני אדם יכולים לתפוס בשכלם, שבזה צריכים להגיע לדרגה של ידיעה, שנוכל לדעת מתוך הבריאה מציאותו יתב׳, מבשרי אחזה אלוה, ואליו בספר המצוות הכוונה היא בדברים שהם למעלה מהשגתינו, שבהם חייבים אנו להאמין, דלא שייך בהם ידיעה, ואין כאן סתירה.

וכיו״ב כתב במעשה רוקח על הרמב״ם, וז״ל: ולא כתב להאמין לפי שעיקר המצוה היא על ידי הידיעה האמיתית, כדרך שעשה אברהם אבינו ע״ה, ועל דרך דע את אלהי אביך ועבדהו, אשר על ידי זה תתחזק ממילא האמונה בלבו, ויחול עליו מצות היחוד והאהבה וכו׳, וכן עשה רבינו בתחילת מנין מצות. ע״כ. וע׳ להגר״ח העליר במהדורתו על ספר המצוות, ע״ש ויש מי שכתב ליישב, שהמלה הערבית שהשתמש בה הרמב״ם בספר המצוות, להאמין האלהות, משמעותה ידיעה.

הגאון רבי אלחנן וסרמן בקובץ מאמרים כותב, שעצם העובדא שהתורה ניתנה לכלל ישראל, מקטנם ועד גדלם, וכל ילד בן י״ג שנה, וילדה בת י״ב שנה, נעשים חייבים בכל המצוות, כולל מצות האמונה, מדבר זה מוכח שמצוה זו היא פשוטה ביותר, שמתוך הבריאה רואים בחוש את מציאותו יתב׳. כי אם היה צריך מחשבות ומחקרים לכך היאך התורה ציותה ילד בן י״ג שנה. הרי טעו בדבר פילוסופים וכו׳.

ובאמת שהשכל בעצמו מחייב זאת, להבין שבדברים שהם למעלה מן שכל אנוש, אין להתבונן בהם, וכל המתבונן באלו מבזה את השכל. למה הדבר דומה, למי שנותנים לו פרח עם ריח טוב להריחו, והוא לוקח את הפרח ומניחו ליד האוזן. הוא מבזה את עצמו בזה, שתולה באוזן מה שלא יכולה. וכן מי שמביאים לו ציור נאה ולוקח הציור ומניחו אצל האף להריח, הרי א״א להריח יופי של ציור. כך מי שמתבונן בדברים שהם למעלה מהשגת השכל, מה יש למעלה וכו׳, בזה גופא הוא מבזה את השכל, שתולה בה מה שאין בה שום כח לידע דברים כאלה. וזה שמצינו אצל אברהם שהגיע להכרה מתוך התבוננות בבריאה. מה רבו מעשיך ה׳.

ובאמת מי שמתנער מתאוות העולם הזה, ומתבונן בשכלו ממחזה שמים לרום, הארץ והימים לעומק, הוא נרגש ונדהם, כמ״ש הגאון החזון איש בריש ספרו אמונה ובטחון, והסיף: כי העולם נדמה לפניו כחידה סתומה, כמוסה ונפלאה וכו׳, כי העולם שלפניו נבנה בתכנית מעובדה ומחושבת מראש, וכאילו מהנדס חכם צייר לפניו את העולם בטרם נברא, ופגע בעיכובים מכריעים על כל שעל ושעל, אבל מרצו הגדול עמד לו להסיר כל המכשולים אחת לאחת. ומה נהדר המראה, ומה נפלאה תכניתו של בן האדם, איש איש בגוון מיוחד [כשם שפרצופיהם אינם דומים וכו׳], וישם בפני האדם שתי מכונות קטנות אחת בימין ואחת בשמאל, ואנו רגילים לקרוא להם עינים, כמה מן החכמה יש בעין, לא תשבע עין לראות, ואוזן לשמוע וכו׳. וע״ש שתיאר את פעולות גוף האדם שזו למעשה מכונה פלאית ההולכת של שתים, כיצד המעיים פועלות, כיצד הלב פועם עשרות שנים בלי בטריה, והדם נזרק למעלה ולקצה הרגלים בתמידות, חוש הידים, המוח, כל הדברים האלה מחזקים את האמונה, כי מי יכול לברוא דבר לפאי כזה, אם לא הבורא יתב׳, וזהו מבחינת מבשרי אחזה אלוה.

ולא נצרכה אלא לברכה, שיהי רצון שחפץ ה׳ בידו יצלח, ויפוצו מעיינותיו חוצה, להגדיל תורה ולהאדירה, וימשיך לזכות את הרבים, לאורך ימים ושנות חיים, בטוב ובנעימים.

בברכת התורה,

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

יצחק יוסף
YITZCHAK YOSEF
The Rishon Lezion Chief Rabbi of Israel
הראשון לציון

הסכמת רב העיר נתיבות הרב פינחס כהן שליט"א

לשכת רב העיר נתיבות
ע"ה פינחס כהן ס"ט

בס"ד [illegible]

[illegible]

שמחתי לראות את הסתכים על פרטיות
השבוע (ג' ברכים) בשם "מהפרשה לחיינו"
שחיבר ורתב הרב ראובן פיזנטי הי"ו
ונהנתי לראות שלוקח נקודות מהפרשה
ומשלין אותם שיחות על חיי הום יום
שלנו ורבל מתוך יראת שמים שפורה
ולקרב עמך ישראל לאביינו שבשמים.
יהי שיפוצו עוד מעיינותיו חוצה להגדל
תורה ולהאדיר.

בברכה

[illegible]

ע"ה הרב פנחס הכהן ס"ט
רב העיר נתיבות

רח' חפץ חיים 404, נתיבות 80200. טל:9933555/6, 08-9941027. פקס:08-9945802

הסכמת מחבר חוברות "בהלכה ובאגדה" הרב דוד שלום נקי שליט"א

בס"ד

כג אלול ה'תשע"ז

דברי ברכה

ראה ראיתי גליונות הספר החשוב **"מהפרשה לחיינו"**, אשר חיבר וערך בטוב טעם ודעת, האברך היקר והחביב שוקד באוהלה של תורה, לילה כיום יאיר כחשכה כאורה, חכו ממתקים וכולו מחמדים, מוכתר במידות ובנימוסים, גן של הדסים, הרב **ראובן פיזנטי** שליט"א.

עברתי כמסת הפנאי בין בתרי אמרותיו, וראיתי כי כביר מצאה ידו להביא דברי חיזוק מרבותינו ז"ל, הן במדרשי אגדה, משלים ומעשיות בטוב טעם ודעת, ולהשליכם על חיינו ביום ביום. כי התורה שלנו כוללת כל הטובות שבעולם וממנה תוצאות חיים. אשריו ואשרי חלקו שזוכה להיות נמנה ממזכי הרבים, שעליהם נאמר (דניאל יב ג): "וְהַמַּשְׂכִּלִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד", כשם ששבעת כוכבי לכת נראים לנו כניצוצות קטנים, והאמת שהם פי כמה וכמה מיליונים מכל כדור הארץ, **כך המזכים את הרבים ערכם גדול אצל השם יתברך.**

וכאן המקום להביא מה שכתב הגאון הקדוש רבי אברהם אזולאי [בעל "חסד לאברהם", סבו של מרן החיד"א] לבאר את המשנה באבות (פרק ג משנה יז): "כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו", כלומר: **כל שיש לבריות נחת רוח בעולם הבא מסיבתו, לפי שהוא מזכה אותם, רוח המקום נוחה הימנו.** אבל מי שאומר שלום עליך נפשי ואני וביתי נעבוד את ה', ומה לי להדר ולזכות את אחרים, ומעולם לא זיכה לשום בריה מחמתו, כביכול לא נתן נחת רוח למקום, **שאין חפץ ה' כי אם במי שמזכה את הבריות.** עי"ש.

וכבר כתב הגאון "פלא יועץ" (ערך אסופה) במעלת אסיפת הדרושים לזכות את ישראל, וזה תוכן דבריו: כמה טובה עשו לנו בעלי אסופות רבותינו הקדושים אשר בכל דור ודור זכו וזיכו את הרבים, זכות הרבים תלויה בהם, שאלמלא הם נשתכחה תורה מישראל, ובפרט כגון אנחנו דור יתום שביתומים, אשר טרדות הזמן רבו עלינו, ואין הפנאי מסכים אתנו כל כך ללמוד בשקידה כל כך כמו הראשונים ודעתנו קצרה, ואם נבוא ללמוד ספרים הרבה אין קץ, ומי הוא זה אשר תשיג ידו להיות כל הספרים נמצאים אצלו, אבל על ידי האסופות נוכל לצאת מעט ידי חובתנו. **ובכל דור צריכים את ספרי האסופות, וכן יעשה כל תלמיד חכם אשר חננו ה' דעת וספרים הרבה, ישתדל להועיל לרבים בדברים הנצרכים מאוד, ויעשו אסופות כיד ה' הטובה עליהם, מי מקיצורי דינים והלכות, מי מהקדמות לדרושים, ומי מתוכחות מוסר וכדומה, כל אשר עושים, חסד גדול יחשב, ואין לך חסד גדול מזה שהוא חסד בנפש, ועושי אלה הם מזכים את הרבים וזכות הרבים תלויה בהם.** ואל יחושו ללעג השאננים שאומרים, מה הועילו אלו החכמים בתקנתם לכתוב לנו את הידוע ומפורסם בספרים, אין זה כי אם ללקט כסף וליטול את השם שהוציאו ספר. שארי להו מרייהו למדברים כן, כי לא צדקו, **שבודאי הגמור יותר טובים לנו אלו הספרים של אסופות** מכל חיבורי הפלפולים והחריפות, כי מה יתן ומה יוסיף לנו אלו החיבורים, רובם הם מתעפרים בעפר, אין דורש ואין מבקש וכו', אבל **אלו הספרים של האסופות תועלתם מרובה כאמור, ולכן כל תלמיד חכם ירדוף אחריהם כאשר ירדוף הקורא בהרים, ויד כל ממשמשת בהם כל שעה, כי בזמן הזה הקיצור הוא טבע חריף אהוב ונחמד לכל, ואומרים דרך צחות: "ויאמר לקוצרים ה' עמכם". ומתוך כך יהיו דבריו נקראים ונזכרים ונאמרים בבתי כנסיות של תלמידי חכמים ובבתי מדרשות ויהיה מזכה את הרבים, ותתענג בדשן נפשו.** זהו דרך ישרה לפי דעתי למחברי חיבורים. עכ"ד.

לא נצרכה אלא לברכה, יהי רצון שיזכה הרב המחבר הי"ו להמשיך לעלות מעלה מעלה במעלות התורה וביראת שמים טהורה, ולחבר עוד חיבורים טובים ומועילים לכלל ישראל, והיה שמו כשם הגדולים אשר בארץ לגאון ולתפארת, ברבות הטובה, גם עד זקנה ושיבה, יפוצו מעיינותיו חוצה, להגדיל תורה ולהאדירה, אמן ואמן.

בברכת התורה ובהוקרה והערכה רבה

דוד שלום נקי

ראש כולל להוראה ומו"צ בעיר דימונה

מפתח הפרשיות

פרשת שמות..... 10
עבדות רוחנית ושעבוד פסיכולוגי..... 10
ילדים זה שמחה..... 20
התחכמויות של יצר הרע..... 34
להשתחרר מהעבדות שלנו..... 38
הנינויים מביאים לפריצת ההגבלות..... 40
כל החיים הם הצגה..... 43
לא מתרגשים מקשיים בדרך אל המטרה..... 46

פרשת וארא..... 51
ניצוצות, בירורים, טבע והתבוננות..... 51
החמצת הזדמנויות מרוב התעסקות בתפל..... 66
לא לחכות לקשיים וייסורים..... 72
היכן הניסיון?..... 76
לא מוכרחים להיות עקשנים וצודקים..... 79
שילוב חרדים בחברה הישראלית..... 84
להפיק לקחים, לעמוד בקבלות ולקיים הבטחות..... 110

פרשת בא..... 114
בחירות גרועות מתוך הרגש..... 114
להיזהר מפשרות עם יצר הרע..... 123
למה הקדוש ברוך הוא צריך שנקיים מצוות?..... 132
מכניסים אור לחיים..... 136
מאמינים בשקרים של עצמנו..... 140
השם נותן חן..... 146

פרשת בשלח..... 151
לא חוזרים בתשובה מנסים, רק מהתבוננות..... 151
לפעמים רק צריך להיות בשקט..... 157
מסירות נפש..... 162
המסע הרוחני של חיינו..... 170
השם לא בא בטרוניא עם בריותיו..... 174
פרשת המן – סגולה לפרנסה..... 178
השם רופאנו – ברכת אשר יצר..... 180

טו בשבט..... 184
מדוע האילנות צריכים חג משלהם?..... 184
הלכות תרומות ומעשרות..... 188

פרשת יתרו..... 196
הכנה והתקדשות..... 196
מדוע צריך לפחד מהשם?..... 203
רק אדם חזק יכול להשפיע..... 214
מידה כנגד מידה..... 222
לזכור את השבת..... 226
להתבונן בנסים שמקיפים אותנו..... 228
ירידה לצורך עליה..... 231

פרשת משפטים..... 237
לא ללחוץ את הגר..... 237
עבירה היא נפילה לבור ללא תחתית..... 243
לא לוקחים את הדירה והרכב לעולם הבא..... 248
בשביל עזרה צריך לצעוק..... 253

מצוות הלוואה ואיסור ריבית..... 257
נעשה ונשמע..... 261
לא להיות אחרי רבים לרעות..... 271
הסבלנות משתלמת..... 278

פרשת תרומה..... 282
לעלות בקודש..... 282
איך לעורר את כוונת הלב..... 286
למי לתרום?..... 294
הכרובים מלמדים אותנו לעבוד את השם..... 306
קדושת בית הכנסת ובית המדרש..... 312

פרשת תצווה..... 318
לשים את האמת על הלב..... 318
לשמור על הזהות שלנו..... 326
כוח הדיבור: להיזהר במה שמוציאים מהפה..... 329
עם ישראל שלם רק מתוך אחדות..... 333

פרשת זכור..... 338
למחות את זכר עמלק זו לא אכזריות..... 338
למחות את הספק שבתוכנו..... 344

פורים..... 355
מסכות, רעשנים ובלי הרבה חטאים..... 355
לא לשכוח מי מציל את ישראל מאויביהם..... 359
תענית אסתר..... 363
אוסף של צירופי מקרים בהשגחה פרטית..... 367
כוחה של טבעת..... 370

פרשת כי תשא..... 373
אם כבר עבירות אז לפחות לא ליהנות מהן..... 373
אין ברכה בדבר הספור..... 379
בלי פשרות, רק השם..... 384
צמצום ומוגבלות לצורך האדם..... 393
תמיד יש ברירה ותקווה..... 397
בלבול וחיפזון מהיצר הרע..... 401
הלכות בשר וחלב..... 407

פרשת ויקהל..... 412
מראות הצובאות – להכניס קודש בחול..... 412
קיצור הלכות שבת..... 416
המנורה שמאירה לנו את החיים..... 436
אין דבר העומד בפני הרצון..... 441
למי שייכת השבת?..... 444

פרשת פקודי..... 450
סוד הצמצום..... 450
השתדלות שלנו, תוצאה של הקדוש ברוך הוא..... 456
להיטהר לפני עבודת הקודש..... 462

הקדמה

פרשיות השבוע גדושות בסיפורים מדהימים, פירושים מאירים, מדרשים מרתקים, דברי אגדה מתוקים מדבש והרבה מסרים חשובים שקיבלנו מרבותינו הקדושים. צריך לדעת שכל אלו לא באו רק כדי לספר לנו סיפורי היסטוריה על מה שהיה פעם בתקופה שמבריאת העולם ועד כניסת בני ישראל לארץ, אלא הם באים ללמד אותנו כיצד לחיות בצורה נכונה וטובה יותר את החיים שלנו כאן ועכשיו.

כל החיים שלנו רמוזים בתוך התורה הקדושה. פרשיות השבוע מביאות לנו מסרים מהפכניים ודרכי התמודדות לחיים. הן מדריכות אותנו לעבודת המידות ומכילות מפתחות עצמתיים להמראה רוחנית והתקדמות בחיינו. אם נתבונן בין המלים בפרשה ונפנים את המסרים שהתורה מחדירה לנו, נגלה פתרונות לכל בעיות היומיום שלנו, רעיונות מופלאים ודברים מדהימים שיתאימו בדיוק לרגע הספציפי הזה בחיינו.

חשוב ללמוד את המדרשים ולהבין את פירושי התורה של המפרשים הידועים. אבל זה לא מספיק לקחת את כל זה בתור חכמה או ידע תאורטי בלבד. חשוב הרבה יותר לראות כיצד אנחנו נכנסים ומשתלבים בתוך אותם פירושים ומדרשים, כיצד אנו לומדים מכאן ומשפרים את חיינו. איך אנו יוצרים מציאות חדשה בצורה מעשית מאותם מדרשים ופירושים.

לרוב, אנשים נוטים להתייחס למדרשים כאל סיפורי מעשיות דמיוניים חס ושלום, ואם עולות קושיות מהפרשה אז חושבים שאולי חס ושלום יש טעות בתורה. אבל צריך לדעת שכאשר עולה שאלה כלשהי, דווקא שם צריך לעמוד על העניין, להתבונן ולחקור, ואז אפשר להגיע לתובנות עצומות וללמוד דברים מדהימים ונפלאים ביחס לחיינו.

השתדלנו, בסיעתא דשמייא עצומה, לנסות לקחת נקודות קטנות מתוך פרשת השבוע שלפעמים קצת מתפספסות, לפתח אותן ולנסות להתבונן כיצד ללמוד מהן ישירות לתוך החיים שלנו היום. ניסינו ללמוד מתוך השאלות העולות על הפרשה על המסרים שעלינו להפנים ועשינו השתדלות גדולה להוריד את הדברים לרמה הפשוטה והיומיומית, בשפה פשוטה ובגובה העיניים, עם דוגמאות מחיי היום יום, כך שכל יהודי יוכל להתחבר לתכנים הגבוהים של פרשיות השבוע בצורה פשוטה, יעילה

וקלה.

אמנם ישנם פירושים רבים לתורה, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים. לא ניסינו לבוא לבאר את התורה, להכריע על פירוש מועדף או להמציא פירושים חדשים. לכל זה בוודאי שאין לנו כוח ויכולת. הדבר ברור שאם דברים מסוימים הכתובים כאן מתנגשים ח"ו בצורה מסוימת עם דברי רבותינו, אז הדברים כאן הם בטלים ומבוטלים מול העוצמות האדירות שאותן כתבו רבותינו הקדושים. רק ניסינו להוציא לקחים נפלאים שאותם אפשר לקחת מתוך הפרשה ולהכניס אל תוך חיינו כדי שלא רק נלמד את התורה, אלא גם נוכל לחיות אותה בכל רגע. לכן קראנו לספר "מהפרשה לחיינו", כי מתוך הנקודות הקטנות שבפרשה, אנו לוקחים צידה רוחנית והדרכה מעשית לחיינו.

בנוסף ניסינו מפעם לפעם לרכז מעט הלכות בסיסיות וחשובות הקשורות לפרשיות. גם כאן בוודאי שלא באנו להכריע בין הפוסקים הגדולים או בין העדות השונות. רק רצינו להביא למודעות מעשית את עניין ההלכות בצורה כללית, ובעיקר למתחילים את דרכם שלא מודעים להלכות החשובות שעל כל יהודי לדעת ולקיים. פעמים רבות אנשים לא יודעים דברים עקרוניים וחשובים בהלכה וחסר להם את הבסיס. הדברים מובאים בכלליות רבה, עם דגש על עיקרי ההלכות בלבד, בלי להיכנס לפרטי הדינים.

מובן הדבר שישנם חילוקים רבים בין הפוסקים ובעיקר בין המגזרים, שההלכה יכולה להשתנות מהקצה אל הקצה. אלא שרצינו לתת טעימה קטנה כדי להוריד את הדברים לרמה מעשית פשוטה שאותה יוכל כל יהודי להבין ולהתחיל לקיים, ומשם הדרך פתוחה ללמוד את דברי הפוסקים, כל אחד לפי רבותיו ומנהגי אבותיו.

אם ירצה השם נזכה להתחזק מהדברים ולהתעלות למקומות גבוהים מתוך הדברים המופלאים שנוכל למצוא על ידי התבוננות פשוטה מעבר למלים של פרשיות השבוע. השם יתברך יאיר את עינינו ויפתח את לבנו.

פרשת שמות

עבדות רוחנית ושעבוד פסיכולוגי

לאחר שמשה ואהרן אומרים לפרעה לשחרר את בני ישראל, הביטחון של פרעה מתערער והוא מבין שכעת הדברים כבר לא יחזרו להיות כפי שהיו עד עתה. הרי מספיק שאדם רק שומע על אפשרות כזו של גאולה, ומיד המחשבות שלו הולכות לכיוון חשיבה אחר ואז הוא מקבל כוחות ויכול למרוד ולפעול כדי להשתחרר. ומזה פרעה פוחד ולכן הוא מרגיש מוכרח למנוע מבני ישראל לחשוב בצלילות, כך שלא ימרדו בו ולא יחשבו כלל על אפשרות של גאולה.

אז הוא מחליט להכביד עליהם את העבודה שלא יהיה להם פנאי לחשוב כלל. ולכאורה פרעה יכול היה פשוט להכביד את העבודה עצמה, לבקש יותר הספק, לתת להם עבודות פיזיות קשות יותר, להכות אותם וכו'. אבל במקום זה הוא בחר בדרך יצירתית שמשנה את כל צורת העבודה. הוא החליט שמאותו יום הם לא יקבלו תבן ויצטרכו לדאוג לקושש תבן בעצמם.

ובאמת אותה שיטה היא גאונית. שכך הוא לא הכביד את העבודה רק מבחינת פיזית, אלא בעיקר מבחינה מחשבתית ופסיכולוגית. הוא העביר את האחריות לידיים שלהם. כעת בני ישראל לא רק עובדים קשה יותר, אלא צריכים לתכנן תכנונים ולחשוב כיצד יצליחו לקושש תבן וגם להספיק את מכסת הלבנים. כך הם לוקחים את העבודה גם מחוץ לשעות העבודה שלהם והדבר נמצא במחשבות שלהם יום ולילה. וכך אפשר ללחוץ אותם ולשבור אותם.

גם שיטת העבודה הייתה בצורה היררכית, שהיו ממנים שוטרים מבני ישראל, שהם יהיו הממונים על כך שהעבודה מתבצעת כראוי. ואם הפועלים לא היו מגיעים להספק הרצוי, אז המצרים היו באים בטענות לאותם שוטרים והיו מכים אותם. וכך רצו שאותם שוטרים יהודים יכו את חבריהם שעובדים בפרך, שהרי אם לא יעשו זאת ולא

יגיעו להספק, אז הם עצמם יוכו על ידי הנוגשים המצרים.

לפעמים האדם מגיע לייאוש וכבר לא אכפת לו מכלום. שהוא מבין שהמצב גם ככה גרוע ואז כבר אין לו כוח לפעול ואפילו לא אכפת לו שיהיה גרוע יותר. אבל כאשר נותנים לו אחריות, שהוא מבין שהוא משפיע על אחרים, אז אמנם כבר לא אכפת לו מעצמו, אבל הלחץ מחייב אותו להתאמץ יותר בשביל אלו שתלויים בו.

תארו לכם שמישהו מביא עבודה קשה לאדם א', ומאיים שאם הוא לא יבצע את העבודה כראוי, אז הוא יכה את אדם ב'. אדם ב' שיודע שמכים אותו בגלל אדם א', כועס עליו והופך לאכזרי כלפיו. כעת אדם א' בלחץ עצום להספיק את העבודה, כי הוא יודע שמישהו אחר יסבול בגללו. ואדם ב' ייכנס ללחצים וכעסים גדולים על אדם א', בגלל הסבל שהוא גורם לו. וכך הדבר מביא למחלוקות, מריבות, כעסים ובעיקר הרבה לחץ. לכן המצרים בחרו בדרך הזו, כדי לשבור את רוחם של ישראל, להפוך אותם ללחוצים ואכזריים ולגרום להם להיות עסוקים בלי להספיק לחשוב לעומק.

כאשר מוטל על האדם לעשות עבודה קשה כלשהי, אז אמנם זה לא נעים, אבל מכל מקום הוא עדיין בן חורין. אבל כאשר נותנים לו אחריות גדולה על משהו שקשה מאוד לעשות, זה מביא לו לחץ איום. ואז הוא כבר הופך להיות אדם אחר. הוא לא חושב בהיגיון ויכול לאבד דברים יקרים וחשובים מתוך כך.

כי גם אם נותנים לאדם עבודות פיזיות קשות, לאט לאט הוא מתרגל והרוח שלו בפנים נשארת חיה. הוא עושה דברים קשים ומפרכים, אבל אין לו שום אחריות. אם ממש נמאס לו הוא גם יכול למרוד. השעבוד שלו הוא רק כלפי חוץ והוא לא מתחבר לאותה עבודה שהוא עושה. אבל כאשר מטילים את האחריות עליו זוהי כבר מעמסה נפשית כבדה ואז אותו אדם כבר לא יכול להתמודד והופך למשועבד לחלוטין.

אדם שעובר דברים פיזיים קשים והתעללויות קשות במשך כל היום הוא מסכן ותשוש, אבל מכל מקום עדיין יכול לחשוב בהיגיון. הוא מתפלל מעומק לבו אל השם יתברך שיגאל אותו מהצרות. הוא חוזר לביתו בסוף היום ומקבל כוחות

מתוך שרואה את אשתו וילדיו. הוא חושב בהיגיון ומנסה למצוא עצה כיצד לצאת מהצרה. הוא אמנם שבור ומפורק מבחינה פיזית, אבל את הרוח שלו לא יכולים לפרק.

אבל כאשר ההתעללות היא פסיכולוגית, אז אותו אדם מפתח חשיבה שונה ולאט לאט כבר לא מבין מה הוא עושה. הוא יכול לאט לאט לשתף פעולה עם האויב בלי להרגיש בכך. כבר אין לו זמן להתפלל וכשהוא נמצא עם אשתו וילדיו המחשבות שלו נמצאות במקום אחר. הוא יכול לכעוס ולצעוק עליהם כי הם מפריעים לו להתרכז בתכנון כיצד להספיק את מכסת העבודה שהטילו עליו. הוא הופך לאכזרי ורק מנסה לשרוד. כל מה שיש לו בראש זה אותה עבודה שעליו להספיק והוא מוכן למכור את כל הערכים שלו לשם כך.

עינויי הקדמה

השעבוד במצרים לא היה דבר זמני ששייך לאותו דור בלבד, אלא שעם הזמן והקדמה כולנו הפכנו למשועבדים. וגם אצלנו העינויים שאנו עוברים הם בעיקר נפשיים ולא פיזיים. אנשים לוקחים על עצמם בלי לשים לב הרבה אחריות על הכתפיים, וכך נכנסים ללחצים גדולים ולא מצליחים לחשוב בהיגיון. לכן יש אנשים שנראה שיש להם הכל לכאורה, אבל הם סובלים ומתענים, והכי גרוע שהם אפילו לא מודעים לזה.

זהו עינוי המחשבה. שלכל מקום שהאדם הולך הוא סוחב מטען כבד על הגב. מטען של כל החוסרים, הדאגות, הלחצים, המחשבות המטרידות וכו'. האדם חושב שהוא מתקדם, יש לו מכשירי חשמל מתוחכמים, מחשבים משוכללים, רכב יוקרתי, דירה גדולה, משכורת שמנה ושאר כל הדברים שהוא חלם עליהם. אבל הוא לא מצליח בכלל ליהנות מכל זה, כי המחשבות בראש מתרוצצות והדאגות לא נותנות מנוח.

כי ככל שהוא מתקדם, כך גם הצרות מתגברות. ככל שהוא מרבה נכסים, כך הוא מרבה בדאגות. כי יש לו אחריות, יש לו עסקים לטפל בהם, יש לו משכנתא לשלם, יש לו דברים חדשים שיוצאים שהוא צריך להשיג, יש לו חברים להתחרות בהם, ולאט לאט הוא מאבד שליטה ושוכח מעצמו.

אז הוא יושב כל היום במשרד יוקרתי עם פקידים שעושים לו קפה, אבל אין לו דקה לנשום וליהנות מזה. הוא בלחצים עצומים ועומד להתפוצץ. הוא חוזר הביתה ולוקח את כל הדאגות של העבודה ביחד אתו. ואז הילדים רוצים לשחק אתו, אבל הוא כועס עליהם שהם מפריעים לו. אשתו מנסה לעודד אותו והוא צועק עליה. כי הוא כמו מטען חבלה שכל נגיעה קטנה יכולה לפוצץ אותו. כל הכעס והלחצים של כל היום מחכים להתפרץ על מישהו.

ופעם הדברים היו פשוטים יותר. אמנם אנשים היו עובדים קשה, לא היה את הטכנולוגיה שעוזרת, לא היו רכבים שמקצרים את הדרך, לא היו ברזים אלא היה צריך לשאוב מים מבארות, ואפילו בית הכיסא היה בשדה. אבל היה שקט נפשי. היה אפשר ליהנות מהפשטות. אנשים היו יכולים לעצור כדי לחשוב ולהתבונן. לא היו דאגות רחוקות וטרדות שלא נותנות מנוח. היו לוקחים את הכבשים לשדה וכך יום שלם היו יושבים על איזה סלע מתחת לאיזה עץ בלי דאגות ומדברים עם השם יתברך.

אבל היום לוקחים את כל הטרדות של העולם בתוך מכשיר קטן בכף היד שאנו מחוברים אליו בלי הפסקה. ברגע אחד מתחברים לקצה השני של העולם ומוסיפים גם את הדאגות של כל העולם לתוכנו. לוקחים לכל מקום איתנו חדשות, דאגות והרבה היסחי דעת שלא נותנים לנו להתרכז ולחשוב את המחשבות של עצמנו. מחוברים לכלי תקשורת והופכים להיות תלויים בהם.

אנשים היום מוקפים במכשירים מתקדמים וצעצועים טכנולוגיים חדישים, אבל הם כבר איבדו כל עניין. הם לא באמת מתרגשים מזה כמו שפעם ילד היה מתרגש כשקיבל אופניים חדשות. היום הכל זמין וזול, ולכן העצלות גוברת, אין חשק לשום דבר ואין כבר למה לשאוף. והכי גרוע שאנו תלויים ומשועבדים. שאם תהיה הפסקת חשמל לכמה שעות, הכל מושבת ואי אפשר לתפקד.

מרוב פינוק ומותרות התרגלנו שיש הכל ולא יכולים להסתדר לרגע אחד בלעדי זה. אם ליום אחד המזגן לא יעבוד אנשים יקרסו. אפילו בפירות וירקות כבר לא מוצאים טעם, שכבר התרגלו לטעמים תעשייתיים חזקים, מלוחים

ומתוקים. אנשים לא שמים לב לעומס העצום שיש להם בראש, שכבר לא מצליחים ליהנות מהפשטות של הטבע.

האדם לוקח את כל העולם באחריותו. לוקח על עצמו דברים מעבר ליכולות שלו. הוא מוכרח להיות זמין בכל רגע. מוכרח לעשות רושם על כולם כדי שיחשבו עליו דברים טובים. מוכרח להיראות מוצלח, עשיר ושמח. מוכרח להיראות טוב בפני אחרים כדי לא להרגיש מוזר. אבל אז כל החיים שלו הם בכלל לא שלו. השתלטו על המחשבות והרגשות שלו והוא כבר לא יודע מי הוא. לכן עלינו להבין שאנו מוכרחים להתנתק מכל זה כדי להתחיל באמת לחיות.

עינויי העבודה

גם מקומות העבודה השונים כבר תפסו את השיטה של פרעה. וכך מיום ליום הם הופכים את העובדים שלהם למשועבדים להם. שבמקום לתת להם עבודה פשוטה ולשלם להם משכורת תמורתה, הם מעדיפים להכניס תחבולות שונות כך שהאחריות תיפול על העובדים וכך הם יישארו משועבדים להם.

אז אם מישהו רוצה למכור מוצר ירוד ולא מוצלח, הוא שוכר לעצמו אנשי מכירות ונותן להם תגמולים. וכך במקום שהוא עצמו יתאמץ למכור דבר שאף אחד לא רוצה לקנות, העובדים עצמם ימכרו את הערכים שלהם כדי למכור את המוצר תמורת עמלה של כמה שקלים.

לאט לאט אותם עובדים לא מבינים שהם עושים דברים לא מוסריים כלל, הונאה, שקרים, גזל ושאר דברים נוראים שהם לוקחים על הגב שלהם, והם אפילו לא מרגישים שמשהו לא בסדר. כי עושים להם שטיפות מוח שתכלית העולם זה למכור כמה שיותר, מעודדים אותם עם תחרויות וכו', וכך הם מתעוותים לגמרי.

וכך מקומות עבודה רבים מנצלים את העובדים שלהם. מכניסים להם מידע כוזב שבראש סולם העדיפויות נמצאת העבודה. ובאמת אפשר לשמוע אנשים ברחוב שנשמעים כך, שבטוחים שהעבודה זה ערך עליון מעל הכל. שבלי עבודה לא שווים כלום. לכן אחת השאלות הראשונות ששואלים אדם שנפגשים אתו היא "במה אתה עובד?" וכך גם מגדירים את האדם, שפלוני נגר, ההוא בנקאי וזה

רואה חשבון, כאילו שזה חלק בלתי נפרד ממנו, כאילו שזו התכלית ובשביל זה הגיע לעולם.

כך הם מעבירים את האחריות לידיים של העובד ומחדירים לו שעבוד מחשבתי. שהעובד יודע שיש לו הספק מסוים, ואז אם הוא לא עמד בזמנים, הוא יישאר שעות נוספות ואפילו יעבוד בבית על חשבונו ועל חשבון משפחתו, ובלבד שיספיק לעשות את מה שהוא מרגיש שהוא מוכרח לעשות. כאילו שכל העולם יתמוטט ואף אחד לא יוכל לתפקד אם הוא לא יספיק לעשות את המטלה שלו.

כך נותנים לעובד פשוט להרגיש שכולם תלויים בו, כאילו שאין לו תחליף כלל. ואז מחוסר ברירה הוא מגיע לעבודה גם כשהוא חולה, כי הוא לא רוצה לתקוע את כל האחרים, והוא בטוח שלא יסתדרו בלעדיו, וגם לא נעים לו שמישהו אחר יצטרך להחליף אותו במשמרת שלו ואולי הוא גם ישמור לו טינה כאשר הוא עצמו יצטרך אותו. לכן הוא מוותר על הזכויות הבסיסיות שמגיעות לו, רק כדי שיעריכו אותו. ומי יודע, אולי גם יתנו לו איזו תעודת הוקרה שיוכל למסגר אם ממש ימסור את כל החיים שלו בשביל העבודה.

לאט לאט אותו עובד כבר מאבד את הערכים. שזה כאילו בסדר לשקר או לעשות דברים לא מוסריים כשאין ברירה, כאילו מתוך "מוסר" העבודה שלו. שבשביל לשמור על אותה עבודה הוא מוכן להקריב את האמונה ואת המשפחה שלו. הנאמנות שלו לעבודה גוברת על הנאמנות שלו כלפי עצמו, כלפי השם יתברך או כלפי המשפחה שלו. הוא בכלל לא מבין שהוא נותן את החיים שלו במתנה לאחרים.

כך לכודים בתוך המערכת וחושבים שאנחנו חלק ממנה. מספרים לנו שאותו מפעל או חברה היא כמו משפחה אחת גדולה. ואנחנו לא מבינים שצוחקים עלינו. שמנצלים אותנו ולוקחים לנו את החיים, שאנחנו עמלים ועובדים קשה, ובסוף הכל הולך לאחרים ולנו לא נשאר כלום. אנחנו חושבים כמה שאוהבים אותנו שם, אבל אנחנו בסך הכל כוח עבודה זול שמכניס הרבה. הדבר הרי ברור שבהזדמנות הראשונה שתהיה להם שיצליחו להסתדר בלעדינו, הם יעיפו אותנו בלי לחשוב פעמיים.

ואמנם נשמע שהדברים מתכוונים לעובדים השכירים שמשעובדים למקום העבודה שלהם, אבל אפשר לראות את זה בכל מקום, ואדרבה, אצל עובדים עצמאיים הדבר קשה הרבה יותר. ששם הם לא משועבדים למנהל העבודה, אלא לעצם העבודה. שהם מכריחים את עצמם לעשות עוד ועוד כסף. שעובד שכיר שמסיים משמרת סוגר את המקום והולך, אבל אותו עצמאי חושב כל היום איך להגדיל את ההכנסות ומבחינתו להיות זמין בכל שעה אפשרית כדי לייצר עוד עבודה.

פעם היו עובדים כמה שעות כדי להתפרנס מעט, ואת שאר היום היו משקיעים בתורה, במצוות, במשפחה ובדברים שבאמת חשובים. אבל היום השעות מתארכות, ולוכדים אותנו שם. זה שעבוד מוחי, שאנו מרגישים שאנו חייבים להישאר עוד קצת, ועוד קצת. צריך הרי לממן את כל המותרות שאנו רוצים לרכוש, את הרכב היוקרתי שמשמש אותנו, את כל הטכנולוגיה החדשנית שעדיין לא הצלחנו להשיג.

וכך האדם נשאב עוד ועוד לאותה עבודה. חושב על זה ביום ובלילה, משתף רגשות חזקים וחש כאילו שזוהי המשפחה שלו וכאילו שאותה עבודה זה חלק מהמהות שלו ממש. אלא שלאט לאט הוא שוכח את המהות האמתית שלו ולא מצליח להתחבר לעצמו.

לחצי הסביבה

הלחץ הגדול ביותר שהאדם נתון לו הוא הלחץ החברתי שמגיע מהסביבה. ולא מדובר רק על ילדים שנמצאים במסגרות כפי שנהוג לחשוב, אלא כולנו מושפעים ממנו. אנשים בוחנים כיצד אחרים מתנהגים, איך הם נראים, באיזו צורה הם חושבים, ולאט לאט מחדירים לעצמם את הדברים.

אז אמנם כל אדם הוא שונה, אבל בכללות אפשר לראות שיש דמיון רב בין כל האנשים שנמצאים בזמן מסוים ובמקום מסוים. שבהשוואה למקומות אחרים ולדורות אחרים, רואים היטב את ההבדל והדבר ברור שכולם מושפעים אחד מהשני.

אדם מרגיש צורך להיות שייך. הוא לא יכול ללכת נגד כולם ולעשות מריבות. הוא לא אוהב שמסתכלים עליו בתור חייזר שונה. הוא לא רוצה להיות בודד. אז הוא בוחן את הסביבה ואז עושה כל מה שאפשר כדי להשתייך אליה. וזהו לחץ אדיר שהוא נמצא בו, שכל החיים שלו משתנים לפי זה והוא מוכן לוותר על דברים יקרים וחשובים לשם כך, והוא אפילו לא מודע לכל התהליך שמתרחש.

והיום שהכול נגיש וקרוב, אז מטבע הדברים הסביבה של האדם התרחבה. הוא צופה בכלי התקשורת כיצד הדברים מתנהלים גם בקצה השני של העולם. הוא רואה כיצד מתלבשים בארצות אחרות, הוא רואה את התספורות, את צורת הדיבור, את המנהגים של עמים אחרים ולאט לאט מקבל את הדברים באהבה.

ואז אנשים נשאבים לתוך מנהגי גויים. פתאום נראה נוצץ בעיניהם לערוך טקס חתונה כמו שראו אצל הנוצרים. פתאום הם יוצאים לחגוג בתחילת שנה אזרחית כפי שראו אצל הגויים. פתאום נראה להם מרתק להיכנס חס ושלום לראות את האמנות בתוך כנסיה נוצרית, שזהו איסור עבודה זרה ממש. פתאום מקלים ראש והופכים את הכל לזול ומופקר. יוצאים למועדונים ומקומות בילוי הרסניים. עושים עבירות ומסתכלים על זה בתור דבר יפה וטהור, כמו שהגויים עושים את זה בלי נקיפות מצפון.

ואז מי ששומר תורה ומצוות נראה בעיניהם בזוי ומיושן. הכל מתוך הלחצים הפסיכולוגיים שמופעלים עליהם ללא הרף. בין המשפחה, בין החברים, בשכונה, במקום העבודה, במסגרות השונות, ברחוב ובכל מקום אפשרי. הרי רוב העולם לועגים לתורה ולמצוות, אם בצורה ישירה ואם בעקיפין, שיש כאלו שאומרים שהם מאמינים ומכבדים, אבל כאשר מזכירים קיום של איזו מצווה בסיסית אז מעקמים פנים ואומרים בזלזול ש"זה של דוסים", כאילו שיש יהודים שיש להם פטור מתורה ומצוות. וכך לאט לאט חשים את הזלזול ומתוך כך משתנים והופכים לגרועים יותר בלי להרגיש. דור אחר דור מתרחקים לאט לאט, כל אחד מוותר על משהו, עד שבסוף עוזבים את הכל ח"ו.

אלא שהם לא מבינים שהם מתרחקים מהחיים. שהתורה הקדושה היא עצם החיים ושהקרבה להשם יתברך היא התכלית. שזוהי המהות הפנימית של כל אדם

ורק כך האדם יכול להיות מאושר באמת. שאנחנו נמצאים במלחמה כמו במצרים, ורק שכעת השתלטו עלינו בלוחמה פסיכולוגית ואנו עובדים בשביל פרעה.

שעבוד אחרית הימים

וכך כאשר האדם בוחן את הדברים היטב, הוא מבין שצוחקים עליו מסביב. שעשו לו לוחמה פסיכולוגית כדי שיעשה את רצונם ויעבוד בשביל אחרים, אבל בעצם הוא עבד. כמו שהיינו עבדים במצרים, כך גם היום אנו עבדים. עבדים של הסביבה, של היצר הרע, של הטכנולוגיה, של העבודה, של הקדמה ושל כל דבר אפשרי סביבנו.

פעם אדם היה עובד כדי להרוויח כסף, ועם אותו כסף היה יכול להתפרנס כך שיוכל לחיות. התכלית הייתה החיים עצמם. אבל היום הכל הפוך. אדם חי בשביל התאוות, הוא הפך להיות עבד שלהן והן הפכו לתכלית שלו. וכדי להשיג את התאוות הוא מוכרח לעבוד כדי לממן אותן, ואז הוא עובד ועובד, וכך מתאווה עוד ועוד. מדי פעם הוא מתעדכן עם הסביבה כדי לראות שהוא עדיין הולך בכיוון של העדר, לבדוק שהתאוות שלו עדיין עדכניות. ואז ממשיך לעבוד קשה כדי להתפרנס בכבוד כך שיוכל לעבוד עוד יותר קשה לאחר מכן. אבל הוא אף פעם לא עוצר כדי לחיות.

הסטרא אחרא יונקת מהקדושה, מאיתנו. היא נותנת לנו לפעול ולהתאמץ ובסוף לוקחת לנו הכל. וכל הזמן מכבידה את העבודה בצורה פסיכולוגית שלא תיתן לנו רגע פנוי לחשוב עם עצמנו. הכל כדי שנשכח בשביל מה הגענו לעולם. שלא נשאל שאלות ולא נקום להילחם. שנמשיך להיות עבדים שמקדישים את כל חיינו כדי לשרת את היצרים שלנו. זו לא סתם עבודה קשה, אלא עבודה מנטלית שלא נותנת לחשוב כי אנחנו חלק ממנה. נוח לה שנקיים מעט מצוות, ואז נעבוד קשה עבורה ונעשה עבירות כך שהיא תזכה בכל השפע שהשגנו על ידי מעט המצוות שקיימנו. כמו עלוקה שנצמדת ומתפרנסת מאחרים.

ותארו לכם שאם בני ישראל במצרים היו מתאחדים כולם ומורדים, אז היו בוודאי יכולים לנצח את המצרים. הרי פרעה עצמו אומר בתחילת הפרשה שעם ישראל רב ועצום ממנו. הוא פוחד שתפרוץ מלחמה ואז בני ישראל ינצחו. לכן

הוא אמר שהוא צריך להתחכם, כי בצורה רגילה בני ישראל חזקים יותר.

אז באמת בני ישראל היו חזקים ויכלו למרוד ולצאת לחופשי, אלא שמרוב העול הכבד של השעבוד, הם לא הצליחו להבין שזה אפשרי. הם חשבו כמו עבדים. במקום להילחם במצרים שמתאכזרים אליהם, הם הפכו לעבדים שלהם וויתרו על חייהם כדי לתת לאותם מצרים אכזריים שפע. כך אנחנו במקום להילחם ביצרים ולמרוד, בוחרים לשרת אותם ולהפקיר את החיים שלנו בעבורם.

לכן לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה. שמרוב העבודה עצמה, לא יכלו לשמוע. וזו הייתה הגאונות של פרעה, שאמר הבה נתחכמה לו ומצא דרכים מתוחכמות לגרום להם להרגיש עבדים ממש כך שלא יוכלו למרוד. ששינה את כל התפיסה המחשבתית שלהם כך שירגישו שהם מוכרחים להיות עבדים במצרים ואין שום דרך אחרת. ורואים שזה עבד, שהיה להם קשה להאמין למשה שהשם רוצה לגאול אותם, וגם אחרי כל הנסים לא כולם האמינו, וגם אלו שכן האמינו ויצאו ממצרים המשיכו עם התלונות לאחר מכן ורצו לחזור למצרים.

ויוצא שהמלחמה הפסיכולוגית היא הקשה ביותר. כי במלחמה שכזו אנו כלל לא נלחמים, אלא מקבלים את הכל ובטוחים שאלו הרצונות שלנו. אנחנו חושבים שאנו הולכים בדרך טובה ועושים מה שצריך לעשות. אנחנו משרתים את האויב ונותנים לו שפע לגדול ולהתעצם. וכך אנו חיים עם כל המפריעים והמעכבים שלנו בשלום, ובכלל לא מבינים שאנו עבדים.

ולכן עלינו לעצור ולחשוב. כי רק אם עוצרים לעשות חשבון נפש אפשר להגיע להשגות ולתובנות. רק כך אפשר לצאת מעול השעבוד המוטל עלינו. לא לעשות דברים שהתרגלנו אליהם רק בגלל שאנו מרגישים שאנו מוכרחים לעשותם, אלא לחשוב בצלילות ולבחון את הדברים לעומק. מהי המטרה, מהי השאיפה לעתיד, לאן אנחנו מנסים להגיע וכו'.

השם יתברך יזכה את כולנו לעשות חשבון נפש אמתי ולהגיע לאמת. נזכה לצאת מהשעבוד שלנו, לסלק את כל המפריעים ולהתחבר להשם יתברך בצורה טהורה.

ילדים זה שמחה

פרשת שמות מתארת את הילודה הגבוהה שהייתה אצל בני ישראל. "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאוד מאוד..." (שמות א, ז). הריבוי הוא זה שהביא להם את העצמה, וממילא כל זה היה הבסיס לתחילת הגאולה. כל הנסים, יציאת מצרים, מתן תורה וכל ההשגות שהשגנו, הכל היה מכוח זה של הילודה.

גם לאחר מכן כשעינו אותם הם המשיכו בזה, "כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" (שמות א, יב). גם כאשר נגזרה הגזרה מאת פרעה על המיילדות, הן מסתכנות ומוסרות נפש כדי ליילד ולחיות את הילדים. וגם לאחר מכן כשהגזרה הוחרפה לכלל ישראל, שכל בן שנולד צריך להשליך ליאור, עדיין בני ישראל המשיכו את הילודה. בני ישראל מסרו את נפשם על הדבר הזה.

מכאן נבין את חשיבות הדבר ואת החיוב הגדול שמוטל על כל אחד מאיתנו להביא ילדים לעולם. אנשים עושים שיקולים שונים ומגיעים להחלטות לא נכונות מתוך חוסר הבנה של הדברים. שאם התנאים לא כל כך נוחים, אז אולי חס ושלום לא צריך להביא ילדים, או שמספיק להביא מעט ילדים. אבל מכאן רואים שאפילו במצרים שהיו התנאים הכי לא נוחים, שהיה גזרת מוות על כל הזכרים שזה כחצי מכל הילודים, עם כל זה בני ישראל המשיכו את הילודה.

ובאמת גם לאחר אותה גזרה נוראה, עמרם ויוכבד החליטו להמשיך את הילודה למרות הסיכון העצום, וכך נולד משה רבינו שנשלח לגאול את ישראל. יוצא שאם הם היו מחליטים לא לקחת סיכון ולא להביא עוד ילדים, אז משה רבינו חס ושלום לא היה נולד וממילא אף אחד לא היה יוצא ממצרים ולא היה קיום חס ושלום לעם ישראל.

באותו רגע עמרם ויוכבד יכלו אולי לחשוב שזה לא נורא. הרי הם בסך הכל לא מביאים ילדים חדשים, זה לא שהם מפסיקים הריון קיים וגורמים להפלה חס

ושלום, זה גם לא שהם לא הביאו ילדים מעולם, שהרי אהרן ומרים כבר נולדו, ואם כן כבר קיימו את המצווה של פריה ורבייה. אלא שבסך הכל הם נמנעים מלהביא ילד נוסף, שגם ככה הוא בסכנת מוות שאם הוא זכר צריך להשליכו ליאור.

מתוך השיקולים המובנים האלו הם היו יכולים להימנע מלהיכנס להריון ולחשוב שהכול בסדר. הם גם יכלו לקבל היתר מרב, שבגלל המצב הסבוך מותר להם להשתמש באמצעי מניעה, ועל אחת כמה וכמה שהם יכולים פשוט להתרחק ולא לחיות ביחד כדי לא להביא ילדים, שאז נראה שאין פה שום חשש איסור. אבל הם לא היו יודעים שבאותה בחירה שלהם הם היו רוצחים חס ושלום את משה רבינו ואת כל המשך הקיום של עם ישראל לדורות.

מדוע אנשים רוצים מעט ילדים?

רוב האנשים שלא נמצאים ברקע של התורה הקדושה מעדיפים להביא מעט ילדים. בדרך כלל אדם ממוצע גדל מתוך שאיפה שיהיו לו שלושה ילדים בערך. אלא שכל זה לא בא מתוך רצון טהור שנמצא בתוכנו. כי בעומק הדברים כל אדם היה רוצה להביא כמה שיותר ילדים לעולם. הרי כל ילד הוא עולם מלא, זו מתנה עצומה שמאפשרת לנו להביא חיים ממשיים לעולם, כל ילד כזה יכול לצמוח לדורות שלמים ולשנות את כל פני העולם.

אלא שמתוך הרגלי הסביבה והרצון להשתייך הוא מקבל תפיסה מעוותת ובטוח שזה הרצון האישי שלו. בדיוק כמו שאנשים אוהבים ללבוש את הבגדים שכל החברים שלהם לובשים, כמו שילדים אוהבים לשחק במשחקים שהחברים משחקים, ולאהוב את מה שהסביבה אוהבת. הכל לפי העונות והאפנה. כי כולנו מרגישים צורך להשתייך ואף אחד לא רוצה להיות עוף מוזר. במקום אחר, בזמן אחר, עם חברים אחרים וסביבה שונה, לכולנו היו רצונות שונים לגמרי מאלו שיש לנו היום.

כך הסביבה מחדירה לנו תובנות, רצונות, השקפות ותפיסת עולם, שכל אלו מוטעים מיסודם ונוגדים את התפיסה הטבעית. רואים את כל המשפחות של החברים מסביב וכולם עם שניים עד ארבעה ילדים בממוצע. רואים שכולם

מזלזלים במשפחות מרובות ילדים. רואים את גיבורי ה"תרבות" עם שלושה ילדים. כולם עושים הפסקות ארוכות בין ילד לילד. אז אחרי כל זה בוודאי שגם אנחנו נחשוב שהמשפחה המושלמת מורכבת מזוג הורים עם שניים או שלושה ילדים.

ובאמת אפשר לראות שאישה מדברת עם חברות ושומעת מהן כמה קשה לטפל בילדים, כמה הוצאות, כמה חוסר שינה, וכל זה אחרי שעוברים את חודשי ההיריון ואת צער הלידה, וברור הדבר שכאשר שומעים את הדברים יום אחר יום זה מטפטף ומחלחל פנימה.

היא שומעת את הזלזול באמהות "מיושנות" של הדור הקודם שמביאות יותר מארבעה ילדים. בנוסף המשפחה רומזת לה ששלושה זה כבר יותר מדי ושתתחיל לחשוב בהיגיון ובשיקול דעת ולתכנן היטב את המשפחה. מיום ליום הדברים מתקבעים יותר ויותר וכך נראה לה קשה ומכביד להביא עוד ילד לעולם.

נוסיף לכל זה את כללי החברה. שברכב הקרוי "משפחתי" יש שלושה מושבים לילדים מלבד ההורים עצמם, ואם זוג הורים החליט להביא ארבעה ילדים, אז אחד מהם צריך לרכב אחריהם באופניים. ואם יחליטו "להתפרע" ממש ולהביא חמישה ילדים, אז צריך כבר לקנות מיניבוס זעיר. זה כבר לא בגדר של משפחה, אלא יותר כמו שבט.

גם בכלי התקשורת דואגים לחדד את הנקודה ולהראות שמשפחה ממוצעת היא של שלושה ילדים, ורק החרדים, הערבים ואנשי העולם הלא מפותח שדומים לאדם הקדמון רק בלי הנבוט ביד, עדיין לא התפתחו מספיק כדי להיות "חכמים" ולהפסיק את הילודה.

בכל מקום סוגדים לקריירה מוצלחת ומחשיבים עקרת בית עם הרבה ילדים לאישה לא מוצלחת ומסכנה. יש מקומות עבודה שבלי בושה אומרים לנשים העובדות שם שתנאי לעיסוקן הוא שלא יביאו הרבה ילדים. הרי אף מעסיק לא רוצה שתהיה לו עובדת בחופשת לידה. יש כאלו שיודעים שאסור לומר את זה ישירות, או הם רומזים באופן עקיף שילדים יפריעו לה בקידום ושאין אפשרות

לפתח קריירה מוצלחת עם טיפול בילדים.

אחרי כל זה היא חוזרת הביתה והדבר האחרון שהיא רוצה זה להביא ילדים. גם אם יסבירו לה על החשיבות הגדולה של הדבר היא לא תהיה מוכנה לשמוע. לאט לאט היא בנתה לעצמה תפיסה שילדים זה חס ושלום נזק, שהם באים על חשבונה, שהיא צריכה לעשות ויתורים, שהם יאמללו אותה, שזה יבוא על חשבון האחים שלהם, שהיא צריכה להקריב את כל החיים שלה בשבילם ושהיא תהיה לא מוצלחת ולא מפותחת. מובן אם כן מה תהיה ההחלטה שלה לאחר כל זה.

אבל כל זה בא מתוך מה שהיא קיבלה מהסביבה. כי בפנים היא בנויה לזה וזה הדבר הטבעי ביותר. זה הרצון הפנימי שלה. טבע האישה להביא ילדים, להניק אותם, לטפל בהם במסירות וליהנות מכל רגע. זה מה שמביא לה סיפוק ואושר. אם היא תחשוב עם עצמה ברצינות ותנסה להיכנס למקום פנימי בתוכה, אז בוודאי שהיא תרצה ותשמח להביא ילדים. זהו הייעוד העיקרי שלה, להביא המשכיות לעולם.

כל ילדה חולמת על משפחה. זה הדבר הכי טבעי בשבילה. גוף האישה בנוי בדיוק לשם המטרה הזו. כשהבנים הקטנים משחקים במכוניות או הולכים מכות, הבנות בינתיים משחקות במשפחה. הן מדמיינות איך זה להיות עם בעל וילדים לטפל בהם. הן לא חולמות על קריירה מוצלחת או רכב יוקרתי, אלא על משפחה משלהן. זה הרצון הטבעי שלהן.

כל אישה מוכנה לסבול תשעה חודשי הריון ולידה כדי להביא ילד לעולם. היא גם תהיה מוכנה לשלם כסף רב לרופאים לשם כך. ואם יש בעיות שונות, היא תשלם סכומים עצומים לרופאים מומחים ותבכה על כך יום ולילה, כי זה הדבר שהיא הכי רוצה בעולם. היא מרגישה שזו מטרת החיים שלה ולשם כך באה לעולם. בלי ילדים היא מרגישה מבוזבזת. היא תעשה הכל כדי להביא ילדים לעולם.

אלא שאז הסביבה נכנסת לתמונה, מראה לה את הצער והדברים השליליים, וגורמת לה להסתפק בילד אחד או שניים, ולחשוב שכל ילד נוסף זה כאב ראש.

כל אישה שתנסה לחשוב לבד עם עצמה על העניין, בוודאי תגיע למסקנה שהיא תשמח מאוד להביא ילדים רבים לעולם.

השקרים של הסביבה

ובאמת כל הטענות של הסביבה הן מוטעות, מעוותות ורחוקות שנות אור מהאמת. כי כל ילד מביא אתו שמחה עצומה שאין כדוגמתה. ואדרבא, ככל שיש יותר אחים אז יותר שמח בבית וגם הילדים עצמם נהנים יותר. זה לא בא על חשבונם, אלא בדיוק להפך, הם שמחים שיש להם אחים לשחק או לריב איתם. האחים הקטנים שמחים שאחיהם הגדולים מדריכים אותם, והאחים הגדולים מקבלים ביטחון ואחריות כשהם עוזרים בטיפול הקטנים. כל זה גם מקל על ההורים וכך כולם גדלים בצורה טובה יותר וכולם מרוויחים.

אף אחד לא מתחרט על כך שהביא ילדים לעולם. לא משנה כמה שנקריב למענם, תמיד נשמח מהם ולא נהיה מוכנים לוותר על אף אחד מהם בשום אופן. גם אם זה לא היה מתוכנן והם הגיעו בטעות בזמן לא מתאים, עדיין כל אחד מהם שווה בעינינו יותר מכל העולם. אז איך יתכן שאנו מוכנים לוותר על ההרגשה הנפלאה הזו?

ולפעמים אנשים חושבים שהם מתחרטים, כי הם לא מסתכלים על התמונה המלאה. הם חושבים שכל הטרדות היו נמנעות ושאולי היה להם טוב יותר. אז אולי הם יכולים לדבר באוויר על חרטה, אבל בצורה מעשית אם נשאל כל הורה האם היה מוותר על אחד מהילדים שיש לו, ובדיוק על איזה מהם היה מוותר, הוא מיד יאמר בביטחון שלא יוותר על אף אחד מהם. אם נסכים לעשות להורים אומללים טובה ולקחת להם את אחד הילדים, הם יעשו הכל כדי להשאיר אותם אצלם. באופן מעשי אף אחד לא מתחרט.

לא מצטערים על ילדים שהבאנו לעולם. אלא שלפעמים אנו חושבים שנצטער אם נביא בעתיד, כיוון שאנו עדיין לא זכינו להכיר את הילדים שאנו עתידים להביא. אבל מכאן נבין בצורה הגיונית שאם באמת נביא עוד ילדים כעת, גם עליהם לא נצטער. ואם יישאלו אותנו בעוד כמה שנים האם נרצה לחזור אחורה בזמן ולהימנע מלהביא את אותם ילדים שהבאנו, בשום אופן לא נסכים ואפילו לא

תמורת שום הון שבעולם.

אנשים חושבים שכל עוד הילד עדיין לא בא לעולם, אז כאילו אין לו שום קיום ואז כאילו שאין לנו שום הפסד בזה שאנו לא מביאים אותו. אבל אותו ילד הוא שלנו, בין אם נביא אותו לעולם ובין אם לא. אמנם עדיין לא התחברנו אליו ואנו אפילו לא מכירים אותו, אבל הוא שלנו. בדיוק כמו שכל אחד מהילדים שלנו היה שלנו גם הרבה לפני שנולד. ההחלטה שלנו נובעת רק מחוסר מודעות. אבל אף פעם לא מתחרטים על הבאת ילדים.

מצד שני, כל מי שעברה הפלה באיזשהו שלב בחייה, בוודאי מצטערת על הדבר. הן אולי לא יודו בכך, ובמקרים מסוימים הן מדחיקות וכך גם לא מודעות לכך בעצמן, אבל תמיד יש הרגשה של חוסר. ולא משנה גם אם יביאו שלושים ילדים לאחר מכן, תמיד יורגש החוסר של ילד אחד נוסף שהיה צריך להיות איתם.

ויש כאלו שטוענים שכל ילד מבזבז כסף רב להוריו כך שעלות הגידול של ילד ממוצע עד גיל עשרים עומדת על מאות אלפי שקלים ויותר. אלא שצריך להעיר שאם זה כך, אז כל מי שמביא פחות מעשרה ילדים צריך להיות מיליונר. הרי ישנם אנשים רבים שחיים בדוחק רב, ובמיוחד אברכים שמקבלים משכורת מזערית שבקושי מספיקה לאדם אחד, ועם כל זה הם מצליחים איכשהו להחזיק משפחות ברוכות ילדים. זה אומר שכל מי שמביא פחות ילדים מהם צריך להיות מיליונר. הוא צריך להיות עם רווח של מאות אלפי שקלים על כל ילד שלא הביא. אלא שמובן שזה לא עובד בצורה כזו ואי אפשר לעשות חישובים כאלו. כי השם יתברך מביא ברכה עם כל ילד שנולד ופרנסתו מוכנה לו.

ואם באמת הכסף משחק תפקיד כל כך חשוב, אז צריך לחשוב מדוע לא להביא ילד לעולם ולמכור אותו לאחר מכן? למה זה כל כך מזעזע אותנו לשמוע על סחר בילדים? הרי אנשים ישלמו סכומים עצומים כדי לזכות לגדל ילד. יש כאלו שהיו נותנים הכל כדי שיהיה להם ילד, אבל הם לא יכולים להביא ילדים. אז מדוע שאנשים לא יביאו ילדים וימכרו להם אותם תמורת סכומים גבוהים ויהפכו למיליונרים?

אלא שברור לנו שזו אכזריות מצדנו. ברור לנו שזה לא מוסרי. ברור לנו שאם נביא ילד לעולם, לא נוכל לעזוב ולנטוש אותו. ברור לנו שלעולם לא נסלח לעצמנו אם נוותר עליו. ילד שווה יותר מכל הכסף שבעולם. לאחר שהוא יגיע לעולם נוכל לראות תינוק חי שבוודאי לא נוכל להתעלם ממנו.

אבל צריך להבין שאם זה כך, אז גם לפני כן אי אפשר לוותר עליו. הרי אין באמת הבדל בין אם הוא כבר בא לעולם לבין אם עדיין לא בא לעולם. הרי גם אם נחליט מראש לא להביא אותו, אז אותו ילד חי לעולם לא יגיע. גם אם נביא ילדים אחרים, זה לא בא במקום, כי אולי יהיו ילדים אחרים אבל לעולם לא נוכל להביא את הילד הזה. אנשים חושבים לדחות את ההיריון, אבל זה לא נקרא דחייה, כיוון שאת אותו היריון פספסנו ולעולם לא נוכל להשיב אותו.

אנשים חושבים שלפני שהילד נולד זה לא נורא חס ושלום להפסיק הריון, ועל אחת כמה וכמה אם רק מחליטים לא להיכנס להיריון מראש. אבל צריך להבין שההבדל היחיד הוא הידיעה שלנו. שאם היינו כן מביאים את הילד לעולם ומכירים אותו, ואז היו מאפשרים לנו לחזור אחורה ולוותר עליו, לא היינו מוכנים בשום אופן. הרי הוא שלנו. בדיוק כמו שלא הכרנו את ילדינו בעבר ורק לאחר שיצאו לעולם זכינו להכיר ולאהוב אותם. אז כעת הסיבה שאנו מוכנים כל כך בקלות לוותר על ההיריון הוא מחוסר ידיעה, שאנו לא מכירים עדיין את הילד שעתיד להיוולד וכך נראה שכאילו אין בינינו שום קשר.

אבל צריך להבין שאותו ילד הוא שלנו ואנו קשורים אליו לחלוטין, בין לפני שהבאנו אותו ובין לאחר מכן, וגם אם לעולם לא נביא אותו. האכזריות שאנו תופסים במי שרוצח ילד או במי שמוכר את ילדו, היא כמעט אותה אכזריות של הימנעות מילודה. רק שהידיעה שלנו שונה, כיוון שעוד לא זכינו להכיר את הילד. יוצא שאותו ילד ששייך לנו, שאנו כל כך אוהבים, לעולם לא יגיע לעולם כיוון שמנענו ממנו להגיע.

הדבר דומה למכונת זמן דמיונית, שאילו היינו מביאים עשרה ילדים למשל, ואז בדרך פלאית היו מחזירים אותנו אחורה בזמן כדי לקבל החלטות מחדש, כעת בוודאי שלא היינו מעזים להפסיק את הילודה ולהפסיד אחד מהם. כל אחד מהם

הוא עולם מלא. אבל בגלל שבמציאות לא חווינו את קיומם בעולם, אז נראה לנו שאנו לא קשורים. רק מתוך שעדיין לא הכרנו את אותם ילדים שעתידים להיוולד, אנו לא מרגישים שייכות אליהם וכך יכולים בקלות לוותר עליהם. אבל עלינו להבין שאותם ילדים הם שלנו, וגם אם באופן זמני כעת הם עדיין לא נולדו.

הפסקת הריון

הדבר גרוע הרבה יותר לאחר שכבר קיים הריון. שהיום כולם יכולים לראות במכשירים השונים שהעובר חי וקיים. אפשר לראות איך הוא גדל ומתפתח, ומובן שאותו תינוק שנולד הוא בדיוק אותו תינוק שהיה בתוך רחם אמו לפני כן. הדבר היחיד ששונה הוא חוסר המודעות שלנו. שכאשר התינוק מוסתר בתוך הבטן, אנו לא רואים אותו, לא מתקשרים אתו וכך לא מתחברים אליו. אבל מובן לכולם שהוא קיים לחלוטין.

רגע אחד בלבד לאחר שייצא לאוויר העולם, נהיה מוכנים לעשות הכל בשבילו. נקריב את עצמנו למענו אם יהיה צורך בכך. אבל משום מה, רגע אחד לפני כן, כאשר הוא עדיין בבטן אמו, זה נראה לנו שכאילו אפשר בקלות לוותר עליו חס ושלום. אמנם בוודאי שחיי האם קודמים לחיי העובר שעדיין לא נולד אם יש בעיות כלשהן, אבל זה בוודאי לא מתיר לוותר על חיי העובר סתם כך כי הם מפריעים לנו באיזשהו אופן.

לכן בוודאי לא שייך לחשוב על "הפסקת הריון" כעוד אפשרות זמינה של מה בכך. שכל אישה יכולה כאילו להחליט אם היא רוצה בהריון הזה או לא. בכלל, השם "הפסקת הריון" מלביש את אותה הפלה נוראה ואכזרית במעטפת עדינה, כאילו שאנחנו רק מפסיקים דבר לא רצוי. זה כמו לקרוא לרצח "הפסקת חיים". שמישהו הפריע לנו אז החלטנו להפסיק את החיים שלו. שם עדין ויפה לדבר אכזרי ונבזה.

והיום לצערנו הרופאים מעודדים את הצעד הנורא הזה ובכל ספק קל הם גוזרים את הדין בתור דבר של מה בכך. הרי ברור לכולם שאם אותו תינוק יגיע לעולם, בוודאי לא נוכל לומר שהוא מפריע לנו ואז להביא חס ושלום למותו. אז מה גורם לנו לחשוב שכאשר הוא עדיין עובר ברחם זה לגיטימי להביא למותו?

האם בגלל שהוא עוד לא יצא זה הופך אותו ללא חי?

ובאמת לפעמים נראה שהכול קשה, שהזמן לא מתאים, שזה לא נוח, שזה עלול להזיק ולהרוס את חיינו ועוד שלל גורמים נוספים לעבור חס ושלום הפלה. אבל צריך לזכור שהכול חולף, הצרות מתחלפות, הקריירה זמנית, ורק אותו ילד לעולם לא יחזור. אפילו להוליד את הילד ולמכור אותו זו פחות אכזריות מאשר להפסיק את קיומו. כפי שאחי יוסף מכרו אותו לאחר שלא רצו להרוג אותו.

יש אנשים שאין להם כסף לגדל ילד, יש כאלו שזה לא מסתדר להם, יש כאלו שחושבים שזה מטרד, יש כאלו שמבולבלים ולא יודעים כיצד להתמודד, אבל את כל הדברים האלו אפשר לפתור והזמן עושה את שלו. תמיד יש עם מי להתייעץ ואפשר למצוא מי שיעזור. יש ארגוני תמיכה שונים, יש אנשים ששמחים לסייע לנזקקים ואפשר להסתדר. וגם אם צריך לחיות בדוחק, בוודאי שזה שווה את זה ובסוף לא מצטערים על ילד שהבאנו לעולם. אנחנו חושבים שהפלה תסדר לנו את העניינים ואז נחזור לחיים הרגילים, אבל אחרי שעוברים הפלה, כל החיים כבר לא יחזרו להיות לעולם כפי שהיו.

לכן אנשים שמגיעים למצבים האלו, ובמיוחד הנשים ההרות עצמן, חייבים לעצמם לפחות לשמוע ולהתעניין בפרטים. לא להתעלם ולחשוב שמה שלא יודעים לא מזיק. העובר לא יכול לדבר ולהגן על עצמו. אנחנו אלו שגוזרים את דינו. לכל הפחות נוכל לפנות לארגונים שונים העוסקים בנושא, להתייעץ עם רבנים מתאימים, לשוחח עם נשים שעברו מצבים דומים וכו'. אולי יוכלו לעזור לנו, אולי ירחיבו לנו את הידע בנושא, אולי נקבל כלים ותובנות בקשר לזה, כך נוכל לקבל החלטה מחושבת וטובה יותר ולא לעשות בדחף של הרגע דבר שאנו עלולים להצטער עליו לאחר מכן כל חיינו.

ולפעמים רעיון ההפלה מגיע דווקא מתוך אילוצים שונים. שיש זוגות שמצד עצמם מאוד רוצים להביא ילד, אבל ההורים לוחצים, הרופאים ממליצים וכך לאט לאט הם מוקפים בלחצי הסביבה שגורמים להם לחשוב שאין אפשרות אחרת. אבל צריך לזכור שלאחר מכן ההורים יחזרו לעיסוקיהם, הרופאים ימשיכו בענייניהם, ולאף אחד לא יהיה אכפת ממה שעובר עלינו. ורק אנחנו נהיה שקועים

כל החיים בצער וחרטה על הטעות החמורה שעשינו.

ויש פעמים שהרופאים מראים לבני הזוג בדיקות וסטטיסטיקות שמצביעות על בעיה כלשהי בהיריון. ובני הזוג מצדם רוצים בהיריון, אלא שפוחדים מסיבוכים. אז צריך לדעת שכל הבדיקות האלו בוודאי לא משקפות היטב את המציאות, והיו מקרים רבים בהם כל הרופאים התייאשו ואמרו להפיל ולבסוף, לאחר התעקשות ההורים, נולד תינוק מקסים ובריא לחלוטין.

הורים רבים נכנסים ללחץ מתוך תוצאות הבדיקות השגרתיות במהלך ההיריון. שכל דבר חריג נראה כמו סוף העולם וכאילו הכל שחור. ודווקא אותה חשיבה שלילית היא זו שעוד יותר עלולה להביא דברים לא טובים.

לפעמים הרופאים מביאים סטטיסטיקות *שיש חשש* של אחד למאה שהעובר לוקה בדבר מסוים. ואז יש מאה משפחות שבורות שכולן בטוחות שאצלם העובר לא תקין. מתוך כך, נשים רבות עוברות בדיקות שמסכנות את העובר כמו מי שפיר למשל, שאז לפעמים העובר ניזוק למרות שלפני כן היה בסדר לחלוטין. במקרים רבים נשים מגיעות להפלות מתוך החששות הגוברים וכך לבסוף על כל עובר חולה פוגעים אולי בעוד עשרים עוברים שהיו בריאים לגמרי.

צריך לזכור שגם אם הסיכויים לילד בריא הם אחד לחמישה ואפילו רק אחד לשניים, זה עדיין סיכויים הרבה יותר טובים מאלו שהיו במצרים. הרי במצרים את כל הזכרים היו משליכים ליאור וזה כבר חמישים אחוז שהעובר לא יתקיים. וכל זה מעבר לכל הבעיות הרגילות עצמן שיכולות להופיע במהלך ההיריון והלידה, ועל אחת כמה וכמה שאז לא היו התנאים שיש היום, בית חולים סטרילי ומכשור מתקדם. יוצא שאפילו בסיכוי אפסי, יוכבד החליטה להיכנס להריון וכך זכינו ללידת משה רבינו ולגאולה ממצרים. אז אם כך נולד משה רבינו, מי יודע איזו נשמה גבוהה מחכה כעת לצאת לעולם מתוכנו?

וגם במקרה שהדבר בדוק ומוחלט, שאותו עובר לוקה במחלה כלשהי, עם כל זה עדיין הדבר כלל לא ברור שאכן צריך לעבור הפלה. הרי לא קיימת אף פעם וודאות מוחלטת עד לרגע הלידה, וגם אם נדע באופן תאורטי בוודאות מוחלטת

שייולד תינוק חולה שלא יוכל לשרוד, למרות הכל מי אנחנו שניקח את הדין לידיים ונחליט להמית אותו עוד לפני שנולד? אולי זו נשמה שצריכה לבוא לעולם לזמן מועט ולחיות בצער כדי לתקן דבר מסוים ובכך אנו מונעים מאותה נשמה להגיע לתיקונה?

אמנם ישנם מקרים חריגים, אלא שצריך הרבה שיקול דעת והתייעצות עם פוסקי הלכה וגדולי הדור שיתנו דעתם בנושא. לא גוזרים דין מוות כל כך בקלות רק על פי המלצה של רופאים.

מניעת הריון

ולכאורה היה אולי נראה שהחומרה של הדברים היא רק בהפסקת מצב קיים של היריון. אבל ככל שמדקדקים בדברים, כך אפשר להבין שהדבר חמור מאוד גם בהימנעות עצמה מלכתחילה.

צריך לדייק במדרש, שלאחר גזרת פרעה, עמרם החליט לפרוש מאשתו כדי לא להיכנס למצב בו ישליכו את בנו ליאור. הרי ברור לנו שילד שכבר נולד זה לא כמו עובר ובטח שלא כמו ילד שעדיין כלל לא בתכנון. לכן עמרם העדיף להימנע מראש לכניסה למצב לא נעים. אלא שאז מרים אמרה לאביה שהגזרה שלו קשה יותר משל פרעה. כי פרעה גזר רק על הזכרים שישליכו ליאור והוא גזר גם על הנקבות. שאם הוא פורש מאשתו, זה אומר שלא יגיעו לעולם לא זכרים ולא נקבות.

ולכאורה הוא יכול היה לענות לה בקלות שזה כלל לא דומה. שהרי פרעה גזר לרצוח ממש, ועמרם בסך הכל פורש מאשתו. הוא לא הורג אף אחד, אלא פשוט לא מביא ילדים נוספים. אדרבא, הוא מונע הרג מיותר בכך שמראש הוא לא מביא ילדים לעולם. הוא כבר קיים מצוות פרייה ורבייה, שהרי אהרן ומרים כבר נולדו. כעת הוא פשוט נמנע מלהביא ילדים נוספים. אז מדוע לא מעמיד אותה על הטעות?

לכאורה יש לו טענה מצוינת שמוכיחה שהוא צודק והוא יכול לענות לה. אבל הוא לא ענה לה, כי הוא הבין שהיא באמת צדקה. לא רק שלא ענה לה, אלא

באופן מעשי חזר לאשתו כדי להביא ילדים נוספים. הוא הבין שעדיף להביא ילדים ולהרוג מחציתם, מאשר להימנע מראש מילודה. וכך נולד משה שזכינו לאורו.

חזקיה המלך היה צדיק עצום שהחזיר את כל העם בתשובה לאחר שעבדו עבודה זרה בימי אביו. הוא הביא לכך שכל ישראל ילמדו תורה עד שאפילו התינוקות היו לומדים בבקיאות מופלאה. הוא אפילו לא היה צריך להילחם עם האויבים שלו מרוב שעשה נחת רוח בשמיים, השם עשה להם נסים גלויים והכה את מחנה סנחריב שרצו להילחם בהם.

אבל עם כל הצדקות העצומה, ישעיה הנביא אמר לו בנבואה מת אתה ולא תחיה. שחס ושלום ימות בעולם הזה ולא יחיה גם לעולם הבא. וכל זה בגלל שלא עסק בפרייה ורבייה. ואם נשאל את עצמנו למה לא עסק בזה, נגלה שיש לו סיבה מצוינת, שראה ברוח הקודש שעתיד לצאת ממנו בן רשע שיעשה נזקים גדולים לישראל, יחטיא אותם ויגרום להם לעבוד עבודה זרה. הוא בחר לא להתחתן מתוך יראת שמיים, שרצה שלא יהיו קלקולים. אבל זה לא התפקיד שלנו לעשות את כל החישובים האלו. זה לא תפקידנו למצוא טענות ולחשוב אם זה טוב או לא. ובאמת לבסוף חזקיה עשה תשובה, התחתן והביא ילדים.

הקדוש ברוך הוא ציווה אותנו על פרייה ורבייה. מה ייצא, איך נסתדר, מה יהיה וכל שאר השאלות זה דבר שמשאירים להשם יתברך שיסדר. ובאמת לאחר מכן נולד מנשה שהיה מלך רשע ועשה צרות לישראל כפי שידע חזקיה, אבל עם כל זה בסופו של דבר הוא עשה תשובה. אף אחד לא יודע מה ילד יום. אנחנו צריכים לעשות את שלנו והשם יתברך יעשה את השאר.

רואים מכל זה שאפילו עם כל הצדקות העצומה, האיסור של הימנעות מפרייה ורבייה הוא חמור ביותר. שאדם יכול לאבד את כל העולם הזה והעולם הבא שלו, למרות שהיה צדיק עצום וקיים את כל המצוות בדקדוק, רק משום שנמנע מהבאת ילדים לעולם. ולא מדובר כאן על הפלות, אלא על הימנעות מהבאת ילדים. ואפילו שיש סיבה מצוינת שיודעים שהבן יהיה רשע שיחטיא את כל ישראל ועושים את זה לשם שמיים, עדיין הדבר חמור מאוד.

כך גם היה עם ער ואונן בניו של יהודה. שהיו משחיתים את זרעם כדי שתמר לא תיכנס להריון, ולכן היו רעים בעיני השם עד שהמית אותם. וכך אפשר לראות את חשיבות הדבר במקומות רבים, שהמצווה הראשונה שהצטווינו עליה היא פרייה ורבייה, וזו מצווה חשובה ועצומה שמחובתנו לקיים.

וכך גם הגמרא מתארת את הדברים במסכת יבמות סג: שכל מי שלא עוסק בפרייה ורבייה כאילו שופך דמים, וכאילו ממעט את הדמות. הגמרא מדמה אותו לרוצח. כי כל ילד הוא עולם ומלואו. כל ילד עושה תיקונים גדולים ועצומים. כל ילד יוצא ממקום הנשמות של ישראל וכך מזרז את הגאולה. ואם אדם מחליט להימנע מהיריון, אז לא רק שמנע מאותו ילד לבוא לעולם, אלא שמנע מבניו ובני בניו וכל הצאצאים של אותו ילד עד סוף הדורות לבוא לעולם.

לכן הגמרא שם בדף סב: אומרת נשא אישה בילדותו יישא אישה בזקנותו. היו לו ילדים בילדותו יהיו לו ילדים בזקנותו. כי אינך יודע איזה יכשר. כלומר תמיד צריך לנסות להביא ילדים. יכול להיות מישהו עם עשרה ילדים שיאמר לעצמו שזה מספיק. אבל הוא לא יודע שדווקא הילד האחד עשר שצריך לבוא הוא משהו מיוחד. אולי הוא ישפיע בצורה גדולה וטובה? אולי הוא יביא לתיקון העולם? אולי הוא נשמה של משיח? אולי הוא יגאל את ישראל? וגם אם לא הוא עצמו, אולי מישהו מהצאצאים שלו?

אנשים מביאים מעט ילדים ולאחר זמן הם מפנים גב להוריהם לבדם בלי אף אחד שיטפל בהם, או שהילדים עצמם לא מביאים ילדים כך שההמשכיות נפסקת, או שהילדים הולכים בדרכים לא טובות וכו'. אנשים לא יודעים מה היה קורה אילו היו מביאים עוד ילד אחד נוסף. אולי דווקא אותו ילד נוסף שלא הביאו הוא דווקא זה שהיה צריך להיות הכשר והמוצלח מכולם?

על אחת כמה וכמה שיש לזה עניין רוחני גדול, שהבנים יכולים לתקן את נשמות ההורים, כפי שעושים באמירת הקדיש על הורים שנפטרו, לימוד תורה, קיום מצוות ושאר דברים שעושים לעילוי נשמת ההורים. שכל אלו מסוגלים להציל את ההורים ולהעלות אותם בעולמות העליונים. ומובן הדבר שכמה שיותר ילדים יכולים לעשות תיקונים גדולים יותר מאשר מעט ילדים. ומובן גם שאף

אחד לא מבטיח שכל הבנים ילכו בדרך התורה הקדושה. אלא שככל שהילדים מרובים יותר, כך הסיכוי לתקן גדול יותר. ועל אחת כמה וכמה שכל אחד מאותם ילדים עתיד להעמיד בנים ובני בנים שכולם הם הצאצאים שלנו.

ומה עושים כשאין ברירה?

צריך לדעת שהשם יתברך רוצה שנעשה את ההשתדלות שלנו. אלא שלפעמים יש מצבים יוצאי דופן שבהם הדברים אינם תלויים בנו. כך למשל ישנם אנשים שרוצים מאוד להביא ילדים אלא שעדיין לא מצאו את זיווגם, או שיש להם בעיות רפואיות שאינם יכולים להביא ילדים. ברור ומובן שכל אלו לא ייתבעו על כך, שהרי זה באונס ולא באשמתם. כל עוד הם עושים את ההשתדלות שלהם זה בסדר. רק השם יתברך הוא זה שמחליט על התוצאה של הדברים.

בנוסף, ישנם מקרים בעייתיים ולא שגרתיים של לחץ נפשי גדול, סכנה לאם או שאר דברים מסובכים שיביאו להתיר מניעת הריון, ולפעמים אפילו יתירו הפלה במקרים קיצוניים, ובמיוחד אם התגלו בעיות חמורות בעובר. אלא שכל זה רק לאחר התייעצות עם מורה הוראה גדול שיכול לפסוק בעניינים האלו. בוודאי שלא כל פגם בעובר מתיר הפלה ויש לזכור שגם בעוברים שאובחנו באופן וודאי עם הפגמים הבעייתיים ביותר, פעמים רבות יצא לבסוף עובר בריא לחלוטין לתדהמת הרופאים. וגם אם מקבלים היתר, מובן שלא הכל מותר וצריך לשים לב לכל הפרטים. מניעת הריון למשל תתבצע רק בדרכים מסוימות ולזמן מסוים ושאר הדרכים הן איסור מוחלט.

ונזכיר שיש דרך היתר לכולם שהיא כנראה הטובה ביותר לקבל מרווח זמן בין ההריונות, והיא ההנקה. בזמן שהאם מניקה הסיכויים להיכנס להריון הם פחותים (ועם זאת הם עדיין קיימים). לכן, לאחר הלידה, הנקה תוכל לתת מרווח של זמן מסוים (בערך שנה או שנתיים) עד להריון הבא, והכל בדרך טבעית ומותרת, בלי סיבוכים ותופעות לוואי שונות. בנוסף, האם תרוויח מזה זמן איכות וחיבור נפלא עם התינוק שלה.

השם יתברך יזכה אותנו לפרוץ ולרבות, וכך לקרב את הגאולה השלמה שתבוא במהרה בימינו אמן.

התחכמויות של יצר הרע

בפרשה ניתן לראות שבני ישראל היו חזקים ביותר. ידוע שהיה להם כוח עצום מבחינה פיזית והם התרבו מאוד וכעת פרעה אומר במפורש "עם בני ישראל רב ועצום ממנו". אז צריך לשאול מדוע הם לא התנגדו לפרעה? מדוע לא מרדו ונאבקו?

הרי הדבר ידוע שזה היה סבל נוראי שאין כדוגמתו להיות עבדים במצרים. ולא זו בלבד, אלא שגם נגזרו עליהם גזירות קשות, שהיו משקעים את התינוקות בין הלבנים, והיו משליכים אותם ליאור, ופרעה היה רוחץ בדמם וכו'. אז איך הסכימו להקריב את ילדיהם עבור מלך שעם קצת כוח רצון הם יכולים לחסל אותו ואת כל מצרים? מדוע קיבלו את כל הסבל מבלי להילחם בחזרה?

פרעה לא היה טיפש, הוא ידע שבני ישראל חזקים ויכולים לחסל אותו ולכן לא נלחם נגדם כלל. כל מעצמה שהייתה רוצה לחסל עם מסוים הייתה פשוט נלחמת וגומרת את הכל ביום אחד. אך פרעה מבין את חולשתו ולכן אומר לעם שלו "הבה נתחכמה לו". הוא היה מוכרח להתחכם כנגד ישראל ולכן חיפש תחבולות שונות כך שהם לא יוכלו להילחם נגדו.

אז פרעה החליט לגרום להם להרגיש כעבדים. להשפיע עליהם בצורה הדרגתית עד שיוריד את רוחם. בהתחלה שמו עליהם שרי מסים, לאחר מכן העבידו אותם בפרך, כך לאט לאט בני ישראל התרגלו להיות עבדים. כאשר פרעה הכביד עליהם את הגזרות, הם כבר לא יכלו אפילו לחשוב על מרד, שהרי ראו את עצמם בתור עבדים מסכנים שלא יכולים להתנגד.

העיקרון שהבין פרעה הוא הגיוני ופשוט, כל מה שצריך זה להעביר את המלחמה לפסיכולוגית. לגרום לאדם להרגיש כמו עבד ולהסיח דעתו מהכוח והעצמה שקיימים בו. הרי אפשר לראות איך אנשים לוקחים פילים, שוורים ושאר

חיות חזקות ומאלפים אותם לעשות את רצונם. ברור שהפילים או השוורים יכולים ברגע לחסל את הבעלים שלהם, אלא שמתוך שאין להם את התפיסה הזו של בני חורין, הם לא מבינים שזה אפשרי. הם התרגלו להיות כפופים לבעלים שלהם, חושבים בצורה של עבדים ולא מכירים את העצמה והחוזק שלהם, כך שזה בכלל לא בתפיסה שלהם שיש להם אפשרות למרוד ולצאת לחופשי.

עד היום אומות העולם עובדות בשיטה הזו של פרעה. הם טובחים בנו ללא הפסקה, אך מצד שני מרגילים אותנו בכל פעם למצב החדש כך שלא נוכל להתנגד. עם ישראל נמצא באופן קבוע במצב של מלחמה, רק שבגלל ההתחכמות שלהם אין לנו שום אפשרות להגיב כי אנחנו בכלל לא מגדירים את זה כמצב מלחמה. הם יכולים לשלוח טילים, לפוצץ אוטובוסים, לחטוף שבויים ולעשות את כל הטרור האפשרי, בזמן שאנחנו בתמורה מעבירים להם מענקים, נותנים להם קרקעות, תנאים סוציאלים טובים ואפליות מתקנות. כי אנו בטוחים שזה המצב הרגיל שצריך להיות, ולא רוצים לשנות את המצב שהתרגלנו אליו.

לא רק אומות העולם עובדות בשיטה הזו, כל דבר משורש הרע עושה את דרכו אלינו בצורה דומה. יצר הרע מתחכם ומביא אותנו לחשיבה שאנו כלל לא מסוגלים להתנגד לו. הוא מביא אותנו להבנה שאנחנו עבדים, שאי אפשר להשתנות, שהשגרה היא כל חיינו ואם נשנה אותה העולם יקרוס, שאין לנו שום סיכוי ושהוא המלך שלנו ממש כמו פרעה. הקיבעון והשגרה מחזיקים אותנו כך שלא נצא מהגבולות והמייצרים.

לכן כאשר הקדוש ברוך הוא נגלה למשה, שהולך להוציא את ישראל מתוך כל הגבולות והמייצרים, הוא אומר לו "של נעלך מעל רגלך" – תסיר את המנעולים שלך מעל ההרגלים שלך. קודם כל צריך להבין שניתן לצאת מהגבולות, לפתוח את המנעולים שישחררו את הקיבעון מההרגלים שלנו שאנו לכודים בהם. רק לאחר שהשתחררנו מהקיבעון, אפשר לקבל תפיסה חדשה שתעזור לנו להגיע לישועה. פתאום אנו יכולים לגלות שיש לנו כוח עצום.

ברגע שאנו מסרבים להשלים עם כל הרע מסביבנו ולהתרגל אליו, אנו זוכים להישאר חזקים ולא ליפול בתחבולות היצר הרע. כשכל המכרים שלנו מסביב

מחללים שבת, כשהסביבה שלנו מבזה ומזלזלת בכבודם של רבנים חשובים וקדושים, כשכולם מציעים לנו את ה"תרבות" שלהם שהולכת הפוך מדרך התורה, הופך להיות קשה מאוד לא להתרגל לדברים ולהישאר עם אמונה.

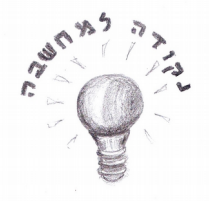

אילו היינו נתקלים בכל זה בבת אחת, היינו מבינים שהעולם השתגע. אבל היצר מתחכם, הוא נותן לנו להתרגל למשהו אחד ורק אז מביא לנו משהו גרוע יותר. וכך לאט לאט אנחנו מאבדים שליטה ומתרגלים למצב המצוי והלא רצוי.

והמלחמה החזקה ביותר של האדם נמצאת בתוכו. כי יש לו נשמה עליונה וקדושה, שהיא חזקה יותר מכל עולם החומר. שהאדם מחובר לאינסוף ברוך הוא ויכול לעשות הכל ללא שום גבולות. אבל החומר מגביל אותו לחשוב שיש לו גבולות שאי אפשר לעבור אותם, וכך הוא מתרגל לאותם גבולות ולא מעז לפרוץ אותם.

האדם תמיד עוסק בשליליות ובגבולות שמעכבים אותו. שזה קשה לו לעשות כך וכך, שאין לו סיכוי להצליח, שהוא עייף, שהוא מוגבל בחוקי הטבע, שאי אפשר לשנות את כל כללי המציאות, שהוא חייב להיות כמו כולם וכו'. וכך הוא נופל בעבודת השם ובטוח שאין לו סיכוי. הוא לא מצליח לעשות דברים והופך להיות עבד של הטבע והסביבה.

אבל אותה מוגבלות היא בתפיסה שלו. כי הוא התרגל לחשוב כמו עבד ולחיות בתוך עולם של שקר שמציג את החומר בתור האמת והעיקר. הוא רואה קיר מולו ובטוח שהוא לא יכול לעבור דרכו, כיוון שמצד המוגבלות החומרית אי אפשר לעבור דרך הקיר. אבל מצד האינסופיות שבו אין בזה שום דבר קשה והוא יכול לעשות הכל. רק שאנחנו לא מצליחים להתחבר לאינסופיות הזו, כי אנחנו מרגישים כמו עבדים.

ובאמת אנשים יכולים לשמוע את הדבר הזה ולרצות להשתנות. אבל השינוי לא יכול להגיע ברגע אחד. וכמו למשל שבני ישראל שהיו עבדים לא יכלו לצאת ממצרים ברגע, וגם לאחר כל הניסים העצומים, וגם לאחר שכבר יצאו ממצרים,

עדיין הרגישו כמו עבדים ורצו לשוב למצרים כי חשבו שהיה להם שם טוב.

כי האדם מוגבל בתוך תפיסת העולם שלו. כדי לצאת מאותה תפיסה עליו לעבור תהליך ארוך ולאט לאט להחדיר לעצמו את התפיסה החדשה. שלב אחר שלב עד שיגיע למקומות שהוא חפץ בהם.

וכך כל אחד יכול לראות על עצמו, שאדם שקוע בהרגלים שלו וחוזר על אותם דברים. וגם אם הוא יודע שאותם הרגלים אינם טובים עבורו, הוא לא מצליח להשתנות, כי זה חלק מתפיסת העולם שלו. אבל מכל מקום ברור הדבר שזה לא הכרח.

וכמו אדם שרגיל למאכלים מסוימים, או אדם שרגיל למידות מסוימות, או אולי יש לו תחביבים מסוימים, או שיש לו פחדים מסוימים, או שהוא מצוי בחברה מסוימת ועם תכנים משותפים וכו'. שאותו אדם כעת נמצא במקום הזה, והוא לא יכול להחליט שזהו, מהיום הכל משתנה. זה הרי חלק בלתי נפרד מתפיסת העולם שלו ממש. אבל מכל מקום הדבר לא מוכרח ואם יעבוד על עצמו הוא יוכל לשנות את אותה התפיסה. וכך רואים שאדם משתנה במהלך החיים שלו, שיש לו תקופות מסוימות בהן תפיסת העולם שלו היא כזו ובתקופות אחרות היא משתנה לתפיסה אחרת.

והיצר הרע יעשה הכל כדי להרחיק את האדם משורשו העליון. שתפקידו הוא להפריד ולהראות לאדם שהוא מוגבל ושקוע בעולם הגשמי. ואז האדם שוכח מהרוח, שוכח מהנשמה, מהתורה והמצוות ומכל דבר שקרוב לקדושה, והופך להיות עבד של עולם החומר. כי הוא לא מכיר את עצמו ולא יודע מה יש בתוכו. יש לו כוחות נפש עצומים, אבל כעת שינו לו את התפיסה וגרמו לו לחשוב כמו עבד.

כעת מתוך הפרשה, אנו יכולים ללמוד כיצד להתחזק, לשמור על האמונה ולהילחם בחזרה בפרעה ש"רק" רוצה להכביד מעט את העבודה. אם רק נפקח את העיניים להיות ערניים, נציב גבולות ברורים שאותם אסור לאיש לעבור ונגיב לכל ניסיון להחליש אותנו, נוכל לשמור על הדבקות שלנו בבורא, כך שאף אחד

לא יוכל להכניס אותנו בחזרה למצרים, ונזכה ללכת בדרך האמת, משוחררים מהרגלים וחולשות.

להשתחרר מהעבדות שלנו

כאשר אנו קוראים בכל שנה את הפרשות העוסקות בעבדות מצרים, אנו מרגישים שזה איזשהו סיפור ישן שקרה פעם לאבותינו. אך למעשה אנו עבדים בדיוק כמו שאבותינו במצרים היו. מתוך הבנת השתלשלות הדברים שהביאו את בני ישראל לגאולה, נוכל ללמוד כיצד להיגאל גם אנחנו מתוך העבדות שלנו.

כאשר משה רבינו מגיע ומבשר לעם ישראל שהקדוש ברוך הוא הגיע לגאול אותם, עם ישראל בכלל לא מבין למה צריך גאולה. מרוב שהתרגלו לחיות בשיא הטומאה, זה כבר נהיה קל ונוח. כשאדם שקוע בתוך דבר לא בסדר הוא בכלל לא מבין שזה לא בסדר מרוב שהוא רגיל אליו. כעת משה רבינו צריך לשכנע לא רק את פרעה שיסכים לשחרר אותם, אלא גם את העם עצמו שמעדיף להישאר שם.

פרעה לא מתבלבל ויודע שאם בני ישראל יעצרו ויתבוננו על המצב, הם יוכלו להתפלל לקדוש ברוך הוא ולהלחם בו ואז ממילא לא יהיה לו כל סיכוי. רק מתוך התבוננות עמוקה ואמתית אפשר לגלות שאנו עבדים, ובלי להתבונן ולעשות חשבון נפש, האדם יכול לחיות בשקר כל חייו.

לכן פרעה מכביד את העבודה, כך שלא יהיה להם את הזמן הזה לחשוב ולהתבונן. הרי מדוע העם לא שומע למשה? "מקוצר רוח ומעבודה קשה". זה אבסורד, כי משה רבינו בא לשים קץ לעבודה הקשה שלהם, אבל הם אומרים לו שאין להם זמן לצאת לחופש, כי הם עסוקים בעבודה קשה.

וצריך לדעת שגם לנו יש נטייה לא לעצור לחשוב ולהתבונן מקוצר רוח ומעבודה קשה. שאנו לוקחים את החיים כמובנים מאליהם ולא מנסים לחקור. פשוט זורמים עם מה שיש בלי לשאול שאלות. אך אם ננסה בכל זאת קצת לחשוב

על הדברים, נוכל להגיע לתובנות עצומות ולהשתחרר סוף סוף מהעבדות.

מגיל צעיר אנו מתרגלים לשגרה הזורמת של החיים. מתרגלים לעשות מה שכולם עושים וצועדים כל הזמן עוד ועוד. השאלה היא לאן אנו צועדים? זה מתחיל מהלימודים, ממשיך במקצוע, אשה וילדים, משכנתא, דאגות, טרדות וצרות שונות וכך בלי לשים לב עברו להם שמונים שנה. וכל זה מבלי שעצרנו לרגע אחד לחשוב האם אלו בכלל החיים שאנו מחפשים.

הרי לא באמת בחרנו את כל זה, אדם התגלגל עם החיים שסחפו אותו עד שהגיע לאן שהגיע היום. כאילו שבמקרה ככה יצא. אנו פשוט עבדים שעושים מה שכולם עושים. אנו עבדים לחברה ולסביבה, עבדים ליצר, עבדים לחוקים שהרגילו אותנו אליהם, עבדים למנהל, עבדים לבנק, עבדים למדינה, עבדים לכללים ולמוסכמות, עבדים להרגלי החיים, עבדים ליצרים וכו'. למעשה לא נשאר לנו חלק עצמאי שחושב, מתבונן ומחליט.

אנו נמצאים במצב של אוטומט מבלי להבין זאת. מרוב שאנו עסוקים בדאגות, בריצות מטורפות ובעבודה קשה, אין לנו זמן לחשוב אם כל הריצות האלו בכלל שוות משהו. הדבר דומה לפועל בעבודה שמציעים לו שייקח יום חופש ויבוא לקבל מטיל זהב ששווה מליונים, אך הוא מסרב בטענה שאין לו זמן כי הוא מוכרח לעבוד כדי שיוכל להתפרנס.

השם יתברך זיכה אותנו לקבל את התורה הקדושה שמוציאה אותנו מתוך העבדות הזו שכולם שקועים בה. אדם ללא תורה מנווט את חייו על פי מה שהוא חושב ומרגיש. אבל כל מה שהוא חושב ומרגיש מושפע מתוך הרגלים, מוסכמות, חוקים והגבלות שונות. הכל מושפע מהתפיסה שלו, מהתאוות ומהיצרים שבוערים בו. אם הוא לא יתבונן בדברים, הוא יחשוב שהוא חי כפי רצונו. אם יבוא משה רבינו לגאול אותו בשליחות השם יתברך, הוא יחשוב שבכלל לא צריך גאולה. כי הוא שקוע בקוצר רוח ובעבודה קשה. יש לו הרבה דברים על הראש ואין לו זמן לשמוע על הסיבה לזה שהוא חי, או מה תפקידו בעולם. הוא רק רוצה לסיים את המטלות שלו ולעשות את מה שהוא רגיל לעשות עם כמה שפחות הפרעות בדרך.

אבל אדם שמתבונן היטב בחייו, רואה שאין אפשרות לצאת מכל ההרגלים האלו מתוך התפיסה שלנו. שהרי התפיסה שלנו היא עצמה מושפעת מכל ההרגלים שרכשנו. רק משהו חיצוני יכול לגאול אותנו. לכן ניתנה לנו התורה הקדושה שהיא זו שמשחררת אותנו מהשעבוד ומאפשרת לנו להיות בני חורין. רק בעזרת התורה אפשר להיגאל ולצאת מתוך המעגל שלוכד אותנו בשגרה היום יומית חסרת התכלית. רק התורה יכולה להסביר לנו על כוחות הנפש הטמונים בנו, להרחיק אותנו מתאוות, לאפשר לנו לזהות את היצר הרע שמשחק בנו ולתת לנו אפשרות להתגבר עליו.

לפעמים אנו חושבים שהתורה והמצוות הופכות אותנו לעבדים שלא חושבים ועושים רק מה שאומרים להם. אך למעשה הן משחררות אותנו מהעבדות הקשה של העולם הרחוק מתורה והופכות אותנו לבני חורין. כאשר אנו קוראים את הפרשה, כדאי לעצור ולהתבונן האם אותם עבדים במצרים שלא רוצים לשמוע למשה רבינו מקוצר רוח ומעבודה קשה הם לא אנחנו בעצמנו.

העינויים מביאים לפריצת ההגבלות

פרשת שמות מתארת מעט מהסבל הנורא והעינויים הבלתי פוסקים שחוו בני ישראל במצרים. אך התורה מגלה לנו שדווקא אותו סבל הוא שהביא אותנו לפרוץ את ההגבלות שהיו לנו. הפסוק אומר: "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" (שמות א', פסוק יב'). כלומר הריבוי והפריצה של עם ישראל הם לפי מידת העינוי, אם יענו אותנו מעט, אז נפרוץ מעט, אך אם יענו אותנו הרבה אז נפרוץ הרבה. יוצא שאותם ייסורים שאנו מנסים להתרחק מהם, דווקא הם אלו שעוזרים לנו לצמוח.

הדבר מובן שדווקא השהות במצרים בתוך שיא הטומאה, היא זו שהביאה אותנו לזיכוך הטוב ביותר. שהרי להיות צדיק בעולם בו כולם צדיקים זה קל, אך לחיות בעולם של טומאה עם כל העבירות האפשריות מסביב ובכל זאת לשמור

על עצמנו צדיקים, זו כבר רמת זיכוך הרבה יותר גבוהה וניסיון הרבה יותר קשה.

לכן לא פלא שדווקא השהות במצרים, היא זו שהובילה אותנו ליציאה משם ולקבלת התורה. לא פלא שכל אותו הדור ראה את השכינה מול עיניו. זה לא שבני ישראל היו כולם צדיקים עליונים ללא שום פגם, אלא שביחס למקום שהיו בו, אפילו להישאר "סתם" מאמינים שלא עובדים עבודה זרה זה נחשב להישג עצום. לכן אנו רואים שאמנם עם ישראל חוטא הרבה במדבר, שכן עדיין הייתה חסרה להם העבודה הפנימית אותה השיגו בשהותם במדבר, אך עם כל זה הדרגות שלהם היו עצומות כבר מההתחלה, שהרי הצליחו לשרוד את מצרים.

את העניין הזה קל לראות גם במקומות אחרים. השואה הארורה למשל לקחה את חייהם של מיליוני יהודים קדושים וטהורים, אך בזכותה הצלחנו להגיע להכרה שאין אפשרות אחרת וחזרנו לארץ ישראל.

כל אחד מאיתנו נתקל בעניין הזה גם באופן פרטי לפעמים, כאשר אנו נמצאים במצב "רגיל" של שגרה, ואז הוא הופך לגרוע יותר, ודווקא המקום הגרוע שהגענו אליו מניע אותנו לפעול ולהתעלות הרבה יותר מאותו מקום בו היינו בתחילה. הרבה אנשים למשל חוו פיטורים מהעבודה והיו בצער גדול, ודווקא זה מה שהוביל למציאת עבודה הרבה יותר טובה. אילו לא היו בצער מהפיטורים, היו נשארים עומדים באותו המקום ללא התקדמות.

כמה פעמים הרגשנו עצלים מדי מכדי לעשות פעולה נדרשת, ורק כאשר המצב הפך לגרוע יותר ובלתי נסבל, עשינו את אותה פעולה שהפכה את הכל להרבה יותר טוב? כמה פעמים היינו במצב חירום מלחיץ ויוצא דופן שהוציא מאיתנו כוחות אדירים שלא ידענו על קיומם? אדם שפוחד ובורח ממשהו יכול לרוץ הרבה יותר מהר מהשיא הכי טוב שלו בעקבות הלחץ בו הוא נמצא. דווקא המצבים הקשים מוציאים מאיתנו את המקסימום שלנו.

העינוי והסבל לא נועדו כדי שנהיה בצער חס ושלום. אלא כדי שנתעלה ונצמח מהם. בסבל ועינויים אפשר להתפלל הרבה יותר בכוונה מעומק הלב, להגיע להישגים טובים, לבצע פעולות מורכבות ולהוציא לפועל את הכוחות החבויים

בתוכנו. הדבר דומה למשקולות אותן אנו מרימים דווקא בגלל הסבל וההתנגדות שבכך, כדי להתחזק. אם המשקולת קלה מדי, אנו מבינים שזה לא יעזור לנו, לכן אנו בוחרים את המשקולות הכבדות שיתנו לנו התנגדות וקושי. אנו מחפשים את הקושי שבדבר כי דווקא כאשר קשה לנו אנו יודעים שיש בזה תועלת.

כולנו נשמות שמוגבלות בתוך גוף. אנו רוצים לצמוח, אך הגוף עוצר אותנו ומגביל אותנו. כאשר אנו מענים את הגוף בעינויים גשמיים, אלו מביאים אותנו לעלייה רוחנית. אם נתעסק כל היום בגשמיות, לא יהיה לנו זמן וכוח להשקיע ברוחניות. הדבר דומה לאדם שרוצה להתרכז ולכן עוצם את העיניים, כי הכוח שלנו הרבה יותר חזק כאשר ממקדים אותו למקום מסוים. אנו מפסיקים את העברת הכוח לראייה ואז אפשר להשקיע את הכוח שלנו בפנימיות ובמחשבה. כך כאשר אנו מפסיקים להשקיע בדברים החיצוניים והגשמיים שסביבנו, אנו יכולים לקבל כוח הרבה יותר חזק לפנימיות שבנו. לכן ככל שיענו אותנו, כן נפרוץ את כל ההגבלות הגשמיות שאנו מוקפים בהן. מובן שלא צריך לבקש ייסורים או לרצות לסבול, אך כאשר הדברים נדרשים לצורך עלייתנו הרוחנית והשם יתברך מביא עלינו ייסורים, אנו צריכים לקבל את הדברים באהבה, שכן הכל זה לתועלתנו.

דווקא בדור שלנו יש את הפוטנציאל הגדול ביותר לצמיחה. כל מי שיסתכל סביבו יוכל לראות את מצרים של אז. שיא הטומאה סובב אותנו ומפתה אותנו. בכל מקום אליו נלך נהיה מוקפים ביצר הרע, בכללי חברה מעוותים ובאנשים שסטו מדרך הישר. דווקא בדור הזה, שבלחיצת כפתור ימכרו לנו רגשות מעוותים בטלוויזיה ותאוות שונות במכשירי תקשורת שונים, אפשר להתעלות בצורה החזקה ביותר. כמו כור ההיתוך במצרים, כך גם היום. מספיק לשמור על עצמנו, על האמונה הפשוטה, על דרך התורה בתמימות, ובכך להגיע לדרגות עצומות שבדורות הקודמים עם כל החכמה והצדיקות שלהם לא יכלו להגיע אליהן. כל גדולי הדור של הדורות הקודמים לא התמודדו עם יצר הרע כל כך גדול כמו שיש אצלנו.

פעם לא היה מושג כזה "חילוני" שנגיש לכל מי שרוצה לחיות בצורה נוחה בלי

נקיפות מצפון. פעם גם אם היינו מנסים לברוח חס ושלום מהיהדות, היו רודפים אותנו שונאי היהודים והיינו מבינים היטב בעל כרחינו שאנו שונים מהם. פעם היינו מפוזרים בארצות בין הגויים שהיו מנסים להשמיד אותנו, והיינו מאוחדים ביהדותנו כדי לשמור על עצמנו מפניהם. פעם היינו צריכים לעשות מאמצים אדירים כדי לבצע עבירה.

דווקא היום, שיש כל כך הרבה מתנגדים לדת, כל כך הרבה השמצות נגד שומרי מצוות, כל כך הרבה הערכה ואהדה למבזי היהדות עד שלא מעט יהודים מתביישים לשמור תורה ומצוות כי זה כל כך לא באופנה. דווקא היום יש לנו את ההזדמנות לצמוח הכי גבוה, לסבול את ההגבלות הגשמיות שיביאו אותנו לפרוץ את כל ההגבלות הרוחניות שמקיפות אותנו.

היום כולנו יודעים שאנו נמצאים בדור ירוד, אך דווקא מתוך המקום הזה צומח המשיח. דווקא מתוך המקום הנמוך ביותר אפשר להתעלות למקום הגבוה ביותר. מתוך העינויים של מצרים זכינו לקבל את התורה. כך גם היום מתוך המקום הנמוך בו אנו נמצאים, אנו יכולים לזכות לעילוי אמתי וגבוה הרבה יותר. אמנם עברנו המון צער וסבל במצרים, אך כשם שנגאלנו משם, כך השם יתברך יגאל אותנו בע"ה גם כעת.

כל החיים הם הצגה

הקדוש ברוך הוא מספר למשה את כל מה שעתיד להתרחש במצרים. כאשר הוא נגלה אליו בסנה הבוער הוא מספר לו שהוא יעשה אותות ומופתים, הוא מסביר לו שפרעה לא יסכים לשחרר את בני ישראל, הוא מספר לו שלבסוף הם יצאו ברכוש גדול, הוא מספר לו שהוא יחזק את לב פרעה כדי שלא ישלח את העם וכו'.

קשה שלא לשאול, מדוע השם יתברך צריך את כל המהלך הזה?

בשביל מה ההצגה הזו? הרי הקדוש ברוך הוא נלחם בפרעה, אך הוא גם זה שמכביד את לבו כדי שלא ייכנע. הוא זה שמביא עליו את עשר המכות, אך הוא גם זה שיודע מראש שהמכות הראשונות לא יועילו כדי שישחרר את בני ישראל. אז למה לא לדלג על כל ההצגה ופשוט לתת בלב פרעה לשחרר את בני ישראל כבר מההתחלה? למה לא לתת לו את מכת הבכורות כמכה ראשונה ולחסוך את כל הנסים והמופתים?

כדי להבין את זה אנו צריכים להבין את דרך ההנהגה של השם יתברך בעולם. הרי כל הכוחות בעולם שייכים אך ורק לקדוש ברוך הוא ואין עוד מלבדו. כך שלא נכון לחשוב על כך שהשם יתברך "נלחם" בפרעה, שהרי לפרעה אין שום כוח משל עצמו מלבד הכוח שהקדוש ברוך הוא מכניס בו. הקדוש ברוך הוא מפעיל את פרעה כמו שמפעילים בובה. יוצא שהקדוש ברוך הוא נלחם כביכול מול עצמו.

לא מדובר רק על פרעה, אלא על כל כוח שקיים בעולם. כולם באים מכוחו של הקדוש ברוך הוא. הדבר דומה לתאטרון בובות שמכיל דמויות רבות שעושות דברים שונים, אך בסופו של דבר ישנו אדם אחד בלבד שעומד מאחורי הכל, שמפעיל את הבובות ונותן להן כוח. כך בעצם מורכבים כל החיים שלנו.

ואמנם יש עניין וכוונה לכל דבר שמתרחש, שכך גזרו מסיבות עליונות. וכלפי האדם יש את הנהגת השם הרצויה, שהשם יתברך דורש מאיתנו לקיים מצוות, רוצה שנבחר בטוב וכו'. אלא שכל זה בא בשבילנו כדי שנחווה את מה שצריך, נתעלה ונתקדם הלאה מתוך הדברים. אבל כלפי שמיים בוודאי שהכול עובד בדיוק כפי שצריך. גם פרעה הוא חלק מהתוכנית של השם יתברך, שכן אילו לא היה רוצה בו, היה יכול להעלים אותו ברגע אחד, וגם לא היה בורא אותו מלכתחילה.

הקדוש ברוך הוא אומר לנו למשל שהוא שונא את עשו, וכן הוא אומר שיש לו מלחמה בעמלק. אבל כל זה בשבילנו, כדי שנוכל לעבוד אותו ולהתחבר אליו מתוך הדברים. אבל ברור הדבר שהוא לא נלחם בעמלק כלל, והוא גם רוצה

בקיומו של עשו, שהרי הוא זה שנותן להם את הכוח והחיות שלהם. לכל דבר יש תפקיד בהצגה הזו של החיים שלנו.

מכאן נוכל להבין שכל הדברים הקשים לנו, כל מה שנראה לנו כמאיים, כל האתגרים וכל הניסיונות בחיים שלנו, כולם מגיעים מכוחו של הקדוש ברוך הוא ובעצם אין בהם ממשות, כי הכל הצגה.

אלא שעדיין צריך להבין מדוע הקדוש ברוך הוא עושה את כל זה? למה לא לחסוך את הכל? בשביל מה היה צריך לעבור את כל מה שעברנו במצרים ובשביל מה אנו צריכים לעבור את כל מה שאנו עוברים בחיינו?

התשובה היא שכל האותות והמופתים בוודאי לא נועדו לכך שפרעה ישלח את בני ישראל. אם זו הייתה המטרה, הקדוש ברוך הוא יכל להכניס בלבו של פרעה לשלוח אותם כבר מההתחלה גם ללא שום נס נראה לעין. יתרה מכך, הוא יכול היה בכלל לא להוריד את בני ישראל למצרים מלכתחילה. העבדות במצרים, הקשיים והנסים הגדולים נועדו בשביל בני ישראל, כדי שיתחזקו באמונה, שיצמחו ושיגיעו לדרגות גבוהות של עבודת השם.

כל החוויות שלנו בחיים נועדו כדי לקדם אותנו. כל מפגש, כל שיחה, כל מעשה וכל מחשבה, כולם באים כדי לתת לנו שיעורים באמונה כך שנוכל להתחזק, להתעלות ולהתקרב להשם יתברך מתוכם. פרעה קיבל עשר מכות כדי שבני ישראל יעברו סדרת חינוך ויראו את שליטת השם יתברך בעולם. ים סוף לא נקרע כדי שבני ישראל יצליחו לברוח מהמצרים, שהרי השם יתברך יכל להכניס בלב המצרים כלל לא לרדוף אחרי בני ישראל. אלא שהוא נקרע כדי שבני ישראל יתחזקו באמונה, ישירו שירה ויספרו על כך לדורות הבאים.

מתוך ההרגלים שלנו, אנו מנסים תמיד להילחם, לנצח, לכבוש, להצליח, להשיג ולבטא את הכוח שלנו בכל צורה אפשרית. אך אם נתבונן בדברים, נוכל לראות שאנו נלחמים לחינם, שהרי השם יתברך הוא זה שנלחם. כל מה שאנו צריכים לעשות הוא להתבונן בדברים המתרחשים בחיינו, להבין, להפיק לקחים ולהתחזק מתוך הדברים באמונה גדולה.

כל החוויות שאנו עוברים בחיינו הם לא יותר משיעורים שמעצבים את פנימיותנו. אמנם קשה לחשוב על הדברים כאשר אנו נמצאים בתוכם ולכן בזמן העבדות במצרים אף אחד כמעט מבני ישראל לא הצליח להאמין שהשם יתברך יגאל אותם. הם היו עסוקים מדי בחומר ובלבנים מכדי לחשוב על הדברים. הם היו עסוקים בעבודה קשה מכדי להבין שיש משהו הרבה יותר עמוק מעבר לכל זה. אבל כאשר מתבוננים בדקות הדברים מתוך מחשבה עמוקה וחשבון נפש, אז כבר אי אפשר לברוח ורואים שזה כך.

גם אנחנו שקועים בעבדות שלנו של חיי החומר, הקשיים, הניסיונות והתאוות השונות, אבל אם נצליח להתבונן מעבר לכל זה, נוכל לגלות את השם יתברך שמפעיל את כל הפרטים האלו בחיינו, כמו תאטרון בובות שמקיף אותנו ונועד כדי לתת לנו איזשהו מוסר השכל ולקח שנוכל לקחת לחיינו.

השם יתברך יזכה אותנו לעבור את הקשיים בחיינו מתוך שמחה ואמונה. נזכה לראות את החוטים שמאחורי הקלעים ואולי אפילו להרגיש את מי שמפעיל ומושך בהם. כשם שנגאלו אבותינו במצרים, כך בע"ה ניגאל גם אנחנו בקרוב ממש.

לא מתרגשים מקשיים בדרך אל המטרה

לפעמים אדם מקבל הארה רוחנית. הוא מבין שהוא צריך לשנות את הדרך. הוא מחליט לעשות שינוי בחיים כדי להשיג מטרה גדולה וחשובה יותר מזו שפעל בשבילה עד כה. הוא אוזר כוחות ויוצא לדרך כנגד כל הסיכויים מתוך אמונה שלמה שכעת כל חייו הולכים להשתנות לטובה. אבל אז כאשר הוא יוצא לדרך, פתאום הוא מגלה דברים לא צפויים שמעכבים ופתאום הוא מבין שהמצב הפך לגרוע יותר.

במצב החדש והלא מוכר שנראה לכאורה מאכזב, קל מאוד ליפול לייאוש. קל

מאוד להיכנס לעצבות וכעסים ולזרוק את כל התובנות החדשות שהגענו אליהן לפח. קל מאוד לחזור לשגרה שאליה התרגלנו ולהישאר בקיבעון שלנו למשך שארית חיינו. אבל אם בכל זאת נצליח להיות חזקים, להמתין בסבלנות ולצפות לישועה שתבוא, אז נוכל לזכות לראות ישועות ולהיגאל.

כאשר משה רבינו מגיע לפרעה בשליחות השם יתברך, פרעה מצדו מכביד את העבודה על בני ישראל ומרע את מצבם עוד יותר. לאחר מכן משה חוזר לדבר עם השם ושואל אותו "למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתני", "ומאז באתי אל פרעה... הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך" (שמות ה', פסוקים כב' – כג'). במקום שהדברים יסתדרו ויהפכו לקלים יותר, הכל הפך למסובך וקשה יותר.

לכאורה נראה היה בהתחלה שלאחר שהקדוש ברוך הוא מינה את משה לתפקיד הגואל, כעת משה פשוט ייכנס לפרעה, יחליף אתו כמה מלים ואז בני ישראל יצאו לחופשי. אם בכל זאת פרעה יתנגד, אז הקדוש ברוך הוא יוריד עליו מכה שלא יוכל לצאת ממנה ובני ישראל יצאו לחופשי. אבל אז אנחנו רואים שיש סיבוכים.

פרעה מכביד את העבודה ובני ישראל מוכים על ידי המצרים. פתאום הכל הולך בדרך לא טובה ואז בני ישראל מתחילים לחשוב פעמיים אם בכלל כדאי להיגאל. פתאום במקום חיי חופש וגאולה כפי שציפו להם, הם מקבלים עינויים אכזריים.

בני ישראל מתחילים לחשוב שאולי עדיף להישאר במצרים, להישאר בתוך ההרגלים ולהשלים עם המציאות של העבדות. הם רואים שמאז שמשה הגיע המצב רק החריף ועדיף היה במצב הקודם שאליו כבר התרגלו. אבל צריך לדעת שמי שזוכה ללכת בדבקות בדרך הטובה גם אם היא נראית קשה ולא נוחה, ולהמתין בסבלנות עד לישועה שתבוא, רק הוא בסופו של דבר יזכה להיגאל.

צריך לדעת שכך זה עובד בכל דרך חדשה בחיים. הגאולה היא תהליך שמשנה את התפיסה שלנו ממקום מצומצם למקום אמתי וטוב יותר. הדבר מצריך סבלנות, עקשנות והתמדה מצדנו, תוך עמידה בניסיונות שיעצבו את התפיסה

החדשה ויובילו אותנו לעבר המקום הטוב יותר.

אדם שרוצה לעשות שינוי כלשהו חושב ומצפה שברגע אחד כל החיים שלו ישתנו לטובה, אבל ישנו תהליך למידה והשתלמות שצריך לקחת בחשבון עד שמגיעים אל המנוחה ואל הנחלה. נוח לאדם להמשיך לעשות מה שהוא רגיל לעשות. כל אדם שקוע בתוך ההרגלים שלו ואם ינסה ללכת בדרך חדשה יגלה המון קשיים לא צפויים בדרך. ברוב הפעמים האדם מתייאש וחוזר להרגלים שלו להמשיך לחיות בצורה ריקה מתוכן. אבל כשאדם דבק בעקשנות בדרך החדשה מתוך שאיפה להשיג את המטרה, הוא זוכה להגיע למקומות גבוהים וטובים.

תארו לכם אדם שמחליט לעשות שינו כלשהו. להתגבר על הכעס, להפסיק לעשן, לעשות דיאטה, ללמוד דבר חדש וכו'. בכל מצב חדש כזה בהתחלה יש הרבה רצון והתלהבות מהשינוי שהולך לבוא. אבל אז מתחילים הקשיים שמביאים לייאוש. פתאום אדם מתחיל להבין שהוא צריך להתאמץ וללמוד לפני שהוא יוכל להגיע אל המקום שהוא רוצה.

תארו לכם שאדם שילמד נהיגה יגלה בשיעור הראשון שזה קשה יותר משחשב ואז יתייאש ויפסיק. תארו לכם שילד יגלה שקשה להצליח לקרוא בכיתה א' ואז יפסיק לנסות. תארו לכם שאדם שמתארס יגלה שיש הרבה הוצאות ועיכובים לפני החתונה, אז הוא יבטל הכל. אדם שיתייאש מתוך הקשיים לא יגיע לשום מקום. הוא יישאר תקוע בדיוק כמו שהוא היה כאשר הוא נולד בלי להתקדם, כי הרי גם ללמוד לזחול או לדבר זה לא פשוט בשביל התינוק, אז הוא יתייאש ויישאר באותו מצב כל חייו.

כל הישג שאי פעם הגענו אליו היה מלווה בקשיים בהתחלה. כל דרך חדשה הצריכה אותנו לצאת מההרגלים והקיבעון שלנו ולהביא שינוי. כל דבר חדש וטוב מביא אתו המון קשיים. במיוחד בהתחלה כאשר אנו לא רגילים לדבר וצריכים להתרכז במציאות החדשה. אבל כאשר אנו מאמינים במטרה ומבינים שאנו בהתקדמות, אז גם אם נראה שקשה וגם אם נראה שהכול נעשה פחות טוב, בכל זאת נמשיך לצעוד בדרך וכך נוכל להשיג את המטרות.

הדבר ניכר במיוחד כאשר אדם מחליט לחזור בתשובה. אדם שרוצה לשנות את דרכו ולהתקרב להשם יתברך יגלה המון קשיים בדרך. הדבר הופך לבעייתי במיוחד משום שרוב האנשים שחוזרים בתשובה מדמיינים להם שהכול הולך להשתנות כעת לטובה. הם בטוחים שמעכשיו השם יתברך ייתן להם את כל רצונם ומרגע זה תמו כל הצרות ונפתרו כל הבעיות. אז הם מופתעים לגלות שלא רק שהבעיות לא נפתרו, אלא שיש גם המון בעיות חדשות שצצו להן.

הרבה אנשים מתייאשים בשלב הזה, וכנראה שלשם כך המצב נועד. כדי לתת ניסיונות כך שמי שלבו לא שלם לא יצליח להמשיך. וכך רק אלו שבאמת רוצים להתקרב להשם יתברך יזכו לכל השפע העצום הזה.

אבל מי שיודע שכך פועל העולם לא מתרגש מהקשיים שבאים. אדם שמכיר את המציאות הזו שהשם יתברך לימד את עם ישראל במצרים מבין שלפני שמגיעים לדברים ממש טובים צריך להתמודד עם קשיים. הוא מבין שלפני שהנר נכבה הוא דולק בשיא העצמה. הוא מבין שכדי שחולה יבריא, הוא צריך לקבל תרופה שמחלישה את הגוף ומגבירה את המחלה. הוא מבין שלפני שמקבלים תינוק חדש צריך לעבור חבלי לידה. הוא מבין שלפני שזוכים לקבל את התורה צריך לעבור את מצרים ולהכביד את העבודה. אז אמנם זה לא נעים, אבל זה משהו שצריך לעבור כדי לזכות לשפע גדול יותר.

חז"ל מספרים שרק חמישית מבני ישראל זכו לצאת ממצרים וכל השאר לא האמינו מספיק. צריך לשאול איך אפשר לא להאמין אחרי שרואים בעיניים את מכות מצרים ואת ההשגחה הפרטית המופלאה? אלא שכל המופתים רק עוזרים לנו להבין שיש כאן משהו מעבר למה שאנו מכירים, אבל את המסע האמתי לגילוי האמת כל יהודי צריך לעשות עם עצמו.

אדם יכול לראות את הנסים הגדולים ביותר, אבל אם אין לו את הכלים המתאימים, הוא אמנם יתלהב ויספר לאחרים על הנסים, אבל ישאיר את הכל בתור צירוף מקרים מדהים או בתור נס לא מחייב שיאפשר לו להמשיך לחיות את חייו כרגיל. כי לא חוזרים בתשובה בגלל שרואים נסים. אלא שחוזרים בתשובה בגלל שמתבוננים בנסים ועושים חשבון נפש שגורם לנו לחשוב על מהות החיים.

אי אפשר לעבור שינוי ביום אחד. רק לאחר שעוברים את הקשיים, חווים את הדברים ומוסרים את הנפש אפשר להגיע לדרגת אמונה מתאימה. רק לאחר שבני ישראל עברו את כל מה שעברו הם הצליחו לצאת מהטומאה של מצרים ולזכות להגיע לקבלת התורה.

כל אדם עובר בכל רגע בחייו יציאת מצרים פרטית משלו. יש לו את הדברים שמגבילים אותו ויש לו את התפיסה המסוימת וההרגלים המסוימים שמקבעים אותו באותו מקום בו הוא נמצא מבלי יכולת לזוז משם. אבל מתוך החלטה נחושה, עקשנות והתמדה, אפשר להתקדם המון ולהגיע למקומות טובים הרבה יותר. השם יתברך יזכה את כולנו להתגבר על הקשיים בדרך ולהגיע בשמחה ובהצלחה אל המטרה.

פרשת וארא

ניצוצות, בירורים, טבע והתבוננות

ענין הנסים והמופתים במצרים נעשה בצורה הדרגתית. כאילו לתת מקום לטעות שאולי זה טבע. ובאמת השם יתברך אומר למשה עוד לפני שהוא מתחיל, שהוא ידבר אל פרעה ושפרעה לא ישמע אליו כיוון שהשם יקשה את לבו (שמות ז, ג-ד).

יוצא שהשם יתברך שולח את משה לעשות לפני פרעה נסים שכבר ידוע מראש שלא ירשימו אותו כלל. ואם כן צריך להבין מה הצורך בנסים האלו? מדוע לא לעבור ישר למנה העיקרית?

אהרן משליך את מטהו על הארץ והוא נהפך לנחש, ופרעה משוכנע שהם באו לצחוק עליו. הרי ארץ מצרים היא מלכת הכשפים וכל תינוק יודע לעשות כשפים שכאלו. הוא מיד קורא לחרטומים וגם הם משליכים את מטותיהם שנהפכים לנחשים. וכך פרעה לא שומע אליהם, ואם כן הדבר לא ברור מדוע השם יתברך שלח את משה ואהרן שיעשו כך מלכתחילה?

תארו לכם שיבוא אלינו איזה אדם שטוען להיות נביא ויאמר שהשם שלח אותו אלינו. אז נבקש שיעשה איזה מופת כדי לבדוק את העניין, ואז אותו נביא יעשה איזה טריק מוכר שכל קוסם חובבן יודע לעשות. וכי זה מה שירשים אותנו? זה המופת הגדול שהשם ישלח ביד הנביא? איך יתכן שהשם יתברך שולח את משה ואהרן לפרעה מלך הכשפים עם מופת כל כך פשוט וקל?

כך גם היה לאחר מכן במכות מצרים עצמן, שאת שתי המכות הראשונות, דם וצפרדע, גם חרטומי מצרים הצליחו לעשות בדרך של כשפים, ורק החל ממכת כנים החרטומים התפלאו והבינו שזה גדול מכישוף. ואם כן, מדוע השם יתברך לא התחיל את המכות ממכת כנים שאותה אי אפשר לעשות בדרך של כשפים? בשביל מה צריך לעשות מעשי נסים שגם החרטומים יודעים לעשות ואף אחד לא מתרגש מהם?

בירורי ניצוצות

צריך להקדים הקדמה לפני כן ולדעת שכל עניין הירידה למצרים היה כדי לברר ניצוצות של קדושה מתוך הטומאה הנמצאת שם. אותם ניצוצות קדושים הם חלקים זעירים ורוחניים מאדם הראשון שהתפזרו לאחר שחטא, ונשבו בין הקליפות. וכל עניין העולם הזה הוא לברר את אותם ניצוצות, להוציא אותם מתוך הקליפות ולהעלות אותם לשורשם העליון.

כיוון שבמצרים היו ניצוצות רבים, לכן גם הקליפות שם היו גדולות מאוד. וכפי הרוחניות שיש באותם ניצוצות, כך הטומאה שיש בקליפות שמחזיקות אותם. וכמו שכדי לשדוד בנק גדול ומאובטח צריך להיות פושע גדול ומתוחכם, כך כדי לקלקל ניצוצות קדושים עליונים רבים, צריך קליפות גדולות ביותר.

לכן היה צורך לרדת לשם ולהשתעבד, כדי לעשות את עיקר הבירור, עד אותו רגע שבני ישראל יכלו לצאת ממצרים לאחר שסיימו את כל הבירורים. ולכן היה צריך לנצל את מצרים, לקחת שבי, שלל גדול בביזת הים וכו', שבדרך זו ניתן היה לתקן את כל אותם ניצוצות קדושים שהסתתרו שם.

ואמנם פעמים רבות אנו שומעים שמדברים על אותם "בירורים" או "ניצוצות", אבל הדבר לא כל כך ברור לנו, כיצד עובד התהליך הזה ואיך אפשר לברר ניצוצות קדושה שכאלו? איך נוכל גם אנחנו להפריד ניצוצות של קדושה מתוך הקליפות?

מובא בדברי המקובלים שישנן דרכים שונות לברר את אותן ניצוצות. הטובות ביותר הן פשוט ללכת בדרך התורה והמצוות. כך בעיון הלימוד ובקיום המצוות עושים בירורים רוחניים רבים. וכן הברכות השונות שנתקנו, ובמיוחד אם מברכים כמה שיותר בכוונה, ואם אוכלים מאכלים בצורה קדושה וטהורה וכו'.

וכן בעבודת הקודש בכל עניין, שבכל פרט ומאורע עלינו להכניס את השם יתברך, להתחזק באמונה ולעשות את הכל בדרך כשרה וקדושה. וכך אנו מתקנים עוד ועוד ניצוצות שיחזרו לשורשם, כל אחד לפי כוחו, לפי מקומו הרוחני, לפי

הניסיונות שהוא עובר, לפי עבודת הקודש המיוחדת לו ולפי הכוונה לשם שמיים שהוא מתכוון. ככל שיש יותר כוונה לשם שמיים, כך הבירור הוא גדול וחזק יותר.

ואמנם לצערנו אפשר לראות שרוב העולם לא הולך בדרך השם יתברך. ואם כן יוצא לכאורה שלא זו בלבד שלא מתקנים את אותם ניצוצות, אלא שאולי אפילו מוסיפים לקלקול, משחיתים ומכניסים ניצוצות נוספים לבין הקליפות. ולכן צריך להבין כיצד העולם מתקדם לעבר תיקונו בצורה שכזו?

אלא שכאשר הבירורים לא נעשים על ידי תורה ומצוות ועבודות רוחניות, אז יש צורך ח"ו בייסורים שישלימו את הבירור, ועל ידיהם אותם ניצוצות חוזרים לתיקונם. אותם ייסורים לא באים כדי להרע לנו ח"ו, אלא שהם באים לצרף ולזקק וכך להוציא את הסיגים ולהשאיר ניצוצות נקיים.

כך עושים בכור ההיתוך או בכל מקום שרוצים להוציא פסולת שמעורבת בדבר טוב כלשהו. שמכניסים לאש חזקה להתיך את הדבר, או משפשפים חזק להוציא את הלכלוך, או שעושים ניתוחים כואבים ולא נעימים וכו'. שאמנם זה לא נעים לעבור את זה, אבל הדבר מביא לתועלת עצומה וזה שווה את זה.

וזה מה שהיה במצרים, שבני ישראל השתעבדו לעבודת פרך, עד שהצליחו לברר את כל הניצוצות. שום דבר לא היה לחינם וכל דבר לא נעים שעברו הביא לתועלת ולבירור ניצוצות. דרך הייסורים שעברו הם כל כך הזדככו עד שהגיעו לדרגות גבוהות של נבואה וקבלת התורה. אבל דרך הייסורים אינה מוכרחת, שהרי שבט לוי לא השתעבד כיוון שעבד עבודה רוחנית וכך עשה את הבירורים בדרך של תורה.

וכך כל אותם ייסורים וקשיים שעם ישראל סבל בכל הדורות נועדו כדי להפריד בין הטוב והרע. שהדבר ברור שזה מעבר לכל היגיון וטבע, שאין עם שסבל כל כך הרבה, שכל אומה שאי פעם הייתה קיימת נלחמה בו בשלב כלשהו, ושנמצא בכותרות של כולם למרות שהוא עם קטן ורודף שלום שלא מזיק לאף אחד. אלא שהכול מכוון כדי לזכך את עם ישראל.

וכך הוא עניין הגיהינום, שבניגוד למה שאנשים חושבים, יש לו מהות טובה

כיוון שהוא בא לצרף ולברר. שמה שהאדם לא הצליח לברר בעולם הזה, עליו לברר בדרך אחרת כלשהי. אם זה על ידי חזרה לעולם הזה בגלגול, או אם זה על ידי צירוף בגיהינום, שכך אפשר להפריד את הפסולת והקליפות ולהעלות את הניצוצות לשורשם.

וכך הדבר ידוע שלעתיד לבוא לפני הגאולה השלמה, ישנן שתי דרכים. שאם זכו, אז תבוא גאולה ברחמים בע"ה, שהבירורים ייעשו מתוך התורה והמצוות וכל עבודת הקודש שנעשה, וזהו המצב הרצוי של "אחישנה" שבאפשרותנו להקדים ולהביא את הגאולה בכל רגע. אבל אם ח"ו לא זכו, אז היא תבוא בזמנה בכל אופן, וכפי שידועים התיאורים על מלחמת גוג ומגוג ועל הייסורים של חבלי משיח. שכך או כך, הבירורים מוכרחים להיעשות.

מבחן האמונה

כדי שהאדם יצליח בעניין הבירור שהוא עושה, עליו לעבור ניסיונות שמותאמים במיוחד בשבילו לרמה שבה הוא נמצא. ובהתאם לאותה רמה, כך החוזק של הבירור שהוא עושה. לכן הבירורים שעושים צדיקים גדולים בפעולה פשוטה שלהם, עולים בהרבה על בירורים שעושים אנשים פשוטים.

הדבר דומה לאדם שרוצה להתקדם בעניין כלשהו, שרק אם יתאמץ לעשות דברים ברמה שלו אז יוכל להתקדם. שאם למשל אדם רוצה להתחזק פיזית, אז עליו להרים משקולות המותאמות אליו. משקולות כבדות יותר יעשו לו נזק וקלות יותר לא יקדמו אותו למטרה. גם אדם שרוצה ללמוד משהו, אם ילמד ברמה גבוהה הוא לא יבין כלום ואם ילמד ברמה נמוכה הוא לא יתקדם כלל.

כך בכל עניין, אם אדם ייקח דברים מעבר לרמה שלו, הוא עלול לקרוס ולא יראה מזה שום תועלת. ואם ייקח דברים קלים שלא מהווים אתגר, אז לא יהיה לו שום מקום לגילוי חדש ולהתקדמות. רק כאשר ייקח דברים שמותאמים לרמה שלו, אז יוכל להתאמץ ולהתגבר, ואמנם זה קצת קשה אבל כך הוא יגיע להתקדמות אמתית וטובה.

וכמו האדם, שבתחילה הוא תינוק קטן ואז פועל פעולות שמותאמות אליו. הוא

מתאמץ להזיז את איברי הגוף, מנסה לזחול וכו'. ואז הוא גדל ועובר לניסיונות אחרים ולדברים חדשים, וכך הוא מתבגר ומתפתח ככל שהזמן עובר. אבל הוא מוכרח להיות תמיד ברמה שלו. שאם אדם מבוגר ינסה לזחול או להזיז את איברי הגוף, אז לא יהיה לו בזה שום אתגר והתקדמות. ואם תינוק ינסה לקפוץ למרחק, אז הוא יתייאש עוד לפני שיתחיל לנסות. אלא שצריך להתקדם לפי הרמה שלנו.

וכך הדבר עובד גם מבחינה רוחנית. שמביאים לאדם ניסיון כפי המקום הרוחני בו הוא נמצא, ובהתאם לזה ההתקדמות שהוא יכול להשיג מכך והתיקונים שהוא עושה בבירור הניצוצות. ומובן אם כן שככל שהאדם גדול יותר מבחינה רוחנית, כך היצר הרע שלו גדול יותר, כדי לתת בחירה וניסיון, אך גם התיקון גדול יותר.

ואמנם כל זה מתרחש באופן פרטי לכל אדם בניסיונות האישיים שהוא עובר. אבל ישנם ניסיונות כלליים שמיועדים לכלל, ואלו מוכרחים להגיע בצורה הדרגתית כדי לתת מקום התקדמות לכולם. שאם הניסיון הכללי יהיה קשה, אז אותם אנשים חלשים מבחינה רוחנית לא יוכלו לעמוד בו כלל. ואם הניסיון יהיה קל, אז כולם יעמדו בו בצורה שווה. שהרי אין שוויון בין כולם וכל אחד נמצא במקום רוחני שונה מתוך תפיסת עולם שונה, ולכן מוכרחים להכניס לניסיון את כל הרמות האפשריות כדי לתת לכל אחד הזדמנות לעמוד בניסיון מתוך המקום האישי שלו.

וכפי שעושים במבחנים שונים שמנסים לבדוק את הרמה של כולם, שנותנים שאלות רבות בדרגות קושי שונות וכך יכולים לשקף את רמת הידע של כולם. שיש שאלות קלות שכולם מצליחים, יש מעט קשות יותר שפחות מצליחים וכך דרגת הקושי עולה עד לשאלות הקשות ביותר שרק מעטים מצליחים בהן.

הבירורים לפני יציאת מצרים

כעת לאחר כל ההקדמות, נוכל להבין יותר את ההתרחשויות במצרים לפני שבני ישראל יצאו משם. שמצרים הייתה מקום שבו התרכזו המון ניצוצות קדושה, ומטבע הדברים היה צורך בקליפות חזקות מצד הטומאה. וכדי לעשות את הבירורים היטב, היה על בני ישראל לרדת למ"ט שערי טומאה, שמתוך עמקי הקליפות ובאמצעות עבודת הפרך, היו יכולים לעשות את הבירורים.

מתוך הערבוב הגדול שנעשה בתוך מקום כל כך נמוך של טומאה, היה קושי גדול באותו בירור. וכך נוצר בלבול גדול שהיה צורך לעשות בו סדר, בין מצד היהודים ובין מצד המצרים שגם מתוכם חלקם האמינו ורצו להצטרף לישראל, ואלו הערב רב והגרים.

כדי לעשות סדר בתוך הבלגן, השם יתברך שלח את משה רבנו לעשות אותות ומופתים לפני בני ישראל ולפני פרעה. לתת מקום לבחירה ולעשיית בירורים בין מצד ישראל ובין מצד מצרים. אלא שהדבר ברור שאילו היה מביא מכות חזקות כבר בהתחלה, אז מיד היו משחררים את בני ישראל ולא היה כלל ניסיון. כמו מבחן קל שכולם מצליחים בו ולא משקף את הרמה כלל.

הרי מי לא יאמין שהשם יתברך הוא השולט בעולם כאשר רואים את מכת בכורות למשל. שגם האנשים הרחוקים ביותר יהפכו למאמינים גדולים לאחר שרואים השגחה פרטית כל כך מופלאה. ואם כן יוצא שכמעט ואין כאן ניסיון ואין הזדמנות לאנשי האמונה להתגלות.

לכן היה צורך להתחיל בצורה הדרגתית במשהו שנראה טיפשי ומיותר, להשליך את מטה אהרן שיהפוך לנחש, כפי שגם כל חרטומי מצרים יודעים לעשות בדרך של כשפים מצד הטומאה. כך אמנם פרעה לא השתכנע, אבל בוודאי שישנם אחרים שכן השתכנעו. שאותו ניסיון היה קשה בשביל פרעה כיוון שהוא עצמו היה קליפה קשה ביותר, אבל היו אחרים בדרגות שונות שלאחר אותו מופת כבר האמינו.

וכך הבירורים עלו בהדרגה לאט לאט. שהגיעה מכת דם ולאחריה צפרדע, שגם אותם יכלו לעשות החרטומים. עד למכת כינים שאז אמרו שזו "אצבע אלוקים". וכך הדבר המשיך עד לבירורים הקשים ביותר במכת בכורות וכן ביציאת מצרים עצמה בקריעת ים סוף וכו'.

ככל שהזמן חלף הדברים נגלו יותר וכך יותר אנשים בישראל חזרו בתשובה, יותר התחזקו באמונה, ובמצרים יותר האמינו ופחדו, הכל בהדרגה וכל אחד לפי המקום הרוחני שלו.

וכמו שמניחים תבשיל כלשהו על האש, ואז רכיבים מסוימים מתבשלים במהרה, חלק מהרכיבים בתבשיל צריכים רתיחה גדולה יותר ויש רכיבים שצריכים זמן רב על האש כדי להתבשל. בסופו של דבר כל התבשיל יתבשל ויגיע ליעד, השאלה רק כמה אש הוא צריך לספוג כדי להגיע לבישול שלו.

והדבר ברור שיש הבדל עצום בין מי שהתחזק והאמין כבר בהתחלה, לבין מי שהאמין יותר מאוחר. שאותו אדם שכבר בהתחלה זכה להאמין, הצליח ברמה הקשה ביותר במבחן, וכך זכה לגילוי גדול יותר, לבירור חזק יותר ולאור עצום. ולכן חכמים אמרו שהמעלה של מי שחוזר בתשובה בצעירותו כשהיצר עוד בתוקפו, היא גדולה הרבה יותר ממי שחוזר בתשובה מאוחר יותר.

ואלו שלא האמינו בתחילה, אז אמנם יכלו להאמין לאחר מכן כאשר המכות היו ברורות וקשות, אבל מכל מקום היה להם חיסרון שהבירור שהם עשו היה חלש יותר, ובנוסף הם גם חטפו מכות קשות לפני כן, וכפי שהוסבר קודם לכן לגבי עניין הייסורים המגיעים לעשיית הבירורים אם האדם לא טורח לעשות את הבירורים מעצמו.

בנוסף, ככל שהזמן חולף, כך גם ישנה בחינה שהלב הופך לקשה יותר ורגיל בעבירה, וכך קשה יותר לשוב, שאותה עבירה נעשית לו כהיתר. וכמו שאדם כבר נמצא בתוך בריכה של מים קרים או חמים, והוא כבר רגיל לטמפרטורת המים ולא מתרגש מזה. אבל אדם אחר שייכנס לאותה בריכה בדיוק, פתאום ירגיש בבת אחת קור או חום שהוא לא יכול לעמוד בהם. כאשר מתרגלים לדבר מסוים, כבר לא מתרגשים ממנו.

ולפעמים מהשמיים מקשים את לבו ואין מספקין בידו לעשות תשובה. וכפי שמתואר שהשם הקשה את לב פרעה ככל שהמכות היו קשות יותר. וכפי שמובא שרוב המצרים מתו במכות או טבעו בים סוף, ואפילו אצל ישראל הרוב מתו במכת חושך ולא זכו לצאת כיוון שלא האמינו.

וכך גם אפשר להבין מתוך הדברים, שבמכת כנים החרטומים אמרו שזו "אצבע אלוקים" כיוון שאי אפשר לעשות זאת על ידי כשפים, ואם כן לכאורה כולם היו

צריכים להאמין מיד. ואולי אם היו מתחילים ממכת כנים, אז באמת היו מאמינים. אבל כאשר משה ואהרן עשו בתחילה מופתים שגם החרטומים הצליחו לעשות בכישוף, אז גם כאשר מגיעה מכת כנים שאי אפשר לעשותה, מכל מקום כבר התרגלו לכך שמשה ואהרן עושים מופתים. כוח ההרגל וההדרגה משחק תפקיד ואז פרעה יכול לחשוב שאולי בסך הכל הם ח"ו מכשפים מוצלחים יותר מהחרטומים שלמדו כשפים שבמצרים עדיין לא שמעו עליהם. ועדיין זה לא מוכרח שזה באמת כוח אלוקי.

ומכאן נלמד אלינו, כמה חשוב להתחזק באמונה ולעשות תשובה כמה שיותר מהר. לא לחכות חס ושלום למכות וייסורים שיעשו את הבירורים, אלא לעשות אותם בצורה שלמה מעצמנו. ולכן יש עניין גדול לעשות תשובה כאשר האדם עוד צעיר והיצר בוער בקרבו. שאמנם תמיד אפשר לעשות תשובה, אלא שברור הדבר שלא דומה מי שעשה תשובה לעת זקנתו למי שעשה תשובה בגיל צעיר ונלחם ביצרים שלו.

איך בכלל זוכים להאמין?

ובאמת כל אדם רוצה להאמין. כולם רוצים להיות בנבחרת המנצחת וברמה הגבוהה ביותר שעושה את התיקונים הגדולים ביותר. אבל איך אפשר לזכות לאמונה? איך אפשר לדעת שהקדוש ברוך הוא נמצא כאן איתנו? וכפי שהיה במצרים, שהיו כאלו שהאמינו כבר מהרגע הראשון ולא היו זקוקים לאותות נוספים. אבל איך אפשר להגיע לדרגה שכזו?

וצריך להתבונן קצת יותר באותו ניסיון ראשון שהיה במצרים, שהמטה נהפך לנחש. שלכאורה איך אפשר לצפות שמישהו יאמין בו? הרי אם כל החרטומים של מצרים יכולים לעשות את הדבר על ידי כשפים, אז מה מיוחד בזה ומדוע שנאמין? איך נדע להבדיל בין מכשף מכוחות הטומאה לבין נביא קדוש?

וגם אם נאמר שמישהו בחר להאמין, מה בכלל הגדולה שיש בזה? שהרי פתי יאמין לכל שטות ומה הטעם להאמין סתם בלי שום היגיון? האם יש עניין להאמין לכל דבר שאומרים לנו בלי לבדוק ובלי להפעיל שכל ומחשבה? הרי אדם כזה

ייחשב לשוטה. אדם שיאמין לכל דבר שאומרים לו גם יאמין בדברי כפירה ועבודה זרה וזו בוודאי לא מעלה. אז מהי הטענה על המצרים שלא האמינו לנס שהמטה נהפך לנחש?

ומוכרחים לומר שכן הייתה טענה כלשהי על מי שלא האמין, שהרי הקדוש ברוך הוא בוודאי לא עשה נס לחינם. אין שום טעם לעשות דבר שנראה ככישוף ללא שום תועלת שתצא מזה. ואם כן, ברור הדבר שכן היו צריכים להיות כאלו שיחזקו את האמונה בעקבות אותו נס.

אלא שהנס לא הסתיים בכך שהמטה נהפך לנחש. לאחר שהחרטומים הפכו את המטות שלהם לנחשים, אז מטה אהרן בלע את מטותיהם. אמנם זה נשמע כפרט שולי בנס, אבל זהו עיקר הנס. כי זה ההבדל שהיה בין כישוף לבין אות נבואי. והחרטומים שהיו בקיאים בכשפים ידעו שזה כבר משהו שאי אפשר לעשות בדרך כישוף. ומכאן הייתה להם הבחירה, אם לחשוב על הדבר ולהתבונן לעומק, או להתעלם ולהמשיך בהרגלים.

השם יתברך לא נותן ניסיונות שאי אפשר לעמוד בהם. גם כשהדבר לא ברור ולא מובן, מכל מקום תמיד יש רמזים מלמעלה שמכוונים אותנו אל הדרך הנכונה, אם נבחר להתבונן בהם.

יוצא שכבר מההתחלה נעשה עניין הבירור. שאותם אנשים שהסתכלו בצורה שטחית, אז ראו שהמטה נהפך לנחש ואת זה אפשר לעשות גם בכישוף. אבל מי שעצר והתבונן בדקות, ראה שיש כאן דבר פלאי שהוא מעבר לכשפים, שהמטה יכול לבלוע את המטות האחרים כאילו שיש לו חיות ממש.

אז מי שרצה להאמין, יכל למצוא את הנקודות שיביאו אותו להאמין. ומי שהתעקש שלא להאמין, יכל למצוא תירוצים רבים וסיבות נהדרות וברורות מדוע לא להאמין. בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. מי שרוצה לטעות, אז משמיים נותנים לו לחשוב שהוא צודק והוא מוצא כביכול את כל הסיבות להמשיך עם הטעות שלו.

וכך גם לאחר מכן במכת דם וצפרדע. אמנם גם החרטומים יכלו להפוך מים

לדם או לצפרדעים, אבל המכות שהשם נתן במצרים היו הרבה יותר מורכבות. שהייתה שם השגחה פרטית ממש, שאצל בני ישראל כן היה מים, וכאשר המצרים לקחו את אותם מים הם נהפכו לדם. שאי אפשר לבוא בטענות אם אין לאדם את הכלים לבחור בדבר הנכון. לכן המופתים היו נראים כמו כשפים כדי להטעות, אבל יחד עם זאת היה משהו יוצא דופן בכל מופת כדי שמי שראוי יוכל להבין היכן היא האמת.

יוצא שהכול תלוי בהתבוננות. שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם וחקק בו טבע שמסתיר את האלוקות. הכל נעשה בהסוואה כך שיהיה מקום לניסיון ורק מי שראוי לכך יזכה לראות את האמת. שמצד אחד אין את הנסים הגדולים כדי לא להפוך את המבחן לקל מדי ולא יעיל, ומצד שני יש את כל הפרטים שיכולים להביא את האדם המתאמץ לחקור למציאת האמת.

אדם שיסתכל בכללות לא יזכה לראות כלל את ההשגחה הפרטית, ורק אם ח"ו יבואו עליו מכות וייסורים אז אולי יזכה להתעורר ולהתבונן. אבל אדם שעוצר להתבונן בפרטים הקטנים יכול לראות את ההשגחה הפרטית בכל פרט. אם אדם יהיה אמתי עם עצמו ויחשוב היטב על הדברים, הוא יגלה בסופו של דבר את האמת.

עולם של מופתים

העולם מלא בנסים עצומים שמתרחשים לנגד עינינו וזועקים אלינו שנתבונן. רק שמרוב הרגלים, חומריות, שטחיות ועכירות, אנו רואים את הדברים בכללות ולא בוחנים אותם בדקות.

אנחנו מחפשים דברים ברורים, לראות את השם יתברך כמו שאנו רואים את החומר מולנו, לראות נסים עצומים וברורים, הוכחות ברורות לכל התורה שנוכל להבין ברגע וכו'. לא רוצים לשבת ללמוד, לחקור, להתבונן, להסיק מסקנות, אלא הוכחות מהירות וברורות.

אנשים אומרים לרב שיוכיח בשתי דקות שדרך התורה היא אמת. כאילו שעושים לו טובה. לא טורחים ולא מתאמצים כלל, רק אם זה יבוא בצורה ברורה

לחלוטין, ינחת עליהם מהשמיים וירגישו בשלים מספיק, אז יסכימו לעשות תשובה. ואם יש משהו לא ברור, אז עוזבים את הכל ומתעלמים בלי לחקור כלל. אבל הם מפספסים בכך את העיקר.

הטבע עצמו הוא מופלא, וצריך לעמוד על זה שלא באמת קיים דבר כזה שנקרא "טבע". אין לזה איזושהי הגדרה או חוקיות, אלא כל תהליך שמתרחש בעולם קרוי כך. כל דבר שאין לנו אפשרות להסביר, לא מבינים חצי דבר בשורשו ואין לנו שום מושג כיצד הוא מתקיים ומה מפעיל אותו, קרוי בשם "טבע".

בין אם זה הגלקסיות המופלאות והדיוק המופלא של תנועת הכוכבים, בין אם זה הנסים העצומים שמתרחשים במערכות הגוף המופלאות שלנו, בין אם זה קיום העולם והתהליכים המחזוריים שמתרחשים בו לספק לנו מים ומזון וכו'.

כל נושא שכזה הוא מורכב בפני עצמו ויש לו חכמה מיוחדת ושונה. אין שום קשר למשל בין תנועת הרוח שנושבת שקרויה "טבע" לבין זרימת הדם בתוך הגוף שקרויה "טבע" או לבין מילוי הלבנה שפועל בצורה מחזוריות מדויקת מדי חודש בחודשו וקרוי גם הוא בשם "טבע". כאשר אדם אומר שזה נעשה על ידי ה"טבע", הוא בעצם מתכוון לומר שאין לו מושג כיצד זה נעשה, רק שהתרגל לכך.

וכך אותו "טבע" עוזר לנו לחמוק מהתמודדות עם שאלות מורכבות יותר. במקום ללכת אחורה ולשאול מי מפעיל את המערכות ומאיפה הכוח שלהן לפעול, אנו מקבלים את הדברים כמובנים מאליהם בלי לשאול שאלות, שהרי זה ה"טבע" מפעיל אותן.

שהרי הדבר ברור שישנה חכמה עצומה באותו טבע. ולמשל העובר הנוצר במהלך ההיריון בצורה מופלאה, שמפתח מערכות מורכבות שאף אדם בעולם לא יכול להסביר כיצד הן עובדות, עיניים שרואות, אוזניים שומעות, מערכת עיכול שלוקחת את הטוב ומפנה את הפסולת, מוח שחושב, רגשות וכו'.

והדבר ברור שלא ההורים הם אלו שמרכיבים את כל המערכות. הם יכולים להתרברב ולהתגאות שהם הביאו ילד לעולם, אבל אין להם מושג כיצד הוא פועל

ובוודאי שלא הם אלו שתכננו אותו בכוח השכל החריף שלהם. אז אומרים שזה נעשה בצורה טבעית, אבל לא באמת מבינים מה זה אותו טבע מתוחכם וגאוני.

וגם אם מצליחים קצת לחקור, ואז משיגים השגות בחכמה, שיש תאים, כרומוזומים, חלקיקים או כל דבר אחר, עדיין לא עשו בזה כלום וזו רק התחמקות. שהרי תמיד תישאר השאלה מי מפעיל את אותם חלקיקים? מי ברא אותם? מי נותן להם את הכוח לפעול? מי נתן את התכונות המיוחדות שמאפיינות אותם? מי נותן את כל התנאים שדרושים לקיומם? מי נתן להם את החכמה לפעול בצורה כל כך מדויקת ומתוחכמת?

וכך אפשר לראות נסים עצומים בכל מקום שמסתכלים. איך שהגשם יורד מהשמיים בצורה מופלאה. שהרי אם משהו אחר היה נופל מהשמיים היינו מגדירים את זה כנס מדהים. אבל כיוון שהתרגלנו מגיל צעיר לראות מים שנופלים מהשמיים, אז זה לא עושה עלינו רושם.

ועל אחת כמה וכמה כאשר אנו מכירים את טבע המים, שאם מקרבים טיפות של מים זו לזו, אז יש להן נטייה להתחבר יחד. ואילו טיפות הגשם היו מתחברות ח"ו, הגשם יכול היה להרוג אנשים בנפילתו ולהחריב את העולם. לכן טיפות הגשם לא מתחברות בצורה נסית, על אף הקרבה שלהן והמרחק הרב שהן עוברות עד שמגיעות לארץ. לכל טיפה יש מסלול משלה שלא מתנגש כלל עם האחרות.

וכן בתכונות החומרים בטבע. שנראה לנו פשוט ומובן שלחומר מסוים יש תכונות מסוימות, שיש חומר שמוליך חשמל ויש שלא, יש חומר דליק ויש שלא, יש חומר קשה ויש רך, יש מוצק ויש נוזלי וכו'. אבל כל זה מתוך שהתרגלנו. מה ההיגיון שדבר נוזלי כמו נפט או שמן יתפקד כחומר בערה? מי נתן לו את הכוח הזה?

וכך אפשר למצוא בטבע את כל צרכינו. שיש את שרשרת המזון, שהפסולת של האחד היא המזון של האחר. והדבר ידוע שאילו הייתה חסרה חוליה כלשהי באותה שרשרת, אז היה חוסר איזון שהיה מחריב את העולם. הכל מדויק ומתוכנן

להפליא. ואם כן ברור שכוח עליון תכנן את הדבר.

וכך גם כדור הארץ נמצא בצורה מופלאה ומדויקת במרחק מסוים מהשמש. שאילו העולם היה מרוחק יותר, הכל היה קופא כפי שרואים בקטבים של כדור הארץ שמרוחקים מהשמש. ואילו העולם היה קרוב יותר, הכל היה מדברי ללא אפשרות קיום, כפי שרואים בחלקים המדבריים והחמים של כדור הארץ. אלא שהוא נמצא במקום הטוב ביותר עבורנו. ואמנם ישנה תנועה מתמדת כדי ליצור יום ולילה, קיץ וחורף וכו', כי צריך קצת מכל דבר לקיומנו, אבל מכל מקום הוא לא יוצא ממסלולו המיוחד להחריב את העולם.

וכן בדברים הפשוטים לכאורה שאנו רואים מולנו. שזורקים זבל למקום כלשהו ולאחר זמן מה הוא מתפרק והופך לאדמה משובחת. ואם זורקים גרעין של פרי לאותה אדמה, הוא נרקב שם ולאחר מכן צומח והופך לעץ בריא שמכיל חיות בתוכו, שכך רואים מול עינינו ממש את תחיית המתים. ואז מתוך העץ הקשה צומחים להם פירות עסיסיים וצבעוניים, שלא ברור כלל כיצד הצליחו לצמוח מתוך אותה חתיכת עץ קשה ויבשה.

וכך בכל מקום שמסתכלים רואים את הפלא העצום. שהיינו מצפים לתוהו ובוהו, לבלבול וחוסר סדר, אבל הכל פועל בצורה מדויקת ומופלאה. ואם כן מובן הדבר שיש פה חכמה עצומה ומישהו סידר את הדברים שיפעלו בצורה שהם פועלים. מישהו נתן את כל החוקיות המופלאה והגביל את הדברים במסלולים קבועים ובתכונות ידועות.

ומוכרח הדבר שכל זה נוצר ביחד, שהרי אילו כל פרט היה נוצר בנפרד בתקופה אחרת בזמן, אז לא היו יחסי הגומלין בין הפרטים השונים. וכמו למשל שאילו היו נוצרים צמחים ללא בעלי חיים, אז לא היה מזון ותנאי קיום לאותם צמחים. כל פרט הרי תלוי בגורמים אחרים שבלעדיהם אין לו קיום כלל, וזוהי שרשרת המזון שכל אחד משפיע על האחר ואם אין איזון אז אין אפשרות קיום.

ומכאן מובן שהבריאה לא יכולה הייתה להתקיים בדרך שמכנים "אבולוציה", שהדברים כאילו נוצרו בהדרגה במשך מליארדי שנים, שהרי כיצד יתכן שיהיה

קיום למין כלשהו כאשר מין אחר שהוא תלוי בו עדיין לא קיים? ואיך למשל יש קיום של זכרים ונקבות, שהרי אם היה בתחילה רק זכר בלי נקבה, אז איך המשיך להתרבות ולהתקיים במשך אלפי או מיליוני שנים עד להיווצרות הנקבה?

אלא שמובן שכל הדברים תלויים האחד בשני, וישנו כוח עליון מופלא ולא מוסבר, בעל חכמה מופלאה ובלתי מושגת, שאינו תלוי בשום דבר, שלא מוגבל ואינו פועל לפי חוקיות מסוימת, שהוא שברא את הכל והוא שנותן קיום לכל בכל רגע. ולאותו כוח שהוא נותן בעולם אנו קוראים בשם "טבע".

וכל אלו ועוד הרבה אחרים, הם רמזים שנועדו בשבילנו כך שנגלה עוד ועוד על המהות שלנו. שאחרי מאה ועשרים האדם יכול לבוא בטענות ולטעון שלא ידע ולא ראה, ואילו היה רואה במו עיניו נסים גלויים, אז מיד היה חוזר בתשובה. אבל כעת הוא לא יכול לטעון את זה, כיוון שיראו לו שאילו היה מתבונן אז הוא כן היה מגיע לתובנות. רק שלא טרח ולא רצה להתאמץ. כי היה לו נוח לחיות בשקר בלי לשאול שאלות. אבל הכל פרוס מולנו ורק מחכים שנפקח את עינינו ונתבונן.

הגאולה השלמה

וצריך לדעת שגאולת ישראל ממצרים מרמזת גם על הגאולה העתידה לבוא. שכך תהיה התרחשות הדברים. שבתחילה יהיו הנסים מוסתרים, ואמנם למרות ההסתרה שלהם, מכל מקום יהיה יתרון לאותם נסים כך שתהיה אפשרות לגלות את האמת. שהסתכלות שטחית לא תביא לשום תובנה והאדם יישאר בקלקולים שלו. אבל התבוננות עמוקה בדברים, חיפוש, מאמץ והסקת מסקנות, יביאו לגילויים.

אנשים יכולים לבוז לתורה וכאילו לבטל את הכל בהינף יד. הם לא באמת בוחנים את הדברים ומנסים להבין. הם לא מסתכלים בצורה מעמיקה על הטבע שנמצא מולם. הם לא מנסים לחקור כיצד הדברים פועלים. כפי שפרעה לא התרגש מכל אותם נסים שהתרחשו מול עיניו, כיוון שבכללות גם החרטומים יכלו לעשותם, והוא לא טרח להתבונן בפרטים הקטנים שעושים את ההבדל העצום.

וכך בשלב ההתחלתי רק מעט יזכו להאמין. אבל לאט לאט ככל שהנסים

יתחזקו, כך יאמינו יותר ויותר. אלא שמובן הדבר שככל שהאדם זכה לשוב אל השם מוקדם יותר ובצורה חזקה יותר, אז כך גם המקום שלו יהיה גבוה יותר. ואם נזכה כולנו לשוב אל השם, אז נוכל לזכות לגאולה ברחמים ללא צורך בייסורים.

ועם זאת, תמיד יהיו את אלו שלא מוכנים להתבונן והם רוצים גילויים מופלאים וברורים והוכחות חותכות. ולכן ככל שהזמן יעבור, כך הגילויים יהיו חזקים יותר. בין מהצד הפנימי של האדם עצמו, ההתעוררות והסקרנות, ובין מהצד החיצוני, שרבים יעשו תשובה וכן הניסים יהיו גלויים יותר. ואמנם הדרגה של אלו שישובו אל השם יתברך באותה תקופה פחותה ממי שזכה להכיר את בוראו מעצמו גם בלי זה, אבל מכל מקום גם אותם אנשים יזכו לקחת חלק בגאולה.

ויש את סוג האנשים האחרון, שלא משנה מה יעבור עליו, ולא משנה כמה נסים גלויים הוא ייראה מול עיניו, תמיד הוא ינסה לכסות את הכל ולתרץ את הדברים כ"טבע" סתמי. כאילו שאין שום חכמה, אין שום נסים, אין שום בריאה, אין כוח מקיים ואין שום דבר.

וזוהי בחינת פרעה שלא חזר בתשובה גם לאחר כל הנסים העצומים, שאמר "לי יאורי ואני עשיתיני", שעשה את עצמו אלוה והיה בטוח שכאילו הוא ברא את עצמו ולכן לא הייתה לו שום הכרת הטוב כלפי אף אחד אחר. הוא רואה נסים מופלאים ואין לו שום דרך להסביר אותם, הוא חוטף מכות קשות, אבל מכל מקום הוא דבק בעקשנות שלו ומתעלם מהכול.

לכן כל אדם ייקח את הדברים לתשומת לבו וינסה להשקיע מעט יותר בגילוי האמת. שאנשים משקיעים בכל כך הרבה דברים, ואמנם הכל חשוב, אבל דווקא בדברים החשובים ביותר, תכלית העולם, קיום האנושות, המהות הפנימית וכל השאלות המהותיות, דווקא בהם מזלזלים וזונחים אותם.

אדם לא צריך לקבל את התורה ולהאמין בהשם יתברך רק בגלל שכך אמרו לו, בגלל שהוא פוחד או שהוא פתי. אלא שאדם צריך להיות אמתי עם עצמו, לעשות חשבון נפש לבדו ולנסות לחקור את האמת. להתחיל להתבונן במציאות,

לבחון את הדברים מתחת לפני השטח, לשאול שאלות ולא לקבל את ההרגלים כמובנים מאליהם.

ואם אדם יעשה את זה בצורה אמתית, הוא כבר יוכל להגיע למסקנות הנכונות. השם יתברך יכוון אותו לאמת והוא יגיע לתובנות. ומתוך הזמנים השקטים האלו בינו לבין עצמו הוא יגיע לגילויים מרעישים. הוא רק ירוויח מכל זה ויכוון את כל החיים שלו למקום טוב יותר ואמתי יותר. וזהו היתרון הגדול של האדם המתבונן.

השם יתברך יזכה את כולנו להתבונן היטב ולראות את חסדי השם המופלאים, להכיר את בוראנו ולעשות נחת רוח ליוצרנו. נזכה לגאולה השלמה ברחמים במהרה בימינו אמן.

החמצת הזדמנויות מרוב התעסקות בתפל

תארו לכם מצב בו אדם מחליט לעבוד למחייתו כדי לפרנס את בני המשפחה, אך העבודה שוחקת ומאוסה. מנהל העבודה כל היום צועק ומתייחס בצורה משפילה, סביבת העבודה נוראית, המשכורת מתחת למינימום, ובכל בוקר הוא קם בחוסר חשק ובעצבות גדולה מתוך חוסר ברירה משום שהוא יודע שזו הדרך היחידה לפרנס את המשפחה.

כמה נורא הוא ירגיש וכמה חסר אונים, עד שיהיה מוכן לעשות הכל כדי לצאת מהמצב הגרוע בו הוא נמצא. הוא מתפלל מכל הלב, ומתחנן להשם יתברך שיוציא אותו מהצרה הזו. שתבוא כבר הישועה.

תארו לכם שבוקר אחד חבר רחוק ידפוק על דלתו ויאמר לו שהוא זכה בכמה מיליוני שקלים. כעת הוא יכול להתפטר באופן מידי מהסיוט שלו. השם שמע לתפילותיו והישועה הגיע. רק צריך להגיע לאותו מקום, למלא פרטים ולטפל בכמה ענייני מנהלה כדי לקבל את הזכייה.

כעת תארו לכם שאותו אדם יאמר לו שאין לו זמן להתעסק עם הזכייה הזו

עכשיו. כי הוא ממהר לעבודה והמנהל גם ככה כבר כועס עליו. יש לו מטלות שעדיין לא הספיק ולכן הוא גם לא יכול לקחת חופש כדי לטפל בזה. וגם בשעות הפנויות שלו הוא טרוד מאוד ברחמים עצמיים וסבל, אז איך יוכל לעזוב את הכל עכשיו וללכת לטפל באותה זכייה?

זה אמנם נשמע טיפשי, אבל הפרשה מספרת לנו שזה בערך מה שבני ישראל אמרו למשה כאשר בישר להם על הגאולה: "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה" (שמות ו' פסוק ט'). הם העדיפו להמשיך לעבוד בפרך כפי שהתרגלו וליותר על הזדמנות חייהם לצאת ממצרים לחירות, כי לא היה להם כוח בכלל להכיל את זה.

זה נשמע כל כך תמוה ולא מובן עד שקשה להאמין לזה, אך גם היום בחיים שלנו הדברים מתרחשים כך מבלי שנרגיש. לא פעם אנחנו מחמיצים ומפספסים הזדמנויות פז המגיעות אלינו, רק מתוך שאנו מתעסקים בהבלים תפלים ולא חשובים. גם אם הישועות הגדולות של חיינו יעברו מול עינינו, נעבור לידם ונמשיך הלאה בלי להרגיש.

הכל עניין של ייעול הזמן ועריכת סדר עדיפויות. כי אם לא נעשה זאת, נגלה שאנחנו מתעסקים בשטויות במשך רוב היום שלנו ועוזבים את הדברים העיקריים בצד. או שנכון יותר לומר שלא נגלה את זה, כי נהיה עסוקים מדי בהבל ובכלל לא נדע מה אנחנו מחמיצים.

אם ננתח את היום שלנו וננסה לבדוק מה עשינו בו ואיך התקדמנו בחיינו, נראה שמתוך עשרים וארבע שעות אולי זכינו לנצל כמה דקות. כל השאר מוקדש לשינה, אכילה, דיבורי סרק, עבודה, העברת זמן, סרטים, שירים, חברים, משפחה וכו'. רק מעט מאוד זמן זכינו באמת לנצל ולהתקדם בעזרתו.

ולא שצריך לוותר על כל הדברים האלו, בוודאי שזמן איכות עם המשפחה או השתדלות בפרנסה הם דברים חשובים ומבורכים. רק צריך לעשות סדר עדיפויות. הדברים העיקריים והחשובים יותר צריכים לתפוס זמן ומאמץ רב יותר.

דברים פחות חשובים צריכים לקבל מאיתנו פחות השקעה. צריך לחשוב היטב כיצד ננצל כל שניה מחיינו בצורה הטובה ביותר. אותה התעסקות בדברים שוליים היא זו שמשכחת מאיתנו את הדברים החשובים והאמתיים שאנו צריכים לפעול בחיים.

והדבר מצוי שאת הדברים העיקריים ביותר, וכמו התורה והמצוות, זמן לחשבון נפש, תפילה להשם יתברך וכו', אנו שמים בצד לשעות הפנאי. שאם אין שום דבר אחר לעשות, אז אפשר לשבת לבד עם עצמנו ולדבר עם השם. אבל כאשר יש איזושהי שטות להתעסק בה, אז בכלל לא נחשוב לכיוון הזה של משהו רוחני.

מהסיבה הזו היה דרוש להוציא את בני ישראל ממצרים. כי אסיר שעובד עבודת פרך לא יכול לראות את התמונה הגדולה ולארגן לו את סדר העדיפויות. הוא רואה את הכל מצומצם מתוך המקום הקטן בו הוא נמצא. מבחינתו התכלית היא להספיק לעשות את המוטל עליו לאותו היום כך שהוא יוכל לאכול משהו וללכת לישון בסוף היום המפרך.

כך גם אדם רעב, חולה, עייף, בסכנה, במצוקה או בכל צרה וחוסר שפוקדים אותו, לא חושב בצורה הגיונית איך לתכנן את המהלכים שיביאו אותו להצלחה וישועה, אלא חושב איך הוא עובר את היום הזה בשלום. יש אנשים שהתכלית שלהם היא לקבל מהמלצר מנה נוספת של שניצל באירוע שהם נמצאים בו. לא מעניין אותם עכשיו שום דבר אחר, רק זה מה שיש להם בראש ושאף אחד לא יפריע להם.

כאשר התמונה מצומצמת, גם השאיפות וההשגות בחיים מצומצמות. אך כאשר מוציאים את בני ישראל מהמיצר בו הם חיים, משחררים אותם והם הופכים לחופשיים. אז הדעת מתרחבת ורואים את התמונה הגדולה יותר. אז מבינים מהו סדר העדיפויות הנכון. אז אפשר לראות נסים גדולים על ים סוף. ואז כמובן אפשר לקבל את התורה במעמד הר סיני ולראות מחזות אלוקיים.

גם את עצמנו אנו צריכים להוציא מתוך המייצרים שלנו. לצאת מתוך המקום הקטן שלנו ולהתבונן בתמונה הגדולה. אז נכון שאנחנו יודעים להעביר את הזמן

בכיף עם תחביבים ושיגעונות שונים, אבל זוהי התמונה הצרה. הרי לאחר שנסיים את אותו עניין נחזור לחיים שלנו ונגלה שלא התקדמנו לשום מקום.

הדבר דומה לילד קטן שרוצה לשחק כל היום, בעוד שאדם מבוגר מבין שזה בזבוז זמן מוחלט סתם לשחק כשאפשר לנצל את הזמן הזה. אם נסתכל בתמונה הרחבה נבין שיש לנו תפקיד ומשמעות ועלינו לפעול כדי ליישם אותם. אדם לא בא לעולם כדי להעביר את הזמן. להפך, הזמן שלנו מוגבל וזהו אחד המשאבים היקרים ביותר שיש לנו. את הזמן צריך לנצל כראוי ולא סתם "לשרוף" או "להעביר".

כאשר מציעים לנו לבוא לשיעור תורה לחצי שעה פעם בשבוע, אנו נוטים לסרב בנימוס מתוך הסברים על העומס הגדול שיש עלינו ועל חוסר הזמן שרודף אותנו. מה שאנו לא מספרים זה שאתמול הסתובבנו במשך שעתיים בקניון כדי להתאוורר קצת, בבוקר התעוררנו מאוחר אחרי שבלילה יצאנו עם חברים, בכל ערב אנו נרדמים מול איזה סרט וה"רק דקה" ועוד דקה שאנו מתחברים למכשירים הסלולריים בכל רגע, מצטרפות לכמאתיים דקות ביום. אז יוצא שכן יש לנו זמן למרות העומס הגדול.

אלא שזה עצמו מה שיוצר את העומס הגדול. שכל ההתעסקות הזו בדברים תפלים ולא מועילים היא ששואבת לנו את הכוח ואת הזמן.

כשישאלו אותנו על זה מיד נצטדק ונאמר שכל אלו דברים חשובים שאנו מוכרחים לעשות. אבל כל אדם צריך לשאול את עצמו, האם שיעור תורה שיחזק אותנו, יסביר לנו את תפקידנו בעולם ויקרב אותנו אל תכלית החיים שלנו הוא לא משהו הכרחי לפחות כמו הדברים האלו?

אנו כל כך משקיעים בשטויות, והדבר ברור שבעתיד זה לא יועיל לנו במאום. הרי אף אחד לא נזכר בדברים שעשה בשנה שעברה וחושב לעצמו איזה יופי שצפה במשחק הכדורגל או איזה מזל ששמע חדשות. אף אחד לא יחשוב לעצמו איזה כיף שהוא דיבר לפני חודש עם השכן על איזה מוצר חדש שקנה. הכל הבל.

אדם מדבר כל כך הרבה, על מה שקורה בשכונה, על מוצרים חדשים שיצאו, על מזג האוויר, על הדודה של השכן ועל כל דבר אפשרי, ואין לזה שום תועלת. שהוא לא יתקדם או יחכם מזה, זה לא יעזור לו בשום דבר בחיים ואפילו הוא עצמו לא יתעניין בזה. הרי אף אחד לא יבזבז זמן לקרוא את העיתון של אתמול, לשמוע את החדשות של השבוע שעבר ולצפות במשחק של השנה שעברה. כי כל הדברים האלו הם להעביר את הזמן בלבד, לא בשביל לעשות אתו משהו מועיל באמת.

וברור שכל אדם רוצה להצליח ולהתקדם. הוא רואה אנשים מוצלחים והוא רוצה להיות כמותם. כל אחד בתחום שלו ובעניינים ובעיסוקים שלו. אדם רוצה להיות מוצלח ואהוב. אבל כל זה מגיע מתוך השקעה. אם אדם יתאמץ וישקיע בתחום מסוים, הוא יוכל להצליח. אם הוא יעזור לאנשים ויחייך לכולם הוא יהיה אהוב. אבל בפועל, כאשר יש לאדם זמן פנוי, הוא פונה להתעסק בכל השטויות וההבלים. במקום להשקיע בדברים שיובילו אותו למטרה, הוא מבזבז את הזמן ומעביר אותו. אין לו כוח להתאמץ ולהשקיע כדי להפוך למוצלח, הוא רוצה להיות מוצלח בלי מאמץ.

יש לנו נטייה לרצות המון, לדבר הרבה, אך לבצע מעט מאוד. אנחנו אוהבים לשאוף ולחלום על העתיד שלנו ועל ההתקדמות שלנו למקומות טובים יותר, אבל קשה לנו להבין שכדי להגיע לאותו חלום שנמצא רחוק מאיתנו, אנו צריכים לעשות צעדים קטנים בהתמדה, צעד אחר צעד עד שנגיע לאותו מקום.

אם נתבונן על החלומות והשאיפות שלנו ולעומת זאת על ההתעסקות שלנו במשך היום, נגלה שאנו משקיעים תשעים אחוז מהזמן על דברים שאינם מביאים לנו שום תועלת ושבעוד כמה חודשים נשכח אותם לגמרי ולא תהיה להם שום משמעות. אם אדם רוצה להגיע למקום מסוים, הוא צריך להשקיע, להתאמן ולנסות עד שיצליח להגיע לאותו מקום. בוודאי שזה ייקח זמן והשקעה רבה, אך רק זו הדרך להגיע לשם.

אם נעדיף לצפות בסרטים, להעביר את הזמן, לקרוא ספרי מתח, לשמוע מוזיקה, לצאת לטיולים, לאכול במסעדות, להסתובב בין חנויות או לעשות שאר

דברים בסגנון, אז יתכן מאוד שנהנה מאותם דברים, אבל בעוד שנה נגלה שאנו עומדים תקועים באותו המקום בדיוק. לא מוכרחים לוותר על דברים, אלא פשוט לנהל את עצמנו בצורה נכונה כך שנשקיע בדברים החשובים יותר ובדברים התפלים פחות.

מי יודע כמה הזדמנויות שונות כבר החמצנו בחיינו? ומי יודע היכן היינו נמצאים כעת אילו היינו מנצלים אותם היטב? מי יודע לכמה הצלחה וחכמה היינו מגיעים אם היינו מנצלים את הדקות הפנויות בחיינו לדברים מועילים וללמידה במקום לבזבז אותם על הבלים חולפים?

כמובן שאין שום טעם בבכייה על העבר, אלא שמלמידה מטעויות העבר אפשר לבנות את העתיד. כי אם אנו מבינים שהיום היינו יכולים להיות במקום הרבה יותר טוב אילו היינו משקיעים ומתאמצים בעבר, אז כך נבין שבעתיד נוכל להגיע למקום הרבה יותר טוב אילו נשקיע עכשיו. שווה להתאמץ ולהשקיע יותר כעת כדי שבעוד כמה חודשים, או אפילו כמה שנים של התמדה, נוכל להגיע למקום שאנו רוצים ונזכה להגשים את החלומות שלנו.

לפעמים אנו מקבלים יאוש מתוך שלא רואים את הרווח ברגע זה. שהרי אדם שלומד לא מרוויח מהידע באותו רגע ברוב הפעמים, ואדם שמתעסק בהבלים לעומתו מקבל לרוב הנאה רגעית באותה שנייה. לכן צריך לדעת למה לצפות כשעושים דברים חשובים וטובים. זו בוודאי דרך ארוכה, אך כל עוד אנו בדרך, המצב שלנו טוב. כאשר אנו עוזבים את הדרך, אז כבר הדברים מתחילים להתדרדר ואנו יכולים להיות בטוחים שבאמת ח"ו לא נגיע לשום מקום.

אדם שחשוב לו לרדת במשקל למשל צריך להגביל את האכילה שלו. הוא יכול להתעסק בתפל ולרצות ליהנות ממאפה טעים או המבורגר מפתה, הוא אפילו יכול לחשוב לעצמו שזה לא נורא לאכול רק ממתק אחד קטן, אך בצורה כזו הדבר התפל מתגבר על השאיפה הגדולה יותר שלו, והוא לא יזכה להגשים את המשאלה. אם יבחר לעומת זאת להשקיע במה שבאמת חשוב, אז אולי הוא לא ייראה תוצאות בשבוע הראשון, ואולי יהיו לו משברים וקשיים, אך אם יבחר להתמיד הוא יגלה בהמשך שהגיע למקום שרצה. בצורה כזו אנו יכולים לשנות

את עצמנו ולהגשים כל חלום שנרצה.

פרשת וארא מלמדת אותנו כמה אבסורד להתעסק בהרגלי היום יום מבלי לחשוב על התקדמות ועל איך לצאת מהמקום שלנו למקום טוב יותר. אם נבחר בכך נוכל גם אנחנו לצעוד למקום טוב יותר, להגשמת החלומות שלנו ולקיום התכלית שלנו בעולם. כל מה שצריך הוא לקבוע את סדר העדיפויות ולהתמיד בהשקעה בדברים החשובים באמת. כמובן שתפילה לקדוש ברוך הוא בוודאי תועיל ותפתח לנו את הדרך בצורה חלקה הרבה יותר. השם יברך אותנו להגשים את החלומות שלנו לטובה ולמיצוי עצמי של הטמון בתוכנו.

לא לחכות לקשיים וייסורים

צריך להכיר בעובדות. כאשר אנו נמצאים במצבי לחץ אנו מונעים לפעולה ומוכנים להשקיע המון אם יש צורך בכך. אבל דווקא בזמנים השקטים יותר, שאז הכל רגוע, שאנו יכולים לחשוב בהיגיון, להתרכז ולקבל החלטות מתוך יישוב הדעת, דווקא אז אנו נוטים לשכוח מהדברים החשובים ולשים אותם בצד. קשה לנו לעשות פעולות להעצמה ושיפור החיים שלנו כאשר הכל רגוע מסביב ואנו נתקעים במקום.

הדבר יוצר קונפליקט רציני, שהרי אף אחד לא רוצה צרות ולחצים. בוודאי שאנו לא רוצים ייסורים בקרבתנו ולא רוצים דאגות. אנחנו מחפשים שקט, רוגע, נחת ושלווה. אבל מצד שני, אם נקבל את השקט והרוגע, אז לא נתקדם לשום מקום ולא נעשה שום פעולה שתוביל להתקדמות האישית שלנו.

את כל זה אפשר ללמוד מפרעה. פרעה קיבל עשר מכות ובכל מכה סבל ביחד עם כל מצרים ייסורים רבים, קשים ומרים. לא היה אכפת לו לשחרר את בני ישראל, ובלבד שיפסיק לסבול מהמכה שבאה עליו. אבל פעם אחר פעם, כאשר המכה הוסרה ממנו והמצב נרגע, הוא שכח מכל ההבטחות וחזר להיות אותו

פרעה שהיה קודם לכן.

פרשת וארא מספרת על המכות הראשונות שקיבלו מצרים. פרעה לא מוכן לשחרר את בני ישראל, והסיבה לכך כתובה במפורש: "וירא פרעה כי הייתה הרווחה והכבד את לבו ולא שמע אליהם..." (שמות ח', יא'). דווקא אותה הרווחה היא שהזיקה לפרעה וגרמה לו להתנהג בטיפשות ולקבל עוד ועוד מכות. כשטוב לאדם אז הוא שוכח שהוא צריך לפעול ולהתקדם.

גם אנחנו מתנהגים לפעמים כמו פרעה. כולנו יודעים שיש דברים שמזיקים לנו, שיש דברים לא נכונים או לא טובים בחיינו, אבל בכל זאת אנו בוחרים להתעלם. אנו מרגישים שלווה ורוגע ולכן לא רואים שום סיבה להתאמץ ולהשקיע בשינוי בחיים. הרי המצב הנוח ביותר הוא המצב בו אנו נמצאים כעת בלי להתאמץ לשנות שום דבר.

רק כאשר הדברים פועלים נגדנו ואנו מקבלים מכה כלשהי, אז אנו מבינים שהדרך שלנו לא טובה. כי כאשר אנו חולים, אז הצרה נמצאת מול עינינו ונהיה מוכנים לעשות כל מה שנדרש כדי לזכות לאורח חיים בריא יותר. למי אכפת מתאוות באותו רגע? כל מה שאנו רוצים זה להיות בריאים. כאשר אנו בצרה, נוכל לסיים ספרי תהלים ולערוך תפילות בכוונה מעומק הלב. כאשר אנו בצער מתוך דבר לא טוב שעשינו, נהיה מוכנים לתת הכל כדי להחזיר את הזמן אחורה כדי לתקן את הדבר.

אבל כאשר ישנה הרווחה, אז כמו אצל פרעה, הלב נהיה כבד. כבר לא אכפת מהדברים החשובים וכל מה שאנו רואים מול עינינו זה תאוות טיפשיות שמסנוורות אותנו. למי אכפת מאורח חיים בריא, מתפילות בכוונה או מעריכת שינויים בחיים כאשר הכל טוב ואנו נסחפים עם השגרה?

אבל לפני שאנו ממשיכים בשגרת החיים המשעממת מתוך הקיבעון שלנו שלא כל כך אוהב שינויים, כדאי לזכור מה קרה לפרעה. לאחר שהקדוש ברוך הוא סילק מפרעה את המכה הראשונה, שכל הדם חזר להיות מים והייתה הרווחה, פרעה יכול היה לזכור שלקבל מכות זה לא נעים ושכדאי לשחרר את בני ישראל.

אם אכן היה משכיל לעשות כך, היה חוסך לעצמו ולכל מצרים נזק עצום בנפש וברכוש שמוטט את כל מצרים בעקבות עשר המכות.

תארו לכם כמה מכות אנו יכולים לחסוך מחיינו אם נשכיל להיות חכמים ולעשות את השינויים הנדרשים מאיתנו בזמן הרגיעה, בלי לחכות שהשם יתברך יאלץ להביא לחיינו מכות חס ושלום. תארו לכם שאדם היה מתאמץ גם כשהכול בסדר ורגיל, מתפלל בכוונה, לומד תורה, מתחבר להשם ועושה כל מה שצריך. אז לא היה צורך להביא מכות לאדם כלל.

כל עניין המכות הוא לעורר את הישנים. כאשר נותנים סטירה לבן אדם הוא מתעורר ומגיב לדברים. אבל אדם שכבר מגיב ונמצא במצב ערני מעצמו לא זקוק לסטירה שתעיר אותו. הקדוש ברוך הוא לא רוצה שיהיה לנו רע חס ושלום, הוא רוצה לעורר אותנו. הדבר הטוב ביותר הוא שנתעורר מעצמנו, ואז אין צורך בייסורים ומכות. אבל אם נשקע בשגרה של חיינו מבלי להתקדם ומבלי לעשות שום שינוי, אז יש צורך בסטירה שתעיר אותנו כדי שניזכר שיש לנו תפקיד ואנו צריכים להתקדם.

הדבר דומה לילד שמחליט שהוא לא רוצה ללמוד. הוא רוצה להמשיך לשחק בצעצועים לנצח, לא להתבגר לעולם ולהתרחק מכל מה שנראה לו כשינוי. הוא לא מבין שזה יזיק לו ויתקע אותו. הוא מוכרח להתקדם ולעלות עוד ועוד, לרכוש חכמה ולהתקדם. אם הוא יהיה בור וחסר דעת גם בגיל ארבעים, אז הוא יהיה אומלל, טיפש ולא מוצלח. הוא יהיה תקוע ולא יוכל להתקדם בחייו.

לכן ההורים שכבר יודעים את זה מכריחים אותו ללמוד כך שהוא באמת יוכל להתקדם. אם הוא לא יעשה את זה מרצון, אז הוריו יכריחו אותו בכוח. הם לא רוצים להכאיב לו, אבל הם רוצים שהוא יתקדם. הכי טוב שיתקדם מעצמו ויצליח בלימודיו, אבל אם המצב מאלץ אותם, אז הם מעדיפים שהוא יסבול קצת ייסורים כעת מאשר שיסבול הרבה יותר במשך כל חייו.

הקדוש ברוך הוא קבע לנו מסלול חיים שמותאם במיוחד בשבילנו. מחובתנו לצעוד במסלול שנקבע לנו. לטובתנו, עדיף שזה יגיע מתוך רצון ושמחה ובלי

ייסורים מיותרים. אם נעשה את הדברים מתוך רצון, נוכל להתקדם הרבה יותר במסלול ולהגיע למקומות גבוהים ורחוקים. אבל אם חס ושלום נחכה שהשם יתברך ייאלץ אותנו לצעוד במסלול, עלול להיות לנו מאוד קשה, לא נגיע רחוק ולא נצליח ליהנות בדרך.

אנו יכולים להתלונן במשך כל החיים שלנו על השינוי בתזונה שאנו צריכים ועל ההתמכרויות שלנו שמצריכות טיפול, על ההרגלים הלא טובים ועל הנזקים העצמיים, אבל יחד עם זה בפועל לא נעשה עם זה כלום. אבל מספיק שאדם יעמוד מול רופא שיאמר לו בקול מהדהד שהוא נמצא בסכנת חיים ואז פתאום הוא יקבל כוחות עצומים.

אם אדם יודע שהסיגריה הבאה תהרוג אותו, אין סיכוי שהוא יעשן אותה. אבל למה שנחכה למצבים האלו? למה לחכות לייסורים ודברים קשים שיגרמו לנו לשנות את הדרך? מדוע שלא נעשה את השינוי מעצמנו? מטבע האדם לחכות שמציאות החיים תכריח אותו לעשות שינוי, אבל מדוע לא לעשות את השינוי בצורה טובה ובריאה יותר מעצמו, ללא אותם ייסורים?

זה בוודאי לא פשוט לשנות שגרה. צריך המון אומץ כדי לפרוץ את הקיבעון שהתרגלנו אליו. אבל אם נדמיין עצמנו במצבים קשים חס ושלום, אז נראה ששם אנו יכולים לשנות הרבה יותר ממה שאנו מדמיינים לעצמנו. אם נודה באמת, נגלה שהקושי שיש בשינוי שאנו רוצים לעשות הוא צרות של עשירים. אם הרופא אומר לבן אדם שיש לו שבוע לחיות בגלל התזונה הנוראית שלו, אז בוודאי שאותו אדם יבין שהוא יכול היה לשנות את אותה התזונה ממש בקלות קודם לכן לפני שנכנס לצרה.

יחסית לצרות שהדברים מביאים עלינו, המאמץ של השינוי הוא מזערי. אז אמנם אנו צריכים לאזור אומץ ולפעול בניגוד לטבע שלנו. אבל כל זה יועיל לנו המון לחיים, יקדם אותנו לעבר המטרה ויסיר מעלינו דברים לא רצויים שבאים לעורר אותנו. כל מה שניאלץ לעבור אם לא נאזור אומץ ונפעל יהיה הרבה יותר קשה וכואב. עדיף לעשות טיפול קטן כעת מאשר לחכות כמה שנים ולעשות טיפולים רבים הרבה יותר מסובכים.

אפשר להביא את השינויים לחיינו. לכל אחד ואחת יש את כוחות הנפש הדרושים לשם כך ואין דבר שאנו לא מסוגלים לעשות. רק התאוות וההרגלים מונעים מאיתנו להגיע להגשמת החלומות שלנו, אבל אם רק נבחר, נוכל לסלק את אלו לצד ולהתמקד בהגשמה העצמית שלנו. השם יתברך יזכה את כולנו לבחור בדרך הטובה, לאזור אומץ ולקיים את ההבטחות שקיבלנו על עצמנו. נזכה להביא שינויים לחיינו מתוך שלווה ורוגע, ללא ייסורים ועם הרבה שמחה.

היכן הניסיון?

פרשת וארא מספרת לנו על מכות מצרים. במהלך המכה שמצרים מקבלת, פרעה מתחנן למשה שיסיר מעליו את המכה והוא ישחרר את בני ישראל בתמורה. אך לאחר שהקדוש ברוך הוא מסיר מעליו את המכה, הקדוש ברוך הוא מכביד את לב פרעה וכך הוא לא משלח את בני ישראל.

אבל צריך לשאול כיצד יתכן שהקדוש ברוך הוא מכביד את לבו של פרעה וכך גורם לו שלא ישחרר את בני ישראל, ובכל זאת לאחר מכן הוא מעניש אותו עם עוד מכה נוספת? על מה בעצם מגיע עונש לפרעה אם הקדוש ברוך הוא בעצמו הוא זה שמכביד את לבו כדי שלא ישלח את בני ישראל?

מכאן אנו יכולים ללמוד כלל עצום בעבודת השם שלנו. לכל אחד יש את הניסיונות שלו, הכל בא בצורה מדויקת וכל אחד נמדד ומקבל כלים לפי הרמה שלו. כאשר מישהו רואה רק טוב או רק רע מול עיניו מבלי יכולת לבחור, הניסיון איננו. כדי ליצור מצב של אפשרות בחירה בין טוב ורע, ישנו צורך שהטוב והרע יהיו שווים.

לכן כל אדם מקבל ניסיונות בהתאם לרמת האמונה שלו. וכמו למשל שפעם היו נביאים גדולים ונסים מופלאים, אבל מצד שני היה יצר גדול לעבודה זרה והיו גם כוחות טומאה רבים.

היום יש את ירידת הדורות וכבר אין זיכרון מופלא כמו שהיה פעם, אבל מצד שני יש שפע עצום וספרים נגישים וזולים שאפשר ללמוד מהם.

אי אפשר לבוא בדרישות וטענות לאדם שאין לו כלים מתאימים לעשות את מה שמוטל עליו. לכן מוכרחים להעצים את הכוחות והכלים כך שתהיה לאדם אפשרות לבחור בטוב. אבל מצד שני, אם יש המון כלים וכוח, וניסיונות פשוטים ללא קושי, אז כל אחד יעמוד בהם ואין בהם שום מקום להתעלות. וכמו שיביאו לאדם לפתור תרגיל כמה זה אחת ועוד אחת. כשאין ניסיון, אז גם אי אפשר להתעלות מזה.

לכן כוחות הטוב והרע צריכים להיות שווים. שכוחות הנפש של האדם להתמודד יהיו שקולים לניסיונות ולקשיים שפוקדים אותו. ורק כך אפשר למדוד את האדם ורק בצורה כזו אפשר לדון על ענייני שכר ועונש.

כל הבחירה נמצאת במקום השקול הזה. כי כל הדברים שקשים לאדם והם מעבר ליכולות שלו, הם בכלל לא נמצאים במודעות שלו. אי אפשר להאשים אותו כי אין לו את הכוחות להתמודד איתם ואין לו בכלל בחירה במקומות האלו.

ומצד שני כל הדברים הקלים בשבילו הם ברורים מאליהם וגם שם אין לו בחירה, שכן הוא עושה אותם בצורה ברורה ובקלות. רוב האנשים לא מתאווים לאכילת חזיר למשל והיצר בכלל לא משחק תפקיד שם. אז אם עכשיו האדם לא אוכל חזיר, אף אחד לא ייתן לו פרס על זה, שכן אין לו בכלל מאבק פנימי של יצרים. הוא לא בוחר כעת לא לאכול חזיר, אלא שזה הדבר הטבעי והמובן מאליו.

רק כאשר האדם מגיע לניסיון, והיצרים שלו מושכים אותו לעבירה, אז יש מקום לקבלת שכר אם הוא בוחר בטוב. אז יש באמת מקום לבחירה. לכן הבחירה היא רק במקום השקול שמאזן כוחות הטוב והרע שווה.

לאחר שפרעה רואה את שליטתו המלאה של הקדוש ברוך הוא בעולם, נראה שכבר אין לו כל ניסיון וכעת הוא בוודאי ישלח את בני ישראל מארצו. הרי מי הטיפש שיראה במו עיניו את כוח האלוקים מתמודד מולו וינסה להילחם בו? לכאורה אין פה בכלל בחירה, שהרי כל אדם שפוי שיראה נס עצום שכזה יחזור

מיד בתשובה.

לכן הקדוש ברוך הוא מכביד את לבו כך שיצר הרע ישתווה למחזה העצום שראה במו עיניו, וכך הוא חוזר לאותו ניסיון בו אפשרות הבחירה היא שלו. הבחירה לא נשללה ממנו בהכבדת לבו, אלא שבה אליו בכך שכוחות היצר הפנימיים שאומרים לא לשלוח את ישראל השתוו לכוחות הטוב שראו את הנסים העצומים ורצו לעשות תשובה.

זה לא חכמה לעשות תשובה לאחר שרואים נס גלוי והשכינה מדברת איתנו. כל הניסיון הוא לעשות תשובה מתוך בחירה כאשר היצר הטוב והיצר הרע שקולים זה כנגד זה. לכן הקדוש ברוך הוא מחזיר לפרעה את היצר הרע כדי שלא יושפע מאותם נסים שישללו לו את הבחירה.

לא פעם אנו רואים אנשים שהכול הולך להם בקלות בחיים ומקנאים בהם. לא פעם אנו מתייאשים מלראות אנשים בדרגות גבוהות בעוד שאנחנו מתמודדים עם ניסיונות מטופשים ונופלים בהם. לא פעם אנו חושבים לעצמנו "אם רק הקדוש ברוך הוא היה נגלה אלינו, היינו חוזרים בתשובה מיד". אך האמת היא שהניסיון שלנו הוא זה שמתאים בדיוק לרמה שלנו. כל אדם נמצא במקום הטוב ביותר עבורו כעת.

אילו היה הולך לנו בקלות בחיים, זה רק היה אומר שכוחות הנפש הפנימיים שלנו הם ירודים ולא יכולים להתמודד עם דברים קשים יותר. ומצד שני אילו היו לנו ניסיונות קשים יותר להתמודד איתם, היינו מקבלים יותר כוחות לשם כך. ואם הבורא היה נגלה אלינו, היה צורך להכביד את לבנו כך שעדיין יהיה ניסיון.

אנחנו חושבים שהכול יכול היה להיות טוב יותר אילו המצב היה מעט שונה. אבל צריך לדעת שאילו המצב היה מעט שונה, אז הכל היה שונה. כוחות הנפש היו שונים, הניסיונות היו שונים, הכל היה משתנה. נחמד לאדם לחשוב אילו היה לי כך וכך אז הייתי מאושר. אבל הכל שקר, כי האדם מדמיין שהכול יישאר זהה ורק פרט קטן ישתנה, אבל בפועל הכל משתנה.

והראייה לזה היא שאף אחד לא באמת מאושר לחלוטין ולכל אחד חסר משהו

שהוא בטוח שאילו היה לו אותו הוא היה מאושר. מה שהאחד חושב שיהפוך אותו למאושר באדם, הוא דבר חסר ערך ומובן מאליו לאדם אחר. אם באמת אותו דבר היה גורם לאושר עילאי, אז איך יתכן שיש הרבה שיש להם את זה והם לוקחים את זה כמובן מאליו ולא מתרגשים מזה כלל?

אנחנו אוהבים לערוך השוואות מול אחרים, אבל האמת היא שכל אחד מקבל בדיוק את הניסיון המתאים לו עם הכלים המתאימים וכל הנסיבות המתאימות מסביב. משמיים מכירים היטב את נפש האדם ויודעים בדיוק מה עליו לחוות כדי לנצל את הכוחות שלו עד שיגיע למקום הטוב ביותר.

כמו שהמבחן של ילד בכיתה א' הוא לא אותו מבחן של ילד בכיתה ו', וכל אחד מהם מקבל את המבחן המתאים לו בהתאם לרמה וליכולות שלו, כך גם בחיים, הקדוש ברוך הוא מעמיד לנו ניסיונות בהתאם ליכולות ולכלים שהוא נותן לנו. לכן, במקום להתייאש ולהסתכל על ניסיונות של אחרים, כדאי פשוט לאמץ את הכוחות כדי לעמוד בניסיונות שלנו בהצלחה. השם יתברך יזכה אותנו לעמוד בניסיונות בצורה הטובה ביותר ולהפוך לראויים לקבל ממנו יתברך שפע עצום ואור גדול לחיינו.

לא מוכרחים להיות עקשנים וצודקים

ארץ מצרים כולה סובלת מהמכות שהקדוש ברוך הוא שולח עליהם. במקום להפסיק את כל זה ולהבין את טעותו, פרעה מתעקש להפוך לצודק בכל מחיר שיידרש. הוא מוכן לסבול ייסורים קשים ומרים, ולחיות בשקר מוחלט, ובלבד שיוכל לחשוב לעצמו שהוא הצודק.

הקדוש ברוך הוא הופך את כל מימי מצרים לדם וכל ארץ מצרים נמצאת ללא מים לשתייה. כעת היינו מצפים מפרעה לחפש פתרונות לבעיה, היינו מצפים מהחרטומים לנסות למצוא מים. אבל במקום לנסות לתקן את המצב, כתוב

"ויעשו כן חרטומי מצרים בלטיהם". המצרים גם הם הופכים מים לדם כדי להפגין יכולת, למרות שאין להם בזה שום תועלת. אין להם מים לשתות, אבל הם מתגאים בזה שגם הם יודעים להפוך מים לדם.

במכה השנייה פרעה קורא למשה ואהרן כדי לבקש שיסירו את הצפרדעים ממצרים. כשמשה שואל אותו מתי להסיר אותם, פרעה עונה לו "למחר" במקום לבקש את אותו הרגע. הוא מוכן לסבול עוד יום שלם של מכת הצפרדעים, רק כדי לנסות להתקיל את משה ואהרן, שהוא מבין שהם יכולים להסיר את המכה ברגע זה, אבל אולי למחר הם לא יצליחו.

עשר מכות כאלו הוא צריך לעבור כדי להבין שהוא לא יכול להתכחש לאמת והוא צריך לשחרר את בני ישראל ממצרים, וגם אז הוא מתחרט ורודף אחריהם לים. ואמנם זה נראה כמו טירוף הדעת וחוסר היגיון מוחלט, אבל לצערנו גם אנחנו לפעמים מתנהגים בצורה דומה מאוד.

כמה ויכוחים מיותרים ניתן היה למנוע אילו היינו מנסים לברר מהי האמת במקום להתעקש להיות צודקים. כולנו כבר המצאנו לא מעט שטויות ושקרים כדי לחזק את דעותינו האישיות חסרות הבסיס רק כדי להיות צודקים.

הרי האדם הוא לא אובייקטיבי. הוא רואה את המציאות דרך המשקפיים שלו ומתוך זווית הראייה שלו. יש לו השקפת עולם ותפיסה אישית של המציאות, והדבר ברור שאין שני אנשים עם תפיסת עולם זהה לחלוטין. ועם כל זה, כל אדם בטוח שהוא זה שצודק וכל השאר טועים. שכאילו רק הוא יודע את האמת וכולם חיים בשקר.

ולפעמים זה מגיע למקומות שבהם אפילו הוא עצמו מבין שהוא טועה, אבל הוא לא יכול לשבש לעצמו את כל השקפת העולם שבנה במשך שנים, אז הוא מדחיק את הדברים וממשיך הכל כרגיל. זה נקרא קיבעון. שהאדם עושה מה שהתרגל לעשות ולא מוכן לשנות שום דבר בתפיסה שלו, וגם אם הוא מבין שיש משהו חכם, נכון ואמתי יותר ממה שהוא חשב קודם לכן.

אלא שלאחר שהוא עצמו מבין שהוא טועה, אז הוא נמצא בבעיה. שהוא יכול

למכור לכל העולם סיפורים ושקרים, ואולי גם להצליח לשכנע אותם שבאמת זה כך. אבל את עצמו הוא לא יכול לשכנע, כי הוא יודע בפנים שהכול שקר.

אז כדי להתמודד עם הדבר, הוא פועל בשני אופנים. באופן אחד הוא מנסה להמציא דברים חדשים, לחזק את התפיסה שלו, ואפילו אם זה שקר גמור. כמו שפרעה עשה את עצמו אליל כדי שלא יצטרך להתמודד עם השאלה מי ברא אותו. אז הוא המציא שהוא זה שברא את עצמו שאמר "לי יאורי ואני עשיתיני".

אלא שכל מי שיחשוב מעט, מיד יראה את הסתירה קופצת, שאיך מישהו יכול לברוא את עצמו? הרי הוא כלל לא היה קיים בעולם לפני שנברא. ולכן במקרים כאלו הוא משתמש באופן השני, ששם הוא מדחיק ומעלים דברים שלא מסתדרים לתפיסה שלו. וכמו שפרעה התעלם, שכאילו לא ראה את הסבל של כל מצרים, לא הבין את הרמזים העבים, פשוט חי באשליות ושקרים שכאילו הכל בסדר.

וכך אנשים חיים. לא מוכנים להודות בטעויות, לא מוכנים לקבל שום דבר שנוגד את התפיסה שלהם, לא רוצים לחשוב יותר מדי לעומק, רק זורמים עם מה שיש ועושים מה שהתרגלו לעשות.

אנשים חונכו בדרך מסוימת, היו בחברה מסוימת, ראו דברים, חוו דברים, למדו, הסיקו מסקנות וכך קיבלו עוד ועוד דברים שהפכו להיות תפיסת העולם שלהם. אז כעת כשיש משהו שלא מסתדר לאותה תפיסה שבנו, הם מצדם לא יכולים לשנות בכל רגע את כל תפיסת העולם מהשורש. אז הם פשוט מגדירים את אותו מצב שלא מסתדר כחריג.

ואז הם מנסים לתרץ את אותו המצב. אז הם מסבירים לעצמם מדוע זה כך ואיך זה יתכן. כאשר הם מגיעים לדברים שלא מסתדרים, אז מתחילים עם המצאות כדי לסדר את הכל. וכאשר כבר אין שום מקום לברוח, אז מדחיקים את זה ומתעלמים.

ואז אדם ירא שמיים מגיע לאדם שאינו שומר תורה ומצוות, ושואל אותו אם הוא יודע בשביל מה הגיע לעולם ומה התכלית של החיים. אותו אדם לא יכול להתמודד עם שאלה כל כך חזקה ומורכבת. הוא גם לא יכול להודות שהוא חי את

כל החיים שלו ללא ידיעה. אז הוא פועל בשני האופנים הידועים.

הוא מנסה לתרץ מצד אחד, לומר למשל שהתכלית היא ליהנות, או שהוא נוצר על ידי האבולוציה. ממציא תאוריות וכאילו מביא ראיות לכך שאף אחד לא ברא אותו. שהעולם נברא מעצמו. כמו פרעה שחשב שברא את עצמו.

ומצד שני הוא מדחיק את הטענות שהוא לא מצליח להתמודד איתן. כי אם השאלה הזו תהדהד לו בראש, אז הוא לא יצליח להירדם בלילה. הרי כל החיים שלו הם שקר. וכי כל החיים שלו עד עכשיו היו טעות אחת גדולה? ואיך ישנה את כל ההרגלים שלו?

אז הוא מתעלם, מצהיר שהוא לא מאמין, שכאילו אם הוא לא מאמין אז יש לו היתר מיוחד בזה שהוא לא צריך לקיים מצוות. הוא חושב שבשמיים מענישים רק את מי שמאמין ולא מקיים מצוות, אבל מי שמצהיר שהוא "אתאיסט" או משהו בסגנון, אז כאילו יש לו פטור. וכך הוא יכול להמשיך בנוחות החיים שלו בלי להתמודד עם דברים מהותיים.

וזה קצת מצחיק לראות את התגובות של אנשים שנתקלים בעומקים מהסוג הזה. שמציעים לאדם שאינו שומר תורה ומצוות שיבוא לשיעור תורה, ואז הוא מיד מתחיל לשלוף את כל התירוצים האפשריים. הוא יספר שהוא מאוד מאמין, שהוא עושה קידוש בשבת, שסבא שלו היה רב גדול, שהוא מאוד רוצה לבוא, אבל הוא פשוט לא יכול וכו'.

ואם ידברו עם אדם רחוק מתורה ומצוות על העולם הבא, על החיים שלאחר המוות וכו', אז הוא יתבלבל וינסה לברוח מהמקום. אדם לא יכול להתמודד עם עומק שכזה. הוא פוחד להתמודד. כי הוא ייאלץ להתמודד עם האמת. הוא יצטרך להפסיק עם התירוצים והשקרים. הוא יצטרך לשנות את דרך החיים. והוא פוחד להשתגע מזה, אז הוא יעשה הכל כדי לשמור על תפיסת העולם שלו.

התירוצים כבר מוכנים לשליפה. על החיוב של יהודי לקיים מצוות נשיב ש"העיקר זה להיות אדם טוב" או "אני אוהב את אלוקים בלב". על לבוש לא צנוע שאסור על פי התורה נענה ש"לדעתי הגופייה הזו כן צנועה". על נס גלוי שנראה

במו עינינו נספר לכולם ש"זה רק צירוף מקרים". על מצוות שלא נוח לנו לקיים נגיד "זה המצאות של רבנים". כך אפשר למצוא תשובה מתאימה לכל טענה כנגדנו.

אז אמנם זה הרבה יותר קל מלהתמודד עם האמת ולשנות את דרכינו, אבל בצורה כזו אנו מאפשרים לעצמנו לחיות בשקר ודמיון כמו פרעה, העיקר שנמשיך לחשוב לעצמנו שאנו צודקים. צריך לשאול את עצמנו, האם אנחנו באמת רוצים לחיות בשקר? האם היינו שמחים לקחת איזה סם שייעשה לנו הזיות ויגרום לנו לחשוב שאנחנו מאושרים ושיש לנו כל מה שאנו צריכים, למרות שזו כלל לא המציאות האמתית?

אנחנו יכולים לספר לכולם תירוצים בלי סוף ולהיות מסופקים מכך שאנו צודקים. אבל אנחנו אלו שייפגעו מכל זה בסופו של דבר. אף אחד לא רוצה שיציגו לו סרט טוב בתוך אנייה שטובעת בים. אם האנייה טובעת אז כדאי להכיר במציאות, לדעת את האמת ולחשוב כיצד להיחלץ מהמצב.

השלב הראשוני הוא להכיר באמת, אף על פי שהיא לא מוצאת חן בעינינו. כך נחסוך לעצמנו הרבה צרות לאחר מכן. לכן הברכה הראשונה מבין הבקשות שבתפילת שמונה עשרה היא "חונן הדעת". כי תחילה צריך לבקש דעת ובלי זה אין שום טעם לכלום. רק אחרי שיש דעת, אפשר לדעת מה אנחנו באמת צריכים ולבקש את שאר הדברים.

אילו פרעה היה מכיר במציאות, אז נניח שהיה מקבל מכה או שתיים, אבל כל שאר הסבל היה נמנע ממנו. אלא שהוא היה בטוח שהוא סוג של אל וסירב להכיר בבורא למרות כל הנסים שראה מול עיניו. אז אמנם הוא נשאר בעיניו כצודק, אבל הוא איבד את כל מה שהיה לו.

לכן חשוב להיות אנשי אמת. לא משנה אם זה טוב או לא, לא משנה אם זה קל או קשה, אם זה נוח או דורש מאמץ, העיקר שזה אמת. בלי משחקים ובלי הצגות. לדעת איפה אנחנו אוחזים, מאיפה באנו ולאן אנחנו הולכים. לדעת לאן לשאוף וכיצד לפעול. רק כך נוכל להגיע למקומות הטובים והנכונים בשבילנו.

אדם שמחפש לחיות בצורה חכמה ונכונה, בוודאי יחפש את האמת כדי לתפוס את המציאות בצורה האמתית. האמת לא תמיד נוחה ולא תמיד מתאימה להרגלים שאימצנו לעצמנו במהלך חיינו, אבל בין אם נרצה בכך או לא, היא עדיין האמת. היא הדרך הטובה מכולן וכל שאר הדרכים הן שקר מוחלט. שנזכה כולנו בע"ה להתרחק מהשקרים ולהתקרב ככל שניתן למציאות האמתית.

שילוב חרדים בחברה הישראלית

משה ואהרן מנסים לקרב את העם ולחזק בהם את האמונה שהשם יגאל אותם, אבל הם לא שומעים להם מקוצר רוח ומעבודה קשה. למרות שהייתה קבלה בידם שהם עתידים להיגאל, שהרי כבר נאמר לאברהם אבינו שיהיו במצרים ויעלו, והם היו רק כמה דורות בודדים לאחר תקופת האבות, עם כל זה הם לא שמעו מרוב שהיו שקועים בעבודה הקשה.

וכך עד היום. לכל יהודי יש ספר תנ"ך בבית, יש את המסורת של אבות אבותיו, יש את השורשים היהודים, שסבא של סבא שלו היה רב גדול. אבל הוא מבחינתו נשאר בשלו. דבק בחיי השקר מתוך עבודה קשה, שהוא הפך להיות עבד של ההרגלים.

ואז באים לחזק אותו, לנסות להחזיר בו את הרוח היהודית, לספר לו על המסורת שקיבל הוא בעצמו מאבות אבותיו, אבל הוא מסרב לשמוע ומתעקש שכולם טועים ורק החומר והגשמיות שהוא רואה מול העיניים זו האמת. הוא כבר לא חושב מה נכון או מה טוב, אלא פשוט לוקח את הכל כמובן מאליו ולא רוצה שאף אחד יפריע לו לעשות את מה שהתרגל.

אבל לא זו בלבד שהוא לא רוצה לקבל את הדברים בעצמו, אלא שהוא יעשה הכל כדי לגרום גם לאחרים להתרחק מהאמת. הוא יעשה הכל כדי לשנות את כל חוקי התורה הקדושה כך שיתאימו לצרכיו, ואז הוא ימצא תירוצים איך לטהר את

השרץ ואיך לטמא את הטהורים. הרי הוא מרגיש מאוים כיוון שבתוכו הוא מודע לכך שזוהי האמת וזוהי באמת המסורת שקיבל מאבותיו. לכן הוא מנסה להשתיק את המצפון כך שירגיש טוב עם עצמו.

הרי הוא לא יכול סתם כך להתכחש לכל המציאות. זוהי המסורת, זוהי הדת שלו, זוהי האומה שלו, ואיך עכשיו יעשה דברים נגד המצפון שלו? אז אותו אדם מחפש תירוצים מדוע זה טוב לעשות עבירות. אז הוא מגדיר את התורה כמיושנת, מציג אנשים יראי שמיים כגנבים ושקרנים, בז לרבנים, ומנסה לחפש סתירות או דברים שנשמעים לא הגיוניים במקורות הקודש, וכך כאילו להוכיח שדרך היהדות היא ח"ו שקר והוא יכול לעשות כרצונו.

והדבר גורם להרבה ריחוק ופירוד בעם. שהרי התורה הקדושה היא זו שמחברת בינינו, והיא הדבר היחיד שמשותף לנו, זה מה שמקשר בין יהודי בקצה אחד של העולם ליהודי בקצה השני. זה מה שמבדיל אותנו מהגויים ומאחד אותנו כעם. וכאשר מסלפים את דברי התורה הקדושה, אז החיבור מתערער ונוצר נתק.

מחלוקות ופחדים מהעולם החרדי

אדם שמקבל עליו עול תורה ומצוות ומשתדל ככל שאפשר להיות ירא שמיים וללכת על פי התורה הקדושה משתייך למגזר הקרוי "חרדי". ומובן הדבר שישנם המון אנשים עם חזות חרדית שאינם כלל יראי שמיים. ישנם גם מגזרים רבים בתוך החרדים וישנם פרטים רבים שכל אחד שונה מהשני.

בדיוק כמו שיש יהודים, ועמים אחרים מסתכלים עלינו כאל מקשה אחת, שכאילו כל היהודים אותו דבר. וכמו שבשואה רדפו את כל היהודים בלי להבחין בין דתיים וחילונים. וכך גם אנחנו מסתכלים על עמים אחרים במבט כולל. אבל ברור הדבר שכל פרט שונה מהשני ואי אפשר באמת לייצג את כולם.

לכן אין להכליל כלל וצריך להתייחס לכל יהודי בכבוד, מכל מגזר, בכל מעמד וללא שום קשר למצבו. שכל יהודי הוא עולם שלם. אלא שלמרות הכל ישנם מאפיינים כלליים שמופיעים במגזר החרדי שקשה להתעלם מהם. מעין דרך חיים ששונה משאר האנשים, ובעיקר מה שנראה כריחוק משאר העולם.

אנשים רבים מרגישים ריחוק, פירוד וניכור מהעולם החרדי. כי רואים אצלם דפוסי התנהגות לא ברורים וחשים תחושה של התנשאות מצדם. כאילו שהחרדים הם גוף נפרד שתופס מעצמו ולא רוצה להשתלב בתוך שאר העם. כל זה מביא לעוינות וטענות רבות כלפי המגזר הזה.

והדבר בא לידי ביטוי בעניינים רבים ויוצר לצערנו מחלוקות גדולות בישראל. כי זה לא מוצא חן בעיני רבים שהחרדים לא מתגייסים, לא יוצאים לעבוד, מפרידים את מוסדות הלימוד, לא משתלבים במסגרות שונות, מתנהגים בצורה קרירה לזולת וכו'.

ובאמת כל המחלוקות האלו נובעות מחוסר היכרות עם התפיסה החרדית. ואין הכוונה להיכרות עם חרדים, כי יש הרבה שמכירים חרדים מקרוב מאוד, אבל יחד עם זאת לא מבינים אפילו חצי דבר מהתפיסה שלהם. כשרואים אדם מבחוץ, אפשר לראות את המעשים שלו, לבחון את ההתנהגות וכו', אבל הכל נראה כחידה סתומה ואי אפשר להבין מה מניע אותו בפנים לעשות את המעשים ומהי התפיסה שהביאה אותו להתנהג בצורה הזו.

לכן נשתדל בסיעתא דשמייא לנסות לבאר כמה עניינים בתפיסה של בני התורה, שנוכל להבין מעט את הגורמים והמניעים להתנהגות שלהם שלפעמים נתפסת כמוזרה, וכך אולי נצליח לגשר מעט בין הצדדים ולהביא לאחדות ואהבת ישראל.

חוסר הבנה של עניין ההלכה

ראשית כל, צריך לדעת שכל יהודי מחויב לפעול אך ורק על פי התורה הקדושה, להיתר או לאיסור. אז אמנם ישנם כאלו שמזלזלים בזה, אבל מובן שאדם שהוא בן תורה וירא שמיים בוודאי לא יפקיר את אמונתו. אם צריך הוא גם ימסור נפש על כך, כפי שעשו אבותינו בכל הדורות הקודמים בתקופות גזרות השמד על היהודים, שהעדיפו למות על קידוש השם ולא לעבור על ההלכה.

ולצורך העניין, נתאר לעצמנו שאם ישימו אותנו בתוך איזו מדינה עם חוקים מוזרים ששם לוקחים את הילדים בגיל שנה ושולחים אותם לכל מיני עבודות

שירות של המדינה. וכשנסתכל מסביבנו נראה שכולם כבר רגילים לזה וכך כולם נותנים את ילדיהם בשמחה. שכל השכנים והמכרים באותה מדינה, מיד לאחר יום הולדת שנה מוסרים את ילדיהם.

אבל עם כל זה הדבר ברור לנו, שבשום פנים ואופן לא נסכים לתת את ילדינו. אם כולם רוצים לעשות זאת זה עניין שלהם, ובוודאי שזה לא בסדר, אבל מכל מקום זו בחירה שלהם. אבל כאשר הדבר נוגע אלינו, אנו מוכנים להקריב את עצמנו ולמסור את הנפש על כך, ונגן על ילדינו בכל מחיר. גם אם ינסו להכריח אותנו, לא נפקיר את הילדים שלנו, לא את האמונה ולא את הערכים.

כך צריך להבין שהתורה היא ערך עליון ויהודי ירא שמיים מוכן למסור נפש כדי לשמור עליה. זה לא סתם דבר של מה בכך, אלא שזוהי תכלית כל סיבת הקיום על פני האדמה. ואם ח"ו אין תורה, אז אין כלום. לכן יהודי ירא שמיים הולך בדבקות אחריה, ואם זה לא מסתדר לפני השטח, אז מוסרים נפש.

ופעמים רבות זהו הגורם העיקרי לחוסר ההבנה בין המגזרים השונים. שלפעמים מצפים מאדם חרדי ללכת נגד ההלכה מתוך חוסר מודעות, ואז כאשר הוא מתנגד, רואים זאת כפגיעה אישית, כאילו שהוא אדם לא מנומס, חצוף וגס רוח שפוגע באחרים. אבל באמת אילו היינו מכירים את גדרי ההלכה, היינו מבינים מהיכן זה נובע ולא הייתה מחלוקת כלל.

וכמובן שאנשים מסוימים יכולים לטעון חס ושלום שלא אכפת להם כלל מההלכה. הם לא רוצים מדינת הלכה, אלא מדינה חופשית. לכן הם דורשים מהחרדים שוויון בנטל (שזה כשלעצמו נוגד לתפיסה של החופשיות), וגם אם זה יבוא על חשבון איסורי תורה. אלא שצריך לזכור שכל מהות הקיום של המדינה היהודית שלנו מבוססת על היהדות, ולכן אי אפשר להתעלם כלל מההלכה.

הרי זוהי המסורת שקיבלנו מאבותינו, זה מה שמיחד אותנו כעם וזה מה שנותן לנו את הזכות לחיות במדינת ישראל. פירוש המילה "חילוני" הוא "זר". שהוא מתנכר לשורשים ולמהות שלו. אבות אבותיו חיו על תפיסה ומסורת מסוימת, והוא מתנכר לזה והולך להידמות לעמים אחרים.

כאשר עמים אחרים ירצו לתאר את עם ישראל, הם יגדירו אותנו כמאמינים בתורה, יציירו אותנו עם כיפות, פאות וזקנים וכך יתנו לכל הסממנים היהודים להגדיר אותנו. אדם שמתכחש לכל זה חי בשקר, וממילא אין לו שום משמעות למדינה יהודית, שהרי גם בארצות הברית למשל נראים כמותו ומתנהגים כמותו. אז בשביל מה בכלל הוא צריך להילחם על עקרונות ולנסות להגן על המדינה, אם בשבילו היא בדיוק כמו כל המדינות האחרות? אז מה שווים כל העקרונות שלו?

התורה הקדושה והמסורת היהודית הן שורש הקיום שלנו ורק לשמן היה לנו צורך להיבדל משאר העמים ולהקים מדינה יהודית בארץ ישראל, כי אחרת היינו יכולים להשתלב במדינות אחרות והיינו נבלעים בין העמים במשך אלפיים שנות הגלות. רק שיש לצערנו חוסר מודעות בנושא והרבה שקרים ועיוותים בתפיסה. שאנשים לא מודעים להלכה וגם אם הם יודעים, מכל מקום הם לא מודעים כלל לחומרת הדברים וחסרים להם פרטים רבים.

אם נזכה לדעת כיצד צריך לנהוג על פי ההלכה, אז בוודאי שנוכל לשנות תפיסה ולהתייחס יותר בהבנה לדברים. לכן ננסה לבאר מעט בצורה כללית ביותר, הלכות חשובות שלפעמים נעלמות מהעין, ופעמים רבות מתנגשות עם הציפיות של העולם הרחוק מתורה ומצוות ולכן גורמות לעגמת נפש רבה וחוסר הבנה.

הלכות חשובות שלפעמים נעלמות

צניעות וריחוק מעריות – התורה אוסרת כל קרבה לעניין איסור עריות. והכוונה היא לריחוק מוחלט בין גברים לנשים. לכן מוכרחה להיות הפרדה מוחלטת בין גברים לנשים באירועים מסוימים, וכן במוסדות חינוך, כנסים וכו'. לכן הנשים מחויבות בצניעותן על פי כל גדרי ההלכה. הגברים מצדם צריכים לשמור על העיניים כפי שמובא בפרשת ציצית "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", וישנו איסור גמור להביט בנשים, ובמיוחד עם חוסר הצניעות הגדול שמצוי היום. ויש בזה פרטים מרובים מאוד.

לכן אנשים יראי שמיים נזהרים בזה, ואז גברים לא לוחצים יד לנשים, לא

נוגעים, לא מדברים שלא לצורך ומשתדלים לא להראות שום סימני חיבה זה לזו. וכך לפעמים זה נתפס בתור גסות רוח, שהשכן החרדי מפנה מבט בהתנשאות ולא אומר אפילו שלום לשכנה שלו. שהוא נוסע בדיוק למקום שהיא צריכה ולא רוצה להקפיץ אותה. שהמוכרת מגיבה בצורה קרירה ללקוח שמנסה להיות נחמד. שקרובי משפחה לא מתחבקים והגיסים בקושי מדברים זה עם זו כאילו שהם זרים וכו'.

לכן הם לא יכולים להימצא במקומות שאין בהם הפרדה, ובמיוחד גברים, ועל אחת כמה וכמה אם יש שם נשים שרוקדות או שרות, שאז אין שום היתר להיות שם גם אם זה אירוע של המשפחה הקרובה ביותר. לכן הם מתרחקים ממקומות הומי אדם, קניונים, אירועים ציבוריים וכו', שבכל המקומות האלו ישנו חוסר צניעות מוחלט. ואז נראה שכאילו הם לא בסדר שהם מתרחקים ולא משתתפים איתנו. אז זורקים לאוויר בזלזול "החרדים האלה!".

בנוסף ישנו איסור של ייחוד, שאסור לגבר ולאשה להימצא ביחד במקום סגור כלשהו, וגם אם אין שום קשר ביניהם וכל אחד מתעסק בעניינים שלו. ולצערנו הדבר מצוי במקומות עבודה שונים, משרדים וכו', ששם ישנו מספר מועט של עובדים, או בשעות הפסקת הצהריים או בערב שלא כל העובדים נמצאים, ואז עלולים להגיע למצב בו גבר ואשה או אפילו כמה נשים נמצאים במשרד סגור וזהו איסור מוחלט.

ועל אחת כמה וכמה שבוודאי שאין כלל להגיע לקלות ראש בין העובדים הגברים והנשים, וגם אם אין בעיה של ייחוד, וכמו למשל לשתות קפה ביחד, לצחוק יחד, לדבר על דברים שאינם קשורים ישירות לצורך העבודה וכו'.

וכך הדבר נתפס פעמים רבות בתור גסות רוח מצד החרדים. מתוך המפגשים האלו חושבים דברים גרועים על הציבור החרדי וחשים התנשאות, אבל אם היו יודעים את האיסור אז היו מבינים ומעריכים. אמנם גם לאדם ירא שמיים יש יצר, משיכות ותאוות, אבל הוא מכניע אותם כי הוא יודע שיש עולם פנימי וגבוה יותר שבו צריך להשקיע.

ענייני כשרות – עניין כשרות המזון הוא נושא מורכב ביותר עם דקדוקים מרובים. אמנם זה נראה בפשטות שישנן שתי אפשרויות, או שהמזון כשר או שהוא לא כשר. אבל למעשה ישנם מגזרים שונים, חומרות שונות ועניינים מרובים, וכך ישנם בני תורה רבים שאינם יכולים לאכול כל דבר שכתוב עליו "כשר" ואינם יכולים לסמוך על אנשים אחרים שלא מכירים היטב את כל פרטי ההלכה. הם נזהרים כל כך לשמור על עצמם מכל איסור ואפילו מספק איסור.

לפעמים נמצאים באירועים מסוימים או במסגרות שונות שמציעות ארוחה כלשהי. אם זה חתונות, אזכרות, אירועים במסגרת העבודה, ארוחות משפחתיות וכו'. ואז בני התורה שנמנעים מאכילה נתפסים שוב כשונים ומוזרים וכולם מפצירים בהם לאכול. אותם אנשים לא רוצים לפגוע באף אחד מצד אחד, אבל הם גם לא רוצים להקריב את העקרונות שלהם, לעבור על איסורים ולהביא לירידה רוחנית.

ובאופן טבעי המארחים תמיד אומרים שהכול כשר ואין מה לדאוג, אבל רוב האנשים כלל לא מודעים לכל האיסורים השונים שקיימים, ואם הם לא מודעים לאיסור אז בוודאי שלא יוכלו להיזהר ממנו, ואם כן לא ניתן לסמוך עליהם שהאוכל באמת כשר.

יש כאלו שכלל לא יודעים שצריך להטביל את הכלים, יש כאלו שלא הכשירו אותם היטב, יש כאלו שלא בודקים את ירקות העלים מחרקים (שרק שוטפים במים או שעושים בדיקה לפי דעתם, ולא יודעים את גדרי ההלכה בזה), יש כאלו שלא מודעים לאיסור בישולי גויים, יש כאלו שקונים בשר שכתוב עליו כשר או אפילו בד"ץ אבל בלי לייחס חשיבות למי בכלל נותן את הכשרות, יש כאלו שלא מקפידים על חלב נכרי, יש כאלו שלא מנפים היטב את הקמח וכו'. וכך יוצא שאדם שמנסה להיזהר בזה נכנס שוב למצב בעייתי שכאילו יוצא שהוא לא בסדר ופוגע באחרים.

לשון הרע ורכילות – ישנו איסור מוחלט לספר בגנות של אדם אחר, וגם אם הדבר אמת. וישנו גם איסור מוחלט לשמוע לשון הרע שמישהו אחר מספר, אפילו אם האדם השומע לא מגיב כלל.

ולצערנו בסביבה שאינה מקפידה ושומרת על תורה ומצוות כמעט ואי אפשר להימנע משמיעת ריכולים ולשון הרע. שבכל שיחה כמעט מכניסים דברי גנאי ורכילות. וכך יוצא שאדם בן תורה מצוי בדילמה, שאם יבחר להיות בסביבתם, יעבור על איסור שמיעת לשון הרע בעל כורחו. ואם יתרחק, אז כולם יעלבו, יכעסו עליו, יחשבו שהוא מתנשא עליהם ויחשבו עליו דברים רעים עד שהוא עצמו יעבור להיות נושא הרכילות הבא שלהם.

מושב לצים – ישנו איסור לשבת במקום שלא נאמרים בו דברי תורה, ועל אחת כמה וכמה אם נאמרים באותו מקום דברי שטות, תאווה, עבירה, כפירה, לשון הרע וכו'.

ושוב לצערנו, כאשר נמצאים בסביבת אנשים שאינם בני תורה אז רוב השיחה שלהם היא לרוב על תאוות והבלי העולם. מדברים על תכניות בטלוויזיה, על דברי פריצות, על משחקי כדורגל, על המכשיר הסלולרי המתקדם החדש שההוא קנה, צוחקים על איך שרימו איזה אדם וכך סתם אומרים דברים חסרי טעם שמגבירים את תאוות החומר ומורידים מהרוחניות. ובמיוחד בדור של היום שפעמים רבות מדברים בצורה זולה ומופקרת, מלווה במלים גסות ושאר דברים שאסור לשמוע.

ומובן הדבר שאסור לבן תורה להימצא במקום כזה. וכך שוב מגיעים לאותו מצב מביך, בו נאלצים לבחור בין התורה הקדושה לבין להיות נחמד לאחרים תוך עשיית איסורים.

חוקות הגויים – ישנו איסור ללכת בחוקות הגויים. אסור להידמות להם במראה החיצוני, אסור להתלבש כמותם, אסור לנהוג במנהגים שלהם, אסור לדון על פי החוקים שלהם (בבתי המשפט בארץ וכדומה) וכו'. אדם יהודי צריך להיבדל מן הגויים ולהתבלט בסממנים יהודים.

והדבר ברור שבחברה שאינה שומרת תורה ומצוות הולכים בחוקות הגויים פעמים רבות. שמנסים לחקות את מה שרואים בטלוויזיה, מעריצים את המפורסמים הגויים וכו', עד שכל האפנה בחוץ בנויה על הגויים. הלבוש,

התספורות, צורת הדיבור, ההתנהגות, הסגידה לחומר וכו'. בכל מקום יש תמונות של "כוכבים" גויים, בכל מקום אפשר למצוא את שפת הרחוב שלהם וכדומה.

אנשים מפתחים תפיסה כמו של גויים, שלומדים לאהוב מה שהם אוהבים ולשנוא מה שהם שונאים. עד כדי כך שאנשים מתביישים ללכת עם כיפה או לגדל זקן ופאות. למרות שאלו סימנים מובהקים שהיו לאבותינו בכל הדורות, היום לצערנו הם נתפסים כמיושנים ובזויים כיוון שמחפשים להיראות כמו גויים.

ולא רק במראה החיצוני אנשים מנסים להידמות להם, אלא שלוקחים את החוקים והמנהגים שלהם ונתפסים בזה כאל ערך עליון. מושגים כמו דמוקרטיה או נאורות אינם כלל דרך התורה, ואם אנשים חושבים שהם טובים, צריך לזכור שאותם מושגים הם אלו שהעלו את המשטר הנאצי לשלטון והביאו לו כוח בתקופת השואה.

החוקים במדינה היהודית שלנו בנויים על החוקים של העמים הקודמים שהיו כאן. בתי המשפט הולכים בגלוי וללא בושה נגד חוקי תורה מפורשים ומאמצים חוקים של עמים אחרים במקומם. הם חושבים שהגויים יודעים לעשות צדק טוב יותר מהשם יתברך שנתן לנו את התורה הקדושה.

וכל זה כמובן מביא להיתקלויות רבות בין בני התורה לאנשים רחוקים. שכל זה מביא לתפיסה שונה לחלוטין, לצורת מחשבה שונה, להנהגות שונות, להגדרות שונות של טוב ורע, לחוקי יסוד סותרים וכו'. בזמן שבני התורה מנסים לשמור באדיקות על ערכי התורה הקדושה, אנשים רחוקים מנסים לשמור באדיקות על עקרונות חסרי בסיס שלמדו מעמים אחרים. כולם בטוחים שהם הצודקים, וכאשר הדברים מתנגשים זה בזה, נוצרות מחלוקות רבות ויש חוסר הבנה גדול.

חינוך הילדים – התורה מצווה על חינוך הבנים, והדבר גם מוטמע בטבע האדם, שכל אדם יעשה הכל כדי להביא את הילדים שלו לדרך טובה, לחנך אותם, לעזור להם ולגדל אותם בצורה הטובה ביותר.

לכן בני תורה משתדלים ככל שאפשר לחנך את הילדים לתורה ומצוות. הם

יעשו הכל כדי לשמור על ילדיהם בדרך הנכונה שלא יתרחקו חס ושלום למקומות שליליים. וזה לא פשוט בכלל, כיוון שטבע האדם מביא אותו לרדוף אחרי תאוות והבלים, ובנוסף הסביבה בחוץ מלאה בפיתויים וחומריות, ורק מלחמה חזקה יכולה להושיע אותו. אמנם גם אצל אנשים מבוגרים ומנוסים הדבר קשה, אבל אצל ילדים קטנים שעדיין לא מורגלים במלחמה הזו זה קשה פי כמה, וצריך לתת להם כלים רבים כדי שיצליחו במלחמה הפנימית.

ואז מובן שאדם ירא שמיים לא יכול להניח לילדים שלו להסתובב ברחוב בחוץ לשחק עם ילדים רחוקים מתורה ומצוות. שהרי אותם ילדים רחוקים יתחילו לדבר איתם על דברים בטלוויזיה, על מנהגים לא טובים, על איסורים שהם עושים וכו'. ואז פתאום הילד לא יבין מדוע כל כך חמור לא לנסוע בשבת, שהרי החבר שלו כן נוסע? ולמה לא קונים לו מכשיר טלפון שיש בו סרטים ומשחקים? ולמה אי אפשר להסתובב עם ג'ינס וגופיה ברחוב? ולמה אסור לו לאכול מהאוכל הלא בד"ץ שהשכן הביא? ולמה אי אפשר לצפות בטלוויזיה אצל החבר?

כאשר הדברים האלו רחוקים מהילד, אז הוא לא מרגיש כלל בחוסר כלשהו. אבל כאשר הוא רואה את החברים עם אותן תאוות, אז הוא מתפתה בעצמו. הדבר דומה למישהו ששומר על בריאותו ויודע שאסור לו לאכול מאכלים שמנים ותעשייתיים וכו'. אותו אדם יכול לשמור על עצמו אם ידאג להתרחק מאותן תאוות. אבל אם יישב עם חברים בשווארמיה, יתארח אצל המשפחה שהכינה סטייקים או שיבוא אליו השכן עם מגש פיצה, אז מובן הדבר שיהיה לו יותר קשה.

אותו אדם יודע שהוא מסכן את חייו והוא יצטער על זה, אבל התאווה לפעמים מעוורת ועושה כאילו שהכול מותר. לכן צריך להתרחק מסביבת התאוות ולא לבוא כלל לידי ניסיון. ואם כך הדבר אצלנו, אז פי כמה צריך להיזהר על הילדים שנוטים להתפתות בקלות וללכת אחרי מה שמכתיבה הסביבה.

ומובן הדבר שגם אם ההורים יחזיקו חזק את ילדיהם וישמרו עליהם שלא יעשו שטויות, מכל מקום לאחר שכבר נחשפו לדברים אז כל אותן תאוות ומחשבות נכנסות ומהדהדות בתוך הילדים ומסכנות אותם בכל רגע. מחשבות והרהורים לא טובים נכנסים ומתווספים עוד ועוד, עד שזה יכול להתפרץ פתאום אחרי כמה

שנים. וכך כל ההשקעה של ההורים בחינוך חס ושלום נזרקת לפח וכמעט לא שווה כלום.

וכל הורה יודע את זה היטב. שהרי כל הורה בוחר לילדים שלו את בית הספר הטוב ביותר שהוא מכיר. אף אחד לא היה מניח לילדים שלו להסתובב עם ילדים משכונת פשע וכו'. כי כל הורה יודע שהסביבה משפיעה. לכן ההורים החרדים מוכנים להקריב ולהשקיע את כל חייהם כדי לשמור על ילדיהם. הם מנסים להרחיק את ילדיהם מסביבה שאינה שומרת תורה ומצוות כדי לשמור עליהם בדרך התורה.

אבל מסיבה לא ברורה אופן חינוך הילדים של הציבור החרדי ממש מפריע לאנשים. במקום להתעסק בעניינים שלהם, הרבה אנשים מוטרדים מאוד מדרך החיים של החרדים, למרות שזה כלל לא נוגע להם. קשה להם לקבל שישנה הפרדה בין בנים לבנות בבתי ספר, מציק להם לשמוע שלא לומדים לימודי חול כגון מקצועות הליבה, יש להם ביקורת על כך שמביאים הרבה ילדים ואז לכאורה לא יכולים להשקיע בהם כראוי, הם כועסים שלא מראים לילדיהם את העולם בחוץ וכו'. וכך הם נלחמים ממש בעניינים האלו שלא קשורים אליהם כלל, וגורמים לצער רב, לפירוד ולשנאת חינם.

כלי תקשורת – לצערנו הדור שלנו חשוף לפרצות חמורות שלא היו מעולם בעבר. שישנם כלי תקשורת רבים, טלוויזיה, אינטרנט, טלפונים חכמים, רדיו, עיתונים, פליירים ומודעות בחוץ וכו'. וכל אלו מעבירים לנו תכנים מכל העולם בקלות ובמהירות. וכך יוצא שאנו חשופים לחוקות הגויים, לדברי כפירה, למראות אסורים, ללשון הרע, לעבודה זרה ולשאר תכנים גרועים שמלכלכים אותנו ורומסים את הערכים שלנו. וכל זה בצורה אטית והדרגתית בלי שבכלל נצליח לשים לב. פעם היה צריך להתאמץ כדי להגיע למושב לצים או לעשות איסורים, אבל היום מביאים אותם בקלות ובמהירות עד אלינו הביתה.

הם יודעים למשוך את האדם על ידי שילוב של צבעים, מנגינות ושאר אלמנטים שתופסים אותו ונותנים לו תחושות שונות כך שיתמכר לזה ולא יוכל לעזוב. זה כמו איזה ממתק משובח וטעים שמכיל רעל בתוכו, שהתאווה יכולה

לעוור את האדם כך שיחשוב שהמאכל טוב, ובעיקר אם הוא כלל לא יודע שהמאכל מורעל, וכך הוא חושב שהוא נהנה בזמן שהוא מרעיל את עצמו.

וצריך לדעת שאדם שנחשף לזה נשאב פנימה בעל כורחו. שאם אדם צופה בדבר מסוים, אז מחדירים לו רגשות ומחשבות לתוך תת המודע בלי שהוא יכול להתנגד לזה בכלל. כך שגם אם הוא יבין שזה דבר לא טוב ויחליט לא לקבל את הדבר, אף אחד לא יוכל להוציא לו את התמונות שראה, את הדברים ששמע או את המסרים שקלט. וברור הדבר שהתפיסה שלו כבר לא תישאר כפי שהייתה.

הדבר דומה לאדם שעובר לגור באמצע שכונת פשע מלאה בעבריינים. זה לא משנה כמה שינסה לשמור על עצמו, בסופו של דבר הוא ייפגע באופן כזה או אחר. וגם אם יצליח להתחמק מצרות ומצבים לא טובים, מכל מקום הוא בוודאי יושפע באופן כלשהו מאופי המקום.

וגם כאשר אדם ירא שמיים מנסה להימנע מזה, הדבר רודף אחריו. שבא איזה חבר ומראה לו תמונות של הילדים במכשיר הסלולרי ולא נעים לו לסרב, ואז בא השכן ומראה לו דבר תורה שקיבל במכשיר ולאט לאט גולש גם לפוליטיקה, ואחד אחר מספר לו על מה שראה בחדשות אתמול בטלוויזיה וכו'. ואותו אדם לא רוצה שום קשר לדברים האלו, שלא לתת שום פתח. ואז אותו ירא שמיים נתפס לצערנו שוב כאדם לא נעים.

לימוד תורה – כל יהודי מצווה על תלמוד תורה, ואסור להתבטל מלימוד תורה כלל. אדם חי כמה עשרות שנים ואז הולך לבית עולמו. ולא יועילו לו כל הכסף, החומריות והתאוות שהשיג בחייו. רק התורה והמצוות שהשיג נשארות אתו לנצח. והדבר מובן שבלי לימוד התורה גם לא יוכל לקיים מצוות כיוון שישנם כל כך הרבה פרטים ודקדוקים שהוא מוכרח ללמוד בעיון רב כדי להצליח לקיים מצווה בשלמותה. יוצא שהתורה היא השורש לכל, ולכן נאמר תלמוד תורה כנגד כולם.

ועניין לימוד התורה הוא קיום כל העולם כולו. שכל העולם נברא רק בשביל התורה. לכן התורה היא התכלית, היא ההצלחה, היא השמירה וההגנה, היא

הברכה והיא שורש החיים. אלא שישנם גם הדברים הגשמיים שאי אפשר להתקיים בלעדיהם, שאם אין קמח אין תורה. ולכן לא כולם יכולים להרשות לעצמם רק ללמוד ולא כולם עומדים בניסיונות הקשים שיש בויתור על חיי חומר.

לכן ישנם כאלו שעושים מסירות נפש, שמוותרים על תענוגות, וכך גם משפחתם מקריבה ועושה ויתורים רבים. ומצד שני יש אנשים רבים בעלי אמונה גדולים שלא זכו לשבת באוהלה של תורה ולא יכולים להרשות לעצמם להקריב את רמת החיים שלהם לשם כך, אלא שגם הם רוצים חלק בתורה הקדושה.

ולכן נוצרה מציאות כזו כמו הסכם יישכר וזבולון, שהחליטו ביניהם שבני זבולון יתעסקו במסחר וכך בני יישכר יהיו פנויים מטרדות לשבת ללמוד תורה, וכך יתחלקו חצי חצי בשכר, הן בשכר הגשמי של המסחר, והן בשכר הרוחני של התורה הקדושה. אז אמנם היום השכר לא מתחלק לחצי, שבני התורה מקבלים מעט מאוד לדברים בסיסיים והכרחיים ממש בלבד. אבל ישנם המון אנשים יראי שמיים שמשתדלים בכל כוחם להחזיק אברכים ובני ישיבות וכך לזכות לחלק בשכר העצום של התורה הקדושה. כל אחד לפי כוחו ורצונו.

והדבר ידוע שלא דומה כלל לימוד תורה של יום שלם ללימוד של חצי יום ועוד חצי יום. שברגע שיש הפסקה כלשהי מלימוד התורה, הלימוד כולו נפגם. לכן יש עניין גדול ללמוד ברצף ללא הפסקות. לכן נוהגים אפילו לא לומר "לבריאות" למי שמתעטש בבית המדרש. לכן אברכים בכולל בקושי אומרים "שלום" אחד לשני באמצע הלימוד. לכן ישנם אברכים שמשתדלים לעשות תענית דיבור בלימוד. כי אם הוא ידבר קצת עם החבר, ואז יצא לדבר קצת בטלפון, ואז יצא להפסקת קפה, אז כל הלימוד שלו הוא קרעים קרעים ובצורה כזו יהיה לו קשה מאוד להתקדם. ומכאן מובן מדוע בני תורה משתדלים להשקיע את כל זמנם ומרצם אך ורק בלימוד התורה ללא שום עיסוק אחר.

אלא שלצערנו בדורות האחרונים שחדרה תפיסת הגויים לתוכנו ונשכחה המסורת היהודית, אנשים שכחו את החשיבות העצומה של לימוד התורה הקדושה והפכו את עניין העבודה לערך עליון, וכך מתייחסים לתורה הקדושה בתור חכמה סתמית. שמי שרוצה, שילמד תורה בזמן הפנוי, אבל שלא יבזבז על

כך את רוב זמנו ובטוח שלא יהפוך את זה לעיקר עיסוקו. וכך אנשים נלחמים בזה בתוקף, ולא רואים כלל את החשיבות העצומה שיש בזה, ואת הנזק העצום חס ושלום שמגיע מעזיבת התורה הקדושה.

ובאמת כיוון שהשם יתברך תלה את כל קיום העולם בלימוד התורה הקדושה, אז אין עצה ואין תבונה כנגד זה כלל. לא יועיל צבא חזק אם אין הגנה מהשם יתברך. לא תועיל כל השתדלות בפרנסה אם אין ברכה מהשם. לא יועיל שום דבר שנעשה, אם לא נשקיע בלימוד התורה הקדושה. וכל זה יוצר מחלוקות רבות וקשות, כיוון שישנם אנשים שמזלזלים בכל זה, מתוך תפיסה גשמית לחלוטין של "כוחי ועוצם ידי", ומצד שני יש אנשים יראי שמיים שמוכנים למסור את חייהם בעבור זה, כי רק התורה היא החיים האמתיים.

האם אפשר לשלב חרדים בסביבה רחוקה?

כעת לאחר שהובאו מעט מההלכות השונות שהתורה הקדושה מצווה אותנו, ואת הפער הגדול שיש בין מה שהשם דורש מאיתנו לבין מה שמתרחש במציאות בפועל, אולי נצליח להבין מדוע קשה לחרדים להשתלב בסביבה רחוקה שאינה שומרת תורה ומצוות.

הרי כל מי שמסתובב בחברה שאינה שומרת תורה ומצוות מיד נחשף לכל הבעיות שהוזכרו ועוד רבות אחרות. מיד הוא הופך לפגיע, שבקלות הוא עלול לעבור על עבירות חמורות כמעט בלי לשים לב. וגם אם ישמור על עצמו מכל משמר בתוקף, מכל מקום לא יוכל להימנע מעיוות התפיסה. שכל תמונה שראה, כל דיבור ששמע, כל רגש שחווה, הכל מצטרף כדי לערער לו את כל מה שלמד ועבד עליו בכל חייו.

וכך יוצא מצב שחרדים רבים משתדלים להתגבש בתוך קהילות סגורות, וכך לפעמים גם נוצר ניתוק בין שומרי מצוות ליהודים רחוקים מתורה. לא מתוך כוונה רעה חלילה, אלא מתוך דאגה למשפחה ולשמירת הערכים. שהילדים יוכלו לשחק עם השכנים בלי שההורים ידאגו מהשפעה שלילית ואיסורים. שגברים שיוצאים החוצה לא יצטרכו להיתקל בנשים שמסתובבות בחוסר צניעות. שנושא השיחה יהיה מתאים לרוח היהדות. שהאזור יכיל דברים נצרכים, כמו בתי כנסת,

תלמודי תורה, כוללים, מקוואות, מצרכים בכשרות מהודרת ושאר דברים הכרחיים.

למה אברכים לא עובדים?

הרבה אנשים מבינים את הערך הרב של לימוד התורה הקדושה ואף מעודדים את הדבר. אלא שקשה להם להבין מדוע אותם אברכים שלומדים תורה לא משלבים גם עבודה ביחד עם הלימוד? מדוע לא להתפרנס בכבוד ובנוסף גם ללמוד תורה וכך לזכות ליהנות מכל העולמות?

הגמרא בברכות מביאה מחלוקת בין רבי ישמעאל ורבי שמעון בקשר להשתדלות בעניין הפרנסה. רבי שמעון סובר שצריך רק ללמוד במסירות נפש ואז השם כבר ידאג לזמן לנו פרנסה, ורבי ישמעאל סובר שצריך גם מעט השתדלות בפרנסה.

הגמרא מביאה שהרבה עשו כרבי שמעון ולא עלתה בידם. כלומר שהדרך של רבי ישמעאל היא זו שמתאימה לרוב העם. יוצא מכאן שהדרך של רבי שמעון היא הטובה והרצויה, אלא שלא כולם בדרגות כאלו שיכולים למסור נפש ולעשות ויתורים למען לימוד התורה, וכפי שרבי שמעון עצמו הסתפק באכילת חרובים במשך שלש עשרה שנה במערה. לכן על רוב העם לשלב לימוד תורה יחד עם השתדלות בפרנסה, ועל המעטים שיכולים להשקיע את כל זמנם אך ורק בתורה הקדושה.

וצריך לדעת שאפילו רבי ישמעאל סובר שאת רוב היום על האדם להשקיע בלימוד התורה, ורק את מיעוטו צריך להשקיע בהשתדלות בפרנסה. וכך הרמב"ם, שידוע שגם הוא עצמו שילב השתדלות שהיה רופא, מביא שאדם צריך לעבוד כשלש שעות ביום ולהשקיע בלימוד התורה כתשע שעות. יוצא שבכל אופן אף אחד לא סובר שיש לעבוד שמונה או תשע שעות ביום כפי שנהוג היום. העבודה היא כלי כדי להתפרנס ולהסיר את הדאגות כדי שנוכל להיות פנויים ללמוד תורה. אבל התורה עצמה היא המטרה וזהו הערך העליון, ואם צריך לבחור על מה לוותר, זה בוודאי לא על התורה.

וצריך לזכור שכל הרבנים הגדולים התחילו בתור אברכים פשוטים. שאם חס ושלום היו מוציאים אותם לעבוד, אז לא היו לנו גדולי דור שיורו לנו את ההלכה. הבבא סאלי שכולנו אוהבים או השולחן ערוך למשל זכו להגיע למקום שהגיעו אליו בזכות לימוד התורה הקדושה יום וליל. רבי שמעון זכה לכל מה שזכה ולגלות את ספר הזהר בעולם בזכות שלש עשרה שנה שהיה במערה ששם למד ברצף ללא טרדות. וכך כל הגדולים שהעבירו את התורה הקדושה בכל הדורות היו משקיעים אך ורק בלימוד התורה הקדושה. התנאים והאמוראים היו הולכים ללמוד בישיבה במשך שנים רבות ברצף ללא שום הפסקה. מי יודע איפה היינו היום ח"ו אילו לא היו את כל הצינורות הטהורים האלו שהעבירו לנו את התורה כך שתשתמר עד היום.

ואנשים ששומעים דברים מסוג אלו מיד מתעוררים להגיב שכל אלו היו מיוחדים וגדולים, שהם יכלו ללמוד בלי לעבוד. אבל מדוע שכל האברכים הפשוטים לא יעבדו? כשיגיעו לדרגה של הבבא סאלי אז ננ"ח להם לא לעבוד, אבל מדוע כעת הם לא עובדים?

אבל זוהי טעות לחשוב כך, כיוון שכל אדם שלומד תורה, ולו הפשוט ביותר, מביא אור עליון ושפע גדול, עליו ועל כל הסביבה שלו. כל לימוד קטן הוא חשוב ועצום. בנוסף, צריך לזכור שהבבא סאלי וכל שאר הגדולים הגיעו למקום שהגיעו מתוך הלימוד הבלתי פוסק. שגם הם התחילו בתור אברכים פשוטים עד שזכו להפוך לגדולי עולם. ואם מראש לא היו מאפשרים להם ללמוד כאשר היו אברכים פשוטים ולא מוכרים, אז אולי חס ושלום היינו מפספסים אותם.

ובאמת כל אדם יודע על עצמו שזה כמעט בלתי אפשרי. שאם אדם משלב בין תורה לעבודה, אז לאט לאט הוא מוריד משעות התורה עד שנשאר לו אולי שעה או שעתיים ביום. ואותו אדם יודע היטב שאין בו כוח לדעת את ההלכה לעומקה עד כדי שיוכל להורות הלכה לרבים. אין בו כוח וזמן להתעסק בכל חלקי התורה כדי להוציא משם את מה שצריך. קל לו לומר לאחרים לשלב לימוד תורה עם עבודה, אבל בפועל זה לא מצליח ועובדה שהוא עצמו לא מסוגל לעשות זאת. שהוא עצמו לא מסוגל להתמיד בלימוד התורה כאשר הוא גם עובד.

הוא יודע שהוא עצמו אדם ממוצע, שנגרר לפעמים גם אחרי דברים לא טובים, נסחף לחברה של אנשים לא כל כך הגונים, מבזבז את רוב היום עם מחשבות על הבלי העולם וכו'. הוא יודע היטב שהוא עצמו לא יכול להיות גדול הדור בצורה כזו, אבל קל לו להציע לאברכים שישלבו גם עבודה, כאילו שזה כזה פשוט לאדם עובד לעיין לעומק התורה ולהגיע להשגות בכמה שעות בודדות במשך היום. במציאות זה בלתי אפשרי לביצוע. הוא אמנם יכול ללמוד ולדעת הלכות שונות וכו', אבל כדי להיות תלמיד חכם אמתי שיורה הלכות לרבים הוא מוכרח להשקיע את כולו אך ורק בתורה.

הדבר דומה לאדם בעל תפקיד מרכזי וחשוב שדורש אחריות, ריכוז וקבלת החלטות, כמו מנהל, שר, מפקד בצבא, יזם פרויקטים וכו'. שהאם יעלה על הדעת שאותו בעל תפקיד יסתפק לעשותו במשך שעתיים ביום, ובמשך שאר היום ילך לעבוד במשהו אחר? מדוע שלא נציע לו שילך לעבוד במשהו אחר ורק חצי יום יתעסק בתפקיד שקיבל?

הרי הדבר ברור שאי אפשר להתרכז ולברר את כל העניינים הנצרכים ויש להקדיש את משך כל היום לשם כך. לא רק שלא יתעסק בשום דבר אחר, אלא שגם כאשר הוא יחזור לביתו וגם בכל מקום שיהיה במשך היום, הראש שלו יחשוב על אותם עניינים חשובים שבו הוא עוסק. ברגע שאדם עוזב עניין ויוצא מריכוז, ייקח לו זמן רב כדי לחזור לאותו עניין שהיה בו, ואם כך אז כיצד הוא יוכל להתקדם?

רק מי שמוותר על עסקי העולם הזה יכול להתעלות עד למקום שיוכל להיות מחובר ממש להשם יתברך. ולכן האברכים מוכנים למסור נפש ממש. שבקושי הם מצליחים לסיים את החודש, ומחזיקים משפחה מרובת ילדים בדירה ישנה שכורה של חמישים מטר. מסתפקים במועט, בלי מותרות, עם הרבה ויתורים, אבל גם עם הרבה אמונה בדרך שלהם. אז אומרים שהם חיים על חשבון אחרים, אבל נראה אם מישהו היה מוכן להתחלף איתם.

וצריך לדעת שהדבר הוא הכרח גמור. שזה לא סתם עניין של מי שרוצה אז שילמד תורה בזמן הפנוי. לימוד תורה זה לא כמו שיעור פסנתר או לימוד מקצוע

כלשהו. לימוד התורה זה מה שמחזיק את העולם. זה מה שמביא שפע וברכה לעולם. זהו קיום העולם וזוהי תכלית העולם. וכמו שאדם יודע שצריך להשקיע בצרכי הרבים, כמו תיקון כבישים, תאורת רחוב, גנים ציבוריים וכו'. וכן צריך להשקיע גם במוסדות ממשלתיים, כמו הצבא, הכנסת, בתי הדין, בתי חולים, גופי פיקוח וכו'. שלכאורה על כל אלו אפשר גם להתלונן ולשאול מדוע אנו צריכים לפרנס אותם? אלא שאנחנו מבינים שזה הכרחי לתועלת כולנו, אז על אחת כמה וכמה שהתורה הקדושה שהיא קיום העולם ממש, היא הכרח גמור.

ולכן בני תורה מוכנים להידחק ולצמצם בהוצאות, לחיות בעוני, ובלבד שיזכו ללמוד תורה בכל רגע אפשרי. לקיים את העולם ולהרבות זכויות בישראל. ואז רואים אותם אנשים וטוענים שזה מפריע להם שאותם אנשים לא עובדים. כי הם לא רואים שדווקא אותם בני תורה הם אלו שמשפיעים להם את השפע וההצלחה שלהם בזכות לימוד התורה שלהם.

ובאמת לא צריך להיות אכפת לנו כלל מה שקורה אצל אחרים, כי כל אחד יכול לבחור כיצד לחיות את חייו על פי אמונתו ותפיסתו. אז אם אברכים רוצים ללמוד תורה ומוכנים גם לחיות בקו העוני לשם כך, זה עניין שלהם וזה בטח שלא צריך להפריע לאחרים.

ואם נאמר שזה מפריע כיוון שהם חיים על חשבון אחרים כפי שנהוג לחשוב, אז כל מי שיבדוק מעט את העובדות בשטח מיד יבין שזה רחוק מכך אלפי שנות אור. שאם נבדוק כיצד מתחלקים הכספים במדינה, נגלה שבני התורה מקבלים חלק זעיר מהתקציב.

בתי ספר חילוניים לצורך העניין, מקבלים תקציב גדול פי כמה מתלמוד תורה ממוצע. מופעי "תרבות", משחקי כדורגל, חילולי שבת ושאר דברים שנוגדים לחלוטין לרוח התורה הקדושה, מקבלים הרבה יותר תקציב ממה שמקבלים אברכי הכוללים. אברך כולל ממוצע מקבל בערך אלף ומשהו שקלים לחודש, ואת רוב הסכום מקבלים מאנשים פרטיים שרוצים בכך מעצמם ולא מהמדינה.

התקציבים של הכוללים מגיעים בעיקר מאנשים מאמינים שרוצים לזכות גם

הם בחלק בתורה, ואז הם תומכים ועוזרים להחזקת הכולל. אלו אנשים יראי שמיים שבוחרים לתמוך מרצונם מתוך אמונה. זה לא בא על חשבון אף אחד שלא רוצה בכך, ולא ראינו אברכים שמכריחים אנשים מסכנים שלא רוצים בכך שיתרמו להם.

למה חרדים לא מתגייסים?

לאחר שמבינים את הרגישות הרבה שקיימת בהשתלבות בחברה רחוקה מתורה ומצוות, אז מובן הדבר שנכון לעכשיו אין כלל תנאים מתאימים לגיוס של בני תורה. שהצבא לצערנו מונהג על ידי אנשים רחוקים, וכך יוצא שיש נשים וגברים בערבוביה וחוסר צניעות, בעיות כשרות, פקודות לא חוקיות רבות וכגון חילול שבת שלא לצורך, פינוי ישובים יהודים על ידי חיילים, רחמנות על מחבלים וכו'.

וגם מצד החברים החיילים נוצרות בעיות רבות, שכאשר נמצאים שם שומעים דברים אסורים רבים, וכגון רכילות ולשון הרע, דיבורים זולים וגסים, דברי כפירה, תאוות וכו'. וכך חייל ירא שמיים נחשף לכל זה בעל כורחו וכמעט לא יכול להתנגד ללחץ החברתי המוטל עליו. ואם הוא בכל זאת ינסה להתחמק מכל זה, אז הוא יקבל יחס גרוע מצד חבריו שיתרחקו ממנו, יצחקו עליו ויבזו אותו, כיוון שהוא שונה מהם. וגם מפקדיו יכולים להתנכל לו.

ואמנם ניסו להקים יחידות חרדיות, אבל בפועל זה בלתי אפשרי להיות מופרדים לחלוטין וישנם מפגשים רבים בין החיילים החרדים לשאר החיילים, ולפעמים אפילו ישנם מפקדים שהם עצמם רחוקים מאוד מתורה ולא מבינים חצי דבר בהלכה וצריכים לפתור כביכול בעיות של חייל חרדי. ואי אפשר להימנע ממפגש עם נשים שנמצאות בדרגות או תפקידים שהחיילים נצרכים להן בלית ברירה, כמו פקידות שונות, מש"קיות ת"ש, קצינות ועוד בעלות תפקיד שהחיילים תלויים בהן במצבים שונים. שאז החייל החרדי נאלץ להיות תחת מרותה של אישה בדרגה בכירה יותר שאין לה ערך לדת וכך הצניעות נזרקת לפח.

וצריך לזכור שעם ישראל קיים מעל לשלושת אלפים שנה, ובמשך כל הזמן הזה שמרו באדיקות על התורה הקדושה, וכך השם יתברך שמר והגן על ישראל.

והצבא היה מורכב בתחילה מאנשים יראי שמיים שהלכו בכוח אמונתם, כאשר רוב העם נשאר ללמוד תורה במחנה. ובמשך אלפיים השנה האחרונות לא היה צבא כלל, כיוון שהיינו בגלות מפוזרים בין העמים. ולמרות שאומות העולם שנאו אותנו ורצו להשמיד אותנו, מכל מקום התורה הקדושה הגנה עלינו, כך שמעצמות גדולות נפלו מול עינינו, בזמן שאנחנו נשארנו איתנים.

וכך אפשר ללמוד מעניין חנוכה, שבני חשמונאי היו חלשים ומעטים, אך השם יתברך עשה נס שינצחו את יוון שהייתה מעצמה ענקית, שכל רצונה היה למנוע מהיהודים לעסוק בתורה הקדושה. וכך גם אפשר ללמוד בעניין חזקיה המלך, ששלח את כל העם ללמוד תורה ולא היה כלל מי שיודע להילחם. וכאשר בא צבא אשור ולא היה אפילו חייל אחד שינסה להילחם בתור השתדלות, אז חזקיה ביקש שהשם יזכור את ההשתדלות בתורה, וכך השם יתברך עשה נס וכל צבא אשור נפלו פגרים מתים בלילה אחד.

כי התורה זו ההגנה האמתית. לומדי התורה הם הצבא האמתי שמגן על ישראל. ואם כבר רוצים להכריח אנשים לשרת שלוש שנים בצבא, אז לכל הפחות שייקחו חצי מהם לשרת בבתי מדרש. שבזכות לימוד התורה נזכה להגנה הרבה יותר טובה ובוודאי שנצליח הרבה יותר בלחימה. לצערנו היום הפכו את ההשתדלות הגשמית לערך עליון, שרוצים לגייס את כולם בתור חובה, אבל את העיקר הפכו לתפל, וכך מזלזלים בלימוד התורה, שרק מי שרוצה שיעשה זאת על חשבונו. ואם אדם רחוק מתורה ומצוות לא מוכן לקחת אחריות וללמוד תורה, אז כיצד אדם ירא שמיים יזניח את לימוד התורה (שהוא לומד גם בשביל כל אלו שלא לומדים) וילך לשרת בצבא?

שקרים ועיוותים בתקשורת

בעניין כלי התקשורת, הדבר ברור שמנפחים שם דברים רבים ומראים לנו עיוותים גדולים במציאות. ומובן הדבר שרוב העסקנים העומדים מאחור וכן גם מגישי התכניות וכו', הם אנשים רחוקים מאוד מתורה ומצוות ולרוב גם בעלי דעה שלילית ביותר על כל שומרי התורה והמצוות. וכך הם משתמשים בכוח הרב שלהם כדי לחרחר ריב ולהביא למחלוקות גדולות ושנאה לכל הציבור החרדי.

ואז מחפשים בכל פינה, מחפשים מישהו שלא עומד בצפירה ומיד רצים לצלם, מחפשים מישהו שאומר איזה משפט שנשמע לא טוב ומיד מוציאים אותו מהקשרו ומבליטים, וכך מוצאים המון דברים שליליים ושמים להם כותרות ענק מזלזלות, ומגדירים את זה בתור מגזר שלם, שכאילו כל החרדים הם כך.

וגם כשנותנים הזדמנות לייצג את המגזר החרדי בתקשורת, אז תוקפים אותם ולא נותנים להם הזדמנות לענות כראוי וכו'. וגם ברור הדבר שאדם ירא שמיים אמתי כלל לא יתקרב לאותם כלי תקשורת וכך הייצוג שיתקבל אינו משקף את המציאות כלל. שיש כאלו שנראים כחרדים ומתיימרים לייצג את כל המגזר, אבל באמת הם מייצגים רק את הדעה האישית שלהם.

ואנשים מקבלים את הדברים למרות כל העיוותים והשקרים. זה מתקבל אצל האנשים בתור דבר ברור. אנשים בטוחים שכך היא המציאות למרות שמעולם לא ראו או שמעו את הדברים באופן ישיר, אלא רק על ידי התקשורת. למרות שתמיד משתמשים בכותרות של "אמת", "עובדה" וכו', הכל מבוסס על השערות ודעות כוזבות.

וכך המשחק מכור מראש וכל הכוונה היא להכפיש את החרדים ולהכניס לציבור תמונות מעוותות שירחיקו. וכפי שכולנו מכירים שבכל העולם מציגים את היהודים בצורה גרועה, שאומרים עלינו שאנו אכזריים וכו', ועל המחבלים הארורים מרחמים ומציגים אותם כקרבן. ולמרות שאנו יודעים שהכול שקרים, מכל מקום כל שאר העולם מאמין לזה. וכך בדיוק מתרחש כאן.

וכל אדם יכול לדעת את הדברים בעצמו אם ינסה, שתמיד חושבים דברים לא טובים על הציבור החרדי מתוך הדברים ששמעו בתקשורת. אבל לכל אחד כמעט יש פה ושם מכרים חרדים, חברים, משפחה וכו'. אז כל אחד יכול לבחון את הדברים בעצמו. האם כל אותם אנשים שהוא מכיר הם באמת אנשים ירודים, גסי רוח ובזויים כפי שהוא שומע בתקשורת?

רוב האנשים מעריכים מאוד את המכרים החרדים שלהם (מלבד מקרים יוצאי דופן). אפילו הולכים לרבנים מוערכים ומנשקים את ידיהם מתוך יראה. מלאים

הכרת הטוב לרב שחיתן אותם ולמוהל שמל את בנם. אסירי תודה למתנדבי ארגוני החסד השונים, לשירותי הצלה, זק"א, בתי תמחוי וכו'. שמחים מהזוג הנחמד שגר לידם וכו'. אבל יחד עם זאת הם בטוחים שכל שאר החרדים, שהם כלל לא מכירים, הם נוכלים ורמאים ח"ו.

הם מתעלמים מכל המציאות שהם מכירים כי הם חושבים שהתקשורת מציגה להם את כלל החרדים ורק אותם אנשים שהם מכירים הם במקרה נחמדים. הם זונחים את מה שהם עצמם ראו וחוו, עוזבים את העדות האישית של עצמם, ובמקום זה בוחרים להאמין למה שאומרים בתקשורת שמעולם לא ראו ולא שמעו. אבל הדבר ברור שזה בדיוק להפך, שדווקא מה שמציגים בתקשורת זה שקרים או מקרים בודדים ויוצאים מן הכלל, ובוודאי שלא מייצגים את כל המגזר החרדי.

האם החרדים מזיקים לחברה?

כאשר מבינים את מה שעומד מאחורי התפיסה החרדית, אז אפשר להגיע להסכמות ולשלום בין הצדדים. שבאמת בני התורה מצד עצמם מאוד רוצים להתקרב אל שאר העם. ובאמת הם שמחים לארח ולקרב. אבל כל זה נעשה אצלם ובדרך שלהם. כמו אברהם אבינו שהזמין אורחים לביתו, אבל לא שמענו שהלך להתארח אצל אחרים. ובפעמים הבודדות שכן שמענו, העניינים הסתבכו, וכמו אצל פרעה ואבימלך שלקחו את שרה.

אברהם אבינו עם כל הרצון לקרב, הבין שהוא לא יכול להרשות לעצמו להיחשף לתרבות הלא טובה של האחרים. הוא לא יכל לאכול אצל אחרים או להיות חשוף למנהגים שלהם. לכן הוא היה מוכן להתקרב אליהם בשמחה, אבל רק בתנאי שזה יהיה בדרך התורה בלי לעבור על שום איסור בדרך.

ודווקא שם אפשר לראות את האהבה הגדולה ביותר לעם ישראל. שכמעט כל הגמ"חים השונים, ארגוני העזרה וההצלה, מוסדות עזרה לנזקקים וכו', הוקמו על ידי חרדים שאכפת להם. רוב המתנדבים בארגונים השונים הם כאלו. אנשים יראי שמיים אוהבי תורה ועם הרבה אמונה. הם לא מרוויחים בכך שום דבר מלבד חסד נקי. הם נותנים מעצמם למען הכלל, למרות שסופגים ביזיונות על כך שהם לא

תורמים למדינה.

תארו לכם כמה מסירות נפש וויתורים צריך כדי לטפל בחולים ופצועים, להתעסק עם חלקי גופות, לעשות חסד עם נזקקים ימים ולילות, לוותר על זמן פנוי כדי לספק מזון ומצרכים לאחרים, להסתכן כדי להציל יהודיות שנלכדו בכפרים ערבים, לארגן מימון ותנאים מתאימים כדי למנוע הפלות וכו'. וכל זה נעשה בהתנדבות, מתוך רצון טהור לעשות גמילות חסדים.

לכן גם נעשה כל העניין של זיכוי הרבים. שאם נתבונן בזה היטב, נגלה שלכאורה אין להם שום רווח מזה. הרי מה יוצא להם מזה שהם מחזירים בתשובה מישהו? מה הם מרוויחים בכך שהם מעבירים שיעורי תורה וכו'? מהבחינה הגשמית זה לא נותן להם כלום. הדבר היחיד שיוצא להם זה הרווח הרוחני, קירוב האחים, הקרבה להשם יתברך, ועל זה הם מוכנים למסור את הנפש.

האמת היא שכדי להבין את עניין השתייכות החרדים לחברה הישראלית, צריך להתבונן קודם כל מה זו בכלל החברה ה"ישראלית". שהרי ישראל זוהי האומה הנבחרת על ידי השם יתברך, שהדבר היחיד ששונה בה ומבדיל אותה משאר האומות זה עניין התורה והמצוות. תופעת ה"חילוניות" היא בדיוק ההפך מחברה ישראלית, שהרי חברה חילונית זוהי חברה שהולכת בעקבות הגויים ונדמת להם. ויוצא אם כן שהציבור שדבק בהשם יתברך ובתורה הקדושה, הוא למעשה החברה הישראלית המקורית והיחידה.

ובאמת מי שיתבונן היטב יבין שמה שבאמת מפריע לו זה שהוא עצמו רחוק מהאמת. שכאשר רוצים לפרוק עול ולחיות במתירנות, אז מנסים לשכוח מהכול ולהשתיק את המצפון. אבל כאשר יש ציבור שלם של אנשים יראי שמיים שעושים דברים מוזרים והפוכים מכולם שמזכירים להם שלא באנו סתם להעביר את הזמן כמו כל הגויים ויש תכלית לעולם, אז אי אפשר לברוח מהאמת. לכן הם יעשו הכל כדי להשתיק את זה, כך שיוכלו להמשיך לעשות מה שנוח בלי נקיפות מצפון.

לכן גם מנסים להוכיח שאותו ציבור שמתיימר לייצג את האמת לא יותר טוב מהם. אז אם למשל מוצאים אדם עם חזות חרדית שגונב, מיד מוציאים לעז על כל החרדים בכותרות ענק צבעוניות. כדי שידעו שאותם חרדים לא יותר טובים מהם. אבל אם למשל אדם עם חזות חילונית הוא שגונב, אז לא מייחסים ללבושו כלל חשיבות. כי אצל אדם רחוק מתורה ומצוות, גנבה זה דבר אפשרי ומתקבל על הדעת. כמעט כל אדם בציבור החילוני התנסה בגזל לפחות בדבר קטן כמו לקיחת העט מהחבר או שקית שוקו מהמכולת וכו'. אנשים אפילו לא מתרגשים מזה מרוב שהדבר שכיח.

אבל אדם חרדי מייצג את התורה, את הטוב, את המוסר והמצפון, ואם כן הוא לא יכול לעשות דברים לא מוסריים. אצלם מרעישים עולמות אפילו על גזל של פחות משווה פרוטה, עד שפוחדים להשתמש בנייר טישו בלי רשות הבעלים. אופניים ועגלות זרוקים בשכונות החרדיות בלי שאף אחד מעז לגעת בהם. תולים מודעות על השבת אבדה על כל דבר שמוצאים. לכן בכל פעם שנתקלים בדבר לא מוסרי שכזה, מיד הדבר מדליק נורות אדומות.

לכן מפריע שרואים אנשי תורה שמתעסקים עם כסף, ומיד מדברים עליהם דברים לא טובים. כי יודעים שכסף זה גשמיות ותאוות בצע. אז חושבים שלאדם חילוני זה מותר, שכאילו יש לו פטור מהתורה, שכל התאוות מותרות לו ויש לו היתר מיוחד להיות בעל מידות מושחתות. אבל אדם חרדי חייב לעשות הכל בצורה מושלמת ואסור לו לטעות כלל.

לכן אף אחד לא יתפלא למה שרים, חברי כנסת וחברי מועצות מקומיות מקבלים רכב יקר צמוד, משרד ומשכורת עתק, והכל על חשבון הציבור. גם אף אחד לא יתפלא על פרשיות שחיתות שונות הנוגעות אליהם. אבל אם רב העיר מקבל משכורת גבוהה, מיד כולם מתלוננים. שהרי רב צריך לעשות הכל בהתנדבות על חשבון זמנו הפרטי.

ואז יוצא שאנו מקבלים באהבה והבנה שאנשים חילונים עושים דברים ירודים, יורקים באמצע הרחוב, מדברים בגסות, זורקים קללות לאוויר, עושים מעשי שחיתות, מתנהגים בפריצות נוראה וכו'. אמנם זה לא נעים, אבל זה גם לא

מפתיע ומתקבל בהבנה. אם נראה אדם כזה ברחוב, נמשיך הלאה בלי להתרגש. אבל כאשר חרדי יעשה דבר לא כל כך הולם, מיד כולם יתרעמו על כלל הציבור החרדי. מיד יצלמו אותו לכל הכותרות ויעשו רעש בכל המדינה.

ולכן מובן מדוע שומעים על אדם חילוני שמצפה שאדם חרדי יסביר לו מדוע כדאי לחזור בתשובה. שאנשים הולכים להרצאות חיזוק וכו', שגם אם לא מושפעים מזה, מכל מקום מבינים שייתכן שיש בזה משהו. שאדם יכול לבוא למישהו חרדי ולבקש ממנו שיוכיח לו מדוע התורה היא האמת.

אבל לא שמענו שיש הרצאות שנעשים לצורך הסברה על החילוניות. שאנשים חרדים יבקשו מאדם חילוני שיסביר להם מדוע כדאי להיות חילוני. שיוכיח להם שהחילוניות זו האמת. שהרי אין לזה משמעות, שכולם מבינים שאין מהות כזו להיות חילוני. זו לא שאיפה בחיים וגם החילונים עצמם לא עושים את זה בתור איזו מטרה עליונה.

חילוני הוא אדם שפורק עול. שנוח לו לעשות מה שבא לו. שהוא בוחר לא להתאמץ. הוא לא בטוח אם התורה היא אמת, אבל הוא גם לא רוצה להתאמץ ולחקור. הוא מעדיף לזרום עם החיים בצורה חיצונית בלי לחשוב על פנימיות הדברים. גם הוא עצמו יודע שאין תכלית כזו להיות חילוני. שהוא לא ישיג בזה שום דבר וזה לא איזה ערך עליון בחיים. הוא לא מתיימר להגיע לאיזו מטרה נשגבת, אלא רק להעביר את הזמן בכיף.

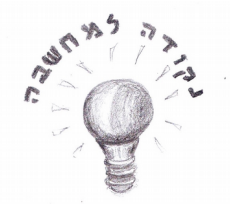

וזה מה שמפריע בעיקר. שרואים שיראת שמיים היא דרך האמת, המצפון צועק, אבל רואים כמה אנחנו רחוקים משם. אז במקום לעשות מאמץ ולאט לאט להתקדם, בוחרים לפסול את כולם ולעשות כאילו שכולם גרועים וכך אפשר להשקיט את המצפון. וכך כאילו לקבל אישור לדרך הרחוקה שבה אנו חיים.

כך עושות גם אומות העולם. הרי כולם יודעים שהעם היהודי זה האמת. כולם מודים בזה. הנוצרים מאמינים בתנ"ך ויודעים שהבסיס לכל האמונה הדמיונית שלהם זה התורה. המוסלמים מעריכים את התורה עד שלקחו את קברי האבות

והנביאים הקדושים והמציאו כאילו זה שלהם, למרות שהדת שלהם החלה הרבה יותר מאוחר. כולם מאמינים בתורה הקדושה, אלא שהם רוצים להיות חופשיים ולעשות כרצונם, אז עליהם תחילה לחסל את המצפון של העולם.

לכן כל אומות העולם שונאות אותנו וכולם רוצים לחסל אותנו בכל הזדמנות. כולם מנסים להוכיח שהיהודים לא טובים יותר מהם וכך מנסים לתפוס אותם על כל דבר קטן.

הערבים למשל יכולים לחסל זה את זה בשביל כבוד, לרצוח באכזריות משפחות שלמות, נשים, זקנים, ילדים וכל דבר אפשרי, ואף אחד לא מייחס לזה חשיבות. כי אף אחד לא מצפה מהם אחרת. אבל כאשר רואים איזה יהודי שהורג מחבל אכזרי, אז כל העולם נרעש על העוול הגדול שנעשה. כי כולם מחפשים את ההזדמנות להוכיח שהעם הנבחר הוא בדיוק כמו כולם. שאותם אנשים שמתיימרים לייצג את המוסר האנושי הם שקר. כי רק אם יצליחו להוכיח שהכול שקר אז יסירו מעליהם את עול המוסר וישתיקו את המצפון. ואז יוכלו לעשות מה שרוצים ללא דין וללא דיין בלי שום נקיפות מצפון.

עם ישראל מייצג את האמת, וכולם יודעים שזו האמת, ואז כל סטייה קטנה שלנו מביאה את כולם לכעוס עלינו, שכאילו אנחנו צבועים, מתנשאים על כולם ושונים בדרכנו המיוחדת והאמתית. ובדיוק כך עושים לכל המגזר החרדי. שיודעים שזוהי האמת, ולכן מצפים מהם שיהיו מושלמים, אנשים מוסריים ללא שום סרך עבירה. ולכן מחפשים בכל פינה אם יש מישהו שנראה כחרדי ומתנהג לא בסדר, שאז אפשר להעלות את זה לכותרות וכאילו לחסל את המצפון ולקבל היתר לעשות מה שרוצים נגד התורה.

אבל כך היא הדרך. שכפי שכל האומות שונאות אותנו, מצרות לנו ורוצות ח"ו לכלות אותנו, ולמרות זאת אנחנו שורדים בשקט, אמנם מעטים ובזויים, אבל דבוקים באמת ומלאי אמונה, וכך החזקנו מעמד במשך אלפי שנים, כך באותו אופן אנשי התורה, יראי השם, אמנם מעטים ובזויים, שמצרים להם ורודפים אותם, אבל הם שורדים הכל ודבוקים באמת הקדושה.

והכל בדרך המוסר והקודש. שהלב הרחמן של עם ישראל מרחם אפילו על גויים שנלחמים נגדנו, שאנו כל כך נזהרים לא להזיק אפילו מעט גם לאלו ששונאים אותנו ורוצים ברעתנו. וכך גם אנשי התורה למרות הביזיונות והשנאה שרוחשים להם, מכל מקום ממשיכים לאהוב, ללמוד בדבקות לזכות כלל ישראל, לנסות לקרב ולהתפלל על כל עם ישראל שיזכו לשפע וברכה.

השם יתברך יזכה את כולנו להידבק באמת ולהתחבר אליו. נזכה לאחדות ואהבת ישראל גדולה בין כולנו, נבין שהתורה היא שמאחדת אותנו והיא שייכת לכולנו. נזכה ללכת בדרך התורה והיהדות ולהביא לגאולה השלמה ולבניין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

להפיק לקחים, לעמוד בקבלות ולקיים הבטחות

בזמן מכת ברד פרעה קורא למשה ואהרן, אומר להם שחטא ומבקש שיתפללו לביטול המכה והוא מצדו ישחרר את בני ישראל לחופשי. אבל לאחר שהשם יתברך עוצר את המכה ונותן לו מרווח נשימה מיד הוא חוזר בו. "וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקולות ויוסף לחטוא ויכבד לבו..." (שמות ט', לד'). בזמן המכה הוא מוכן לעשות הכל כדי להסיר אותה, אבל לאחר שפרעה רואה שהמכה חדלה, הוא מוסיף לחטוא.

כאשר האדם נמצא במצב לחץ כלשהו, בסכנה כלשהי, בעצבות, בחוסר אונים או בכל מצב לא טוב אחר, פעמים רבות הוא ימצא את עצמו מפיק לקחים ומקבל על עצמו דברים. אבל כאשר האדם רואה שהצרה חלפה והסבל חדל, ישנה נטייה לשכוח את כל מה שדיברנו עליו והכל חוזר להיות כשהיה.

כאשר למשל נופל חולי על האדם, מיד הוא מתחיל לעשות חשבונות. הוא מגלה שהתזונה שלו לא טובה, שהוא לא חימם את עצמו מספיק בימים הקרים, שהוא משקיע את זמנו בדברים לא נכונים, שהוא לא משקיע מספיק ברוחניות

שלו וכו'. מכאן הוא מתחיל לקבל על עצמו דברים שונים כדי שהדבר לא ישנה. הוא מחליט שמעכשיו הוא יאכל דברים מזינים ובריאים, שהוא ילבש בגדים חמים בימים הקרים, שהוא יתקרב יותר להשם וישקיע יותר במה שבאמת חשוב. אבל אז הוא מבריא ובאורח פלא הכל נשכח, היצר גובר, העבירות חוזרות והשגרה שבה למסלולה.

כל אדם מצא את עצמו לפחות פעם אחת בצרה כלשהי שבה היה זקוק לישועה דחופה מהשם יתברך. באותו רגע לחוץ אנו מוכנים להבטיח לחזור בתשובה, לעבוד על יראת שמיים ולהפוך לצדיקים גמורים שמקדישים את כל חייהם להשם יתברך. נעשה הכל ובלבד שהקדוש ברוך הוא יוציא אותנו רק הפעם מהצרה הזו. אבל כל זה קורה רק לפני הישועה. לאחר שהישועה מגיעה והשם מסדר לנו את הדברים, אנו שוכחים את כל ההבטחות והקבלות וחוזרים לטבע שאליו התרגלנו. וכך כל פעם מחדש אנו מקבלים קבלות, מבטיחים הבטחות ומבקשים שהשם יעזור לנו רק הפעם, ואז שוכחים מהכול עד לצרה הבאה.

צריך לדעת שהקדוש ברוך הוא מנחית מכה על האדם כדי לאותת לו שמשהו צריך להשתנות. לאחר מכן הוא מסיר מעליו את המכה כדי שיקבל מרווח נשימה כדי להתחיל לפעול למען אותו שינוי. כך האדם יכול להתקדם בחיים, כי אותם מצבים דוחפים אותנו לשנות תפיסה ולפעול כדי להתקדם. ללא אותם מצבים אנו עלולים להיות תקועים בתוך שקר במשך כל חיינו מבלי לדעת מזה.

הדבר מגיע אלינו בצורה של גלים. מפעם לפעם מגיע גל של חסרונות שאז אנו מרגישים שדברים צריכים להשתנות, ואז הוא עובר ונותן לנו אפשרות לעבוד על אותו שינוי שקיבלנו על עצמנו, עד שמגיע הגל הבא.

אם אדם בוחר להתעלם מהאיתותים ולשכוח מכל התובנות שקיבל בזמן הנפילה שהייתה לו, הוא עלול למצוא את עצמו בצרה נוספת לאחר מכן. בדיוק כמו פרעה שסירב לקיים את הבטחתו וכך קיבל מכה אחרי מכה, עד שקיבל עשר מכות מכאיבות במיוחד והפסיד מכל הכיוונים. זה לא משתלם להתעלם מאיתותים שאנו מקבלים, בדיוק כמו שלא ישתלם לנו להתעלם מנורות אזהרה שונות שנדלקות ברכב או להתעלם ממכתבי אזהרה מהרשויות השונות. תארו

לכם שאם פרעה היה מקיים את מה שהוא עצמו הבטיח כבר בפעם הראשונה, הוא היה חוסך לעצמו ולכל מצרים סבל ונזק עצומים.

הקדוש ברוך הוא אוהב אותנו ומיישר את דרכנו על ידי איתותים שהוא שולח. זו הדרך שהשם יתברך מדבר איתנו בה כדי שנפעל להגיע למקום הנכון בשבילנו. אותם איתותים מביאים אותנו לשינוי התפיסה ולראיה רחבה יותר. אבל כל זה קורה רק כאשר אנו מפיקים את הלקחים, לומדים מה שצריך ומכניסים את התפיסה החדשה לחיינו.

אדם שמנסה לעבור במקום בו ממוקמת מחיצה גדולה מזכוכית שקופה עלול לא לשים לב אליה ולהיתקל בה. אדם חכם ילמד מהר את הלקח ומאותו הרגע בכל פעם שהוא יעבור שם הוא ישים לב לא להיתקל ויחפש דרך אחרת. לעומתו אדם שיסרב ללמוד את הלקח ייתקל בזכוכית מחדש בכל פעם שהוא עובר שם.

כל החיים שלנו בנויים מניסוי וטעייה. מהרגע שאנו נולדים אנו לומדים דברים, בוחנים תגובות ומסיקים מסקנות לעתיד. כך נבנית התפיסה שלנו וזו הסיבה שאנו לא מנסים לעבור דרך קירות או לאכול דרך האוזן. כי כבר חקרנו את הגוף שלנו ולמדנו להפעיל אותו מתוך המסקנות והלקחים שאנו זוכרים ולוקחים איתנו. אלא שאנו מסיקים את המסקנות האלו בעיקר לדברים החומריים ולא מבינים שיש השלכות רוחניות עצומות לכל מעשה שאנו עושים. אנו משכנעים את עצמנו לחשוב שהכול סביבנו קורה במקרה ושאין לנו כלל שליטה על נסיבות החיים שפוקדות אותנו. אבל האמת היא שהקדוש ברוך הוא מזמן את המקרים לחיי האדם על פי בחירתו, תפיסתו ואמונתו.

אדם צריך להיות אמתי עם עצמו ואם הגיע לתובנה רוחנית מסוימת, הוא צריך לפעול על פיה. כמו שתינוק לומד לזחול בדרך של ניסוי והסקת מסקנות וכך הוא יכול להתקדם הלאה לשלב ההליכה, כך אנחנו צריכים לפעול וכך להגיע לשלב הרוחני הבא. אם נשאיר את הדברים הרוחניים בלבנו מבלי לתת להם ביטוי ממשי ופעיל בחיינו, זה יהיה כמו תינוק שהבין איך צריך לזחול אבל מתעקש לא לזחול בפועל אלא מספיק לו רק לדעת בשכלו כיצד זוחלים. אותו תינוק לא רק שלא ילמד לזחול בצורה טובה יותר, אלא שהוא גם לעולם לא יוכל להגיע לשלב

ההליכה, כיוון שזה בנוי על השלב הקודם. אנשים רבים חושבים שהעיקר זה שהם מאמינים בלב, אבל הם לא מבינים שהם לא נותנים ביטוי לאותה אמונה וכך תקועים במקום בלי יכולת להתקדם הלאה עם האמונה.

אדם שיעמוד אחר קבלותיו הטובות ויקיים את הבטחותיו יוכל לזכות להגיע למקומות טובים יותר ולחסוך מעצמו הרבה צער ועגמת נפש. אותו אדם יוכל לזכות ללכת בדרך שהשם יתברך מראה לו ובכך להתקדם למקום גבוה. השם יתברך יזכה את כולנו לשים לב לאיתותים שהוא שולח לנו וליישם את התובנות בחיינו.

פרשת בא

בחירות גרועות מתוך הרגש

משה מזהיר את פרעה מפני מכת ארבה, ופרעה מצדו לא מתרגש. אבל לאחר שמשה יוצא, העבדים של פרעה מנסים להכניס לו היגיון. הרי הם כבר ספגו שבע מכות ויודעים ששום דבר לא נופל מדיבורו של משה. לכן הם מייעצים לו לשלח את עם ישראל כדי להפסיק את המכות הקשות.

ונראה שפרעה משתכנע מדבריהם. הוא מבין שיש בזה היגיון ושזה הדבר הנכון לעשות. הוא מיד שולח שליחים שישיבו אליו את משה ואהרן, ומן הסתם הוא עושה זאת מתוך רצון לסדר את העניינים, להגיע לפשרה ולשחרר אותם. אבל כאשר משה ואהרן חוזרים אליו, הוא נכנס איתם בדברים, שואל מי ומי ההולכים, וכך לאט לאט נכנס למחלוקות עד שהוא מגרש אותם מפניו, מה שמביא את כל מצרים להמשיך לחטוף מכות קשות.

ואם ננסה לבחון את ההתנהגות שלו, נגלה שלא נהג בחכמה כלל. שהרי הוא ידע היטב שהמכות יימשכו ובוודאי הבין שהדבר הנכון הוא לשחרר את בני ישראל, והראייה לכך היא שהשיב אליו את משה ואהרן במטרה לשחרר אותם. אלא שברגע האמת, לא הצליח לשלוט על עצמו ופעל מתוך הרגש שהשתלט עליו.

ואמנם כאשר אנו רואים את הדברים מהצד, אנו מבינים שפרעה נהג בטיפשות מוחלטת. אבל פעמים רבות הדברים מגיעים גם אלינו, ובצורה מפתיעה אנו בוחרים להתנהג בדיוק באותה צורה ולבחור בחירות ממש גרועות מתוך הרגש, למרות שעל פי השכל אנו יודעים היטב שיזיקו לנו ושאנו לא רוצים שום קשר אליהן.

לפעמים אנו עומדים לפני מצב כלשהו, ואנו עורכים תכנונים שונים בנוגע לדרך בה ננהג. אנו חושבים היטב ויודעים בבירור מה הדבר הנכון לעשות. אלא שכאשר הדבר מגיע למעשה, אנו פועלים הפוך לחלוטין. הרגש משנה את כל התמונה וגורם

לנו לעשות בחירות עקומות.

אנשים מתכננים את דרך החיים שלהם ומרכיבים סדר יום רצוי. הם מחליטים שמהיום הם יאכלו מזון בריא יותר, יעשו התעמלות, יתייחסו יפה לאנשים, ייתנו צדקה, יקבעו זמן ללימוד תורה, ישקיעו בילדים, יכבדו את ההורים, יחסכו כסף לעתיד, ירכשו מיומנות בתחומים שונים וכו'. אבל אז מגיע רגע המעשה, ואותם אנשים מוצאים את עצמם שלא התקדמו בשום דבר כמעט בכל החודש האחרון.

כי המזון המהיר שבר אותם עד שאכלו רק זבל, העצלנות השתלטה ולא התעמלו כלל, העצבים עלו ואז התייחסו בצורה גרועה לאחרים, הקמצנות ניצחה ולא נתנו מספיק צדקה, היצר התפרץ וגרם למניעות בלימוד התורה, הלחץ גבר ואז לא היה פנאי להשקיע בילדים או לכבד את ההורים, הפזורנות חגגה וכך בזבזו את כל הכסף על שטויות במקום לחסוך והסקרנות הגיעה ומשכה אותם להבלים חסרי תועלת במקום להשקיע ברכישת מיומנויות וניצול הזמן.

ואותם אנשים לא מבינים כיצד זה קרה. עוד יום הלך להבל וריק, עוד שבוע שהם לא התקדמו בו לשום מקום, עוד שנה שנשארו באותו מקום בלי להתקדם לכיוון התכלית. התכנונים מתרבים, רוצים להספיק הרבה ויש תוכניות לעתיד בשפע, אבל בפועל שום דבר לא נעשה ונמשכים להבלים חסרי טעם שלא יועילו במאום.

למרות שיש לאדם חלומות רבים שאותם הוא רוצה להגשים, הוא מוצא את עצמו יום אחר יום בהתעסקות בדברים חסרי טעם. הוא מדבר עם השכן ונסחף בלי להרגיש, מתחשק לו איזה מאכל אז הוא טורח ומשקיע בהכנתו ונסחף, הוא משחק קצת עם הילדים ונסחף, וכך הדברים מושכים אותו, והוא מגלה שהוא לא התקדם למטרות שאליהן רצה להגיע. הוא מבזבז ימים שלמים על תאוות חולפות שהרגש מחדיר לו, ולא מבצע את התכנונים שהשכל מכתיב לו לעשות.

השפעות התקשורת

ובמיוחד בדור שלנו, שישנם מכשירים שורפי זמן בשפע. מחשבים, טלוויזיה, אינטרנט, מכשירים ניידים ועוד דברים רבים. שכל אלו מושכים אותנו לבחירות

גרועות, לבזבוז זמן והתעסקות בהבלים. שאנשים מבזבזים את רוב זמנם ונסחפים בלי לשים לב וסוטים לחלוטין ממהלך החיים הרצוי. משחקים, סרטים, התכתבויות ושאר תכנים לא יועילו לנו להתקדם לשום מקום. זה רק משהו זמני ללא תכלית.

אם אדם ינסה להיזכר בכל התכנים שהתעסק בהם לפני חודש למשל, אז יראה שהוא לא הרוויח מזה שום דבר להיום. כי כעת כבר לא מעניינים אותו עדכוני החדשות שקיבל אז, או שניצח במשחק במחשב, או שצפה באיזה סרט מרתק, או שהקבוצה שהוא אוהד ניצחה, או שהתכתב במשך שעתיים עם חברים בשליחת הודעות וכו'. זה בזבוז זמן יקר, שבאותו הרגע היינו יכולים לעשות דברים מועילים שיקדמו אותנו כך שהיום היינו יכולים להיות במקום טוב יותר ומוצלח יותר.

וכל זה במקרה הטוב שמדובר על תוכן כשר, מה שכמעט ולא מצוי לצערנו. שרוב המכשירים האלו מכילים דברים גרועים שמשבשים את כל מערכת הבחירה ומושכים אותנו לתאוות ודברים אסורים. מבלי להיכנס לאיסורים חמורים שיש בצפייה בחוסר צניעות וכדומה, גם בתוך התכנים הנקיים יחסית, יש המון דברים גרועים שמגיעים לתת המודע ומכתיבים לנו הנהגה ודרך חיים רחוקות מתורה ומצוות.

אותם סרטים שנראים "תמימים" לכאורה, מכילים תכנים סמויים רבים, הנהגות שגויות, תפיסת עולם מעוותת, זווית ראייה מוטעית וכו'. שאנשים מקבלים את הדברים דרך הרגש ולא מתייחסים לשכל. ואז חושבים בצורה שהגויים חושבים, רואים את הדברים מהשקפה חסרת אמונה וביטחון, עושים מהבלי העולם מהות, נותנים את עיקר האמונה בטבע וכו'. כל זה מביא לכפירה, לקלקול המידות וכו'.

אלא שגם אם באמת כל התוכן היה כשר לחלוטין ללא שום חשש, מכל מקום עדיין הדבר היה הרסני. כי הכל מחלחל והופך אותנו לאנשים אחרים. לשקועים ביצרים ועסוקים בתאוות והבלים. ואז היינו מניחים את המטרות החשובות בצד, זונחים את התכלית, דוחים את העיקר וחושבים שנוכל להשלים את זה אחר כך.

כך אנו כאילו נלחמים נגד עצמנו ומציבים לנו מחסומים וגבולות שלא נוכל להתקדם למקומות שאנו באמת רוצים להגיע אליהם. וכי חסרים דברים חשובים ומהותיים להתעסק בהם? חסרה תורה ללמוד? חסרים דברים מועילים שנוכל לעשות כדי לקדם את עצמנו בחיים?

אנשים נמשכים ומתעסקים בהבלים בכלי התקשורת השונים, למרות שהם יודעים שזה גרוע ולא יקדם אותם לשום מקום, אבל כאילו שאין להם אפשרות בחירה. הם פותחים את המכשיר הסלולרי כדי לעשות משהו מועיל, אבל אז נמשכים ונסחפים לשטויות והבלים ובזבוז זמן, כאילו שזה בכלל לא בשליטתם. אבל זה כן בשליטתם, כי עצם הבחירה להתעסק עם אותם מכשירים היא בחינה של עבירה שגוררת אחריה עבירה נוספת. שמראש צריך לשים גבולות וגדרות וכך להתרחק מאותם גורמים שמושכים אותנו לעבירות.

וכך פעם אחר פעם, אנשים זונחים את הדברים החשובים והמהותיים, כדי להתעסק בהבלי העולם. ולא שהם חושבים שאותו סרט שהם צופים בו יקדם אותם לאיזשהו מקום, אלא שהם חושבים שזה לא מזיק סתם להעביר את הזמן בכיף. הם לא מבינים כמה יקר אותו זמן שהם מבזבזים, והם לא מבינים כמה הם מתמכרים ונמשכים לבחירות גרועות בעקבות זה.

תיקון המידות

אותם בלבולים תוקפים אותנו בעיקר בזמנים של קטנות המוחין. כשאדם דחוק ולחוץ, קשה לו לחשוב בהיגיון, ואז הוא יכול לעשות דברים נגד השכל. למרות שהוא יודע שדבר מסוים מזיק לו, מכל מקום הוא כאילו מאבד שליטה על עצמו ורק רואה את התאווה והיצר מול עיניו.

כשאדם כועס למשל הוא יכול להתנהג כמו מטורף ולזרוק את כל הערכים שלו. הוא פתאום דופק את הראש בקיר, בועט בדברים, משליך חפצים, צורח ומשתטה לחלוטין. ואם נתפוס את אותו אדם לשיחה רצינית כשהוא רגוע, אז נגלה שבוודאי שהוא לא חושב שיש עניין באותם דברים שעשה, שהם מועילים באיזשהו אופן או שיש בהם טוב, אלא שהוא לא בשליטה.

ויש אנשים שכבר למדו להכיר את הטבע הזה ובטוחים שזו תגובה טבעית לחלוטין, וכאילו שנותנים לזה אישור שזה בסדר להתנהג כך. שאם נאמר להם מדוע הם בעטו בשולחן, אז הם יענו שזה בגלל שההוא הכעיס אותם. כאילו זה מובן מאליו שאם מישהו מכעיס אותם אז מיד מוכרחים לבעוט במשהו.

ולכאורה מה הקשר בין הדברים? איך זה יקדם אותם או ישתיק את הכעס שלהם אם יבעטו במשהו? הרי אין בזה שום היגיון מצד השכל. אלא שזה הפך להם לטבע והרגל, שהם בטוחים שכאשר כועסים אז מוכרחים לבעוט במשהו וכך הם מצדיקים את עצמם שהם בסדר וזה רק ההוא שהכעיס אותם שלא התנהג כשורה. הכל נובע מתוך רגש בלי מחשבה.

ואז הוא מתעורר בבוקר שאחרי, ופתאום רואה את הנזק העצום שנגרם. שהבית הפוך, חפצים שבורים ויש הרבה מה לתקן. המשפחה מאוכזבת ממנו, האישה והילדים ספגו צעקות שטעו בכתובת ואיכשהו הגיעו אליהם, אש המחלוקת התפשטה וגרמה למריבות גדולות וכלום לא הסתדר על ידי זה. הנזק שהוא הביא על עצמו גרוע יותר מהנזק הראשוני שגרם אותו אחד שהכעיס אותו. ואילו רק היה מצליח לחשוב בהיגיון אז היה יכול למנוע את כל זה.

ועניין קטנות המוחין הוא לא רק בשעת כעס. כל המידות הלא טובות מביאות לקטנות וראייה צרה. העצבות למשל משפיעה באופן שלילי והאדם מגיע לייאוש, לא מוצא שום עצה ולא מצליח לחשוב בבהירות. הוא מאבד פרופורציות. אפילו אם יש פרט קטן שהוא עצוב בגללו, זה נראה לו כמו הר עצום וכאילו אין לו שום טעם בחיים.

הגאווה מביאה לאדם רצון לקבל כבוד, ואם הוא לא יקבל את הכבוד שהוא מצפה לו הוא יתנהג בטיפשות גמורה ובחוסר דעת. הוא יכול להתנהג כמו ילד קטן בשביל משחקי כבוד. במצבים קיצוניים יותר הוא גם יכול לעשות דברים מטורפים בשביל כבוד, וגם לא אכפת לו שיישב אחר כך בכלא ויהרוס את כל החיים שלו ושל משפחתו, העיקר הכבוד. ומובן הדבר שזה לא באמת שלא אכפת לו, כי אם היה חושב בהיגיון על כל ההשלכות בוודאי שהיה אכפת לו, אלא שהוא לא מצליח לראות לרחוק, אלא רואה רק את הרגע הזה מתוך רגש.

הרדיפה אחר תאוות העולם מביאה את האדם להתמקד רק בזה. ואז אדם יכול להשתטות, לוותר על ערכים, לזרוק את המשפחה, ללכת נגד האמונה שלו ולהזיק לעצמו בדרכים שונות, ובלבד שיצליח להשיג את אותה תאווה דמיונית שלא תספק אותו כלל. וגם אם יצליח להשיג אותה, מיד תגיע תאווה חדשה גדולה יותר במקומה.

הקנאה גורמת לנו לדון לכף חובה את כולם, להתמקד בצד השלילי ובמה שחסר לנו. אנו רואים את השפע העצום של כולם ומעלימים מעינינו את השפע הגדול שיש לנו. ומצד שני אנו רואים את הצד השלילי של כולם, שכאילו לא מגיע להם כל השפע הזה. ומתוך אותה ראייה אנו נשאבים למקום שלילי וגרוע של הרגשת חוסר צדק והכל מאבד טעם.

וכך כל המידות הלא טובות מקטינות לנו את זווית הראיה. שתמיד אנו עסוקים באותו עניין שלילי וכל שאר הדברים כאילו נעלמים מהעולם. אנו לא מצליחים לראות שיש לנו דברים טובים ונהדרים, אלא לוקחים את הכל כמובן מאליו ומתמקדים רק בדברים הלא טובים.

ולכן הצרה נקראת "צרה" כיוון שהיא נובעת ממקום צר, שכאשר האדם לא מיושב בדעתו ואינו רואה את התמונה הרחבה, אז הוא נמצא במיצר, במקום צר שמביא אותו לראות את הכל מאותה זווית ראיה צרה. ואז הוא מרגיש לחץ באותו מקום צר, והוא לא מצליח לחשוב בהיגיון כלל. הוא פועל מתוך רגש של אותו הרגע ועושה דברים מזיקים. וזה מה שניסו לעשות לעם ישראל במצרים, שלחצו אותם ועינו אותם כדי שלא יחשבו בהיגיון, ולכן היא נקראת "מצרים", שהיה מקום צר.

לכן אדם צריך להשקיע בעבודה על תיקון המידות. ואותה עבודה צריכה להיעשות מתוך יישוב הדעת. שברגע שהראיה צרה, אין סיכוי להצליח לעשות בחירה נכונה וטובה. אבל ברגע שהאדם מיושב, בלי לחצים ודאגות, הוא יכול להרחיב את הדעת ולנסות לחשוב היטב כיצד עליו לנהוג. ואז הוא יכול לתכנן תכנונים ולעשות תחבולות שיעזרו לו בשעת לחץ.

אם למשל אדם מראש יתכונן לאותם זמנים בהם הוא כועס, וינסה לזהות את הרגע שלפני הכעס, כיצד הוא משפיע עליו, ממה הוא נגרם, כיצד הוא פועל וכו', אז בפעם הבאה שאותו רגע יגיע, יהיה לו קל יותר להתמודד אתו. צריך הרבה מחשבה וחשבון נפש, תכנונים ותחבולות.

אנשים אוהבים להיות ספונטניים ולפעול מתוך הרגש, אבל זה מתכון להגיע חס ושלום לאבדון בלי שום תכלית. אם יש אוצר חשוב שרוצים להגיע אליו, אז בוודאי שהדבר הגרוע ביותר זה לפעול מתוך רגש בלי שום תכנון. כדי להצליח למצוא אותו עלינו לעשות תכנונים, לקחת מפה, לתכנן את הדרך, לבדוק את כל המכשולים מסביב, להצטייד בכלים שיעזרו לנו וכו'. רק כך אפשר להגיע להישגים אמתיים.

משפחה מאושרת

אחת התוצאות ההרסניות של קבלת החלטות מתוך הרגש היא הפגיעה בשלום הבית ובענייני המשפחה. שכאשר פועלים מתוך רגש ולא מצליחים לחשוב בהיגיון, אז עלולים לעשות דברים מזיקים שיהרסו חס ושלום את הבית.

כבר בשלב השידוכים כאשר מחפשים את השידוך הראוי, צריך לחשוב מתוך שכל והרחבת הדעת. צריך לבחון את האדם שעומד מולנו לפרטים, האם הוא אדם טוב? האם הוא יגדל כראוי את הילדים? האם אתו נרצה לחלוק את כל חיינו? אלא שרוב האנשים פועלים מתוך רגש. מסתכלים על היופי, נמסים ממלים יפות, מתרשמים מפעולות חיבה וכדומה, ואז הרגש משתלט ולא מצליחים לחשוב בהיגיון ולדעת אם אותו אדם הוא המתאים לנו.

ולאחר שמתחתנים לכל אחד מבני הזוג יש את הדרך שלו, ואם פועלים מתוך הרגש, מתוך גאווה ויצרים, אז אין אפשרות להגיע לפשרה והדבר גורר מריבות וחיכוכים. ואם אדם לא יעשה עבודה כדי לחשוב בצורה מיושבת ורחבה, הוא עלול להחריב לעצמו את שלום הבית.

וכאשר יש מריבות בין בני הזוג, אז אף אחד לא מצליח להתגבר על עצמו ולומר שהוא מצטער. אף אחד לא יכול לוותר. ותמיד חושבים שאולי עם בן זוג

אחר היה לנו טוב יותר, רואים את התמונה הצרה וכל דבר קטן נראה כמו סוף העולם, ואז מתוך הכעס מתחילים לבעוט בדברים ומאבדים שליטה, אומרים דברים פוגעים שלא מתכוונים אליהם וכו'.

ולפעמים מרוב תאוות עושים דברים שעלולים לשים סוף לכל חיי הנישואין. לחפש אהבה חדשה. כי אם פועלים מתוך רגש בלי שכל, אז התאוות בפנים חוגגות ולמה שלא יבצעו אותם בפועל? ואמנם לפי שכל הם יודעים שזה גרוע והרסני, אבל כאשר מסתירים את השכל ופועלים מהרגש, אז אדרבה, זה נראה כמו הרפתקה מרגשת. הם בכלל לא רואים ולא מבינים את ההשלכות. הכל מתוך מקום צר ומצומצם, מתוך רגש רגעי.

ולפעמים מגיעים למקומות לא נעימים וחושבים להתגרש. וגם זה מתוך מקום מצומצם, שמדמיינים שיהיה טוב יותר בנפרד. האדם לא לוקח בחשבון את הבדידות שתהיה לו, את חוסר האונים שאין מישהו שידאג לו, את הילדים האומללים שיגדלו בצורה עקומה ומיוסרת, את המקומות המכוערים שמגיעים אליהם בבתי דין וכו'.

אז הוא יחשוב שזה לא בעיה למצוא זיווג חדש ולהתחיל חיים חדשים, אבל הוא לא לוקח בחשבון שיהיה לו קשה למצוא שידוך טוב יותר. זיווג שני הוא תמיד מסובך יותר, כל אחד עבר דברים בחיים והדרישות שלו גבוהות יותר, גם המטען שהוא סוחב גדול יותר וכך קשה יותר להסתדר אתו וכו'.

ואז לפעמים כשמדברים עם אותו אדם ומנסים להכניס לו קצת שכל, אז הוא חושב לרגע ואז מבין שהוא מוכרח לקחת את עצמו בידיים. אז בני הזוג מחליטים לשבת לדבר כדי לסדר את העניינים ולהשלים, אבל אז כמו פרעה שניסה להגיע להסדר עם משה ואהרן, לא מוכנים להגיע לשום פשרה. יושבים ביחד בניסיון לדבר אבל לאט לאט מתפרצים ומגיעים לצעקות והאשמות, פתאום לא מוכנים לוותר וכל המריבות צפות בחזרה, הגאווה לא נותנת לוותר וכאילו מאבדים שליטה. יודעים בשכל שעדיף לוותר ולחיות בשלום, אבל הרגש מעוור אותם. רואים רק את הגאווה מול העיניים, מאשימים זה את זו ומגיעים למריבות קשות יותר והכל מתפוצץ.

וגם בחינוך הילדים, כאשר ההורים פועלים מתוך רגש החינוך הוא הרסני. שרגע אחד מפנקים את הילדים, ברגע לאחר מכן צועקים עליהם וכך הילדים מבולבלים ונתונים למצבי הרוח של ההורים. אם אין קו אחיד, תכנון ומחשבה, הילדים עלולים לצאת חסרי גבולות וחסרי חינוך.

וכל מה שצריך זה לחשוב בצורה רחבה יותר. לפעול מתוך שכל ושיקול דעת. להכריח את עצמנו לשים גבולות ולפעול לפי תכנונים. לא לאפשר לכל תאווה שקופצת לצאת לפועל. לבדוק היטב את ההשלכות של הדברים. סוף מעשה במחשבה תחילה, שקודם כל חושבים על הכל, ורק לבסוף שבוחנים את כל הפרטים אז אפשר לבצע את מה שהחלטנו.

מהרס עצמי לבניה

וכך הדבר פועל בכל תחום בחיים. שבכל דבר מעורב רגש שלפעמים מסית אותנו לגמרי מהאמת. והסביבה אפילו מוסיפה לזה עוד יותר וגורמת לנו לקבל החלטות מעוותות לגמרי. אנו נכנסים ללחצים, רוצים שיאהבו אותנו, שיעריכו, שיתנו לנו אישור שאנחנו בסדר. תמיד מחכים לקבל תגובות מאחרים ופועלים כאילו בהתאם לזה, בניסיון לרצות את האחרים, וגם אם זה נוגד את התפיסה של עצמנו.

ויש אנשים שמנצלים את זה כדי לעשות כסף על חשבוננו. שהפרסומות מחדירות לנו רגשות שנאהב את המוצרים שהם מוכרים, הם דואגים לשים את הצבעים המתאימים והצלילים שיביאו אותנו לרגש עז שינטרל את המחשבה, חלונות הראווה מפתים אותנו לקנות דברים שאנו כלל לא צריכים, ואפילו למדפים בסופר יש סדר מדויק שבנוי על פי הרגש שלנו, שיגרום לנו לקנות כמה שיותר מוצרים יקרים מיותרים.

כל ההיגיון נזרק הצדה ורק פועלים מתוך אותו רגש רגעי. ואז אנשים אוכלים דברים מזיקים מתוך רגש ותאווה, מבזבזים זמן יקר, אין להם סדר לימוד, לא מצליחים בשום דבר וכו'. אנשים הולכים ברחוב ופווזלים למקומות שכלל לא שייכים להם ולא יועילו להם כלל. הם לא שומרים על העיניים ושוקעים בחומריות העולם.

ואנשים מקבלים את זה כמובן מאליו. שכאילו זה טבעי להתנהג כך ולכן בכלל לא מנסים להילחם בזה. ומי שיחשוב על זה בהיגיון יגלה שכך פועלות הבהמות, שעושות כל מה שבא בלי לחשוב. אוכלות, שותות, פרות ורבות ומתעסקות עם הבלים. לבהמות אין סיבה לנהוג אחרת, אבל האדם ראוי להיות טוב יותר מבהמה על שתיים.

אנו מוכרחים להפעיל שיקול דעת בכל בחירה שאנו מבצעים. מוכרחים להתרגל לחשוב על מהלך העניינים. לעשות חשבון נפש ולתכנן תכנונים להמשך הדרך. לפעול מתוך שכל ולא מתוך הרגש שמשתלט וגובר.

ובצורה כזו נוכל להגיע למקומות טובים יותר, נכונים יותר ואמתיים יותר. השם יתברך יזכה אותנו להשיג השגות ולהגשים מטרות, להגיע לפסגות ולהתעלות מעלה מעלה במעלות התורה הקדושה.

להיזהר מפשרות עם יצר הרע

לפני שמגיעה מכת הארבה, עבדי פרעה מסבירים לו שכל מצרים כבר אבדה ועדיף לוותר ולשחרר את עם ישראל. נראה שפרעה כמעט משתכנע ומסכים לשחרר אותם, הוא שואל את משה ואהרן "מי ומי ההולכים"? משה עונה לו שכולם הולכים, ילדים, זקנים, נשים ואפילו הצאן והבקר. פרעה מסביר להם שלא כדאי להם לקחת את הילדים הקטנים, "כי רעה נגד פניכם". הוא מוסיף ומסביר שרק הגברים צריכים ללכת, "כי אותה אתם מבקשים".

מסתבר שפרעה הרשע ששעבד את בני ישראל והתעלל בהם, שחושב שהוא סוג של אלוה ולא מוותר גם לאחר שבע המכות שקיבל, פתאום כביכול הופך לחכם גדול שאוהב את בני ישראל, רוצה בטובתם ומייעץ להם עצה טובה, שרק הגברים ילכו לעבוד את השם יתברך וכל השאר יישארו במצרים. הוא גם מנסה להסביר למשה ולאהרן שזה בעצם הדבר שהם עצמם רוצים "כי אותה אתם

מבקשים". ממש כמו מלאך טוב שרוצה לעזור.

כדאי לדעת שבתוך כל אחד מאיתנו נמצא פרעה קטן כזה שעושה הרבה צרות ומביא אותנו לחשוב שהשטויות שלו זה באמת מה שאנו רוצים. הוא ייקח את הדברים הכי ירודים ואת העצות הכי גרועות ויעטוף אותם בתוך עטיפה יפהפייה שתגרום לנו לחשוב שהוא ממש מלאך שרוצה בטובתנו. הוא אפילו יגרום לנו להרגיש שכל אותן תאוות הן הדבר שאנחנו בעצמנו רוצים. כאילו שהוא בכלל לא שייך לתמונה וזה הכל בא מתוכנו.

כאשר אנו עומדים לפני עליה רוחנית כלשהי, היצר הרע תמיד מגיע כדי לעשות הכל כך שלא נצליח להגיע אל היעד. אם זה היה מסתיים באיזה מכשול בלבד, אז כל אדם היה אמנם נופל לפעמים, אך לאחר מכן מבין את הטעות שעשה וכך קם וממשיך בעשיה הרוחנית. אלא שהיצר הרע לא מסתפק בזה, הוא דואג לתת לנו את ההרגשה הפנימית וההבנה שהעליה הרוחנית הזו זה בכלל לא מה שאנחנו רוצים. הוא פותח במסע שכנועים שגורם לנו לחשוב שכאילו אנו באמת רוצים תאוות ולא עליה רוחנית. בשביל מה להפוך ל"דוס"? בשביל מה להוציא את הטלוויזיה מהבית? בשביל מה ללמוד תורה? במקום זה הרי אפשר ליהנות מתאוות מזדמנות.

ישנם אנשים רחוקים שלא מכירים את היצר הרע ולכן עליהם זה משפיע בקלות. אבל כאשר האדם מונח במקום קצת יותר קרוב, הוא קצת מבין את הדרך של היצר הרע והוא כעת מוכן להקריב יותר כדי להתחזק. במקרים האלו היצר הרע יודע שאין לו סיכוי מול הקדושה, אז הוא משחרר לנו מצווה קטנה בלית ברירה ומסביר לנו שזה בעצם כל מה שאנו מבקשים. הוא אפילו יכול להישמע כמו איזה רב גדול שמטיף לנו מוסר כדי שנשמור על אותה מצווה, מתוך שהוא יודע שכך נזניח את המצוות האחרות. ממש כמו פרעה שהסכים שהגברים ילכו, אבל מנסה לשכנע שלטובתם זה לא טוב להם ללכת עם נשים וילדים.

אדם מחליט לשמור שבת, אז בא היצר ואומר לו "בשביל מה אתה צריך את זה? איך אפשר לא לנסוע בשבת? איך אפשר בלי לצאת לבלות בסוף השבוע? מספיק לקדוש ברוך הוא שתאהב אותו בלב. מספיק שתקיים עונג שבת. זה בעצם

מה שאתה מבקש". אותו אדם שומע לעצת היצר וכך לא רק שהוא מגיע לחילול שבת, אלא הוא בטוח שזה בסדר, שהיצר הרע צודק ושזה באמת מה שהוא מבקש. הוא חושב שזה הרצון שלו ובכלל לא מרגיש שיש כאן משהו לא בסדר.

אדם רוצה ללכת לשיעור תורה, היצר מתערב ואומר לו "אתה חכם יותר מכל הרבנים!", "קודם תהיה בן אדם, בשביל מה ללמוד תורה אם עדיין לא עבדת על המידות שלך?". כך האדם מבין שלא כדאי לו ללכת לשיעור תורה והוא אפילו לא שם לב שהיצר התערב פה. במקרה שאותו אדם הוא עקשן, אז היצר אולי זורק לו איזה משהו כדי שישתוק ולא ילחם בו. אז הוא אומר לו שיותר טוב לו ללמוד לבד במקום לצאת מהבית בגשם, או שמספיק לו ללמוד מעט ולא צריך עכשיו שיעור של שעה וחצי. אז אותו אדם נשאר בבית, פותח ספר לחמש דקות במקרה הטוב ואז הולך לעיסוקים אחרים מתוך ידיעה מוחלטת שהוא השיג את מה שרצה. מבחינתו הוא בכלל לא ניהל ויכוח עם היצר הרע שלו, אלא זה הכל בא ממנו. הוא בטוח שזה מה שהוא עצמו מבקש.

אנשים אוהבים לקטלג את עצמם. כאשר היצר הרע מדבר אליהם, קשה להם להבין שזהו היצר בלבד ולא האדם עצמו. לכן אנשים תופסים את עצמם בתור לא טובים, לא מסוגלים, בעלי מחשבות שליליות וכו'. האמת היא שהאדם עצמו הוא טהור, אלא שהיצר מכניס לו מחשבות זרות, מחשבות שאינן חלק ממנו, אך הוא תופס אותן כחלק בלתי נפרד מהמהות שלו.

לכן אדם יכול להצהיר בלי לחשוב פעמיים "אני חילוני". הוא שכח את הסבא רבה שלו שמסר את נפשו כדי לא לאכול טריפות ולהמשיך לשמור שבת. הוא שכח את הרב שהוא הולך אליו כדי לקבל ברכה כשהוא צריך ישועה. הוא שכח את ספר התהלים שהוא פותח בעת צרה. הוא שכח שסיכן את חיי בנו ועשה לו ניתוח בגיל שמונה ימים כדי לקשר אותו עם השם יתברך.

כאשר היצר מדבר אתו, הוא בכלל לא מבין שזה איזשהו גורם חיצוני שמנסה להפריע לו, הוא בטוח שהוא מדבר עם עצמו והמחשבות הן שלו. פרעה אומר לו לרדוף אחרי הכבוד, להיכנע לתאוות החומריות, להתנהג בחוסר צניעות, לזלזל במצוות והוא מסביר לו שזה הרצון הפנימי שלו בעצמו, "כי אותה אתם מבקשים".

תארו לכם מה היה קורה אילו משה ואהרן היו מסכימים עם פרעה. הם היו יכולים לחשוב שבאמת מה שהם מבקשים זה ללכת לעבוד את השם יתברך רק עם הגברים ללא הנשים, הזקנים והטף. הם היו יכולים לחשוב שלאחר כל הקושי שהיה להוציא מפרעה משהו, סוף סוף הם הצליחו. הם היו יכולים להיות בטוחים שלאחר שבע מכות פרעה נכנע והם ניצחו אותו, בזמן שפרעה היה צוחק עליהם ומשיג את רצונו.

אבל אסור לעשות עסקים ופשרות עם יצר הרע. צריך להבין היטב שיצר הרע שבתוכנו הוא לא אנחנו. יש לו רצונות משלו שנוגדים לחלוטין את הרצונות שלנו. הוא יכול להיות איש עסקים ממולח ולומר "אני מפסיד עליך", "אני עושה את זה בשבילך", "כדאי לך" ועוד משפטים מפוצצים שמראים לנו כמה הרצונות שלנו דומים, אבל בסופו של דבר הוא רק רוצה למכור לנו ולהפיל אותנו בפח. משה ואהרן ידעו זאת היטב ולא התפשרו על דבר. כך גם אנחנו צריכים ללמוד את הדברים כך שגם אנחנו נצליח לעמוד מול היצר ולא להתפשר.

לקבל מתנות מהיצר הרע

לאחר מכת חושך פרעה כבר כמעט נכנע והוא מוכן לשחרר את כולם, ואפילו נשים וטף, רק שהצאן והבקר יישארו. לכאורה התנאי של פרעה נראה כמשהו מזערי. בני ישראל יוכלו לצאת ורק את הצאן והבקר ישאירו שם. אחרי מאתיים ועשר שנות עבדות זה נראה כמו חלום ועד שפרעה מסכים לדבר כזה, נראה שצריך לקפוץ על ההזדמנות. אבל משה רבינו עונה לו שלא רק שכל המקנה שלהם ילך איתם, אלא שגם פרעה בעצמו ייתן להם זבחים ועולות משלו.

כאשר היצר הרע מבין שהוא מפסיד במלחמה מולנו, אז בלית ברירה הוא מוכן לספוג הפסדים קשים, אבל מנסה לפחות להגיע לאיזו עסקת טיעון, כדי שלפחות יישאר לו משהו קטן.

היצר הרע מוכן להכריז עלינו כמנצחים ובלבד שיישאר לו משהו שהוא הרוויח מאיתנו. כמו הצאן והבקר שפרעה רוצה להשאיר שם, למרות שהוא מסכים לכל שאר התנאים שמשה הציב לו. אבל עלינו לוודא שחיסלנו לגמרי את היצר הרע ולא לתת לו שום פתח. כי מתוך הפשרות, ומתוך הדברים הקטנים שאנו

משאירים לו, הוא יכול לקום ולהתחזק ולהשתלט עלינו מחדש.

ולא זו בלבד שאסור לנו לעשות שום פשרות וצריך ללכת אתו עד הסוף, אלא שאף צריך לדחוק אותו עד שאפילו נתחזק על חשבונו ונרוויח ממנו משהו. רק כאשר אנו מקבלים מתנות מהיצר הרע, אז אנו יכולים לדעת שאכן ניצחנו אותו. ורק כך נוכל לדעת שהמלחמה הייתה שווה ומשתלמת לנו, שהשגנו משהו שהעלה אותנו דרגה.

כאשר משה רבינו עלה לשמיים לקבל את התורה, המלאכים לא רצו לתת אותה. אבל לבסוף אפילו מלאך המוות נתן לו מתנה, את סוד הקטורת. כאשר יעקב אבינו נאבק עם שרו של עשו, הוא לא הסכים לשחרר אותו עד שלבסוף הוא בירך אותו. הניצחון הגדול ביותר שאפשר להשיג הוא לא סתם להביס את האויב, אלא לגרום לו לפעול לטובתנו ולהרוויח משהו מאותה מלחמה.

בכלליות הדרך הטובה ביותר ללכת בה היא דרך השלום. לכן אנו מבקשים בכל בוקר שהקדוש ברוך הוא ירחיק אותנו מיצר הרע ולא יביא אותנו לידי ניסיון. אבל אם כבר הגענו למצב שגררו אותנו למלחמה מול האויב, אסור לנו לוותר באמצע ולהגיע לפשרות. כי אם נשאיר פתח קטן ליצר הרע, אולי נחשוב שניצחנו באותו הרגע, אבל אותו פתח הוא מקום להרבה נזק לעתיד לבוא.

אם כבר התאמצנו להילחם, אז צריך להשיג מזה משהו, להרוויח משהו. כל ההתקדמות שלנו תלויה בניסיונות שאנו עוברים. דווקא מתוך הקשיים אנחנו זוכים לצמוח. אם לא קיבלנו מתנה מהיצר הרע, אז לא השגנו שום דבר מאותה מלחמה ולא התקדמנו. כאילו שנלחמנו לחינם.

היצר הרע מחטיא אותנו בעניינים מסוימים. לאחד הוא גורם לחלל שבת, לאחר הוא גורם להתעצל בלימוד תורה ולאחר הוא גורם לאכול מאכלים לא כשרים. אז באמת אפשר להתגבר על היצר ולחזור למצב הטבעי שבו היינו צריכים להיות אילולא הופיע אותו יצר והשפיע עלינו. אבל זה לא מספיק.

גם אם נחזור לאותו מצב, בכל יום היצר יכול לחזור אלינו ולהשפיע עלינו

שוב. הוא ילחם בנו שוב מחר ומחרתיים וגם בעוד כמה שנים. וגם אם נהיה חזקים בכל הניסיונות והמלחמות מולו, עדין לא עשינו תיקון גמור לכל הפעמים שבהם היצר כן הצליח להחטיא אותנו בעבר. מעבר לזה, אין לנו שום התקדמות לשום מקום בצורה כזו. אנו רק עסוקים כל היום בהגנה עצמית ולא יכולים להתחזק ולפרוץ למקומות חדשים טובים יותר.

הדבר דומה למדינה שוחרת שלום שהאויב מתגרה בה. בכל זמן מה הוא פותח במלחמה, ואחר כך כשאותה מדינה מתחילה להתגבר על האויב, אז עושים הפסקת אש. וכך זה ממשיך שוב ושוב. אותה מדינה לא רק שסובלת מכל המלחמות האלו, אלא מגיעה להפסדים עצומים ובכל רגע האויב מתגבר עוד יותר. מרגע לרגע אותה מדינה נחלשת ומאבדת את כוחה בזמן שהאויב מתחזק.

אבל יש דרך אחרת. יש אנשים שניצלו את המלחמה ביצר שלהם כדי להתעלות. יש כאלו ששמחים שהיצר שלהם עשה איתם מלחמה כי בזכות אותה מלחמה הם הגיעו לדרגות הרבה יותר גבוהות. הרי לא נלחמנו לחינם. אם כבר עשינו מלחמה אז צריך לצאת מזה עם רווח כלשהו.

וכמו אותה מדינה שבוודאי לא רוצה לפתוח במלחמות. אבל אם כבר האויב נלחם בה, אז כעת עליה ללכת עד הסוף ולהרוויח מזה משהו. לקחת שלל כלשהו. שכך אותה מדינה תרוויח שלל מהמלחמה, כוחה יגבר, האויב שלה ייחלש ואז באמת היא תוכל לשמור על שלום אמתי.

תארו לכם שאדם שהיצר גרם לו לחלל שבת, מבין שעשה לא בסדר וכעת לא מסתפק בלא לחלל שבת, אלא שהוא מחליט שמעתה ואילך הוא יענג את השבת בצורה הכי מכובדת שאפשר. כעת בזכות היצר הוא יזכה להדר את מצוות השבת כמו שאחרים לא יוכלו.

תארו לכם שאדם שהתעצל באיזו פעם לבוא לשיעור תורה כעת מבין שטעה ומתוך הרצון העז לחזור בתשובה הוא מוסיף לעצמו עוד שיעורי תורה ואולי אפילו מעביר שיעורי תורה בעצמו. כך הוא יכול להרוויח מהמלחמה הזו. יצא דבר טוב מתוך הפעם הזו שהוא התעצל.

תארו לכם שאדם שאכל מאכלים לא כשרים, כעת מחמיר לאכול רק כשרויות מהודרות ונזהר גם במקומות שאחרים לא מקפידים כל כך. אדם יכול להביא את עצמו לצמיחה מתוך המקום הלא טוב שהיה בו וכך בסופו של דבר ירוויח מכל מה שקרה. זה עניין התשובה מאהבה שאז כל העבירות נהפכות לזכויות, כי יוצא שהעבירות עצמם הן אלו שהביאו אותנו למקום הגבוה שבו אנו נמצאים.

דוד המלך היה נותן ליצר הרע שלו לקחת אותו במרץ ואז ברגע אחד היה משנה כיוון ונכנס לבית המדרש. כאילו שהוא נתן ליצר הרע להיות זה שמביא לו כוחות לעשות מצווה. יוסף הצדיק הגיע לכל המעלות העצומות דווקא בזכות היצר הרע שהיה לו, כי מתוך שעמד בניסיון כל כך עצום עם אשת פוטיפר הוא הפך להיות יוסף הצדיק. כך יוצא שדווקא היצר הרע הוא זה שיכול להעלות אותנו למקומות גבוהים.

חז"ל מלמדים אותנו שבמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים לא יכולים לעמוד. זה לא שעכשיו בעלי התשובה הפכו להיות בדרגות גבוהות יותר מהצדיקים הגמורים, אלא שישנם מקומות מסוימים שאליו גם הצדיקים הגמורים לא יכולים להגיע מתוך שאין להם את אותה התמודדות.

בעלי תשובה למשל יכולים להגיע ללב החברים שלהם, כי הם מדברים בשפה שלהם ובגובה העיניים, וכך דווקא מתוך שהם עברו מלחמות עם היצר כמו החברים שלהם, הם יכולים יותר להבין אותם ולהשפיע עליהם. בעלי תשובה יכולים להבין כל מיני דברים שרק מי שהיה בעולם הרחוק מתורה ומצוות יכול להבין. כי מי שנאבק ביצר הרע בצורה חזקה, יכול לקבל ממנו מתנות.

הדבר דומה לשודד מקצועי שפיתח שיטות מיוחדות, שכעת המשטרה תפסה אותו ובמקום לכלוא אותו, היא משלמת לו משכורת כדי שיעבוד עבורה לתפוס שודדים. שוטרים אחרים לא יוכלו להגיע לביצועים שלו, כיוון שהם לא מכירים את הצד השני כמו שהוא מכיר. הוא מכיר את כל התכסיסים ושיטות העבודה. דווקא בזכות העבירות שלו, הוא זכה לקבל מהן מתנות וכך לצמוח ולהתעלות בדרך הטובה.

אדם שנפל ביצר הרע יכול להגיע לדרגות עצומות, אבל כל זה רק אם ינצל את המלחמות שעשה עם היצר כדי לצמוח. דווקא מי שנלחם ביצר הרע הוא זה שיכול לקבל ממנו מתנות.

הדבר נכון לא רק לגבי היצר הרע. כי כל אחד מאיתנו נתקל פה ושם במצבים לא נעימים שהוא צריך להיכנס אליהם. לפעמים יש מריבות, לפעמים יש טרדות שונות, לפעמים יש נפילות וכו'. בכל דבר לא טוב שאנו נתקלים בו, אנו מרגישים רצון גדול רק לעבור אותו כבר. נראה לנו שיש שתי אפשרויות, או שנעבור או שניכשל. אבל האמת היא שישנה אפשרות שלישית. אפשר לנצל את הדבר ולראות אילו מתנות אנו יכולים לקבל מאותו מצב לא נעים. מה בעצם נוכל להוציא משם.

אם כבר יש סידורים ומטלות שצריך לעשות, אז כדאי לחשוב לא רק איך לעשות אותם כדי לסיים וזהו, אלא כיצד נוכל להרוויח מאותם סידורים דברים נוספים. אולי נפגוש אנשים מעניינים, אולי נקבל איזו תובנה חשובה, אולי נעשה משהו שיקדם אותנו באיזשהו אופן. כך בכל דבר שנראה לנו כמטרד, צריך להבין שהשם יתברך נתן לנו אותו כי יש לנו קשר אליו וניתן להרוויח ממנו ולהתקדם.

אדם צריך לחשוב בכל דבר לא טוב שהזדמן לו, כיצד הוא יכול להתעלות ממנו. אדם צריך להתפלל להשם על הדבר שיוציא דבר טוב מתוך אותו מטרד. לפעמים כאשר משנים את התפיסה בצורה הזו, אז רואים איך שהכול עובר בצורה חלקה ועוד מרוויחים מזה ומתקדמים מזה. אם חס ושלום נכנסים לבית החולים מסיבה כלשהי, אז במקום לקוות רק לעבור את זה, אפשר להתפלל להוציא מזה משהו טוב. צריך לחפש איך נוכל לקדש שם שמיים, איך לעזור לאחרים, איך לייעל את העניינים וכו'. ואז פתאום רואים ישועות ו"במקרה" פוגשים את האנשים הנכונים, מקבלים תובנות ומתקרבים לתכלית של חיינו.

הרי בכל מקום יש ניצוצות של קדושה שעלינו לברר. בכל מקום שאנו נמצאים יש לנו תפקיד לאסוף ניצוצות ולהעלות אותן למקורן. אם כבר אנו מחכים בתור ארוך, אולי משמיים זימנו שיהיה לנו זמן ללמוד מעט או לקרוא פרקי תהלים שיועילו. אם כבר עצר אותנו שוטר, אולי נוכל לעזור לו להתקרב לתורה ומצוות.

לא מדובר רק על השתדלות גשמית, אלא שנוכל להתפלל על הדבר ופתאום דברים לא צפויים יתרחשו. לפעמים אפילו לא נראה את אותם דברים, אבל בלי שנדע הם יפעלו.

למעשה אם נחשוב על הדברים לעומק, נגלה שכל התקדמות וכל דבר טוב התחיל ממשהו מאיים ומפחיד. תינוק מגיע לעולם לאחר שאמו חוותה לידה קשה ותשעה חודשים של ייסורים. שידוך טוב מגיע לאחר הרבה פחדים ולבטים. התורה ניתנה רק לאחר שיצאנו ממצרים. וכך כל דבר טוב מגיע לאחר שעוברים את הטרדות הסובבות אותו.

אדם יכול להיות כלוא ולהרגיש רע ולרצות רק לעבור את זה, או שהוא יכול להתחזק באמונה כמו יוסף הצדיק שאז הפך למלך דווקא מתוך שהיה בבית הסוהר קודם לכן. מעז יוצא מתוק ומכל דבר לא טוב אפשר להוציא דברים נפלאים אם נתפלל ונחזק את האמונה. רק צריך להאמין באמונה שלמה שהשם יתברך הוא שמביא את הדברים ושהוא יהפוך את הכל לטובה. ככל שנאמין בזה יותר, כך נקרב את זה יותר ונהפוך את זה למציאות ממשית.

כשפרעה מציע למשה שילכו, ואפילו הילדים הקטנים ילכו (מה שהוא לא הסכים לפני כן), משה מצדו אומר לו שלא רק שכולם ילכו, אלא שגם פרעה בעצמו ייתן להם זבחים ועולות. כי באמת אפשר לראות שכל יציאת מצרים נועדה כדי להגיע למקום טוב יותר. אילו בני ישראל היו סתם יוצאים ממצרים, אז זה לא היה שווה כלום. עבודת פרך במשך מאתיים ועשר שנה לחינם. מה הרווחנו מכל זה?

לכן לפני היציאה בני ישראל מנצלים את מצרים ושואלים מהם כלי כסף וזהב. כי צריך לנצל את היצר הרע ולהרוויח ממנו משהו. לכן יציאת מצרים מביאה אותנו לקבלת התורה ואז אנחנו מבינים שכל השעבוד היה שווה את זה. בזכות אותו שעבוד הצלחנו להגיע למשהו הרבה יותר טוב מהמקום בו היינו לפני כן. לא היינו יכולים לקבל את התורה ללא אותו שעבוד. דווקא מתוך מ"ט שערי טומאה במצרים שהיו כור היתוך שזיכך את הנשמות שלנו, יכלנו לצאת משם ולקבל את התורה.

רק כאשר אנו מנצלים את הדברים השליליים שמגיעים לחיינו, אנו יכולים לזכות להתעלות אמתית. צריך להתרחק מהדברים הלא טובים, אבל אם כבר הגיע דבר לא טוב לחיינו, אז עלינו לדאוג לנצל אותו כדי להגיע דרכו למקום הטוב ביותר. ובכל אופן לא להתפשר ולוותר ליצר הרע, אלא להילחם עד הסוף. השם יזכה אותנו לצמוח ולהתעלות ויביא לנו את הגאולה השלמה מהרה.

למה הקדוש ברוך הוא צריך שנקיים מצוות?

לאחר שנות השעבוד ועבודת הפרך, סוף סוף מגיעה הישועה והקדוש ברוך הוא גואל את בני ישראל. אך כדי לזכות לאותה גאולה, בני ישראל מקבלים הוראות מדויקות למה שהם צריכים לעשות. צריך לקחת שה תמים בעשור לחודש, לשחוט אותו בארבעה עשר לחודש, לקחת מהדם ולשים על מזוזות הבית והמשקוף, לאכול אותו דווקא צלי עם מצות ומרור, לצלות אותו שלם, לא להותיר ממנו, לא לשבור בו עצם, לאכול אותו לבושים ליציאה ובחיפזון ועוד הוראות מדויקות וברורות לדרך הביצוע של הדברים.

צריך להבין מדוע הקדוש ברוך הוא צריך את כל זה? האם אי אפשר לגאול את עם ישראל גם בלי כל זה? האם מוכרחים לקחת את השה דווקא בעשירי ולשחוט אותו דווקא בארבעה עשר? אם מישהו לקח אותו יום אחרי ושחט אותו יום לפני אז כבר לא מגיע לו להיגאל? אם מישהו שכח לשים דם על מזוזה אחת זה יהיה בעייתי?

למה צריך כל כך הרבה פרטים טכניים וכל כך הרבה קטנוניות על כל פרט קטן, כאשר ברור לכולם שהקדוש ברוך הוא יכול לגאול את בני ישראל בשנייה אחת גם ללא קיום שום מצווה? על אחת כמה וכמה כשאנחנו רואים כמה כולם ממהרים ועושים את הכל בחיפזון כדי לצאת ממצרים, אז האם אי אפשר לחכות לאחר היציאה להגיע למדבר ורק אז להתחיל לקיים מצוות?

בכל לימוד תורה שעושים במניין, לפני אמירת הקדיש נוהגים לומר משנה חשובה מאוד שעונה על הדברים: "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות". עניין קיום המצוות הוא לא בשביל לעזור לקדוש ברוך הוא בצורה כלשהי, אלא כדי לעזור לעצמנו להפוך לראויים יותר לקבל שכר.

ככל שנטרח ונשתדל יותר בקיום המצוות, כך נהפוך לראויים יותר. ככל שנדקדק ונתאמץ לא להחסיר שום פרט קטן, כך נהיה ראויים לשכר גדול יותר. לכן הקדוש ברוך הוא המציא את המצוות, כדי לזכות את ישראל, כך שנעשה אותן ונזכה לשכר על פי ההשתדלות שעשינו.

הדבר דומה לאב שרוצה לתת לבנו מתנה, אז הוא מבקש ממנו לעשות משהו קטן. לאחר שהבן עושה את מה שביקש אביו, הוא שמח להעניק לו את המתנה שרצה. אם הבן זלזל באביו ולא עשה את שציווה אותו, אז מתוך דאגה לבן כדי שלא יצא לא מחונך וחצוף, אביו ירצה לחכות ולא לתת לבן את המתנה כי הוא לא ראוי לה כעת. אם לעומת זאת האב יראה שהבן התאמץ וטרח הרבה יותר ממה שהיה צריך לכבוד אביו, הוא בוודאי ירצה לקנות לו דברים נוספים כדי לשמח אותו. האב רוצה מאוד להעניק לבנו אהובו, אך הכל תלוי כעת בהתנהגות הבן. כך הקדוש ברוך הוא נתן לנו מצוות כדי שנהפוך לראויים, אם נקיים אותן, הוא ישמח לתת לנו את כל מבוקשנו.

כשבני ישראל היו במצרים, הם היו בתוך מ"ט שערי טומאה. זה דבר כלל לא פשוט להוציא מישהו שנמצא בשיא הטומאה של מצרים ולהביא אותו לחיי תורה. זה כמו להיכנס למועדון של צעירים שכופרים באלוקים ובתורה, מחפשים תאוות ולא יודעים בכלל מה זו יהדות, וכעת לשכנע אותם לצאת משם לבית המדרש לשיעור גמרא. כמעט ואי אפשר לתקשר בין הצדדים, כי כל אחד נמצא בתפיסה שונה ומשדר על גל שונה.

אך כאשר ישנו משהו קטן משותף, איזו מצווה שהם מקיימים, איזו זיקה קלה ליהדות מבית ההורים, אפילו אם זה משהו קטן ביותר, אז הדבר כבר הופך לאפשרי. מצווה היא מלשון צוות, כי המצווה מחברת אותנו עם הקדוש ברוך הוא

כך שיהיה לנו כביכול משהו משותף שדרכו אפשר להתחבר.

בתוך מ"ט שערי הטומאה של מצרים, הקדוש ברוך הוא נותן לבני ישראל את אותן מצוות שבזכותן הם יכולים להפוך לראויים לגאולה. עד עכשיו הם הושפעו ממצרים והיו שקועים בתוך התאוות. אך עכשיו יש להם הזדמנות להוכיח שכל מה שהיה במצרים זה רק מצד היצר שהשתלט עליהם, זה לא הרצון האמתי שלהם. הרצון האמתי הוא לקיים את צוויי השם וללכת על פיו. עכשיו בקיום המצווה הכל יתגלה. לפי הדקדוק בעשיית המצווה ומידת הרצון שלהם, ניתן לדעת האם באמת הם ראויים לגאולה או לא.

הקדוש ברוך הוא מבטיח לנו "פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם". מספיק שנעשה רק השתדלות קטנה מצדנו והקדוש ברוך הוא יעשה הרבה יותר. אך צריך לזכור שעלינו מוטלת החובה לפעול ראשונים. שהרי הקדוש ברוך הוא מנסה אותנו בעשיית המצוות, לכן אם נשתדל ונתאמץ מצדנו, הקדוש ברוך הוא יעשה את החלק שלו. אבל אם ניתן תנאים לקדוש ברוך הוא, או שנחכה שהוא זה שיפעל ראשון, כנראה שלא נגיע למקום אליו אנו שואפים.

הרי אם השם יתברך היה רוצה שיהיה לנו דבר כלשהו אליו אנו שואפים, הוא כבר היה מביא לנו אותו בלי שנבקש. אך אם הוא לא הביא אותו, סימן שמשהו אצלנו צריך להשתנות כדי שנוכל להפוך לראויים לקבל אותו. זה יכול להיות תפילה בכוונה, מצווה שנקבל על עצמנו, הנהגה כלשהי או כל דבר אחר, אך בוודאי שמשהו מוכרח להשתנות.

אם הכל יישאר אותו הדבר, אז כמו שלא היינו ראויים לקבלת הדבר אתמול, כך כנראה שלא נהיה ראויים לו גם מחר. דברים לא נופלים סתם מהשמיים, אלא אם כן כך נגזר כבר מלפני כן. כדי לשנות את המזל שכבר נקבע אנו צריכים לשנות הנהגה. בזכות שינוי ההנהגה לטובה אנו יכולים להפוך לראויים וכך לזכות לקבל את שאנו שואפים אליו.

למרות כל החיפזון והזריזות ביציאה, שעד היום אנו אוכלים מצות בפסח לזכר הדבר, למרות כל זה היה צורך לחכות ולקיים את מצוות הפסח כהלכתה עם כל

הדקדוקים וההלכות הטכניות. לא בגלל שזה עזר לקדוש ברוך הוא להוציא את בני ישראל ממצרים, שהרי ברור ומובן שהקדוש ברוך הוא לא צריך עזרה בשום דבר, וברור גם ששחיטת ואכילת הפסח בדיוק בזמן המתאים ועם כל דקדוקי ההלכות לא הועילה כלום מבחינת הטבע ליציאה ממצרים.

גם אכילת המצות אינה הכרחית שהרי אילו רצו שהבצק יתפח לפני היציאה, הם היו יכולים להתחיל להכין אותו מוקדם יותר. ובכלל מי רוצה לאכול בשעה שכזו? הרי מי בכלל חושב על להכין בצק או לאכול בשר על האש כאשר יוצאים מתוך עבדות לחירות? אסיר בכלא היה רוצה לברוח משם כמה שיותר מהר בהזדמנות הראשונה ובוודאי שלא היה רוצה להישאר לאכול. ברור שאין כאן שום עניין גשמי שיעזור להם לצאת במצוות האלו, אלא רק הרצון והמאמץ לקיים את ציווי השם, לא בגלל שזה מובן מדוע צריך לקיים את הדבר, אלא משום שכך השם ציווה.

לפעמים יש לנו חס ושלום טענות לקדוש ברוך הוא. למה הוא לא עושה לי ולא מביא לי. אך הקדוש ברוך הוא לא חייב לנו כלום. הוא אוהב אותנו ורוצה לתת לנו, אך בשביל זה אנו צריכים להפוך לראויים לקבל. אין טעם לתת למישהו דבר שהוא לא יודע להשתמש בו, שהרי הוא יקלקל אותו. הוא צריך קודם ללמוד להשתמש בו נכון ורק אז יהיה כדאי להפקיד בידו את הדבר. אם נראה שהוא אחראי ועובד נכון, נרצה להפקיד בידו דברים נוספים.

וכמו שלפעמים תינוק קטן בוכה ומתחנן לפנינו שניתן לו דבר יקר כלשהו. הוא רוצה שטר כסף שנמצא בידינו, או חפץ יקר ושביר שמונח על השולחן. ואנחנו מבחינתנו לא מוכנים לתת לו, כי אנחנו מבינים שהוא בכלל לא מבין כיצד להשתמש באותו דבר וכרגע הוא רק יהרוס ויקלקל. אבל כשיקבל אחריות ויהיה מיושב בדעתו, בוודאי שנשמח לתת לו. הרי כל אב רוצה את הטוב ביותר לבנו.

כך הקדוש ברוך הוא רוצה לתת לנו, אך אם אנו לא ראויים ומשתמשים בשפע שהוא נותן לנו לקלקול העולם, זה יותר טוב בשבילנו שלא נקבל את רצוננו. ילד קטן יכול לבכות להוריו שהוא רוצה את כל הסוכריות בעולם. אם הם יתנו לו, הוא יבוא אליהם בטענות כשיהיה מבוגר עם כאבי שיניים נוראים. אם הם

מגבילים אותו ודואגים לחנך אותו במקום לתת לו את מה שהוא רוצה זה לטובתו. אך כאשר ילך בדרך טובה ויעשה נחת רוח להוריו, בוודאי שאין הורה שיוכל להתעלם ולא לתת לילדו את מבוקשו וגם הרבה מעבר לזה.

הקדוש ברוך הוא לא צריך כלל שנקיים מצוות. הוא נתן אותן בשבילנו, כדי שנוכל לצמוח ולהתעלות על ידי קיומן. בזכות מצוות בודדות זכינו להיגאל ממצרים, ובע"ה בזכות כל מצווה קטנה שניקח על עצמנו נוכל לזכות לראות ישועות ולהיגאל בשנית, בין גאולה פרטית שלנו ובין הגאולה השלמה של כלל עם ישראל במהרה בימינו אמן.

מכניסים אור לחיים

מכות מצרים היו מסודרות מהקל אל הכבד. ככל שהמכה הגיעה מאוחר יותר, כך היא הייתה קשה יותר. אך מפליא לראות שהמכה התשיעית, שהיא צריכה להיות הקשה ביותר מלבד מכת בכורות שהייתה אחרונה, היא מכת חושך. צריך לשאול מה כל כך קשה בחושך? אמנם זה בוודאי לא נעים כל כך, אבל זה בטח לא גרוע יותר משאר המכות שהגיעו קודם לכן שזעזעו את כל מצרים. אז מה כל כך קשה במכת חושך?

מאחורי מכת החושך יש הרבה מדרשים והסברים. כי המכה הזו הייתה חשובה ונצרכת מבחינות שונות לפני היציאה ממצרים, לכן היה חשוב שהמכה הזו תגיע קצת לפני הסוף. אך גם מעבר לכך, צריך לדעת שהחושך עצמו היה עניין קשה מאוד למצרים.

התורה מתארת את החושך כחושך אפלה. המפרשים מסבירים שניתן היה ממש להרגיש ולמשש את החושך. לא סתם חושך כמו שיש בלילה, אלא שהאוויר הפך לכבד, סמיך ועב עד שחסם את כל האור. המצרים נתקעו באותה תנוחה ולא יכלו לזוז מרוב הכובד שהיה באוויר. במשך שלשה ימים הם לא יכלו לזוז ממקומם

בזמן שהם שמעו את בני ישראל שמסתובבים באופן חופשי. בני ישראל נכנסו להם לבתים כדי לחפש את הכלים שיוכלו להשאיל מהם מאוחר יותר ביציאה ממצרים. המצרים שמעו אותם מסתובבים באופן חופשי אך לא יכלו לעשות כלום בחושך העצום.

התורה מתארת את המצב במצרים: "ויהי חושך אפלה בכל ארץ מצרים", "לא ראו איש את אחיו... ולכל בני ישראל היה אור במושבתם" (שמות י', פסוק כב'-כג'). בכל מצרים יש חושך אפלה עב וסמיך שאפשר ממש לחוש, ובאותו זמן לבני ישראל יש אור גדול. אפשר לתאר כמה עצוב להיות במצב של חושך, וכמה שמחה בוודאי הייתה לבני ישראל עם האור הגדול שקיבלו.

אפשר לשער שאותו חושך הוא הרבה יותר מחושך גשמי שבו לא רואים, אלא חושך של ייאוש, דאגה, עצבות ורגשות נוראיים. שאר המכות הביאו ייסורים שונים חיצוניים, אבל כאן ישנו רגש שנכנס לתוך המצרים ומדכא אותם. כאילו הוציאו את החיות של האדם ולכן זה כבר משהו שהרבה יותר קשה להתמודד אתו.

גם אנחנו יכולים לבחור אם להכניס את החושך חס ושלום לחיינו, או לזכות לחיות באור. ישנם אנשים שיש להם כל מה שאפשר לחלום עליו, אבל למרות הכל הם נמצאים בחושך. יכול להיות לאדם כסף בשפע, משפחה טובה, ילדים, חברים, הצלחה וכל הדברים שהוא רוצה בחיים, אבל עם כל זה יכולה להיות לו ריקנות פנימית. הוא ירגיש בחושך, בלי מטרה, בלי תוכן ובלי משמעות.

החושך והאור לא מבטאים מצב גשמי בלבד. אדם שנמצא בחושך הופך לעצוב ומדוכא. כמו במצרים, קשה לו לפעול כי הוא כבול במייצרים שלוחצים אותו. הוא מרגיש כבדות סביבו כאילו שכל האוויר עב וסמיך והוא לא יכול לזוז. יש דברים שצריך לעשות, אבל הוא בייאוש שלו, רק רוצה לישון ולא לעשות דבר. הוא נתקע באותה תנוחה ולא מתקדם לשום מקום. הכל הופך לקשה בשבילו, פסימיות מציפה את חייו והכל נראה שחור. כולנו מכירים את התיאורים האלו מתוך הרגעים השחורים של חיינו.

אדם שרואה אור לעומת זאת הוא אדם עם שמחת חיים, אחד כזה שרואה תקווה, שפועל למען שינוי העתיד, שיוצר דברים ושמרגיש שלם עם עצמו, גם אם מבחינה גשמית אין לו שום דבר. יתכן שאין לו משפחה טובה, שחסר לו הרבה כסף, שאין לו הצלחה משגשגת, שאנשים לא מקנאים בו והכל אצלו זול ופשוט. אבל עם כל זה הוא יהיה מאושר ויראה אורות גדולים. הוא יחייך, יתקדם, יתנועע ויסתובב באופן חופשי גם כאשר כולם מסביבו יהיו כבולים בחושך. כמו שבני ישראל הסתובבו באור בין המצרים שנתקעו להם בחושך.

עם ישראל משול ללבנה שאינה מייצרת אור משלה, אלא מקבלת את אור השמש. אין לנו אור משלנו באופן קבוע, אלא הכל תלוי בקרבה ובחיבור שלנו אל מקור האור. כדי להכניס אור לחיים שלנו אנו צריכים לקבל את האור ממקור האור של העולם. הקדוש ברוך הוא יכול להאיר אותנו בקלות אם רק ניתן לו לעשות זאת. אם ננסה לקבל את האור והשפע שהוא נותן לנו, נוכל לזכות להגיע למקומות עצומים.

הקדוש ברוך הוא גנז את האור בתורה הקדושה. התורה מאירה את עינינו, כך שלא נהיה כמו עיוורים באפלה. כשיש חושך יש חוסר ודאות, אין לנו כיוון ומטרה והיצר הרע וכל תאוות העולם יכולים לתעתע בנו מבלי שנרגיש בכלל. מתוך ההארה של התורה הקדושה אנו זוכים לבהירות ואז הדרך נראית באופן ברור ואנו מוצאים את הכיוון שדרכו אנו צריכים ללכת.

אנשים רודפים במשך כל חייהם אחרי תאוות והבלים שנראים להם כדברים חשובים והכרחיים. לאחר מכן כשמביטים לאחור אפשר להבין שלא הרווחנו דבר ולא יצא לנו מזה כלום. תחשבו על כל השנים שעברו, משחקי כדורגל, סרטים, אוכל טוב, בילויים, טיולים, משחקים ושאר כל הדברים שעשינו. מה נשאר לנו מכל זה? לאן התקדמנו בזכותם? האם הפכנו לאנשים טובים יותר? האם השגנו מטרה מסוימת?

כאשר אנו מתעוררים מכל זה, אנו מבינים שהכול ריק מתוכן. זה אולי היה נחמד והעביר לנו את הזמן, אבל זה לא קידם אותנו, זו לא המטרה. כשאנו מסתכלים על המקום בו אנו עומדים אנו יכולים להבין שנתקענו במקום. חיינו

בחושך ולא ראינו כלל את המסלול, אז כמו המצרים נתקענו באותו מקום באפלה.

מתוך החושך חשבנו שיש ממשות בהבלים וזלזלנו בדברים מהותיים שנראו לנו כלא חשובים. ראינו דמיונות ואכלנו שקרים. אי אפשר לחשוב בבהירות ולדעת מה אנו עושים בתוך חושך, הדרך היחידה למצוא את עצמנו היא להכניס קצת אור, ואז נוכל להבין היכן אנו נמצאים ואיך אנו מתקדמים מהנקודה הזו.

אדם שלא רואה את האור, לא יודע מהי האמת ואז מתנהג בחוסר דעת. הרי הוא לא מבין בכלל מי נגד מי. אין לו מושג מהי המהות הפנימית שלו, בשביל מה הגיע לעולם, מי ברא אותו, מה עליו לעשות וכו'. הוא פשוט עושה דברים בלי לדעת.

הרי כל אדם פועל ועושה דברים, רק השאלה אם הוא מבין מה הוא עושה או שלא. אדם קם בבוקר ומתחיל לתפקד. הוא מתנהל במשך היום, מתכנן תכנונים לעתיד וכו', אבל הוא בכלל לא יודע מהי המטרה. כמו נמלים שיוצאים ואוספים מזון, עובדים ועובדים במרץ, אבל בלי לחשוב על מטרה או תועלת. כמו עבדים שרק פועלים.

ואם אדם לא יודע מהי המטרה, אז יכול להיות גם שהוא עושה דבר נגד עצמו. שאולי הוא הולך בכיוון ההפוך. שאולי הוא צריך להגיע לצפון, אבל עכשיו הוא בכלל בדרך לדרום. ואם מישהו יעכב אותו הוא יכעס, כי הוא רוצה להמשיך להתקדם. הוא בכלל לא מבין שהוא סטה לגמרי מהדרך וההתקדמות שלו היא התרחקות מהמטרה.

לכן אנו מוכרחים לקבל את האור של השם יתברך. שיכוון אותנו לאן ללכת וכיצד לנהוג. להתחיל לחשוב ולהתבונן. לראות כיצד נוכל לנצל את החיים שלנו כדי להתקדם למטרה. וזה מה שיאיר לנו את החיים באמת.

כאשר אנו מכניסים את התורה הקדושה לחיינו, אנו משיגים מטרות, מתקדמים ומתעלים. אנו מקיימים את התכלית שלנו מתוך אור גדול שמאיר את חיינו. התורה נותנת לנו את הכלים להתמודד ולהצליח. שם נמצא הייעוד שלשמו הגענו

לעולם שמביא אתו סיפוק אדיר ומימוש עצמי. שם נמצאים האושר והשמחה. שם נמצא האור האמתי של חיינו. השם יתברך יזכה אותנו לגלות את האור העצום ולצאת מחשיכה לאורה.

מאמינים בשקרים של עצמנו

פרעה רואה נסים ונפלאות במצרים שנעשים על ידי משה רבינו. הוא חוטף מכות רבות וקשות בצורה מדויקת בזמנים מדויקים שמשה אומר ובהשגחה פרטית בלי לפגוע בשערה של מישהו מישראל. הוא בוודאי כבר הבין שהשם הוא האלוקים.

לכן כאשר משה אומר לו על מכת בכורות שתגיע בחצות, היינו מצפים שפרעה יילחץ מאוד. הרי הוא ראה שכל מכה שמשה הבטיח שתבוא הגיעה בדיוק מופתי ועשתה נזקים גדולים. הוא בוודאי מבין שמשה רבינו לא צוחק אתו ובאמת כל בכור במצרים הולך לחטוף. אבל עם כל זה, פרעה נשאר רגוע והוא אפילו לא מנסה להישאר ער כדי לראות מה יקרה בחצות. הוא כל כך רגוע שהוא פשוט הולך לישון.

אולי אפשר לתאר לעצמנו שמרוב הגאווה של פרעה הוא נשאר עקשן כדי לא להודות שטעה וכדי להראות לכולם שהוא סוג של אליל ולכן סירב לשלוח את בני ישראל, גם אם זה במחיר של הקרבת החיים של בכורי מצרים. הרי יש אנשים כאלו, שמוכנים למות ולא להודות בטעות שלהם, ועל אחת כמה וכמה כשמדובר על מלך מכובד שלא רוצה להתבזות.

אבל גם אם הוא נשאר בעקשנות שלו, לכל הפחות היינו מצפים שיילחץ מעט. שיהיה לא רגוע וידאג בהסתר על עתידה של כל מצרים ועל עצמו. לפחות שהסקרנות תשאיר אותו ער כדי לראות אם באמת כל בכור במצרים ימות. שיתהפך בחוסר שקט מצד לצד בניסיון לצאת מהבוץ ששקע בו.

אבל הוא לא מתרגש אפילו מעט. הפסוק אומר "ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו" (שמות יב', פסוק ל'). וצריך להבין שאם פרעה קם באמצע הלילה, זה אומר שלפני כן הוא היה ישן. הרי אם לא ישן לפני כן אז מהיכן קם? הוא הגיע לניתוק וריחוק כל כך גדול מהרגש שלו עד שלא אכפת לו שבנו הבכור הולך למות וכך גם כל שאר בכורי מצרים.

ואפשר לראות את זה גם מהדיוק שעשה משה רבינו כשהוא משנה ואומר שהמכה תתרחש "כחצות" למרות שהשם יתברך אמר לו "בחצות". שעל זה אמרו המפרשים שמשה רבינו חשש שהמכשפים של מצרים יטעו בחישוב הזמן המדויק של חצות ואז יאמרו לפרעה שזה התרחש דקה אחת לפני או אחרי.

וצריך לשאול האם באמת הדקדוק הזה משנה כל כך? האם בזה הם מתעסקים כעת כשכל בכורי מצרים מתים? הרי הם רואים שכל בכורי מצרים מתים ברגע אחד, אז האם רק בגלל שחושבים שזה דקה אחת לפני חצות אז זה כלל לא מרשים את המצרים ואת פרעה? האם מכה כזו עצומה שמגיעה בנס כל כך מופלא צריכה חקירה מדוקדקת שאם יש פרט קטן שגוי אז לא נתייחס אליה? רואים שפרעה התנתק לגמרי מהמציאות וכאילו שהאמין לגמרי שהוא צודק וכל השאר טועים.

וצריך להבין איך אפשר להגיע לניתוק כזה? הרי אפילו אדם רשע כמו פרעה בוודאי אוהב את הבן שלו ובוודאי מכיל איזה רגש מזערי. אלא שכאשר אדם שוקע בשקרים, הם הופכים להיות עבורו כמו מציאות. כאשר הוא בוחר לראות משהו, אז הוא באמת יראה מה שהוא רוצה. פרעה כל כך התעקש על הדברים וחי על פיהם, עד שהוא עצמו התחיל להאמין בהם. הוא בחר להתעלם לגמרי מהאיום של משה רבינו, למרות שהוא ידע שזה בוודאי יקרה.

צריך לדעת שכאשר אדם רוצה להאמין בדבר מסוים, הוא יכול להפוך את כל מציאות העולם בראש שלו כדי שהכול יסתדר עם התפיסה שלו. במקום לשנות את התפיסה לפי המציאות הוא בוחר לצבוע את המציאות כך שתתאים לתפיסה האישית שלו. זה כמו שמישהו ישים משקפיים עם עדשות ירוקות ואז יתחיל להאמין בכל הלב שכל העולם הפך להיות ירוק.

באופן טבעי האדם מוגבל מאוד ואין לנו אפשרות לקלוט את כל המידע הרב שקיים בסביבה. אז כל אדם קולט מידע בצורה אחרת. לכן כאשר כמה אנשים נמצאים במצב זהה באותו המקום ובאותו הזמן, כל אחד ישים לב לפרטים אחרים על פי התפיסה שלו.

כשנמצאים בחתונה למשל, אז יש אורח ששם לב היטב למלצרים שמגישים את המנות וכלל לא מתייחס לשאר הדברים שמתרחשים סביבו. אורח אחר לא ישים לב למלצרים ורק יחפש את החברים שלו בין האנשים. אחד יהיה עסוק בסידור האנשים ואחר יהיה עסוק בצילום האירוע. מוכר בגדים יחפש לראות מה כולם לובשים וגנן יתרכז בסוגי הפרחים המסודרים בשולחנות. אם נשאל את החתן אחר כך אם הוא זוכר מי היה סביבו הוא יאמר שאין לו מושג כי הוא היה בכלל בעולם אחר. כי כל אחד שם לב לדברים שחשובים לו באותו רגע, שאותם הוא רוצה לראות, ואת שאר הדברים הוא כאילו מעלים כדי לא להעמיס על המוח. רק הדברים שהגדרנו לעצמנו הם אלו שנשים לב אליהם.

כך כל אדם בנוי מתוך האמונות שלו והתפיסה שלו. זה מה שנמצא אצלו בראש וזה מה שהוא רואה אצל האחרים סביבו. את הדברים שלא מצויים אצלו בתפיסה הוא מעלים, למרות שהם נמצאים בדיוק מולו. אדם יכול לעבור בכל יום ליד מקום מסוים במשך שנים, ובכל זאת לא לשים לב בכלל לפרטים שם. אדם שלא אוהב פרחים למשל לא ישים לב לפריחה שלהם גם אם זה יהיה מול העיניים שלו.

העלמת המידע הזו מצד אחד מועילה מאוד כדי לעזור לנו להתמקד. כי כאשר אדם רוצה לשמוע מישהו מדבר, הוא לא רוצה לשמוע ביחד עם זה את הציוץ של הציפורים, משב הרוח, המכוניות שעוברות ברחוב, כל האנשים שמדברים מסביב וכו'. אז הוא מנטרל את כל אותם רעשים ומתמקד רק במה שהוא רוצה לשמוע. כך גם כאשר הוא רואה משהו שמוצא חן בעיניו, אז תשומת הלב עוברת לאותו דבר וכל מה שמסביב הופך למטושטש. המיקוד שלנו נמצא בדבר שאנו רוצים לקלוט.

אבל למרות התועלת הגדולה, צריך לדעת שיש גם חסרונות לאותה העלמת

מידע. כי ישנם דברים שלא נמצאים בתודעה שלנו ולכן אנו מתעלמים מהם למרות שלפעמים החשיבות שלהם גדולה מאוד. אנשים יכולים לומר לנו משפטים שלמים שלא נשים לב אליהם כי אותם דברים שהם אומרים לא נמצאים אצלנו במודעות.

ישנן עבירות מסוימות שאדם יכול לעשות למרות שהוא אדם מאמין עם יראת שמיים. הוא יכול לדקדק במצוות רבות, אבל יש לו איזו מצווה חלשה ששם הוא לא מקפיד ועובר עליה בלי ייסורי מצפון. יש אנשים שחושבים ששמירת העיניים או איסור לשון הרע זה רק למחמירים. יש נשים שלא מקפידות על צניעות וחושבות שאפשר גם בלי זה. יש כאלו שמקפידים מאוד על הפרדה בין בשר לחלב אבל אין להם שום בעיה לאכול במסעדות ללא שום תעודת כשרות. כל אחד עם החולשה שלו במצוות שרחוקות ממנו.

על זה לימדו אותנו חז"ל שאם אדם שונה שוב ושוב בעבירה מסוימת, היא נעשית לו כהיתר. מבחינתו זה נראה לו מותר והוא בכלל לא שם לב שהוא עושה עבירה כי הוא רגיל בה. אין בזה שום דבר שמזעזע את התפיסה שלו. כך יוצא שאנחנו עושים דברים נגד האמונה שלנו בלי לשים לב.

ובאמת אפשר לראות איך שכל העולם מתנהל כך. הרי אנחנו מבינים שיש עולם הבא, שיש שכר ועונש, שיש לנו תפקיד בעולם, אבל בכל זאת אנחנו מתעלמים. אילו היינו באמת מבינים ומתחברים לזה, היינו כל היום רק לומדים תורה ומקיימים מצוות. אבל אנחנו מתעלמים מהדברים וממשיכים לחיות בהרגלים שלנו כרגיל.

אילו היינו באמת מאמינים שחילול שבת פירושו סקילה, לא היינו יכולים לישון בידיעה שיש לנו משפחה, חברים או מכרים שמחללים שבת. זה כמו שיודיעו בחדשות שמחבלים מסתובבים ברחוב של השכונה שלנו ואנחנו מצדנו נלך לישון בכיף. או שיודיעו שחטפו קרובי משפחה והולכים להוציא אותם להורג, ואנחנו נשב בינתיים לשחק במחשב. הרי זה בלתי אפשרי להתעלם אם מבינים את ההשכלות.

אבל אנחנו לא באמת מתחברים לזה. כשהרב אומר "גיהינום" או "כרת", אנחנו מהנהנים עם הראש שאנחנו כבר יודעים את זה ומתייחסים לזה בתור דבר של מה בכך. אבל אנחנו לא יודעים כלום, כי אנחנו מדחיקים את זה. לא מתייחסים ברצינות לדברים, ואפילו שאנחנו יודעים שהם נכונים.

האם יש מישהו שלא יודע שהוא ימות בסופו של דבר? האם יש מישהו שחושב שהוא יחיה לנצח? כולם יודעים אבל מתעלמים מזה וממשיכים כרגיל. הולכים לישון, מספרים בדיחות, אוכלים אוכל טעים וכאילו בטוחים שזה לא יגיע לעולם.

אנשים לא רוצים להתמודד עם האמת. למרות שכולם יודעים את הדברים ואף אחד לא טיפש. בכל זאת מתעלמים. דוחקים את הדברים לתת מודע מבלי להעלות אותם למודעות. אבל צריך לזכור שבסופו של דבר במוקדם או במאוחר כולם מגיעים לנקודה בה הם צריכים להתמודד עם הבחירות שלהם. כמו שפרעה יכול היה להתעלם מכל מה שמשה רבינו אמר לו במשך תקופה ארוכה. אבל כל זה עד אותו רגע בחצות הלילה שאז כבר כולם התעוררו למציאות. באותו רגע אמת אין שום תירוצים והכחשות. פתאום הכל מזדעזע ובין אם רוצים בכך או לא מוכרחים לקבל את המציאות.

העניין הוא שאנחנו בכלל לא מבינים שאנחנו עושים הצגה. אנחנו יכולים באמת להאמין שיש דבר מסוים שכלל לא מפריע לנו למרות שבמציאות זה בוודאי לא כך. אנשים למשל אוכלים מאכלים שמזיקים לבריאות בטענה שהם חזקים, שעליהם זה לא משפיע ושלא אכפת להם. אבל הסיבה היחידה שהם אומרים את זה היא שהם מתעלמים ומדחיקים. במקום להתמודד ולחשוב על ההשלכות, אז פשוט שמים את הכל בצד וממשיכים רגיל.

אבל אם חס ושלום אדם יגיע לחולי ולצורך בניתוחים שונים, הוא בוודאי יצטער על כל המאכלים המזיקים שאכל. כשאדם מתמודד עם רגע האמת ועם ההשלכות של הדברים אז הוא מתעורר למציאות בעל כורחו. הוא מבין שכבר מההתחלה הוא נהג לא טוב והיה צריך לשנות את ההרגלים. אבל כל עוד הוא לא הגיע לזה הוא בטוח שהוא חסין. הוא מדחיק את הדברים כדי שלא יפריעו לו. כל אחד בטוח שאצלו זה לא יקרה. כך גם פרעה חשב ולכן הרשה לעצמו ללכת

לישון.

אנשים זורקים דברים לאוויר בקלות רבה מדי. שלא אכפת להם, שהם חזקים, שהם יתמודדו עם הכל, כי קל לדבר כאשר הצרה נראית רחוקה. אדם יכול לומר שלא אכפת לו מהעונש שיקבל בשמיים. הוא שוכח שכשהוא מקבל מכה קטנה או חולי, הוא כבר לא מתפקד ולא יודע איך להתמודד עם הצער והכאב. הוא פוחד מכל שטות, אבל כשמדובר על העולם הבא, פתאום הוא נהיה גיבור גדול ואומר שלא אכפת לו. הוא "יראה להם מה זה" שם, הוא יהיה "גבר".

כי הוא לא רואה את הדברים. הוא מדחיק את זה מהמודעות שלו. זה לא שהוא שקל את הדברים היטב והגיע למסקנות ותובנות שעליו להמשיך עבירות למרות העונש שיקבל. אלא שהוא מעלים את העונש, אומר לעצמו שיהיה בסדר, לא חושב על הדברים, וכך הוא יכול להמשיך עם העבירות שלו בכיף ללא נקיפות מצפון.

מרוב שהציג לכולם שהוא סוג של אליל, פרעה באמת התחיל להאמין בזה עד ששכנע את עצמו וחשב שהוא באמת בלתי פגיע. הוא לא סתם אמר דברים, אלא שהוא באמת האמין בהם. כשאדם חי זמן רב בדמיונות ושקרים הוא כבר שוכח מהי האמת. הוא באמת מאמין לשקרים של עצמו ושוכח שיש מציאות שסותרת לזה.

לפעמים מרוב העקשנות על השקרים שלנו, אנחנו שוכחים את המציאות. מוכנים להילחם על דברים שאנחנו לא באמת מאמינים בהם סתם כי כך יצא. אם אמרנו משהו לא נכון, אז גם אם אנו מבינים שטעינו לאחר מכן, אנו מוכנים להמשיך להילחם על שקר כדי להישאר צודקים. נעשה דברים מטורפים כדי לא להודות שטעינו.

לפעמים נוותר על דברים מהותיים כי הם לא כל כך נוחים לנו כרגע. לפעמים נתעלם מהמציאות כי אין לנו את הכוח לחקור ולהכיל את הדברים. לפעמים נברח מחקירות רק משום שאנו פוחדים להתמודד עם האמת. לפעמים נעשה דברים שאנו בתוכנו יודעים שהם לא טובים, אבל מתוך שהתרגלנו אין לנו את

הרצון לעצור את הגלגל. פשוט ממשיכים הכל רגיל מתוך אמונה שמה שהיה אתמול יהיה גם מחר, לנו זה לא יקרה והמציאות לעולם לא תשתנה. אבל זו טעות עצומה לחשוב כך.

אדם חייב לקבל שליטה על עצמו. ללכת נגד ההרגלים כשצריך. לעשות את הדברים הנכונים ולאו דווקא הנוחים. אנחנו מוכרחים להתעורר. לבחון היטב כל צעד שאנו עושים ולבדוק אם התפיסה שלנו נכונה או שהיא נובעת מהתעלמות מהמציאות. עלינו לחיות את האמת ולא לעצב לנו חיים דמיוניים שבסופו של דבר חס ושלום יתפוצצו לנו בפנים. השם יתברך יזכה אותנו להתעורר מהתרדמה ולפעול כדי לשנות את חיינו לטובה.

השם נותן חן

הפרשיות העוסקות ביציאת מצרים דואגות להחדיר לנו המון אמונה שהשם יתברך הוא זה ששולט על כל הבריאה ומנהיג את הכל כרצונו. מעבר לעשר המכות וכל הנסים העצומים המתוארים, יש את הפרטים הקטנים שלפעמים לא שמים לב אליהם ולא מתבוננים בעצמה האדירה שלהם.

מכת בכורות הייתה המכה הקשה שבכולן. הייתה צעקה גדולה בכל מצרים, כי אין בית שאין שם מת. אבל רגע לפני כן התרחש דבר לא מובן בכלל, בני ישראל הלכו לבתי המצרים כדי לשאול מהם כלי כסף, כלי זהב ושמלות.

צריך להבין שהמצרים כבר ידעו היטב שהמכה הזו הולכת לבוא, שהרי משה כבר הזהיר את פרעה ואת המצרים לפני המכה, והם כבר הורגלו היטב בכך שכל מכה שמשה מזהיר מפניה אכן מתקיימת. כולם ידעו שהם הולכים לקבור את הבכור במשפחה שלהם. ועם כל זאת לא נמנעו מלהשאיל לבני ישראל כלי כסף וזהב, ואפילו נתנו להם יותר משביקשו ובשמחה מרובה.

והדבר ברור שמצד הטבע זה לא יתכן. כי הדבר דומה לאיזה מחבל שמאיים

לחסל קבוצת אנשים, אבל לפני כן מבקש מהם שישאילו לו כלי כסף וזהב. האם ישנו סיכוי שהם באמת ישאילו לו כלים? עם ישראל היה השנאה הגדולה של המצרים, ועל אחת כמה וכמה כאשר הזהירו אותם שכל בכור במצרים ימות, שאז הם בוודאי היו האויבים הגדולים ביותר שלהם.

אלא שהדבר כלל לא תלוי במצרים עצמם, אלא רק בקדוש ברוך הוא. הפסוק אומר "וייתן השם את חן העם בעיני מצרים" (יא פסוק ג, וגם יב פסוק לו). כשהשם מחליט לתת חן למישהו, אף אחד לא יכול לעשות כלום נגד זה. פתאום אותם מצרים ששונאים את ישראל הופכים להיות האוהבים הגדולים שלהם.

וצריך לדעת שהעניין הזה קיים גם אצלנו היום. רק השם יתברך נותן חן. אדם יכול להיות שונא של מישהו, אבל פתאום הוא ימצא חן בעיניו כנגד הטבע. לכל אחד יש אנשים שהוא מתחבר אליהם יותר, בלי קשר לאופי או לצורה החיצונית. לפעמים מרגישים חיבור מיוחד לאדם שהוא ההפך הגמור שלנו עם כל התכונות שאנו סולדים מהן, ואנו חושבים כמה הוא נחמד. כי הוא מוצא חן בעינינו, כי כך השם החליט.

יש אנשים שכולם אוהבים אותם, אבל כשחושבים בהיגיון אף אחד לא מבין למה. אנשים מסתכלים על הצדדים הטכניים, על הטבע, האופי, היופי, הכישרון, ההצלחה וכל שאר הדברים שנראים לנו קובעים. אבל אז מגיע מישהו שאין לו שום דבר מצד הטבע, הוא יכול להיות כישלון, אבל למרות הכל הוא יצליח וכולם יאהבו אותו. כי השם יתברך נתן לו חן.

מכאן נבין שרק השם יתברך קובע הכל. לכן בוודאי שלא צריך להתייאש מכישלונות ודברים שנראים לנו מעכבים. אנשים לפעמים מתייאשים מתוך חוסר הצלחה בעניינים מסוימים, הם מבינים שבגלל מוגבלויות שונות שיש להם אז אין להם סיכוי להצליח בעתיד. אבל באמת זה בכלל לא קשור, כי השם יכול ברגע אחד להפוך את הכל. כל מה שצריך זה להתפלל להשם שייתן חן ואז הכל יכול להסתדר.

אדם רואה חסרונות מסוימים שיש בו ואז חושב לעצמו שאין לו סיכוי להצליח.

הוא מתפלל להשם שיסיר את אותם חסרונות וימלא אותם. ואם בדרך הטבע זה לא מתאפשר הוא מתייאש ולא מאמין שיוכל אי פעם להצליח.

וצריך לדעת שהשם יכול לעשות הכל, וגם את הבלתי אפשרי. אבל מכל מקום גם אין צורך להגיע לזה, כי לא צריך למלא את החסרונות האלו כדי שאותו אדם יצליח. השם יכול לגרום לאותו אדם להצליח יחד עם החסרונות שלו. הוא יכול לתת לו חן כך שישיג את רצונו כנגד כל הסיכויים גם עם החסרונות.

ואפשר לראות את הדבר בחוש, שלפעמים אנשים עם מנת משכל נמוכה מצליחים הרבה יותר מאנשים חכמים ומלומדים. לפעמים אנשים עם מראה חיצוני לא טוב מוצאים את זיווגם הרבה יותר מהר מכאלו עם מראה חיצוני מושלם. לפעמים אנשים עם התכונות הכי גרועות מגיעים להישגים הטובים ביותר. כי זה לא דבר טכני שאפשר לשפוט, אלא דברים נסתרים כמו חן שהשם נותן לאדם.

וכך גם נלמד להסתכל על העולם מזווית קצת שונה. כי ישנם המון מצבים לא מובנים בעולם. אנחנו רגילים לסמוך על אנשים, לסמוך על הטבע, לסמוך על ההרגלים, ואז דברים לא צפויים מתרחשים ואנו לא מצליחים להבין כיצד יתכן הדבר. ואנו לא מצליחים להעלות על דעתנו שזה הכל מכוון מהשם יתברך.

אנשים רואים לפעמים חוסר צדק שנעשה, עוול במשפט, צדיק ורע לו ורשע וטוב לו. רואים אנשים משוגעים ששונאים אותנו למרות שלא עשינו להם כלום. רואים איך כל העולם אוהב את המחבלים שמצרים לנו. רואים את החכמים והמוצלחים למטה ודווקא השוטים מצליחים ועולים מעלה. רואים שכולם טועים בדבר מסוים ואנו לא מבינים איך הם כל כך טיפשים ולא רואים את האמת. רואים שבוחרים לתפקיד מסוים את מי שהכי לא מתאים. וכך רואים בכל תחום שהעולם הפוך וכאילו שכולם עיוורים. וכל זה מכעיס אותנו כל כך ומשאיר לנו סימני שאלה מרובים שאנו לא מבינים כיצד זה יתכן.

אבל באמת שכל זה בכלל לא תמוה. כי למרות חוסר ההיגיון המובהק שבדבר, כרגע זה רצון השם יתברך שכך יהיה. גם במצרים בני ישראל עבדו בפרך ובוודאי

לא הבינו מדוע הדבר כך, אלא שמסיבות עליונות זה היה רצון השם וכך נגזר שיהיה מלמעלה. וכשהשם רוצה שכך יהיה, אז אף אחד לא יכול להתנגד. כולם מסביב הופכים כמו בובות שעושות רצונו.

מכאן נלמד על ההשגחה הפרטית המצויה. שלפעמים אדם מסתכל על הנסיבות מסביב וחושב כאילו הדברים התרחשו במקרה. גם אדם מאמין מגיע פעמים רבות לחלישות הדעת כשרואה דברים מעוותים שנוגדים את ההיגיון. אבל דווקא זה מה שמראה לנו על ההשגחה הפרטית העליונה, ששום דבר לא קורה סתם. מי שצריך לעלות עולה, ומי שצריך לרדת יורד. יש חשבונות שמיים, גלגולים קודמים, רמה רוחנית שאליה צריך להגיע ועוד שלל דברים שצריך לקחת בחשבון כדי להבין את התמונה.

אז אמנם יש סיבה ומסובב וכך אנו רואים את הדברים פועלים בדרך הטבע. אבל לפעמים גם הטבע עצמו נוגד את ההיגיון ויחד עם זאת השם מסובב את הדברים שיתרחשו נגד כל הסיכויים הטבעיים של הדבר.

כל זה בוודאי צריך לחזק לנו מאוד את האמונה, שהכול פועל רק מהשם יתברך, שאין מקריות כלל, וכשנגזר על האדם משהו אז הוא יכול להפוך את כל העולם אך זה לא יעזור לו כלל. כי רצון השם מתקיים בכל מקרה, בין אם זה הגיוני ובדרך הטבע, ובין אם זה נוגד את כל כללי המציאות. שום דבר לא קשה לקדוש ברוך הוא.

מכאן נבין שכדי לשנות דברים בעולם, ההשתדלות העיקרית שעלינו לעשות היא רוחנית. כשאדם מתפלל הוא יכול לשנות דברים. כשהוא מחזק את האמונה הוא פועל ממש. כי הוא מביא לכך שהרצון האלוקי יהיה לטובתו. אבל כאשר הוא עושה השתדלות גשמית זה לא יעזור לו כלל. כי אם הרצון האלוקי הוא נגד הרצון האישי שלו, אז הרצון האלוקי תמיד מנצח.

הדבר דומה לאדם פשוט שירצה לבנות עיר ענקית לבדו. מצד עצמו אין לו את הכוח והמשאבים לזה. הוא יכול לעשות השתדלות אבל זה לא יעזור לו. אבל אם אותו אדם יפנה אל המלך ויצליח לשכנע אותו לעזור לו, אז המלך בפקודה אחת

יכול לבנות את אותה העיר ברגע.

ההשתדלות שאנו עושים היא כמו ללכת בתוך אוטובוס כדי להגיע מהר יותר ליעד. אין לזה שום משמעות. כדי להזיז דברים עלינו לפנות להשם יתברך. הוא הכתובת האמתית לכל הבעיות שלנו. הוא יכול לתת לנו חן ולהצליח את דרכנו בכל עניין. השם יתברך ייתן לנו חן ויצליח דרכנו לעבודתו יתברך.

פרשת בשלח

לא חוזרים בתשובה מנסים, רק מהתבוננות

פרשת בשלח, ביחד עם הפרשיות שלפניה, מרכזת נסים רבים שהתרחשו לבני ישראל מול עיניהם. מפליא ביותר לראות שלמרות זאת יש לעם חוסר באמונה. כאשר העם מגיע אל הים, הם מתלוננים על שיצאו ממצרים. לאחר שהים נבקע הם מתלוננים שאין מים כי הם מרים לשתייה. לאחר שנעשה נס והמים מתמתקים הם ממשיכים להתלונן שאין אוכל. נעשה להם נס ויורד מן מהשמיים ואז שוב הם מתלוננים שאין מים.

כך הם ממשיכים להתלונן עוד ועוד ואפילו רוצים לחזור למצרים מתוך מחשבה ששם היה להם טוב יותר, למרות שהם היו עבדים שהועבדו בפרך. ולכאורה זה נשמע לא מובן בכלל. הרי איך אפשר להתלונן כל כך הרבה כאשר רואים נסים גלויים מול העיניים? איך אפשר לא לחזור בתשובה ולהיות דבוקים בקדוש ברוך הוא לחלוטין לאחר כל מה שהם עברו?

כל אדם שקורא את הפרשיות האלו מיד חושב לעצמו שאם השם היה עושה לו נס עצום כמו קריעת ים סוף, עשר מכות מצרים או ירידת מן מהשמיים, הוא בוודאי מיד היה חוזר בתשובה שלמה. זה נראה ברור שאילו היינו שם, היינו המאמינים הגדולים ביותר שיש. אבל האמת היא שהדבר לא כל כך פשוט וברור כפי שאנו חושבים.

צריך לדעת שמראיית נסים לא חוזרים בתשובה. הנסים אמנם יכולים להשפיע עלינו, לעצור את השגרה ולגרום לנו להתבונן יותר לעומק, אבל כדי להשתנות באמת ולהתקרב לקדוש ברוך הוא לא צריך נסים, כל מה שצריך זה התבוננות.

גם היום מתרחשים לנו נסים רבים מול העיניים. תפתחו ספר היסטוריה ותראו איזה נס זה שאנחנו בכלל קיימים לאחר שכל מעצמה שאי פעם קמה רצתה להשמיד אותנו. תסתכלו כמה נסים מתרחשים בחיי היום יום שלנו. על הכביש, בעבודה, בטבע

או אפילו בתוך הגוף שלנו במערכת המופלאה שאף פרופסור לא יכול להסביר.

כל החיים שלנו הם נס אחד גדול שלומדים להעריך דווקא כשרואים שהוא פוסק, כי אז אנחנו מבינים שלא חשוב כמה נתקדם בטכנולוגיה או כמה נהיה חכמים, לא נוכל ליצור חיים. אנו מבינים שאותם חיים אינם נמצאים בטבע אלא אך ורק בידיים של הקדוש ברוך הוא. אנו מבינים שאותם חיים שקיבלנו במתנה הם נס.

וצריך לשאול מה ההבדל בעצם בין הנסים שהיו לבני ישראל ביציאת מצרים, שאותם אנו אוחזים כמופלאים ומדהימים, לבין הנסים שמתרחשים בכל יום מולנו, שאותם אנו מגדירים כ"טבע" ומתייחסים אליהם כמובנים מאליהם?

מן שיורד מהשמיים הוא בוודאי נס גדול. אבל הסיבה היחידה לכך שאנו מחשיבים אותו כנס גדול היא שלא התרגלנו לזה. כי אם דבר שיורד מהשמיים זה נס, אז מדוע שלא נגדיר את הגשם היורד מהשמיים בתור נס? וכי הרגילות שלנו הופכת את זה לפחות נס? הרי גם המן ירד במשך ארבעים שנה במדבר ובני ישראל היו רגילים בזה.

ועל אחת כמה וכמה שהטיפות יורדות אחת אחת ולא נדבקות האחת לשנייה, על אף שטבע המים להתחבר זה לזה ועל אף שהטיפות קרובות זו לזו ועוברות מהלך של קילומטרים עד שמגיעות לארץ. ואילו היו מתחברות, הגשם היה יורד ככמות מים אדירה ביחד והיה מחריב את העולם. אז איך אפשר להתעלם מזה ולהתייחס לזה כמובן מאליו?

אילו לא היינו מכירים את המציאות הזו של מים שנופלים מהשמיים, היינו בוודאי מחשיבים את זה בתור נס עצום כאשר מישהו היה מספר לנו על כך. ומצד שני אם היינו רגילים למן שיורד מהשמיים, אז אף אחד לא היה מתפלא ונדהם, אלא היו מתחילים להסביר את הכל בדרך הטבע. יוצא שלא הנס הוא שמדהים אותנו, אלא כל שינוי של הטבע יעשה עלינו רושם.

כל צמח שצומח הוא נס מוחלט שהולך נגד הטבע. הצמח גדל לכיוון מעלה במקום שכוח המשיכה יפעל ויוריד אותו, וכל זה מתוך גרעין רקוב ומסריח שלא

ניתן היה לעשות אתו כלום לפני כן, שזה למעשה בדיוק כמו תחיית המתים.

כמה נסים ראינו במלחמות השונות כאשר לא היה לנו שום סיכוי ואיך הצלחנו להגדיר את כל הנסים העצומים האלו בתור "ערנות ומקצועיות של כוחות הביטחון" למרות שהחיילים והשוטרים בעצמם היו בהלם ולא ידעו בכלל מה הם עושים. כל אדם רואה אינספור נסים מדי יום, רק שהסביבה משכיחה אותם, מגדירה אותם כ"טבע" וכך אותו אדם מדחיק וממשיך בשגרה שלו מתוך התעלמות. הוא פוחד לערער את כל המציאות שהוא מכיר, אז הוא בוחר לפרש את זה כטבע, למרות שהוא כלל לא מבין מה התרחש שם.

כדי לראות את הנסים הרבים המתרחשים מסביבנו אנו צריכים לפקוח את העיניים ולהתבונן. זה לא מספיק שרואים נס שמתרחש, אלא שצריך להתחבר לידיעה הזו ולתובנות שאותה ידיעה מביאה אותנו אליהן. צריך אומץ כדי להתמודד עם הידיעה הזו, שהעולם מונהג בצורה על טבעית והשליטה אינה בידיים שלנו.

לכן מובן מדוע הנסים במצרים לא הביאו את עם ישראל לשיא האמונה, כי עם ישראל התרגל למצב של נסים ולא תמיד התבונן בפנימיות הדברים. כמו שאנחנו התרגלנו לתופעות טבע משונות והן לא משפיעות עלינו או גורמות לנו לשנות את דרכינו, כך גם הם.

כתוב על קריעת ים סוף "ויולך השם את הים ברוח קדים עזה כל הלילה" ולאחר מכן "ויבקעו המים". תארו לכם אותנו נמצאים שם ורואים את הנס מול העיניים שלנו, בוודאי היינו חושבים שהכול מקרי, שהרוח במקרה מאוד חזקה ובגלל זה הים נבקע לשני כיוונים, שזה סוג של גל צונמי שנתן מעבר לבני ישראל ושטף את המצרים, שהכול מתנהל על פי הטבע והמדע. עשר מכות? מן יורד מהשמיים? הכל שגרתי ורגיל.

כל אדם קולט בכל רגע מחייו אינסוף פרטים ואין לו אפשרות להתרכז בכולם. לכן הוא לוקח את הדברים שנראים לו כנצרכים ומוותר על השאר. לכן למשל אדם שיסתכל לרגע על איזה מקום ואז יעצום את עיניו, יוכל לזכור כמה פרטים

בודדים שראה, אבל יהיה לו קשה מאוד לתת פירוט מדויק של כל התמונה שראה. כל אחד יזכור דברים שונים בתוך אותה התמונה שבלטו מבחינתו ואליהם שם לב יותר מהשאר. האחד יזכור פרטים מסוימים והשני לא יזכור אותם אבל כן יצליח לזכור פרטים אחרים, הכל לפי הדברים שבלטו בעיניו.

אדם שבדיוק חושב לקנות רכב חדש, ישים לב כמעט לכל רכב שעובר לידו, אבל הוא יפספס את הפרחים הצבעוניים שנמצאים בדיוק לידו. לעומתו, אדם אחר חובב טבע ייהנה מאוד מאותם פרחים וכלל לא ישים לב לרכבים החולפים. שניהם יכולים להיות באותו מקום ולראות את אותה תמונה בדיוק, רק שכל אחד דואג לעבד במוחו את התמונה שראה בצורה אחרת שמתאימה לו.

צריך לדעת שפעמים רבות אנו רואים נסים עצומים בחיינו, רק שהמוח בוחר לעבד את הדברים בצורה שונה שתגדיר את הדברים כטבע כך שלא נצטרך להתמודד עם שאלות ודברים קשים. הדבר הכי נוח לאדם זה להישאר באותה תפיסה שהוא מכיר, לראות את הדברים שהוא רגיל לראות, לשמוע קולות מוכרים ולקלוט מהסביבה דברים שלא נוגדים את התפיסה שלו.

אם יש משהו חריג, המוח יעשה הכל כדי לתרץ את הדבר שיתאים למציאות המוכרת לנו דרך הכללים המוכרים. הדבר הזה הוא נוח, הוא נותן לנו להרגיש בשליטה ולא לצאת מדעתנו, ויותר מכל הוא לא מחייב אותנו ומאפשר לנו להמשיך לעשות את מה שאנו רגילים לעשות בלי שום מאמץ לנסות להבין דברים חדשים או לפעול בצורה חדשה.

אם אדם יגדיר לעצמו דבר מופלא שראה בתור נס, אז כעת יהיה לו קשה מאוד ליישב את הדברים עם התפיסה שלו. הרי כעת הוא צריך להבין מהיכן הנס הזה הגיע? מי גרם לו? מדוע הוא בא? יותר מזה, הדבר עלול לערער את כל המציאות והתפיסה שלו, שהרי אם קרה נס ששבר את חוקי הטבע המוכרים שאנו סומכים עליהם ומכירים אותם, אז קרוב לוודאי שישנם עוד דברים מוזרים ולא מוסברים כאלו ואז יוצא שאין שום דבר בטוח בעולם. כל הטבע יכול להשתנות. אי אפשר לסמוך על המציאות. כל חוקי הפיזיקה יכולים להתערער.

אולי זה אפילו יביא את אותו אדם לשלבי התבוננות מתקדמים ושאלות חדשות כמו בשביל מה בכלל אנו חיים? האם יש כוח עליון שברא אותנו ורוצה מאיתנו משהו? האם המטרה שלנו בחיים זה סתם להעביר את הזמן וליהנות? מדוע יש מוות בעולם? מה צריך להספיק לעשות בחיים? האם התפיסה שלנו נכונה? אולי אנחנו טועים בדרך החיים שלנו? אולי צריך לשנות הרגלים ולפעול בצורה טובה יותר?

מובן שרוב האנשים לא רוצים להיכנס לכל הדברים האלו. רוב האנשים מעדיפים לחיות בשקר שהם רגילים אליו מבלי להתאמץ ולהתחיל לחקור ולשנות את כל מהלך החיים. לכן המוח חס עלינו וגורם לנו לתפוס את כל מה שלא מוכר לנו בתור תופעת טבע כלשהי. אם יש משהו ממש חריג ולא מובן שלא ניתן לתרץ, אז המוח משתדל לשכוח מהדבר ולהתרכז בדברים אחרים. אם תצוץ שאלה כמו "מה המטרה שלנו בחיים?" אז מיד מחשבה חדשה תגיע שתגיד לנו "בשביל מה להיות כבדים ולחשוב על דברים כאלו?" ואז נחזור להרגלים שלנו וננסה לשכוח ממנה.

רוב האנשים לוקחים את הדברים בשטחיות. אין כוח להתמודד עם דברים מורכבים ומסובכים. ואז לא משנה כמה נסים נראה מול העיניים, זה לא ישפיע עלינו כלל. נחזור תמיד לשגרה ונמשיך לעשות את מה שהתרגלנו לעשות בלי מאמץ מיוחד ובלי לשנות דבר.

אנחנו קוראים את הפרשיות וחושבים איך אפשר לא להאמין אחרי נסים מופלאים כאלו? אנחנו בטוחים שאילו הייתה לנו התגלות אלוקית כמו לבני ישראל, היינו מיד משנים את כל ההרגלים והופכים לצדיקים הכי גדולים שיש. אבל האמת רחוקה מכך. אנחנו מדמיינים את כל זה, אבל ברגע האמת, עם כל התאוות, הניסיונות, הקושי, ההרגלים, הסביבה וכל שאר המציאות החומרית, נמצא את הסיבות להישאר בדיוק כפי שאנחנו, ואולי נשנה משהו קטן אבל לא יותר מכך.

וזה מה שמלמדים אותנו חז"ל, שאפילו בימות המשיח, יהיו כאלו שלא יאמינו. יהיו כאלו שיראו את הנסים העצומים, ועדיין יבחרו להתעלם. כי אי אפשר

להשתנות ברגע אחד. אי אפשר לחזור בתשובה ולהפוך לאדם שונה לחלוטין ברגע. המחשבות, הרגשות, התאוות וכל תפיסת העולם שלנו לא יכולה להשתנות כל כך מהר. זהו תהליך שלוקח זמן, שצומחים לאט לאט ומתעלים בכל פעם גבוה יותר ויותר.

לכן נסים לא יכולים להחזיר אדם בתשובה, וזה מה שיסביר לנו את כל מה שהיה ביציאת מצרים, שלמרות כל הנסים העם המשיך לחטוא שוב ושוב. אבל יחד עם זאת צריך לדעת שאותם נסים הם בעלי ערך גדול ביותר, שמי שבוחר להתבונן בהם, כן יכול להגיע להשגות ולצמוח מתוכם.

כשאדם מחליט להתבונן לעומק, הוא יכול לגלות עולם שלם. זה אולי עולם שהוא לא רגיל אליו ולכן הדברים ייראו לו מוזר בהתחלה, אבל זה עולם של אמת. זה אולי מצריך קצת מאמץ לגלות דברים חדשים בעולם הזה, אבל זה עולם שמכניס משמעות אמתית לקיום שלנו. זה לא עוד שקר שאנו מתרצים כדי להמשיך לעשות עבירות וחטאים בלי נקיפות מצפון, אלא זוהי האמת שמביאה אותנו לדרגה עצומה שבכלל לא ידענו על קיומה. אפשר לגלות דברים מדהימים שבכלל לא היו במודעות שלנו.

אדם שרואה נס גלוי לא חוזר בתשובה ולא מקבל אמונה. אבל הדבר בדרך כלל משפיע עליו ומעורר אותו לחשוב ולהתבונן על החיים. אם באמת ינצל את העניין, לעשות חשבון נפש ולהתבונן במהות הדברים, אז יוכל להגיע לתובנות חשובות ומשם יבוא לתשובה ואמונה אמתית. אך ללא המחשבה וההתבוננות, אין לו כל סיכוי. אנשים רבים ראו נסים עצומים בחייהם, חלקם התעלמו לחלוטין, וחלקם אמנם נדהמו באותו רגע, אבל למרות חוסר ההבנה המשיכו כרגיל בחייהם בלי לחפש משמעות. רק החקירה וההתבוננות העמוקה הן שמביאות לשינוי אמתי בנפש.

ואילו נחשוב ונתבונן בחיינו, נוכל להגיע אל האמת גם ללא כל הנסים המופלאים. כי אותם נסים באים כדי לזעזע אותנו, להוציא אותנו מהשגרה וההרגלים ולהתחיל לחשוב ולהתבונן. אבל באפשרותנו לבחור לעשות חשבון

נפש, להתבונן בפנימיות הדברים ולחפש משמעות גם ללא אותם נסים.

לא צריך לחכות שיתרחש נס. צריך לזכור שלרוב הנס מגיע לאחר מציאות לא נעימה כל כך. שסיפורי הנסים באים לאחר סיפור של חוויה לא נעימה. שאדם היה בסכנה, בפחד גדול או בכל צרה שהיא, ואז נעשה לו נס. אבל לא צריך להגיע לכל זה, כי אפשר לבחור להתבונן ואז מראש לא להיכנס לצרות האלו וממילא לא יהיה לנו צורך בשום נס. ואדרבה, זה הנס הגדול ביותר. שאדם שבכל פעם נכנס לצרות ואז יוצא משם בדרך נס הוא אדם מסכן, טרוד וחסר שקט. אבל אדם שמבין שכל החיים הם נס, נמצא בשלווה מתמדת, בשמחה גדולה וביישוב הדעת.

בני ישראל ראו את הנסים ובוודאי הרגישו את ההשגחה, אך כנראה שהרשו לעצמם להתרגל לדברים. כעת אנו יכולים ללמוד מכך ולהתבונן בפרטים הקטנים בחיינו כדי שנזכה לראות נסים גלויים ולהתחזק באמונה מתוכם. לא לקחת את הדברים כמובנים מאליהם ולא להרשות לעצמנו להתרגל.

המציאות שלנו היא זו שאנו יוצרים לעצמנו מתוך התפיסה וההרגלים שלנו. מה שהתרגלנו אליו אתמול הוא מה שנתפוס בתור המציאות של מחר. אבל אם נבחר בעצמנו לאלו דברים להתרגל, נוכל לעצב לנו את המציאות של מחר בעצמנו. לאחר שנקדיש מחשבה והתבוננות עמוקה, גם לדברים הקטנים של חיינו, נזכה בע"ה לאמונה אמתית שתחזק אותנו ותכניס לתוכנו משמעות אמתית והרבה פנימיות בחיים.

לפעמים רק צריך להיות בשקט

בני ישראל יוצאים ממצרים, המצרים רודפים אחריהם, ים סוף נמצא לפניהם, ואז מגיע המצב הגרוע מכל בו הם לכודים מכל הכיוונים ואין להם שום דרך בריחה. כאשר בני ישראל מתלוננים אל משה רבינו, הוא אומר להם להתייצב

ולראות את ישועת השם, ואז נותן להם דרך נפלאה לצאת מהצרה: "השם ילחם לכם ואתם תחרישון" (שמות יד', פסוק יד').

לפעמים כל מה שצריך זה להיות בשקט ולא להפריע לישועות שהשם מביא לנו. אם נתבונן בדרך הנפלאה הזו, נוכל לנסות ליישם אותה גם בחיינו ובעזרתה נוכל לצאת מכל צרה שלא תבוא.

שלמה המלך, החכם באדם, כותב במגילת קהלת (פרק ז', פסוק כט'): "אשר עשה האלוקים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים". כי האמת היא שאנחנו יצירי כפיו של הקדוש ברוך הוא, בריות מושלמות. אך אנחנו לא שמים לב איך שאנו מכניסים את עצמנו לצרות בכל רגע כמעט.

היצור שחי עם הכי הרבה דאגות בכל הבריאה הענקית הזו הוא האדם. בעלי החיים מקבלים את המזון שלהם גם בלי חסכונות בבנק ותשלומי ארנונה, הם לא זקוקים למתווכי דירות או ללימודי מקצוע, אין להם בעיית שידוכים ולא צריכים לקחת את הרכב למוסך. הקדוש ברוך הוא ברא טבע מושלם שמתנהל בדיוק כפי שצריך, וכך גם ברא אותנו. אך בשונה מהשאר, אנחנו מבקשים חשבונות רבים.

בני האדם מחפשים צרות ודאגות, מנסים להתקדם ולא שמים לב לאיך שאנו הולכים אחורה. לא משנה כמה שיהיה לנו, תמיד נרגיש אומללים ממה שעדיין אין. תחשבו כמה מלחמות היו בהיסטוריה, כמה דם האדם הביא על עצמו. תחשבו כמה שנאה, תחרות וקנאה קיימות בעולם. תארו לכם שכל זה היה יכול להימנע, אילו רק היינו בוחרים לא לעשות כלום ולתת לקדוש ברוך הוא לנהל את העולם.

הקדוש ברוך הוא נתן לנו את התורה ובה הציג לפנינו דרך ישרה בה צריך לנהוג. אך החשבונות שלנו הופכים את הדברים למסובכים ומורכבים יותר. אדם נמשך אחרי תאוות ורצונות זרים ולא מבין איך אלו מובילים אותו למקומות גרועים מאוחר יותר.

לפעמים אנשים עושים שטויות מתוך קלות דעת ואז מגלים מאוחר יותר שהרסו לעצמם את חיי המשפחה בעקבות זאת. לפעמים אנשים מחפשים אתגרים ואקשן

בחיים ולאחר מכן מוצאים את עצמם חסרי כל. לפעמים אנשים מנסים להתחכם ולמצוא היתרים לדברים אסורים מבלי להבין שאותם איסורים מזיקים להם.

אדם חושב שהוא מרוויח מאיסורי תורה מפתים או מהתחמקות ממצוות שנראות קשות, אך הדבר דומה לאדם שרוצה לעשות דיאטה ואז הולך בסתר בלי שאף אחד רואה וזולל דברים משמינים. הוא חושב שהוא עושה לעצמו טוב ושמח שאף אחד לא ראה, אך הוא בסך הכל הורס לעצמו. הוא חותך את הענף שהוא יושב עליו.

אדם שמתרחק מהדרך הישרה בה השם יתברך ברא אותו מזיק לעצמו, אך הוא כלל לא מקשר בין העבירה לבין התוצאה ההרסנית. אחר כך הוא יכול לבוא בטענות לקדוש ברוך הוא שמביא לו צרות, מבלי להבין שהוא בעצמו הביא על עצמו את הצרה. לפעמים עדיף פשוט לא לעשות כלום ולתת לקדוש ברוך הוא להוביל אותנו למקום הנכון.

משה רבינו אומר לבני ישראל שהשם יתברך הוא שילחם להם. אך התפקיד שלהם הוא להנמיך את עצמם ולתת לקדוש ברוך הוא לעשות את שלו. כמו שנוסעים ברכבת הרים, לפעמים מגיעים למקומות מפחידים, לפעמים נראה שהולכים להתנגש, אך כל עוד הנוסעים מחזיקים חזק ולא מנסים להתחכם, הכל יעבור בשלום. אבל אם מישהו יפחד ממקום שנראה לו מסוכן בנסיעה ברכבת ויחליט לקפוץ או לעשות מעשה דומה, הוא רק יזיק לעצמו ויכניס עצמו לסכנה אמתית. רק צריך לשבת בשקט ולראות איך הרכבת עוברת את המסלול ומגיעה למקום היעד בשלום. כל התערבות חיצונית שלנו רק תפריע למהלך הדברים.

פעמים רבות אנו שקועים בתוך צרות. מכל הכיוונים חוסמים אותנו ואין לנו שום תקווה באופק. כל מה שאנו מנסים לא עובד ונראה שאין שום פתרון לבעיה שלנו. בדיוק בזמנים האלו אנו יכולים להיזכר במשפט החכם של משה רבינו אל בני ישראל, "השם ילחם לכם".

הרי הוא זה שמנהל את העולם, הוא קובע מה יקרה למי ומתי, הוא מכניס את המחשבות למנהל בעבודה, לחברים ולמשפחה, הוא זה שמביא לנו את מצבי

החיים והתקריות השונות. הוא עושה הכל ובשנייה אחת הוא יכול לסדר הכל. כל מה שאנחנו צריכים לעשות זה לא להפריע. רק להתבונן בביטחון ולראות את הישועה מגיעה. הדאגות, הייאוש והמחשבות השליליות רק יעכבו את הישועה שלנו, האמונה והביטחון יוכלו להביא אותנו אל הגאולה שלנו עם פתרון מצוין לבעיה שלא היינו מסוגלים אפילו לחלום עליו.

אנשים אוהבים להרגיש שליטה. כשיש משהו מטריד אותם הם יחשבו על זה יום ולילה בחיפוש פתרון, ולא יהיו מוכנים להרפות. הם אולי יתפללו להשם, אבל הם בטוחים שהדרך מוכרחה להיות גשמית ומובנת בשכל, כך שהכול תלוי לכאורה במאמץ שהם ישקיעו בפתרון. גם כשאדם מתפלל, הוא כאילו מכתיב לקדוש ברוך הוא כיצד הוא רוצה שהישועה תגיע. כי הוא בטוח שהכול גשמי. ואם הוא לא מצליח לחשוב על פתרון לצרה, אז לפעמים הוא בכלל לא מתפלל, שכאילו הוא מראש יודע שאין לזה סיכוי, ואם כן בשביל מה להתפלל. אלא שצריך להבין שזה חוסר אמונה, וכי יש משהו קשה לקדוש ברוך הוא?

הישועה מגיעה מתוך הלא נודע. השם יתברך יכול למצוא לנו דרכים מעולות לסדר את כל הבעיות שלנו גם אם כעת זה נראה הדבר הכי רחוק, לא מציאותי ולא הגיוני בעולם. לכן נאמר "מאין יבוא עזרי", כי העזרה מגיע מתוך ה"אין", מתוך המקום הלא מוכר שכלל לא חשבנו עליו. משהו שבכלל לא היה במודעות שלנו פתאום יגיע ויתגלה כפתרון מעולה. השם יתברך ישלח לנו ישועה לא מוסברת שמתוך המוגבלות שלנו אנו לא יכולים לראות כעת.

לא צריך לחשוב על פתרון וישועה ואז לבקש את אותו פתרון מהשם יתברך. אלא שצריך להשליך את ביטחוננו על השם יתברך, והוא ימצא לנו ישועה מתאימה. גם אם זה נראה לא אפשרי ונגד המציאות, השם יכול הכל. גם אם נראה שאין פתרון, להשם פתרונות לכל. גם אם יש דרך טבעית, צריך להתפלל בפשיטות ולהאמין שלא אותה דרך היא שתעזור לנו, אלא שישועת השם כפי שהוא יבחר בשבילנו, היא שתושיע.

הקדוש ברוך הוא לוקח אותנו במסלול שסלל בשבילנו. זה נראה כאילו שאנחנו אלו שצועדים, אך השם יתברך הוא זה שנושא אותנו. במסלול אנו

מגיעים לפעמים למקומות שנראים כואבים, עצובים, מפחידים, קשים או סתם לא נעימים, אך הכל מכוון מאת השם יתברך.

גם מצבים לא נעימים עוברים וחולפים להם, וקרוב לוודאי שאת רוב הדברים שהיום אנו מקדישים להם את מלוא תשומת הלב שלנו, בעוד חודש או חודשים כבר לא נזכור כלל, כפי שהיום אנו כבר בקושי זוכרים את הדאגות והצרות שהיו לנו בעבר. את רוב הצרות והדאגות שלנו כלל לא נזכור בעוד שנה. דברים שהתייחסנו אליהם כאל כבדי משקל וגורליים נראים היום כדברים של מה בכך.

החיים סוחפים ויגיעו להם עניינים חדשים וצרות חדשות ואנחנו נעבור ממקום למקום במסילת הרכבת האישית שהקדוש ברוך הוא סלל עבורנו. כל מה שצריך זה להבין שהשם מכוון אותנו למקומות הנכונים, ולהניח לדברים לקרות מתוך אמונה וביטחון. זה לא אומר שלא צריך לעשות השתדלות, שהרי אנו מצווים לעשות את המוטל עלינו כדי להישמר. אך מעבר להשתדלות שאנו צריכים לעשות, לא כדאי להתחכם ולנסות לשלוט בעניינים.

ישנם דברים שניתנים לבחירת האדם, ושם בוודאי שהאדם צריך לעשות השתדלות ולהפעיל שיקול דעת כדי לבחור את הבחירה הנכונה. אבל רוב הדברים אינם בשליטתנו ולא ניתנים לבחירתנו. ורוב חיי האדם הוא דואג ומיצר בקשר לאותם דברים. הוא מתחרט על דברים שעברו, הוא דואג שדברים רעים שלא בשליטתו יתרחשו, וכך הוא מנסה להתערב ולשנות, על אף שאינו שולט בכלום.

ואפשר לראות שפרעה והמצרים חשבו להתחכם ולהטביע את בני ישראל ביאור, כי ידעו שהשם יתברך פועל מידה כנגד מידה, והיו בטוחים שהוא לא יוכל להטביע את כל המצרים, שהרי אין במצרים ים כל כך גדול שיטביע את כל המצרים. ודווקא אותה השתדלות שעשו, היא זוהי שהביאה למפלתם, שהם עצמם רדפו אחרי בני ישראל ונכנסו לים סוף ששם טבעו לבסוף.

וכך אפשר לראות במקומות רבים, וכמו אצל אחי יוסף שמכרו אותו למצרים כדי שחלומותיו לא יתגשמו, ודווקא זה המהלך שהביא לחלומות להתגשם. וכמו

בעוד מקומות רבים, שכל השתדלות של האדם רק גורעת ומפריעה למהלך הדברים. כל מה שצריך זה להוריד הילוך, ליהנות מהמסע ולבטוח בהשם שיוביל אותנו למקום הנכון עבורנו. התפקיד שלנו הוא להחריש, ואז השם יתברך כבר יסדר את הכל.

מסירות נפש

בני ישראל יוצאים ממצרים, אבל פרעה וכל לוחמיו רודפים אחריהם ולאט לאט מדביקים את הקצב. המצרים מקיפים אותם מאחור, מלפנים נמצא ים סוף. הם לכודים מכל הכיוונים חסרי אונים וללא כל יכולת להתמודד עם המצב. רק נס יוכל להציל אותם כעת. כולם פונים למשה רבינו והוא פונה לקדוש ברוך הוא בתפילה. ואז בשיא המתח, מתוך הלחץ הגדול שבני ישראל נמצאים בו, עונה לו הקדוש ברוך הוא את התשובה התמוהה והלא צפויה: "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל וייסעו" (שמות יד', פסוק טו').

מה זאת אומרת "מה תצעק אלי"?! הרי הזעקה והתפילה לקדוש ברוך הוא היא העצה הטובה ביותר שאפשר לתת. אל מי עוד אפשר לצעוק ולהתפלל? לאן בכלל אפשר לנסוע כאשר המצרים והים מקיפים אותם? מי היחיד שיכול להושיע מתוך מצב כזה? בטח שמשה רבינו יצעק להשם בעת צרה שכזו! אז מה הפליאה הגדולה על הצעקה של משה?

צריך לדעת שהתפילה היא עניין עצום, חשוב ומועיל, אבל יחד עם זאת היא רק חלק מהתפקיד שלנו. האדם היהודי נמדד בעיקר לפי מעשיו ולפי העמידה בניסיונות חייו. התפילה עוזרת לנו להוריד שפע גדול יותר שדרכו נוכל לעבוד את השם יתברך בצורה טובה יותר, אבל אותו שפע צריך להתאים לנו כך שנוכל להכיל אותו ולקבל אותו בצורה טובה.

לפעמים אנו יכולים להתפלל מכל הלב ולהתמלא באמונה, אבל עדיין חסרה

הוכחה מנצחת לאמונה שלנו. לפעמים אדם יכול להתפלל בכוונה עצומה, אבל עם זאת מבחינת המעשים שלו הוא לא ראוי לאותו שפע שהוא מבקש. חסרה העמידה במבחן כדי שנוכל להוכיח לעצמנו ולקדוש ברוך הוא שאנחנו באמת דבקים בתורה הקדושה ושאנו לא סתם מתפללים בלי כיסוי להבטחות שלנו. לדבר זה קל, אבל לפעול פעולות ולבטא את האמונה במעשים זה קשה יותר. חסרה מסירות הנפש שלנו למען השם יתברך.

כל יהודי צריך להיות מוכן למסור את נפשו בכל רגע למען התורה הקדושה. זה לא חכמה גדולה לאכול אוכל טוב, לישון שינה טובה, לקבל משפחה טובה עם מידות טובות בלי יצר הרע ושהכול מסביב יהיה טוב, ואז להסכים גם לקיים מצוות מתוך המצב הזה. החכמה הגדולה היא לעשות מסירות נפש גדולה. למרות שיש אוכל בקושי, שישנים רק מעט בלילה, שכולם מסביב מציקים, שהיצר והתאוות מתגברים וששום דבר לא הולך, למרות הכל אנו מוסרים את נפשנו למען התורה הקדושה.

הגדלות היא לוותר על הנוחות של עצמנו ולהיות מוכנים למסור את הנפש למען השם יתברך. כפי שעשו בשואה, כפי שעשו במסעות השמד הרבים וכפי שעשו אבותינו הקדושים בכל התקופות. אברהם אבינו הושלך לכבשן האש, יצחק אבינו נעקד על המזבח, משה רבינו מסר את עצמו כדי להציל את ישראל ומיליוני יהודים קדושים בכל הדורות מסרו עצמם, ויתרו, חיו בצער, התענו ועשו מסירות נפש גדולה רק כדי להישאר יהודים דבקים בקדוש ברוך הוא. במשך כל הדורות היו גזירות שמד רבות, ובכל זאת יהודים רבים שמרו באדיקות על המצוות מתוך סיכון חייהם. תארו לכם איזה שכר עצום יש למעשים גדולים כאלו.

כאשר בני ישראל יצאו ממצרים היו נסים גדולים סביבם. בני ישראל לא היו ראויים מצד עצמם לכל אותם נסים, שהרי הם היו בתוך מ"ט שערי טומאה של מצרים. כאשר הגיעו לים סוף היה צורך לעשות מעשה שיוכיח שהם באמת ראויים לכך. אמנם להתפלל זה בוודאי דבר חשוב, אבל זה רק חלק מהתהליך. יתרה מזאת, כאשר בני ישראל צעקו לקדוש ברוך הוא במצרים הוא כבר שמע את צעקתם ושלח את משה לגאול אותם. יוצא שהוא כבר קיבל את התפילה שלהם

ולכן אין צורך בתפילה נוספת. אבל יש צורך במעשה שיעיד עליהם שהם ראויים.

יש הרבה אנשים שמתפללים הרבה, אבל לא מוכנים להשקיע מעצמם. יש כאלו שהיו אצל כל הרבנים האפשריים כדי לקבל ברכה ושיתפללו עליהם, אבל הם בעצמם לא עושים שום שינוי ושום השתדלות. כי להתפלל או לקבל ברכה זה אמנם דברים שיכולים להשפיע, לשנות מזל ולעזור לנו. אבל אם לא נתאמץ ולא נפעל, הכל יישאר רק בתור שפע רוחני שלא בא לידי ביטוי במציאות החומרית.

כדי לזכות לדברים גדולים באמת צריך מסירות נפש אמתית. כדי לראות נסים וישועות צריך להקריב את עצמנו וללכת על כל הקופה. רק כך אפשר להוכיח ולבטא את האמונה הגדולה שנמצאת בתוכנו. הדבר דומה לאדם שרוצה ללמוד לשחות, הוא חייב לאזור אומץ ולהתמלא בביטחון, להסיר את המצופים ולנסות לצוף על פני המים. הוא מוכרח לעשות מעשה של מסירות נפש כדי להתקדם.

אם לא יהיה לו ביטחון והוא לא יהיה מוכן לנסות לצוף בכוחות עצמו, הוא לא יוכל להגיע לשלב שבו יוכל לשחות. הוא יכול ללמוד הרבה, להיות פרופסור גדול שמכיר את כל סוגי השחייה ולדעת את כל חוקי הפיזיקה שמאפשרים לגוף לצוף על המים, אבל אם הוא לא יתאזר בביטחון וישחרר את המצופים, הוא לא יוכל לעולם לדעת לשחות.

מסירות נפש מעידה על האמונה ועל מה שנמצא בתוכנו הרבה יותר מדיבורים ומחשבות. אנו מעידים על כך שאנו מוכנים להקריב מעצמנו למען מטרה נעלה יותר. כולם יכולים לזרוק סמאות באוויר ולעשות הרבה רוח. אבל רק אדם אמתי ושלם עם אמונתו יהיה מוכן להקריב למענה.

לכן בים סוף היה צורך במעשה יוצא דופן של מסירות נפש כדי לסתום את פיות המקטרגים על עם ישראל ולבקוע את הים. הקדוש ברוך הוא אומר למשה רבינו שכעת זה לא הזמן להתפלל ולבקש רחמים. הוא כבר קיבל את התפילה שלהם ורוצה לעזור להם, אבל כעת הם צריכים להוכיח שהם ראויים. זוהי שעת מבחן שבה נדרשת מסירות נפש של עם ישראל, "דבר אל בני ישראל וייסעו".

כאשר בני ישראל מבינים זאת הם נכנסים לתוך המים של ים סוף מתוך אמונה עצומה. הם עושים את ההשתדלות שלהם ומתמלאים בביטחון שהשם יתברך יציל אותם בדרך נסית. ובאמת לאחר שהם נכנסים לים, השם יתברך בוקע אותו כך שיוכלו לעבור.

ניסיונות החיים שלנו מובילים אותנו פעם אחר פעם לנקודה הזו של מסירות הנפש. אדם שחוזר בתשובה נתקל בכל הקשיים האפשריים, כי הוא צריך להיות מוכן לוותר על הכל ולהוכיח שהוא באמת רוצה לחזור בתשובה. הרי אם זה היה קל, כולם היו עושים את זה.

ללכת לשיעור תורה זה דבר עצום והשכר על כך בלתי ניתן לשיעור. אבל תארו לכם איזה שכר יש לאדם שלא רק שהוא הולך לשיעור תורה, אלא שהוא לא חש בטוב ביום חורף קפוא ובכל זאת מפלס את דרכו בשלג במרחק של כמה קילומטרים כדי להגיע לשיעור תורה. קרוב לוודאי שהשכר על שיעור תורה כזה יהיה כמו אלפי או מיליוני שיעורי תורה רגילים.

מצוות תפילין היא חשובה מאוד, אבל תארו לכם איזו עצמה יש למצוות תפילין כאשר יהודי מניח אותן בזמן גזירות קשות של הגויים שאוסרים להניחן ומסתכן בכך בחייו. כאשר יש מסירות נפש, הדבר שווה הרבה יותר ומבטא אמונה הרבה יותר גדולה. מה שאדם אחד יכול להשיג בתורה ומצוות במשך כל החיים שלו, אדם אחר יכול להשיג ברגע אחד מתוך מסירות נפש אמתית.

הקדוש ברוך הוא אומר לנו לפתוח לו פתח כחודו של מחט (ממש קטן) והוא יפתח לנו כפתחו של אולם (ענק פי מיליארדי מיליארדים מאותו חוד של מחט). השם יתברך מוכן לעשות לנו נסים ולתת לנו את כל מבוקשנו. אבל כל זה רק לאחר שנעשה אנחנו את ההשתדלות שלנו.

ולא מדובר סתם על השתדלות פשוטה. הרי הרבה אנשים עושים טובה שהם הולכים לאיזה שיעור תורה פעם אחת, או מקיימים איזו מצווה כשמסתדר להם, ואז חושבים לעצמם שהם כמו צדיקים גמורים וכעת הקדוש ברוך הוא צריך לשלוח להם שפע עצום בלי הפסקה. הם ממש כועסים כאשר רואים שיש להם

איזה חוסר בחיים מתוך מחשבה שהקדוש ברוך הוא כביכול חייב להם משהו. אבל אותו פתח כחודו של מחט הוא אמנם קטן, אבל צריך להיות מכל הלב. מספיק מעשה אחד קטן, אבל הוא צריך לבטא מסירות נפש גדולה.

אנשים אוהבים לדבר. כי קל להגיד שהכול מלמעלה, שהפרנסה היא מאת השם, שאין עוד מלבדו ועוד משפטי מחץ בסגנון הזה. אבל אז כאשר העסק ממול גונב לנו לקוחות אז שוכחים הכל ומתחילים לנבל את הפה. לכאורה אפשר לשאול מה קרה לאמונה שהייתה לנו? מדוע שכחנו פתאום שהשם לבדו מביא לנו את הפרנסה? אלא שאותה אמונה לא הייתה שלמה גם לפני כן. אמנם דיברנו ואפילו חשבנו שאנחנו כנים, אבל לא לקחנו בחשבון שאמרנו את הדברים מתוך אותו מקום שהיינו בו.

זה כמו שאדם יקרא ספר על בריאות הגוף ואז יאמר לעצמו שאסור להכניס לגוף אוכל לא בריא כי זה כמו רעל. אבל אז אחרי יומיים הוא ישכח מזה ויאכל דברים לא טובים. כי רק המעשים שלנו יכולים להעיד ולהוכיח על המקום האמתי שבו אנו נמצאים. במצבי רוח מסוימים קל לדבר ולהרגיש על הגובה, אבל זה לא מבטא את מה שאנו מאמינים בו באמת. רק המעשים שלנו מבטאים את האמונה הפנימית.

כמה פעמים התפללנו תפילת עמידה וביקשנו מהשם יתברך שיחזירנו בתשובה שלמה, שינצור לשוננו מרע, שנפשנו כעפר לכל תהיה וכו'. האם מישהו זוכר את כל הבקשות האלו שניה לאחר מכן? הרי מיד אחרי התפילה אנו מדברים לשון הרע, מרגישים גאווה מנופחת, כועסים על כל העולם וחוזרים לתאוות העולם. אז איפה כל מה שביקשנו? אם אנחנו כל כך רוצים את זה מדוע אנו לא עושים שום דבר כדי להשיג את זה?

השם יתברך אומר לנו "מה תצעק אלי", בשביל מה אתה עכשיו עומד ומתפלל? "דבר אל בני ישראל וייסעו" – כי עכשיו זה הזמן להתקדם ולעשות מעשים בעצמנו. כוח התפילה הוא עצום ופועל ישועות גדולות בשמיים, אבל כדי להוריד את הישועות האלו לעולם צריך לפעול ולמסור נפש. ברגע שנתחיל

לפעול אז נזכה לראות את הישועות בע"ה.

לכן אנו צריכים לעשות השתדלות גדולה להוציא אל הפועל את האמונה שלנו. לעצב אותה ולחזק אותה כך שנוכל למסור את הנפש עליה. רבי עקיבא התכונן במשך כל חייו לרגע בו יוכל למסור את נפשו למען קידוש השם. לכן כאשר הוציאו אותו להורג בצורה מזעזעת עם עינויים איומים, הוא בכלל היה עסוק בקריאת שמע ולא הרגיש את העינויים. הוא היה מרוכז כל כולו בקיום המצווה של קידוש השם. כך נראית מסירות נפש אמתית.

אמונה חזקה יכולה להוציא אותנו מכל צרה. אבל אמונה ממש חזקה, כזו שמתבטאת במסירות נפש אמתית. אנשים רבים חושבים שהאמונה היא בלב בלבד. אז אמנם עיקרה הוא בלב, אבל כדי לדעת מה נמצא אצלנו בתוך הלב צריך להסתכל על המעשים. הרי אי אפשר לומר שאנחנו אוהבים את הקדוש ברוך הוא ושאנחנו מאמינים חזקים בזמן שאנו עוברים על הצווים שלו. האדם פועל על פי האמונה שלו ומעשיו מעידים עליו. אדם שעושה עבירות והולך נגד רצון השם מוכיח בזה שהוא לא מאמין, וזה לא משנה אם בכל חצי דקה הוא מוציא את צמד המלים "בעזרת השם", אם הוא מנשק כל מזוזה שנמצאת בדרכו או שהוא היה בכל קברי הצדיקים בעולם. כי מי שבאמת מאמין בקדוש ברוך הוא הולך בדרך שהוא ציווה עליה.

יהודי צריך לפעול ולעשות מעשים משפיעים. קיבלת על עצמך משהו? עכשיו תוכיח ותראה שאתה מקיים. כי להבטיח דברים זה קל, אבל לקיים ולהוציא את הדברים לפועל זה הרבה יותר קשה, וזו העבודה האמתית. רק מסירות נפש יכולה לקדם אותנו בחיים בצורה משמעותית. אדם שמוכן לעבור קשיים למען השם יתברך בסופו של דבר יגיע למקום גבוה ביותר.

זה בוודאי לא אומר שאנו צריכים לרצות קשיים, שהרי אף אחד לא צריך להזמין לחייו ייסורים או ניסיונות. אלא שאם בדרך האמת יש קשיים וייסורים ואין לנו ברירה אלא לעבור אותם, אז שווה לעבור אותם למען האמונה והדבקות. זה לא שווה לחיות בנוחות אם זה אומר שאנו צריכים לוותר על האמונה שלנו בשביל זה.

וצריך לדעת שישנם סוגים שונים של מסירות נפש. ולרוב אנו חושבים על מסירות נפש שפועלת בצורה חד פעמית ורגעית, שאדם מוסר עצמו על קידוש השם, שאדם מוכן להקריב ולסכן את עצמו וכו'. אבל צריך לדעת שישנה מסירות נפש הרבה יותר גדולה.

שידוע למשל המעלה העצומה של הנעלבים ואינם עולבים. שאדם שמעליבים ומבזים אותו, והוא מבחינתו לא מגיב, זוכה לדרגה גבוהה ולשפע עצום. למרות שהוא יכול להגיב, שיש לו מה לומר והוא לא פוחד לומר אותו, אלא שהוא מאמין ויודע שאסור לנקום ושהכול מכוון מלמעלה. זוהי בוודאי מסירות נפש גדולה.

אלא שצריך להתבונן, שברוב המקרים זה לא עניין של רגע אחד. לפעמים אדם נעלב מביזיונות שמבזים אותו, או שאשתו מתרעמת עליו, או שמישהו ממש מכעיס אותו, ואז אותו אדם מחליט למסור נפש למען השם יתברך והוא לא עונה להם. שומע בזיונו ושותק. אותו אדם בטוח שכעת הוא מגיע למעלת המלאכים.

אבל להפתעתו הרבה, גם לאחר זמן מה, הביזיונות ממשיכים, אשתו עדיין מתרעמת, הכעס ממשיך להתעצם והוא כפקעת עצבים שהולך להתפוצץ. הוא מחכה לראות איפה כל השפע שהבטיחו לו חז"ל, איפה ההרגשה הנפלאה של ויתור, אלא שהם לא מגיעים.

אדם יכול להתאזר בכוח גדול ולמסור נפש עבור מטרה נעלה. הוא מוכן להקריב את עצמו עבור דברים שחשובים לו. חיילים בצבא מוסרים נפש כדי להציל את החברים שלהם. אנשים מוסרים נפש כדי להציל אדם מסכנה כלשהי. אבל כאשר מדובר על דבר מתמשך, ואפילו שזה לא סכנה ממשית, מכל מקום זה הופך לדבר הרבה יותר קשה.

ולכן תשאלו את אותם חיילים שמסרו נפש וסיכנו את עצמם עבור החברים שלהם, אם הם מוכנים להיות עבדים של החברים שלהם ולשרת אותם. תשאלו אם הם מוכנים לשלם עבורם את המשכנתא. תשאלו אם הם מוכנים לספוג את כל הביזיונות שלהם בלי להגיב. אמנם כל אלו לא מסוכנים ולא מצריכים הקרבת חיים, אבל הם הרבה יותר קשים לביצוע. כי מסירות נפש של רגע אחד זה

אפשרי, אבל מסירות נפש שאורכת זמן זה הרבה יותר קשה.

בדרך כלל האדם מרגיש גיבור ממסירות נפש. ואפילו שהוא יכול למות, מכל מקום זה משתלם לו לפעמים. אבל להרגיש כמו סמרטוט, כמו פרייר, כמו כישלון, לקבל ביזיונות, זה גרוע יותר ממוות. זו מסירות נפש הרבה יותר קשה לביצוע.

ולכן מסירות הנפש הגדולה ביותר היא זו שנמשכת. עבודת המידות, התמדה בתורה הקדושה וכו'. לעבור יום אחר יום ולחיות בוויתורים עצמיים עבור השם יתברך. לקבל ביזיונות ולשתוק, ולהמשיך לשתוק גם לאחר מכן. ללמוד תורה בדוחק, למרות שכולם מבזים אותנו שכאילו הדרך של הנאות העולם היא הנכונה. ואנו רואים שכולם מצליחים ומתעלים, ובכל זאת אנחנו ממשיכים עוד ועוד, דבוקים בהשם יתברך. זוהי מסירות נפש אמתית ושלמה.

ובכל רגע חושבים שזהו, בעוד רגע תבוא הישועה הגדולה ונוכל לצחוק על כולם ולהראות לכולם שאנחנו צדקנו. אבל זה לא בא, צריך לסחוב את זה עוד ועוד, ולהאמין באמונה שלמה שאנו מתקרבים להשם יתברך. אפילו שכולם תופסים אותנו כבזויים, שכולם צוחקים עלינו, חושבים שאנו מסכנים, חושבים שאנו חסרי דעת, ואדרבה, זה מה שהופך את מסירות הנפש לגדולה יותר ומביא לנו יותר כוח.

וזה בדיוק מה שהתפללנו עלינו. שנפשנו כעפר לכל תהיה, שנדום למקללנו וכו'. כי זה מה שמקרב אותנו להשם יתברך. זוהי מסירות הנפש שמוכיחה שאנו דבקים בהשם יתברך, גם כאשר כל המציאות הגשמית לרעתנו. ואף אחד לא מפסיד מזה. שבסופו של דבר אותה דבקות היא זו שמקנה לנו את המקום הרוחני שלנו.

השם יתברך יזכה אותנו לעשות מסירות נפש גדולה בחיינו. להשקיע, להתמיד ולוותר על הנוחות כדי להידבק בו, ובזכות זה ירחם עלינו ויעשה לנו נסים גדולים ויגאל אותנו מעבדות לחירות כמו שעשה ביציאת מצרים.

המסע הרוחני של חיינו

בני ישראל יוצאים ממצרים לאחר שנות העבדות הקשות. כעת לאחר שהשם הראה להם נסים עצומים, לכאורה אפשר היה להיות בטוחים שמכאן הכל יהפוך להיות מושלם. אבל מהר מאוד הם מגלים שהדרך אל המנוחה והנחלה עוד ארוכה. כדי לזכות להגיע אל היעד ולחיות בשלווה אמתית צריך לעבור מסעות רבים במדבר.

לאחר שבני ישראל היו בתוך עמקי הטומאה של מצרים, עליהם לעבור מסעות רבים כדי להזדכך ולהפוך לטהורים. כבר בפרשת בשלח שמתארת את היציאה לחירות, מוזכרים ניסיונות רבים כמו חוסר האפשרות לעבור בים סוף כאשר המצרים מקיפים אותם, מחסור במים וניסיונות חוזרים של צימאון ורעב, מלחמת עמלק, מעברים ממקום למקום ועוד קשיים רבים. אמנם כל הניסיונות לבסוף נפתרים בדרכים של נסים עצומים כמו קריעת ים סוף, בארות מופלאים מעל דרכי הטבע, הורדת המן וניצחון במלחמת עמלק בדרך נס כאשר משה מרים את ידו, אבל עם כל הנסים, אין ספק שהניסיונות שבני ישראל עוברים הם כלל לא פשוטים.

כל זה רק מתוך המתואר בפרשת בשלח. בפרשיות הבאות בני ישראל נתקלים בעוד המון מכשולים וניסיונות. ולמרות שהדברים נראים לנו תמוהים, שהרי לאחר שראו את הניסים המופלאים איך אפשר שלא להאמין? עדיין צריך להבין שלהיות צמאים במדבר בלי מים זהו ניסיון לא פשוט גם לאחר שכבר ראינו נסים גדולים.

ידוע שהתורה הקדושה לא מספרת לנו סתם סיפורי היסטוריה ומכל דבר אנו יכולים ללמוד לחיינו. ובאמת מי שיתעמק בדברים יוכל למצוא בתוך המסע המפרך שעברו בני ישראל את המסע הרוחני שכל אחד מאיתנו עובר בחייו. מתוך התבוננות במסע של בני ישראל נוכל להגיע לתובנות עצומות בקשר לדרך שבה נצליח לעבור בשלום בע"ה את המסע הפרטי שלנו.

בחלקו הראשון של חיינו אנו משועבדים במצרים. אנו שקועים בתוך ההרגלים שלנו כאשר פרעה שמסמל את היצר הרע שולט עלינו שליטה מלאה. אנחנו פועלים ועושים דברים וחושבים שיש לנו בחירות משל עצמנו, אבל זה הכל על פי הכללים שאליהם התרגלנו, מתוך הדברים שלימדו אותנו, מתוך המוסכמות החברתיות ומתוך חוקי הטבע שאליהם הורגלנו מתוך מחשבה שאין שום אפשרות אחרת. ההורים והמורים לימדו אותנו דברים שונים ומבחינתנו אלו חוקי יסוד שאין לערער עליהם. לכן מי שנולד למשפחה מסוימת וגדל בסביבה מסוימת, לרוב ילך באותה הדרך וימשיך את אותם המנהגים וההרגלים שהכיר.

אנחנו מאמינים שמחר יהיה מה שהיה אתמול ומתקשים להאמין באמונה שלמה שמחר יגיע איזה נס שישנה את כל התמונה. אם למשל יאמרו לנו שהמשיח קרוב, אז נעקם פרצוף ונישאר בטוחים שמחר יהיה יום דומה לזה שעברנו היום. הרי אם במשך אלפי שנים הוא לא בא, אז מדוע שיגיע עכשיו? גם אם נסכים ונאמר שהמשיח קרוב, בתוכנו אנחנו מתכננים תוכניות לעתיד מתוך ביטחון גמור שבשנים הקרובות הכל יישאר אותו דבר. זהו השעבוד להרגלים וחוסר האמונה. אנחנו חיים מתוך הכללים והחוקים שלימדו אותנו, ומבחינתנו אין שום סיכוי שיקרה פה איזה נס או משהו על טבעי שישנה את כללי המשחק.

בשלב מסוים אנו זוכים לסוג של הארה רוחנית, כל אחד על פי הדרגה והתפיסה שהוא נמצא בהן. פתאום אנחנו מבינים שדברים צריכים להשתנות. פתאום אנחנו מקבלים רצון ללכת נגד הזרם ולעשות משהו משמעותי בחיים. לצאת מהמייצרים שכובלים אותנו ולפרוץ החוצה. לא מדובר רק על כאלו שרחוקים מתורה ומצוות ומקבלים רצון לחזור בתשובה, אלא גם אלו שכל חייהם חיו בתוך עולם התורה, פתאום יכולים לחוש שזה הכל מצוות אנשים מלומדה מתוך הרגל ובלי הרבה רגש וכעת מקבלים רצון גדול להכניס משמעות לדברים.

לצערנו לא כולם זוכים לנצל את הרצון הזה, כמו שחז"ל מלמדים אותנו שרק חמישית מבני ישראל יצאו ממצרים וכל השאר נשארו שם מתוך שלא הייתה להם מספיק אמונה שהם באמת יכולים לצאת משם. גם אצלנו, כל אדם זוכה לקבל מידי פעם רצון לא מוסבר להתקרב להשם וללכת בדרכי התורה, כל אחד מקבל

רצון לחקור מהי משמעות החיים ולרצון להבין את הדברים יותר לעמקם. אבל מתוך ההרגלים, המוסכמות, המנהגים, הדעות הקדומות, הסביבה וחוסר האמונה, הוא פשוט מוותר וממשיך להיות משועבד. משועבד לכללים שאנשים אחרים קבעו, משועבד למה שמראים בתקשורת ומשועבד ליצרים הפנימיים שלו ששולטים עליו.

מי שבאמת זוכה לנצל את הרצון הזה ולהתקדם הלאה, בדרך כלל בטוח בעצמו שמעתה ואילך הכל הולך להשתנות לטובה. הרי לאחר שיוצאים ממצרים נראה שכעת הכל יהיה טוב ונוכל לחיות בשלווה ובכבוד. כך מרגישים כל אלו שהחליטו להקשיב ללבם, לעשות את הצעד האמיץ ולחזור בתשובה. כאילו שמעכשיו כל הצרות הסתיימו, השכינה לא תזוז מאיתנו והישועה מגיעה. אולם מה רבה ההפתעה שפתאום יש המון קשיים חדשים במדבר. אין מים, אין אוכל, צריך להילחם בעמלק ולעבור ניסיונות רבים. פתאום אנו מתחילים לחשוב שאולי כדאי לחזור למצרים. לחזור להשתעבד ליצר הרע שאליו התרגלנו.

ישנם אנשים רבים שעשו צעדים אמיצים ביותר, התמלאו באמונה והלכו נגד היצר כדי לצאת מהקיבעון שנמצאו בו. אבל לאחר שנטשו את כל ההרגלים ועזבו את כל מה שהכירו, הם גילו שהם הגיעו למדבר מלא בקשיים וניסיונות, ואז הגיעו לשלב מסוים שבו החליטו לחזור למצרים. רבים ניסו להתקרב להשם יתברך, אבל איפשהו נתקעו בדרך. הם חשבו שהכול יהיה ורוד ואז כשנתקלו בקשיים נסוגו לאחור וויתרו על החלומות והמטרות שרצו להשיג. הם הסכימו להתפשר על חיים לא אמתיים מתוך שעבוד רק כדי שלא יצטרכו להתאמץ ולהיאבק ביצרים.

את המסעות האלו אפשר לראות לא רק כמסע ארוך של כל החיים, אלא גם כהרבה מסעות קטנים שכל אדם עובר בפרטים הקטנים בחיים. אדם מקבל מן רצון עז להתחיל עסק חדש ואז הוא מתמלא באמונה והולך על כל הקופה. לאחר שהוא משקיע, הוא מגלה שיש קשיים רבים ומתחיל לחשוב שאולי כדאי לעזוב את הכל ולחזור לעבודה הקודמת עם המשכורת המועטת שאליה התרגל.

אדם מחליט ללמוד לנגן בכלי נגינה כלשהו מתוך רצון גדול להיות נגן מוכשר.

לאחר שהוא מתמלא באמונה הוא מגיע לקשיים וניסיונות רבים ואז עוזב את הכל מתוך מחשבה שהוא כישלון ואין לו סיכוי.

אדם רוצה להימנע מתאוות אכילה מופרזת ומחליט בלבו שהוא לא נוגע יותר באוכל משמין ולא בריא, אבל אז הוא מגלה שזה בכלל לא פשוט וכל מאכל שהוא רואה ומריח גורם לו לאבד את השכל ולהשתעבד בחזרה ליצר האכילה כדי למלא את תאוותו.

בכל תחום בחיינו עלינו לעבור מסע כזה. בהתחלה צריך אמונה שבכלל נוכל להתחיל את התהליך. לאחר מכן אנו צריכים להתמלא באמונה גדולה אפילו יותר כדי להתמיד ולהמשיך בדרך למרות הקשיים והניסיונות שבאים עלינו. זה לא פשוט בכלל לעבור את הניסיונות, אבל מי שזוכה לעבור את הקשיים, הופך להיות בנבחרת המנצחת.

צריך לדעת שכל הקשיים נמצאים רק בתחילת הדרך. כמו להתחיל לעבוד במקום חדש או להתרגל לסביבה חדשה. לאחר שמתרגלים לדרך החדשה, הכל הופך לפשוט יותר. תחשבו כמה קשה לילד קטן לזחול בהתחלה ולאחר מכן ללכת, תחשבו כמה קשה ללמוד נהיגה ולהשתלט על הכל בשיעור הנהיגה הראשון, תחשבו כמה קשה לשתות קפה עם כפית סוכר אחת פחות. אבל אחרי שמתרגלים לזה כבר לא מרגישים שום קושי.

אדם שרגיל לחצי כפית סוכר בקפה לא סובל, כי זה מה שהוא התרגל לאהוב. צריך להבין שכך אפשר להתרגל לכל דבר. אם נכניס לחיינו את הדברים הטובים והנכונים שאנו רוצים ושואפים אליהם, נוכל להתרגל אליהם ולהפוך אותם לחלק מהשגרה שלנו.

אנשים מגיעים למכשולים ופעמים רבות מרימים ידיים ונכנעים ליצרים, לתאוות או לכללים שאחרים החליטו בשבילם. אבל כדי להיות חופשיים ולצאת לחירות עלינו להתמלא באמונה גדולה ולהמשיך עוד ועוד עד שנזכה להגיע אל היעד. אפשר להשיג כל כך הרבה, אפשר לפרוח כל כך גבוה, רק צריך להיות עקשנים ודבקים במטרה.

מי שעובר את כל הניסיונות זוכה להגשים חלומות, לפרוץ גבולות והכי חשוב – הוא זוכה להיות בשליטה ולצאת מהשעבוד. הוא יכול לשלוט על היצרים שלו. מי שמתעקש להידבק בקדוש ברוך הוא בוודאי יזכה לזה. רק צריך לעבור את הקשיים הראשוניים ואז אנו מעלים את איכות חיינו לרמה אחרת לגמרי. שנזכה כולנו להידבק בהשם יתברך ולהגשים את כל המטרות שלנו לטובה.

השם לא בא בטרוניא עם בריותיו

לאחר שבני ישראל עברו את הים, הם הגיעו למרה והחלו להתלונן על חוסר במים לשתות. ואז השם יתברך עשה נס שמשה השליך עץ למים והם הפכו למתוקים. לאחר מכן הגיעו למדבר סין והחלו להתלונן בצורה קשה וחריפה יותר. עד כדי כך שהאשימו את משה ואהרן שהוציאו אותם ממצרים ולא נתנו להם להישאר שם. ואז השם יתברך שוב עושה להם נס ומוריד להם את המן.

ולכאורה הדבר תמוה מאוד, שהרי בכל פעם אחרת שבני ישראל התלוננו הדבר גרר לאחר מכן עונשים כבדים ומכות קשות. שהרי זה חוסר גדול באמונה וכפיות טובה נוראה. שיש מישהו שעושה להם טובה עצומה, שמוציא אותם מעבדות לחירות, ממוות לחיים, וכל זה בליווי של נסים עצומים וישועות גדולות, והם מתלוננים ומאשימים וגומלים רעה תחת טובה.

ועם כל זה, בפעמים האלו לא מצינו שהעם נענש על התלונות שלו. ואפילו להפך, שלאחר התלונות שלהם הם זכו לנסים עצומים. שבאותו מן היה אפשר לטעום טעם גן עדן בעולם הזה. ויוצא שכאילו קיבלו פרס עצום למרות כל התלונות שלהם, ושלא הקפידו עליהם כלל. ואם כן צריך למצוא את ההבדל שבין הפעמים האלו שלא נענשו לבין אותן פעמים שכן נענשו בעונשים כבדים בעקבות התלונות.

אם נתבונן ביחסים הורים וילדים לעניין חינוך הילדים, ובעיקר אם ההורים

קשים ותקיפים, אז ההורים דורשים מהילדים משמעת בכל מחיר. ואם הילדים לא שומעים לקולם, אז ההורים מענישים אותם עד שיחזרו למוטב.

אלא שכל זה קורה רק כאשר הילדים גדלים מעט. אבל כאשר הילדים הם תינוקות קטנים, אז כל זה לא שייך עדיין. גם אם הבן הקטן יעשה מעשי שטות, וגם אם לא יקשיב לאביו, מכל מקום הכל יתקבל ברחמנות וסלחנות יחסית. וגם אם צריך לתת עונש, העונש יהיה קל יחסית בהתאם למיקום של הבן.

וכאשר התינוקות בוכים ומתלוננים, אף אחד לא חושב עליהם ככפויי טובה. אף אחד לא חושב שהם גומלים רעה תחת טובה. ואדרבא, מיד כשהם בוכים כולם רצים כדי לעשות את רצונם ולהרגיע אותם. אבל כאשר יתבגרו, אותן פעולות ממש שהם עושים כעת לא יתקבלו בסלחנות. אדם מבוגר שבוכה כמו תינוק ומתלונן על אחרים שלא נותנים לו דברים שהוא רוצה הוא מפונק יתר על המידה וצריך לעבור קצת חינוך כדי להעריך את מה שעושים בשבילו.

וכך הדבר הופך למובן יותר אצל העם. שכאשר יצאו ממצרים, עדיין לא נגמלו מתחושת העבדות. ברגע אחד עזבו את כל ההרגלים שלהם ויצאו למדבר בלי לדעת כלום כמעט. הם היו מבולבלים ועדיין קצת בהלם מהשינוי. הם כמו ילדים קטנים שעדיין לא הבינו מי זה אבא שלהם שבשמיים וכיצד מתנהלים הדברים. אז איך אפשר להאשים אותם?

אלא שכל זה היה רק בהתחלה. אבל אי אפשר להמשיך להשתמש בתירוץ הזה שוב ושוב. לכן בפעמים הראשונות, מיד לאחר היציאה ממצרים, השם יתברך כביכול מעלים עין מהתלונות ואפילו נענה לבקשותיהם. אבל לאחר שהם כבר עוברים דרך ארוכה וכבר מיושבים בדעתם, אז כבר אין תירוצים ומשלמים על טעויות.

וכך היא דרך הנהגת העולם. שהקדוש ברוך הוא אינו בא בטרוניא עם בריותיו. הוא לא 'מחפש' אותם ולא רוצה לתפוס אותם בקלקלתם. הוא בוודאי לא רוצה להעניש ולגרום לנו לסבול ולהצטער. הוא אוהב אותנו ומבין את היצרים והמוגבלות

שלנו, ולא מבקש מאיתנו דברים שמעבר ליכולות שלנו.

אבל כאשר האדם עצמו כבר מוכן וראוי להתקדם לשלב הבא, ורק שהוא מתעצל ולא רוצה להתאמץ ולהשקיע בעשיית רצון השם, אז כבר נכנסים עונשים לתמונה שיעוררו אותו. אדם לא יכול לבוא בטענה שהוא לא למד תורה ולא הכיר את השם יתברך. כי היה עליו לעשות את ההשתדלות מצדו כדי ללמוד ולהכיר.

משמיים מזמנים לאדם ניסיונות רבים במהלך חייו, דרכם הוא יכול להתעלות. הוא לא צריך לקפוץ שלושים מדרגות ואף אחד לא מצפה ממנו למה שמצפים מאנשים אחרים ברמה רוחנית גבוהה יותר משלו. יתייחסו אליו בסלחנות בהתאם למקום שלו.

אבל מצד שני, כן יצפו וידרשו ממנו לעלות מדרגה אחת לרמה רוחנית גבוהה יותר מזו שהוא נמצא בה כעת. כך שהוא לא יכול להתעלם ולחשוב שאין לו שום מחויבות. משמיים ידאגו שהוא יתעלה במדרגות הקודש, בין אם זה יהיה מעצמו ובין אם זה יהיה בעל כורחו מתוך עונשים חס ושלום.

וזהי התשובה להרבה אנשים מבולבלים שמנסים להבין את דרך הנהגת השם. שמצד אחד יש אנשים שנלחצים מאוד, ששומעים על כל המצוות שעליהם לקיים למרות שלא הורגלו בהן, או על הנהגות ופרישות של גדולי ישראל, ואז חושבים שאין להם שום סיכוי. אז אותם אנשים צריכים לדעת שאף אחד לא ידרוש מהם את כל זה, אלא שכל אחד לפי מעלתו צריך להתקרב להשם יתברך מתוך המקום שלו ולעשות השתדלות לקיים את מה שביכולתו. לכן אין כלל ממה לפחד ולהילחץ.

אבל מצד שני יש אנשים רגועים מדי, שלוקחים את הזמן בטענות שהם עדיין לא בשלים וחושבים שיימלטו ממחויבות מתוך שלא למדו תורה ואינם יודעים כיצד לקיים הלכות וכו'. אז אותם אנשים צריכים לדעת שאמנם לא דורשים מהם להיות כמו משה רבינו, אבל בוודאי שדורשים מהם להתקדם ביחס לכלים שנתנו להם וביחס למקום הרוחני המיוחד שבו הם נמצאים. ואם הם נשארים להתנהג כמו תינוק שבוכה גם בגיל מבוגר יותר, אז כבר לא יתייחסו לזה בסלחנות.

וכך עלינו להתייחס לקדוש ברוך הוא. שמצד אחד עלינו להתפלל אליו ולדבר אליו ממש כמו בן שמדבר לאביו. הוא קרוב אלינו ורוצה בטובתנו. אבל מצד שני אסור ללכת עם זה רחוק ולפרוק יראת שמיים מעלינו, כי יש עניין באותה יראה, שהיא מזיזה אותנו ומביאה אותנו להתאמץ.

לכן הכל בנוי על העניין הזה של אהבה ויראה. שמוכרחים לעשות מתוך אהבה, אבל מוכרחים גם לשמור על יראה ופחד כדי להתרחק מעברות וטומאה. כך גם אנו אומרים בתפילה "אבינו מלכנו", שמצד אחד הוא אבינו ממש, אבל מצד שני אסור לאבד את היראה ולכן הוא מלכנו שאנו חייבים בכבודו וביראתו. וכך אנו מתחננים בראש השנה, אם כבנים ואם כעבדים. כי באמת שתי הבחינות שייכות אצלנו.

וזוהי עבודת השם שכל יהודי צריך לעבוד, שבלעדי זה העבודה אינה שלמה. שמצד אחד צריך את ה"שמאל דוחה", שאדם צריך גם לפחד, ללמוד על העונשים, לשמוע על גיהינום, לדעת שאין משוא פנים וכו'. אבל מצד שני צריך את ה"ימין מקרבת", שצריך לעשות את הכל בנועם ולדעת שהשם אוהב אותנו כמו אב וכל העונשים נועדו כדי להביא אותנו למקום טוב יותר ולהטיב לנו.

הקדוש ברוך הוא לא בא בטרוניא עם בריותיו בנוגע לדברים שמעבר ליכולות שלהם. הוא מתייחס בסלחנות ומראה המון אהבה. לא מחפש להכשיל ורוצה רק בטובתנו. אבל הוא כן דורש מאיתנו את הדברים המותאמים למקום הרוחני שלנו. כל אדם מוכרח להתקדם, לנסות להתעלות, להתקרב יותר לקדוש ברוך הוא, לקיים עוד מצוות, ללמוד עוד תורה ולעשות את כל מה שהוא כן יכול. ועל זה בוודאי שיבואו אליו בטענות אם יבחר להתעצל. שזהו תפקידו ולשם כך הגיע לעולם.

השם יתברך יזכה אותנו לעשות את עבודת השם בשלמות, מתוך אהבה ויראה, כך שנתעלה למקומות נשגבים ונתקרב אליו עוד ועוד.

פרשת המן – סגולה לפרנסה

בתוך פרשת בשלח מופיעה פרשת המן. ידוע שישנה סגולה נהדרת לפרנסה לקרוא את פרשת המן. אלא שצריך להבין מדוע הפרשה הזו כל כך מסוגלת לעזור לפרנסה טובה וקבלת שפע? מה מיוחד בקריאה של הפרשה הזו ואיך זה מועיל כדי לפתוח את שערי הפרנסה?

פרשת המן מחזקת אותנו באמונה, וככל שאדם מאמין יותר, כך פרנסתו ומזונותיו יגיעו אליו בפחות מאמץ גשמי. ישנם אנשים שמסוגלים לעבוד מהבוקר עד הערב בכל יום, ובכל זאת אינם מבינים לאן כל הכסף נעלם בלי שירגישו. לעומתם ישנם אנשים שעם מאמץ קטן ומשכורת נמוכה יכולים לקנות את כל מה שהם צריכים ועוד נשאר להם עודף. הכל תלוי במידת הביטחון והאמונה של האדם. פרשת המן מחדירה לנו את האמונה.

לכאורה זה נראה שהכול בא לבני ישראל במדבר בקלות, אבל האמת היא שהיה להם ניסיון עצום. מי מאיתנו היה יכול לעמוד בניסיון של לקיחת המן רק לאותו היום בלבד ולסמוך על הקדוש ברוך הוא שייתן לנו את פרנסתנו למחר? אנו רגילים לחסוך כספים, לדאוג לעתיד, לשמור מוצרי מזון בבית לפחות לשבוע ולדאוג לכסף זמין לשעת חירום.

בני ישראל נהגו אחרת: בכל יום היו יוצאים ללקט את המן, ולוקחים בדיוק את המידה המתאימה להם ולמשפחתם לאותו היום. מי שרוצה להשאיר קצת למחר מפסיד, כי הכל מעלה עובש.

לכולנו ברוך השם יש מספיק מזון להיום. אך האם זה מונע מאיתנו לעבוד קשה ולדאוג לעתיד? צריך אמונה ענקית לשם כך, כמו שהייתה לבני ישראל במדבר. לכן המן נקרא "לחם אמונה", כמו שנאמר בפסוק "מן הוא" שאלו בדיוק אותיות "אמונה".

לאחר שהם התרגלו לקבל את המן בכל בוקר וכל מה שנשאר מבאיש, פתאום

משה מודיע להם שבשבת העניינים עובדים אחרת. ביום שישי הם מקבלים מנה כפולה שאינה מבאישה ומספיקה גם לשבת. מי שלא שומר לשבת, לא מוצא את המן כשהוא בא ללקט אותו בבוקר. בני ישראל רואים את הנהגת הקדוש ברוך הוא בעיניהם. הם לא סומכים על הגשם שיבוא או על מנהל העבודה שייתן את המשכורת, אלא רק על חסדי השם יתברך. הם מקבלים את המשכורת שלהם ישירות מהקדוש ברוך הוא. כל הפרנסה והשפע מגיעים ישירות משמיים וכולם רואים את זה בעיניהם.

לכן הפרשה הזו מחדירה לנו אמונה וביטחון, וכך הופכת אותנו לראויים יותר לקבלת שפע גדול יותר. כשאנו קוראים את הפרשה, עלינו להתמלא באמונה שהפרנסה היא מלמעלה. רק בחסדיו נקבל את המשכורת בסוף החודש, ורק בעזרתו ירדו לנו גשמי ברכה. הפרנסה מגיעה מהקדוש ברוך הוא.

אמנם קריאת הפרשה מחדירה לנו אמונה, אבל מובן שככל שנתעמק בזה יותר, שנתבונן בדברים ונחדיר לעצמנו את האמונה, כך זה יעבוד בצורה חזקה יותר. אם אדם ייקח את העומק של פרשת המן ויכניס אותו לחייו, הביטחון שלו יעלה וכך הוא יוכל לזכות להשגחה פרטית בפרנסה שתביא לו שפע עצום.

במקום לסמוך על אנשים, על מקומות עבודה, על מצבים שאולי יגיעו או על שאר דברים גשמיים, נסמוך על השם יתברך. נבין שכולם מסביבנו כמו בובות ורק השם יתברך הוא שמפרנס אותנו. אמנם יש צינורות גשמיים שהשפע מגיע דרכם, אבל ברור לכולם שהצינורות הם רק כלים שמעבירים את מה שמכניסים לתוכם. ככל שנזכה לבטוח בקדוש ברוך הוא, כך נזכה לקבל ממנו שפע רב יותר, בצורה ישירה, ללא מתווכים וללא הפרעות בדרך.

וזוהי הסגולה הגדולה. שכאשר האדם קורא על אמונה ומכניס את הדברים אל לבו, אז הוא עצמו מתמלא אמונה. ואותה אמונה היא זו שמביאה לפרנסה. כאשר האדם בוטח בהשם יתברך, זה הצינור הטהור והזך ביותר לקבלת פרנסה בשפע.

השם יתברך יזכה אותנו לבטוח בו ולקבל שפע עצום, הן בגשמיות והן ברוחניות.

השם רופאנו – ברכת אשר יצר

מיד לאחר שבני ישראל יוצאים ממצרים וחוזים בנסים הגדולים על הים, הקדוש ברוך הוא נותן להם סגולה מיוחדת לרפואה. בדיוק בשיא האמונה, לאחר שראו את ההשגחה הפרטית, שחזו במו עיניהם את החוליים שניתנו במצרים, אז השם מזכיר להם שהוא זה שנותן חוליים על האדם והוא זה שמרפא. אם נשמע בקול השם ונלך בדרכו, הוא לא ישים עלינו את המחלות ששם במצרים, כי הוא השם רופאנו.

ובאמת אפשר להשתמש בסגולה העצומה הזו ולהתחזק באמונה שלמה שהשם יתברך הוא שמרפא ובכך להסיר מעלינו חוליים שונים ולהתרפא מכל חולי. אלא שכדי שהדבר יחלחל וייכנס אל לבנו ונוכל להאמין בזה בכל הלב, צריך להתמיד בחיזוק האמונה שהשם יתברך הוא הרופא שלנו. את כל זה אפשר לעשות בעזרת אמירת ברכת אשר יצר בכוונה מרובה.

ברכת "אשר יצר" היא אחת הברכות שנאמרות בתדירות גבוהה מאוד, כמה פעמים בכל יום. בכל פעם לאחר עשיית צרכים, בין גדולים ובין קטנים, אנו משבחים את השם יתברך על הנס העצום שמתחולל בתוך הגוף שלנו שלפעמים אנו שוכחים ממנו וקצת לוקחים אותו כמובן מאליו.

נס עצום יומיומי

כאשר אנו הולכים לבית הכיסא להתפנות, הדברים נראים לנו טבעיים ביותר, אבל אם ננסה להבין את התהליך שמתרחש, נגלה שקורה בתוך תוכנו דבר מדהים ומסובך ביותר, נס רפואי של ממש. כמו ניתוח קשה שאנו עוברים כמה פעמים בכל יום בלי להרגיש.

לגוף יש פתחים שונים. השם יתברך ברוב חסדיו מפליא לעשות ובדרך נס נותן חכמה במערכות הגוף להפריד בין הוויטמינים, הסוכרים, היסודות והחומרים הנצרכים לגוף לבין הפסולת. האוכל מתפרק לחומרים נצרכים לגוף וכל חומר

מוצא את מקומו במקום שזקוקים לו בגוף. ואת כל הפסולת, בדרך נס הגוף מוציא החוצה דרך נקביו. בצורה מופלאה רק הפסולת יוצאת בזמן שכל החומרים החיוניים לגוף נשארים בתוכו. אם ייסתם נקב אחד, הפסולת לא תוכל לצאת. ואם ייפתח נקב שלא צריך להיות, חומרים חיוניים לגוף יצאו החוצה. בכל אחד מהמקרים הללו אין לגוף אפשרות להתקיים.

כאשר יש צורך לא עלינו בניתוח, הדבר לא פשוט בכלל. מוכרחים לשמור על סטריליות וניקיון, לחטא היטב את האזור ולהישמר מזיהומים, וכל זה מלבד הסכנות שקיימות בניתוח עצמו. שהרי ברגע שישנו אזור פתוח בגוף, ישנה סכנה רצינית ובכל רגע האזור עלול להזדהם. תארו לכם שכל אחד מאיתנו נכנס מספר פעמים ביום לבית הכיסא וכלל לא מרגיש שבדרך נסית הגוף נפתח ומוציא את כל הפסולת והרעלים החוצה דרך הנקבים ממש כמו בניתוח.

יש לנו מערכת אוטומטית שמזכירה לנו שכעת אנו צריכים להתפנות ואז אנו הולכים בנחת לבית הכיסא ללא מאמץ מיוחד. בלי צורך בחיטוי או במיומנות מיוחדת מצדנו, בלי לעשות חתכים, בלי מנתח צמוד, בלי הרדמה, בלי כאבים עצומים, בלי מכונה משוכללת שתפריד את הפסולת, בלי הכנות מיוחדות, הכל בצורה טבעית, פשוטה ונוחה, עד כדי כך שאנו אפילו לא עוצרים לרגע לחשוב שיש כאן משהו מופלא מעבר להשגתנו.

על התהליך המדהים הזה בוודאי שראוי לתת שבח לבורא העולם. הוא ברא לנו גוף מושלם עם מערכות מופלאות שמתפקדות היטב ללא חיבור לחברת החשמל או שימוש בסוללות. גוף שפועל כאילו מעצמו ועושה כל מה שצריך בצורה מתוחכמת, כאילו בדרך טבע ובצורה שגרתית. גם אם נודה לקדוש ברוך הוא במשך כל החיים שלנו רק על העניין הזה, זה עדיין לא יספיק. המעט שאנו יכולים לעשות הוא לפחות להעריך ולשבח, כדי לא לקחת את הדברים כמובנים מאליהם.

סגולה לבריאות ורפואה

ברכת אשר יצר בכוונה אמתית היא סגולה ידועה ומפורסמת לשמירה על בריאות טובה. אפשר גם להבין את ההיגיון שבעניין,

שהרי אם נבחר להאמין שכל הגוף שלנו פועל בדרך טבע שגרתית, אז בטבע ישנם גם חיידקים, מחלות, וירוסים ושאר מזיקים. בדרך הטבע ישנם רופאים ותרופות, מאכלים לא בריאים וגורמים שונים מעכבים ומטרידים שקשה לדמיין את החיים בלעדיהם. אבל כל זה רק בדרך הטבע, בדרך מופלאה וניסית שאותה מנהיג הקדוש ברוך הוא אפשר להימנע מכל זה בדרך נס.

כאשר אנו מברכים את ברכת אשר יצר בכוונה, אנו מתבוננים בנסים הגלויים שהשם יתברך עושה לנו. אנו מבינים שהוא זה שמכוון אותנו בדרך, הוא הרופא שלנו, הוא המהנדס של הגוף והוא זה שמפעיל את כל התהליכים בגוף שלנו ומנהל את הכל בכל רגע. לכן ברור שאין לו שום בעיה להסיר את כל המחלות והמזיקים מעלינו ולא לתת להם להיכנס אל הגוף להחליש אותנו.

ככל שנצליח לומר את ברכת אשר יצר בכוונה גדולה, כך הדבר יוכל להשפיע לחיזוק האמונה שלנו שהשם יתברך הוא הרופא שלנו. אותה אמונה תחבר אותנו אל שפע גדול של רפואה ובריאות שהשם יתברך שומר במיוחד בשבילנו. כל המחלות מגיעות רק מהקדוש ברוך הוא, כפי שהוא שם אותן במצרים. אם נתחזק באמונה ונלך בדרכיו, הוא יראה לנו שהוא השם רופאנו.

לכן נתחזק לומר את ברכת אשר יצר בכוונה גדולה. נשבח את השם יתברך על הנסים המופלאים שעושה לנו בכל רגע, וכך נזכה להתחבר למציאות נסית של רפואה שלמה ללא חולי. וזוהי הסגולה הגדולה שכאשר אומרים את הדברים בכוונה ומכניסים אותם אל הלב, אז אפשר לזכות לרפואה נסית ממש.

הלכות עיקריות שחשוב לדעת

בכל פעם שאנו עושים צרכים, בין גדולים ובין קטנים, ואפילו שיצאה רק טיפה אחת, לאחר שאנו נוטלים את הידיים ומנגבים, יש לברך את ברכת אשר יצר.

ראוי להתבונן בנסים המופלאים שעושה לנו השם יתברך ולברך את הברכה מתוך כוונה.

לא מוכרחים ליטול את הידיים בכלי, למרות שיש בזה עניין. הנטילה היא לסירוגין, ימין, שמאל, ימין, שמאל, ימין, שמאל. שלש פעמים על כל יד כאשר שופכים מים על יד ימין תחילה. גם אם לא עושים נטילה מכלי, טוב להעביר שלש פעמים כל יד לסירוגין תחת הברז.

אם אפשר, טוב לקרוא את הברכה מתוך הכתוב (הברכה נמצאת בתחילת רוב הסידורים בברכות השחר) ולכוון במלים. יחד עם זאת, טוב ללמוד את הברכה בעל פה כך שנוכל לברך אותה גם כשאנו נמצאים במקומות בהם אין לנו אפשרות לקרוא מתוך סידור.

צריך לומר את הברכה בדיבור ולא מספיק להרהר בלב (כי זה ספק אם אנו יוצאים כך ידי חובה). עם זאת, אם קרה שהרהרנו בלב את הברכה, אין לחזור לומר אותה בפה (כי יתכן שכבר יצאנו ידי חובה בהרהור ואז זו תהיה ברכה לבטלה חס ושלום).

אם קרה ששכחנו לברך, אפשר לברך כל עוד לא עברו שבעים ושתיים דקות. לאחר שבעים ושתיים דקות כבר אי אפשר לברך על אותה הפעם. אם יצא ששכחנו לברך ולאחר מכן שוב חזרנו לעשות צרכים פעם נוספת, מברכים רק ברכה אחת על שתי הפעמים.

כדאי לכל אחד להתרגל לומר את ברכת אשר יצר מיד לאחר היציאה מבית הכיסא, ולא לחכות לברך לאחר זמן. כיוון שהמציאות מראה שיש הרבה יצר הרע שגורם לנו לשכוח לברך ואחר כך כשנזכרים נכנסים להרבה ספיקות אם אפשר לברך או לא. לכן טוב להרגיל עצמנו לברך מיד ללא שיהוי כלל.

בזכות הברכה החשובה הזו בכוונה, בשמחה ובהודיה, נזכה בע"ה לבריאות טובה ואיתנה לעבודת השם ולרפואה שלמה לכל חולי עמו ישראל.

טו בשבט

מדוע האילנות צריכים חג משלהם?

ט"ו בשבט זהו ראש השנה לאילנות כפי שמוזכר במשנה. כמו כל ראש שנה הוא מסמל התחלה חדשה. אלא שבוודאי לא מדובר על חגיגות יום הולדת ומסיבות לעצים שבחוץ, כי ברור לכולנו שהמשנה לא הזכירה את עניין ראש השנה בשביל האילנות עצמם. אלא שהאדם הוא עץ השדה, ומתוך הצמיחה שבטבע אנו יכולים ללמוד הרבה על החיים שלנו.

שנת המעשר לפירות מתחילה בט"ו בשבט, את שנות הערלה ברוב המקרים סופרים עד לט"ו בשבט וכך כל הקשור בהלכה לעצים ופירותיהם מתחיל ומסתיים בט"ו בשבט. אך מעבר להלכות השונות, אפשר להתחבר גם להארה שיש ליום הזה ולנצל אותה להתעלות רוחנית.

בט"ו בשבט אפשר לצאת לטבע ופשוט להתבונן. אפשר ללמוד כל כך הרבה מהטבע ומהעצים. נאמר בתורה: "כי האדם עץ השדה", כי ישנו דמיון רב בינינו לבין העצים ואפשר ללמוד מהם הרבה על עצמנו ועל פנימיותנו. אפשר לראות איך העצים מושפעים מהסביבה שלהם, איך כדי לצמוח גבוה הם חייבים שורשים חזקים, איך הם נותנים פירות לאחר מעט טיפול והשקיה וכו'. גם אנחנו בנויים בצורה דומה מאוד לזו ויכולים ללמוד מזה המון.

מי שיתבונן היטב, יוכל לראות את נסי הקדוש ברוך הוא בתוך האילן. אותה חתיכת עץ קשה יכולה להוציא בדרך פלאית פירות עסיסיים וצבעוניים עם טעמים משובחים. זה נראה לנו כמובן מאליו, אך זה בכלל לא פשוט שפתאום יצאו פירות מלאי ויטמינים ואנרגיה המתאימים לאכילה בדיוק בשבילנו מתוך עץ. לאחר שהפרי נרקב, אפשר לראות את תחיית המתים, איך שמתוך הגרעין הרקוב והמסריח צומח לו עץ חדש שעתיד להביא עוד פירות רבים. כך אפשר להסתכל על האילנות, להתבונן

וללמוד דרכם על החיים שלנו.

תיקון והתחדשות

ט"ו בשבט מסמל זמן של פריחה והתחדשות. זמן שבו אפשר לפתוח דף חדש ולהתחיל מחדש. הרי האילנות בטבע הם לא בריאה חדשה כלשהי, אלא תיקון של דבר שהיה כבר קיים לפני כן. הזרעים של הצמח אינם שווים אפילו פרוטה, וכאשר מכניסים אותם באדמה הם נרקבים ומסריחים ואין להם ערך כלל. אבל אז אפשר לראות בעיניים את נס תחיית המתים, איך שמתוך גרעין רקוב חסר ערך צומח לו עץ יפהפה ומתחדש.

פתאום אותו עץ, שהוא בעצם אותו גרעין רקוב שהיה באדמה, מוציא פירות, נותן צל, מספק חומר גלם לבניית דברים שונים וצומח וגדל עוד ועוד. וכל זה היה גלום בתוך זרע קטן וחסר ערך שבכל יום אנו משליכים לפח רבים כמוהו.

בדיוק בתקופה הזו של הפריחה, אנו יכולים לקחת את עצמנו בידיים, ולהחליט שכמו האילנות גם אנחנו רוצים להתחיל מחדש. גם אנחנו רוצים להשליך את כל המטען השלילי שאנחנו סוחבים איתנו לכל מקום, לעזוב את הכל ולצמוח מחדש.

את כל חרטות העבר אנו יכולים לקבור באדמה. אלא שלא נתנתק מהעבר עצמו, כי אחרי הכל העבר שלנו הוא חלק מאיתנו והוא שהביא אותנו למקום בו אנו נמצאים היום. הרי ללא אותו זרע ואדמה לחה שהבאנו מהעבר שלנו, לא היינו יכולים לפרוץ ולצמוח כצמח רענן.

וכך עלינו לנהוג בכל הדברים השליליים שאנו סוחבים איתנו מהעבר. אפשר לקבור אותם, לתת להם להירקב ואז לצמוח מתוכם. כל הדברים הלא טובים בחיינו הגיעו כדי שנצליח לצמוח מתוכם. הם הופכים להיות הבסיס והדשן שמביא אותנו לפרוח.

אנשים לפעמים אוהבים להיתקע בעבר. לאחוז בדברים שחלפו כבר מזמן ואין להם שום משמעות. וכך הם נשארים בחרטות, בשנאה, בכעס, בעצבות ובסערת רגשות על כל מה שהתרחש. ובאמת אין לזה שום טעם. מה שהיה כבר נגמר,

והכל היה לטובה, כדי להביא אותנו אל המקום שבו אנו נמצאים כעת, כדי שמתוכו נוכל לצמוח ולשגשג.

כל הכישלונות של האדם הם שהביאו אותו להצלחה שלו. בלי רע לא קיים מושג כזה טוב. אז בוודאי שאדם לא צריך לאהוב דברים לא טובים, ובוודאי שצריך לשאוף שיהיה רק טוב. אבל דווקא מתוך הדברים הלא טובים שכבר חווינו, אנו יכולים לצמוח גבוה יותר ולהגיע למקומות טובים יותר.

תמיד יש חושך לפני הגאולה. וכמו שבסיפור יציאת מצרים, שהדברים שם היו לא פשוטים בכלל. היה בזה עניין גדול, אלא שלא צריך להיאחז שם, אלא לעבור את הדברים ולהאמין באמונה שלמה בגאולה.

יש באפשרותנו להתחיל דף חדש ולתקן את כל הקלקולים. לתקן את מה שנרקב ולצמוח בצורה מחודשת וטובה יותר. להצמיח עץ שלם שמצמיח פירות טעימים מתוך הריקבון של העבר.

לא פלא שהתקופה שאנו נמצאים בה היא ימי השובבי"ם, שידוע שזהו זמן מסוגל לתיקון הנשמה. שהרי זה מה שמסמל ט"ו בשבט, לתקן ולצמוח מתוך העוונות והריקבון, מתוך ההרגלים הרעים והחטאים, לצאת מתוך הקבר באדמה ולקום לתחייה מחדש עם כוחות גדולים עוד יותר.

אסור לנו לחשוב שאנו חסרי ערך, שהרי לכולנו פוטנציאל לצמיחה אדירה, גם אם כרגע אנו לא רואים את הדברים והכל חבוי בתוכנו. גם לאחר כל העוונות והחטאים, גם לאחר כל הנפילות, תמיד יש אפשרות לבחור לצמוח מחדש, ואפשר להגיע לגבהים עצומים.

לא פלא גם שפרשיות השבוע של ימי השובבי"ם מדברים בדיוק על הנושא הזה. שובבי"ם זה ראשי תיבות של פרשיות השבוע שמות, וארא, בא, בשלח, יתרו ומשפטים. רצף הפרשיות הזה מתאר את סיפור לידתו של עם ישראל מתוך הריקנות בשיא הטומאה ובשפל המדרגה במצרים. החל מפרשת שמות שם מתחיל השעבוד במצרים, לאחר מכן עשר המכות, יציאת מצרים וקריעת ים סוף, ועד לקבלת התורה וגם קבלת החוקים והמשפטים שלה עם דקדוקי ההלכות,

ששם כבר צמחנו והוגדרנו כעם ישראל. מתוך עבדים מיואשים במצרים, חסרי ערך וללא שאיפות, צמחנו להיות העם הנבחר.

לפעמים נראה לנו שהכול שחור, שאין שום סיכוי, שחס ושלום אולי כבר אין ברירה אלא להתייאש. אבל צריך לדעת שאסור להתייאש, כי מתוך כל מצב אפשר לתקן. ממש כמו תחיית המתים, כמו צמח שצומח לו מגרעין שנרקב באדמה, כמו עם ישראל שצמח מתוך הריקבון והשממה מתוך התחתית של התחתית בתוך מ"ט שערי טומאה של מצרים.

לא משנה כמה המצב נראה גרוע, ואדרבה, ככל שהוא גרוע יותר, כך הפוטנציאל של הצמיחה שלנו מתוכו גדול יותר. כמו קפיץ שככל שמכווצים אותו ומורידים אותו למטה, כך הוא יקפוץ גבוה יותר למעלה. כמו גרעין שדווקא בשיא הריקבון הוא בפוטנציאל הצמיחה הגבוה ביותר. כמו פסולת שככל שהיא מסריחה היא הופכת לדשן טוב יותר שיכול להצמיח. אין דבר כזה "מקרה אבוד" כפי שאנחנו מגדירים את עצמנו לפעמים, הכל פתוח ותמיד אפשר לתקן.

התקופה הזו של ט"ו בשבט צריכה להאיר לנו תקווה. זה הזמן לאזור כוחות ולהתחדש. להתחיל מחדש ולאסוף את השברים בחיינו. לקחת את כל הקלקולים והעיוותים בחיים ולהפוך אותם לאבני הבנין של החיים החדשים שלנו. מתוך חטאי העבר נוכל לצמוח. מתוך הקשיים והייסורים נוכל לבנות את העתיד. מתוך כל ההפרעות נזכה לתקן ולחיות בצורה טובה הרבה יותר. דווקא מתוך הכישלונות מגיע הניצחון האמתי.

יום ט"ו בשבט מביא אותנו להתבוננות עמוקה ופנימית בנסים הגלויים המוחבאים בתוך הטבע הפלאי. שנזכה בע"ה לצמיחה גבוהה וטובה, עם שורשים מוצקים וחזקים שישמרו עלינו יציבים ואיתנים עם פריחה תמידית. השם יתברך יזכה אותנו להתחדש, לתקן, לצמוח, ללבלב ולהתמלא בהרבה פירות טובים ומתוקים שיאירו את חיינו.

הלכות תרומות ומעשרות

טו בשבט זהו ראש השנה לאילנות. זה אומר שהחל מטו' בשבט מתחילים למנות שנה חדשה לתרומות ומעשרות ולעניין ערלה. יהודים רבים לא מכירים את ההלכות השונות הנוגעות לזה ולכן החלטנו לרכז את הדברים העיקריים שחשוב מאוד לדעת. ראוי לכל יהודי ללמוד ולדעת את הדברים כדי לא להיכשל באיסורים השונים באכילת פירות וגידולים שונים.

ערלה

כאשר נוטעים עץ פרי למאכל, צריך למנות שלוש שנים, וכל הפירות שהעץ נותן במשך שלוש השנים האלו אסורים במאכל ובכל סוג של הנאה ונקראים "ערלה". את שנות הערלה מחשבים לפי כללים מסוימים שמושפעים מתאריך הנטיעה ואלו הכללים:

<u>א. אם נוטעים את האילן לאחר ט'ו בשבט ועד לט'ו באב</u>, אז ארבעים וארבעה הימים האלו של סוף השנה נחשבים כשנה ראשונה (ארבעה עשר יום לקליטה באדמה ועוד שלושים יום שנחשבים כשנה). לאחר מכן צריך למנות עוד שנתיים שלמות ולאחר מכן ממתינים לט"ו בשבט שהוא ראש השנה לאילנות. כל הפירות שחנטו עד לט"ו בשבט הם ערלה, אך כל הפירות שיחנטו לאחר מכן יהיו מותרים באכילה.

<u>ב. אם נוטעים את האילן לאחר ט'ו באב ועד לראש השנה</u>, אז הימים האלו אינם נחשבים לשנה וצריך לחכות לראש השנה ולמנות שלוש שנים שלמות, וכך כל הפירות שיחנטו לאחר ראש השנה שלאחר שלוש השנים יהיו מותרים באכילה (ולא צריך לחכות לט"ו בשבט במקרה הזה).

<u>ג. אם נוטעים את האילן לאחר ראש השנה ולפני ט'ו בשבט</u>, אז צריך למנות ארבעה עשר יום לקליטת האילן באדמה, ולאחר מכן מונים שלוש שנים שלמות

עד לאותו התאריך בדיוק (ויש מחמירים להמתין עד לט"ו בשבט שלאחר השנה השלישית) וכל הפירות שיחנטו לאחר מכן יהיו מותרים באכילה.

מעט לפני הזמן שהפירות יהיו מותרים באכילה (לפני ט"ו בשבט או ראש השנה, תלוי בזמן הנטיעה) ראוי לעבור על עצי הפרי ולהוריד את כל הפריחות שנפתחו כדי שלא יתערבבו פירות הערלה עם הפירות שיהיו מותרים. שהרי כל הפירות שחנטו לפני סיום שנות הערלה אסורים לעולם גם אם המשיכו לגדול ונקטפו לאחר מכן. לכן רצוי להוריד מהעץ את כל פירות הערלה האסורים כדי שאף אחד לא ייכשל בטעות.

דיני ערלה נוהגים בכל העולם, גם בחו"ל.

גם עצים הגדלים בעציצים חייבים בערלה.

אם מעבירים אילן קיים ממקום למקום, צריך למנות שנות ערלה מחדש מרגע הנטיעה במקום החדש. אך אם העבירו את האילן ביחד עם האדמה שבה הוא נטוע ויכול להתקיים בה כמו שהוא (ללא תוספת אדמה, כמו למשל שקיות פלסטיק מלאות באדמה במשתלות או עציצים שבהם אפשר להתקיים גם ללא נטיעה במקום החדש) אפשר למנות את שנות הערלה מרגע הנטיעה הראשונה (כאשר יודעים את זמן הנטיעה כמובן). וצריך במקרה כזה להעביר את השתילים בעציצים נקובים או שקיות נקובות כדי שיהיו נחשבים ליונקים מהקרקע.

נטע רבעי וחילול מעשרות

לאחר שלוש שנות הערלה, הפירות שחנטו בשנה הרביעית לנטיעה נקראים "נטע רבעי" ואותם היו מעלים לירושלים בזמן בית המקדש והיו אוכלים אותם בירושלים בקדושה. היום שאין אפשרות כזו, צריך לפדות את הפירות בשווה פרוטה. לאחר הפדיון הפירות של רבעי מותרים באכילה מיד ואין צורך בהפרשת תרומות ומעשרות.

<u>פדיון מעשר שני או נטע רבעי:</u> כדי לפדות פירות שיש בהם קדושה כדי שיהיה אפשר לאכלם לוקחים דבר השווה פרוטה כמו מטבע בעל ערך של פרוטה, פרי או כף סוכר (הערך של פרוטה משתנה מזמן לזמן וצריך לבדוק את השווי, בדרך

כלל הוא נע בסביבות עשר אגורות פחות או יותר), ועל פי נוסח שמופיע בסידורים מברכים על פדיון רבעי (ואם לא בטוחים אם צריך פדיון אומרים את הנוסח בלי ברכה) ובכך מעבירים את הקדושה שבפרות לאותו שווה פרוטה.

יוצא בסופו של דבר שהפירות הופכים להיות מחוללים (של חול, שאין בהם קודש) ואותו דבר שווה פרוטה שלקחנו מכיל את הקדושה שבאה מהפירות ולכן אסור להשתמש בו לשום דבר וצריך לאבד אותו מהעולם (לפזר את הסוכר ברוח או להשמיד את המטבע).

אפשר לקחת מטבע בעל ערך גבוה יותר (למשל שקל או חמישה שקלים) ולחלל עליו מספר פעמים (למשל אם השווי של שווה פרוטה הוא עשר אגורות, אז ניתן לחלל עשר פעמים במטבע של שקל או חמישים פעמים במטבע של חמישה שקלים). לאחר הפדיון הראשון אסור להשתמש במטבע ולכן צריך לשמור לו מקום מיוחד שאף אחד לא ישתמש בו בטעות.

לאחר שהמטבע מתמלא, אפשר לחלל אותו על שווה פרוטה במטבע אחר (או על פרי או כף סוכר ששווים פרוטה שאותם נאבד מהעולם לאחר החילול). כפי שחיללנו את הפירות והעברנו את קדושתם למטבע, כך אפשר להעביר את הקדושה שלו למקום אחר. בצורה כזו המטבע הראשון חוזר להיות מטבע רגיל שאפשר להשתמש בו וכל הקדושה עוברת לשווה פרוטה במטבע השני.

כך אפשר לקחת שני מטבעות ובכל פעם שהאחד מתחיל להתמלא, מחללים אותו על שווה פרוטה במטבע השני, וכך ממלאים את המטבע השני בחילולים נוספים ולבסוף מחללים אותו בחזרה על שווה פרוטה במטבע הראשון. חשוב לעקוב אחרי מספר החילולים, שאם יש כבר כמות חילולים שמצטברים לסכום של המטבע, אז לא ניתן לעשות עוד חילולים באותו מטבע.

תרומות ומעשרות

כל דבר הגדל בקרקע של ישראל שלא הופרשו ממנו תרומות ומעשרות נקרא '**טבל**' ואסור באכילה. פירות, ירקות, תבואה, קטניות וכל גידולי קרקע. חייבים להפריש מאותם גידולים תרומות ומעשרות ורק לאחר מכן יהיו מותרים באכילה.

אם לא ידוע אם הפרישו תרומות ומעשרות על הפירות או לא, אז הפירות נקראים **'דמאי'**. במקרה כזה צריך להפריש תרומות ומעשרות מספק (כי אולי לא הפרישו והפירות אסורים באכילה), אך אסור לברך על ההפרשה (כי אולי כן הפרישו ואז הברכה תהיה לבטלה). הדבר מצוי מאוד בפירות וירקות שקונים מהשוק ולא יודעים אם הפרישו מהם תרומות ומעשרות, או בפירות שמקבלים ממישהו במתנה וכל מקרה אחר בו אין פיקוח הלכתי.

ישנם חמישה סוגי תרומות ומעשרות שצריך להפריש והם תרומה גדולה, מעשר ראשון, תרומת מעשר, מעשר שני ומעשר עני. ננסה להבין כל אחד מהסוגים ולבסוף נראה כיצד יש לנהוג היום בצורה מעשית.

<u>תרומה גדולה</u> היא תרומה שמפרישים לכהן והוא אוכל אותה בטהרה. היום שכולנו טמאי מתים ואין אפשרות לאכול בטהרה צריך לבער אותה. השיעור של תרומה גדולה הוא כלשהו, כך שגם חתיכה קטנה של תרומה פוטרת כמות גדולה של פרי.

<u>מעשר ראשון</u> הוא מעשר (אחד מתוך עשר, כלומר עשירית) שניתן ללויים ואין בו קדושה כך שאפשר לאכול אותו גם בזמן הזה בטומאה. את המעשר הזה צריך לתת ללוי כלשהו, וכמובן אם יש לוי שהוא גם בן תורה זוכים בזה למצווה כפולה שגם מפרנסים תלמיד חכם שזכות תורתו תגן עלינו. אם קשה לתת ללוי את הפירות והירקות עצמם, אפשר לתת לו סכום כסף בשווי אותם ירקות ופירות של מעשר, ואז את פירות המעשר אנו יכולים לאכול בעצמנו.

<u>תרומת מעשר</u> היא תרומה לכהן שמפריש הלוי מתוך המעשר ראשון שניתן לו. הוא מפריש עשירית ממה שניתן לו וכך יוצא שזה שיעור עשירית מעשירית מכלל הפירות שהיו בתחילה, יוצא שתרומת מעשר זה אחד ממאה מהפירות המקוריים שהיו.

לצורך דוגמה, אם היו לנו מאה תפוחים, אז צריך לתת ללוי מעשר ראשון עשרה תפוחים (עשר אחוז), ואז הלוי צריך לתת לכהן עשירית (עשר אחוז) מתוך העשר שיש לו שזה תפוח אחד. יוצא שזה אחד מתוך מאה שהיו בתחילה. גם

תרומת מעשר צריך הכהן לאכול בטהרה ולכן היום אין אפשרות כזו וצריך לבער אותה.

מעשר שני הוא מעשר (אחד מעשר) שניתן בשנים א', ב', ד', ה' לשמיטה. בעל הפירות עצמו יכול לאכול את המעשר, רק שצריך לאכלו בירושלים בקדושה. היום שאין אפשרות לאכול בקדושה, אפשר לפדות את המעשר בשווה פרוטה (מטבע או פרי ששווה סכום כסף של פרוטה, כפי שהוזכר קודם לעניין "נטע רבעי") וכך מעבירים את הקדושה בפירות לאותו מטבע והפירות הופכים לחולין כך שאפשר לאכול אותם גם בטומאה. לאחר מכן צריך לאבד מהעולם את אותו מטבע או פרי שווה פרוטה כיוון שאסור ליהנות ממנו.

מעשר עני הוא מעשר (אחד מתוך עשר) שניתן בשנים ג', ו' לשמיטה (במקום מעשר שני). את המעשר עני צריך לתת לעניי ישראל ואין בו קדושה כך שאפשר לאכול גם היום בטומאה. וכמו מעשר ראשון ללוי, גם כאן אפשר לתת את שווי הפירות ולא מוכרחים לתת לעניים את הפירות עצמם.

כללים בהפרשת תרומות ומעשרות

לא מפרישים ממין אחד על מין אחר. ולמשל אם יש עגבניות ומלפפונים, אז צריך להפריש תרומות ומעשרות מהעגבניות לחוד ומהמלפפונים לחוד. אמנם בנוסח שאומרים אפשר להפריש כמה ביחד, אבל לעניין השיעור שצריך לעשר, צריך לעשר מכל מין בפני עצמו את הכמות הנדרשת.

ראש השנה למעשרות לתבואה ולירקות הוא א' תשרי. ראש השנה לפירות האילן הוא טו' בשבט. יוצא מזה שאם מלקטים ירקות לפני ראש השנה, הם חייבים במעשרות של אותה שנה שעברה (לעניין מעשר שני או מעשר עני), ואם מלקטים לאחר ראש השנה, אז חייבים במעשרות של השנה החדשה.

לעניין הירקות קובעים את השנה לפי זמן הלקיטה, אך בפירות הולכים לפי החניטה (חוץ מאתרוג שהולך לפי הלקיטה) ולכן פירות שחנטו לפני טו' בשבט עדיין שייכים לשנה הקודמת (גם אם קוטפים אותם לאחר מכן), ורק אלו שחנטו לאחר טו' בשבט שייכים לשנה החדשה.

לא מפרישים מעשרות משנה אחת על השנייה, כך שאם חלק מהפירות חנטו לפני טו' בשבט וחלק לאחר טו' בשבט, אי אפשר לקחת מהפירות האלו מעשר על הפירות האחרים, אלא עורכים מעשר נפרד לאלו שחנטו לפני טו' בשבט ומעשר נפרד לאלו שחנטו לאחר טו' בשבט. כך גם בלקיטה של ירקות צריך מעשר נפרד לאלו שנלקטו לפני ראש השנה ומעשר נפרד לאלו שנלקטו לאחר ראש השנה.

בשנה השביעית שהיא שנת שמיטה צריך להפקיר את פירות השדה כך שכל יהודי יוכל לקחת ולאכול מהם. כאשר מפקירים את הפירות כראוי, הם פטורים מתרומות ומעשרות לגמרי. גם את שנת השמיטה מחשבים מראש השנה על פי זמן הלקיטה בירקות, ובפירות האילן מחשבים מטו' בשבט על פי זמן החנטה.

הפרשת תרומות ומעשרות – הלכה למעשה

ברוב הסידורים אפשר למצוא את הנוסח להפרשת תרומות ומעשרות. ישנם הרבה נוסחים שונים וזה משתנה מסידור לסידור, אבל הרעיון בכולם הוא זהה. הנוסח קשה להבנה למי שלא מכיר את הדברים ולכן ראוי ללמוד את הנושא לפני כן כדי להבין מה אנחנו אומרים.

<u>הלכה למעשה</u>: אנו שוקלים את הפירות או הירקות ולוקחים בידינו מעט יותר מאחד חלקי מאה מהמשקל הכולל. כך למשל אם יש לנו ק"ג אחד של עגבניות (שזהו אלף גרם), אז לוקחים חתיכה של מעט יותר מחלק אחד ממאה, כלומר עשר גרם ועוד מעט (למשל עשר וחצי או אחת עשרה גרם סה"כ).

החלק האחד ממאה יהיה תרומת מעשר (שזה עשירית לכהן מתוך העשירית שנותנים ללוי), והמעט הנוסף יהיה התרומה הגדולה (שכל שיעור מועט פוטר את הכל). אלא שצריך לעשות את ההפרשה לפי הסדר ולכן התרומה הגדולה קודמת, לאחר מכן מעשר ראשון ורק אז תרומת מעשר. לכן אנו אומרים בנוסח שהאחד ממאה (שזה תרומת המעשר) יישאר בינתיים טבל והחלק הנותר יהיה תרומה גדולה.

מציינים צד כלשהו (צפון, דרום) כדי להבדיל חלק מסוים מהשאר. הצד לא משנה, העיקר שנאמר את זה כדי להגדיר צד כלשהו. וצריך לשים לב לא להגדיר

שני עניינים שונים באותו צד. וכמו למשל שאם הגדרנו את צד צפון למעשר ראשון, לא נוכל להגדיר אותו גם למעשר שני או מעשר עני וכו'. ובסידורים כבר מובא הנוסח ואפשר פשוט לעקוב ולומר את הנוסח עם הצדדים שמוגדרים שם.

לפני שאומרים את הנוסח הנ"ל צריך לברך ש"ציוונו להפריש תרומות ומעשרות" אם הפירות הם טבל ודאי. שאנו יודעים בוודאות שהם חייבים במעשר ואף אחד לא הפריש עליהם תרומות ומעשרות. אך אם יש ספק כלשהו (דמאי, פירות מהשוק וכו'), אז מבצעים את הפרשת התרומות והמעשרות ללא ברכה.

לאחר שסיימנו עם התרומה הגדולה, נשאר בידינו האחד ממאה שנותר טבל. אנו אומרים שאנו מצרפים אותו ביחד עם עוד תשעה חלקים כמוהו מכלל הפירות שנמצאים על השולחן (אחד חלקי מאה ביד ועוד תשעה חלקי מאה בפירות על השולחן, סה"כ עשירית) וזה מעשר ראשון שצריך להינתן ללוי. לא צריך לקחת את המעשר הזה, אלא מספיק לומר בפה ולתת צד כלשהו כדי להגדיר אותו.

מתוך המעשר הראשון ללוי, ישנו האחד ממאה שבידינו שהוא תרומת מעשר. את מה שבידינו (תרומה גדולה ותרומת מעשר) אנו שמים בצד שלא יתערב עם השאר כיוון שהוא אסור בהנאה מתוך הקדושה שהוא קיבל, כיוון שהוא מיועד לכהן לאכילה בקדושה. לכן שומרים עליו בצד ולאחר הפרשת התרומות ומעשרות צריך לאבד אותו (אפשר לשרוף או לקשור בשתי שקיות ולזרוק לפח).

לאחר מכן נשאר לנו מעשר אחד נוסף שהוא משתנה לפי השנים שאותן מחשבים לפי שנת השמיטה. בשנים א',ב',ד',ה' לשמיטה צריך להפריש מעשר שני. בשנה השלישית והשישית לשמיטה צריך להפריש מעשר עני במקום. חשבון השנים מתחיל בראש השנה לעניין לקיטת הירקות ומתחיל בטו' בשבט לעניין חנטת הפירות. לדוגמה, בירק שלקטנו בסוף השנה השנייה לשמיטה צריך לעשות מעשר שני. אך בירק שלקטנו כמה ימים לאחר מכן לאחר ראש השנה של השנה השלישית לשמיטה צריך לעשות מעשר עני. בפרי שחנט בשנה השלישית לפני טו' בשבט (גם אם קטפנו אותו מהעץ לאחר טו' בשבט) צריך לעשות מעשר שני עדין כמו בשנה השנייה, כיוון שרק לאחר טו' בשבט מתחילה שנת המעשר של הפרי ואז מתחילה השנה השלישית לפירות.

אם יודעים לאיזו שנה שייכים הפירות, אז אומרים את נוסח המעשר המתאים (שני או עני) ופשוט מגדירים לו צד בפירות (למשל אומרים שהמעשר השני יהיה בדרומו של הכלי שמכיל את הפירות). אם לא יודעים לאיזו שנת מעשר שייכים הפירות, אז פשוט עושים תנאי ואומרים שאם צריך מעשר שני אז כך וכך, ואם צריך מעשר עני אז כך וכך.

בשנים השייכות למעשר שני יש לחלל את המעשר על שווה פרוטה (כפי שהוסבר לגבי נטע רבעי) כדי שנוכל לאכלו בטומאה. אם יודעים בוודאות שזה שייך לשנת המעשר השני, אז מברכים על פדיון מעשר שני. לאחר החילול אפשר לאכול גם את פירות המעשר השני. בשנים השייכות למעשר עני, יש לתת את פירות המעשר לעניים. אם זה לא מתאפשר, אפשר לחלק לעניים את שווי הפירות בכסף. כעת הפירות תוקנו ומותרים באכילה.

בסידורים השונים מובא הנוסח המלא להפרשת תרומות ומעשרות. בדרך כלל מלווה במעט הסברים וכללים (מתי לברך ומתי לא, מתי לומר נוסח כזה או אחר וכו'...) ומומלץ ביותר להשתמש בזה. השם יתברך יזכה אותנו לשוב אל בית המקדש בקדושה ובטהרה ויחדש ימינו כקדם לקיים הפרשת תרומות ומעשרות כבראשונה במהרה בימינו אמן.

פרשת יתרו

הכנה והתקדשות

פרשת יתרו מספרת לנו על המעמד העצום והמשמעותי ביותר בתולדות העולם כולו, מעמד הר סיני. בני ישראל זכו לראות את פני השכינה ולחזות במראות אלוקיים. נשמתם פרחה מרוב הקדושה שהייתה שם כששמעו את קול האלוקים מדבר אליהם. הכל היה יוצא דופן, על טבעי ובלתי נתפס.

אבל כדי להגיע לכל זה נדרשה מבני ישראל עבודה עצמית והכנה מוקדמת, כדי שיזכו להיות ראויים לפחות במקצת למעמד הלא רגיל שזכו להגיע אליו. הקדוש ברוך הוא מדריך את משה לקדש את העם ולהכין אותם כראוי: "וקידשתם היום ומחר וכיבסו שמלותם", "והיו נכונים ליום השלישי", "והגבלת את העם" (שמות יט', י' – יב'). ההכנה הזו היא חלק נדרש ובלתי נפרד מאותו מעמד עצום אליו זכו.

כאשר מגיע אלינו דבר טוב ומיוחד, נדיר ויוצא דופן, אנו בוודאי מתכוננים אליו היטב לפני כן. ואם מסיבה כלשהי לא נתכונן אליו, אז בוודאי שלא נצליח להתחבר אליו בצורה מושלמת וטובה.

ואמנם ברור לכולנו שההכנה מועילה לנו לקראת אותו עניין שאנו הולכים אליו, שהרי כך נשפיע, נכבד את המעמד ונהפוך לראויים יותר. ככל שנשקיע באותו עניין, כך נעצים אותו בפועל. לכן למשל אנו מסדרים את הבית כשאורח צריך להגיע, לכן אנו מכינים תבשילים כדי שיהיה לנו מה לאכול בצהריים, לכן אנו מתכוננים למבחנים כך שנוכל להצליח בהם וכך לגבי כל הדברים שאנו מצפים להם.

אנו עושים פעולות שישנו את המציאות כך שכאשר נגיע לאותו עניין, הוא ייראה אחרת לאחר ההשפעה שלנו עליו. כי אם לא נסדר את הבית, אז הבית לא יהיה מסודר, ולכן כדי להתכונן לקראת האורחים אנו מסדרים את הבית ומשנים את המציאות כך שהבית כן יהיה מסודר. ככל שנכין עצמנו לקראת הדבר שאנו הולכים

אליו, כך נוכל להשפיע עליו יותר ולשנות את איך שהוא ייראה.

אבל צריך לדעת שההכנה עוזרת לנו בדבר נוסף שקצת פחות בולט לעין. מעבר להשפעה שלנו על אותו עניין, ההכנה גם מאפשרת לעניין עצמו להשפיע עלינו. זהו בעצם החיבור הרוחני שלנו לאותו עניין. כי ככל שנכין את עצמנו לדבר מסוים, כך נתחבר אליו יותר.

הרי ברור לכולנו שבני ישראל לא השפיעו על מעמד הר סיני והוא היה ונשאר אותו מעמד עצום גם בלעדיהם. בני ישראל לא היו צריכים לעזור לסדר את המקום, להזמין אולם וצלם או לעשות כל פעולה אחרת שתשפיע באיזשהו אופן על המעמד. הם לא היו צריכים לעשות כלום ולא עזרו בשום צורה. את כל המעמד העצום השם יתברך עשה בעצמו. ואם כן לשם מה היו צריכים להתכונן?

אלא שבני ישראל רק שאבו כוחות, קיבלו והושפעו ממעמד הר סיני. לפי ההכנה שכל אחד עשה בפני עצמו, כך הוא זכה לקבל יותר מהמעמד הזה. מכאן אפשר ללמוד כמה חשוב להכין את עצמנו לא רק כדי להשפיע, אלא גם כדי לקבל דברים ולהיות מושפעים בצורה טובה יותר.

ההכנה עוזרת לנו לשאוב ולקבל יותר מאותו עניין. כאשר אדם מכין עצמו לדבר מסוים, הוא לא יכול להישאר אדיש לאותו הדבר. הוא מעריך את הדבר הרבה יותר מאשר סתם דבר אקראי שהגיע אליו. הוא לומד להתמודד אתו בצורה טובה יותר. הוא מקבל כלים שיצליח להכיל את הדבר וכך יכול להתחבר, לאהוב ולשמוח מאותו דבר.

אם למשל תנסו לחתן ילד בן שנתיים, אז הוא בכלל לא יבין מה אתם רוצים ממנו. אין לו תפיסה בעניין הנישואים והוא לא יצליח לקבל משם את האורות והשמחה הראויים לאותו מעמד. למרות שמצד המעמד עצמו יש שם הכל ולא חסר כלום, אבל מצד מה שאותו ילד מקבל מזה, מצד החיבור שלו, הוא לא מוכן לזה נפשית.

אבל כאשר הוא מתבגר ומתכונן נפשית לזה, הוא יכול לקבל הרבה יותר מאותו האירוע בדיוק. האירוע הוא אותו אירוע, אבל זה הופך להיות משמעותי

הרבה יותר בזמן שרק התפיסה בלבד היא זו שהשתנתה. וזוהי ההכנה שעלינו לעשות לפני כל מעמד חשוב שאנו עומדים להגיע אליו.

כאשר אנו מגיעים מוכנים למצבים השונים בחיינו, אז לא רק שאנו משפיעים על אותם מצבים ומשנים אותם בעזרת כוח הבחירה והפעולות שאנו עושים, אלא שאנו גם משפיעים על עצמנו ובכך הופכים להיות מעין כלי קיבול שיכול לקבל הרבה יותר מאותו עניין בדיוק.

כשחבורה של אנשים צופה במתרחש ברחוב מסוים, מנתח ידמיין לעצמו את האיברים הפנימיים של האנשים העוברים, שף ינסה לנחש מה כל אחד מהם אכל לארוחת צהריים ופסיכולוג ינסה להבין אילו הפרעות יש לכל אחד. כולם רואים את אותה התמונה, אבל כל אחד מקבל ממנה משהו אחר מתוך תפיסת העולם האישית שלו. כל אחד הגיע לאותו המקום מתוך ההכנה שעבר קודם לכן. ואם נבחר לעשות הכנה מתאימה, היא תוכל לשנות את תפיסת העולם שלנו לכזו שתסייע לנו להשיג את המטרות שלנו.

לכל יהודי יש אור עצום שמקיף אותו ויכול לסייע לו בדרכו, אבל כדי לזכות לנצל את אותו האור הוא מוכרח שיהיה לו כלי קיבול שיוכל להחזיק ולהכיל את האור. רק כאשר אנו מכינים את עצמנו אנו יכולים לזכות ליהנות מאותו האור שנמצא סביבנו. ישנם דברים טובים שנראים רחוקים מאיתנו, ישנם כאלו שמרתיעים אותנו ונראים לנו קשים מדי, אבל צריך לדעת שלאחר שנעשה את ההכנות המתאימות נוכל להגיע למקומות האלו ברצון ובקלות. אולי כעת זה נראה בלתי אפשרי, אבל אם נכין את עצמנו לכך, נוכל לשנות את כל התפיסה שלנו ולזמן את הדברים הטובים לחיינו.

אם בני ישראל היו זוכים למעמד הר סיני מבלי לעשות הכנה מוקדמת, יתכן שהיו מפספסים את העיקר. כי ישנם אנשים שנמצאים במקומות גרועים כל כך שגם אם הקדוש ברוך הוא יתגלה אליהם, הם ימצאו כל מיני תירוצים ויתחמקו מעול התורה והמצוות. כדי לתפוס את המעמד שהיו עדים לו, בני ישראל היו מוכרחים לעשות הכנות לפני כן. הם היו זקוקים להתקדשות והגבלה שיזככו את נשמותיהם ויאפשרו להם לקלוט מה הולך מסביבם בזמן מעמד הר סיני.

עשרות אנשים שנמצאים בשיעור תורה מסוים יושפעו בצורה שונה לגמרי האחד מהשני. כל אחד מהם מקבל את מה שהוא מסוגל לקבל על פי ההכנה המוקדמת שעשה. לפעמים אנשים מזלזלים בשיעור כלשהו, ברב כלשהו או בנושא לימוד כלשהו. כי הם לא הכינו את עצמם ולכן לא מצליחים להתחבר לשורש הדברים. כמו תינוק בן שנתיים שלא מבין מדוע מתחתנים. חוסר הידיעה שלו היא עניין פרטי שלו, והוא זה שאין לו כלי מתאים להכיל את הדבר. זה לא גורע כלל מעניין החתונה עצמה, וכאשר יתבגר ויכין כלי מתאים, גם הוא יסכים לזה.

כך גם השבת הקדושה והמועדים משפיעים על נשמותינו בצורה גדולה, אבל לאדם שלא זיכך עצמו ועשה הכנה מוקדמת קשה לתפוס ולקבל את המהות משם. אדם שלא הכין עצמו יכול בקלות להתבלבל בין הימים הקדושים האלו לימי החול ולא להבין על מה הסיפור הגדול. זה לא ממעיט ולו במקצת מערכה של השבת או מערך המועדים, אלא שלאותו אדם אין כלים מספיקים כדי לקבל מההארה שלהם.

וכך פעמים רבות אנו מוצאים שחז"ל אומרים שבחים נפלאים על דברים שונים. שאומרים על דברים מסוימים שזה מעין עולם הבא, שזה כמו מרגלית, שאשרי מי שזוכה לזה, שזה טעם גן עדן וכו'. ולכאורה הדבר לא מובן, כי אנשים רבים מנסים ולא מרגישים את זה כלל.

וכך גם אנשים לא מרגישים למשל את האימה הגדולה לפני יום הדין בחודש אלול, או את השמחה הגדולה שבחג הסוכות, או את טעם המיתה שבשינה וכו'. וכן אנשים לא שומעים בת קול שיוצאת בכל יום, ולא רואים את כל המלאכים סביבם וכו'. ולכאורה היה נראה שאולי כל הדברים האלו לא קיימים כלל, שהרי המציאות מוכיחה שאנו לא קולטים את כל הדברים האלו?

אלא שמובן הדבר שכל הדברים האלו אכן קיימים, ורק שאנחנו לא זכינו להתחבר אליהם. שלא עשינו הכנה מספיקה כך שנוכל להכיל את הדברים. אבל אם נעבוד על עצמנו, נעשה הכנה ראויה ונקבל לאט לאט כלים, אז נזכה להתבגר ולהתחבר למקומות גבוהים יותר.

חשוב לעשות הכנות מוקדמות לפני כל אירוע בחיינו כדי לנצל את המיטב מאותו אירוע. האדם הנכון יכול להופיע בחיינו מבלי שנעריך או ננצל את ההזדמנות כלל, אבל אם נחפש את אותו אדם לפני כן אז כאשר הוא יגיע נוכל להיות מוכנים. כאשר שואלים שאלות, אז התשובות לשאלות האלו שוות הרבה יותר מאשר אם היו מגיעות מבלי שנחפש אותן. דברים טובים על מגש של כסף לא שווים הרבה, רק כאשר מתאמצים ומתכוננים לפני כן אפשר להבין את שווי הדבר.

וכאן טמון הסוד של עמל התורה. כי כדי לקבל את התורה צריך לעמול. אדם שלא מבין דבר ובכל זאת עמל ומוסר נפש כדי ללמוד ולהבין את התורה, יקבל שכר הרבה יותר גדול מאשר אדם אחר שיודע את כל התורה בעל פה אבל כלל לא מתאמץ לעמול. כי מה שחשוב הוא כמה השקענו בדבר. גם אם אדם לא מבין כלום ממה שהוא לומד, בכל זאת יש לו זכות עצומה של לימוד תורה מתוך עמל, יגיעה ומסירות נפש בכל פעם שהוא לומד תורה.

כי באמת השפע מגיע אלינו מלמעלה ללא כל מאמץ. וכמו מעמד הר סיני או כל הדברים שתוארו, שישנו שפע גדול שמצוי סביבנו, מלאכים סובבים אותנו ועולם רוחני שלם רוצה לשרת אותנו. לא השפע עצמו הוא זה שקובע, כי הוא ניתן לנו במתנה בכל מקרה. מה שבאמת קובע הוא כמה התאמצנו כדי לקבל אותו, כי לפי המאמץ כך אנו מצליחים להכין כלי מתאים שיכיל את השפע. ורק בצורה כזו אותו שפע באמת יוכל להיות שלנו.

הדבר דומה להר של זהב, יהלומים ואבנים טובות. אמנם אנחנו יכולים להיות שם, אבל כל עוד לא נושיט את היד וניקח מאותו שפע, אז שום דבר לא יהיה שלנו. השפע קיים והוא נמצא מתחת לאף שלנו ממש, אבל כרגע הוא כלל לא שייך לנו. וכעת תארו לכם שלאדם יש ראייה לקויה, ואותו הר נדמה לו כהר רגיל והוא בכלל לא רואה את כל הדברים היקרים שבו. אז אותו אדם כלל לא ינסה להתאמץ וכך יפסיד מעצמו שפע עצום.

לפעמים דברים נפלאים מגיעים לחיינו מבלי שאנו זוכים ליהנות מהם ולנצל

אותם כראוי. לא בגלל שיש איזשהו פגם בדבר, אלא שאין לנו כלים מתאימים כדי לקבל את מה שאנו צריכים לקבל מאותו הדבר. ואז יוצא מצב שיכול להיות לנו שפע רב ועצום, אבל אין לנו כל חיבור לאותו שפע כך שננצל אותו כראוי. ואז אנו כלל לא שמחים ממנו, לא מעריכים ולא מרוויחים ממנו שום דבר.

אדם שנולד עשיר בדרך כלל לא יעריך זאת. אדם שיש לו יתרון מסוים על אחרים ייקח זאת על פי רוב כמובן מאליו. אדם שזוכה במיליוני שקלים בהגרלה עלול לאבד את כל הכסף או לעשות אתו דברים מטורפים שיהרסו לו את החיים. כאשר דבר מגיע אלינו ללא הכנה מתאימה, קשה מאוד לנצל אותו ולהפיק ממנו את המרב. מוכרחים לעשות הכנה נפשית מתאימה כדי להכיל את הדבר בצורה הטובה ביותר.

מכאן גם נבין כמה קשה יהיה לנו לקיים מצוות אם לא נפעל כדי לעשות את ההכנות המוקדמות. אנשים רבים מתייאשים מהמחשבה על חיים שונים ממה שהכירו, אבל אם רק נתחיל לצעוד בכיוון הנכון נגלה שהכול נעשה קל ומובן יותר. רק צריך לעשות את ההכנה המקדימה ואז הכל יבוא בקלות יותר.

לא בחרנו להיות יהודים ולכן קשה להעריך את היהדות או את המצוות. לפעמים אנו קצת פוזלים לדשא של השכנים שחיים על פי חוקות הגויים, שלפעמים נראה שהחיים שם טובים יותר. אבל כל זה רק משום שלא עשינו את ההכנות המוקדמות כדי להגיע לאחיזה ביהדות.

אנשים אוהבים לחכות שדברים רוחניים ייפלו עליהם מהשמיים, אבל אם לא נכין את עצמנו לכך הדברים לא יוכלו להגיע. כי גם אם הם יהיו מול העיניים שלנו, אנחנו לא נהיה בעלי כלי קיבול כדי לקבל אותם. אדם יכול להיות שכן של אחד מצדיקי הדור שכל ברכה שלו מתקבלת בשמיים ותוציא אותו מכל צרה. אבל אם אין לו כלי מתאים לקבל את השפע, אז זה לא יעזור לו במאום והוא בכלל לא יהיה מודע למה שקיים מתחת לאף שלו.

כדי להגיע להישגים אנו מוכרחים להכין את עצמנו ולהתקדש. אם נתחיל לקיים מצוות שכרגע קל לנו לקיים, נקיף עצמנו בסביבה שומרת תורה ומצוות,

נלך לשיעורי תורה בנושאים שמעניינים אותנו ונעשה דברים שונים שיקדמו אותנו מבחינה רוחנית, אז לא רחוק היום בו נגלה שכל הדברים שהרתיעו אותנו ונראו לנו קשים מאוד בעבר הפכו להיות לחלק בלתי נפרד מאיתנו. במקום לנסות לשנות את המציאות סביבנו, אנו צריכים לעבוד על שינוי פנימי שיביא לנו את תפיסת האמת בה כל המציאות מסתדרת בצורה מצוינת.

אנשים רבים מגיעים למצבים רוחניים שונים בחייהם בלי שום הכנה מוקדמת ואז מאבדים את כל התוכן והמשמעות של הדבר. אדם מגיע לחגים בלי הכנה, בלי ללמוד את הלכות אותו חג ובלי לדעת את הסיפורים והמדרשים שמאחוריו, ואז החג שלו מסתכם באכילה ושינה. במקום לקבל אורות רוחניים עצומים לחייו הוא הופך את הכל לתאווה גשמית.

אדם מגיע לחתונה שלו בלי הכנות מוקדמות ובלי לימוד של כל עניין מוסד הנישואין וההלכות הקשורות לטהרת המשפחה, ואז מאבד את כל הקסם הרוחני והפנימיות שבנישואין ונשאר עם מסיבה רדודה מלאה בחטאים ותאוות.

אדם מגדל ילדים בלי לימוד והכנה ולא מבין שכל מילה שהוא מוציא מהפה עלולה לעשות להם תסביכים והפרעות בגיל מבוגר יותר בלי שהוא בכלל ישים לב.

החיים שלנו מורכבים מהמון מצבים רוחניים שאליהם עלינו להיות מוכנים. מחובתנו ללמוד ולהתכונן כדי להפיק את המרב מכל אותם מצבים ולא להשאיר אותם חס ושלום בתור דבר גשמי טיפשי ורדוד ללא כל ערך פנימי.

כשאנו מתכננים תוכנית עסקית או מבצע כלשהו, אז יש לנו יעד ברור ואנו מפרקים את כל השלבים שיביאו אותנו לאותו יעד. אבל ברוחניות היעד שלנו לא כלל לא ידוע. כל התקדמות מביאה את ההכנה לשלב הבא. יש מדרגות בלי סוף והיעד מתחדש ומתרחק כל פעם מחדש. אפשר רק לשאוף לעלות גבוה יותר, אבל אף פעם לא מגיעים ליעד ברור שהרי זה אינסופי.

לכן גם אם קשה לנו לראות את עצמנו בצורה מסוימת או ללכת בדרך מסוימת, צריך לקחת את הכל בקלות ורק לעשות את הצעדים הנכונים לעכשיו. אותם

צעדים כבר יסללו לנו את הדרך לצעדים הבאים שיביאו אותנו בסופו של דבר למקום שאליו אנו צריכים להגיע. לא צריך לפחד מדברים, גם אם אנו הולכים לקראת מעמד הר סיני שם נשמע את קול השם מדבר אלינו, כל מה שצריך הוא לעשות הכנה מוקדמת והתקדשות מתאימה וכך נזכה לקבל תפיסה שונה לגמרי שתתאים למה שטוב לנו באמת.

השם יתברך יזכה אותנו להתקדש ולהכין את עצמנו כראוי, כך שנהפוך להיות כלי קיבול מתאים לקבל שפע עצום ורב שיוציא אותנו מכל הבעיות ויעלה את נשמותינו למקומות גבוהים במיוחד.

מדוע צריך לפחד מהשם?

אנשים רבים נרתעים מעניין היראה בעבודת השם. שהרי נראה שצריך לעשות תשובה בצורה נעימה וטובה, מתוך מקום של כיסופים ואהבה, בצורה רגועה ונינוחה, ואם כן נראה לכאורה שאין מקום ליראה ופחד בעבודת השם.

ולכן אפשר לשמוע אנשים שכועסים ממש כאשר מזכירים עניינים שנשמעים מפחידים, שמדברים למשל על העולם הבא, על שכר ועונש, על גלגולי נשמות, על גיהינום, על עונשי מוות שהזכירה התורה וכו'. שלכאורה היה נראה שלכל אלו לא צריך להיות מקום כלל ביהדות ובתורה הקדושה, שדרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

אלא שהפרשה מספרת לנו על המעמד העצום והחשוב ביותר שהיה כנראה מאז ומעולם, הלא הוא מעמד הר סיני. ושם ניתן לראות שהיראה והפחד שיחקו תפקיד חשוב ביותר והכרחי. דווקא במתן תורה, כאשר התורה ירדה לעולם, היה צורך ממשי בהכנסת הפחד לעם ישראל.

זה התחיל מעניין הקולות והברקים והמראות האלוקיים המופלאים והמזעזעים. והגיע לשיא כאשר כולם שמעו את השם יתברך אומר "אנוכי השם אלוקיך" עד

שפרחה נשמתם. הם ביקשו ממשה לאחר מכן שידבר איתם הוא ולא אלוקים, כי חששו שימותו מרוב הפחד.

ואם כן אפשר לראות בצורה ברורה שיש עניין גדול באותו פחד. שהרי אפשר היה להוריד את התורה בצורה יפה ונעימה, עם פרחים ורודים שיורדים מהשמיים, עם קולות שירה נעימים וכו'. אלא שהדרך שנבחרה היא דווקא בצורה של הפחדה.

וישנה קצת תמיהה לכאורה על הפסוק שבא לאחר מכן, שכאשר בני ישראל מבקשים שמשה ידבר איתם כדי שלא ימותו, משה עונה להם "אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלוקים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" (שמות כ, יז).

והדבר לא מובן, שהוא אומר להם מצד אחד "אל תיראו", ומצד שני הוא מסביר שכל זה כדי ש"תהיה יראתו על פניכם". אז אם המטרה של כל זה היא שתהיה להם יראה, אז מדוע משה אומר להם "אל תיראו"? ואם באמת הוא רוצה שלא ייראו, אז מדוע הוא אומר "בעבור תהיה יראתו על פניכם"? ובכלל מדוע היו כל מעשי ההפחדה מלכתחילה?

אלא שהיראה והפחד, כמו כל דבר אחר, הם כלים שאפשר להשתמש בהם לטוב או להפך. שמצד אחד הפחד מניע את האדם וגורם לו לעשות דברים שלא היה עושה בלעדיו. אך מצד שני כאשר הפחד מופרז, הוא עלול לשתק ולהביא את ההפך.

לכן היה עניין גדול באותו פחד, שתהיה יראת השם על פני בני ישראל לדורות וכך יוכלו לפעול כדי להתקדם ברוחניות. אך מצד שני היה צריך לומר להם שלא ייראו ולהדגיש שאותו פחד הגיע אך ורק כדי לנסות וכדי לתת יראת שמיים, כדי שלא ייכנסו לפחדים חזקים, ללחץ ולעצבות. כאשר הפחד מגיע במידה המתאימה, אז אפשר להגיע למקומות הטובים והגבוהים ביותר.

וכאן בעצם נמצאת התשובה לשאלות רבות שמטרידות את האדם. שמדוע יש דברים שליליים בעולם? מדוע יש ניסיונות? מדוע יש חוסרים? אלא שכעת הדבר

מובן, שכל הדברים השליליים נועדו כדי לקרב אותנו אל השם יתברך. שאותם חוסרים ודברים שליליים מניעים אותנו לפעול לעבודת השם.

שאילו הכל היה הולך לנו בצורה חלקה ובלי בעיות, אז אנשים היו עושים עבירות. ועל אחת כמה וכמה שאם לא היו עונשים ולא היה פחד, אז אנשים היו חס ושלום פורקים עול תורה ומצוות מעליהם. אם יש לאדם את כל מה שהוא רוצה בלי מאמץ, ואם אף אחד לא לוחץ עליו לשום דבר, אז מדוע שהוא יתאמץ להתקדם?

לא לפחד מהפחד

ויוצא שהפחד הוא דבר טוב. הוא מיישר את האדם ומוביל אותו לדרך הנכונה. ואם כן לא צריך לפחד מהפחד, אלא להפך, כל אדם צריך להכניס לעצמו פחד מהשם ויראת שמיים, ואותו פחד לא יהיה לו כעול כבד ומעיק, אלא כלי להתקדמות רוחנית.

הרבה אנשים אומרים שהיו רוצים להתקרב מתוך שמחה ולעשות מתוך אהבה, ולכן לא רוצים כלל שיפחידו אותם. שלא יספרו להם סיפורים על עונשים, שלא ידברו איתם על גיהינום, שלא יספרו שלמחלל שבת מגיע עונש סקילה וכו'. כי הם רוצים לחזור בתשובה "בכיף" מתוך אהבה.

אבל הדבר מוכח שברגע שמסירים את העול מהאדם וכבר אין לו מחויבות, אז הוא זורק את כל הערכים והולך לכל התאוות שלו. זה יפה לומר דברים אציליים כאלו, שצריך לחזור בתשובה מאהבה, אבל אפשר לראות בחוש שאנשים שאומרים את זה לרוב לא מתקרבים כלל. הם אולי עושים דברים שנחמדים להם, כמו קידוש בשבת או אכילת מצות בפסח, אבל לא מקבלים רתיעה מעוונות וחטאים ורצון להתרחק מעבירות. לכן לפעמים צריך משהו שיזעזע אותנו כדי שנתעורר.

הדבר דומה לילד קטן שההורים יסירו מעליו את הפחד והעונשים וייתנו לו לעשות כפי רצונו, בלי להכריח אותו לשום דבר. הרי אותו ילד יעדיף להישאר בבית ולשחק כל היום, או שיעשה שטויות ודברים מסוכנים עם חברים. כך הוא

יגדל להיות חסר השכלה, חסר חינוך וחסר גבולות.

וכך רואים מתוך הכתובים, שלאורך כל הדורות היו עושים את הרע בעיני השם מתוך הרווחה, ואז השם העמיד על עם ישראל צרות וייסורים, ומתוך כך עשו תשובה ונושעו, ואז בדורות הבאים חזרו על אותו עניין שוב ושוב. וכך הוא בפרשיות השבוע, וכך בנוי כל ספר שופטים, וכך בתקופת הנביאים, וכך בכל הדורות עד לימינו.

ולכאורה צריך לשאול מדוע עשו הרע בעיני השם? למה לא התקרבו מתוך אהבה? הרי הייתה להם הרווחה ויכלו לעשות תשובה מתוך יישוב הדעת בצורה טובה ויפה, אז מדוע לא עשו זאת? אלא שהדבר ברור שכאשר הכל טוב, אז חס ושלום בועטים ולא מעריכים. במקום להוקיר טובה, לוקחים את הדברים כמובנים מאליהם ומנצלים את ההזדמנות לרדוף אחרי תאוות העולם.

וכך אפשר לראות שבדורות הקודמים, לפני כמה מאות שנים, היו מסעות שמד רבים וגזירות קשות, ועם כל זה היהודים היו עוסקים בתורה בצורה בלתי נתפסת. שהיו מסכנים את נפשם כדי ללמוד תורה. ובקושי היו להם ספרים, והכל היה ביוקר, וחיו בין הגויים שאסרו על היהודים ללמוד תורה, ששנאו ורק חיפשו הזדמנות לטבוח, ולמרות הכל הם שמרו באדיקות על התורה והמצוות, ולמדו תורה יומם ולילה.

אפשר לקרוא על הסיפורים של כל גדולי הדורות הקודמים, מרן הבית יוסף (מחבר השולחן ערוך), הרמב"ם, מהר"ם מרוטנבורג, הרא"ש, בעלי התוספות ועוד רבים, שהיו בגלויות קשות, נדדו בין ארצות ועמים עוינים, חיו בעוני, התמודדו עם מחלות קשות ורדיפות הגויים, כמעט ללא ספרים וללא שום דבר, ועם כל זה למדו תורה בהשתוקקות וחיברו ספרים עצומים ובלתי נתפסים.

והיום אנחנו נמצאים פה במדינה עצמאית משלנו, חופשיים מעול השעבוד, עם בתי מדרש בכל פינה, עם ספרים זמינים וזולים ממש, חיים ברווח גדול, ולכאורה כולם היו צריכים כעת להיות הצדיקים הכי גדולים ותלמידי חכמים עצומים. אבל הדבר מוכח שדווקא במצב כזה שהכול יפה וטוב, אז אנשים חס ושלום פורקים

עול תורה ומצוות. רודפים אחרי עבירות ותאוות ולא מתקרבים לבתי המדרש.

הניסיונות באים כדי שלא נחטיא את המטרה של העולם. יש עניין גדול בעונשים, בלחץ, בפחדים ובשאר דברים כאלו, שכן אלו מיישרים אותנו ומביאים אותנו להתרחק מהרע. אדם רואה תאווה גדולה מול העיניים, אבל אז חושב על העונש, או שמתמלא בפחד, ואז הדבר יכול לעזור לו להחזיר אותו בתשובה ולהרחיק אותו מעוונות.

אפשר גם בלי פחד

הדבר ברור שהטוב ביותר היה אילו האדם היה חוזר בתשובה מעצמו, מתקרב אל השם מאהבה ומשתדל ללכת בדרך התורה והמצוות ככל שאפשר. ואז לא היה שום צורך באותם ניסיונות ופחדים. ולכן משה אומר לבני ישראל "אל תיראו". כי כאשר מבינים את הטעם של כל זה, אז לא צריך להיכנס ללחצים ופחדים, אלא פשוט ללכת בדרך טובה יותר ואז ממילא לא יהיה קיום לכל אותו רע.

ובאמת כל אדם יכול להבין את זה. כי הרי בכל מקום אפשר לראות שלטים של "סכנה", ולא ראינו מישהו שמתנגד לזה או שכועס שמנסים להפחיד אותו. הרי במקומות שונים ישנם כיתובים "סכנה כאן בונים", "סכנת התחשמלות", "סכנת טביעה", "סכנת החלקה" וכו'. ועם זאת אפשר לראות אנשים עוברים ליד אותם שלטים רגועים לחלוטין וללא טיפת פחד.

וישנן עוד המון סכנות שלא כתובות, אבל עם זאת ידועות לכולם. וכמו למשל שיש שקעי חשמל בכל בית, גז דליק, סכנה של נפילה מגובה, סכנת חנק בשעת אכילה, סכנה בכבישים, סכנת שימוש בכלים חדים וכו'. ולא רק שאנו לא נכנסים להתקפי פחד, אלא אפילו מלמדים על הסכנות האלו את הילדים הקטנים ולא חוששים להפחיד אותם.

אז מדוע אותם אנשים לא פוחדים ולא כועסים על ניסיונות הפחדה? למה לא עושים הפגנות נגד הורים "אכזריים" שמפחידים את ילדיהם? אלא שמובן הדבר שכאשר אנשים לומדים על

הסכנות, הם הופכים להיות מודעים אליהן, ואז משתדלים להתרחק מהן. במקום לפחד ולהילחץ מהסכנה, הם פשוט נזהרים למנוע עצמם ממנה.

וזו כנראה גם הייתה המטרה של אותו פחד שהגיע במעמד הר סיני. שהיה צורך לפחד, כמו אותם שלטים שמזהירים מהסכנה. כי ברגע שהאדם מודע לסכנות, אז הוא יכול להישמר ולהיזהר ולא להגיע אליהן כלל. אבל מצד שני בוודאי שאין צורך להיכנס לפחדים קשים וחרדות, ולכן משה אומר לעם ישראל "אל תיראו".

כי לא צריך לפחד מסכנות שונות, אלא פשוט להיות חכמים ולדעת להתרחק מהן. צריך להפחיד את הילדים שלא ייגעו בשקע החשמל ושלא ישתוללו במקומות גבוהים, אבל מצד שני צריך להסביר להם שאם הם אכן שומרים על עצמם ומתרחקים מאותם דברים, אז אין להם כלל ממה לפחד.

אדם לא צריך לחיות בחרדות ודאגות, שיענישו אותו על העבירות או שיסבול בגיהינום וכו'. אלא צריך לקחת את עצמו בידיים ולעשות מה שצריך כדי לא להגיע לשם. ללכת בדרך השם בצורה פשוטה וכך יוכל להסיר פחד ודאגה מלבו.

וכך היה צריך להיות, שאדם יהיה מודע לכל העונשים הקשים ואז יתרחק מעבירות. שתהיה לו יראת שמיים ואז הוא יעשה את רצון השם. אלא שאנשים לקחו את זה למקום אחר לגמרי, ואז הם כועסים שמפחידים אותם מצד אחד, ועושים עבירות בלי לחשוב פעמיים מצד שני.

מי הוא הירא ורך הלבב?

ומכאן אולי נוכל להגיע לחילוק גדול בעניין הפחד. שאדם שהולך בדרך התורה והמצוות ומשתדל לעשות את רצון השם לא צריך לפחד. שהרי כל הפחד נועד כדי להביא אותנו לדרך השם ואם האדם הולך בדרך הזו, אז הוא יכול להיות רגוע והמצב שלו מצוין. לכן משה מרגיע אותו שלא ייראו.

אבל אדם שלא הולך בדרך השם ורודף אחר תאוות ועבירות, הוא בוודאי צריך לפחד. שהרי יש דין ויש דיין. בסופו של דבר משלמים על הכל ובאמת יש עונשים קשים ומפחידים מאוד. ולכן נועדו כל אותן ההפחדות כדי להרתיע אותו שיתעורר, יעשה תשובה ויתחיל לפעול לשינוי.

ומכאן נבין עוד יותר מדוע אנשים רבים פוחדים לשמוע על עונשים, על גיהינום וכו'. כי אותם אנשים מבינים שזה נוגע להם. הם יודעים שהם עושים עבירות אבל חיים בהכחשה, שאולי הכל יהיה בסדר ויוותרו להם. ואז בא מישהו עם כיפה וזקן ומנפץ להם את הבועה שהם חיים בה. הוא אומר להם דברים שמזעזעים אותם והם לא מוכנים לשמוע, כי הם רוצים להכחיש הכל ולא לשמוע על האמת, אז הם משנים את נושא השיחה או בורחים, אבל לא מסוגלים להתמודד.

ועל הדרך הזו נוכל להבין מדוע חז"ל אמרו על הירא ורך הלבב שחוזר לביתו ואינו יוצא למלחמה (בפרשת שופטים), שזהו הירא מעבירות שבידו. שלכאורה מה הקשר בין היראה שלו מהמלחמה לבין העבירות שלו? אלא שבפנים הוא יודע שהעולם אינו הפקרות. ואמנם הוא עושה שטויות, אבל הוא יודע שסופו לשלם עליהן.

אדם שיש לו יראת שמיים מקבל פחד רצוי במידה המתאימה, כמו אותם שלטי אזהרה שרק מזהירים את האדם לא להתקרב לסכנה. אז הוא הולך רק בשבילים המסומנים ומתרחק ממקומות בעייתיים. כך הוא לא צריך להגיע כלל לפחדים וחרדות.

לכן אפשר לראות תלמידי חכמים לומדים גמרות וספרים שמתארים עונשים חמורים וכבדים, ועם זאת הם לא נתקפים בבהלה קשה. כי הם יודעים שהם הולכים בדרך טובה וכך נמצאים במקום אחר לגמרי ולכן לא צריכה להיות להם התעסקות עם אותו הפחד.

אבל אדם שאין לו יראת שמיים חי בבלבולים, שהוא נמצא במקומות של סכנה ואינו מודע לזה, אבל יחד עם זאת הוא מרגיש שמשהו לא כשורה. הוא רוצה להישאר שם מצד אחד, אבל יודע שמרחפת מעליו סכנה כלשהי מצד שני. אז הוא עוצם את עיניו כי הוא פוחד לראות פתאום איזה שלט שיאמר לו שהוא נמצא בשדה מוקשים. הוא כועס כאשר מישהו רוצה להזהיר אותו. שאף אחד לא יפחיד אותו.

טבע האדם מושך אותו לעבירות ותאוות וקשה לו לוותר.

לכן הוא פורק מעצמו עול תורה. אבל מכל מקום המצפון נשאר והפחדים מחלחלים. כי בכל יהודי נשאר רושם ממתן תורה וכל אדם מרגיש בצורה כזו או אחרת את הפחד מהשם יתברך. הוא יכול לספר לכולם שזה לא מזיז לו ושהוא לא מפחד מכלום, הוא יכול להציג את עצמו כגיבור ולעשות הצגה שהוא חסר מצפון. אבל בפנים הוא נקרע.

כי גם הוא היה בהר סיני וגם הוא חווה את הפחד הגדול בדיבור השם שאמר "אנוכי השם אלוקיך". ואמנם הדבר לא גלוי ואפילו הוא עצמו לא מבין ממה הוא מפחד, אבל הפחד קיים. הוא מנסה להשתיק אותו ועושה עוד עבירות, אבל ככל שהוא מתרחק, כך הפחדים גוברים יותר.

לכן מלחיץ אותו שאנשים מדברים על דברים כאלו. שאם יבוא איזה רב ויאמר בשיעור דבר מפחיד על עונש, גלגולי נשמות או שיזכיר גיהינום וכו', אז מיד אותו אדם יתעצבן. כי איך יתכן שמפחידים אותו? מי נתן זכות לדבר על דברים מפחידים?

וכמו שאדם התרגל לאיזה מאכל אהוב, ופתאום מודיעים לכולם שאותו מאכל הוא רעיל ומסרטן. אבל הוא לא יכול להפסיק לאכול אותו, אז הוא פשוט מנסה לברוח מכל מקום שמזכירים את הסכנה של אותו מאכל. הוא מתעלם וכועס על מי שמדבר על זה. וכך אפשר לראות בחוש שמתנהגים אנשים רבים שמכורים לתאוות מסוימות, שהם יודעים שזה גרוע, אבל מתוך שלא יכולים להפסיק הם נותנים תירוצים שכאילו אין בזה שום סכנה.

אבל אדם שמנסה להיות אמתי עם עצמו, יבין שאין לו ממה לפחד, אלא שפשוט עליו לשנות את ההרגלים ולהתרחק מאותם מקומות של סכנה. במקום להתעקש לשחק במקום של סכנה ולפחד מהסכנה הקרובה לבוא, אפשר פשוט לבחור להתנהג בהתאם לכללי הזהירות וכך לא לפחד כלל.

ומכל זה הדבר ברור שלא צריך לפחד מעונשים, אלא רק ללכת בכיוון הטוב. אף אחד לא רוצה להלחיץ או לעשות לנו רע, ולא מחפשים אותנו על כל תקלה, אלא להפך, השם יתברך רחום וחנון, מעביר ראשון ראשון, מתרצה בקלות ומקבל

את התשובה של כל אדם אם היא אמתית. רק שצריך לדאוג ללכת בדרך טובה.

אבל מי שלא רוצה להישמע לכללים ולא רוצה ללכת בדרך טובה, אז הוא כן צריך לפחד. המטרה העליונה היא שנתקרב להשם יתברך. אם זה מעצמנו ומתוך אהבה, מה טוב. אבל אם לא, אז ידאגו להביא אותנו לאותו מקום חס ושלום בדרכים אחרות.

להתעורר לפני שיעירו אותנו

ולכן יש דווקא עניין להזכיר את אותם עניינים מפחידים במקרים מסוימים. כי דווקא אלו שמעוררים את האדם. כי כבר בסיני זה נחקק אצלו, ורק שהתאוות משכיחות את זה. לכן צריך לעורר אצלו את ההרגשה הזו כדי שיוכל להציל את עצמו ולברוח מהסכנה.

וכמו שאדם שאהוב עלינו נמצא במקום סכנה גדולה. ואז נבוא להזהיר אותו ולהוציא אותו משם, אז הוא יאמר לנו שנעזוב אותו כי נחמד לו באותו מקום. באותו רגע הדבר ברור שאי אפשר להתחיל להסביר לו בנועם ובמתיקות על שעדיף לו לצאת משם, כי הוא בסכנה גדולה ומיידית. לכן נתפוס אותו בחוזקה, נאיים עליו ונפחיד אותו ונמשוך אותו בכוח, וכך אולי נצליח להציל אותו מהסכנה.

וברור שנחמד לעשות תשובה בצורה נעימה וטובה, ללא ייסורים ובלי דאגות. אבל כאשר הדבר לא מגיע מאיתנו, אז השם יתברך מעורר אותנו ואז יש עניין בפחד כדי להציל אותנו מהסכנה. הכל בסופו של דבר בא לטובתנו.

וכמו למשל שיש אזעקות מלחיצות כדי שאנשים ייכנסו מהר למקלטים. ולכאורה נשאל מדוע מפחידים את האנשים בצורה כל כך אכזרית? למה לא לעשות אזעקות שקטות יותר עם מנגינות נחמדות ונעימות לאוזן? אלא שכאשר צריך לעורר את האנשים באופן בהול ומיידי, אז צריך להפחיד כמה שיותר ורק כך אפשר להציל.

הכי טוב שלא תהיה סכנה כלל, שכולם ילכו בדרך הטובה ולא יהיה צורך בשום רע. אבל אם כבר מגיעים למצב בעייתי, אז כעת צריך לנסות להציל כמה

שיותר. לכן במקום להתרעם על כך שהתורה מפחידה, האדם צריך להתרעם על עצמו שלא הלך בדרכיה מתוך אהבה ושמחה מעצמו. שאילו היה מעורר את עצמו ללכת בדרך הטובה, אז לא היה צורך באותו פחד.

המצב העדין של חוזרים בתשובה

דווקא כאשר האדם הוא רחוק, אז הדבר משפיע עליו ביותר. כי הוא חי בשקר. הוא רודף אחרי תאוות ומנסה להעלים עין מהעונש. ואז כאשר מישהו מזכיר לו את זה הוא נתקף בחרדה גדולה. אז מתחילים לדבר אתו על העולם הבא, על רוחות או על גלגולי נשמות ומיד הוא מעביר נושא בהיסטריה. הוא לא מבין שדווקא בגלל המקום שבו הוא נמצא יש לו את הפחד הזה.

כי אדם שמשתדל ללכת בכיוון הטוב ומשתדל להיות אמתי עם עצמו, כבר עובר את שלב הפחד. כי הוא מבין שהשם יתברך אוהב אותו ורק מכוון אותו למקום הטוב בשבילו. שהשם יתברך ברא את הדברים המפחידים כדי שנתרחק מהם ונתקרב אל הטוב.

לכן כל אדם מוכרח להתחיל מעניין היראה, כי אי אפשר להגיע לאהבת השם בלי יראת שמיים קודם לכן. כי היראה היא זו שמניעה אותנו לפעול. כאשר האדם שומע שיש עונשים, אז הוא מתחיל לחשוב עם עצמו ולעשות חשבון נפש. ואז הוא מגיע למסקנות, מתקרב לאט לאט עד שלבסוף הוא יכול להגיע לאהבת השם אמתית.

וכאן מגיעים למצב עדין מאוד ובעייתי שבו נמצאים הרבה אנשים שנמצאים בתהליך של תשובה. שבעברם הם היו עושים עבירות רבות, וכעת עשו עם עצמם חשבון נפש והחליטו להתקרב להשם יתברך. וכך יוצא שהם נתקעים בין שני העולמות, שהרי לא עושים תשובה ביום אחד וכל התהליך הופך להיות מבלבל.

שמצד אחד הם לומדים תורה ושומעים על העונשים הקשים ועל חומרת העבירות. ומצד שני פעמים רבות שהם עצמם עדיין אוחזים בחלק מאותן עבירות, שעדיין לא הצליחו להתגבר לחלוטין על כל העבירות שהרי הם בשלבי התהליך.

וגם אם הם עצמם כבר עברו את השלב הזה, מכל מקום יש להם יחסים

שוטפים עם בני משפחה וחברים. שפעמים רבות האישה והילדים לא הולכים איתם באותה הדרך, ההורים עושים דברים הפוכים וכו'. וכך הם נכנסים לפחדים ולבלבולים גדולים. שכל דבר מלחיץ אותם, שהם מקפידים על כל דבר, שהם נכנסים למחלוקות עם בני המשפחה, וכך הם שרויים בפחדים ובחוסר שקט.

שאמנם אותו חוסר שקט מביא אותם לפעול ולהתקדם, אבל מצד שני הוא גם מביא אותם להילחץ מעבר לראוי ולפעמים עושה נזקים גדולים יותר. שפעמים רבות אנשים מגיעים למחלוקות, מפרקים את הבית, מתנתקים מבני משפחה וכו'. ולפעמים האדם עצמו כבר לא מסוגל יותר להתמודד ואז חס ושלום הוא עוזב את הכל ופורק עול.

וגם אצל בני תורה יראי שמיים, הדבר מצוי שיש כאלו שפוחדים ונלחצים מכל דבר. שאולי לא עשו את המצווה כראוי, ואולי לא כיוונו מספיק, ואולי לא דקדקו כראוי בקריאת האותיות, ואולי היו יכולים להשתדל יותר וכו'. והדבר ברור שזה מעיק ויכול אפילו להוציא מהדעת. אנשים הופכים ללא מיושבים ונתקפים בלחצים וכל זה בוודאי לא המצב הרצוי.

לכן צריך לדעת את האמת וללכת על פיה. שאמנם יש סיבה לפחד כדי שתהיה לנו יראת שמיים. אבל משה אמר לבני ישראל שלא ייראו כי כל המטרה של הפחד היא לקרב את האדם ולהביא אותו למקום טוב יותר, ואין שום עניין בפחד שמרחיק.

ובאמת לפי זה נוכל להבין שכאשר האדם עושה את ההשתדלות שלו ללכת בדרך השם, אז ממילא השם יתברך ידאג לו. וכמו שאמרו חז"ל שהבא להיטהר מסייעים בעדו. השם יתברך מוחל וסולח, והוא אוהב אותנו כמו אב לבניו.

כבר ברגע הראשון שהאדם עושה תשובה הכל נמחל לו. ואמנם האדם עדיין לא הזדכך לגמרי ויש לו המון פגמים, אבל השם יודע את זה ומבין, הוא יודע שכולנו בני אדם ורק רוצה לקרב אותנו, ואם אנו עושים את הצעדים הקטנים מעצמנו, אז ממילא הוא בוודאי לא רוצה להכשיל אותנו או לבוא חס ושלום לרעתנו.

כאשר האדם מבין מדוע השם נתן לנו יראה, אז הוא יכול להבין שבאמת אין לו

ממה להתייראֿ. הוא רק צריך להתמיד ולהתקדם בדרך האמת. צעד אחר צעד, בלי לחץ ודאגות, בלי פחדים, רק להתקדם עוד ועוד, וכך השם יתברך ישמור עליו ויעזור לו.

ולכן מובן מדוע השם יתברך ברא את הגיהינום ואת כל שאר הדברים המפחידים בעולם. כי הוא רצה להרחיק אותנו מעבירות כך שלא נגיע לשם. כשאב מאיים על בנו שהולך בדרך לא טובה הוא בסך הכל רוצה שישנה את דרכו. אמנם אם ימשיך בדרכו הרעה ולא יהיה לו אכפת להכעיס את אביו, אז הוא באמת ייענש בצורה ממשית. אבל כל עוד שהוא מנסה ללכת בדרך הטובה, גם אם טעה פה ושם, בוודאי שאביו לא ירצה להעניש אותו.

לכן אם אדם עושה את ההשתדלות הראויה, אז אין לו כלל ממה לפחד. הוא נמצא במקום טוב ומתקדם למקום טוב עוד יותר. אלא שאם הוא לא רוצה להתאמץ ובוחר להתעצל, אז צריך להפחיד אותו. אם הוא חוזר בתשובה מעצמו מתוך אהבה, אז מצוין. אבל אם לא, אז לפחות שיעשה תשובה מתוך יראה.

השם יתברך יזכה אותנו לעשות תשובה שלמה מתוך אהבת השם, בלי פחדים ודאגות, בלי לחצים וטרדות, אלא רק מתוך כיסופים והשתוקקות לקדוש ברוך הוא.

רק אדם חזק יכול להשפיע

כשיתרו רואה את משה רבינו יושב לשפוט את העם לבדו ללא עזרה הוא מעיר לו ושואל "מה הדבר הזה אשר אתה עושה לעם?" (שמות יח', פסוק יד').

לאחר שמשה מסביר לו שהוא צריך לשפוט בין איש לרעהו ולהודיע את חוקי האלוקים ותורותיו, יתרו אומר לו שהוא עושה דבר לא טוב. "נבול תיבול גם אתה גם העם הזה אשר עמך". ואז יתרו נותן עצה למשה למנות תחתיו אנשי חיל שיעזרו לו לשפוט את העם.

אלא שהדבר קצת תמוה, שהרי אם יתרו דואג למשה רבינו שלא יקרוס תחת העומס, אז מדוע הוא שואל "מה הדבר אשר אתה עושה לעם"? הרי הנזק לכאורה הוא לעצמו ולא לעם. נראה שהוא צריך לשאול אותו מה הדבר אשר אתה עושה לעצמך, שאתה שוחק את עצמך. לכאורה הוא לא עושה שום דבר לעם אלא רק לעצמו.

בנוסף לכך, אפשר להבין מדוע הוא אומר לו "נבול תיבול גם אתה", שיתרו סובר שמשה לא יכול לעמוד בעומס הגדול, אבל מדוע הוא חושש שגם העם יבול בגלל זה?

כל אדם רוצה להיות מנהיג, בעל כוח והשפעה. ובאמת כל אחד מאיתנו הוא מנהיג בצורה כזו או אחרת. יש ל"ו צדיקים שמנהיגים את כל הדור, יש מנהיגים של קהילות מסוימות, יש מורים בבית הספר שמנהיגים את התלמידים, יש אנשים שטובים בתחום מסוים ומובילים בו, יש הורים שמנהיגים את ילדיהם ויש גם מנהיגות אישית שכל אחד לוקח פיקוד על עצמו, על הגוף, על היצרים והתאוות וכו'. יוצא שכל אדם הוא מנהיג באופנים מסוימים.

אלא שלפעמים מרוב שאנו רוצים להשקיע בתחום המנהיגות שלנו, יוצא שאנו הולכים בדרך ההפוכה. לפעמים אדם משקיע מעצמו, מוותר ומקריב את עצמו למען המטרה. הוא יעשה הכל כדי שלאחרים יהיה טוב או כדי להשיג את המטרה. הוא מרחם על כולם ורוצה להראות את אהבתו המרובה. הוא רוצה להשפיע ולהרבות חסדים על כולם. אבל דווקא כל הדברים האלו עלולים להביא לחולשה גדולה אצלנו. ואם יש חולשה במנהיגות שלנו, אז זה הופך להיות קשה מאוד להשפיע ולהעניק לזולת והם בעיקר אלו שייפגעו מכך.

חינוך ילדים

הורה שרוצה לחנך את הילדים שלו, עלול לחשוב לעצמו שהכי חשוב זה שהילדים יאהבו אותו ויהיו מאושרים. ואז הוא נותן לילדים לדרוך עליו, הוא מקריב את כל מה שחשוב לו למענם, מוותר מעצמו בשבילם, הופך להיות המשרת האישי שלהם ונותן להם את כל רצונם. הוא רוצה שיהיה להם כיף ושהם ייהנו מכל רגע. הוא רוצה לעשות להם טוב.

אותו הורה חושב שהוא מרחם על ילדיו, אבל האמת היא שאותו הורה לא שם לב כמה שהוא אכזרי. כי אם נותנים הכל לילד, הוא גדל להיות ילד מסכן שלא יודע להתמודד עם דברים וכל דבר נראה לו מסובך. הרי עשו בשבילו הכל, אז איך פתאום הוא צריך להתמודד לבד ולעשות דברים בעצמו? ילד כזה לא לומד אף פעם שצריך לוותר לפעמים, שלא תמיד מקבלים מה שרוצים, שצריך לפעמים להקריב, שצריך להתאמץ וכו'.

לא מעט הורים שמחנכים בצורה כזו מתפלאים ביותר כאשר הילדים גדלים ובועטים בהם. ההורה בוכה שהוא נתן את הכל לילדים שלו, השקיע בהם בכל הכוח, ויתר על כל החיים שלו למענם, ובכל זאת כאשר הילדים גדלים הם לא מסתכלים עליו וכלל לא אכפת להם ממנו.

הוא ציפה שלאחר כל ההשקעה וההקרבה, הילדים יעריצו אותו וישקיעו בו. אבל הוא מקבל את ההפך הגמור. זורקים אותו בבית אבות, אין להם זמן לשמוע אותו, צועקים וכועסים על כל מה שהוא אומר ורק מחפשים מה אפשר לקחת מהכסף שלו לעצמם.

אלא שאין כאן שום דבר מפליא. זה מובן מאליו שכך זה יהיה, כי זה מה שההורים חינכו את ילדיהם על פי טבע. ההורים חינכו את הילד שמגיע לו הכל ושההורים עצמם מוותרים על הכל בשבילו ושאפשר לדרוך עליהם ולרמוס אותם, והילד גדל ועושה בדיוק מה שלימדו אותו הוריו. שמגיע לו הכל ושצריך לרמוס את ההורים ואת כל המפריעים בדרך.

הורים שרוצים לחנך את ילדיהם לדרך טובה מוכרחים קודם כל להיות בעלי כוח. לכן התורה הקדושה מצווה לכבד את ההורים ולירא מהם, כי כך מבינים שההורים הם בעלי כוח ושליטה, ואז ממילא הילדים מקבלים את דבריהם.

כמובן שזה קורה לא רק אצל ההורים. כל ילד יודע שכשמגיע המלמד הקשוח מוכרחים ללמוד ולעשות מה שצריך, וכאשר מגיע מלמד קליל יותר שנותן לכולם לעשות מה שרוצים, אז כולם צועקים ומפריעים. המלמד חושב לעצמו שהוא יהיה

חבר של הילדים, אבל אז הילדים רומסים אותו ומראים לו שהם אלו ששולטים כאן. דווקא כאשר רוצים לעזור ולהעניק לזולת, מקבלים בעיטה לפנים. וכאשר נמצאים בשליטה ולא מוותרים לזולת, אז מקבלים כבוד ויחס אוהד.

כך זה עובד גם בכל תחום אחר. כאשר אדם כלשהו צריך להימצא בעמדת שליטה, הוא מוכרח קודם כל לחזק את עצמו. אם הוא עצמו לא יהיה חזק, הוא לא יוכל להשפיע לאחרים, אף אחד לא ירצה לקבל ממנו ובוודאי שהוא לא יצליח להיות מנהיג. רק כאשר האדם שלם עם עצמו הוא יכול להשפיע ולעזור לאחרים. בוודאי שזה לא אומר שצריך חס ושלום להתאכזר לאנשים, אלא לשמור תמיד בעקשנות על האמונה ועל דרך האמת, בלי ויתורים.

עז כנמר לעשות רצון אביך שבשמיים

לפעמים רואים אנשים שרוצים לעשות תשובה ולהתקרב ליהדות אך מתביישים בזה. הם לוקחים איתם כיפה קטנה שרוב הזמן נמצאת בכיס. הם מתחבאים מאנשים כאשר הם מקיימים מצוות ומשתדלים כמה שיותר להסתיר את היהדות ולהיראות כמו אדם רגיל מהרחוב. ואז עם הכיפה הקטנה יש להם תחושה שכולם מסתכלים וצוחקים עליהם, ובאמת רואים פתאום שכולם מקניטים אותם ומזלזלים בהם. שואלים אותם שאלות מציקות ומבלבלות על היהדות שגורמים להם למלמל תשובות מתנצלות, כאילו שהם עושים משהו לא בסדר.

אבל אם אותם אנשים ממשיכים את התהליך ולא נכנעים לזרם כדי להיות כמו כולם, אז הם מחזקים את האמונה והביטחון שלהם ומרגישים חזקים ובטוחים בדרכם. ואז קורה דבר לא צפוי, פתאום כאשר אותו אדם הולך עם בגדים מכובדים, כיפה גדולה וזקן, אז אנשים שפוגשים אותו לא שואלים ולא צוחקים. יותר מזה, הם גם לא מצליחים להישאר אדישים, אלא להפך, פתאום הם אלו שמתביישים בעצמם. הם לא מצליחים להסתיר את ההתפעלות שלהם מהאומץ והכוח של אותו אדם שעשה את השינוי הגדול.

פתאום הסביבה היא זו שהופכת לנבוכה ומרגישה צורך להתנצל. פתאום אנשים שנראים רחוקים מתורה רק עוברים ליד הכיפה הגדולה שלו ומתחילים

להתנצל ולהסביר שבבית הם מניחים כל יום תפילין, או שסבא שלו היה רב גדול, כדי שלא יחשבו עליהם דברים לא טובים. כולם הרי יודעים את האמת, אלא שהם מתביישים שלהם אין את הכוח והאומץ לעשות את הצעד הנועז שאותו יהודי עשה שחזר בתשובה.

ההסבר לכל זה הוא פשוט, שכאשר האדם לא בטוח בעצמו, הוא לא יכול להשפיע לאחרים. מרגישים את חוסר הביטחון שלו, יודעים שהם לא שלם עם מה שעשה, כי יש לו חולשה ובלי לשים לב הוא משדר אותה החוצה. ואז כאשר רואים אותו עושה דברים שונים ממה שהתרגלו, אז זה מעצבן אותם לראות מישהו כמותם שחושב שהוא יותר טוב מהם.

זה כמו לראות חבר לעבודה שהתחיל לעבוד ביחד איתנו בתפקיד זהה לשלנו, שמקבל פתאום קידום רציני להיות מנהל בכיר. פתאום אנחנו חושבים מי הוא בכלל שיהיה המנהל שלנו? הרי הוא בדיוק כמונו! זה מעצבן אותנו. אבל כאשר הוא מסיים את החפיפה, נכנס לתפקיד בביטחון ומבצע אותו כמו שצריך, אז מסתכלים על זה אחרת לגמרי. מעריכים ומכבדים אותו. כאשר האדם מחזק את עצמו מספיק, הוא כבר יכול להשפיע לאחרים ואז אחרים רוצים לקבל ממנו.

רואים את הדבר בכל קשר שיש לאדם עם הזולת ובפרט בקשר הזוגיות שבין אדם לאשתו. בכל קשר ישנן השפעות מהאחד לשני. יש משפיע ומקבל. כמובן ששני הצדדים גם מקבלים וגם משפיעים, כל אחד בתחומים שונים שמתאימים לו. כדי להשפיע לזולת אנו מוכרחים קודם כל להיות שלמים עם עצמנו. אם לא נהיה מספיק חזקים, אז גם ההשפעה לא תהיה טובה ואז שני הצדדים ייפגעו מכך.

אם בן הזוג רק יקריב את עצמו כל הזמן למען השני, אז כל היחסים בסכנה. בשביל יחסים כאלו אפשר היה לגדל כלב שיעשה מה שאומרים לו. ביחסים אמתיים אדם צריך לחזק את עצמו ולהשפיע לזולת. בעל יכול למשל לחשוב שהוא לא רוצה לפגוע בבת הזוג ולכן תמיד לוותר, אבל בסוף היא תשנא אותו כך. כי היא רוצה מישהו שיוכל להשפיע ולחזק אותה. חס ושלום אין הכוונה לא לוותר ולעשות מלחמות, שזה בניגוד מוחלט לדעת התורה, אלא שלפעמים צריך לעמוד עקשנים כדי לשמור על העקרונות החשובים שלנו, וכך גם הסביבה תעריך

אותנו יותר וגם הם ישמחו מזה כי הם יוכלו לקבל את השפע שנשפיע להם.

יש מנהיגים שמנסים להתחנף לכולם, שרוצים שכולם יאהבו אותם, שמנסים לרצות את כולם ולהסכים לכל דבר. מנהיגים כאלו הם כלל לא מנהיגים. כשאדם מחפש מנהיג לעצמו, הוא מחפש מישהו חזק שיודע את הדרך ויוכל להנהיג אותו בדרך הנכונה. הוא לא רוצה להרגיש חזק יותר מהמנהיג עצמו כי אז המנהיג הופך לסמרטוט ואין שום טעם בכל ההנהגה.

זה כמו שאדם ייקח לעצמו מדריך טיולים שינסה להיות אהוב על כולם, ואז כשהוא יאמר למדריך ללכת בשביל מסוים המדריך יסכים, ואז מישהו אחר יאמר לו ללכת בשביל אחר והוא יסכים גם אתו, וכך הוא יתחנף ויסכים עם כולם, ובצורה כזו בוודאי שלא יהיה אפשרי להגיע לשום מקום ובוודאי שהם לא ימצאו את הדרך הנכונה. בשביל מה לקחנו מנהיג אם הוא עצמו הולך לפי מה שאנחנו אומרים לו? כל הרעיון הוא שהוא זה שיוביל אותנו. אם המנהיג לא מספיק בוטח בעצמו, אז איך אחרים יבטחו בו?

מנהיג לא יכול להסתכל על מה שהעם רוצה בכל פעם ולהתייחס לכל דבר. אף פעם לא יהיה ניתן לרצות את כולם. אמנם צריך להיות קשוב ולא לעשות ככל העולה על רוחו, אבל הוא זה שצריך לקבל את ההחלטות מתוך שיקול דעת מתאים.

מנהיג צריך לעשות את הדברים לטובת העם על פי האמת, גם אם כולם הולכים נגדו. ובאמת אפשר לראות שכל המנהיגים הגדולים הפכו לכאלו בצורה כזו. אברהם אבינו הוכיח את כל העולם, וזה כולל גם את הוריו ומשפחתו, בלי שום משוא פנים כאשר כולם עבדו עבודה זרה. הוא לא התחנף, אלא הלך באמונה שלמה ובמסירות נפש ודווקא בגלל זה הצליח לסחוף אחריו המון אנשים.

יוסף הצדיק לא התחנף לאשת פוטיפר שיכלה לתת לו תפקיד חשוב, וגם לא לפרעה ששלט על כל מצרים, ודווקא בגלל זה הפך להיות מלך על כל העולם. משה רבינו ראה בסבל של בני ישראל, עזר להם וטמן את המצרי בחול, למרות הסכנה ולמרות שהוא עצמו גדל בארמון המלוכה ויכל לקבל כל מה שהוא רוצה.

הוא הלך נגד המצרים וגם העם לא קיבלו אותו כל כך בברכה והעדיפו להישאר במצרים. אבל העקשנות שלו הובילה להתהוות עם ישראל ולקבלת התורה הקדושה.

וכך כל הגדולים התעקשו לשמור על העקרונות החשובים בלי לוותר. כי כאשר מאמינים במטרה בשלמות ולא זזים ממנה כלל, אז הופכים למנהיגים.

כאשר האדם כביכול נלחם על מה שהוא מאמין בו באמת, אז בתחילה נראה שהוא הולך נגד כולם ומזיק להם, אבל לבסוף מתברר שדווקא אותה מרדנות ועקשנות היא שהביאה אותו למנהיגות ואותה מנהיגות היא שעזרה להם. פתאום כולם מגלים שדווקא החוזק של המנהיג וחוסר החנפנות שלו אל העם, דווקא זה מה שהרים את העם כולו. דווקא העקשנות של ההורים היא שחינכה אותנו. דווקא האמונה החזקה של הסובבים אותנו היא שיכולה להשפיע ולעורר אותנו. ואז הרווח הוא לא רק של המנהיג, אלא של כל הסובבים אותו. כל מי שמקבל ממנו זוכה לטעום מאותו שפע.

כאשר ההורים לא מוותרים לילדיהם, אז הילדים מבינים שהם מוכרחים לעשות דברים מסוימים, ואלו יקנו להם ערכים לאחר מכן. כאשר ההורים משקיעים בעצמם, הילדים לומדים להעריך את ההורים ולתת להם חשיבות. כשמחנכים ילד לכיבוד הורים הוא לומד על החשיבות העצומה שלהם, ומכאן הוא יוכל ללמוד להכיר באביו שבשמיים ולכבדו.

הילדים פתאום מבינים שהם לא מרכז העולם לבדם ושאי אפשר לדרוך על כל מי שלא סובר כמותם. לומדים להעריך ולקבל מאותו גורם משפיע. כאשר ההורים חזקים, אז הילדים מרוויחים מכך. כי יש להם על מי להישען, יש להם הורים חזקים לסמוך עליהם, יש להם ממי לקבל דברים. ההורים ישפיעו להם שפע רב והם אלו שיקבלו את אותו שפע ולכן הכל נעשה לטובתם.

כעת אפשר להבין טוב יותר את מה שיתרו אומר למשה רבינו. הרי התורה מעידה על משה שהוא העניו מכל האדם. כאשר משה רבינו נכנס לתפקיד של מנהיג, אז בוודאי שהוא עושה זאת טוב יותר מכולם. אלא שעדין ישנה ענווה

שאולי עלולה להקטין את ערכו ולהקריב את עצמו למען העם יותר ממה שצריך.

יתרו רואה שמשה יושב כל היום לדון אנשים ולהנהיג את העם לבדו. בדרך הטבע אי אפשר לעשות את זה ואילולא סיוע עצום מהשמיים האדם היה קורס וכולם היו מפסידים מזה. אם הוא יגיד למשה שהוא עלול לקרוס תחת העומס, ספק אם משה יקשיב לו, שהרי הוא מוכן להקריב מעצמו ולקרוס למען העם. לכן יתרו אומר לו שהעם עצמו הוא שייפגע מכך. שהרי אם משה לא יהיה חזק מספיק כדי לתפקד כמנהיג, אז העם הוא זה שיפסיד בעיקר.

אפשר לתאר לעצמנו שאם משה יושב כל היום לדון את העם, אז לא נשאר לו הרבה זמן להשקיע בעצמו. ואז הוא עלול לוותר על אכילה ושתייה, לוותר על רגע של שקט לעצמו ולוותר על כל דבר שיהיה לעצמו. במקרה כזה הוא עלול להיחלש ואז יהיה לו קשה יותר לבצע את תפקידו כראוי. אם הוא לא יבצע את התפקיד כראוי אז כל העם מפסיד מזה. לכן יתרו שואל אותו מה הוא עושה לעם.

לפעמים דווקא פסק זמן מהעבודה יכול לגרום לנו לעבוד טוב יותר. לפעמים עצירה בתחנת דלק לתדלוק ורענון תביא לנו כוחות חדשים לנסוע למרחקים. לפעמים דווקא הגבלה מסוימת עלולה להביא אותנו לפרוץ גבולות גדולים יותר. באותו רגע זה נראה כמו נסיגה ועיכוב, אבל לטווח הארוך כולם מרוויחים מזה.

על אחת כמה וכמה שעלינו לקחת הפסקות משגרת החיים שלנו כדי לחשוב על החיים שלנו ולערוך חשבון נפש. כל דקה של תפילה תביא לנו כוחות מחודשים וכל התבוננות וחקירה של עומק הדברים יביאו לנו ראייה רחבה ואמתית יותר.

לפעמים נחשוב שאנחנו לא רוצים להשקיע בעצמנו ושאנחנו מוכנים להקריב למען אחרים, אבל אם נקריב, אז אותם אחרים הם שיסבלו מזה הכי הרבה. אנחנו חושבים שאנו מועילים להם, אבל זה נזק עצום. אדם יכול להקריב את עצמו למען הילדים שלו, אבל אז הם יגדלו חס ושלום בלי אבא ויהיו מסכנים שהולכים בדרך לא טובה.

אנשים מוסרים את נפשם עבור מטרות מסוימות, ואפילו שאותן מטרות הן

נעלות וחשובות, מכל מקום לפעמים צריך להרפות מעט כדי לקבל כוחות חדשים להתקדם לעברן. כך נוכל לחזק את עצמנו וכך נוכל לתת מעצמנו לסביבה. נוכל לעזור ולתרום הרבה יותר בצורה שכזו. השם יתברך יזכה אותנו להתחזק ולהשפיע שפע גדול לכל העולם כולו.

מידה כנגד מידה

יתרו היה כהן לעבודה זרה שניסה את כל העבודות זרות שקיימות. כל אדם בכל העולם שרצה לנסות סוג מסוים של עבודה זרה ידע שיתרו הוא המבין הגדול ביותר בתחום. אבל כאשר הוא שומע על יציאת בני ישראל ממצרים הוא מבין שהכול שקר ורק השם יתברך הוא האלוקים האמתי.

יתרו מצהיר "עתה ידעתי כי גדול השם מכל האלוקים". ומדוע הוא הגיע למסקנה הזו? לא בגלל הנסים והמופתים העצומים שכל העולם שמע עליהם, שהרי ישנם גם כוחות טומאה שעושים כביכול נסים ומופתים. אלא שלאחר שניסה את כל סוגי העבודה זרה שקיימים, הוא פתאום ראה את ההבדל העצום ואת הדיוק המופתי שנמצא בהנהגה האלוקית.

המשך הפסוק אומר "כי בדבר אשר זדו עליהם", כלומר יתרו הבין שמצרים נפלה באותו דבר בו רצו להפיל את ישראל. זה לא שהשם עשה רק נס שיאבד את המצרים וישחרר את בני ישראל, אלא שהוא עשה את הדברים בדרך מופלאה שסובבה את הכל בשלמות ובצדק מדוקדק.

כשם שהמצרים ניסו לאבד את ישראל במים כשגזרו שכל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, כך השם יתברך נפרע מהם במים מידה כנגד מידה כאשר טבעו בים סוף. דקדוק שכזה לא קיים במקומות אחרים.

יתרו שהכיר היטב את כל סוגי העבודות הזרות שקיימות, ידע שהכול שם רמאות. הוא ידע שיש אנשים שיקנו את כל מה שימכרו להם. שאם איזה

אסטרולוג יאמר להם שבקרוב יקרה להם דבר חשוב בתחום הפרנסה, אז כל אחד מיד יוכל לפרש את זה על עצמו. שהאחד בדיוק ימצא חצי שקל ברחוב, והאחר יראה שטעו בחישוב המשכורת שלו, ואחר יזכה בעשרה שקלים בלוטו, ואחר לא ימצא את כרטיס האשראי שלו וכו'. ואז כל אחד נדהם ובטוח שאותו אסטרולוג הוא סוג של אלוקות חס ושלום. שכאילו זה בדיוק מה שאמרו שיקרה.

יתרו ידע שבעבודה זרה אין ממש. שלפעמים יש פה ושם דברים שמתאימים למציאות, שלפעמים יש כוחות טומאה שעובדים, אבל אין דיוק מוחלט. אבל אז הוא ראה את הדיוק העצום שהיה במצרים, שהשם יתברך לא סתם נקם בהם והרג אותם, אלא גרר אותם לאותו מקום בו הם עצמם רצו לאבד את עם ישראל.

כאשר פרעה רצה להשליך ליאור את בני ישראל, זה היה מתוך הבנה שמצרים היא ארץ מדברית וכך אם הקדוש ברוך הוא ירצה להעניש אותם, כביכול הוא לא יוכל לעשות את זה באותו עניין במידה כנגד מידה, אלא יצטרך להמית אותם בדרך אחרת.

אבל הקדוש ברוך הוא אינו מוגבל והוא סובב את הכל כך שהמצרים יטבעו בים. זה נעשה נגד כל היגיון. הקדוש ברוך הוא מסובב את כל העולם כך שכל אחד יקבל בדיוק את מה שמגיע לו בדקדוק מוחלט. כאשר יתרו הבין את ההנהגה המופלאה הזו, הוא מיד הבין שכל העבודות הזרות שעבד אינן שוות כלום. רק מי שיכול באמת לדקדק בכל הפרטים הקטנים בשלמות הוא האלוקים האמתי.

ובאמת מובא שצריך לבחון את הנביאים כדי לדעת אם הם נביאי אמת. ואם כל דבריהם אמת ושום דבר לא נופל מדבריהם, אז אכן הנבואה אמת. אבל אם יש אפילו פרט קטן שלא התקיים כפי שאותו נביא אמר, ואפילו שכל שאר הנבואה התקיימה בצורה מופלאה נגד הטבע, אותו נביא הוא נביא שקר. כי אצל השם יתברך הכל מדויק לחלוטין.

לכן יתרו הבין שדיוק כזה מוכרח להיות מכוח אלוקי. שנקמה רגילה מביאה פורענות על האדם שנהג לא בסדר, אבל אין דיוק בדרך שבה מגיעה אותה פורענות. אבל כאשר הדבר פועל מידה נגד מידה, אז זו בוודאי הנהגה אלוקית.

ההנהגה הזו בה הקדוש ברוך הוא מנהיג את העולם מביאה את השליטה לידיים שלנו. אדם לא יכול לומר שהשם לא אוהב אותו, שהוא נותן לו ניסיונות קשים מדי או שיש חוסר צדק בעולם, אלא הכל מגיע מתוך הנהגת האדם עצמו. מהשמיים מזמנים לאדם את הדברים שהוא עצמו מבקש על פי הנהגתו. הדרך שאנו עצמנו בוחרים ללכת בה היא אותה הדרך שבה יבחרו לנהוג בנו מהשמיים.

לא פעם אנשים מתעצבנים על אדם כלשהו בגלל דבר מסוים שעשה, בו בזמן שהם עצמם עושים דבר דומה לאחרים מבלי להרגיש. כולנו למשל לפעמים מתעצבנים כשהרכב שלפנינו נוסע לאט ואנו ממהרים למקום כלשהו, אבל כאשר אנחנו מחפשים כתובת מסוימת ולא יודעים בדיוק היכן לפנות גם אנחנו נוסעים לאט ומעצבנים את אלו שמאחור. כולנו לא אוהבים לאחר לאוטובוס בכמה שניות ולגלות שהוא בדיוק נסע, אבל כאשר עלינו עליו והנהג מחכה עוד כמה שניות בתחנה למישהו שרץ מאחור אנו כועסים עליו שייסע כבר. כולנו לא אוהבים שמדברים עלינו בצורה לא יפה, אבל לצערנו פעמים רבות אנו נוהגים לרכל ולדבר לשון הרע על אחרים. כך גם בתחומים רבים נוספים.

אם נבחן לעומק את הדברים הלא טובים בחיינו שאנו בטוחים שלא מגיעים לנו כלל, נגלה שגם אנחנו נוהגים בצורה דומה עם אחרים, רק שלא עלה על דעתנו שהמעשים הלא טובים יתנקמו בנו. אם אנו מתאכזרים לאחרים, אז איך אנו מצפים שלא יתאכזרו אלינו מהשמיים? אם אנו לא רוצים לוותר, אז מדוע שיוותרו לנו?

לא רק המעשים המשפיעים על אחרים נזכרים בשמיים, אלא גם המעשים שבין אדם למקום משפיעים על חיינו. אנשים רבים לא שומרים מצוות ובאים בטענות לקדוש ברוך הוא שהוא לא עוזר להם ולא שומע אותם, בו בזמן שגם הם לא שומעים לו. התורה אומרת לנו "והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי". אם תשמעו, אז תקבלו את כל מה שצריך, אבל אם לא תשמעו, אז גם אתם לא תקבלו.

יהודים רבים לצערנו מתרחקים מהמצוות, ואז מתפלאים וכועסים שהשם לא שומע לתפילתם. אנשים שולחים את ילדיהם לבתי ספר רחוקים מתורה ואז

מתפלאים למה הם לא מכבדים את הוריהם ואפילו מורדים בהם. בעלים רבים לא שומרים על העיניים ונשים רבות הולכות בצורה לא צנועה וכך הם מקלקלים את קדושת הזוגיות להם ולאחרים ואחר כך לא מבינים מדוע יש להם בעיות של זוגיות ושלום בית. אנשים מקפידים ושומרים טינה לאחרים ואחר כך מתפלאים למה מקפידים עליהם מהשמיים.

כמובן שישנם עוד הרבה דברים שבאים בחשבון ולכן זה לא מפתיע כשרואים בעולם מצב של צדיק ורע לו או רשע וטוב לו. כי יש עוד הרבה גורמים בתמונה כמו זכות אבות, תפילות של אחרים, מצוות או עבירות נוספות מלבד אותה אחת שאנו בוחנים, המקום הרוחני שממנו לקוחה הנשמה, גלגולים קודמים, התכונות והכוחות הרוחניים הטבועים באדם, כמות היצר שיש בכל אחד ועוד הרבה גורמים שונים שמשפיעים. אבל צריך לדעת שבסופו של דבר לאחר שקלול כל הגורמים, הכל מנוהל מידה כנגד מידה בצורה מדויקת. אם לאחר כל הגורמים מחליטים בשמיים שמגיע לנו משהו מסוים, לטוב או לרע, כעת יסתכלו על דרך ההנהגה שלנו ועל פי זה יחליטו אם לתת לנו את מה שמגיע או לא.

השם יתברך אוהב את כולנו והוא נתן לנו את התשובה שיכולה לעזור לנו לכפר ולתקן את הדברים. כך שגם אם כרגע יש לנו הנהגות לא טובות מסוימות, אפשר בהחלט לתקן אותן. הוא גם נותן לנו זמן לעבור את התהליך כי זה ברור שלא ניתן להשתנות ביום אחד. אבל אנו מוכרחים להבין את הדברים כדי לדעת לאן לשאוף.

אנשים רבים סבורים שאין בכלל צורך להשתנות כי הם פשוט מגדירים את עצמם בתור "חילונים" ובהגדרה הזו כאילו פטרו את עצמם מעול המצוות וכעת זה בסדר לעשות עבירות כל היום כי הם מסוג אנשים כזה. צריך להבין שכל עבירה של אדם, כל מצווה שהוא לא מקיים, כל צער שהוא גורם לאדם אחר, הכל נזכר למעלה ועל פי זה נקבע בדקדוק מה יהיה עם האדם. שום דבר לא נמחק סתם כך ואין חוק התיישנות. הכל עובד מידה כנגד מידה.

מכאן נוכל ללמוד שאדם שרוצה להביא דברים טובים לחייו צריך פשוט להתנהג על פי הכלל מידה כנגד מידה ולעשות את מה שצריך. אדם שיחייך אל

העולם, יקבל חיוך מהקדוש ברוך הוא. אדם שעוזר לאחרים, יקבל ממנו עזרה. אדם שמקפיד לא להזיק ולקלקל יקבל את אותה הקפדה טובה לחייו. אדם שנשמר מעבירות יקבל שמירה מלמעלה. אדם שמוותר ומוחל לאחרים גם כשהוא צודק על פי דין יקבל ויתור ומחילה מהשמיים גם כשלא מגיע לו על פי דין. אדם שמקפיד על "ואהבת לרעך כמוך" עם כולם יקבל אהבה רבה מהשמיים.

לכן למשל, המתפלל על חברו באמת ומכל הלב, נענה תחילה. לכן מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך. לכן ידוע שגלגל מסתובב בעולם. לכן מי שמעביר על מידותיו מעבירים לו כל פשעיו. הכל מידה כנגד מידה.

כל אדם ללא יוצא מן הכלל יכול לזמן לחייו את הדברים שהוא חפץ בהם אם רק יבחר להתנהג בצורה דומה כלפי אחרים וכלפי השם יתברך. כך כל אחד מאיתנו יוכל לזכות לחיי אושר ושמחה, מתוך אהבת השם וקיום המצוות.

לזכור את השבת

שמירת השבת כוללת בתוכה המון איסורים. שלושים ותשע אבות מלאכה, שכל אב מלאכה מכיל בתוכו תולדות רבות ועוד גזירות שונות של דברים שאסור לנו לעשות בשבת. אך כל זה רק עניין חלקי במהות היום הקדוש. בפרשה נאמר "זכור את יום השבת", מה שמביא לנו מצווה נוספת ושונה לגמרי שיש עלינו לקיים.

אדם שמעביר את השבת בקריאת עיתונים, משחקי שש בש, לימוד למבחנים, מלאכות שאינן אסורות או תכנונים שונים לגבי מחר, אולי שומר את השבת, אם הוא באמת מקפיד ונזהר מכל האיסורים, אבל יחד עם זאת הוא לא זוכר אותה.

השבת היא היום הקדוש בו אנו יכולים לגלות את נשמתנו ולהתחבר לקדוש ברוך הוא. היום בו אפילו תענוגות גשמיים כמו שינה ואכילה הופכים לרוחניים (במידה כמובן). היום בו אנו עוצרים מהריצות והדאגות של השגרה היומיומית

וחושבים לרגע על מהות החיים. האם כל הריצות והדאגות האלו שוות משהו?

בשבת אנו עוצרים לתדלק בתחנת הדלק במקום להמשיך לנסוע עד שניתקע. בשבת אנו עוצרים להביט במפה כדי להבין אם אנחנו בכלל נמצאים על המסלול הנכון בחיים לכיוון המטרה. כאשר אנו נשארים עם אותה שגרת חיים גם בשבת, אז אנו הופכים אותה למעין יום חול רגיל. לכן לא פלא שרבים ששומרים שבת מחכים שהיא תצא עוד לפני שהיא נכנסה. אם מסתכלים על השבת כעל יום חול, אז השבת היא מאוד מגבילה באיסורים הרבים שלה, ולכן גם ישנם יהודים שנרתעים מלשמור אותה.

אבל מהות השבת היא בוודאי לא לגרום לנו לסבול מתוך הגבלות ואיסורים. כמו שאדם שרוצה להתרכז בדבר מסוים ינסה להתנתק מכל הגורמים סביבו כדי להגיע לריכוז מוחלט, כך אנחנו צריכים להתנתק מהגשמיות כדי לטעום טעם של רוחניות. אדם שרוצה להתרכז ילך למקום שקט ללא הפרעות, יעצום את עיניו וינסה בכל כוחו לשכוח מכל הדברים מסביב ולהתרכז באותו דבר שהוא רוצה. כך השבת מגבילה אותנו כדי שנעזוב את כל המלאכות הגשמיות, שנתנתק מהעבודה והמטלות, שנתרחק מהרגלי היום יום וכך נוכל להתרכז בעליה לעולם רוחני מופלא וכך להתחבר לקדוש ברוך הוא.

לכן מלבד שמירת השבת שכוללת את ההגבלות השונות שמועילות לנו, ישנה מצווה חשובה נוספת של זכירת השבת, שהיא העשייה שלנו והחיבור שאנו יוצרים לעולמות עליונים, ואת המצווה החשובה הזו מסמל הקידוש.

הקידוש נעשה על יין, שמסמל את הדבר החומרי ביותר שיכול להביא את האדם לשפל המדרגה, למצב של שכרות ותאווה. אבל דווקא את הדבר החומרי הזה אנו מקדשים והופכים לדבר רוחני ונעלה. דווקא מתוך העולם החומרי הזה אנו יכולים לצמוח ולהתחבר לשיא הרוחניות.

הקידוש עצמו הוא בוודאי מצווה חשובה ומועילה, אבל גם מעבר לזה צריך להשתדל תמיד לזכור את השבת. ככל שננסה להתחבר למהות של השבת ולהתקשר לקדוש ברוך הוא, כך נזכה לעוצמות רוחניות גבוהות יותר.

לצורך דוגמה, אדם שכלוא במקום כלשהו בלי אפשרות לעשות מלאכה או אדם שישן כל היום, באופן טכני הוא שומר שבת ולא מחלל אותה. אבל באופן מעשי אותו אדם יכול לא לרצות בכלל לשמור שבת או אפילו להיות גוי שכלל לא מצווה על השבת. אז אמנם הוא שומר שבת, אבל זה רק באופן טכני כי כך יצא לו ולא הייתה לו הזדמנות אחרת. לא בגלל שהוא באמת רצה בזה. הדבר שבאמת מחבר אותנו למצוות השבת זה הזכירה. כאשר זוכרים את השבת, אז מכניסים אותה אל הלב ומגבירים את הרצון.

במשך כל השבוע אנו טרודים בגשמיות. יום השבת ניתן לנו כדי לזכור מהיכן הנשמה האלוקית שבנו הגיעה. יום השבת ניתן ללימוד תורה, להתעלות רוחנית, למחשבות טובות, לתובנות קיומיות ולשאר גילויים של הנשמה שבנו. כמובן שגם הנפש נהנית ולכן אנו מצווים על שלוש סעודות ועונג שבת. יום השבת מאפשר לנו לחבר את הנשמה שלנו אל המטען שנמצא בשמיים, ולהטעין אותה כך שתהיה חזקה לכל השבוע.

לכן, כאשר מגיעה השבת, מלבד העניין החשוב של שמירת השבת, כדאי להקפיד גם על זכירתה. בצורה כזו, נוכל להגיע למצב בו אנו נחכה במשך כל השבוע שהשבת כבר תגיע, וכאשר היא תגיע לא נרצה לתת לה לצאת. בוודאי שמתוך כך נזכה לראות את דרך האמת, לאורות רוחניים גבוהים שיכוונו אותנו לדרך הנכונה ולקבל שפע עצום לחיינו בזכות הברכה של השבת.

להתבונן בנסים שמקיפים אותנו

התורה טורחת לספר לנו שיתרו שמע על יציאת מצרים. אבל צריך לשאול מה היה כל כך מיוחד ביתרו שהתורה מספרת לנו "וישמע יתרו"? האם רק הוא שמע? הרי כולם שמעו על קריעת ים סוף וכל אומות העולם שמעו שעם ישראל יצא ממצרים באותות ובמופתים. אז למה התורה מתייחסת ליתרו כאל מישהו מיוחד ששמע את הדברים לבדו?

למושג "שמיעה" ישנם שני פירושים. הפירוש המוכר הוא השימוש בחוש השמיעה שמשמעותו תרגום התנודות באוזן לצלילים שונים שמתקבלים במוח. אך ישנו פירוש נוסף והוא קבלת הדברים והבנתם, לא סתם לשמוע צלילים, אלא ללכת בדרך מסוימת על פי הוראה. זה מה שאנו אומרים בקריאת שמע: "שמע ישראל..." אין הכוונה סתם לשמוע צלילים דרך האוזניים, אלא ללכת בדרך שהשם ציווה אותנו בה. כאשר אנו שומעים בקולו אנו הולכים על פי הוראותיו.

כאשר בני ישראל יצאו ממצרים, כל העולם שמע על כך, אבל אף אחד לא הכניס את הדברים ללב. יתרו היה שונה מכולם. גם הוא שמע את הדברים באוזניו אך מעבר לכך הוא גם התבונן בהם כדי להבין מעט מגדולתו ועצמתו של הקדוש ברוך הוא. הוא קיבל והבין את הדברים והתאים את חייו לידיעה החדשה הזו.

גם אנחנו יודעים הרבה דברים, אך מהר מאוד אנו מכניסים אותם לתוך אחד התאים האפלים של הזיכרון ושם הם מעלים אבק מבלי שנשתמש בהם. כמה פעמים היו לנו הארות בחיים? כמה פעמים חווינו שיאים של אמונה שהבטחנו לעצמנו שאנו משנים את דרכנו? כמה דברים אנו יודעים בוודאות מבלי לעשות עם זה כלום בצורה מעשית?

האם מישהו לא יודע שהעישון מזיק? שאכילת מזון מהיר מעובד לא טובה לבריאות? שהכעס לא מועיל לשום דבר? שלשון הרע מביא רק דברים לא טובים? שהטלוויזיה מבזבזת לנו את הזמן ולא מקדמת אותנו לשום מקום? האם זה לא ברור שאמונה בתורה מחייבת לשמור על המצוות הכתובות בה?

מתוך מליוני יהודים שמאמינים בקדוש ברוך הוא רק מעטים באמת חיים על פי זה. השאר מעדיפים להדחיק את הידיעה הזו, כך שאם מישהו ישאל אותו אם הוא מאמין הוא יאמר "בוודאי!" ואולי אפילו ייעלב מהשאלה שהרי זה ברור כל כך שהוא אדם מאמין ואיך בכלל חשדנו בו. אך אם תשאל אותו אם הוא מקיים מצוות הוא יתחיל לגמגם על זה שהוא עושה קידוש לפעמים כשיוצא לו. אבל מה הטעם להאמין אם שמים את האמונה הזו בצד וחיים את החיים בצורה הפוכה מהאמונה שלנו?

מספרים בדיחה על אחד שניסה למצוא חנייה בתל אביב. לאחר שהוא עושה סיבובים עם הרכב במשך שעתיים הוא כבר התייאש והחליט לנסות את מזלו בתפילה. הוא מדבר עם הקדוש ברוך הוא בצורה נרגשת, שופך את לבו, מצטער על שהתרחק ממנו וכעת מוכן לעשות אתו עסק: הוא מבטיח שאם הקדוש ברוך הוא יסדר לו חנייה הוא יחזור בתשובה שלמה, ישמור שבת כהלכתה, לא יפספס יום אחד בלי תפילין, יעזור לבתי תמחוי ויעשה פחות או יותר כל מצווה אפשרית. בדיוק כאשר הוא מסיים את התפילה, הוא רואה מול עיניו מקום חנייה מעולה ממתין רק בשבילו, אז הוא מיד פונה לקדוש ברוך הוא ואומר: "העסק מבוטל, כבר הסתדרתי לבד..."

זה אולי נשמע קצת מצחיק, אבל כך בדיוק אנחנו מתנהגים. במקום לראות את הקדוש ברוך הוא מול העיניים שמוצא לנו חנייה ומסדר את העניינים, אנו בוחרים להתעלם ולא להתבונן בדברים, אלא לקחת אותם כמובנים מאליהם.

איך זה שאנו לא מתרגשים בכל פעם שיורד גשם? האם זה כל כך ברור ומובן שמים יורדים להם מהשמיים? האם תינוק שנולד לו זה משהו פשוט שנוצר סתם כך מעצמו? הרי ההורים לא צריכים לקנות איברים ולחבר אותם, הם לא צריכים להרכיב את כל מערכות הגוף או אפילו לדעת כיצד הם פועלים, הם לא צריכים להנדס אישיות ואופי או להכניס רגשות ויכולות, אלא הכל מגיע מהקדוש ברוך הוא, ואנחנו בטוחים לעצמנו שזה סתם "טבע".

אף פרופסור לא באמת מבין מה המילה טבע מייצגת, שהרי את כל הניסים היומיומיים של הקדוש ברוך הוא שהמדע לא הצליח להבין איך הם עובדים, הכניסו לקטגוריה הזו שנקראת "טבע". הרוח שנושבת, העצים שצומחים, הגשם שיורד... הכל טבע. ברגע שקראו לזה בשם טבע, אז עכשיו כאילו אפשר לעבור לסדר היום וכבר לא צריך לחקור מי מפעיל את אותם דברים. כאילו שאפשר חס ושלום לשכוח מהבורא.

כל העמים שמעו על קריעת ים סוף ועל עשר המכות. אך זה לא הפריע לעמלק להילחם בישראל ולשאר העמים לחזור למצב הרגיל שהיו בו לפני כן. אך יתרו לא סתם שמע באוזניו, אלא הכניס את הדברים אל לבו והבין שכל העבודה זרה

אין בה ממש ורק האלוקים הוא האמת. הוא החליט לעשות חישובים, לחקור ולבדוק את הדברים. הוא החליט לחפש את האמת ולחיות לפיה, ולא להמשיך לחיות בשקר שהתרגל אליו.

זה לא מספיק לראות שפתאום הדברים מסתדרים לנו בחיים, שפתאום מצאנו חנייה או שבדיוק נפתרה לנו בעיה מסוימת. צריך להתבונן ברגעים האלו ולהכניס את הדברים אל הלב. צריך לשנות את החיים שלנו כדי לחיות על פי האמת ולא לצבוע את האמת כדי שתתאים לנוחות של החיים שלנו.

מסביבנו עולם שלם של "טבע" שפועל כאילו מעצמו בלי שאף אחד ישאל שאלות על מי מפעיל את זה ולמה. כאילו שאם בחורף שעבר ירד גשם, אז אין שום פלא בכך שגם השנה הוא יורד, וכך זה תירוץ שאנו לא צריכים להתרגש ולהסתכל על זה כנס. אך האמת היא ששום דבר לא מובן מאליו. במקום לחיות כמו רובוטים שחיים על פי מוסכמות חברתיות והרגלים, כדאי לכולנו להתבונן ולחשוב ולהתחיל לחיות חיים נכונים ומלאים יותר. שנזכה בעזרת השם להגיע לחיים מספקים ומלאים של אמת, התבוננות ומחשבה.

ירידה לצורך עליה

לפני מעמד הר סיני העצום, הקדוש ברוך הוא קורא למשה לעלות לראש ההר, אלא שלאחר שמשה עולה הוא אומר לו לרדת להעיד בעם. ואז כשמשה לא מבין את הציווי, שהרי כבר העיד בעם, השם יתברך אומר לו "לך רד ועלית". ואז דווקא כאשר הוא למטה לפני שהספיק לעלות, השם מתגלה לעיני כל ישראל במעמד העצום.

ולכאורה כל זה נראה תמוה מאוד. שאם צריך שמשה יהיה למטה, אז מדוע קרא לו לעלות? ואם הוא רוצה שיהיה למעלה, אז מדוע אמר לו לרדת? ואם הוא רוצה שירד ואז יעלה, אז מדוע לא חיכה שיעלה

והתגלה דווקא כאשר היה למטה לפני שהספיק לעלות?

אלא שכל זה יכול לרמז לנו כלל גדול בעבודת השם. שכאשר אנו שואפים להגיע למקום גבוה, טבע האדם מושך אותו להתקרב למעלה ככל שאפשר. אלא שאז הוא הופך למוגבל ואין לו אפשרות להתרומם גבוה יותר. ודווקא כאשר ירד למטה וינמיך את עצמו, תהיה לו האפשרות להתעלות למקומות גבוהים באמת, הרבה יותר מאלו שיכול היה להגיע אליהם לפני כן.

את הדבר התמוה הזה אפשר ללמוד גם מחוקי הפיזיקה. שכאשר מנסים להעיף קפיץ למקום רחוק, אז ככל שנכופף אותו למטה, כך הוא יעוף רחוק יותר. כך גם כאשר אדם רוצה לקפוץ למקום גבוה, ככל שיתכופף נמוך יותר, כך תהיה לו תנופה גדולה יותר. אם אדם ינסה לקפוץ בלי להתכופף לפני כן, יהיה לו קשה מאוד והוא לא יגיע גבוה כלל. הוא עלול לחשוב שעדיף להימתח ולעמוד על קצות האצבעות כדי להתחיל מנקודת פתיחה טובה יותר, אבל בדיוק ההפך יתרחש והוא לא יצליח לקפוץ בכלל. דווקא הירידה למטה היא שמביאה לנו את התנופה והאפשרות להגיע גבוה.

וזהו כלל רוחני עצום שצריך לזכור אותו תמיד. שכאשר אדם מנמיך ומכופף את עצמו, יש לו פוטנציאל אדיר להתעלות גבוה ביותר. שמתוך ענווה ושפלות מגיעים לדרגות הגבוהות ביותר. ודווקא מתוך גבהות הלב וגאווה, שחושבים שכוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, אז מגיעים מתוך זה אל התחתית.

ובאמת משה רבינו היה העניו מכל האדם. וגם הר סיני היה בין ההרים הנמוכים. וכל זה היה מצוי במדבר שהוא מקום שומם ולא חשוב. ודווקא בתנאים האלו ניתנה לנו התורה הקדושה, שהמעמד העצום ביותר שהתרחש אי פעם בעולם היה שם.

ועד היום אנשים רודפים אחרי הגאווה והכבוד. מנסים להתעלות בכוחות עצמם כמה שיותר גבוה. מנסים לבלוט כדי לעשות רושם. מנסים לדרוך על אחרים כדי שלא יפריעו להם. כך הם סוברים שיצליחו להשיג הצלחה ולהגיע גבוה יותר מהמקום שלהם. אלא שזהו ההפך הגמור, שכל זה מביא אותם

לתחתית.

אדם שרוצה להגיע גבוה מוכרח להנמיך את עצמו. זהו תנאי הכרחי ואין אפשרות להתעלות בלי זה. התפילה המקובלת ביותר היא תפילה לעני. ודווקא דוד המלך התפלל אותה, שהיה מלך עשיר. כי הוא עשה עצמו עני והרגיש את השפלות מול השם יתברך. ודווקא זה מה שהעלה אותו ביותר. היו הרבה מאוד מלכים, אבל כמעט כולם הרגישו על הגובה ולאחר מכן סיימו בתחתית. דווקא דוד המלך שהרגיש נמוך הוא זה שהתעלה יותר מכולם.

אדם מוכרח לסגל לעצמו ענווה, כניעה וביטול עצמי מול השם יתברך. אנשים חושבים על המושגים האלו כדברים לא טובים. חושבים על אנשים שסולחים ומוותרים כ"פריירים", חושבים על אנשים פשוטים שלא מחפשים שיעריכו אותם כמסכנים וחלשים, חושבים על אנשים ביישנים ושקטים כמשעממים ונחותים. אבל הקדוש ברוך הוא לא כך. הוא בוחר את האנשים שינהיגו את העם לפי התכונות האלו, כי אלו האנשים הנעלים ביותר.

אדם מטבעו מנסה להתבלט ככל שאפשר, רוצה שכולם יעריכו אותו ורוצה להיות במקום גבוה יותר מכולם. הוא רוצה להראות לכולם שהוא זה ששולט. אבל אז הוא מתפלא למה השם לא אתו. מבחינה טכנית הוא יכול להגיע להצלחות גשמיות ולחשוב שהוא במקום גבוה, אבל הצרות יגדלו פי כמה והריקנות בפנים לא תיתן מנוח. כי מרוב שהוא מנפח את עצמו הוא לא נותן מקום להשם יתברך להיכנס.

דווקא אדם שמנמיך את עצמו ומתכופף מתוך הבנה שהשם יתברך הוא זה ששולט, הוא עם הפוטנציאל הכי אדיר להתעלות באמת. מתוך אותה כניעה להשם הוא מתמלא ומקבל השגחה פרטית נפלאה בכל מעשיו. הוא העבד של השם יתברך. מצד אחד הוא עבד שאין לו כלום מצד עצמו, אבל מצד שני הוא עבד של מלך מלכי המלכים, הוא נמצא בארמון המלך, אוכל משולחן המלך, מקורב למלכות ויכול להשיג את כל מה שהוא רוצה.

וכמעט כל אדם חווה את זה לפחות פעם בחייו. שדווקא מתוך איזו ירידה

שהייתה לו, מתוך זמן של שפלות, דווקא משם הוא הצליח לצמוח ולקבל הארה גדולה. השינויים הגדולים שערכנו בחיים הגיעו לרוב מתוך נקודת חולשה שהייתה לנו, מתוך מקום של חוסר או זמן של עצבות. אנשים רבים עשו שינוי משמעותי בחייהם דווקא לאחר פיטורים מהעבודה, מחלה, חוויה לא נעימה וכו'. אז פתאום חושבים בבהירות ומחפשים משמעות אמתית לחיים. כשנמצאים על הגובה אז מקבלים סחרור ושוכחים מי אנחנו ולאן אנו מנסים להגיע. אבל דווקא כשיורדים למטה פתאום זוכים להארות גבוהות.

לאדם יש זמנים מסוימים של קשיים וחולשה, שהוא מרגיש עצבות וקושי מתוך נפילה. אותם זמנים נתפסים כלא טובים ואנו משתדלים להתרחק מהם. אלא שאפשר לנצל אותם, שדווקא מתוך אותו כיפוף למטה אנו יכולים לקחת תנופה ולקפוץ גבוה. כל מה שצריך זה להתבטל מול השם ולתת לו להרים אותנו למעלה.

אדם שדברים לא מסתדרים בחייו יכול לנצל את הזמן הזה לתפילה בכוונת הלב וחיזוק רוחני של האמונה והקרבה להשם. הרי כשהכול בסדר קשה לאדם להתפלל בכוונה. דווקא כשיש איזה מישהו חולה, כשחסרה פרנסה או כשיש קשיים שונים, אז פתאום אפשר להתפלל אל השם בבכייה מתוך כוונה אמתית. דווקא אז אפשר להתחזק ברוחניות מכל הלב.

לפעמים כשאדם חושב שהוא נמצא במקום גבוה, אז השם יתברך מנמיך אותו רק כדי שיתעורר ויבין את המקום האמתי שלו. שיתחיל לטפל בעצמו ויתקדם לעבר מה שבאמת חשוב בחיים. אז אותו אדם חושב לעצמו למה השם עושה לו את זה. הוא כועס ומתעצב ולא מבין מה השם רוצה ממנו. אלא שהשם רוצה לכוון אותו לדרך הנכונה ומנסה להכניע אותו, כך שיוכל להתקדם, לקפוץ גבוה מתוך הכניעה ולהשיג השגות גבוהות יותר.

ובאמת אם נחשוב עם עצמנו על כל החיים שלנו, נגלה שאת כל ההשגות הגבוהות באמת השגנו בזכות איזשהו חוסר שהיה לנו קודם לכן. שהרי כאשר אין חוסרים והכל טוב, אין למה לשאוף והאדם תקוע במקום. מתוך הרגשה של חוסר האדם מונע להתקדם, ואז פתאום הוא מגיע למקומות גבוהים יותר שלא הכיר

לפני כן. כמו תינוק קטן שדווקא מתוך המאמץ שלו לנוע, לזחול, לעמוד וכו', הוא מחזק את עצמו ומגיע למדרגות גבוהות יותר שכלל לא הכיר לפני כן. כך היא בעצם כל ההתפתחות שלנו בעולם. תמיד יש לאן לשאוף ומקומות גבוהים יותר להגיע אליהם. אלא שצריך לרדת לפני כן למקום נמוך יותר כדי להגיע לאותם מקומות.

וכאן טמונה עצה גדולה לחיים. שתפקיד האדם הוא להתקדם ולהתעלות כמה שיותר קרוב להשם, ואת התפקיד הזה על האדם לבצע בכל מקרה. אלא שיש שתי אפשרויות להגיע לזה. או שהאדם יתכופף וייכנע לפני השם יתברך, וכך השם יתברך מגביה שפלים והוא ירים אותו למקום גבוה. או שאם האדם יתעקש להישאר גבוה, אז יהיה צורך לתת חס ושלום נפילה לאדם כדי לעורר אותו לצמוח ממקום נמוך.

וצריך לדעת שגם לאחר הנפילה, אם אדם לא מתבטל להשם מתוכה אז ימשיכו לכוון אותו מהשמיים, לטובתו, וכך יהיו חס ושלום עוד נפילות נוספות עד שיתעורר. כך למשל מסופר בספר מלכים על חיאל בית האלי שבנה את יריחו למרות החרם של יהושע, ובכל שלב בעשייה היה קובר את אחד הבנים שלו עד לבן האחרון שקבר בסיום בניית העיר. אילו לא היה בונה את יריחו, הוא לא היה צריך לקבור את בניו כלל. ואילו היה מתעורר אחרי שקבר את הבן הראשון או השני, אז לא היה צריך לקבור את השאר. אלא שהוא לא התעורר כלל למרות האיתותים מהשמיים ולכן הביא על עצמו את הרעה.

מכאן כל אדם יבין כמה חשוב לעשות עצמו כעני ושפל. שכאשר האדם מרגיש ביטול וכניעה מול השם יתברך, אז אין צורך כלל להוריד ולהשפיל אותו. אם הוא מתעורר מעצמו עוד לפני הנפילה, אז אין שום צורך להפיל אותו. אדם שעושה עצמו עני מול השם יתברך יכול להיות האדם העשיר בעולם, אלא שהוא מבין שרק השם יתברך נותן לו את כל העושר ואין לו שום דבר מצד עצמו. ואם הוא מוריד את עצמו מול השם, אז אין צורך שהשם יוריד אותו.

אדם שחושב את עצמו לדבר חשוב הוא מועד לפורענות. כמו פרעה שעשה את עצמו אליל והשם עשה לו קרקס. לפעמים השם מוריד אותנו לתחתית כדי

שנראה כמה אנחנו קטנים ועלובים. יש אנשים שמרגישים מנופחים מול כל העולם ושכולם צריכים להשתחוות להם. ובחוש אפשר לראות איך כל האנשים האלו לבסוף נופלים ומסיימים במקומות גרועים. אותו אליל חוזר הביתה ואז מבין כמה חוסר יש לו וכמה ריקים החיים שלו. הוא פתאום מבין כמה הוא עלוב, בודד ולא מוצלח.

משה רבינו עלה להר סיני כי היה צורך בעליה רוחנית. אלא שלאחר שהגיע לראש ההר כבר אין לאן לעלות, ולכן השם יתברך אמר לו לרדת. וכאן היה דבר לא ברור בציווי של השם, שאם המטרה היא לעלות, אז למה צריך לרדת לאחר שכבר הגיע לפסגה? לכן השם מסביר לו "לך רד ועלית", אותה ירידה היא זמנית לצורך עליה גבוהה יותר, וכאשר האדם יורד מעצמו אז אין צורך להפיל אותו.

ובאמת כאשר הוא ירד, התרחש המעמד העצום שהעלה אותו הרבה יותר גבוה ממה שאפשר לדמיין. ודווקא כאשר היה למטה במקום נמוך, אז יכול היה להכיל את המעמד העצום שממנו אפשר להתעלות. אותו עניין התעצם הרבה יותר כאשר משה היה למטה ביחד עם העם, וכך הכל קיבל משמעות הרבה יותר גדולה.

מתוך שאדם מנמיך עצמו הוא יכול לזכות להארות גבוהות ולגילוי שכינה שיאיר לו את הדרך. אם מחפשים הארה בחיים אין טעם לעשות עצמנו גבוהים, שזה רק ירחיק אותה. אלא צריך להתכופף ולרדת ומשם השם ייקח אותנו למקומות גבוהים. השם יתברך יזכה את כולנו להנמיך את עצמנו מולו, ומתוך כך הוא יעלה אותנו בעצמו מעלה מעלה שנגיע כמה שיותר קרוב אליו.

פרשת משפטים

לא ללחוץ את הגר

הקדוש ברוך הוא מצווה אותנו "וגר לא תלחץ ואתם ידעתם את נפש הגר..." (שמות כג, ט). הגר נמצא בסביבה שאינה מוכרת וטבעית לו, ולכן קשה לו מאוד. הוא הגיע ממקום לא טוב ובקלות יחסית עלול לחזור לשם. נפשו עדינה מפאת המצב ולכן כל לחץ נוסף יכול בקלות לשבור אותה. על כן אנו מצווים לא ללחוץ את הגר.

אלא שצריך לדעת שכל אדם הוא גר במובן מסוים במצבים שונים בחייו. כל אדם לפעמים נמצא במצבים לא מוכרים ובסביבה לא טבעית ששם קשה לו. כל אדם רוצה לעשות שינוי מפעם לפעם וללכת לדרך לא מוכרת. לכן עלינו לנסות לזהות את המצבים הרגישים האלו ולהקפיד להתייחס לאנשים במצבים כאלו בהתאם.

אדם שנמצא בסביבה חדשה, בשכונה חדשה, במקום עבודה חדש, בין אנשים שהוא לא מכיר וכו', בוודאי ישמח לקבל יחס אוהד מהאנשים סביבו. ההתחלות הן תמיד קשות והדבר האחרון שהוא ירצה כעת זה שמישהו ילחיץ אותו עוד יותר. אלא שאנו לא שמים לב שפעמים רבות אנו עושים בדיוק את ההפך.

שכאשר מזהים אדם בסביבה זרה, הנטייה היא לצחוק עליו, להיות עוינים כלפיו או סתם להתעלם ממנו. קשה לאנשים לקבל אדם זר שנראה שונה ומתנהג בצורה מוזרה. קשה להכניס אדם שאנו לא מכירים אל תוך החבורה הוותיקה שלנו.

לפעמים אנו חוששים ומנסים להתרחק ולהתגונן מאותו אדם. ואנו לא שמים לב כמה אנו לוחצים ומצערים אותו. אנשים שנראים שונה, שמתנהגים בצורה שונה, שבאים עם השקפת עולם שונה, נראים לנו כאיום ולכן הם מקבלים מאיתנו יחס לקוי, למרות שלא עשו שום דבר רע.

ואז לא זו בלבד שיש להם הרבה עם מה להתמודד וקשיי הסתגלות למקום החדש גם ללא ההתערבות שלנו, אלא שאנו עוד מוסיפים להם טרדות נוספות ולחצים

מיותרים שכעת גם איתם הם צריכים להתמודד.

כשאדם עושה צעד חדש, פתאום הוא נמצא בסביבה לא מוכרת. הכל נראה לו שונה ורגשות שונים אומרים לו לחזור למקום שבא ממנו. אפילו בני ישראל שיצאו מהשעבוד הנורא במצרים רצו לחזור לשם כיוון שהמדבר היה מקום לא מוכר. זה כמו שיהודי יסתובב ברחוב של שכונת ערבים, הוא מסתכל לכל הכיוונים, בטוח שכולם מסתכלים עליו, פוחד פחד אימים ורק רוצה לצאת משם.

לכן עלינו לנסות לזהות אנשים שנמצאים במקום הזה, ולהושיט להם יד. לחייך לאדם חדש שמגיע למקום העבודה שלנו, לעזור לאדם שהסתבך בדרך, להאיר פנים לאדם מבולבל שלא מכיר כיצד מתנהלים הדברים במסגרת מסוימת, להראות מקומות פנויים לאדם נבוך שמחפש מקום לשבת בבית כנסת לא מוכר וכו'.

והדבר בולט במיוחד כאשר אדם מחליט לעשות שינוי בחיים שלו ולהתחזק באמונה. שזה לא פשוט לשנות את כל ההרגלים וללכת בדרך חדשה וכעת הכל נראה מוזר ומנוכר. אם כעת כולם מסביב יצחקו עליו ויעליבו אותו, הוא מהר מאוד יאבד את כל האמונה וייכשל.

כשאדם מחליט לחזור בתשובה, הוא מרגיש קושי רב כאילו שהוא במקום זר לחלוטין. הוא מרגיש פתאום שכולם מסתכלים עליו, שצוחקים על הדרך החדשה בה בחר, שרוצים להכשיל אותו, שלא אוהבים אותו כמו פעם וכו'. ולא רק מהסביבה הוא מקבל את כל זה, אלא גם מעצמו, שהוא עצמו עדיין לא שלם לחלוטין עם ההחלטה ולא בדיוק יודע לקראת מה הוא הולך.

כעת עם כל החששות האלו, תארו לכם שאנשים באותה סביבה חדשה ולא מוכרת ילחיצו אותו. הוא כבר נמצא במצב עדין ושביר וכעת רק חסר לו שיכניסו לו לחץ נוסף. תארו לכם שאנשים בבית הכנסת יעירו לו על איך שהוא מתפלל ויכעסו עליו שהוא מפריע להם. תארו לכם שאנשים יצחקו עליו שהוא לא יודע הלכות בסיסיות ועושה דברים לא נכון. תארו לכם שבבית המדרש יזלזלו בו כי הוא לא מבין שום דבר. תארו לכם שיפחידו אותו שכל איסור שהוא עושה יביא

אותו לגיהינום ושהוא מוכרח לקיים את כל המצוות בלי להחסיר שום פרט. כל הדברים האלו עלולים לגרום לו ללחץ עצום שרק ירחיק אותו משם. כמו בני ישראל שרצו לחזור למצרים מרוב הקשיים שהיו להם בדרך החדשה והלא מוכרת.

ולפעמים מקשים מאוד על חוזרים בתשובה, ואפילו שהם עזבו את העולם הקודם לחלוטין. שמסתכלים עליהם בזלזול, בוחנים אותם, דנים אותם לחובה, מקשים על קבלתם במוסדות לימוד וכו'. שכאילו הם נחותים ולא ברמה של כאלו שחונכו על ברכי התורה הקדושה. ויוצא שהם עושים ויתורים גדולים, משקיעים מאמצים אדירים ומוסרים נפש ממש כדי לעלות בקודש, ואז דווקא שם מקבלים אותם בזלזול וכאילו דוחפים אותם בחזרה החוצה.

לכן אנו מוכרחים ללמוד לזהות את האנשים האלו שנמצאים במצוקות ולחצים שונים, לחייך אליהם ולתת להם הרגשה טובה. לקבל אותם בשמחה ואהבה כך שירגישו בבית.

וחשוב מאוד לא להפעיל לחץ גם על עצמנו. כי באמת שכולנו כמו אותם גרים במצבים שונים בחיינו. אנחנו מנסים להתקרב להשם ואז לומדים על איסורים שונים וחיובים שמוטלים עלינו. ואז מרגישים לחץ אדיר שמשתק אותנו. כי מצד אחד אנחנו מבינים שעלינו לשנות את כל המציאות שלנו וזה קושי עצום שנראה בלתי אפשרי. ומצד שני אנו יודעים שאם לא נשנה את כל המציאות, אז נעבור על איסורים שיביאו אותנו חס ושלום לגיהינום.

בכל אחת מהדרכים שנבחר, יהיה הפסד עצום. כיוון שאם נבחר לוותר על כל ההרגלים ולדבוק בהלכה, הלחץ יגבר עד שאנו עלולים לפרוק עול ולעזוב את הכל מרוב לחץ. ואם נבחר להמשיך כרגיל בלי לשנות דבר, אז נלך נגד האמונה ולא נצליח לעשות שום שינוי לטובה.

לכן מובן שהדרך הטובה היא לשלב בין שתי הדרכים, לנסות להתקדם כמה שאפשר ולשחרר את הלחץ. אלא שגם כאן אנשים לוקחים את זה למקומות לא נכונים ואז עושים פשרות עם ההלכה, שכאילו זה בסדר לקיים חצי מההלכות

בעוד שאת החצי השני הם רומסים לחלוטין. אך וודאי שהדבר רחוק מכך, שהרי ההלכה מורה לנו כיצד לנהוג ולכן עלינו לקיים אותה בכל מחיר, ולא רק אם זה נוח לנו. גם אם אדם יקיים את כל התורה ורק יעבור על איסור אחד קטן הוא רשע. כי התורה היא אלוקית ולא תלויה בשיקול דעת שלנו.

אלא שהדרך הנכונה היא בוודאי לקיים כל פרט בהלכה, אך לזכור לעשות זאת בלי לחץ. להתקדם כל פעם קצת ולעלות לאט לאט במתינות. שבוודאי שעלינו להשתדל לקיים הכל וזוהי השאיפה הגדולה, אלא שאנו בשר ודם ולכן עלינו לקבל באהבה גם את הנפילות. אסור לנו להחמיר עם עצמנו כלל. גם אם אנו עדיין עושים דברים גרועים פה ושם, וכולם מסביב חושבים שאנו רשעים, מכל מקום נקל עם עצמנו ונשמח שאנו מתקדמים לכיוון המקום הנכון.

ההבדל העיקרי הוא עניין הרצון. שאם אדם עושה גם מצוות וגם עבירות, והוא חושב שזו הדרך הנכונה כי לא צריך להיות קיצוני יותר מדי, או כי הכי טוב לשלב בין העולם הזה לעולם הבא וכו', אז אותו אדם הוא רשע גמור. וגם אם יקיים את כל המצוות ויאמר רק על מצווה אחת שעדיף לא לקיים אותה, אז לא רק שהוא רשע, אלא שגם כל המצוות שהוא כן מקיים לא נחשבות להרבה, כי הוא מגלה דעתו שהוא לא מקיים אותם מתוך יראת שמיים ואמונה, שהרי הוא חושב שהוא חכם יותר מהשם יתברך כשהוא אומר שיש מצווה אחת שהיא אינה טובה ח"ו.

אבל אם האדם רוצה לקיים את כל המצוות, רק שבפועל זה קשה לו לשנות את כל המציאות שאליה התרגל, אז הוא מקיים רק חלק מהמצוות כרגע. אז אותו אדם נחשב לצדיק, כיוון שהוא רוצה להתקדם ומקיים את המצוות מתוך אמונה שהשם יתברך הוא שציווה עליהן ומתוך רצון טהור להידבק בהשם ולהתקרב אליו.

כך עושים עם תינוקות קטנים. שבוודאי המטרה היא שאותו תינוק יגדל להיות בוגר וחכם. אבל כשאותו תינוק מתחיל לזחול כולם שמחים ומוחאים לו כפיים. כשהוא ממלמל איזה מילה לא מובנת כולם מתמוגגים מאושר. וכולם יודעים היטב שזו לא המטרה, שיש שאיפות גדולות יותר ושאם הוא יישאר כפי שהוא במשך כל החיים זה יהיה אסון. אלא שכעת זהו שלב בתהליך ולכן מקבלים את

הכל בשמחה ובאהבה. אף אחד לא כועס עליו שהוא לא פותר משוואות מתמטיות כי מבינים שהוא עוד רחוק מהשלב הזה.

כך צריך להיראות העולם של אדם שמנסה להביא על עצמו שינוי לטובה. שישנה בוודאי מטרה ושאיפה להיות צדיקים גמורים, ולא כמו אלו שמקיימים חצי מההלכות וזה נראה להם הכי טוב להישאר כך תמיד. אבל ישנה מציאות מצד שני, שכעת לא הכל אפשרי ויש דברים שנכשלים בהם. ומתוך כך מבינים שאנו באמצע התהליך ולכן אנו מסירים את הלחץ מאיתנו.

לפעמים שומעים הלכה מסוימת שלא ידענו, והיא לא מסתדרת כלל לחיים שלנו כעת. יש מצבים בהם אנו יודעים שאם נקיים אותה זה יגרור מריבות עם בני המשפחה, יביא לעגמת נפש גדולה, יביא להפסדים גדולים ובעיקר יביא אותנו למקום חשוך שאנו לא מסוגלים להתמודד אתו. אז מובן שאסור לנו להתעלם ממנה ולהפוך את האסור למותר, אלא שצריך להיות חכמים ולהוריד את הלחץ. אז גם אם כרגע זה לא מסתדר לנו ואנו לא מספיק חזקים לקיים את ההלכה כראוי, מכל מקום נחזק את הרצון ולאט לאט נקבל כוחות מהשם יתברך לקיים את הכל.

כי אם אדם ייקח את כל ההלכות שקיימות וירצה ליישם אותן, אז לא יהיה לו סיכוי ומהר מאוד הוא ייפול ולא יקיים אפילו הלכה אחת. אלא שצריך להכניס את הדברים בחכמה ושיקול דעת. לראות איך לשלב את הדברים ואיך להכין את הקרקע על מנת שבהמשך נצליח לקיים את ההלכות שאנו לא יכולים היום.

אי אפשר להפוך לצדיקים ביום אחד ולקיים את כל ההלכות, אבל מצד שני בוודאי שאסור להתעלם מהן. אלא שנעשה צעד אחד מתוך מחשבה ושאיפה להצליח לקיים את זה בסופו של דבר. ואז נעשה עוד צעד ועוד צעד עד שנתחזק יותר ונגיע לאותו מקום אליו אנו שואפים.

וכך אפשר לראות דברים רבים שנראים סותרים לכאורה, שכל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא, וכך גם כל האומר תהילה לדוד שלש פעמים ביום. אבל מצד שני יש עברות שעליהן אומרים שאין לו חלק לעולם הבא.

אז צריך להקשות, מה יקרה אם אדם ידקדק לומר תהילה לדוד או שתי הלכות, ובנוסף יעשה את העברות? האם יהיה לו חלק לעולם הבא או לא?

אלא שרבותינו הקדושים מביאים לנו דרכים לחיבור להשם יתברך. אם אדם לוקח דרך ומתחבר דרכה להשם, אז גם אם הוא עדיין לא מושלם, מכל מקום הוא זוכה לעולם הבא. לכל אחד יש את הדרך האישית שלו. יש אדם שיכול להתחבר למצווה מסוימת מכל הלב וימסור עליה את הנפש, וכך יזכה לעולם הבא גם אם זו המצווה היחידה שאי פעם עשה בחייו. אבל אם אנשים ייקחו את הידיעה הזו ואז יאמרו לעצמם שהם יקיימו רק מצווה אחת ויעשו גם את כל העברות שבעולם, אז אלו כבר מאבדים את אותו חלק שיש להם.

כך גם אפשר לראות תנאים ואמוראים שונים שלכל אחד מהם היו הנהגות שונות. כל אחד אומר איזה משפט מחץ מתוך העולם שלו, שזה הדבר החשוב ביותר. אלא שאחרים אומרים דברים אחרים. לכל אחד תפיסת עולם שונה, תיקון שונה בעולם וכוחות נפש אישיים ומיוחדים משלו. כי אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון את לבו לשמיים.

מה שחשוב זה כוונת הלב. לרצות להתחבר להשם יתברך באמת. לא לעשות דברים טכניים והצגות, אלא באמת לרצות ולשאוף לקיים את הכל, לנסות ואפילו למסור נפש ככל שאפשר מתוך המקום המיוחד שלנו. לא צריך לחקות אחרים או להתרגש ולקחת קשה כל דבר שאנו שומעים, כי מה שטוב לאחרים לא בהכרח טוב בשבילנו. רק צריך לרצות להתקרב להשם באמת. ואז ממילא אפשר להוריד את כל הלחץ כיוון שכבר עכשיו אנו קרובים להשם בזכות הרצון הגדול הזה.

וכך צריך להתייחס לגר שבתוכנו. לקחת את הדברים בשמחה ובלי לחצים מיותרים, אך לזכור שאנו באמצע התהליך והדרך עוד ארוכה. כבר עכשיו הכל טוב, אבל עדיין לא הגענו למטרה ויש עוד לאן להתקדם, צעד צעד, לאט לאט אבל בהתמדה. השם יתברך יזכה אותנו להתקדם ולגדול בתורה ובמצוות, מתוך התמדה גדולה, בלי לחץ ובלי דאגות, ועם הרבה שמחה ואמונה לכל אורך הדרך.

עבירה היא נפילה לבור ללא תחתית

התורה נתנה לנו גבולות שלפעמים טעמיהם קשים להבנה. שיש הרבה איסורים והרחקות שנראים לנו מיותרים ורחוקים לכאורה. שהם באים אמנם להרחיק אותנו ממקומות לא טובים, אבל זה נראה לנו שבכל מקרה לא נגיע לאותם מקומות גרועים. שרוב האנשים מכירים את מקומם, ולא כל מעשה משפיע עליהם ומערער את כל התפיסה שלהם.

ואז אנשים רבים מרשים לעצמם לסטות קצת מדרך התורה, מתוך מחשבה שבאופן כללי הם כן נוהגים בסדר. הרבה אנשים למשל יודעים שהם בעלי אמונה, ויודעים שהם מקיימים מצוות, אבל מצד שני הם מרשים לעצמם במצבים מסוימים לחרוג מהמסורת. כי הם יודעים שזה רק דבר נקודתי ולא משפיע על כל התפיסה והאמונה שלהם.

שאם למשל הם נמצאים בחברת אנשים רחוקים מתורה ומצוות, אז הם מרשים לעצמם לאכול גם מזון בכשרות פחות טובה מזו שהורגלו אליה. אם יש אירוע ללא הפרדה של קרוב משפחה, אז הם מרשים לעצמם ללכת מתוך חוסר נעימות. וכן הלאה בשאר עבירות מזדמנות שלכאורה לא יערערו להם את כל האמונה.

הם לא באים להתיר את הדבר לגמרי, אלא שבפעמים מזדמנות שמציאות החיים הובילה אותם לשם, אז קצת סוטים מהדרך לזמן מה, ואחר כך חוזרים ליראת השמיים שהייתה קודם לכן. ואדרבה, יש להם גם טענה לחזק את מעשיהם, שלא צריך להיות קיצוניים כל כך.

וישנם אפילו עבירות שעושים בקביעות, שאם החטא נראה כלא משפיע ולא מזיק לכאורה, כמו לשון הרע, מחשבות זרות, פגימת העיניים, חוסר צניעות, לא תחמוד וכן עוד דברים רבים שהורגלו בהם ולא נראים חמורים כל כך, אז אנשים מרשים לעצמם לפגום ולקלקל בצורה יומיומית מתוך מחשבה שזה בוודאי לא יפריע להם בעבודת השם.

וישנו איסור שמוזכר בפרשה על עניין הלוואה בריבית. ולכאורה זה לא כל כך מובן מה מיוחד כל כך בריבית וגם זה נראה לא מזיק במיוחד. שהרי אפשר לקחת שכר על דברים שונים, שכר עמלה, שכר טרחה, ואפילו שכר על חפץ מסוים שמשכירים לזמן כלשהו, וכמו שכר דירה או השכרת רכב וכו'. ולכאורה מה זה משנה אם לוקחים שכר על חפץ מסוים שהשכרנו, או שלוקחים שכר על כסף שהשכרנו? מדוע אי אפשר לקחת שכר על הלוואה שהבאנו לחבר?

התורה הקדושה מכנה את עניין הריבית בשם "נשך". ורש"י מפרש שזה כנשיכת נחש, שזה מתחיל מחבורה קטנה ברגל שלא מרגישים, ופתאום מבצבץ ונופח עד קדקודו. וכך ריבית, שלא מרגיש ולא ניכר עד שהרבית עולה ומחסרו ממון הרבה.

זה יוצא כמו הטעיה. שבדרך כלל מי שצריך ללוות כסף הוא אדם שאין לו, וכמו הדוגמה של העני שהפרשה עצמה מביאה. ואותו עני כאשר לוקח הלוואה, הוא שמח ובטוח שכעת הדברים יסתדרו והוא יוכל לשקם את עצמו בעזרתה. כמו אדם שקונה כרטיס הגרלה ובטוח שהוא יזכה למרות שהסיכויים שלו אפסיים. כך מתוך חוסר ידיעה ומתוך דמיונות, האדם לוקח הלוואה ובטוח שיהיה בסדר. אלא שהוא לא מבין שהוא מכניס את עצמו לבור ללא תחתית.

כי גם אם יצליח קצת להרוויח ולהסתדר, מכל מקום אותה ריבית גדלה בכל רגע וככל שהוא מתקדם כך גם סכום החיוב שלו גדל. וכל זה במקרה שיתמזל מזלו וירוויח, אלא שבדרך כלל אנשים שלוקחים את ההלוואה לא עושים איתה מסחר, אלא משלמים חובות ישנים. וכך יוצא שאין לו מקור הכנסה ואין לו איך לשלם את החוב, ובינתיים הריבית הולכת וגדלה עד שזה מאבד פרופורציות לחלוטין.

וזה בעצם ההבדל שבין שכירות לבין ריבית. שכאשר אדם משלם על זמן שימוש בחפץ מסוים, בכל רגע הוא יכול להחזיר אותו כפי שהוא, כמו דירה, רכב, כלי עבודה וכו', שברגע שסיים להשתמש בהם הוא מחזיר אותם ללא קושי. אם אין לו כסף לשלם, אז הוא לפחות מחזיר את החפץ עצמו. החפץ עצמו קיים ולא צריך

מאמץ רב כדי להשיג אותו. אבל כאשר אדם לוקח הלוואה, אז הוא משתמש בכסף וכעת אין לו מאיפה להחזיר אותו. ועד שהוא מנסה לגרד מכל מיני מקומות מזדמנים את סכום הכסף שהוא חייב, בינתיים הסכום עלה כפליים.

ומכאן אולי נוכל להבין את ההשלכות גם לגבי כל שאר האיסורים והעבירות. שמעבר לעניין החמור כשלעצמו, שעצם העבירה היא איסור חמור מהתורה שעליה ציווה הקדוש ברוך הוא, וזה דומה למרידה במלכות ח"ו. מכל מקום כעת הדבר מתברר כחמור אפילו יותר, שכן זה מכניס את האדם לבור ללא תחתית.

שאדם חושב שגם אם הוא יעשה עבירה קטנה, הוא עדיין לא יאבד את האמונה. אבל האמת היא שכל פגם קטן לוקח אותנו למקום פחות טוב מזה שהיינו בו קודם לכן. וכמו לרדת שלב אחד בסולם. שאמנם זה לא מורגש ונראה שאנו באותו מקום, אבל כאשר יורדים שלב ועוד שלב, לבסוף מגיעים לתחתית.

וזו העבודה העיקרית של היצר הרע. כי הוא יודע שאין לו סיכוי להחטיא אותנו בדברים גדולים שאנו חזקים בהם, אז הוא הולך על הדברים הקטנים. שזה לא נורא אם רק פעם אחת נעשה איזו עבירה קטנה, או שלא יקרה כלום אם נשלב בין אורח החיים שהתורה ציוותה עליו לבין תאוות ושטויות שיש לנו בראש.

רוב האנשים מרוצים מעצמם, שהם בסך הכל מאמינים ושומרים, אבל בפועל הם עושים המון עבירות ודברים נגד השם בלי להרגיש בכך. היצר הרע נותן לנו להרגיש טוב עם עצמנו, שכאילו אנחנו בדרך טובה, אבל אז אנחנו לא עושים חשבון נפש וזורמים עם מה שיש. וכל זה מביא עלינו דברים גרועים. פתאום הדברים שחז"ל אמרו לנו נשמעים מיושנים ולא רלוונטיים, המצוות נראות ככאלו שצריכות "שיפוץ" ח"ו, ודברים שקרובים ליהדות נראים מיותרים, מכבידים, קשים ולא משתלמים.

וזה מה שהיה עם שלמה המלך, שהתורה אסרה על המלך להרבות נשים וסוסים, וכתבה את הטעם, שלא יסירו את לבבו ושלא יחזיר את העם למצרים.

ושלמה המלך שהיה החכם באדם וגם צדיק גדול חשב שזה נאמר לאנשים פשוטים בעלי תאוות, אבל הוא עצמו יכול להרבות נשים וסוסים ושלא יסירו את לבבו ושלא יחזיר את העם למצרים. אלא שדבר גרר דבר עד שהדברים יצאו משליטה.

וכך גם הגמרא מספרת על רבי ישמעאל שאמר שגזרת החכמים שלא לקרוא לאור הנר בשבת היא שמא יטה, והוא אדם חשוב שיקרא ולא יטה, ולבסוף הבין כמה גדולים דברי חכמים שבאמת בא להטות את הנר. רואים שגם הגדולים לא הצליחו לשמור על עצמם לחלוטין. לכן אסור לתת פתח כלל.

כי אדם מסתכל על הדברים מתוך נקודת המבט שלו ומתוך התפיסה שלו כעת. ובאמת כעת התפיסה שלו חזקה ובעלת אמונה ולכן הוא בטוח שאי אפשר לשבור אותה. אבל כאשר הוא יורד שלבים בסולם, אז ממילא התפיסה שלו נחלשת ואז התאוות משתלטות והוא הופך להיות פגיע. ואז מה שפעם נראה לו כקווים אדומים שאין סיכוי לחצות אותם, היום נראה לו כדבר פעוט שאפשר לעבור עליו בנקל.

וכך אפשר לראות בחוש, שישנן עבירות שאבות אבותינו בדורות הקודמים לא העזו לעשות, אבותינו קצת חששו להם, אנחנו כבר עשינו אותם ובשביל הילדים שלנו זה דבר של מה בכך. אם זה מבחינת הצניעות, אם מבחינת פריקת עול מלכות שמיים, אם מבחינת שמירת השבת או שאר כל הדברים. רואים בצורה ברורה את ירידת הדורות.

ואנשים לא מבינים את זה כי הם רואים רק את ההשלכות לרגע הזה ולא מסתכלים קדימה. הם לא מבינים שאם הם לא מקפידים על איסורים קטנים, אז בהמשך לא יקפידו גם על איסורים גדולים. אם הם מרשים לעצמם להכניס טלוויזיה לצורך צפייה בתכנים טובים, במהרה הם יבואו לצפות גם בתכנים גרועים. אם הם מסתובבים עם מכשירי טלפון חכמים עם חותמת "מאושר", אז הילדים שלהם יגדלו וייקחו מכשירים גרועים יותר בלי שום השגחה.

פעם רוב הנשים היו מסתובבות בצורה צנועה יחסית. בגדים ארוכים ורחבים,

כיסוי ראש וכו'. לאחר מכן חלה התדרדרות ולאט לאט החולצות נצמדו, השרוולים התמעטו, החצאיות התקצרו, המכנסיים נכנסו לאופנה ודברים רבים נגרעו. לאט לאט עם הזמן השרוולים נעלמו לחלוטין והסתובבו עם גופיות, וגם המכנסיים התקצרו. עד שהגענו למצב שהבגדים הפכו להיות מיעוט ורוב הגוף מגולה. ומי יודע לאן נגיע מחר.

מה שפעם היה דבר שאישה לא הייתה מעזה לחשוב עליו, היום הפך לדבר מוסכם שכלל לא נראה כאיסור. מה שפעם היה דבר מקובל וטוב, היום נראה דבר מיושן ומאוס. שהאישה מסתכלת על כיסוי הראש וחושבת לעצמה שהיא לא רוצה להיראות כמו סבתא.

הרי שום דבר לא קורה בבת אחת. הדברים מתבשלים לאט לאט. שאדם רואה מראה אסור, ואז מקבל הרהורים, ואז יש לו תאוות, ואז הדבר מפריע לו בלימוד, אז הוא מפחית את שעות הלימוד, ואז "מנצל" את הזמן כדי לצאת לרחוב לראות עוד מראות אסורים, מה שמביא ליותר הרהורים ותאוות, וכך לאט לאט הוא לא שם לב לירידה הרוחנית עד שהוא עוזב חס ושלום את לימוד התורה ומשקיע את עצמו בתאוות גרועות.

וזה יכול להיות תהליך של שנים שכמעט אף אחד לא מרגיש במה שקורה. ואפילו אותו אדם לא שם לב לירידה הרוחנית שלו, כי בכל פעם הוא יורד שלב אחד וזה נראה לא נורא כל כך. עד שפתאום הוא רואה את המקום הגרוע שנפל אליו ולא מבין איך זה קרה.

ובאמת הנפילה התחילה כבר לפני הרבה זמן. שאף אחד לא הרגיש בזה, אבל כבר ממזמן היו הניצנים שלה. ולכן גם אם ירצה עכשיו לחזור למצב הקודם, הוא צריך לעלות בחזרה שלבים רבים בסולם. הוא לא יכול ברגע אחד לחזור לאותו מקום גבוה שהיה בו קודם לכן. רק להתקדם עוד שלב ועוד שלב.

ומכאן נבין שכך היא דרך ההתקדמות. שהרבה אנשים מתייאשים מכך שהם לא רואים ברכה בלימוד התורה, בקיום המצוות או בתהליך החזרה בתשובה. אבל אי אפשר לראות ברכה בזמן קצר, אלא צריך להשקיע ולהתמיד, ולבסוף זה

יבוא. אבל זה לא יבוא ברגע אחד כפי שמדמיינים את זה, אלא שבכל פעם נתקדם קצת ולבסוף נבין שהתקדמנו הרבה לאורך הזמן וכבר מההתחלה הייתה התקדמות קטנה ורק שלא הייתה מורגשת.

וכך דרכו של היצר הרע, שהיום אומר לו עשה כך, למחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לעבוד עבודה זרה. שתמיד בהתחלה הכל נראה תקין, אבל המצב כל הזמן משתנה והדברים יוצאים משליטה. בהתחלה היצר הרע מראה שזה לא נורא עד שמבינים את גודל האסון מאוחר יותר.

לכן נבין שאסור לתת לזה שום פתח קטן. לכן נבין שמוכרחים ללכת בקיצוניות עד הסוף כדי לסגור בצורה הרמטית את כל החורים. שאם למשל בחדר האטום יהיה חור קטן, אז ממילא כל האיטום כבר לא שווה. מוכרחים לאטום את הכל כדי לא לתת שום פתח ליצר.

השם יתברך יזכה אותנו להיות דבקים במטרה בעקשנות, בלי פשרות כלל. ללכת עד הסוף בצד של הקדושה ולזכות להשגות גבוהות ולשפע עצום.

לא לוקחים את הדירה והרכב לעולם הבא

תחילת הפרשה עוסקת בעניין עבד עברי. המלים הפשוטות מציגות לנו את הדינים השונים וההלכות הקשורות לעניין העבד. אבל כשמתבוננים קצת יותר לעומק, אפשר לגלות דברים מופלאים שרמוזים שם בקשר לשליחות שלנו בעולם.

העניין מתחיל ב"**כי תקנה עבד עברי**" וזה יכול לרמז שכולנו בעצם עבדים של הקדוש ברוך הוא שקנה אותנו. הרי כל העולם שייך לקדוש ברוך הוא והכל זה הקניין שלו. לפעמים אנשים מרגישים בעלות על דברים שונים, אבל רק השם יתברך הוא האדון של הכל.

"**שש שנים יעבוד**" כי המספר שש מרמז על עולם החומר, כמו שיש לכל דבר

גשמי ארבעה כיוונים וגם למעלה ולמטה שזה בסה"כ שישה כיוונים, או כמו שיש שישה ימים בשבוע וכו'. התפקיד שלנו הוא לעבוד את השם כאן בעולם החומרי מתוך החומר והגשמיות.

"**ובשביעית יצא לחופשי חינם**" כי לאחר העבודה הגשמית שמיוצגת במספר שש, אנו מגיעים למספר שבע המרמז על הרוחניות ועל העולם הבא, כמו יום השבת, שנת השבע והאלף השביעי. לאחר שעבדנו את השם בעולם החומרי, אנו יוצאים לחירות הרוחנית שלנו, ושם מקבלים את השכר על פי מה שהצלחנו להשיג.

"**אם בגפו יבוא, בגפו יצא**" כי כשם שבאנו ללא כלום, כך נצא מהעולם ללא כלום. העבד לא יכול לקחת שום דבר, כי הכל שייך לאדון. וכך האדם לא יכול לקחת שום דבר ממה שלכאורה השיג כאן, כי הוא לא באמת השיג שום דבר מעצמו, אלא השם יתברך נתן לו במתנה.

"**אם בעל אישה הוא ויצאה אשתו עמו**", שאולי הכוונה לנשמה הקדושה. שאם העבד עמל להשיג השגות, וכמו למשל שעמל בתורה וקיים מצוות, וכך הביא לגילוי הנשמה והפך לבעלים שלה, או כל זה הולך ביחד אתו. את הרוחניות שהאדם התאמץ והצליח להשיג הוא לוקח ביחד אתו.

"**אם אדוניו ייתן לו אישה וילדה לו בנים ובנות, האישה וילדיה תהיה לאדוניה, והוא יצא בגפו**", כי לכל אדם, ואפילו לרשע שברשעים, יש נשמה קדושה בתוכו, יש השגות ויש גילויים רוחניים. אלא שכל זה לא שייך לו, כיוון שהוא לא עמל על זה. הכל ניתן לו במתנה.

השם יתברך משפיע שפע עצום ונותן חיות ורוחניות לכולם, כפי שנאמר "משביע לכל חי רצון". האדם יכול להשיג השגות ולחוות דברים נפלאים, ואז הוא חושב שכאילו זה שלו. אבל הכל מתנה מהשם יתברך ולכן הכל חוזר בחזרה לאדון.

רק מה שהאדם השיג מעצמו, בכוח עמל ויגיעה בתורה, בכוח הצער והמאמץ שהשקיע לקיים מצוות, בכוח התפילות בכוונה שהתפלל וכו', כל אלו שייכים לו.

לפעמים זה נראה כאילו שיש לנו בעלות על דברים מסוימים. יש לנו אשה, ילדים, בית, רכב, כסף בבנק ועוד דברים רבים. אבל האמת היא שכל זה לא שייך לנו, אלא הכל של הקדוש ברוך הוא. ולא רק דברים גשמיים, אלא אפילו הדברים הרוחניים, וכמו המחשבות, הרגשות, ההשגות, הרצונות ושאר כל הדברים. אין לנו בעלות על שום דבר.

אין לנו למעשה שום דבר מעצמנו כי אנחנו רק עבדים. באנו לעבוד את השם יתברך בעולם החומרי ונצא לחופשי רק בעולם הרוחני. אף אחד לא לוקח אתו שום דבר לעולם הבא, כמו שבגפו בא, כך בגפו יצא. האישה וילדיה לאדוניה ולא לנו. הכסף והרכוש וכל שאר הדברים שצברנו נשארים כאן. וגם הרוחניות שלא טרחנו עליה והגיעה אלינו בנקל, היא שייכת לאדון הכל.

רק את הרוחניות שיגענו בעבורה ואספנו איתנו אפשר לקחת. החכמה, המידות והרוחניות שעבדנו עליהן נשארות איתנו לעד. אדם משקיע המון בחיים. מתכנן תכנונים, דואג למשפחה, חוסך לילדים, בונה אימפריות שלמות וכל הזמן חושב לאן אפשר להמשיך להתקדם. אבל צריך לזכור שיגיע היום שאותו עבד יצא לחופשי, ואז את הכל הוא משאיר לאדון, והוא יצא בגפו.

אם לא השקיע בעצמו, בהתקדמות הרוחנית שלו ובהשגות בתורה, הוא יהיה מופתע ועצוב מאוד לגלות שאין לו כלום. שאת כל חייו השקיע לריק. הוא עשה המון דברים והמוח שלו כל הזמן פעל ותכנן תכנונים, אבל שום דבר לא היה לעצמו. הכל היה לאחרים והוא נשאר בלי כלום.

במשך כל חיינו אנו מתאמצים לאסוף ולאגור לנו שפע מסוגים שונים ומשקיעים את מרב הכוחות רק בזה. צריך לזכור שמשפחה, כבוד, עושר, הצלחה, זוהר ושאר דברים שאנו בטוחים שיהפכו אותנו למאושרים ביותר הם לא יותר מכלים לעבודת השם יתברך. אמנם כל אלו חשובים מאוד ועוזרים לנו להתקדם ולממש את השליחות שלנו, אבל הם רק כלי עזר שבאמצעותם אנו יכולים להתקדם ולא מהווים את המטרה עצמה.

הדבר דומה למזון, שהוא דבר חשוב וחיוני בחיי האדם, ובלעדיו אי אפשר

להתקיים. לכן האדם צריך להכניס את המזון לחייו ולאכול כדי להתחזק, לקבל אנרגיה ולתפקד כראוי. אבל כל אדם מבין שאותו מזון הוא לא התכלית. לא הגענו לעולם כדי לאכול. אותו אוכל עוזר לנו לתפקד כך שנוכל לעשות דברים מהותיים יותר. ברור לנו שאדם שהופך את המזון לעיקר חייו הוא אדם מסכן.

ובכל זאת ישנם אנשים שהופכים את האוכל לעיקר. הם עובדים קשה כדי שיוכלו לקנות את המאכלים הטעימים ביותר, הם יושבים כל יום במסעדות ומחכים כל היום לזמן הארוחה כאילו שזו סיבת הקיום שלהם.

ולא מדובר רק על מזון, כי לכל אחד יש הדברים שהוא נקשר אליהם. יש כאלו שכל היום מחכים לעשות קניות. הם עובדים וחוסכים כספים כדי לקנות בגדים יוקרתיים ואפנתיים. יש כאלו שחוסכים כדי לצאת לטיולים. יש כאלו שמוכרחים בכל שנה להחליף רכב. וכך כל אחד עם התחביבים שלו, שמשקיעים המון זמן, מאמץ וכסף כדי להשיג איזה דבר שמתבלה עם הזמן ובכלל לא נשאר איתנו.

ויש כאלו שקצת יותר חכמים, ומבינים שחבל להשקיע בדברים חולפים. אז הם רוכשים דירות יוקרתיות שיהיה להם נכסים. הם לוקחים דירה ומשקיעים בה מכל הכיוונים, שתהיה המקום הכי נוח וכיף בעולם. הם גם חוסכים כספים רבים בבנק, כדי שיהיה לילדים ולנכדים. ואמנם זה עדיף מהשקעה בהבל שחולף ברגע, אבל מכל מקום הם שוכחים שגם זה יחלוף. עשרים שנה או שבעים שנה, אבל בסוף הכל נגמר.

ואז פתאום ברגע אחד מבינים את הטעות האיומה. שבשמיים פותחים את הספרים של האדם, רואים מה הצליח להשיג בעולם. ורואים שכל ההשגות שלו הם בכלל לא שלו. הוא התאמץ ועבד קשה, אבל הכל בשביל אחרים. הוא לא יכול ליהנות מכלום, כי הכל חוזר לאדון.

אז האדם נכנס להלם. איך יתכן שהייתה לו מטרה כל כך חשובה, ובמשך כל חייו סטה ממנה ועסק בשטויות? איך יתכן שלא הצליח להשיג כמעט כלום בכל חייו? איך יתכן שכל עמלו הרב הלך לריק? איך לא הכין לו איזו דירה לעולם הבא שתהיה באמת שלו לנצח נצחים?

פתאום הוא מבין שהשקיע בשיפוץ דירות יוקרתיות כדי לחיות בהן כמה עשרות שנים, אבל כעת לנצח נצחים הוא לא הכין לעצמו אפילו צריף קטן. בקושי יש לו בגדים ללבוש בעולם העליון. פתאום הוא מלא בחרטות, אבל אז כבר מאוחר מדי ואת הנעשה אין להשיב.

ואז הוא מבין שאין לו כיצד להתקיים בעולם העליון לנצח נצחים, אז הוא מבקש לחזור לכל אותה גשמיות שהייתה לו. הוא רוצה להפוך לעבד עולם, להישאר בעולם התחתון עם המתנות שהאדון הביא לו. ואז השם יתברך מחזיר אותו בגלגולים כדי שאולי הפעם יצליח להשיג משהו משל עצמו. אבל ככל שהוא שקוע יותר בחומר, כך התיקון הופך לקשה יותר בכל פעם.

וצריך להדגיש שכמובן שאין כל רע בקבלת שפע חומרי. בדיוק להפך, במידה המתאימה הוא יכול לעזור לנו לעבוד את השם בצורה טובה יותר. אדם צריך דירה נאה, אישה נאה, כלים נאים ושאר דברים שיעזרו לו לתפקד. זה נותן יישוב הדעת כדי שהאדם יוכל להתרכז במטרה בלי טרדות.

הבעיה היא שאנו מייחסים לשפע החומרי משקל עליון של המטרה העיקרית שלנו. שבמקום לאכול וליהנות כדי שיהיה כוח ללמוד תורה ולקיים מצוות, הוא עובד קשה כדי שיוכל לאכול וליהנות. הוא משקיע בדירה נאה, אישה נאה וכלים נאים כדי להתגאות וליהנות, ובטוח שזוהי התכלית. ושום דבר לא מספיק לו, כי תמיד תהיה דירה יפה יותר שהוא ירצה להשיג.

אדם צריך לעשות גם השתדלות גשמית, להתפרנס, להתחתן, לקנות דירה, להשתמש בכלים וכו'. מדי פעם גם צריך להתאוורר ולעשות טיולים וליהנות. אבל כל זה צריך להיות החלק המועט של הזמן וההשקעה שיש לו. את עיקר הכוח עליו להשקיע בעבודת הקודש הרוחנית שלשמה הגיע לעולם.

וכמו עבד שנותנים לו אוכל, מיטה, בגדים, אישה, ילדים ושאר תנאים נוחים כדי שיהיה לו את כל מה שדרוש לו כדי שיוכל לבצע את עבודתו בצורה הטובה ביותר. אם העבד ישכח את אדונו, יפסיק לשרת אותו וישקיע בתנאים שלו, אז מהר מאוד האדון שלו יעניש אותו, ייתן לו תנאים פחות טובים או שאפילו יסלק

אותו מתפקידו ויזרוק אותו שיישאר ללא כלום. אבל אם העבד ישתמש בדברים האלו כדי לשרת את אדונו בצורה הטובה ביותר, אז אדרבה, האדון ירצה לשמח אותו וייתן לו עוד ועוד.

השפע הוא רק כלי, המטרה העיקרית היא עבודת השם. אם אדם עובד כל היום מבלי ללמוד תורה כלל, זה אומר שמבחינתו הכסף נמצא בחשיבות עליונה יותר מהתכלית שלשמה הגיע לעולם. אם אדם דורך על ערכים כדי להפוך למצליח, זה אומר שנראה לו שהוא מצליח בזמן שהוא נכשל בעבודה האמתית שלו. כשאדם הולך נגד התורה באופן כלשהו, הוא בעצם הולך נגד עצמו, נגד המטרה האמתית שלו, נגד חיי הנצח שלו ונגד ההשגות שבאפשרותו להשיג.

הקדוש ברוך הוא מזכיר לנו שאנו עבדיו. כשם שבאנו לעולם ללא כלום, כך נצא ממנו ללא כלום. הדברים היחידים שאנו יכולים לקחת איתנו לעולם הבא הם הדרגות אליהן הגענו, הרוחניות אותה שאבנו, הכסף שתרמנו, אהבת ישראל שרכשנו, המידות הטובות עליהן עבדנו וכל ההשגות הרוחניות שהצלחנו להשיג מתוך העולם הגשמי. כל אלו יישארו איתנו גם לעולם הבא, אך הדירה והרכב יאלצו להישאר כאן.

אז כדאי לחשוב במה באמת כדאי לנו להשקיע בחיינו, כדי שלא ניאלץ לעזוב את העולם הזה ללא כלום. נשקיע בעזרת השם בדברים החשובים באמת, וכך נזכה גם להטבת התנאים שלנו כבר בעולם הזה, מה שיביא לנו שפע עצום כבר כאן שנוכל להשתמש בו לעבודת השם יתברך, ושפע עצום פי כמה לאין שיעור שילווה אותנו לנצח נצחים גם לעולם הבא.

בשביל עזרה צריך לצעוק

פרשת משפטים מלמדת אותנו דינים רבים. בין הדינים אפשר למצוא את האיסור לענות אלמנות ויתומים וגם את המצווה להחזיר לעני את הכסות שנתן

לנו כמשכון על הלוואה שקיבל.

מעניין לראות שכשהתורה מזהירה אותנו על הדברים הללו, היא תולה אותם בבחירה של גורם חיצוני. רק אם אותם עניים, אלמנות ויתומים יחליטו לצעוק להשם מרוב הצער שנגרום להם, אז הקדוש ברוך הוא ישמע את צעקתם, ואז ממילא יקפידו על מי שציער אותם והוא ייענש על כך.

אבל צריך לשאול מה קורה במקרה שאותם אנשים מסכנים יחליטו לסבול בשקט מבלי לצעוק להשם? האם במקרה כזה הצדק לא יגיע ולא ייעשה דין וחשבון?

התורה אוסרת עלינו לענות יתומים ואלמנות ואומרת על כך: "אם ענה תענה... אם צעוק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו" (שמות כב', כב'). כך גם לגבי הלוואה לעני, אם לוקחים ממנו את הכסות כמשכון צריך להשיב לו אותו: "והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני" (שמות כב', כו'). התורה מתנה את הישועה בצעקה שלהם. למרות שנעשה אולי חוסר צדק בעינוי היתומים והאלמנות, או שגורמים צער רב לעני, רק 'אם' יצעקו אל השם אז השם ישמע את צעקתם. הכל תלוי בצעקה.

כל אדם מקבל את מה שהוא צריך לקבל על פי חשבונות שמיים בצורה מדוקדקת לטוב ולפחות טוב. רק שבדרך כלל דברים מסתובבים ומגיעים אלינו בדרכים עקיפות. אבל כשאדם מקפיד על מישהו ומתפלל בשיברון לב, הוא מפעיל כוחות שפועלים בצורה ישירה יותר. לכן התורה מזהירה את אותו אדם שמצער אחרים שמלבד השכר והעונש שמחכים לו, ישנם דברים נוספים שעלולים לפגוע בו אם אותם אנשים שהוא מצער יצעקו לקדוש ברוך הוא.

כדי להיענות אנו צריכים לצעוק להשם. לכאורה ההיגיון שלנו יאמר שזה לא הכרחי, הרי השם יתברך יודע הכל והוא יודע שאנו בצער, אז אין סיבה להתפלל ולזעוק אליו מקירות לבנו שישיע אותנו מצרותינו, הרי אם היה רוצה בכך אז היה מושיע אותנו גם בלי שנבקש. אבל צריך לדעת שהשם יתברך מתאווה לתפילתנו. הקדוש ברוך הוא בוודאי יודע הכל, אבל הוא מחכה לנו שנתעורר ונעשה את

הצעד הראשון, כך שנהפוך לראויים לישועה.

כל העולם נברא בצורה שכזו. המעשים, המילים והמחשבות שלנו למטה פועלים דברים עצומים למעלה. כל דבר קטן משפיע בעולמות העליונים ומשנה את המציאות שאנו חיים בה. זה בדיוק העניין של המצוות, התפילה, עבודת המידות וכל שאר הדברים שאנו עושים כאן. הרי אילו לא הייתה שום השפעה לדברים שאנו עושים והכל היה כבר קבוע מלמעלה, אז בשביל מה בכלל להתאמץ לעשות משהו? בשביל מה לקום בבוקר וללכת לעבודה? אם אין טעם לדברים שאנו פועלים אז בשביל מה לזוז מהמיטה?

כל העולם בנוי בצורה כזו שאנו נהיה אלו שמשלימים אותו ומשפיעים עליו. השם יתברך ברא אותנו כך שנהיה כמו אלוקים, שיכולים לברוא, להשפיע ולשנות את המציאות. לכן ניתנו לנו המצוות. שניקח את המציאות החסרה שהשם ברא בכוונה תחילה, ונשלים אותה. ניקח תינוק עם ערלה ונהפוך אותו ליהודי שלם בעזרת ברית מילה. ניקח פרות וירקות ונתקן אותם על ידי תרומות ומעשרות. ניקח דברים חסרים ונהפוך אותם למתוקנים.

הצעקה שלנו לא נועדה בשביל לחדש לקדוש ברוך הוא דברים שהוא לא ידע לפני כן, שהרי זה טיפשי לחשוב כך. הצעקה נועדה בשבילנו, כדי שמתוך הצעקה נוכל להרגיש את התלות שיש לנו בהשם יתברך, כמו בן שתלוי באביו ומבקש ממנו שימלא את צרכיו. הדבר מעורר אותנו ומקרב אותנו להשם יתברך ובכך אנו מגיעים למטרת הקיום שלנו.

מכאן נוכל להבין כמה חשוב לצעוק ולהתפלל להשם יתברך. הרבה אנשים תקועים בחייהם וזקוקים לישועות, אך עם זאת הם כלל לא חושבים לפנות לקדוש ברוך הוא. כשמתרחשים דברים בחיינו אנו מתמקדים ביכולות הגשמיות שלנו או של הסביבה כדי לצאת מהמצב. אנו מיד חושבים על הפעולות הגשמיות שנוכל לעשות או שאחרים יוכלו לעשות בשבילנו. אבל הדרך הטובה ביותר לצאת מכל מצב היא לצעוק לקדוש ברוך הוא גם כשנראה שאין לנו שום סיכוי לצאת מהמצב הסבוך.

במזמור התהלים המפורסם "שיר למעלות" אנו אומרים "מאין יבוא עזרי", כי השם יתברך מביא לנו עזרה מתוך ה"אין". דווקא מתוך המקומות הלא ברורים שכלל לא היינו חושבים עליהם, פתאום צומחת לה הישועה.

אדם יכול לחפש עבודה במשך זמן רב בכל הדרכים הגשמיות וכבר להתייאש מהחיפושים, ואז פתאום ממקום לא ברור שהוא כלל לא תכנן ובכלל לא חשב עליו הוא מגלה שהישועה באה. אדם יכול לחפש שידוך בכל המקומות האפשריים ולעשות מאמצים רבים עד שהוא מאבד כל תקווה, אבל אז פתאום מתחת לאף שלו הוא מוצא ב"טעות" את הזיווג שלו, ממש כמעט בלי כוונה. כי אדם יכול לחשוב ולתכנן כמה שהוא רוצה, אבל בסופו של דבר השם יתברך הוא זה שמחליט לאן הדברים ילכו. לכן חשוב מאוד לצעוק ולהתפלל להשם יתברך.

אנשים רבים תופסים את עניין התפילה והצעקה להשם יתברך בתור סוג של פתרון חלופי. מעין תוכנית חלופית למקרה שהתכנונים המקוריים שלנו לא יעבדו. אדם מנסה קודם כל את הדרך שהוא חשב עליה, את ההשתדלות הגשמית, את הרעיונות ואת הפעולות שהוא תכנן לעשות, ורק אם זה לא מצליח לו הוא עובר לנסות את עניין התפילה.

אבל הצעקה להשם יתברך זה הפתרון הראשון שאנו צריכים לחשוב עליו. לפני שבכלל חושבים צריך להתפלל. אם נצעק להשם יתברך בכל מצב ובכל עניין, נוכל בוודאי לראות השגחה פרטית ונסים עצומים בכל תחום שאליו ניגש.

אדם מוכרח לצפות לישועה בכל רגע. אמנם צריך לצפות לישועה הכללית שיבוא המשיח וניגאל גאולה שלמה, אבל מעבר לכך כל יהודי צריך לצפות לישועה בכל פרט בחייו. חסר לך כסף? נהיית חולה? נתקעת עם הרכב? יש קשיים? זה בדיוק הזמן לזרוק את כל המוסכמות המגבילות, את כל הכללים שהתרגלנו אליהם, את כל חוקי הטבע שלכאורה מונעים מאיתנו להשיג את כל החלומות שלנו, ולצפות לישועה אמתית.

רק לצעוק להשם מקירות לבנו כאילו אין לנו שום פתרון ומוצא והשם יתברך הוא התקווה היחידה שלנו. בין אם אנחנו בטוחים שאנו יכולים להסתדר לבדנו

ובין אם אנו בטוחים שאין סיכוי ולא נראית כל תקווה באופק, אנו מוכרחים לצעוק להשם יתברך ולצפות לישועתו.

אם נצעק ונתפלל מתוך אמונה אמתית וציפייה לישועה, אז היא בוודאי תגיע. השם יזכה אותנו לצעוק אליו בכל מצב ומתוך כך נזכה לראות נסים גדולים וישועות בחיינו.

מצוות הלוואה ואיסור ריבית

פרשת משפטים מביאה לנו דינים שונים, בעיקר בין אדם לחברו. בין הציוויים אפשר למצוא מצווה חשובה להלוות לעני. "אם כסף תלווה את עמי את העני עמך..." (פרק כב', פסוק כד'). יש מצווה גדולה להלוות לעניי ישראל אם יש לאדם אפשרות לכך. המעלה של הלוואה אפילו גדולה יותר מצדקה, שהרי במתן הלוואה העני לא מתבייש לקבל את הכסף. אלא שהמשך הפסוק אומר "לא תשימון עליו נשך". באותה מצווה מופיע איסור חמור של לקיחת ריבית וצריך לשים לב היטב לכל פרטי ההלכה בזה.

צריך לדעת שחלק גדול מאוד מכל ההלכות שבין אדם לחברו נובע מתוך מניע של עשיית צדק. וזוהי בעצם המהות של הצדקה. שהרי השם יתברך יכול היה לברוא לכל תינוק שנולד את המזונות והצרכים שלו לכל חייו כך שלא יזדקק לאף אחד. היה אפשר לברוא עולם בו אין מעמדות, אין עושר ועוני, אלא כולם זהים במעמד, וכמו שהיה במדבר בירידת המן. אלא שהשם יתברך רצה לברוא עולם בו אנו נהיה שותפים לעשייה ולתיקון. כך אנחנו אלו שיכולים להיות שותפים בבריאה ולזכות להשלים את החוסר הקיים.

באמת אין צדק בכך שיהודי יחיה בקו העוני. כל יהודי צריך לחיות כמו בן של מלך. אלא שלפעמים השם יתברך רוצה שאנו נהיה אלו שעושים את התיקון, ולכן במקום לתת למישהו סכום כסף מסוים לקיום, הוא מעביר את אותו סכום כסף

דרך אדם אחר, כדי שהוא יהיה צינור שיעביר את הכסף לחברו וכך הוא יהיה זה שזוכה להשלים ולעשות את התיקון. ולכן קוראים לזה צדקה, שעל ידי אותה נתינה, עשינו את הצדק והחזרנו את המצב לתיקונו.

לכן חשוב לדעת שחלק מסוים במשכורת שאדם מרוויח כלל לא שייך לו. זה בסך הכל סכום כסף ששייך למישהו אחר שהשם יתברך הפקיד בידו כדי להעביר לו. אדם חושב שהוא עושה טובה לעני אם הוא נותן לו צדקה, אבל באמת זהו הכסף של אותו עני שהשם יתברך נתן בידינו כדי שנזכה לתקן. אותו עני הוא הבעלים האמתיים של הכסף. אדם שנותן צדקה מחזיר את הכסף לבעליו על פי חשבונות שמיים וכך מסייע בעשיית צדק אמתי, ולכן זה נקרא צדקה.

אלא שעדיין אותו עני שמקבל צדקה מתבייש בכסף שהוא מקבל, שהרי אנו מראים שאנו עושים לו טובה. לכן אם הדבר מתאפשר, יש מצווה גדולה להלוות ליהודי שנזקק לכך, ובמיוחד אם יוכל להשתמש בכסף ולהרוויח אתו כסף נוסף, שבכך אנו נותנים לו נקודת פתיחה שתוכל לאפשר לו לצאת ממעגל העוני.

לכן מובן שאם נותנים הלוואה ליהודי, ישנו איסור גמור לקבל ריבית על ההלוואה. שכך מלבד הקושי הגדול שאנו מפילים על אותו עני שגם כך מתקשה להשיג כסף, אנו גם כופרים בכל המציאות שעל פיה כל הכסף שייך להשם יתברך. אדם שמבין שהכסף שלו הוא בעצם של השם יתברך ושהוא רק צינור, בוודאי לא ינסה להרוויח על חשבון אחרים. זה כמו להשכיר חפץ יקר של חבר שכלל לא שייך לנו וכך להרוויח כסף על חשבונו. אם השם יתברך נתן לנו, עלינו להודות לו על כך ולעשות רצונו, ולא לנסות להרוויח ריבית על כסף שכלל לא שייך לנו.

עניין הריבית הוא איסור חמור שמוזכר במקומות שונים בצורה חמורה ביותר. שהמלווה בריבית פסול לעדות, נכסיו מתמוטטים, כאילו כפר ביציאת מצרים ואלוקי ישראל, לא קם בתחיית המתים וכו'. לכן חשוב להרבות בזה זהירות. כמובן שאם אדם נפל בזה בעבר, אז בוודאי שהתשובה יכולה לכפר ולעקור את החטא ולכן אסור להתייאש, אלא שמוכרחים לדקדק מכאן והלאה היטב ולשים לב לא לקחת ריבית מכל סוג אפשרי.

צריך לשים לב שישנם פרטים רבים בהלכות ריבית. שלפעמים נראה לאדם שאם הוא לא מלווה לאחרים אז אין לו צורך בכלל ללמוד את ההלכות האלו. אבל חשוב לדעת שלכל אדם ישנה נגיעה פה ושם בדברים האלו בחיי היום יום, אם זה בעסקים, אם זה בתשלומים השוטפים, אם זה בחשבון הבנק, אם זה ברכישת מוצרים וכו'. לכן חשוב לשים לב היטב להלכות הנוגעות לעניין ריבית ולהיזהר לעשות כל עסק בצורה נקייה ככל שאפשר ללא חשש.

הלכות ריבית

לתועלת הקוראים, ניסינו להביא את עיקרי הלכות ריבית, רק כדי לטעום מעט ולתת מושגים כלליים. כמובן שיש ללמוד את הדברים יותר לעומק מתוך ספרי הפוסקים ולא להסתמך על הנאמר.

מצווה גדולה להלוות לכל יהודי שזקוק לכך. וכשמלווים, יש לכתוב שטר מתאים או להלוות בפני שני עדים כשרים. אמנם זה לפעמים נראה מיותר כיוון שאנו סומכים על האדם שאנו מלווים לו, אך בכל אופן אנו מחויבים לעשות את ההלוואה בצורה כזו. ובאמת גם המציאות מוכיחה שגם אם האדם ישר וניתן לסמוך עליו, מכל מקום לפעמים שוכחים מההלוואה מרוב הטרדות, וגם אם זוכרים, פעמים שלא זוכרים את הסכום המדויק וכו'. לכן בכל הלוואה יש לעשות שטר או להלוות בפני שני עדים.

אסור לקחת ריבית על הלוואה לישראל. גם הלווה, העדים, הערב וכל מי שמסייע עוברים עבירה ואסור כלל לשתף פעולה עם מלווי בריבית.

מותר להלוות בריבית לגוי. אמנם חז"ל רצו לאסור את זה כדי שלא ילמד ממעשיו, אך לבסוף התירו. אם יש לאדם אפשרות להלוות לישראל ללא ריבית או לגוי עם ריבית, בוודאי שעדיף להלוות לישראל, שזוהי מצווה גדולה וחשובה.

גם אם הלווה מוכן לשלם ריבית ומוחל עליה, גם אם צריך למחייתו, ואפילו אם הוא משלם יותר מרצונו החופשי, בכל אופן אסור לקבל ריבית. גם אם זה בשעת הפירעון וגם אם הוא אומר שזו מתנה גמורה. ויש רבים שטועים בזה ומתוך

הכרת הטוב לאדם שהלווה להם, הם מביאים מתנה כלשהי בנוסף לכסף שהם מחזירים, וזוהי ריבית ממש. אפילו שהמלווה לא ביקש והלווה נתן מעצמו מתנה, מכל מקום זו ריבית.

גם אסור גם לתת מתנה קודם ההלוואה כדי שהמלווה יסכים להלוות, שזו ריבית מוקדמת.

לא רק כסף ומתנות נחשבים לריבית, אלא אסור לתת גם טובת הנאה למלווה אם לא היה עושה אותה ללא ההלוואה. כמו למשל הנחה ברכישה מסוימת, הפעלת קשרים, עזרה בתחום מסוים וכו'. גם לא יתייחס אליו בצורה שונה ואפילו לומר לו שלום אסור אם לא היה רגיל בזה קודם לכן.

אסור למכור חפץ בסכום מסוים בתשלום מזומן ובסכום יקר יותר בתשלום לאחר זמן. הדבר שכיח במיוחד ברכישת מוצרים יקרים בחנויות. מכאן נלמד איסור לעסקאות תשלומים עם ריבית, שאסור למכור מוצר בסכום מסוים למזומן וסכום יקר יותר לרכישה בתשלומים. אם אנו נתקלים בעסקה כזו שאפשר לחלק לתשלומים או לדחות את התשלום ובכך לשלם מעט יותר, אז אסור לקנות במחיר היקר בתשלומים, אלא רק במחיר הזול.

אסור להצמיד הלוואה למדד כיוון שאם יעלה המדד, אז סכום ההלוואה יגדל וזה ייחשב לריבית, שהרי הלווה צריך להחזיר סכום גדול יותר מהסכום שלווה.

אסור לשלם מקדמה ולקחת חפץ לתקופת ניסיון כי המקדמה זה כמו הלוואה שחוזרת אם לא רוצים את החפץ, והחפץ עצמו זה כמו ריבית שהמלווה (את המקדמה) נהנה ממנו.

כדי לאפשר את השימוש בשירותי הבנקים ולהינצל מאיסור ריבית, נוהגים לעשות היתר עסקה. היתר עסקה הופך את ההלוואה למעין שותפות. שבמקום להסתכל על הדברים בתור הלוואה עם ריבית, מסתכלים על זה בתור השקעה משותפת.

כך למשל כאשר אנו מפקידים סכום כסף בחיסכון, אז הבנק לוקח את הכסף ומגלגל אותו הלאה ומרוויח באמצעותו. יוצא שסכום הכסף שהפקדנו הוא

השקעה בעסק משותף בו הבנק לוקח את הכסף שלנו ומרוויח ומביא לנו רווחים תמורתו. כמו שפותחים עסק ביחד שהאחד משקיע כסף והאחר משקיע עבודה וכך ביחד הם מרוויחים ומתחלקים ברווחים ביניהם. לכן צריך להשתדל לציין על כל הלוואה שהכול נעשה על פי היתר עסקה.

בנוסף, אם זה אפשרי, ראוי לשים לב להשתמש בהלוואות שאנו לוקחים מהבנק לדברים המניבים רווחים. כי אם אדם משתמש בהלוואה מהבנק לכסות חובות ולשלם תשלומים שוטפים ולאחר מכן הוא צריך להחזיר לבנק את סכום הכסף שלווה בתוספת ריבית, אז קשה יותר להגדיר את זה כעסקה, שהרי מכיסוי החובות אין לאדם שום רווח כספי.

צריך לזכור שהניסיון בענייני כספים הוא גדול, אבל שם נמדדת יראת השמיים של האדם. השם יתברך יזכה אותנו להישמר ולהינצל מאיסורי ריבית, ונזכה להתקרב אליו מתוך יראת שמיים ואמונה.

נעשה ונשמע

בני ישראל זכו להגיע לדרגות עצומות בזכות הנכונות ללכת על פי השם יתברך כשאמרו "נעשה ונשמע" (שמות כד', ז'). כשכל העמים האחרים רצו לברר לעומק מה כתוב בתורה ועל פי זה פסלו אותה, בני ישראל קיבלו את הכל בלי לשאול שאלות מתוך הסכמה שאת כל מה שכתוב בה נעשה ונשמע. אותו צמד מלים הפך מאז לסמל, אבל צריך לדעת שהרבה מעבר לכך, יש לו משמעות עמוקה ומעשית גם לימינו.

אומות העולם קיבלו הצעה מפתה לקבל את התורה. אך כל אומה חקרה היטב מה כתוב בתורה וכאשר התוכן לא התאים לה, היא ויתרה על ההזדמנות. רק בני ישראל אמרו "נעשה ונשמע" כפי שהתורה מעידה ולכן זכינו לקבל את התורה.

כל כך הרבה סיפורים ודרשות נכתבו על צמד המלים המופלא "נעשה ונשמע"

שנאמר מפי בני ישראל. כל כך הרבה כוח צריך כדי להסכים לעשות קודם את הציווי ורק לאחר מכן לשמוע ולהבין אותו. אבל אם נתבונן על הדברים בצורה מעמיקה, נגלה שלעשות משהו בלי לדעת אם זה טוב או לא, זה לא בדיוק משהו שראוי לשבח. הרי היהדות עצמה מלמדת אותנו שסוף מעשה במחשבה תחילה ושאסור להיות חפוזים.

אם כן צריך להבין מה כל כך רע בשמיעת הדברים לפני ההסכמה? האם יש שבח כלשהו בחתימה על חוזה לפני קריאתו? מהי הטענה שיש על אומות העולם שרצו לברר היטב מה כתוב בתורה ומה השבח הגדול על בני ישראל שקיבלו דבר לא ידוע בלי לשאול שאלות?

כאשר אנו מכניסים דבר כלשהו לחיינו חשוב מאוד לחקור היטב ולהבין את פרטיו, שהרי בקלות אנו יכולים להזיק לעצמנו אם לא נשים לב. לכן עלינו לעשות השתדלות לברר את כל הפרטים מראש כדי לדעת מה בדיוק אנו מכניסים לחיינו. לכן כל שידוך עובר הרבה חקירות, שאלות ובירורים בדרך, כך גם כל דירה שאנו רוצים לקנות, כל אדם שאנו רוצים לעשות אתו עסקים וכו'. חשוב מאוד לברר כל מה שאפשר כדי שלא ניפול בפח.

אבל כל זה מתבצע דווקא כאשר אין לנו ביטחון בצד השני שאתו אנו מנסים לעשות עסקים. כי ברגע שאנו בוטחים לחלוטין בצד השני, אז כבר לא צריך לחקור עוד אם אפשר לסמוך עליו, ואדרבה זה גם עלול להזיק.

תארו לכם שאדם יחקור כל הזמן את כל הסובבים אותו. הוא יגיע לפקיד בבנק שמכיר אותו כבר עשרים שנה ויחקור אותו על המניעים של האדם שהקים את הבנק. הוא יחקור את הוריו על כל צעד שהם עושים ולא יאמין לשום מילה שהם אומרים. הוא יחקור את המוכר במכולת כל פעם מחדש כדי לראות שהוא לא מרמה אותו. הוא יחקור את אשתו על כל מילה שהיא מוציאה מהפה וכך יחקור את כל הסובבים אותו מתוך חוסר אמונה מוחלט. הדבר מובן שזה יזיק ביותר, הן לאותו אדם והן לסובבים אותו.

מעבר לכך, קרוב לוודאי שהוא ימצא דברים שכלל לא ימצאו חן בעיניו, שהרי

הוריו לא תמיד עושים בדיוק מה שהוא רוצה שהם יעשו, הבנק לא תמיד מתפקד לפי הציפיות שלו, והמוכר במכולת לפעמים עושה דברים שלא מתאימים לו. אף אחד לא מתפקד כל הזמן לפי הרצונות שלנו, אפילו אנחנו בעצמנו לא תמיד מצליחים לתפקד על פי הרצונות שלנו. אם נחקור כל אחד בזכוכית מגדלת כל הזמן, אף פעם לא נהיה מרוצים שהרי תמיד יהיו דברים שלא יסתדרו עם הרצונות שלנו. כדי להתקדם בחיים אנו מוכרחים לרכוש ביטחון באנשים או בדברים שכבר בדקנו וחקרנו.

ובאמת אדם מרגיש אמונה וביטחון בהקשרים רבים בחיי היום יום שלו. הוא נוהג ברכב מתוך ביטחון מוחלט שההגה באמת יסובב את הגלגלים בכל פעם שהוא מסובב אותו ושהבלמים יעצרו את הרכב ברגע שילחץ על הדוושה המתאימה. הוא גם סומך על כל הנהגים האחרים על הכביש שיעצרו ברמזור אדום בזמן שהרמזור שלו ירוק והוא נוסע בצורה חופשית. הוא גם סומך על הרופא שנתן לו תרופה שאין לו מושג מה היא מכילה ומה אותם חומרים עושים לו בגוף. כך יוצא שהוא סומך על הרבה אנשים והמון דברים מסביבו מבלי לחקור בכל פעם מחדש כל דבר.

ככל שהעניין יגיע ממקום קרוב, מוסמך ואמין יותר, כך נוכל להיות בטוחים יותר ובעלי אמונה. מגיל אפס הילד לומד לסמוך על הוריו ועל סביבתו, מאמין למה שמלמדים אותו ורוכש ביטחון. אילו אותו ילד לא יכול היה לבטוח באף אחד ובשום דבר, אז הוא לא היה מתקדם כלל. הוא היה נשאר מבוהל בלי לעשות כלום. הוא לא יכול היה ללמוד ללכת כי היה פוחד ליפול. לא היה לומד לדבר כי הוא לא היה מאמין למה שמלמדים אותו. רק כאשר האדם בוטח במי שמלמד אותו, אז הוא יכול ללמוד.

כאשר הקדוש ברוך הוא הציע את התורה לאומות העולם הם חקרו וחקרו. ברור שמתוך תרי"ג מצוות, כל ההנהגות המיוחדות ודרך החיים שהתורה מביאה לחיינו, יהיה בסופו של דבר איזשהו משהו קטן אחד לפחות שלא יהיה כל כך נוח ומתאים לנו. לכן אומות העולם הגיעו למצוות שלא נראו להן, אם זה "לא תרצח", "לא תגנוב", "לא תנאף" או כל מצווה אחרת, ואז סירבו לקבל את התורה.

העניין הוא שאם בני ישראל היו מתנהגים באותה צורה וחוקרים היטב את כל הכתוב בה, בוודאי שגם הם היו מוצאים דברים שלא מוצאים חן בעיניהם. הרי תמיד יהיה איזה משהו שלא יסתדר לנו היטב בהיגיון. מי רוצה לקבל על עצמו להתענות ביום הכיפורים? מי רוצה כל כך הרבה דקדוקי הלכות ואיסורים בשבת? מה זה יעזור לנו להניח תפילין? מי רוצה להגביל את חייו כל כך הרבה בקבלת התורה והמצוות? כל אחד מאיתנו לפעמים מוצא את עצמו מגלה איזושהי הלכה שלא ידע עליה שמפתיעה ומקוממת אותו. איזשהו עונש שנראה חמור מדי או מצווה שנראית לא צודקת לכאורה. כל אדם שיתאמץ למצוא בתורה משהו שנוגד את ההיגיון שלו בוודאי יצליח.

הדבר דומה לתרופה מרה שהרופא אומר לקחת, או לניתוח כואב שעל אדם כלשהו לעבור. אף אחד לא עושה זאת מתוך מחשבה שיהיה לו כיף. ישנם דברים שבמבט ראשון לא נראים מפתים ומהנים, אך עם זאת הם מועילים ונחוצים לנו.

יש דברים שאנו לא מבינים. יש דברים שאנו רואים בצורה מצומצמת. לכן צריך לראות אם אפשר לסמוך על מי שאומר אותם. אם ליצן כלשהו רוצה לעשות למישהו ניתוח, אז בוודאי שהוא לא יסמוך עליו. אבל אם רופא מומחה בכיר ומוסמך רוצה לעשות לו ניתוח, אז עכשיו הוא יכול להיות רגוע יותר. ואם אותו רופא הוא חבר טוב או קרוב משפחה שרוצה בטובתו, אז הוא אפילו יכול לדלג על שלב חקירת הפרטים, כי הוא יודע שהוא יעשה את הטוב ביותר בשבילו.

בני ישראל הבינו ששלב החקירות נמצא מאחוריהם. לאחר כל הניסים העצומים, לאחר עשר מכות מצרים, קריעת ים סוף וכל שאר הניסים העצומים, הם הבינו היטב שהשם יתברך הוא השולט על הכל והוא יודע את סודות הבריאה הרבה יותר טוב מאיתנו. הם הבינו שיש לנו עסק עם מי שמחייה ומקיים אותנו ואת כל העולם, נותן כוח לטבע וכל הכוחות כפופים אליו ופועלים על פי רצונו.

הם הבינו שהשם יתברך הוא אבא שלנו שאוהב אותנו ורוצה בטובתנו. הם הבינו שאם הקדוש ברוך הוא מצווה אותנו על דבר כלשהו, זה אומר שזה הדבר הכי טוב בשבילנו, גם אם בשכל ובהיגיון שלנו זה נתפס כדבר שלילי. הם הבינו שאם יש חוסר התאמה בין הרצונות שלנו לרצונות של הקדוש ברוך הוא, אז

הרצונות של הקדוש ברוך הוא הם הצודקים ואת שלנו צריך לשנות ולהתאים לרצונות שלו.

הם הבינו שאם השם יתברך אומר לשמור שבת, להניח תפילין ולעשות את שאר כל המצוות, אז זה אומר שיש בזה תועלת עצומה וסודות נפלאים, למרות שאצלנו בתפיסה זה לא מסתדר ואנו לא מבינים את הטעם. כל חוסר הבנה של משהו בתורה נובע מתוך התפיסה הלקויה והמעוותת שלנו, שהרי התורה היא אלוקית.

לכן בני ישראל אמרו "נעשה ונשמע". הם הבינו שכאשר ישמעו את הדברים, השכל שלהם יאמר להם שזה לא מתאים להם. הרי הם בדיוק יצאו ממצרים, היו תשושים ועוד אוחזים בתפיסה הישנה, התרגלו במשך כל חייהם להיות עבדים ולחיות בתוך שיא הטומאה של מצרים. לאדם קשה מאוד לשנות תפיסה, הרגלים וכללי מציאות. כל מה ששונה ממה שהוא רגיל אליו נראה לו כסוג של טעות ודבר לא טוב. הם הבינו שיהיה להם קשה לקבל את הדברים בשכל שלהם. אבל מצד שני הם היו חכמים ורצו בכל זאת לא לוותר על ההזדמנות הנדירה לקבל תורה אלוקית מהשמיים.

לכן אמרו "נעשה ונשמע" וגילו בכך סוד עצום לעולם. שכאשר אנו רוצים לקבל ולהכניס לתפיסה שלנו משהו טוב ונכון שכרגע אינו נמצא בתפיסה שלנו, הדרך להכניס אותו היא דרך העשייה. קודם כל צריך להחליט ולהתחייב שעושים, ורק אחר כך בודקים את כל הפרטים הטכניים שמסביב.

סוד הניסיון המעשי

המוח שלנו לא אוהב לקבל דברים חדשים והתפיסה שלנו לא אוהבת להשתנות. מצד שני, ישנם דברים שאנו יודעים שהם טובים אך רחוקים מאיתנו או כאלו שאנו יודעים שהם מזיקים והם קרובים אלינו.

למשל, אנשים רבים מעשנים סיגריות למרות שהם בוודאי יודעים את הנזק שזה גורם לבריאות האדם. לעומת זאת אנשים רבים מתקשים להיות בשמחה מתמדת, למרות שהם בוודאי יודעים את התועלת העצומה והיתרונות הרבים של אדם

שמח. כי אפשר לדבר הרבה, וגם לחשוב היטב על הדברים, אך כל זה אינו משנה את התפיסה והחיבור שלנו אל הדברים. עצם הידיעה לא עוזרת לנו אם אנו לא פועלים בדרך המעשה על פי אותה ידיעה. הדבר שמחבר אותנו אל הדברים ויכול לשנות את התפיסה שלנו זה המעשים שלנו.

כאשר אדם מתעסק במשהו זמן רב, מתפתח אצלו רגש לאותו הדבר. כל אדם למשל אוהב את ילדיו, גם אם הם יהיו ההפך הגמור מכל הציפיות שלו ומכל התפיסה שלו. גם אם הם יעשו את הדברים שהוא הכי שונא, עדיין הוא יאהב אותם מאוד. זה קורה בגלל שהוא משקיע בהם, הכל תמיד מתחיל ממעשים.

כאשר אדם פועל פעולות, הוא מכניס את הדברים עליהם הוא פועל לתוך התפיסה שלו ולרגשות שלו. כל מה שאנו חושבים עליו וכל מה שעובר ברגשות שלנו במשך היום מורכב מהגורמים שסובבים את חיינו בסביבת המחיה שלנו. במשפחה, בעבודה, בשכונה, במסגרת הלימודים, בחוגים שונים או שאר מסגרות אליהן אנו שייכים. התפיסה שלנו מורכבת ממה ששאבנו מכל המסגרות בהן היינו ומכל ההיתקלויות השונות בהן נתקלנו.

אם מראש נשלול משהו ולא ניתן לו סיכוי, או בוודאי לא יוכל לצאת ממנו שום דבר לחיינו. אך כאשר אנו מכניסים אותו לחיינו ופועלים ועושים מעשים הקשורים אליו, התפיסה שלנו עתידה להשתנות בעקבותיו.

בני ישראל הבינו את הסוד העצום של נעשה ונשמע. הם לא היו סתם עדר שעושה מה שכולם עושים, אלא חשבו בהיגיון והבינו שהקדוש ברוך הוא חכם יותר מהם. אלא שגם כאשר ידעו זאת, היו צריכים לנטרל את התפיסה השקרית שאליה התרגלו. לכן בחרו לעשות פעולות שיביאו אותם לשינוי התפיסה. לכן החליטו פשוט לעשות מבלי להבין ומבלי לשאול שאלות ורק לאחר מכן לשמוע ולהבין את הדברים. כך זכו לא רק להבין את הדברים בתיאוריה, אלא לחיות את הדברים.

אדם יכול ללמוד על השבת במשך כל החיים ועדיין לא יבין על מה מדובר. הוא יוכל לומר שזה בכלל לא הגיוני וזה לא מתקבל על השכל הישר. אבל מספיק

שיעשה שבת אחת אצל משפחה חמה בעלת יראת שמיים עם תפילות השבת, שירי שבת, דברי תורה, קידוש, עונג שבת, חלות, נרות ושאר כל מאפייני השבת, ולאחר מכן הוא יתגעגע לזה במשך כל חייו. חוויה עצומה כזו אי אפשר להסביר במלים ואי אפשר לתפוס בשכל. הדרך היחידה היא לחוות את זה דרך העשייה ורק כך אפשר להתחבר.

אנשים יכולים לספר לכולם סיפורים על איך משכורת של עשרת אלפים ש"ח אינה מספיקה כמעט לכלום ועל המינוס בבנק ובאמת הכל נשמע הגיוני. אבל לא מעט אברכי כולל חווים מציאות שונה לגמרי כאשר הם מקבלים משכורת של פחות מאלפיים שקל ואיכשהו הם מסתדרים כנגד כל הסיכויים להחזיק משפחה ברוכת ילדים.

אדם יכול להתלונן כל היום על כמה שקשה לו ללמוד וכמה זה בלתי אפשרי בשבילו להתרכז, אבל כאשר יגיע לשיעור תורה בנושא שיעניין אותו ויהיה קשור אליו הוא יישאר עם פה פעור ולא יבין איך שעתיים עברו כל כך מהר. אנו מנסים להבין את ההיגיון שבדברים, אבל אין היגיון. בתורה הקדושה הכל מעל ההיגיון. אי אפשר להסביר את הדברים בשכל, אבל מי שינסה ירגיש את זה על עצמו.

החיים שלנו מורכבים ממציאות הגיונית עם חוקי מתמטיקה, פיזיקה ושאר דברים מדויקים ושכליים הניתנים לחישוב והבנה. אך כאשר אנו מתחברים לתורה הקדושה, כל המציאות מתהפכת וכל החוקים משתנים. התורה היא מעל הטבע ואינה מוגבלת בכללי היגיון. אי אפשר להבין את התורה על פי השכל האנושי, אלא מי שהולך על פי התורה הקדושה זוכה לנסים גלויים מעל כל הסתברות הגיונית.

לכן בני ישראל בחרו לומר "נעשה ונשמע", כי הם הבינו שאי אפשר לסמוך על חוקי הטבע וההיגיון. לכן זה בלתי אפשרי להבין את התורה בשמיעה, אלא צריך לחוות את הדברים מקרוב דרך המעשים כדי לשנות את המציאות וההיגיון. לכן אחרי ש"נעשה" נוכל לזכות לתפיסה אמתית וטובה יותר של המציאות ואז נוכל גם להגיע ל"נשמע".

אחרי שאדם חוזר בתשובה וזוכה לשמור שבת זמן מה, הוא פתאום זוכה גם להבין עוד ועוד מהמהות שלה. אחר כך הוא מנסה להסביר את היגיון הדברים לאחרים בהתלהבות עצומה, אבל אז הוא נתקע כאשר אחרים שלא זכו לזה לא מבינים על מה הוא מדבר. זה כמו לנסות להסביר לאדם שכל חייו חי בקוטב מה זה לצאת לפיקניק בשמש. כל עוד הוא לא ינסה וירגיש את החוויה, הוא לא יוכל לתפוס את זה. כדי לזכות להבין את ההיגיון, צריך לעשות קודם, ורק מי שעושה ומקיים את התורה יכול באמת להבין אותה.

מדריך לחיים

הביטוי "נעשה ונשמע" לא רק מבטא את הביטול העצמי של בני ישראל אל מול האלוקות, אלא מדריך כל יהודי גם בימינו כיצד לנהוג ביחס לתורה האלוקית וכיצד לקבל ממנה כוחות רוחניים עצמתיים שיאירו את חיינו. ישנם יהודים רבים שמנסים להתקרב לתורה וליהדות, אבל לא מנצלים את הכוח האדיר של נעשה ונשמע כדי להגיע לתוצאות המרביות. לכן צריך ללמוד כיצד לנצל את זה ולהכניס את זה לחיינו.

כאשר מגיע עניין כלשהו לאדם, ישנן שתי דרכים עיקריות שבהן הוא יכול לבחור באופן טבעי. הדרך האחת היא לחקור היטב את הדברים ורק לאחר חקירה ובירור יסודיים לקבל החלטה בעניין. ברוב הפעמים אנו בוחרים להשתמש בדרך הזו כיוון שכך אנו מרגישים שליטה ובטוחים יותר שאנו עושים את הדבר הנכון.

הדרך השנייה בדרך כלל נובעת מתוך חוסר ידיעה, חולשה או חוסר יכולת בעניין, ואז אנו פשוט עושים את הדברים בלי להבין. כך אנשים מוכנים להקשיב למה שהמורים והמדריכים מלמדים אותם, מוכנים לקחת את התרופות שהרופא רושם להם, מוכנים לעשות מה שכל החברים והסביבה עושים ומוכנים גם להאמין בהשם יתברך ובתורה הקדושה בצורה עיוורת, מבלי לחקור ולהבין דבר.

לכן מובן מדוע הרבה יהודים תועים בדרכם מבלי להגיע להארות רוחניות עצומות מתוך התורה הקדושה. כי כאשר יהודי מחליט לקבל על עצמו את התורה, הוא עושה זאת לרוב באחת משתי הדרכים הללו. או שהוא חוקר היטב כל צעד ובוחן האם הוא טוב או לא, ורק לאחר שהוא מאשר את הדבר הוא עושה

אותו. או שהוא כלל לא חוקר ופשוט מקבל את הכל בלי לשאול שאלות.

שתי הדרכים לא יביאו אותנו אל המקסימום האפשרי. כי אדם שחוקר כל מצווה לפני שהוא עושה אותה הופך את התורה האלוקית חס ושלום לאיזה יועץ. הוא לוקח רק את מה שמסתדר ומובן לו ועוזב את כל הדברים הלא מובנים. בשביל זה הוא לא צריך תורה אלוקית, כי בכל מקרה הוא מסתמך על השכל וההיגיון המוגבלים שלו. אדם יכול להבין למה אסור לגנוב אז הוא יקיים את זה, אבל קשה לו להבין למה צריך להניח תפילין או כיצד מטהרת טבילה במקווה, אז הוא פשוט יתעלם מהמצוות האלו. הוא חושב שהשכל של התורה זה שכל פשוט של בן אדם ואז הוא לוקח רק מה שהוא מבין וחוקר. כמו עצה טובה שהוא מקבל מבן אדם ואז הוא מחליט אם ליישם אותה או לא.

מובן שגם האדם החכם ביותר לא יוכל להבין את האלוקות מאחורי הדברים. אדם שנוקט בגישה הזו הוא מוגבל מאוד ויש לו מחסום בגבולות השכל וההיגיון שלו שלא יאפשר לו להגיע אל האלוקות ולהתחבר לאינסוף. הרי הוא עושה רק את מה שהוא כבר מכיר והוא לעולם לא יגיע למחוזות חדשים. הוא לא מתמסר לתורה אלא לוקח רק את מה שהוא מצליח לתפוס ולהבין ולכן ההתפתחות הרוחנית שלו מאוד מוגבלת.

מצד שני, גם אדם שמאמין לכל דבר בלי לחקור לא יוכל להגיע רחוק, כי הוא תמיד יהיה תלוי באחרים ויקבל בקלות גם את הדברים הלא טובים ללא שום ביקורת עצמית. הוא עלול להידבק בסביבה לא טובה שתפרש לו את התורה בצורה לא נכונה והוא יאמין לכל מילה שהם אומרים. יכולים ללמד אותו שטויות, שקרים ודברי הבל והוא יקבל את הכל כמו פתי. הוא לא יוכל לדעת הלכות וכיצד לנהוג במצבים השונים, כי הוא לא חוקר ולומד, אלא רק מקבל את כל מה שאומרים לו בלי להבין שום דבר. הוא יכול להיות מלא באמונה, אבל הוא לא יוכל לדעת כיצד לנצל אותה למקום הנכון.

הדבר דומה לאדם מלא בכישרון עם פוטנציאל אדיר בתחום מסוים, שמשתמש בכישרון לדברים טיפשיים וחסרי טעם. אדם עם כישרון אדיר שאף פעם לא הלך ללמוד דברים בתחום שלו ולא ניסה כלל להתעסק באותו תחום, ולכן הוא לא

מממש את אותו כישרון שטמון בו. לא מספיק רק לעשות בלי לחקור, כי אז לא נצליח להבין את עומק הדברים ולא נכיר בעצמת הדברים שאנו עושים.

התורה מלמדת אותנו שהדרך הטובה ביותר להתעלות ולהגיע למקום האופטימלי בשבילנו היא "נעשה ונשמע". לאחר שאנו מודעים לכך שחסר לנו ידע ואנו מבינים שמי שמוסר לנו את הידע הוא בעל חכמה עצומה, דובר אמת שאוהב אותנו ורוצה בטובתנו, אז מיד אפשר להבין שאנו צריכים לקבל ממנו את הדברים. כמו שילד קטן מוכן לקבל מהוריו וכמו שחולה מוכן לקבל מהרופא.

ברור לכל אחד מאיתנו שהקדוש ברוך הוא שנתן לנו את התורה וכתב לנו את חוקי העולם הנסתרים, יודע היטב מה הכי טוב בשבילנו. לכן עלינו לקיים את כל המצוות ולעשות כל מה שמוטל עלינו בעיניים עצומות בלי לשאול שאלות. כאשר אנו סומכים על מי שמצווה אותנו אז לא צריך להבין כדי לעשות. בדיוק כמו שילד קטן לא מבין למה אמא מתעקשת שילבש מעיל בחוץ כשקר ובדיוק כמו שמטופל לא מבין מדוע הרופא נתן לו תרופה מסוימת עם צבע מוזר, אבל הם בכל זאת יעשו זאת למרות חוסר ההבנה, כי הם סומכים על מי שאומר להם לעשות את הדברים. אם הקדוש ברוך הוא אומר לנו לעשות, אז עושים בלי לשאול שאלות.

אבל יחד עם זאת מחובתנו גם לשאול שאלות, לחקור ולברר את הדברים. לאחר ה"נעשה" מגיע שלב ה"נשמע", כי אסור להיתקע רק בעשייה בלי הבנה. לאחר שקיבלנו על עצמנו לעשות, חשוב לא פחות גם לשמוע. על כל יהודי לדרוש ולחקור היטב כל פרט בתורה. קיבלנו חכמה עצומה המכילה את כל סודות הבריאה בתוכה. מוטלת חובה על כל אחד ואחת מאיתנו לברר את הדברים לעמקם. עלינו ללמוד תורה, לשאול שאלות, להתפלפל בהלכות, לחדש חידושים ולהבין ככל שנוכל את התורה הקדושה.

ככל שלומדים ומבינים יותר, כך העשייה עצמה גם מתפתחת ואנו יכולים לעשות את הדברים בצורה טובה יותר, להכניס יותר רגש לעשייה, לייעל את העשייה, לדעת טוב יותר מה מותר ומה אסור לעשות ולהבין את כל פרטי העשייה. כך גם להפך, כאשר אנו עושים את הדברים, הם נותנים לנו כוח חזק

יותר להבין וללמוד אותם. לאחר שחווים את הדברים, כל מה שאנו לומדים לא נשאר רק תיאוריה משעממת, אלא חלק בלתי נפרד מחיינו.

כך בשילוב של עשייה ושמיעה, של קיום מצוות ולימוד תורה, של קרבה להשם יתברך ביחד עם ריבוי שכל וחכמה, אפשר להגיע לפסגה. קודם כל לעשות כי כך אנו מצווים ואחר כך לשמוע ולראות כיצד לשפר את העשייה לצורה האופטימלית עבורנו. אנו משקיעים בחיזוק האמונה המעשית מצד אחד, ושינוי תפיסת העולם השכלית מצד שני. כל יהודי יכול להגיע לרמות רוחניות עצומות בצורה הזו. השם יתברך יזכה אותנו לעשות ולשמוע וכך להגדיל תורה ולהאדירה.

לא להיות אחרי רבים לרעות

התורה מביאה לנו דרך חיים ואומרת "אחרי רבים להטות", כלומר הרוב הוא זה שקובע. את החלק הזה כולם מכירים, אבל ישנו חלק נוסף ובלתי נפרד שמוסיף את הכלל החשוב "לא תהיה אחרי רבים לרעות", משום שהרוב קובע רק בתנאי שזה לא לרעה, אך כאשר כולם מסביבנו בוחרים ברע, אז המצווה היא להיבדל ולא ללכת אחריהם.

כולם מבינים שהרוב הוא זה שקובע, והבסיס לדמוקרטיה מובן בשכל האנושי. התפיסה החברתית שלנו מכריחה את זה ולכן כל דבר שהוא לא מקובל בתפיסה של רוב האנשים מוגדר כחריג ומקבל טיפול ראוי. לכן כל אדם שלא מתאים לסביבה או שחושב בצורה קיצונית ושונה מכולם מוצא עצמו בסופו של דבר מאחורי סורגים או במוסד טיפולי כלשהו. כי ההנחה הבסיסית היא שהרוב יודע את האמת, הרוב עושה את מה שטוב ונכון לעשות, וכל הבודדים והמיעוטים הם כמו מוטציות כושלות שזקוקים לטיפול כדי לשנות תפיסה ולהפוך להיות כמו כולם.

התורה מלמדת אותנו שבאמת הרוב קובע. אם יש יחיד ורבים, אז ההלכה כרבים, כי מובן והגיוני שהרבים הם הצודקים והיחיד כנראה הוא זה שטועה. אבל כל זה מתבצע רק כאשר ישנו צד שאומר לנו להטות אחריהם. לפעמים האמת היא כל כך חזקה, השקר כל כך שקוף והאנשים בכל זאת מתאמצים לשכוח מהשכל וללכת בהמוניהם כמו עדר אחרי השקרים הנוחים. במצב כזה התורה מלמדת שלא הולכים אחרי הרוב, אלא הולכים על פי האמת שטבועה בתוך כל יהודי.

ובאמת כולנו מבינים שאם רופא מומחה יאמר שצריך לתת תרופה מסוימת לחולה, ואלף אנשים אחרים שלא מבינים חצי דבר ברפואה יאמרו שהוא צריך תרופה אחרת, אז בוודאי שיעדיפו להקשיב לרופא המומחה למרות שהוא מיעוט קטן. כאשר ישנה שאלה או הסתפקות בדבר לא ידוע אז לוקחים אנשים שקולים בחכמה והולכים על פי הרוב. אבל כאשר הדבר ידוע או שחלק מהאנשים רחוקים מחכמה באותו עניין, אז בוודאי שאין טעם לראות מה אומר הרוב.

כאשר כולם נוהגים מסביבנו בצורה מסוימת, גם אנחנו צריכים לנהוג באותה צורה. חשוב להיות מאוחדים והכל הולך לפי מנהג המקום. כאשר אדם הולך נגד הרוב וממציא לו דרך משלו, הוא יוצר פירוד ומחלוקת. כך בדיוק התחילה הנצרות, כך התחילו הקראים והרפורמים וכך התחילו כל הכתות והאנשים הבודדים שהמציאו להם "יהדות" משלהם.

אדם לא יכול להבין מעצמו את כל התורה ולכן צריך לבדוק את העניינים. אנו מוכרחים לקבל את הדברים מהדורות הקודמים שקיבלו אותם מאלו שלפניהם עד למשה רבינו מסיני. כאשר הרוב קיבל את התורה בצורה מסוימת ובא מיעוט שקיבל אותה בצורה שונה, הסיכויים שהמיעוט טעה בתפיסה הרבה יותר גדולים מהסיכויים שהרוב טועה, לכן צריך ללכת על פי הרוב.

אבל מצד שני רוב העולם שלנו מורכב מגויים, והיהודים לא מגיעים אפילו לאחוז אחד מאוכלוסיית העולם. גם בתוכנו, רוב היהודים אמנם מאמינים ומסורתיים, אבל לא מקפידים כראוי על שמירת התורה והמצוות. ואם כן מובן הדבר שאי אפשר תמיד לסמוך על הרוב.

הדבר הכי קל הוא ללכת אחרי הרוב ולהגיד שככה כולם עושים. לומר שהרוב נוצרים או מוסלמים, שרוב היהודים לא יראי שמיים, אז אולי חס ושלום גם אנחנו נלך אחריהם? אלא שהפסוק מצווה אותנו "לא תהיה אחרי רבים לרעות". כאשר הרוב הולך בדרך לא טובה, המצווה היא להיבדל מהם.

שאלת השאלות היא כיצד אפשר באמת לדעת מתי ללכת על פי הרוב ומתי לא? אז צריך לדעת שכל יהודי מכיל את כל האמת בתוכו. בפנים אנחנו יודעים היטב מה צריך לעשות וכיצד עלינו לנהוג. רק שאנחנו נגועים ולכן אנו עוצמים עיניים, כי נוח לנו יותר להיות עיוורים.

כל יהודי יודע היטב מתי צריך ללכת על פי הרוב ומתי לא, רק שהוא מסתיר את הידע הזה ומשקר לעצמו בשביל הנוחות שלו. כדי להסיר את הקליפות והשקרים, צריך פשוט לחשוב ולהתבונן בצורה עמוקה על הדבר ולנסות להיות כמה שיותר אמתיים עם עצמנו. כך בוודאי נוכל להגיע לתשובות המתאימות.

בדור של נח למשל כולם היו גזלנים. כמה קל בשבילו היה ליפול ולומר שזה לא נורא לקחת רק קצת משל האחר כי כולם עושים זאת. הוא יכל לשקר לעצמו ולחשוב שהרוב קובע ואולי אפילו לחשוב שהוא עושה מצווה של אחרי רבים להטות. אך הוא ידע שהגזל הוא בוודאי דבר רע ובדברים כאלו אסור ללכת על פי הרוב. לכן כל העולם נשטף במבול חוץ מנח ובניו. כולם יודעים שגזל זה אסור, אבל כשאדם נגוע ונמצא בתוך זה, אז הוא מעלים עין. הוא ממציא תירוצים, חושב שזה לא נורא ואפילו מוצא דרכים להוכיח שהוא צודק. אבל אם יחשוב בצורה עמוקה, הוא בוודאי יוכל להגיע לאמת.

היום למשל קשה לצערנו למצוא אדם ששומר על לשונו כראוי מבלי לדבר לשון הרע. זה בוודאי לא מתיר לנו לדבר לשון הרע, למרות שזה נראה כדבר לא כל כך חמור מפאת ההרגל. הרבה מצוות נראות כלא חשובות כל כך, ולא בגלל שהן באמת לא חשובות ח"ו, אלא בגלל שאנשים פרקו עול תורה מעליהם וכל אחד מסתכל על השני וחושב שאם גם אחרים לא מקפידים אז זה בסדר.

הרבה אנשים מאמינים בתורה הקדושה ומשתדלים לשמור על מסורת פה ושם,

אך עם זאת לא מקפידים על מצוות ואיסורי תורה חשובים כמו שבת, טהרת המשפחה, צניעות, גילוח בתער, איסור השחתת הפאות, כשרות וכו'. ברוב המקרים זה בכלל לא נובע מעניין של אמונה, אלא פשוט מעניין של הליכה אחרי הרוב. הם בכלל לא מקשרים בין עניין האמונה בתורה לבין אותן מצוות. הם בטוחים שהם יכולים להיות יהודים טובים שאוהבים את הקדוש ברוך הוא גם בלי לקיים את המצוות שהוא ציווה עליהן. כי הם הולכים אחרי העדר בלי לחשוב על הדברים.

ויש לא מעט אנשים שכן משתדלים לשמור, אבל תמיד מגיעה הפעם הזו שכולם הולכים למקום לא כשר או טסים לחו"ל ושם כולם גויים ואז כבר לא מקפידים על כשרות. פעם אחת שכולם עושים חילול שבת אז גם הם עושים. כולם מסתפרים בתספורת חדשנית שמגלחת את הפאות לחלוטין אז גם הם מסתפרים. כולן מתלבשות בצורה לא צנועה לאירוע מסוים, אז גם הן. כך יוצא שעם כל הרצון הטוב וההשתדלות, אנחנו בכל זאת פוסקים את ההלכה על פי הרוב, אפילו שזה בוודאי לרעה.

האם מישהו חושב שחוסר צניעות זה דבר טוב? הרי אף אדם לא היה רוצה שהבת שלו תהיה לא צנועה, אז מדוע אצל נשים אחרות זה בסדר? האם מישהו חושב שצפייה בטלוויזיה עוזרת לו באיזשהו אופן? האם מישהו חושב ברצינות שתכלית החיים שלנו היא להעביר את הזמן בכיף?

הרי הדברים ברורים לכולם. רק שאנו בוחרים להתעלם מהם כי זה נוח יותר ופחות מחייב. לכן הרוב עושים את זה. אבל כל מי שיתבונן טיפה יותר לעומק מיד ירגיש שזה שקר שצריך להתרחק ממנו.

מיליארד סינים לא טועים?

האמת קוראת לנו. היא בוערת בתוכנו. אנחנו כל כך משתוקקים להגיע אליה, אבל בכל זאת בולמים את עצמנו כל פעם מחדש ומתאימים את עצמנו לסביבה שלנו. אנחנו משוכנעים שאם אכן נלך בעקבות האמת עד הסוף, אנו עלולים לאבד את עצמנו ולהשתגע.

כל יהודי מרגיש את הרוחניות בוערת בו, אבל אז הוא חושב לעצמו איך יתכן שכל כך הרבה אנשים חיים בשקר ורק הוא מצא את הדרך הנכונה? אז מיד זה מדליק לו נורה אדומה והוא נסוג לאחור. הרי אם כך נראה המצב, אז כנראה שהרוב צודק והמיעוט טועה, מה שאומר שהאמת נמצאת בארה"ב, בסין או בכל מקום גדול אחר עם מליארדי אנשים משכילים וחוקרים שיודעים את דרכם בניגוד אלינו.

איך יתכן שבמדינה יהודית ישנו רוב מובהק של חילונים שפרקו עול מצוות, ורק כמה מעטים מוזרים כאלו שהולכים עד הסוף עם האמונה שלהם? האם האדם הקטן יכול ללכת נגד הפרופסורים הגדולים בעולם שאיתם הלכו בדעה מוצקה כל העולם? אולי באמת כל העולם צודק והמיעוט טועה?

אז כדאי וחשוב לדעת שלא תמיד הרוב הוא הצודק, וכן, כבר קרה שכל העולם טעה. כולנו מכירים את סיפורי ההיסטוריה הגדושים באנשים שאינם מאמינים למשהו עד שמוכח להם אחרת. כולם היו בטוחים שהעולם שטוח, כולם היו בטוחים שההמצאות החדשות של תקופתם הן טיפשיות ולא אפשריות, וכולם גם האמינו שהפסלים בראו אותנו – עד שאברהם אבינו העמיד אותם במקום. כל זה כבר ידוע לכולם, אסור ללכת לפי הרוב רק בגלל שהוא הרוב.

הרי אם נחקור את אותו רוב, נגלה שאנשים בודדים מרכיבים אותו ונותנים לו את הכוח, אנשים בודדים שכל אחד מהם רואה את האחרים והולך בעקבות העדר. כל אדם בודד מסתכל על האחרים ואומר שהוא רוצה להיות כמותם. כך יוצא שכל אחד עושה מה שכולם עושים מבלי שאף אחד ידע את הסיבה האמתית לאותה עשייה. למצב הזה בדיוק הגענו היום.

כדי לצאת מהמצב הזה, אנו צריכים להתחיל לחשוב בכוחות עצמנו. החשיבה וההתבוננות על החיים מביאה אותנו לתובנות ומסקנות. הבעיה כאן היא שלאף אחד אין זמן להגיע לתובנות האלו, כי כולם עסוקים מדי בהליכה אחרי הרוב כדי לעשות מה שכולם עושים. אנשים פוחדים להיות שונים מכולם כך שיסתכלו עליהם בתור מפלצות מוזרות, אז הם מתאימים את עצמם לסביבה וחוזרים לאותה נקודה ראשונה של ללכת אחרי הרוב.

האם מישהו מאיתנו אינו יודע את האמת? האם יש מישהו שהיה מוכן להעביר את בנו הרך שנולד לו לפני שמונה ימים בלבד למוהל שיבצע לו ניתוח מסוכן באחד האזורים הכי רגישים בגוף אילו לא היה בטוח שאכן קיים בורא לעולם שציווה אותנו לכך? האם יש מישהו שמשתדל לשמור את יום הכיפורים ובכל זאת חושב שאין צורך לשמור את השבת? האם יש מישהו שמחשיב את עצמו יהודי וחושב שהתנ"ך שמהווה את מקור ההיסטוריה היהודית הוא המצאה? האם ישנו מישהו "ציוני" שחושב שהארץ שייכת לנו גם ללא התורה וההבטחה האלוקית?

כולנו בתוכנו יודעים היטב את האמת, אלא שאנו מסתירים אותה בתת המודע שלנו מחשש להפיכה למיעוט. לא צריך להגיע רחוק כדי לחפש את האמת, לא צריך לנסוע למזרח לעשות מדיטציות או להתבודד במנזרים שונים. המסע האמתי צריך להיות אל עצמנו ופנימיותנו. רק מעט מחשבה אובייקטיבית יכולה להביא אותנו לתובנות עצומות.

בצבא ישנה היררכיה. ישנם הרבה מאוד חיילים, אבל רק מעט מתוכם חיילים קרביים, מתוכם מעטים הולכים לסיירות המובחרות, כמה אלופים בודדים ורמטכ"ל אחד. זה לא רק בצבא אלא בכל חלוקה שנחשוב עליה, אם ננתח את הרמה השכלית של האנשים, את רמת הכושר הגופני, את הרמה הכלכלית או כל דבר אחר. ישנו אחד בפסגה, כמה בודדים מתחתיו והרוב הגדול למטה. זה לא אומר שאלו שלמטה לא חשובים, זה פשוט אומר שלכל אחד תפקיד שונה והכרחי. מובן לכולם שאלו שבפסגה לא ירצו להיות כמו הרוב. זה טיפשי לחשוב שהרוב צודק ולכן כדאי להפוך להיות אחד מהם.

כך בדיוק קורה אצלנו, אלא שהראיה שלנו מעוותת ולכן אנו לא קולטים את זה. ישנם גויים רבים, ישנם יהודים רחוקים, ישנם יהודים "חצי שומרי מצוות" וישנו מיעוט קטן של אלו שמאמינים וחיים את חייהם בכל חלקיק מגופם למען השם יתברך. כשחושבים על הדברים, נראה מאוד סביר שמיליארד סינים יכולים בקלות לטעות, ביחד עם תשעים ותשעה אחוז מהעולם.

אבל השאלה האמתית היא לא המיליארדים שטועים או לא טועים. השאלה

האמתית והחשובה היא מה איתנו? האם אנו חיים כפי שאנו רוצים? על פי אמונתנו? או שאנו חיים על פי חוקי חברה שאף אחד לא יודע מי מכתיב אותם, אבל לאף אחד לא נעים לצאת החוצה מהרוב?

ידוע שאברהם אבינו נקרא אברהם העברי, שכל העולם היה מעבר אחד והוא מהעבר השני. היה יכול להיות מאוד קל בשבילו לומר שכולם עובדים עבודה זרה, אז צריך ללכת אחרי הרוב ולהיות כמו כולם, אך הוא ידע שזה רע ולכן התרחק מזה. הוא הסביר ונלחם בזה עד שעשה מהפכה בעולם כולו.

כך ניתן להביא עוד דוגמאות רבות מהתורה ומרבותינו הקדושים על החיוב שלנו לשמור על מה שנכון גם נגד הרוב, אך זה לא נחוץ משום שאנו יודעים זאת היטב גם בעצמנו. הרי מדוע אנו כועסים על הנאצים יימח שמם? הרי ניתן לומר שהם בסך הכל הלכו על פי הרוב וכך יוצא שהם כלל לא אשמים. השלטון הנאצי עלה בדרך של דמוקרטיה בצורה ה"נאורה" ביותר ואם כן נראה שנהגו בסדר לכאורה. גם כל אלו ששונאים אותנו עד היום, אפשר לומר שהם בסך הכל הולכים בדרך הרוב ואולי הם נוהגים נכון חס ושלום. הרי רוב העולם רוצה למחוק אותנו מהמפה.

בצורה טכנית, עם דמוקרטיה אפשר גם להגיע למצב של רוב ערבי במדינת ישראל שיביא לשלטון ערבי שיגרש אותנו מכאן חס ושלום. אלא שברור לנו שעם הפעלת טיפת שכל ומחשבה ניתן להבין שהרוב טועה ובמקרה שכזה אסור לנו להקשיב לו. לכן אסור ללכת אחרי רבים לרעות.

כאשר ישנו רוב כשר וטוב, בוודאי שזוהי הדרך הטובה ביותר ללכת בה. אך כאשר הרוב עושה דבר מקולקל ורע, המצווה היא להתרחק ולשמור על הדרך הטובה שאנו מכירים מהמיעוט. כדאי לזכור את הדברים ככלל לחיינו, משום שבכל יום אנו מבצעים בחירות רבות ומקבלים החלטות שמשפיעות על העתיד שלנו ושל הסובבים אותנו. אסור להשתכנע לשקרים וללכת על פי הרוב למרות הנוחות שבזה. אנו צריכים להתחזק וללכת בדרך הטובה כדי להביא לעצמנו ולסובבים אותנו את הטוב האמתי, כך שנזכה לשמור על עצמנו דבקים בקדוש ברוך הוא ובתורתו ונצמח למקום גבוה וטוב יותר.

הסבלנות משתלמת

בפרשת משפטים הקדוש ברוך הוא מבשר לישראל שהוא יגרש את כל אויביהם. "ושלחתי את הצרעה... וגרשה את החיוי את הכנעני ואת החיתי..." (שמות כג', פסוק כח'). אך הוא מסביר את מהלך העניינים: "לא אגרשנו.. בשנה אחת פן תהיה הארץ שממה ורבה עליך חית השדה". כלומר הכל יתבצע לאט וייקח הרבה זמן.

הרי אם כל האויבים היושבים בארץ ישראל יגורשו משם בבת אחת, לא יהיה מי שישמור על הארץ ויטפל בה ואז היא תהפוך לשממה. לכן בשביל בני ישראל זה לא טוב להגיע לשם מהר, אלא צריך לעשות את הדברים לאט לאט. "מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה..." הכל יתבצע באטיות ובהתמדה עד שיגיע הזמן המתאים ביותר לבני ישראל להיות בארץ.

הקדוש ברוך הוא הסביר לבני ישראל את מהלך הדברים שהולכים לקרות בכניסה לארץ ישראל, אך מעבר לכך הוא גם נתן לנו כאן עצה נפלאה לדורות על איך להשיג מטרות בחיים.

אילו הקדוש ברוך הוא לא היה אומר את הדברים לבני ישראל, הם עלולים היו לחשוב שהקדוש ברוך הוא לא רוצה בכלל להכניס אותם לארץ. הם היו חושבים שמתוך שהוא שונא אותם חס ושלום הוא עושה את הדברים לאט לאט. הרי מדוע שלא יכניס אותם כבר באותו הרגע? אבל השם יתברך רואה את התמונה הרחבה ויודע מהו הטוב המוחלט עבורנו. עדיף לחכות קצת כדי לקבל דבר טוב יותר מאשר לקבל כבר עכשיו דבר פחות טוב.

כך גם אנחנו צריכים להפנים שהשם יתברך מזמן לחיינו את הדברים הטובים ביותר, רק שלפעמים לוקח להם זמן כי השם יתברך יודע שכעת הדבר לא טוב לנו ורק בעוד זמן מה נוכל לקבל אותו בצורה מושלמת. כל מה שצריך זה להתאזר בסבלנות ולקבל את הטוב ביותר.

לכולנו יש הרבה רצונות וחלומות. אם נתאמץ ונפעל כדי להגשים אותם, נוכל בוודאי להשיג אותם בסופו של דבר. אך הדרך להגשמת אותם חלומות היא להתמיד ולפעול. אסור לאבד סבלנות ולהתייאש, אלא אנו מוכרחים לאזור כוחות ולהמשיך ללכת בדרך עד שנגיע.

פעמים רבות כאשר אנו רוצים להשיג משהו מסוים, אנו מתאמצים לקבל אותו באותו הרגע. ברוב המקרים זה לא קורה ואז אנו מתייאשים מכך שעדיין לא קיבלנו את שרצינו ופחות משקיעים בעניין. התפילה הארבעים על עניין מסוים תהיה בדרך כלל עם הרבה פחות כוונה ואמונה מאשר הפעם הראשונה בה התפללנו על אותו עניין. שהרי אנו רואים שעדיין לא קיבלנו את מה שרצינו, האמונה פוחתת, הייאוש גובר וכעת אנו כבר חושבים שהדבר שרצינו לא יגיע אלינו כלל.

אם נצליח להבין שהקדוש ברוך הוא אוהב אותנו ומעכב את הדברים לטובתנו, נוכל להמשיך לצפות בסבלנות ולהאמין ובכך להגיע בסופו של דבר לאותו דבר שרצינו.

תארו לכם למשל שאדם מתפלל על מציאת זיווג. ובאמת השם יתברך הכין עבורו זיווג מושלם, אלא שבת זוגו כעת אינה במצב המתאים. שאולי היא צריכה לעבור תהליך כלשהו או חוויה כלשהי לפני כן כדי שהזיווג יעלה יפה, או שאולי היא צריכה להתבגר מעט קודם וכו'. כעת תארו לכם שאותו אדם ילחץ ויתלונן שהשם יתברך לא שומע לתפילותיו. הוא הרי לא יודע חשבונות שמיים ולא מבין מה קורה, אז הוא רואה את חבריו מתחתנים ורק הוא נשאר בודד.

אז כעת אם משמיים יחליטו לתת לו את מבוקשו, זה יהיה לא טוב עבורו. כי אז יביאו לו את בת זוגו כאשר היא עדיין לא מוכנה לכך, וייתכן שהנישואין לא יעלו יפה. או שיתכן שיביאו לו מישהי אחרת במקום, ואז במקום זיווג מושלם משמיים, הוא יקבל בת זוג פחות טובה.

צריך לדעת שהשם יתברך עושה את הטוב ביותר עבורנו. תפקידנו הוא לעשות את ההשתדלות המוטלת עלינו. להתפלל, לחזק את האמונה ולבטוח בהשם

מהצד הרוחני, ולנסות לעשות מאמצים והשתדלויות גם מהצד הגשמי. אבל אז עלינו להתאזר בסבלנות ולהבין שהשם יתברך הוא שמכוון את הדברים למקום הטוב ביותר.

אחד מיסודות האמונה היהודית הוא עניין הציפייה לישועה. חז"ל מלמדים אותנו שאחת משלוש השאלות הראשונות ששואלים את האדם לאחר פטירתו מהעולם היא 'האם ציפית לישועה?'. ולכאורה, מה כבר כל כך חשוב בציפייה לישועה? שהרי מה זה משנה אם האדם ציפה או לא ציפה, העיקר שהישועה הגיעה בסוף!

אך עניין הציפייה הוא משמעותי מאוד, שהרי אדם שמצפה לישועה עוזר להביא אותה. אם הוא לא מצפה לישועה זה מראה על ייאוש וחוסר אמונה ומכאן מגיעות כל הנפילות של האדם.

אדם שממתין בסבלנות לישועה מתוך דבקות מראה על אמונה חזקה מאוד ועצמה רוחנית. אדם כזה לא נשבר אף פעם ואי אפשר להפיל אותו. לא משנה מה יקרה, הוא יודע שתמיד הכל מגיע לטובתו ישירות מהשם יתברך.

אדם שמצפה לישועה מתפלל גם בפעם המיליון באותה התלהבות שהייתה לו בפעם הראשונה. הוא לא איבד את האמונה מתוך ייאוש, אלא חיזק אותה וטיפח אותה. הוא מבין שהישועה לא מגיעה לאחר תפילה אחת, אלא צומחת לאט לאט מתוך המקומות השפלים ביותר שהגענו אליהם. ממש כמו שהקדוש ברוך הוא מגרש את האויבים מהארץ לאט לאט, הכל כדרך פעולה מושלמת כדי להגיע לתוצאות הטובות ביותר. אילו היו מגיעים ישירות לארץ, הכל היה שומם ולא היה להם טוב שם. לכן הדברים לוקחים זמן כך שעדיף להמתין בסבלנות כדי לקבל משהו טוב יותר מאוחר יותר.

היום אנחנו אוהבים לקבל את הכל בצורה מיידית. המאכלים הפכו לאינסטנט, המידע נגיש בשבריר שנייה וגם כל מה שמיוצר בסין הפך להיות זול ונגיש לכל ילד מבלי להמתין חודשים לחלומות שיתגשמו באפיקומן של פסח. הכל נהיה מהיר ומיידי, עד כדי כך ששנייה אחת מיותרת מאחורי נהג רכב שלא הספיק

ללחוץ על דוושת הגז כשהרמזור הפך לכתום גוררת צפירות וקללות של הרכב המעוכב לשנייה (שנדון אותו לכף זכות ונאמר שהוא ממש ממהר לשיעור תורה ולא רוצה לבזבז זמן).

מרוב שהתרגלנו לקבל הכל בצורה מיידית, אנו לא מספיק מתורגלים בסבלנות ואמונה. כך יוצא שכאשר אנו לא מקבלים דבר מסוים שאנו רוצים באופן מיידי, אנו מתייאשים ומאבדים את הציפייה לדבר, כאילו שאין סיכוי שכבר יתגשם אי פעם.

דווקא מתוך ההרגלים למהירות ולסיפוק תאוות מיידי, אנו צריכים ללמוד כיצד ללכת נגד הטבע ולהמתין בסבלנות כדי לקבל את מה שאנו רוצים. ללמוד לצפות לישועה באמונה מתוך הבנה שכל עכבה לטובה. ללמוד שהקדוש ברוך הוא מתכנן בשבילנו ממש עכשיו את הישועה הטובה ביותר שאנו אפילו לא יכולים לדמיין, ורק צריכים לקרות עוד דברים לפני הגשמת הישועה, כך שהיא תהיה מושלמת.

השם יתברך יזכה את כולנו לישועות גדולות, שיגיעו בצורה הטובה והמושלמת ביותר.

פרשת תרומה

לעלות בקודש

הרבה יהודים זכו ברוך השם להכיר את המתיקות של התורה ולשלב בחייהם שמירת מצוות. לכאורה, היה נראה שאותם יהודים הצליחו להגיע לתכלית ועשו את הנדרש מהם, אבל האמת היא שיש עוד המון לאן להתקדם.

כאשר אנו רואים את היהדות מרחוק, פעמים רבות אנו מקבלים רושם מוטעה. אנו נותנים לתמונה כללית לסנוור אותנו ולחשוב שבזה מסתכמים הדברים. אבל העומק שבתורה וביהדות הוא אינסופי. זה הרבה יותר מכמה מצוות שאנו מכירים או מקבוצת אנשים לבושים בחליפות שחורות. כדי לגלות את אותו עומק, עלינו להיכנס פנימה, כי מבחוץ אין לנו שום סיכוי להבין את הדבר.

פרשת תרומה מתארת לפרטים כיצד צריך לבנות את המשכן וכליו. בין התיאורים כתוב: "והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קודש הקדשים" (שמות כו', לג'). ברור לכולנו שהמשכן (או בית המקדש שנבנה מאוחר יותר) הוא המקום הקדוש ביותר שבו שורה השכינה. ברור לכולנו שישנו הבדל עצום בין קודש לחול. אבל כאשר אנו מתייחסים לקודש עצמו, לרוב אנו נוטים להחשיב את הכל כשווה. אלא שכאשר נכנסים פנימה אל הקודש, מקבלים הבנה שונה לגמרי. פתאום רואים את הפרוכת שמבדילה בין שני מקומות שהאחד הוא הקודש שאנו נמצאים בו והשני הוא קודש הקדשים.

אנשים רבים תופסים את ענייני הקודש כשווים במעלה. זו הייתה הטעות של קרח שאמר שכל העדה קדושים. הוא חשב שמשה ואהרן סתם מתנשאים למרות שהם שווים לכולם, שהרי כולם ראו את השכינה במעמד הר סיני וכולם עובדים את השם. אבל זו טעות עצומה, כי גם בתוך הקודש יש דרגות רבות בלי סוף. כך גם הקדוש ברוך הוא אמר למרים, שמשה הוא לא כמו שאר הנביאים ואסור לדבר עליו. הוא ברמה

הרבה יותר גבוהה משאר הנביאים.

אנשים רחוקים מסתכלים על היהדות ומבחינתם אין שום הבדל בין רב עצום שהוא גדול הדור, לבין איזה אדם עם כיפה וזקן. מבחינתם מישהו שאתמול החליט לחזור בתשובה והתחיל לשים כיפה הוא כבר רב גדול. הדבר הזה הוא פתח להרבה טעויות, כי אז משווים ביניהם ועלולים לקחת דברים טיפשיים של אותו אדם פשוט כדברי תורה שאין לערער עליהם, או מצד שני להתייחס בזלזול לדברים של אותו גדול דור. מוכרחים לעשות הפרדה ברורה ולשים כל דבר במקום הראוי לו.

פעמים רבות לאחר שאנשים עושים צעד נועז ומתחזקים בתורה וברוחניות, הם מגיעים למקום בו הם חושבים שהם כבר סיימו את עבודתם. הם מסתכלים על המצוות המפורסמות והחשובות ובטוחים שזה מספיק להם. מבחינתם לא צריכים להיות קיצוניים יותר מדי ולא צריך להגזים. אותם אנשים עלולים להיתקע במשך כל חייהם באותו השלב מבלי לדעת שהם רק בתחילת הדרך. אמנם הצעד שהם עשו הוא עצום ובוודאי שיקבלו על כך שכר רב, אבל זו רק הדרך ועדיין לא הגיעו ליעד. תמיד יש לאן להתקדם.

כמו ילד שמסיים את הלימודים בסוף שנה ואז הוא עולה לכיתה חדשה. לאחר שהוא מתבגר ומסיים את כל הכיתות, הוא מתחיל מסלול חדש. הוא יכול לחשוב לאחר שנות הלימודים שהוא סיים את המוטל עליו, אבל הוא רק מתחיל את החיים שלו. כך כולנו, מתחזקים ומתקדמים, אבל יש דרגות אינסופיות לרוחניות ואפשר תמיד להתקדם עוד ועוד ולהשיג דברים טובים יותר וגבוהים יותר.

כאשר אנו מתבוננים על דבר מסוים מרחוק, אנו תופסים אותו בצורה כללית. ככל שאנו מתקרבים אליו, כך אנו זוכים להכיר את הפרטים הקטנים של אותו עניין ואז כל התפיסה שלנו משתנה בהתאם.

אם למשל נסתכל על מקום מסוים מרחוק, נראה תמונה כללית של אותו המקום. אבל אז אם נתקרב לשם נוכל לראות פרטים שמרכיבים את המקום כמו עצים, ספסלים, בתים, עוברי אורח וכו'. אם נתמקד בפרט מסוים, כמו אחד

האנשים במקום למשל, נוכל לראות עולם שלם שלא הכרנו. פתאום נגלה שיש לאותו אדם סיפור חיים מרתק, מחשבות, רגשות ועולם שלם שהוא מחזיק בתוכו. כך אפשר להמשיך ולהתמקד למשל במחשבה או בתפקוד של איבר פנימי מסוים של אותו אדם ולגלות עולמות מופלאים חדשים שכלל לא חשבנו עליהם קודם לכן. מי היה מעלה על דעתו את כל הדברים האלו מאותה נקודה ראשונה בה עמדנו כאשר ראינו אזור שלם מרחוק...?

כשאנו מתבוננים על התורה והיהדות מבחוץ אנו מקבלים תמונה מוטעית. מרחוק אנו רואים את הדת וחושבים שהכול מסתכם בכמה סממנים חיצוניים. לכן קל לנו לשפוט מהצד, להדביק סטיגמות שונות ולהימנע מקשר עם היהדות. אם נזכה להתקרב, נגלה עולם חדש לגמרי של קודש שבו אפשר לחיות חיים מספקים יותר מלאים באמונה. אם נתקרב עוד יותר, נגלה דברים עמוקים יותר וחכמה עצומה שתסדר לנו את כל החיים. מבחוץ אפשר לראות אנשים בחליפות שמתנהגים בצורה מוזרה, אבל ככל שמתקרבים מגלים חיי אמת שמנטרלים את כל השקרים שהתרגלנו לחיות איתם.

כולנו מכירים פה ושם פסוקים שונים מהתורה. כולנו גם מכירים פה ושם יהודים יראי שמיים מכרים או קרובי משפחה. מתוך ההתבוננות הזו אנו חושבים לעצמנו שאנו יודעים בדיוק מהי היהדות. לפעמים עולה בדעתנו גם שאולי התורה חס ושלום משעממת. הרי לא ראינו כוחות רוחניים עצומים או חיים מעוררי קנאה בתוך הסיפורים המוכרים לנו. אלא שחסרים לנו המון פרטים שאותם אפשר לגלות רק בעומק של הדברים, ולכן מבחוץ הכל נראה לא מפתה וחסר משמעות.

אם נזכה להיכנס מעט אל הקודש, נגלה שהדברים שם דומים מאוד למה שהכרנו בחול. אדם שינסה להניח תפילין למשל, לא יזכה כנראה לאיזושהי הארה מיוחדת שתשנה לו את כל החיים בבת אחת. כך גם אדם שיכנס לבית כנסת בפעם הראשונה בחייו כנראה שלא יקבל מענה מיידי לכל תפילותיו. אדם שינסה לקרוא בספר הזהר בפעם הראשונה בחייו, כנראה לא יגלה את סודות היקום מתוך מה שקרא, וכנראה שגם לא יבין כלל את מה שהוא קורא. מקובל גדול הוא בוודאי לא יהפוך להיות מתוך הדף היחיד שקרא בו.

הדברים אולי יאכזבו את מי שמצפה לדברים מופלאים ושינויים קיצוניים עם מעט השקעה, אבל האמת היא שמלבד מקרים קיצוניים ומיוחדים, כמעט ואין שינויים כל כך עצומים בזמן כל כך מועט.

עם זאת, הכניסה המועטת הזו אל הקודש יכולה לפתוח לנו פתח חדש ותפיסה חדשה שלא הכרנו קודם לכן. כמו לעלות כיתה, שאמנם זה לא שונה בהרבה מהכיתה הקודמת בשנה שעברה, אבל לאט לאט עוברים שינויים והתכנים הופכים לגבוהים יותר. כמו להתקדם בנסיעה ובכל התקדמות לראות נופים חדשים באופק שלא ראינו קודם לכן.

כעת נוכל לראות שגם מתוך הקודש שאליו זכינו להגיע, ישנה אפשרות להתעלות עוד יותר ולהגיע למקום עוד יותר קדוש. כך לאט לאט נוכל להתקדם ולהתעלות, לקיים עוד מצווה, להבין עוד שיעור תורה, לעבוד על עוד מידה טובה וכו'. כך נגלה בכל פעם מחדש את הפרוכת הזו שמפרידה בין הקודש שאליו כבר זכינו להגיע, לבין המקום הגבוה יותר שביחס למקום בו אנו נמצאים הוא קודש קדשים.

אם נתבונן לאחר זמן על ההתקדמות שעברנו מבלי לשים לב, נבין איזה שינוי מהותי הצלחנו לחולל. הדבר דומה לילד קטן שגדל בכל פעם קצת מבלי להרגיש. הוא אף פעם לא מרגיש איזשהו רגע שבו הוא משתנה, אבל לאחר תקופה כשהוא יביט לאחור הוא ייזכר כמה הכל היה שונה בעבר ואז יבין איזו התקדמות הוא הצליח לעשות.

מתוך הדברים אנו יכולים ללמוד שני דברים חשובים. ראשית, שלא צריך לפחד מתוך הכניסה אל הקודש, משום שגם אם ניכנס, השינוי לא יהיה מהותי כל כך ורק עם הזמן והרצון שלנו נוכל להגיע לשינוי גדול יותר בצורה מבוקרת והדרגתית. תמיד כאשר ניכנס אל הקודש, תהיה עדיין הפרוכת שמפרידה בינינו לבין קודש הקדשים כך שאין לנו ממה לפחד.

אנשים פוחדים לחזור בתשובה ולהפוך פתאום לאדם אחר, אבל חזרה בתשובה זה לא משהו שקורה ברגע אחד, אלא תהליך הדרגתי שמורכב מצעדים

רבים, שכל צעד נעשה על ידינו באופן מבוקר. לא צריך להפוך לאדם זר, אדם יכול להישאר בדיוק כפי שהוא, רק עם שיעורי תורה וקיום מצוות. הוא לא יהפוך פתאום לחייזר אכזרי, רק לאדם מחושב יותר וקדוש יותר.

הדבר השני שאפשר ללמוד הוא שצריך תמיד להתקדם, שהרי אם לא נתקדם, נהיה תקועים במקום שאנו חושבים שנחשב לטוב, אבל זה רק ביחס למקום בו היינו לפני כן. הקודש הוא מצוין ביחס לחול, אבל השאיפה צריכה להיות להגיע לקודש הקדשים. זה כמו שילד בכיתה א' יהיה מרוצה שעלה לכיתה א' מהגן, וכעת ירצה להישאר שם במשך כל חייו. אז אמנם זה טוב שהוא עבר את השלב של העלייה, אבל זה רק חלק מהדרך, יש עוד הרבה למה לשאוף והמטרה עוד רחוקה. אף אחד לא רוצה להגיע לגיל ארבעים ולגלות שהוא לא השתנה ולא התקדם מאז גיל ארבע. בעזרת שינויים קטנים, מתונים ומבוקרים נוכל לנווט את חיינו ולהביא אותם למקום טוב יותר.

חשוב מאוד לא להתייאש מההתקדמות שלנו. אמנם כל צעד הוא קטן, אבל צעד אחר צעד נוכל למצוא את עצמנו מתקרבים לקודש הקדשים. השם יתברך יזכה אותנו לעלות בקודש למקומות גבוהים ועצומים, מתוכם נוכל לגלות עולמות חדשים של קדושה וטהרה, חכמה עצומה ואמונה מעצימה.

איך לעורר את כוונת הלב

פרשת תרומה מתארת את הדקדוק בו צריך היה לבנות את המשכן. הפרטים היו מאוד מדויקים, חומרי הגלם היו מאוד יקרים (זהב, כסף וכו') ודרושה הייתה השקעה רבה מצד בני ישראל. השאלה היא מדוע הקדוש ברוך הוא צריך את כל זה? הרי הבורא בוודאי לא זקוק לחומריות, לזהב או לכסף. הוא נמצא בכל מקום, כך שהוא לא צריך שנבנה לו משכן. אז מדוע הוא נתן לנו את כל הצווים הללו?

התשובה נמצאת בתחילת הפרשה, עוד לפני כל התיאורים של המשכן: "ועשו

לי מקדש ושכנתי בתוכם". וכפי שאמרו חכמים שהקדוש ברוך הוא לא רוצה לשכון בתוך המשכן המפואר שנבנה לו, אלא הוא רוצה שנעשה את ההשתדלות שלנו ונעבוד על עצמנו, כך שהוא ישכון בתוך כל אחד מאיתנו.

אבל עדין הדבר קשה, כי אם עלינו לעשות לו משכן בתוכנו בלב של כל אחד ואחת, אז מדוע צריך את המשכן הגשמי? למה צריך לבנות משכן גדול ומפואר? מדוע לא להשקיע רק בבניה של משכן רוחני בלב?

אנשים רבים יודעים שהעיקר הכוונה בלב. הבעיה היא שכאשר סומכים על הכוונה בלבד, מהר מאוד מאבדים את האמונה ושוקעים בתוך עולם גשמי של עבודה, חומריות ותאוות ללא כל רוחניות. לעומת זאת, כאשר אנו פועלים פעולות חיצוניות ומקיימים מצוות, אנו משאירים את הקדוש ברוך הוא במחשבה שלנו במשך כל היום וכך זוכים להגיע לכוונה אמתית בלב.

תארו לכם שאדם יאמר לעצמו שהעיקר זה הכוונה בלב ולכן לא צריך לעשות דברים חיצוניים. אז הוא לא ילמד תורה, יאכל בלי ברכה, לא יתפלל, לא יקיים שום מצווה וכך יעביר את היום שלו בדברים שטחיים הנוגעים להבלי העולם ללא טיפת רוחניות. כך קורה יום אחר יום במשך שנים. ואז נשאל את אותו אדם כמה הוא חשב על הקדוש ברוך הוא במשך השנים האחרונות?

אותו אדם יתחיל לגמגם. כי במשך כל השנים האלו הוא חשב על כסף, על אוכל, על טרדות החיים, על תאוות, על מי יוציא את הילד מהגן ובאיזו דרך לנסוע לעבודה. אבל הוא לא חשב אפילו שנייה אחת על השם יתברך. האם יעלה בדעתנו שאותו אדם באמת אוהב את הקדוש ברוך הוא? האם הוא בנה לו משכן בלב? האם הכוונה שלו מלאה ואמתית?

אדם שחושב שהעיקר הכוונה, אך לא מניח תפילין ולא שומר שבת, לא יוכל להגיע לכוונה אמתית ושלמה. כי דווקא מתוך המעשים החיצוניים אנו משפיעים על הפנימיות שלנו. אדם שחושב לפני כל דבר שהוא אוכל איזו ברכה צריך לברך ובמשך כל היום לומד תורה ומחפש אילו מצוות לקיים, שומר על הכוונה שלו טהורה. אדם שמסתכל על העולם מתוך משקפי ההלכה ובוחן מה ההלכה אומרת

בכל מצב והאם זה מותר או אסור, יגלה בסופו של דבר שכמעט בכל רגע מחייו הוא חשב על הקדוש ברוך הוא. רק בצורה כזו המשכן שאנו עושים לקדוש ברוך הוא הופך לשלם.

וזו כנראה התשובה להמון אנשים נבוכים ששואלים מדוע הקדוש ברוך הוא מדקדק איתנו על הפרטים הקטנים? למה ישנן הלכות מורכבות כל כך עם כל כך הרבה פרטים? למה לא להעלים עין מדי פעם? אפשר לאהוב את השם בצורה יפה בלי כפייה, אבל למה צריך את הדקויות, את העונשים ואת היראה? למה לא לתת לכל אחד להתחבר להשם בדרך שלו ולאהוב אותו בלב?

ספר חובות הלבבות מלמד אותנו שאחרי הפעולות נמשכים הלבבות. ובאמת אם נתבונן, נגלה שכל מה שאנו חושבים עליו במשך היום מורכב מהמצבים בהם אנו נמצאים ומהדברים אותם אנו קולטים בחושים שלנו. אדם חושב על העבודה שלו, על הדברים ששמע לאחרונה או על החברים איתם הוא מסתובב.

אף אחד לא חושב כל היום על משהו שמתרחש בצד השני של העולם שהוא לא ראה ולא שמע. אף אחד לא חש רגשות כלפי אנשים רחוקים שהוא כלל לא מכיר. מכאן צריך להיות לנו ברור, שאין לנו כל סיכוי לחוש אהבה או כל רגש אחר כלפי הבורא, כאשר אנו לא מכניסים את התורה והמצוות שהוא נתן לנו אל חיי היום יום.

מה נחשוב על האהבה של אדם שלא מחליף מלה עם אשתו ונותן לה פרצוף כועס בכל פעם שהיא מתקרבת אליו? האם אותו אדם יוכל לומר שהעיקר זה הכוונה בלב? האם אדם שמרביץ לחברו עד זוב דם יוכל לומר לו שהוא מאוד אוהב אותו בלב וזה מה שבאמת חשוב? כולנו יודעים שהמעשים של האדם מייצגים את הפנימיות. אדם שאוהב מישהו, רוצה לשמח אותו ולהתעסק בדברים הקשורים אליו. אדם שמוציא את הבורא מהמחשבות שלו לא יכול לומר שהעיקר זה שהוא אוהב אותו בלב, משום שעצם המעשים שלו מעידים על ההפך.

אדם שבאמת אוהב את הבורא רוצה לבטא זאת בכל דרך אפשרית. כשהוא אוכל, הוא יברך לפני ואחרי ובכך יקדש את האכילה. כשהוא עובד, הוא יעשה

זאת לשם מצווה לפרנס את משפחתו. בכל דבר שהוא עושה במשך היום הוא ירצה להכניס את הבורא ואת מצוותיו. כל הדברים הקטנים והגשמיים הופכים אצלו לרוחניות. הכוונה בלב חייבת לבוא לידי איזשהו ביטוי גשמי, כי אם זה לא כך, זה מראה שלא הייתה כוונה מלכתחילה.

אדם שרוצה לאהוב בת זוג מתחתן איתה וחי איתה. הוא דואג לה, מפרנס אותה, נמצא איתה, משקיע בה וחושב עליה. הוא בוודאי לא יוכל לומר לה שהעיקר זה שהוא אוהב אותה בלב ואז לעזוב אותה ולצאת לטיול של שנתיים בלי סיבה. אם הוא יעשה זאת אז הוא מוכיח שהוא לא באמת אוהב אותה.

מבחן דבקות בקדוש ברוך הוא

לכולם יש שאיפות ורצונות ולכל אחד יש סדר עדיפויות משלו להגשים את הרצונות שלו. כאשר אנשים אומרים ש"העיקר הכוונה" ו"מה שחשוב זה מה שבלב", אז למרות שזה אמנם נכון, כי בסופו של דבר כל המצוות נועדו כדי לפתוח את לבנו ולקרב אותנו אל השם יתברך. אבל כשאנשים מדברים כך, זה בדרך כלל נאמר בתור תרוץ כדי לא להתאמץ להגשים את הרצונות להתקרבות לקדוש ברוך הוא ולהשאיר את זה בתור פוטנציאל בלבד.

והדבר מובן, שהרי זה לא נוח לעזוב את ההרגלים שלנו ולקיים מצוות. אנחנו לא אוהבים לוותר על רצונות ותאוות שמתנגשים עם היהדות אז אנחנו מעדיפים להישאר איך שאנחנו. הבעיה היא שכאשר אנחנו זונחים את קיום המצוות המעשיות שמקרבות אותנו לקדוש ברוך הוא, אז גם הכוונה נעלמת לה וגם מה שבלב הוא לא כל כך חזק.

כאשר יש לנו רצון חזק מאוד לעשות משהו, נהיה מוכנים להקריב המון בשביל להגשים אותו. מישהו שמחפש זיווג או אחר שרוצה פרנסה לא יאמרו לעולם "העיקר הכוונה בלב". הם יעשו כל מה שהם יכולים כדי להגשים את הדבר ולהפוך אותו למציאות. הסיבה לכך היא שהם באמת רוצים את זה. כשבאמת רוצים משהו, אז עושים הכל כדי לממש אותו ולהפוך אותו לחומר במציאות.

אדם רעב הולך לאכול, הוא לא אומר לעצמו "מספיק לי שאני רוצה לאכול,

העיקר הכוונה". כאשר אנו מסתפקים באהבת השם שיש בלבנו מבלי לחזק אותה עם קיום המצוות, זה מראה לנו כמה הרצון ואהבת השם שלנו חלשים. הרי אם הם היו חזקים היינו מנסים בכל כוחנו להתקרב אליו ולהגשים את הרצון כמו בכל דבר אחר שאנו באמת רוצים.

ויש אנשים רבים רחוקים מתורה שמצהירים קבל עם ועדה שאין מישהו שמאמין יותר מהם. הם הגיעו לשיא האמונה ולשיא הרוחניות. הם מרגישים את השם איתם בכל צעד ואוהבים אותו בכל לבם ונפשם. הם כבר הגיעו לדרגות עילאיות ורק שאינם מקיימים מצוות כל כך. אבל הדבר פשוט וברור שלמרות כל מה שהם חושבים על האמונה הגדולה שלהם, המציאות רחוקה מאוד מכך. כי אדם מאמין פועל על פי אמונתו. אדם שאוהב מממש את האהבה שלו. אי אפשר לעשות דברים נגד השם שמכעיסים אותו ולומר שאנחנו אוהבים אותו.

אמנם כולנו רוצים להתקרב לבורא, אך השאלה היא כמה נהיה מוכנים להקריב למען זה. ואפשר לבדוק את העניין במבחן די פשוט. יש אנשים שרוצים להתחזק ולשמור שבת למשל, אבל לא מצליחים. זה קשה עם כל ההלכות והיצר הרע שובר אותם. הם מאוד רוצים לשמור שבת ומאוד אוהבים את הקדוש ברוך הוא, אבל זה מעבר ליכולת שלהם.

אותם אנשים צריכים לשאול שאלה פשוטה, אם היו נותנים להם אלף שקלים אם ישמרו את השבת הקרובה, האם היו מסוגלים לכך? התשובה הברורה היא בוודאי שכן, ובקלי קלות. זה אפילו לא היה אתגר בשבילם. הסיבה לכך מובנת, שאלף שקלים חשובים להם הרבה יותר מהרצון לשמור שבת ולעשות נחת רוח לבורא.

האלף שקלים הם מוצר חומרי שאנו מתחברים אליו ונמצא מול עינינו. אבל אהבת השם היא משהו רוחני ולא מוסבר. לכן כשיש עניין גשמי שמחייב אותנו או שכר משתלם, אז נהיה מוכנים לוותר על דברים למענו. ובאמת פעמים רבות אנו מוכנים להקריב מעצמנו למען דבר גשמי כלשהו, אבל ברוחניות אנחנו לא רוצים להתאמץ.

נשים למשל יתלבשו צנוע גם אם הן לא אוהבות את זה אם יחייבו אותן במקום עבודתן. חיילים ילבשו מדי צבא למרות שזה לא הסגנון לבוש שלהם וכלל לא הטעם שלהם. אנשים יקשיבו למנהל שלהם כדי שלא יפטר אותם ויעשו גם דברים לא כל כך נוחים. כך אנשים יכולים לעשות דברים רבים ואפילו שהם הרבה יותר קשים ומפרכים מקיום מצוות.

פתאום אפשר לראות שהכול הופך לאפשרי אם יש בזה צורך. אבל כאשר השם מצווה אותנו על דברים, אז מתחילים התירוצים. "חם לי עם בגדים צנועים", "קשה לי לשמור שבת", "אני לא מצליח לקום מוקדם בבוקר לתפילה", "היצר משתלט עליי" ועוד המון תירוצים מתחמקים שרק מעידים על כמה שאנו רחוקים מאהבת השם אמתית.

ובאמת הסיבה לכל זה ברורה. שהקשר שלנו עם השם יתברך הוא רוחני ומחשבתי. ואז אנחנו מרגישים שאין צורך להשקיע שום דבר גשמי בקשר שכזה. בשביל מה להתאמץ מבחינה גשמית כדי להגיע למשהו רוחני? אבל צריך לדעת שהדברים תלויים זה בזה, שאם האדם לא משקיע גשמיות, מעשים, דיבורים וכל מה שצריך, אז הוא גם לא יצליח להגיע לקשר רוחני.

וכמו שאדם ילמד נגינה רק בתאוריה. מובן שאם הוא לא יתנסה בזה בצורה מעשית וגשמית הוא לא יוכל לדעת לנגן כלל. אבל לאחר שהתנסה והתאמן, שהשקיע בצורה גשמית וצבר ניסיון, אז כעת גם את התאוריה הוא יודע טוב יותר. הוא יכול למשל להסביר לאחרים כיצד לנגן ואיך להוציא צלילים יפים ואיכותיים הרבה יותר טוב מהצורה שהיה מסביר אילו לא היה מתנסה בנגינה בצורה מעשית, גם אם היה לומד שנים רבות.

לכן אין חכם כבעל ניסיון. כי לאחר שהוא צבר ניסיון, אז לא רק שהוא שולט טוב יותר בצורה המעשית, אלא שהוא גם הפך לחכם יותר, שכעת יש לו יותר ידע שכלי ורוחני באותו עניין.

רובנו נמצאים במצב ביניים של אהבת השם מצד אחד וצלילה לתאוות מהצד

השני. מקיימים בערך חצי מהמצוות ומשתדלים לא להיות קיצוניים יותר מדי. בכל זאת אנחנו בטוחים לעצמנו שהאמונה ואהבת השם שיש לנו בלב היא הכי חזקה שאפשר. אבל מבחנים פשוטים יוכלו להוכיח לנו אחרת.

הרי כולנו מכירים את המוכרים שצועקים לנו כל היום שהפרנסה משמיים ושנייה לאחר מכן מקללים את החנות שממול ש"גונבת" להם את הלקוחות. כולנו מכירים את מאבדי הממון שדואגים להגיד לכולם שזו "כפרת עוונות" ושנייה לאחר מכן לבכות "אבל למה דווקא לי???". הרי אם אנו באמת מאמינים שזו כפרת עוונות, אנו צריכים לשמוח שהשם כיפר לנו. אז איך יתכן שאנו מאוכזבים? אלא שהמצב של קיום חצי מהמצוות מביא לחצי אמונה ולחצי אהבה בלב. ולכן אנחנו אמנם חושבים שאנו מאמינים בזה, אבל אנחנו לא באמת מאמינים בזה.

העבירות שאנו עושים, מצביעות על מה שהולך אצלנו בלב. קיום המצוות הוא לא בגלל שהשם זקוק להן, אלא בגלל שאנחנו בעצמנו זקוקים להן כדי שיהפכו את הלב שלנו לטהור וישר. עצם קיום המצוות מוכיח לנו כמה אהבת השם ואמונה יש בנו. אי אפשר לשקר ולומר "אני לא מקיים מצוות, אבל אני מאוד מאמין". כי אם אתה מאמין, זה אומר שאתה חייב לקיים מצוות. אחרת אתה לא טוב יותר מאותו בעל מכה שחושב שהוא אוהב.

כל אדם מרגיש צורך עז להוציא אל הפועל את מה שיש לו בפנים. כך שיוצא שהמעשים מעידים על האדם עצמו. וכך גם להפך, מה שבפנים מושפע מהפעולות והמעשים שלנו. ישנו קשר הדוק בין השניים שלא ניתן להפרדה. אז אם אנחנו רוצים באמת להאמין, ובאמת להתקרב לקדוש ברוך הוא, נצטרך להקרין את זה החוצה ולהוציא את האמונה הזו לפועל. וכך בעזרת השם נוכל להתחזק עם עוד כוחות פנימיים לקיום המצוות ועוד קיום מצוות שמחזק את הכוחות הפנימיים כך שנוכל להתעלות עוד ועוד.

אפשר לנצל את הקשר בין המעשים והלבבות לתועלתנו הרוחנית. כך אם נרצה ללמוד לאהוב את הבורא, ננסה לקיים מצוות או ללמוד תורה, ובכך נוכל להתקרב אליו ולאהוב אותו יותר. על פי הפעולות שאנו פועלים עכשיו, נקבע הרגש אותו נחוש בעתיד.

הפרסומות למשל מראות לנו מוצר מסוים אליו אין לנו כל רגש, אך לאחר שאנו מתרגלים אליו שוב ושוב, זה לא יהיה מפליא כאשר נבחר אותו מבין כל המוצרים המתחרים. את המידע הזה אנו יכולים לנצל לכל דבר שאנו רוצים לאהוב. אם נרצה לשפר את חיי הנישואין, נפעל יותר בדברים הקשורים לבן הזוג. אם נרצה לחזק את הקשר עם הילדים, נעשה יותר מעשים הקשורים אליהם. אם נרצה לאהוב מצווה מסוימת, ננסה ללמוד עליה ולהתחבר אליה. אם נרצה לאהוב את השם, נלמד תורה, נתפלל ונלך על פי הציוויים שלו.

ככל שנפעל לכיוון מטרות טובות בחיינו, גם אם זה לא בא לנו בטבעיות ומתוך הרגשה פנימית, כך נוכל לעצב לנו את הרגשות והמחשבות להמשך הדרך. בסופו של דבר נוכל להימשך, לאהוב, לרצות ולשאוף לדברים שבאמת ראוי לאהוב, לרצות ולשאוף אליהם, ולא את אלו שהיצר הרע מכניס לנו בצורה אקראית למחשבות ולרגשות.

מחובתנו להכניס לחיי היום יום את האהבה שלנו ואת הדברים הרוחניים שסובבים אותנו. לראות איך אנחנו מקדשים את החומר והופכים אותו לכלי לעבודת השם. איך לקחת מצוות גשמיות ודרכן להתחבר לקדוש ברוך הוא. לבטא את האהבה הרוחנית שלנו במעשים ופעולות גשמיות שיעידו על האהבה וגם יחזקו אותה עוד יותר.

הקדוש ברוך הוא לא צריך את המשכן, הוא אומר לנו מראש שהוא לא מתכוון לשכון בו אלא בתוכנו. אלא שכדי להגיע לכך, אנו צריכים להתאמץ ולהכין לו מקום בתוכנו, על ידי פעולות גשמיות כמו בניית המשכן בצורה מעשית ממש, מתן תרומה והשקעה של כסף וזהב.

ככל שנתאמץ יותר ונשקיע גם את החומריות והחיצוניות בזה, כך נוכל לעשות לו משכן מפואר יותר גם בתוך לבנו. גם היום כדי להגיע למצב שהקדוש ברוך הוא יוכל לשכון בתוכנו, אנו צריכים לעשות הכנות מתאימות לכך. לנקות את עצמנו מעבירות, לקדש את עצמנו במצוות ולתקן את המידות שלנו, כך שנכין את המקום המתאים לשכינת הקדוש ברוך הוא בתוכנו.

למי לתרום?

פעמים רבות אנו מבולבלים ונבוכים בענייני תרומה וצדקה. שליהודי יש לב רחב לתת כאשר הוא יודע שזה לתועלת, וגם הצדקה עצמה היא חיוב על האדם על פי התורה הקדושה. אבל לא תמיד האדם יודע היכן להשקיע את כספו וממה תצמח תועלת אמתית.

כאשר האדם רוצה לתת צדקה, תמיד יש מחשבה אחרת שאולי אותו אדם שעומד מולנו וכביכול נצרך הוא רמאי? אולי הוא סתם חי חיי הוללות על חשבון אחרים וצוחק על כולם? וכך האדם לא יודע היכן להשקיע את כספו.

ואמנם יש אנשים שלא נכנסים לעומק של הפרטים ופועלים בתמימות. שנותנים לכל אדם נזקק שפושט את ידו ולכל ארגון שמבקש. אלא שיתכנו בזה בעיות חמורות, ולפעמים אותה צדקה גורמת לנזק של ממש ונחשבת לעבירה.

הרי אולי אותו ארגון שאנו תורמים לו הוא בכלל ארגון של נוצרים או של אנשים שיוצאים נגד התורה הקדושה? אולי אותו אדם שנראה נחמד משתמש בכסף כדי לעזור למחבלים? אולי זה נרקומן שיקנה בכסף סמים וילך להזיק לאנשים? בצורה שכזו לא רק שאנו לא עושים מצווה באותה צדקה, אלא אף עושים עבירה ועדיף היה לא לתת כלל.

פעמים רבות יש מוסדות מוכרים ועמותות עם אישורים שפועלים בצורה מסודרת ומאושרת. הם אפילו מקבלים תקציבים מהמדינה ונחשבים להוצאות מוכרות במס, ואז אנו חושבים שאפשר להיות רגועים. אבל יחד עם זאת, לפעמים הכספים משמשים לעשיית עבירות. שאמנם מצד המדינה מחשיבים אותם כעמותה עם ערכים, אבל מצד התורה הקדושה כל תרומה להם נחשבת כעבירה ממש.

תארו לכם שאדם פשוט, נדיב וטוב לב, יגיע לשמיים אחרי מאה ועשרים ולהפתעתו יאשימו אותו בעבירות חמורות וקשות. יאמרו לו שהוא בנה כנסיות

של נוצרים, הרס תלמודי תורה, הכניס חיילים לכלא, סייע למחבלים, נלחם נגד היהדות, גרם לחילולי שבת וכו'.

אותו אדם יהיה בהלם ולא יבין על מה בכלל מדברים אתו, שהרי אין לו שום קשר לדברים האלו. אבל אז יראו לו שהוא תרם לארגונים שונים עם שמות "הומניים" מפוצצים, ארגונים לשוויון זכויות בין העמים, לשחרור מהדת, להכרת המשיח וכו'. כל אלו פעלו בעזרתו והיו כשלוחיו ממש, לפגום ולהרוס. הוא חשב שהוא עוזר ועושה טוב, השקיע מעצמו ונתן כדי לקיים מצווה, אבל באה עבירה על ידו מתוך חוסר זהירות.

וגם אם הכסף אינו הולך לדברים גרועים ולעבירות, בכל זאת לפעמים הוא הולך למטרות שאינן כל כך נצרכות וחשובות. וכמו למשל שיש ארגונים שעוזרים לבעלי חיים במצוקה, מעודדים לאימוץ כלבים וכו'. שאמנם הרעיון הוא נחמד וטוב, שצריך להיות רחמנים על כל הבריות ועל אחת כמה וכמה שאסור בתכלית האיסור להתאכזר לבעלי חיים ולצער אותם לחינם. אלא שכאשר יש כל כך הרבה דברים חשובים ונעלים לתיקון העולם, אז אנו מוכרחים להשקיע במה שחשוב יותר.

ותארו לכם למשל שאדם עשיר בעל הון עתק גר בעיר של עוני גדול, וכעת הוא ישקיע את כל כספו בגידול זבובים, או בהקמת רשת מחילות עולמית לזוחלים השונים, או אולי בהקמת בתי חולים לעכברים פצועים ובהקמת גני שעשועים לחיות מחמד. אותו אדם חושב שהוא רחמן גדול ובעל חסד, אבל יתבעו אותו על כך. וכי אותם בעלי חיים חשובים יותר מכל אותם עניים מסכנים שהפקיר? וכי כל הצרות בעולם נפתרו שהוא מרשה לעצמו לבזבז את הכסף על דברים פחותי חשיבות?

צריך סדר עדיפויות, שעניי עירך קודמים וצריך לדאוג לסביבה שלך, קודם ליהודים, קודם לדברים בסיסיים, מזון, ביגוד ובית לאנשים, החזקת התורה, ריפוי חולים וכו'. ורק אחרי שכל השאר כבר מתוקן, אז אפשר להשקיע בדברים כאלו, בבעלי חיים ושאר דברים. ובפועל ברור הדבר שזה לא מציאותי, שתמיד יש דברים חשובים שצריך לדאוג להם.

יש כל כך הרבה עמותות וארגונים שלא עושים כמעט שום דבר מועיל. שאמנם יתכן והם באמת פעילים בעניינים שונים, אבל יש עניינים הרבה יותר חשובים לטפל בהם. לכן חשוב לבחון היטב את הדברים ולראות שבאמת יש עניין גדול וחשוב באותה פעילות שאנו תורמים לה.

וגם לאחר שהאדם בדק וראה שבאמת ההתנהלות הכללית של הארגון ראויה והמטרה היא טובה, מכל מקום עדיין יש הרבה דברים אחרים לקחת בחשבון. שהדבר ידוע שיש ארגונים שמגלגלים מליונים. ובזמן שאמנם חלק מהתרומות באמת מגיע למטרות הטובות, מכל מקום יש הרבה מנהלים בדרך שלוקחים סכומים מופרזים משם לכיסם ללא הצדקה.

וגם כאשר חקר עד לפרט האחרון, מכל מקום עדיין צריך הרבה מחשבה כדי לדעת היכן הוא המקום הטוב ביותר להשקעה. אם בבתי כנסיות, ריפוי חולים או עזרה לנזקקים? אם בתלמודי תורה או בפדיון שבויים? אם לתת לשכן, לקרוב משפחה או לארגון עולמי? ישנם הרבה מקומות טובים ומועילים ולא תמיד אנחנו יודעים מהו הנכון יותר לעשות.

לכן השתדלנו לרכז את ההנהגות וההלכות העיקריות בענייני נתינת הצדקה והמעשרות. ננסה להביא בתחילה את הכללים וההנהגות הרצויות, ולבסוף ננסה לתת עצות מעשיות כדי להתמודד עם המצבים המצויים בזמננו.

חשוב לציין שכל מקרה נידון לגופו ואין לדמות כלל בין ארגון אחד לאחר או בין אדם כלשהו לאחר. שיש כאלו שעושים את הדברים לשם שמיים ובצורה טהורה ונקיה, יש לעומתם כאלו שעושים מתוך כוונות לא טובות, ויש גם כאלו שנמצאים איפשהו באמצע בין שתי ההגדרות. הדברים שנאמרים כאן הם כלליים ביותר ולצורך נתינת כיוון בלבד. יש לחקור ולבדוק היטב כל מקרה פרטי לגופו ולבחון כיצד לנהוג בו.

כללים בנתינת צדקה

יש לשים לב שהפרשה עוסקת בתרומה למשכן. ומדובר על דברים יקרים מאוד ועל סכומי עתק. ולכאורה

היינו צריכים לשאול מדוע לא לקחת את כל הכסף הזה ולחלק לעניים ונזקקים? אלא שיש עניין גדול לפאר את בית השם ולתת למקום של תורה ותפילה, שמשם יורד כל השפע לעולם.

ומכאן נבין שהשקעת הכספים צריכה להתחלק לענייינים שונים. שצריך לתת לעניים כפי שאנו מצווים בתורה, ומצד שני צריך גם להקים בתי כנסיות ובתי מדרש ולהשקיע במקומות הקדושים כפי שאנו רואים בפרשה. וכן מקוואות, בתי חולים ושאר דברים, שהרי הכל נצרך.

אלא שאדם ממוצע לא תמיד יכול לתת לכל הדברים האלו, ובטח שלא לבדוק את ההתנהלות של כל אחד ואחד. לכן צריך מעט כיוון כללי שיוכל לעזור לתורם הנבוך להבין היכן להשקיע בעיקר.

הכלל העיקרי שמביאים חז"ל הוא "**עניי עירך קודמים**". והכוונה היא שהאדם צריך לבדוק מיהם אותם אנשים שנצרכים, ולבחור לתת לאלו שקרובים ביותר אליו. כך למשל אם יש לאדם קרוב משפחה נזקק, או שכן במצוקה, אז מובן הדבר שעליו לעזור לו בצורה ניכרת. שלא יתרום בטלפון אלפי שקלים לכל מיני ארגונים גדולים בזמן שהוא משאיר את אותו קרוב חסר ישועה.

ואם יש כמה קרובים שונים שנצרכים, אז יש לדאוג תחילה לזה שקרוב ביותר מבין כולם. ומכל מקום כדאי להשתדל לדאוג לכולם עד כמה שאפשר.

ומעיקר הדין צריך לדאוג לאדם ממש לכל צרכיו. והיום יש רגילות לתת כמה שקלים בשביל השקט הנפשי ולשכוח מהעניין. ואמנם כאשר מדובר על אדם שאנו לא מכירים ואוסף צדקה, אז יתכן וזה בסדר לנהוג כך. אבל כאשר מדובר על אדם קרוב שאנו מכירים, אז מחובתנו לדאוג לו לפחות לאוכל, ביגוד, מקום לינה וכל שאר הצרכים הבסיסיים.

כאשר מדובר על אדם נזקק שאנו לא מכירים, אז אם מדובר על אדם שמבקש אוכל, יש לתת לו מיד בלי לבדוק אחריו ובלי חקירות. אבל אם הוא מבקש ממון, אז צריך לחקור ולבדוק ולא לתת לכל אחד, שמא הוא רמאי. והרבה נוהגים לתת סכום מועט של כמה שקלים למשל, מתוך החשש, שאי אפשר להתחיל לבדוק

ולחקור אחרי כל אחד, אבל גם אסור להתעלם.

השולחן ערוך בהלכות צדקה מביא שפדיון שבויים קודם לפרנסת עניים. אך מצד שני אין לפדות שבויים יותר מכדי דמיהם משום תיקון העולם. וכן הצלת נפשות קודמת לכל, שאין דבר העומד בפני פיקוח נפש.

מובא שם שמצוות בית הכנסת עדיפה מצדקה, אבל צדקה לנערים שלומדים תורה או לחולים עניים עדיפה מבית הכנסת. ומכאן נבין שישנה חשיבות גדולה ללימוד התורה ולחולים עניים, ששני אלו עדיפים על סתם עניים שאינם חולים או על בית הכנסת.

ולפי זה נראה שככל שהמצוקה גדולה יותר, כך יש יותר עניין לתת, שלכן נאמר דווקא חולים עניים ולא שאר עניים. וגם ככל שהכסף הולך למקום גבוה יותר, כך יש יותר עניין לתת, וכמו שאמרו על נערים שלומדים תורה. שלימוד התורה מעורר דברים עצומים בשמיים. ומכל זה אולי אפשר להבין שהמקום הטוב אפילו עוד יותר הוא אדם עני שלומד תורה, שבנתינה כזו יש את כל המעלות של הצדקה.

ורואים את גודל המעלה של נתינה לצורך לימוד תורה. וכן מובא שם גם שצדקה שהתנדבו לבית הכנסת, אפשר לשנות ולקחת את הכסף לצורך בית מדרש או תלמוד תורה. אבל אם הכסף ניתן לתלמוד תורה, אי אפשר לשנות ולקחת את הכסף לבית הכנסת. ומכאן מפורש עוד יותר שמעלת תלמוד תורה גבוהה הרבה יותר.

ולצערנו הדבר רחוק מהמודעות של האנשים. שרוב האנשים מעדיפים לתרום להרבה מקומות אחרים ולא לבתי מדרש וללימוד התורה. שהם רואים את לימוד התורה כתחביב לשעות הפנאי, ואז ממילא מסתכלים על תלמידי חכמים כבטלנים וחושבים שזה בזבוז לתת להם.

אז כאשר הם צריכים לעשות משהו לזכות מישהו או לעילוי נשמת, אז הם עושים סעודות גדולות, בונים מבנים יקרים להנצחה, נותנים לרבנים מפורסמים שלא צריכים את זה וכו'. והם לא מבינים שאם היו נותנים במקום אפילו סכום

מועט לאברך הפשוט והלא מוערך שגר בקצה הרחוב שלהם כדי שילמד לזכותם, הזכות שלהם הייתה גדולה פי כמה.

ורואים שישנם בתי כנסת רבים מפוארים ומושקעים מאוד, אך לעומת זאת בתי המדרש הם בדרך כלל איזה צריף או קרוון קטן. ארון הקודש בבית הכנסת עמוס בספרי תורה מפוארים שכלל לא מוציאים אותם, בזמן שבבית המדרש חסרים ספרי לימוד פשוטים רבים שיכולים להיות לתועלת ממש.

וכמו שמובא בגמרא במסכת שקלים טו. שכאשר עברו שני אמוראים ליד בתי כנסיות, אמר האחד שאבותיו השקיעו שם המון כסף, וענה לו השני שאבותיו שיקעו את כספם, כלומר איבדו אותו, כי היה להם לתת את הכסף לתלמידי חכמים שיעסקו בתורה. וכן מובא שם שעשו שערים יפים ויקרים לבית המדרש, ואמרו על זה שעדיף היה לתת לתלמידי חכמים.

ואנשים רבים תורמים בעיקר בשביל כבוד וגאווה. ואמנם ברור שהדבר עדיף מלא לתרום כלל, שמתוך שלא לשמה יבוא לשמה. אבל מכל מקום צריך לדעת שהערך של זה מועט. שישנם דרגות במצוות הצדקה, והדרגות העליונות הן כאשר הדבר נעשה בסתר כך שלא באים להרבה גאווה. וכל שכן כאשר זה בא לצורך גבוה יותר, וכמו לימוד התורה הקדושה.

ויש אנשים שמחכים למכירות בבית הכנסת כדי להרשים את כולם, או שמחכים שיהיה ציבור רב נוכח כדי להראות את העושר והנדיבות שלהם, וצריך לדעת שכך המצווה אינה שלמה. ולכן צריך לשים על לבנו, שעדיף לקיים את המצווה הזו כמה שיותר בשקט, עם כמה שפחות אנשים שיודעים מהדבר, ולמקום שהכי נצרך שבו תהיה התועלת הגדולה ביותר, הן מצד הגשמיות כמו עני חולה, והן מצד הרוחניות כמו תלמוד תורה.

חיוב הצדקה נאמר על נתינה ליהודי כשר. והיום המציאות מראה שישנם הרבה יהודים שתועים בדרכם ועושים עבירות מתוך קלילות הדעת או חוסר מודעות, ונראה לומר שגם להם צריך לתת. אבל כאשר מדובר על אדם ששונא את הדת ועובר על מצוות התורה במזיד כדי להכעיס ולא מתחרט על כך, אז אין חיוב לתת

לו צדקה. וכל שכן אם ידוע שישתמש עם אותה צדקה לדברי איסור ועשיית עבירות, שאז אסור לתת לו.

אין לקבל צדקה מעובדי כוכבים, ורק בלית ברירה, כשאין שום אפשרות אחרת, אז אפשר בצנעה. וצריך לדעת שיש ארגונים של נוצרים שנותנים ליהודים, והדבר בעייתי הן מעצם קבלת מתנה מעובד כוכבים, והן מצד הדבר שפעמים רבות אלו מיסיונרים שמנצלים את הדבר כדי לצבור כוח ולהחדיר לאט לאט רעיונות מהנצרות. מנסים להשפיע על אנשים במצוקה ומנסים להראות את טוב לבם כך שיקבלו את דבריהם.

עצות מעשיות

כעת נשאר לברר לגבי הצורה המעשית, כיצד ראוי לנהוג בפועל עם הניסיונות והמצבים בזמננו, והיכן כדאי להשקיע את המצווה החשובה הזו של הצדקה.

ארגון גדול או אנשים פרטיים? יש ארגוני צדקה שעושים דברים נפלאים. והם גם אחראיים לעשות את עבודת המחקר למי ראוי לתת וכו'. אלא שקשה לעקוב אחרי מה שנעשה עם הכסף, שפעמים רבות סכומים גדולים מושקעים בעמלות לטלפנים, במשכורות שמנות לבכירים, בפעילויות לעובדים וכו'. ויש לציין שאין כל רע בתשלום לעובדים עבור הפעילות שלהם, שהרי לכל עמותה יש הוצאות שונות. רק שצריך לבדוק שאכן נשמרות פרופורציות נכונות.

גם צריך לדעת שישנם אנשים פרטיים שמתביישים ללכת לקבל מארגונים וכו', או שאינם מקבלים מספיק. וכך אם נבחר לתת לאותם אנשים באופן אישי, אז נוכל לדאוג להם ויש אחרים שגם ידאגו לאותו ארגון. אבל אם נדאג רק לארגון, אז לא בטוח שיהיה מי שידאג לאותם אנשים פרטיים שאנו מכירים.

לכן נראה לומר שאם האדם מכיר באופן אישי מישהו נצרך, ועל אחת כמה וכמה אם הוא אברך שלומד תורה, ועל אחת כמה וכמה אם הוא קרוב אליו (חבר, שכן, מכר או קרוב משפחה וכו'), שהדבר ברור שהטוב ביותר הוא לתת לו ולעזור לו ככל שאפשר.

אבל אם הוא לא מכיר אדם כזה באופן אישי, אז כנראה שעדיף יותר לתת

לארגוני הצדקה לאחר חקירה ובירור עד כמה שאפשר, מאשר לתת לאדם שלא מכירים ויתכן והוא נוכל ומתחזה.

כך גם בארגונים עצמם, אם מכירים איזה ארגון מקרוב או פעיל של ארגון כלשהו שמעיד עליו, ועל אחת כמה וכמה אם זה גבאי צדקה מוכר ונאמן שיודעים שפועל עבור הנזקקים, אז יהיה עדיף לתת למקום הקרוב ביותר והנאמן ביותר שאנו מכירים.

איך לתת באופן אישי? ישנן מעלות שונות למצוות הצדקה. ככל שהדבר נעשה יותר בסתר, ושהעני פחות מתבייש, כך המצווה שלמה יותר. לכן מובן שלא כדאי לתת באופן ניכר שרואים את האדם המקבל בתור נזקק. אלא כדאי לכסות כמה שאפשר.

ולכן אם יש אפשרות להעביר את הכסף דרך צד שלישי, כמו גבאי צדקה שסומכים עליו והוא נאמן לחלוטין, אז עדיף לעשות כך. או שאם אפשר לתת כאילו בדרך הלוואה ורק לאחר מכן לומר שאין צורך להחזיר. ואם זה לא מתאפשר, אז לכל הפחות צריך לתת בסבר פנים יפות, ולנסות להראות כאילו שהוא זה שעושה לנו טובה בזה שהוא מקבל את זה, כך שלא יתבייש מאיתנו. בכל אופן חשוב לעשות את זה בשקט, בלי לערב אנשים אחרים ושאף אחד לא ידע מזה, שאז האדם המקבל יתבייש שאחרים רואים אותו כנזקק.

ואם הנצרך הוא בן תורה, נראה שאפשר להגיע למעלה הגבוהה ביותר של הצדקה. שאפשר לתת לו לשם לימוד, שאם ילמד כך וכך שעות, אז יקבל מאיתנו כך וכך, כאילו שפתחנו כולל קטן משלנו. וכך משיגים את כל המעלות של הצדקה ביחד.

שבצורה כזו יוצא שהוא מקבל מעין משכורת על הלימוד וכך הוא לא מתבייש כלל. גם בצורה כזו הנתינה היא גם ללימוד תורה וגם לעניים. גם אנו הגורמים והאחראיים ללימוד התורה שלו וכך הוא נרשם גם לזכותנו. וגם לא מוכרחים לדקדק אם הוא בגדר נזקק של ממש שהרי מכל מקום קיימנו מצוות צדקה לצורך לימוד תורה. וכך נראה שמי שיש באפשרותו להגיע לזה, זוהי כנראה המעלה

הגבוהה מכולם.

וגם אם הוא אינו בן תורה, אולי אפשר לזכות אותו. שנאמר לו שאם יבוא לשיעור או דרשה, אז יקבל כך וכך. אם יקיים מצווה כלשהי, אז יקבל כך וכך. וכמו שעושים תהלים לילדים ובתמורה מחלקים להם ממתקים, וכך הם לאט לאט מתקרבים.

איך לבחור ארגון גדול? כאשר האדם לא מכיר באופן אישי אנשים נצרכים או אנשים פעילים בארגונים חשובים וטובים וכו', אז יש צורך ללכת למקומות מרוחקים יותר, וככל שהדבר מרוחק כך קשה יותר לחקור אחריו ולדעת את טיבו.

אז בכל זאת כדאי לנסות ולחקור ככל שניתן, לשאול אנשים ובעיקר בני תורה על טיבו של הארגון וכו'. ואפשר גם לבקש מהארגון עצמו פרטים, שהעמותות מחויבות לתת דוחות שונים ולפרט את פעילויות העמותה. כדאי לחפש דברים שנראים מחשידים ולנסות לברר כמה שאפשר את האמת.

כדאי שאנחנו נהיה אלו שפונים לארגון ולא שהארגון יפנה אלינו. כי לצערנו ישנם המון ארגונים פיקטיביים שקמו במטרה להתעשר על חשבון הציבור. ופעמים רבות מתקשרים לאדם בבקשת תרומה ממקומות שכלל לא קיימים. ולפעמים גם מספרים לו שהוא תרם להם בעבר כך שירגיש בטוח יותר, למרות שמעולם לא שמע עליהם. ויכולים להיות להם שמות מרגשים והם מספרים סיפורים נוגעים ללב עם הידיעה שנוכל להציל ילד חולה וכו', למרות שבפועל הכל שקרים. מובן שלא כולם כך, אבל ראוי לבדוק היטב את העניין.

לכן כדאי לעשות את החקירות והבירורים שלנו בעצמנו, ולאחר מכן לפנות לאותם ארגונים שנראים לנו ראויים. והשיטה הטובה ביותר היא החוויה האישית. שלפעמים נמצאים למשל בבית חולים ופתאום בא איזה ארגון שמביא אוכל או דואג לכל מיני דברים ואנו מרגישים אסירי תודה. לפעמים נמצאים בצרה ואז איזה ארגון צץ כדי לעזור. לפעמים נקלעים למקום כלשהו ורואים פעילות ברוכה של ארגון מסוים. לפעמים שומעים על מכרים שנעזרו בארגונים מסוימים. וכך

רואים שאותו ארגון הוא באמת פעיל, וגם רואים את מידת המסירות של הפעילים שלו, ומשם אפשר להתקדם ולחקור על טיבו.

ואפשר לבדוק את הדבר בצורה יזומה. וכמו למשל שאם יש ארגון עזרה לנזקקים, אז אפשר לבקש מתן עזרה למכר כלשהו וכו', ולראות כיצד יגיבו. ישנם הרבה מקרים שמתייחסים יפה לתורמים, אבל לצד המקבל מתייחסים בזלזול, עושים הרבה בעיות והשפלות, ולפעמים לא נותנים כלל. לכן כדאי להגיע דווקא מהצד השני ולראות את הפעילות בשטח של הארגון כדי להחליט אם ראוי לשים שם את כספנו.

לא ליפול בהצעות של הרגע: ישנם הרבה הצעות פתאומיות שנשמעות מפתות. שפתאום מישהו מבקש עזרה באופן דחוף, או שרק היום כל שקל של תרומה יהפוך לשניים וכו'. ואמנם אם כבר מכירים את הפרטים ויודעים שהכול נאמן, או שאם מדובר על עני שמבקש מזון, אז אדרבה אפשר לעשות בזה מצווה גדולה. אבל כאשר מדובר על הצעות שמדברות לרגש, אז פעמים רבות זה נעשה מתוך התלהטות של הרגע ללא בדיקה מקיפה, וכך אפשר לאבד את הכסף במקומות לא ראויים.

ויש כאלו שמתקשרים ולוחצים שכבר עכשיו בדחיפות תתבצע התרומה מסיבות כלשהן. וכאשר מסבירים שרוצים לבדוק ולתכנן, הם מיד שואלים מתי אפשר לחזור אלינו, ואם נאמר שאנחנו ניזום את השיחה אז מיד הם יתנו את המספר האישי שלהם כדי שנגיע אליהם. ומכל זה אפשר בדרך כלל ללמוד שאותם טלפנים מקבלים עמלות גבוהות ולכן מתעקשים שהתרומה תתבצע דרכם דווקא ולא דרך טלפן אחר.

וישנם מבצעי התרמה שונים שמדווחים בכלי התקשורת ונשמעים כאמינים, אבל צריך לדעת שכלי התקשורת עצמם בדרך כלל לוקחים עמלות גבוהות מאוד. ופעמים ששומעים ברדיו על בקשה לתרומה, ולבסוף מתברר שחלק מזערי בלבד מהכסף באמת הגיע למקום הנצרך. וכמובן שאין כלל גורף, שיתכנו מקרים שבהם הכל לשם שמיים, אלא שצריך לבדוק היטב.

נתינה למוסדות תורה: לצערנו ענייני הנוכלות לא פסחו גם על מקומות הקדושה, ואדרבה, שם כנראה מנצלים את העניין הכי הרבה כיוון שיודעים שאנשים באים למקומות הקדושים עם לב יותר פתוח לנתינה.

לכן ישנם ארגונים שמצהירים שאברכים ובני תורה יתפללו על כל תורם, ילמדו עבורו, יעשו תעניות ויקרעו את גזר דינו בשמיים. אם זה בכותל, בקבר רשב"י, בקבר רחל וכו'. והאדם ששומע את הדברים, משוכנע שמדובר על אנשים צדיקים, ועל אחת כמה וכמה שמעורבים בזה המקומות הקדושים שנותנים לו תחושת אמינות.

ואמנם התפילה במקומות הקדושים, לימוד התורה וכו' הם דברים עצומים ומועילים. אבל כל זה כאשר האדם מכיר ויודע שאכן זה נעשה ולא סתם סיפורים בעלמא. גם יש הבדל בין אדם שמתפלל בכוונה ובדבקות על מישהו, לבין אדם שמקריא בצורה עילגת רשימה של מאה שמות התורמים בלי להכיר אותם בכלל. ואדם צריך לדעת שהטוב ביותר היא תפילת החולה על עצמו, ולכן יש עניין גדול שדווקא האדם עצמו שנמצא בצרה יתפלל, ילמד ויעשה תשובה כדי לקרוע את גזר הדין.

ויש מקומות שפתחו חצרות משל עצמם, הפכו עצמם לבאבות ונותנים לאנשים תחושה שהם עצמם מקומות קדושים. הם מסתכלים במבט חודר ומתיימרים לפתור לאדם את כל צרות החיים שלו. ואנשים יוצאים משם מהופנטים ובטוחים שהייתה להם התגלות אלוקית. ואז תורמים למוסדות שלהם, ולא מבינים שזה הולך לכיסם כדי ליהנות מתאוות העולם.

ולפעמים באמת יש לאותם אנשים מוסדות תורה אמתיים ממש ואברכים טובים שלומדים, אלא שכל זה בא כתפאורה להצגה שאותם ארגונים עושים כדי לגרוף סכומים נכבדים.

לכן נראה שההנהגה הטובה היא להכיר מקרוב את הדברים. ללכת לאותו מוסד תורני, לנסות לחקור את הלומדים שם ואפילו לשבת ללמוד איתם כדי לראות את ההתנהלות במקום. ואם אפשר, אולי אפילו כדאי יותר לנסות להכיר

את האברכים, לראות אם יש אברך נצרך, אם יש מישהו שמתמיד בלימוד, ואז לתת לו בצורה ישירה.

פעמים רבות נותנים לאנשים שיתנו לאברכים, אבל הכסף עובר דמי תיווך בדרך ולא תמיד מגיע כולו לאברכים, אם בכלל. ויש גם כאלו שאמנם קרויים "אברכים", אבל מגיעים יום כן יום לא, וגם ביום שכן אפשר למצוא אותם יותר באזור המטבח או החצר, עורכים שיחות עסקיות בטלפון וכו'. לכן כדאי לתת באופן אישי, לראות את האברך, להתפעל מחכמתו בתורה, לנסות לתת הערכה כללית ולדעת אם הכסף שלנו הולך למקום טוב.

ואפשר גם להשקיע בדברים שמסביב שנצרכים ללימוד התורה במקום נתינה כספית. וכמו למשל לברר אילו ספרי לימוד נצרכים לאותו המקום, או איזה ציוד חסר וכו'. וכך להשקיע בספרי לימוד, בסטנדרים, כיסאות, מתקן מים, ספריה, או אפילו קניית קפה או שאר דברים פשוטים שישמשו את לומדי התורה. כך בהשקעה מועטה יחסית, מביאים ללימוד הרבה יותר גבוה ואיכותי מצד האברכים והכל הולך לזכותנו.

ופעמים רבות אנשים משקיעים בכתיבת ספר תורה לעילוי נשמה בעשרות או מאות אלפי שקלים, למרות שלרוב כמעט ולא משתמשים בו בפועל ויש ספרים רבים אחרים. וכן משקיעים בעיקר בחומשים, סידורים וספרי תהלים לבתי הכנסת, שכאלו יש כבר הרבה ובקושי ישתמשו בזה. ואמנם מובן הדבר שזו זכות גדולה לעשות כך, אבל צריך לדעת שאם ההשקעה תהיה בספרי לימוד נצרכים, או בשאר דברים שמשמשים את לומדי התורה, אז יעשו שימוש רב באותו דבר וזכויות התורם יתרבו בכל לימוד מחדש. זוהי מעלה גבוהה הרבה יותר, שאין כמעלת לימוד התורה.

חלוקת הכסף: נראה שכדאי לחלק את הכסף למקומות שונים מכמה סיבות. שכך יהיה לנו חלק בזכויות רבות יותר ומצוות שונות. וכמו למשל שאדם נותן חלק לבתי מדרש, קצת לבתי כנסת, קצת לעניים, קצת לריפוי חולים, קצת להצלת נפשות, קצת לעזרה במצוקה, קצת לגמילות חסדים וכו'. כך יהיה לו חלק בכל דבר ודבר. ובצורה שכזו, גם אם יש מקומות שאינם ראויים, מכל מקום יש לו

עוד הרבה מקומות שהוא תורם להם וכך הוא ניצל מאיבוד כל כספי הצדקה לנוכלויות.

וכאשר מחלקים את הכסף, ראוי לתת למקומות החשובים יותר סכום גדול יותר משאר המקומות. שככל שהאדם קרוב יותר, ככל שמעלת הצדקה גבוהה יותר וככל שאנו מכירים את נאמנות הסיפורים, כך נשקיע בזה יותר.

השם יתברך יזכה אותנו לתרום בעין יפה, ויכוון אותנו כך שנתרום למקומות הנכונים והטובים. נזכה להיות מהנותנים ולא מהמקבלים, ונזכה לברכה מרובה עד בלי די.

הכרובים מלמדים אותנו לעבוד את השם

בין התיאורים המדוקדקים של המשכן, הקדוש ברוך הוא מצווה לעשות כפורת. משני קצות הכפורת הוא מצווה לעשות כרובים. אותם כרובים עשויים בדמות פרצוף תינוק.

אילו הקדוש ברוך הוא לא היה מצווה אותנו על הכרובים, היינו יכולים לטעות ולחשוב שזו חס ושלום עבודה זרה. שהרי שני פסלים של תינוקות ניצבים להם בקודש הקדשים, המקום הכי קדוש בעולם. אך הקדוש ברוך הוא בעצמו ציווה אותנו על כך ולכן אנו צריכים לנסות ולהבין מדוע כל כך חשוב שאותם כרובים יהיו בתוך קודש הקדשים?

אותם כרובים מסמלים המון בשבילנו. בין השאר, דמות התינוק מייצגת את התמימות של תינוק שלא חטא מעולם, התינוקות היו בדמות של זכר ונקבה להראות את חשיבות הנישואין והזוגיות ביהדות, הכרובים היו גם קשר לקדוש ברוך הוא כך שכאשר ישראל היו הולכים בדרך התורה הכרובים היו מעורים זה בזה וכאשר היו חס ושלום חוטאים, הכרובים היו עם הגב אחד לשני וכו'.

כך אפשר להמשיך ולהרחיב על כל עניין הכרובים ומשמעותם הגדולה, אך

מספיק לקרוא את פשט הכתוב כדי ללמוד איך לעבוד את השם יתברך בשלמות: "והיו הכרובים פורשי כנפיים למעלה... ופניהם איש אל אחיו..." (שמות כה', פסוק כ').

כדי לעבוד את השם בשלמות, כל אחד מאיתנו צריך להתנהג כפי המתואר על הכרובים. לפרוש כנפיים למעלה, כלומר לשאוף להתעלות רוחנית, להתקרב לקדוש ברוך הוא ולהתרחק מחומריות העולם הזה. אך עם זאת, לפעמים אנו כל כך עסוקים בסלילת השביל הרוחני שלנו עד שאנו הופכים לבעלי גאווה ומרגישים התנשאות על האחרים, ולכן צריך לזכור להיות "ופניהם איש אל אחיו". מתוך אותה פרישת כנפיים והתעלות רוחנית, מוטלת עלינו גם החובה לחייך אל הזולת, להאיר להם ולעזור להם בדרכם.

לפעמים יש נטייה לחשוב שמצוות בין אדם לחברו קודמות למצוות של בין אדם למקום. במלים פשוטות יותר נוהגים לומר: "קודם תהיה בן אדם, אחר כך ירא שמיים". אמנם במובנים מסוימים יש בזה משהו, שהרי ללא מידות טובות, קשה מאוד להיות ירא שמיים. אך על פי הכתוב בפרשה אנו רואים שישנו צורך להיות קודם כל "פורשי כנפיים למעלה" ורק לאחר מכן "ופניהם איש אל אחיו".

זה לא אומר חס ושלום שהיחס לזולת אינו חשוב, שהרי בוודאי שזוהי מעלה עליונה וחשובה, אך כדי לעשות את זה נכון ובצורה טובה, אדם מוכרח להבין קודם כל שיש בורא מעליו ולקבל את עול מלכותו עליו. רק לאחר מכן אפשר להגיע להשגות חדשות גם בעניין היחס לזולת. קודם אנו צריכים לבנות את עצמנו, ורק אחר כך נוכל לעזור לאחרים לבנות את עצמם.

ישנם הרבה סוגי אנשים, ישנם כאלו עם מידות טובות וישנם כאלו עם פחות טובות. לכל אחד האופי והאישיות הפרטיים שלו. כשאנו רואים אדם שמתייחס בצורה יפה ונימוסית לאחרים, אנו מגדירים אותו כאדם "טוב". לעומתו, אדם שיתייחס בזלזול וכעס לאחרים יוגדר אצלנו כ"לא טוב". אך האמת היא שכל אחד נברא בצורה אחרת והתחיל מנקודת מוצא שונה.

פעמים רבות אותו אדם נימוסי שאנו רואים פשוט נוצר בצורה כזו והוא נימוסי

בעל כורחו. הוא לא עבד על עצמו כדי להגיע לכך והכל בא לו בטבעיות בלי מאמץ. כך נולד, כך גדל וחונך ולא עשה עבודה עצמית כלשהי. ואותו אדם כעסן לא מצליח לשלוט בעצמו ובאמת הוא מסכן שלא מתכוון לעשות כל רע. במלים פשוטות יותר, כל ההתנהגות שלהם היא בכלל לא שלהם. היא מתנה שהם קיבלו מבלי שעשו מאומה.

להגדיר אנשים כאלו בתור "טוב" או "לא טוב" זה כמו להגדיר חתול כרע בגלל שהוא מפחיד את העכברים, או להגדיר דג כטוב כי הוא לא מדבר לשון הרע. כל אדם מבין שאלו תכונות שטבועות בהן וזה בכלל לא שייך לבחירה ועבודה עצמית. זה לא אומר כלום על התוכן הפנימי של הנשמה.

העניין של טוב או לא טוב ביחס לאדם עצמו מתחיל רק כאשר נקודת הפתיחה היא זהה ומכאן עושים עבודה עצמית ומתקדמים, אבל אין שום אדם שנקודת הפתיחה שלו זהה לאחר. לכן אי אפשר להגדיר אנשים לפי מה שאנו רואים, כי אנו לא יודעים עם מה כל אדם מתמודד בפנים, מה התיקון של כל אחד וכמה חזקים כוחות הנפש שהוא קיבל.

גם אם נאמר שאותם אנשים עבדו על עצמם כדי להגיע למקום שהגיעו אליו, אז נגלה שגם אותה עבודה זה משהו טבעי שהוטמע בהם, שהרי מהיכן הם יודעים בכלל על מה צריך לעבוד? אדם מטבעו עובד על מה שנוח לו ועל היכן שהוא בעצמו חושב שצריך להשתנות מתוך ההשקפה שלו. זה לא קשור למציאות ולטוב האמתי.

כשאדם שקוע בתוך דבר לא טוב שהוא עושה והתרגל אליו, אז הוא בכלל לא מודע לכך שצריך לשנות אותו. הוא עובד רק על הדברים שנמצאים בתודעה שלו ומוגדרים על פי התפיסה שלו ככאלו שצריכים טיפול ושינוי. אבל החכמה האמתית היא לשנות את מה שנולדנו אתו ולהגיע להישגים עצמיים שלנו. לא ללכת רק על פי ההרגלים והסביבה, אלא ללכת נגד הטבע ולהילחם כדי להגיע אל הטוב המוחלט.

איך בכלל אדם יודע מה זה טוב ומה זה רע? שהרי לכל אדם הגדרות שונות

לאדם "טוב" וכל אחד נמשך למי שיותר דומה לו ולאו דווקא לטוב האמתי. יש מי שיאמר שאדם "טוב" צריך להיות צמחוני כדי לא לרצוח בעלי חיים ויש מי שיאמר שאדם "טוב" צריך לעזור לאנשים שסובלים לסיים את חייהם ב"המתת חסד" חס ושלום.

הדמיון שלנו יכול בקלות לתעתע בנו ולתת לנו תחושה של טוב ורע מוצקים בעוד שהם הפוכים לגמרי מהמציאות. גם כל שונאי היהודים בכל הדורות שרצו להשמיד אותנו חשבו שהם עושים משהו טוב, ועד היום אנשים מוכנים להתאבד כדי לחסל אותנו מתוך ידיעה ברורה שזהו הטוב המוחלט שהם מגיעים אליו. אז איך נצליח באמת לדעת מה זה טוב אמתי?

הדרך היחידה לדעת מהו הטוב האמתי ולהבין כיצד בדיוק צריך להתנהג עם הזולת היא להבין שיש בורא מעלינו. קודם כל צריך להסתכל לשמיים ולשאוב רוחניות, ואז על פי אותה רוחניות אנו מקבלים את ההדרכה ואת הכוחות המתאימים כדי לעבוד על עצמנו ולהגיע לאן שצריך. רק הבורא שברא את העולם וחקק את החוקים שלו יכול לדעת מהו הטוב האמתי ולהדריך אותנו כיצד נוכל להגיע לאותו טוב.

בספר מסילת ישרים בפרק ג', הרמח"ל מביא משל לגן המבוכה שזה מעין מבוך ענקי שעושים השרים ומכניסים לשם אדם כדי לראות אם יצליח לצאת. אותו אדם רואה המון דרכים, אבל לא יודע באיזו דרך הוא צריך ללכת. אבל אם יהיה אדם אחר שכבר יצא מהמבוך, וכל שכן אם יהיה מישהו שעומד גבוה ורואה את כל הדרכים פרושות לפניו, אז בוודאי יוכלו להדריך אותו בצורה טובה. כך צריך להבין שהשם יתברך שבנה את המבוך והכל פרוש לפניו יכול ללמד אותנו מה הטוב האמתי בקלות, וכך גם כל רבותינו הקדושים שיצאו מהמבוך יכולים להדריך אותנו בדרך הנכונה.

לא משנה מה נקודת המוצא שלנו, בין אם נולדנו עם מידות טובות ובין אם לא, העיקר זה העבודה העצמית שאנו משקיעים כדי לשנות את המידות לטובה. אנו לא נמדדים ביחס לאחרים, אלא ביחס לנקודת המוצא בה התחלנו. למשל אדם שהיה רגיל לגנוב כל דבר שנוצץ וכעת הוא עבד על עצמו עד שהצליח למנוע את

עצמו מגניבות, אז אולי כל מי שיסתכל עליו יראה אדם רשע וגס רוח, אך למעשה אותו אדם התקדם ועבד על עצמו בצורה מדהימה וראויה לשבח. ביחס למה שהוא נברא אתו, הוא עבד על עצמו יפה עד שהגיע למצב של היום.

וכך על האדם לעשות את ההשתדלות שלו כלפי השם יתברך. וכאשר הוא מתקרב להשם, אז ממילא הוא גם מקבל מידות טובות יותר. פתאום הוא הופך לאדם טוב יותר גם מבחינה של בין אדם לחברו.

לכן לא פלא שישנם המון אנשים שחוזרים בתשובה ולאחר תקופה מסוימת רואים פתאום אדם שונה לגמרי. פתאום הוא יותר מתחשב, הוא מתרחק מגזל, רוצה לעזור לאחרים וכו'. התורה היא זו ששינתה אותו והפכה אותו לאדם טוב יותר. אדם יכול לעבוד על עצמו כמה שירצה ללא התורה, אך השינוי שיתחולל בו ביחס למה שהיה בהתחלה הוא מזערי, מוגבל וחלקי, כי הוא נובע רק מתוך התפיסה שלו. שהרי השאיפות שלו הן להגדרות הטוב שנמצאות אצלו בראש, ולכן הוא לא יכול להתקדם יותר מזה.

אולי מה שהוא מגדיר כטוב וכל מה שהוא שואף אליו זה בעצם רע, כמו אותם גויים שהמטרה שלהם היא להשמיד, להרוג ולאבד, והם סוברים שזה הטוב האמתי?

אולי אם אותו אדם היה גדל במקום שונה עם סביבה שונה כל התפיסה שלו הייתה אחרת והוא היה תופס את הטוב בתור דבר אחר לגמרי? הרי גם אותו אדם עצמו יכול להגדיר את הטוב בדרך מסוימת ולאחר זמן הוא ישנה את דעתו ויתפוס את הטוב בתור דבר אחר לחלוטין. פתאום הוא יבין שמה שהוא חשב שזה טוב זה בעצם רע ולהפך.

בנוסף, הטוב שלו תלוי בסביבה ובנוחות שלו, כך שהוא יכול להיות האדם המנומס בעולם, אך ברגע שהוא יהיה לבדו הוא יזרוק את כל הנימוס. ברגע שאף אחד לא יראה, הוא יתנהג בצורה נוראה. אם הוא יהיה במדינה רחוקה, הוא לא יהסס לעשות עבירות שאף אחד לעולם לא ידע עליהן. הרי השאיפה הטבעית של האדם היא להגיע למה שנוח, גם אם זה לא תמיד טוב. כמו שהרצון האישי הביא

את האדם לעבוד על עצמו כדי להפוך לטוב יותר, כך הרצון האישי לעשיית עבירות ולחיות בנוחות יכול להביא אותו לעשות דברים הפוכים.

רק התורה יכולה לעשות שינויים אמתיים בבן אדם. רק אדם ירא שמיים חושש בכל מקום שהוא נמצא מעבירות ונמנע מהן לא כי זה נוח לו כעת, אלא כי זה מה שהשם ציווה וזה מה שצריך לעשות. הוא רודף אחרי מצוות ומחפש לעשות חסד לא בגלל שהוא מתכנן מה יצא לו מזה בסוף, אלא בגלל שכך השם ציווה. רק הוא יכול להגיע לאמת המוחלטת ולטוב המוחלט מבלי להפעיל את הרגשת הנוחות ומבלי לראות אם הדברים מסתדרים לו בהשקפה או לא. הוא עושה את הדברים כי זו האמת ולא מערב את הרגשות שיסיטו אותו לדברים הרסניים נוחים יותר.

לכן המצוות שבין אדם למקום קודמות למצוות של בין אדם לחברו. לכן אנו מצווים לכבד את ההורים, אך אם ההורים מצווים אותנו על עבירה מסוימת, אסור לנו לשמוע להם, שהרי גם הם חייבים במצוות וזהו הכבוד האמתי שלהם – שלא נקשיב להם לעשות את העבירה שהם רוצים. כי קודם צריך יראת שמיים, וזה מה שמביא את הטוב שבנו.

לכן הכרובים הם קודם כל "פורשי כנפיים למעלה" ורק לאחר מכן "ופניהם איש אל אחיו". לא בגלל שהיחס לזולת אינו חשוב, שהרי בוודאי שהוא חשוב מאוד. אלא כדי שנדע איך לבצע את אותן מצוות חשובות של בין אדם לחברו, שנדע איך להתייחס לזולת בצורה טובה אמתית ולא כזו שרק מסתדרת טוב בדמיון שלנו.

אדם שמשקיע ביראת השמיים שלו, אבל מזלזל בכל מה שקשור לסביבתו ולא מקיים את המצוות בין אדם לחברו, הוא כלל לא ירא שמיים. מצד שני, אדם שאוהב את הזולת, עושה חסדים רבים, עושה עבודת המידות, אבל לא מכניס את הקדוש ברוך הוא לתמונה ולא מקיים מצוות בין אדם למקום, הוא חושב שהוא מתקדם בזמן שהוא תקוע במקום. כדי להגיע לתכלית האמתית מוכרחים לשלב בין שני הדברים.

צריך להתקרב להשם יתברך, ואז ממילא לקיים בשלמות את הכלל "ואהבת

לרעך כמוך". וזה כנראה מה שהתכוון רבי עקיבא כשאמר שזה כלל גדול בתורה, כי אף אחד לא יכול להגיע מכוחות עצמו לאהבת הזולת כמו עצמו. רק על ידי התורה הקדושה אפשר להגיע לדרגות עצומות ועל טבעיות כמו "ואהבת לרעך כמוך". רק על ידי חיבור אמתי לקדוש ברוך הוא ולתורה אפשר להגיע לאהבת ישראל אמתית. כי כל יהודי הוא נשמה אלוקית, ולכן כל מי שמחובר לקדוש ברוך הוא ואוהב אותו, בוודאי גם אוהב את אותה נשמה אלוקית שנמצאת אצל החבר שלו.

כדי שאכן נבצע את אותן מצוות של אדם לחברו בצורה טובה וראויה, אנו מוכרחים להכניס לתוכנו אמונה ויראת שמיים, וכך נוכל לזכות לשבר את המידות ולהגיע לשלמות בעבודת השם, שכוללת גם את העבודה שלנו מול השם יתברך וגם את העבודה שלנו מול הזולת. השם יזכה אותנו לעבוד אותו באמת ולהגשים את עצמנו בשלמות.

קדושת בית הכנסת ובית המדרש

פרשת תרומה מתארת כיצד צריך להיראות בית השם. בני ישראל צריכים לתת תרומה לבניית המשכן, אלא שהכתוב אומר שייקחו תרומה, ולשון לקיחה זה כאילו שהם מקבלים ולא נותנים. כיוון שכאשר משקיעים בבית השם, מעוררים צינורות בשמיים שמורידים אלינו שפע רב. כך יוצא שככל שמשקיעים בבית השם, כך זוכים ליותר שפע ומקבלים הרבה יותר משנותנים.

לכן צריך לפאר את בית השם ככל שניתן. ובאמת אפשר לראות בפרשיות העוסקות בבניית המשכן, שבני ישראל תרמו בעין יפה והשקיעו המון במשכן. ולכאורה צריך לשאול בשביל מה להשקיע כל כך הרבה במבנה הזה? מדוע לא לקחת את כל הכסף והזהב ולתת אותם צדקה לעניים או לעשות איתם דברים נחוצים ושימושיים יותר?

אלא שדווקא אותה נתינה והשקעה מביאה את הברכה. שכאשר נותנים לאדם עני, מקיימים מצווה גדולה וחשובה ועוזרים לו להתקיים. אבל כאשר נותנים לבית השם, אז ממילא מביאים שפע רב לעולם וכך תהיה אפשרות לעזור עוד יותר לאותו עני, וגם הוא עצמו יתברך ויקבל יותר שפע מהשמיים. כמובן שזה לא בא במקום צדקה לעני, ומחובתנו לדאוג לעניים ולנזקקים, אך יחד עם זאת צריך גם להשקיע בבית השם ואז ממילא תגיע ברכה לעולם.

היום לצערנו אין לנו משכן ולא בית מקדש. אבל רבותינו הקדושים מלמדים אותנו שכל בית כנסת וכל בית מדרש הוא ניצוץ קטן של בית המקדש, ולכן גם נקרא מקדש מעט. כך יוצא שכאשר משקיעים בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בישיבות ובלומדי תורה, מביאים שפע לעולם כך שיהיו פחות עניים, פחות חולים, פחות ייסורים, פחות מלחמות ופחות חוסרים ודברים לא טובים מכל סוג שהוא.

וצריך לדעת שבית השם בימינו הוא בעיקר במקום שלומדים בו תורה, ושם נמצאת השכינה הקדושה, שאין לקדוש ברוך הוא אלא ארבע אמות של הלכה. לכן יש לתרום בעין יפה להחזקת תורה, לבתי מדרש ולאברכים שילמדו.

וכמובן שלא מדובר רק על תרומות חומריות, אלא גם על השקעה ביחס ובכבוד המקום. שיש להתייחס בכבוד לבתי כנסיות, בתי מדרש ותלמידי חכמים, שלא לדבר בגנות תלמידי חכמים ולא לזלזל בדברי קודש, יש להתנהג ביראת שמיים במקומות הללו, ויש לכל יהודי גם להשתדל ככל יכולתו לעסוק בדברים הללו, להימצא בבתי מדרש לפחות מדי פעם ולהקדיש זמן ללימוד התורה הקדושה. ששם הוא מקור כל השפע של העולם כולו.

השתדלנו לרכז הלכות שונות הנוגעות לעניינים של קדושת בית הכנסת ובית המדרש, כך שתגבר המודעות כיצד להתנהג במקומות הללו, מה אסור ומה מותר לעשות שם וכיצד להתייחס למקומות הקודש.

הלכות והנהגות בבית הכנסת ובבית המדרש

בית כנסת או בית מדרש זהו בית השם ולכן אסור לדבר

שם כלל דברי חול ודברים בטלים (וכל זה בכל זמן מפאת קדושת המקום, אבל אם זה בזמן התפילה או הלימוד, האיסור גדול הרבה יותר). צריך לזכור שזה לא מקום למפגש חברתי ואם יש צורך אז אפשר לדבר בחוץ.

ואם כך צריך לנהוג בענייני חול ודברים בטלים, אז על אחת כמה וכמה שאסור לדבר שם לשון הרע, דברי כפירה ודברי עבירה. ולצערנו רואים אנשים שמדברים על דברים ששמעו בחדשות, שצפו בטלוויזיה ושראו ברחוב, מדברים על כדורגל, פריצות ושאר דברים שנוגדים את הרוח היהודית, שעליהם אסור לדבר אפילו מחוץ לבית הכנסת, ועל אחת כמה וכמה כשמדברים על זה בתוך מקום הקודש, שזה ביזיון גדול למקום.

וכל אדם צריך לחשוב עם עצמו שאם היה עומד בארמון של מלך, ליד כל השרים והאנשים המכובדים, בוודאי לא היה מעז לדבר דיבור שלא במקום, ובוודאי שהיה מתנהג כראוי בכבוד גדול. לכן על אחת כמה וכמה שצריך להתנהג בכבוד וביראה בארמונו של מלך מלכי המלכים שאנו עומדים מולו.

יש לכבות טלפונים בזמן התפילה או הלימוד ולא להפריע למתפללים או ללומדים, וגם לא להפריע לעצמו כשמתפלל או לומד. ולצערנו היום יש מכשירים ניידים שאנשים שוקעים בהם ומתעסקים איתם בזמן התפילה והלימוד. קוראים הודעות, מסתכלים על תמונות וסרטים, מתכתבים, משחקים עם המכשירים ועושים שאר דברים, ובכך מבזים את הקודש ומראים זלזול איום בבית הכנסת ובבית המדרש. כל זה מלבד איסורים רבים שכרוכים בשימוש באותם מכשירים מצד עצמם.

יש לכבד את המקום בלבוש ראוי ובהתנהגות הולמת. ישנם אנשים שמגיעים לבית הכנסת עם גופייה, מכנסיים קצרות וכפכפים, כאילו שהם מטיילים על חוף הים. כשאדם רוצה להיראות מכובד בראיון עבודה כלשהו, באירוע, בבית משפט או בשאר מקומות, הוא דואג לשים חליפה ולהתלבש כראוי, אז בוודאי שכך צריך לנהוג גם בבית הכנסת, ואפילו הרבה יותר מכך, שאין מקום שיותר צריך לכבד.

אסור לאכול ולשתות או לישון בבית הכנסת, אך אם באים ללמוד שם תורה אז

נוהגים להקל לאכול ולשתות. ובבית המדרש, מותר ללומדים לאכול ולשתות בזמן הלימוד. ולצערנו מצוי הדבר שאנשים לועסים מסטיקים בבית הכנסת, אוכלים סוכריות ומפצחים גרעינים וכך מראים זלזול בכבוד המקום. ואם זה בשבת בבוקר ישנו איסור נוסף לאכול לפני הקידוש.

אסור להיכנס לבית הכנסת לצורכי חול, כמו לקרוא לחבר, לקצר את הדרך מהכניסה האחורית וכו'. ואם צריך להיכנס, אז יש ללמוד משהו קטן או לומר מזמור תהלים, ולכל הפחות לומר פסוק כלשהו או לשהות שם מעט, ורק לאחר מכן לצאת.

אין להרים את הקול בבית הכנסת, לשרוק, לרוץ או לעשות דבר אחר שמראה על חוסר כבוד למקום. ואין לרוץ ביציאה מבית הכנסת כדי שלא ייראה שהתפילה מכבידה עליו והוא ממהר לצאת החוצה. לכן יש לצאת בנחת. אבל כשבאים לבית הכנסת יש מצווה לרוץ לשם ולהזדרז, ואפילו בשבת מותר לרוץ לדבר מצווה. וצריך לדעת שיש על זה שכר פסיעות, שעל כל פסיעה שהתאמץ האדם הוא עתיד לקבל שכר. לכן עדיף ללכת ברגל לבית הכנסת, ואם נוסעים ברכב, אז לפחות אפשר לחנות במרחק מסוים כדי לזכות לשכר פסיעות על ההליכה משם.

אם גם נשים מגיעות לבית הכנסת יש לעשות הפרדה מוחלטת בין גברים ונשים וכניסות נפרדות, ואין לנשים להתקרב כלל לפתח שבו נמצאים הגברים כדי לא להכשיל אותם. ויש לשמור על שקט מוחלט ולא כפי שנשים רבות מגיעות לבית הכנסת ומפטפטות וכך מפריעות למהלך התפילה וגורמות לעוונות רבים.

ומובן הדבר שאישה שמגיעה לבית הכנסת מחויבת לכללי הצניעות במלואם, ואישה שמזלזלת בזה מכשילה את הרבים ויוצא שכרה בהפסדה, שעדיף הרבה יותר שכלל לא תגיע לבית הכנסת, שהרי היא אינה מחויבת במניין ויכולה להתפלל לבדה בבית.

ויש לצערנו נשים רבות שלובשות חצאיות קצרות, מחשופים רחבים, שוקיים גלויות ושאר דברים שהן לא שמות לב אליהם ואסורים לחלוטין (בכל מקום ועל אחת כמה וכמה שאסור בבית הכנסת). בנוסף הן מדברות עם גברים ועומדות

בפתח בית הכנסת והמתפללים לא יכולים להיכנס ולצאת (שאסור לגבר לעבור בין הנשים).

כך בזמן שהן חושבות שהן צנועות ושהן מקיימות מצווה שהן באות להתפלל, הן בעצם מכשילות את הרבים ומביאות הרבה קטרוג חס ושלום. לכן כל אישה מחויבת לשים לב לצניעותה, ואם קשה לה לשמור על צניעות, עדיף להתרחק מבתי כנסיות ובתי מדרשות כדי לא להכשיל את הרבים באיסורים.

קדושת הכותל המערבי

מאז שנחרב בית המקדש בעוונות הרבים, גלתה השכינה. אך עם זאת, מעולם לא זזה שכינה מהכותל המערבי. לכן הקדושה של הכותל המערבי מרובה ביותר וכל תפילה בכוונה שם בוקעת רקיעים. ובאמת אנשים מחפשים עצות, הולכים לקברי צדיקים, מבקשים ברכה מרבנים, מנסים סגולות שונות, וכל זה באמת אמנם יכול להועיל, אבל צריך לדעת שבכותל המערבי נמצאת השכינה והתפילות נענות. לכן העצה הטובה ביותר לאדם שזקוק לישועה היא להגיע לכותל המערבי ולהתפלל בבכיות מכל הלב, והשם יתברך בוודאי ישמע תפילתו.

וצריך לדעת שהכותל הוא המקום המקודש ביותר לעם ישראל לעת עתה. אך יחד עם זאת רבים מזלזלים בזה, אולי בגלל שהמקום פתוח ואז לא מתייחסים לזה כמו אל בית כנסת, או בגלל שאנשים חושבים על המקום כאתר תיירות חס ושלום, וכך יוצא שמזלזלים ומתנהגים שם בחוסר כבוד ראוי, ושוכחים את הקדושה העצומה של המקום.

לכן יש לדעת שבכל אזור הכותל המערבי יש לנהוג ביראת שמיים ולכבד את המקום. אין להתערבב גברים ונשים, יש לכסות את הראש כראוי, להתלבש ולהתנהג בצניעות, לא לדבר דברי חול, לא לצעוק, לא לאכול ולשתות, לא לנהוג שום מנהג ביזיון. ולצערנו יש הרגל לעשות במקום טקסים שונים שמחללים את הקודש, מערבים גברים ונשים ומתעסקים בדברי חולין. ויש להימנע ככל שאפשר מלתת לזה יד ולנהוג שם רק בקדושה ובטהרה.

כשרואים את מקום בית המקדש בחורבנו יש לקרוע את הבגד לאות אבלות

כמו שאדם קורע על מתו. וכל זה כאשר עברו יותר משלושים יום שבהם לא ראינו את הכותל. השם יתברך יהפוך לנו יגון לשמחה ויבנה לנו את בית המקדש השלם במהרה בימינו אמן.

פרשת תצווה

לשים את האמת על הלב

האורים והתומים זהו הדבר שמייצג את האמת המוחלטת שאין לערער עליה. אחרי ששואלים באורים ותומים ומקבלים תשובה, כבר אין שום ספק ואין תשובה אחרת מלבדה. האורים ותומים מביאים לנו את התשובה האובייקטיבית והמוחלטת של הקדוש ברוך הוא לשאלות ולא השערה חסרת בסיס של בשר ודם. אין כאן מעורבות של רגש כלל או של נטיית הלב באיזשהו אופן שיכול להשפיע ולשנות את הדברים, אלא הכל אמת.

בצורה מפתיעה התורה אומרת "ונתת אל חושן המשפט את האורים ואת התומים והיו על לב אהרן..." (שמות כח' ל'). ידוע שהלב מייצג את הרגש של האדם, בעוד שהמוח מייצג את השכל, החכמה והאמת. אז אם האורים ותומים מייצגים את האמת האובייקטיבית, מדוע אינם נמצאים בראש אהרן? מדוע אינם מיוצגים על ידי השכל? ואיך יתכן שהם צריכים להיות דווקא על הלב?

אלא שכאן טמון סוד עצום בעבודה הפנימית של האדם. שעבודת האדם צריכה להיות החדרת האמת מתוך השכל אל הלב. ורק בצורה כזו העבודה יכולה להיות שלמה.

שאם נבחן את שתי אפשרויות העבודה, שהן השכל והרגש, אז נגלה שלכל אחת יש יתרונות וחסרונות. שמצד אחד השכל של האדם הוא הרבה יותר מחושב ונשלט מהרגש. המוח מכיל מידע רב שיכול להועיל לנו ולקדם אותנו. שם אנחנו יכולים למצוא עצות טובות ותובנות אמתיות שנובעות ממחשבה עמוקה.

לכן כאשר המוח הוא השולט, אנו יכולים לעצב את חיינו ולהגיע למקומות הנכונים. בשכל אנו יכולים לדעת מה נכון וטוב בשבילנו, לנהוג בשיקול הדעת ולקבל החלטה ללכת בדרך הזו. לכן היינו חושבים לכאורה שעיקר העבודה צריכה להיות

בשכל. שצריך לחזק את השכל כך שנדע טוב יותר את האמת כדי שנוכל לנצח את הרגש במלחמות הפנימיות.

אבל מצד שני, במבחן האמתי של החיים, אפשר לראות בקלות שהרגש הרבה יותר חזק מהשכל וההיגיון. ברוב המוחלט של הפעמים הרגש מנצח את השכל. שהרי אדם עושה מה שהוא רגיל לעשות, אוהב מה שהרגש אומר לו לאהוב, יש לו זמנים של שמחה וזמנים של עצבות, יש לו פחדים לא מוסברים ועוד שלל דברים שהוא כלל לא רוצה בהם. כאילו שהוא לא באמת שולט על עצמו. כי הרגש פועל באופן חופשי, בלי להתייעץ איתנו לפני כן.

לכן אנו עושים בכל פעם את הדברים שאנו רגילים לעשות, ורק לעתים רחוקות אנו מצליחים להתגבר, ללכת נגד ההרגלים ולהכניס במאמץ רב איזה שינוי קטן לחיינו מתוך התפיסה השכלית. כשאנו רוצים להביא שינוי כלשהו בחיים, זה מצריך מאיתנו הרבה מאמץ, כי הרגש לא הולך על פי הרצונות שלנו.

אנחנו יכולים לומר לעצמנו במשך כל היום שהסיגריות הורגות ושאנחנו מוכרחים להפסיק לעשן, אבל הרגש מחליט בשבילנו אחרת. אנחנו יכולים להחליט שאנחנו לא כועסים יותר לעולם, אבל אז יגיע משהו קטן שיקפיץ אותנו והרגש ישתלט על העניינים. בכל פעם שנחליט על דרך מסוימת שאנו צריכים ללכת בה, יגיע אותו רגש מתנגד שיסובב את כל החיים שלנו ויוציא אותם משליטתנו.

אותו רגש שולט על חיינו ולא נותן לנו לעשות את מה שנכון בשבילנו. במקום לשלוט על החיים שלנו על פי השכל והאמת, לעשות את מה שצריך ומה שטוב בשבילנו, במקום כל זה מגיע הרגש ועושה כל מה שמתחשק לו בלי שנוכל להתנגד.

הרגש הוא רגע אש, כי ההתלהבות והיצר יכולים להיות עצומים כמו להבה גדולה, אבל זה הכל לרגע. שנייה אחת אנחנו אוהבים דבר מסוים ובשנייה שלאחר מכן אנו כבר נמשכים לדבר אחר לגמרי.

לכן אי אפשר ללכת נגד הרגש כיוון שהוא עצמתי וחזק הרבה יותר מהשכל.

אבל מצד שני ברור הדבר שאי אפשר לוותר ולהיכנע, כי אז נעשה דברים טיפשיים שעולים ברגש, נרדוף אחרי שקרים ולא נעשה כלל מה שנכון. אלא שהדרך צריכה להיות השילוב בין השניים, להנהיג את הרגש על פי השכל, וכך נוכל להשתמש בכוח העצום של הרגש כדי להביא אותנו למקומות טובים יותר שאנו רוצים להגיע אליהם על פי שכל.

זה לא מספיק להבין שצריך לעשות שינוי, אלא צריך להפעיל רגשות שיביאו את השינוי. זה לא עוזר להיות חכמים אם אין את הרגש שירצה להוציא לפועל את החכמה הזו.

הרבה אנשים חושבים לעצמם שהם רוצים להפסיק לעשן, לשמור על המשקל, להיות מסודרים יותר, לקום מוקדם יותר, להפסיק לכעוס או לעשות כל שינוי אחר בחיים. אבל הם רק חושבים שהם רוצים, כי בפועל הרצון לעשן, לאכול, לבלגן, להמשיך לישון, להתעצל ולעשות שאר דברים הרסניים הוא הרבה יותר חזק. לכן גם אם הם יחליטו בנחרצות שהם הולכים להשתנות, לאחר זמן מה יגיע להם רגש שיאמר להם לחזור לאותן תאוות שהתרגלו אליהן.

גם אם אדם מאוד רוצה להפסיק לעשן למשל, בשלב כלשהו הוא יגיע למצב שבו הוא מרגיש שהוא מאוד רוצה סיגריה. הרצון לסיגריה בדרך כלל הרבה יותר חזק מהרצון להפסיק לעשן. גם אם הוא יקרא על החפיסה שהסיגריות יכולות להרוג אותו, זה לא מעניין אותו ברגע שהוא מתמלא בתאווה לעשן. כל מה שהוא רואה מול עיניו זה רצון עז לסיגריה. לא משנה כמה שזה הגיוני וטוב, ולא משנה כמה אותו אדם חכם ומשכיל. כל השכל נזרק החוצה ברגע שיש לו תאווה מוצפת ברגש חזק.

כל זה כמובן קורה לא רק בעניין של עישון, אלא בכל תאווה ובכל הרגל שקיים אצלנו. תמיד הרגש יהיה חזק הרבה יותר מהשכל. לאחר שהרגש מציף אותנו בכוחו העז, נשארות לנו שתי ברירות: הברירה הראשונה היא להיכנע לאותו רגש וכך נחזור לאותן תאוות והרגלים ונשכח מכל ההחלטות הנבונות שקיבלנו לעצמנו, שזה הדבר השכיח שקורה ברוב הפעמים שבהן אנו מתמודדים עם העניין הזה.

והברירה השנייה היא במקרים בודדים שמאוד חשובים לנו ובהם אנו באמת נחושים בדעתנו ומחליטים להיות חזקים ביותר, ואז השכל שלנו גובר ומנצח את הרגש. אבל במקרים האלו הרגש עצמו לא נעלם לו לגמרי, אלא שאנו מאלצים את עצמנו ללכת נגד הרצון וחיים כמו נזירים. זה כמו אדם שמפסיק לעשן ואז הדבר שהוא הכי רוצה בעולם כרגע זה סיגריה, רק שהוא מונע מעצמו את התאווה וכך הוא נמצא בצער איום, רק שהוא יודע שזה למטרה טובה.

אבל מלבד שתי הברירות האלו אפשר למצוא דרך שלישית טובה יותר. במקום להילחם ברגש ולנסות להביס את הרצון שלנו לתאוות, אפשר להשתמש ברגש לתועלתנו. לרגש יש כוח אדיר שגורם לנו לפעול על פיו ולעשות דברים עצומים.

כשאדם נתקף בתאווה מסוימת, הוא יכול להפוך לסופרמן ולעשות דברים כמעט על טבעיים רק כדי להשיג את התאווה שלו. הוא ימצא את כל הדרכים שיובילו אותו להשיג את אותה תאווה. הוא מוכן לוותר על שינה בלילה, לא לאכול, לא לשתות ולמסור את הנפש על אותו עניין. הוא לא מרגיש שהוא סובל מזה ולא חש כמו נזיר שצריך להילחם בעצמו, אלא עושה את הדברים בטבעיות מתוך רצון ושמחה.

התאווה מניעה אותנו לפעולה וגורמת לנו לוותר על כל הדברים המעכבים מתוך רצון עז להשיג דבר מסוים. אז במקום להילחם בתאווה, אפשר פשוט להפוך את הדברים הנכונים והאמתיים לתאווה שלנו. אפשר לקחת דברים טובים שתפסנו בשכל ואנו רוצים להכניס לחיינו בתור תאווה. אפשר להפוך את הרצון להפסיק לעשן או לעשות חסדים לתאווה כזו שנרדוף אחריה. אם נצליח לעשות את זה, נוכל לעשות את הדברים הנכונים והטובים לנו בצורה קלה שיהיה לנו כיף לעשות אותם וגם נקבל כוחות עצומים שיעזרו לנו להשיג אותם.

לכן התורה מלמדת אותנו שהאורים והתומים יהיו על לבנו. דרך האמת היא להבין דברים בשכל ובהיגיון. לדעת מה טוב ולהחליט מה אנו רוצים להכניס לחיינו בצורה שכלית וקרירה נטולת רגש. לעשות דברים נכונים ואמתיים ולא להיגרר לדברים שנראים מרגשים או לתאוות שונות. כך צריך לעשות כדי להגיע לאמת האובייקטיבית ולדברים הטובים באמת בשבילנו.

אבל לאותם דברים שכליים שטובים עבורנו, אין מספיק כוח כדי להיכנס לחיינו בצורה חזקה ולנצח את הרגש וההרגלים שנוגדים אותם. לכן לאחר שהחלטנו על הדרך הנכונה בשבילנו, עלינו להחדיר רגש חזק ללבנו שייתן לנו את ההתלהבות המתאימה והרצון החזק לממש את ההחלטה. אנו צריכים להחדיר לתוכנו שמחה, חיות ותאווה לקיים את אותו דבר שכלי, נכון ואמתי שבו אנו רוצים. וכך אנו מכניסים את האמת ללב, הופכים אותה לתאווה ומחזקים את הרצון.

אנשים יראי שמיים עורכים היכרויות לצורך נישואין על ידי שידוכים. לאחר השידוך מספיקות כמה פגישות בודדות כדי להחליט אם להמשיך לנישואין או לבטל את הקשר. לכאורה, זה נראה כמו משהו פרימיטיבי והיום רבים חושבים שמוכרחים לנסות את הקשר במשך כמה שנים עד שמחליטים אם זה מתאים או לא. אבל על פי האמת זה מובן ונכון. כי מלבד האיסורים הנוראיים שהתורה אוסרת בקשר ללא נישואין, צריך לדעת שאדם שמופעל על ידי הרגש הוא מושפע ומשוחד, וכך אין לו אפשרות לדעת אם הוא פועל נכון או לא.

אדם שלא שומר נגיעה וצניעות בין גברים לנשים לא יכול לחשוב בצורה טהורה, שכלית וממוקדת. הוא לא יכול לעשות דברים מחושבים כי הוא מונע על ידי הרגש והתאווה. לכן אין לו שום כושר שיפוט והוא נגוע לחלוטין. הוא לא יכול לדעת אם זה טוב או לא. במקום לחשוב בצורה אמתית, לבחון את הקשר על פי שכל והתאמה, הוא מוצף בתאוות שסוחפות אותו. ואז הוא מרגיש שיש "קליק" וכיף לו, אבל הוא לא מבין שהוא הולך לעשות את טעות חייו ואחר כך הוא יצטער על זה. אותו רגש הוא משהו רגעי, עכשיו כיף לו, אבל מי אמר שיהיה לו טוב בעוד כמה שנים?

רק בצורה שכלית אפשר לדעת ולברר את כל הפרטים. ולאחר שהפרטים ידועים והתקבלה החלטה שכלית ונבונה, אז אפשר בצורה מחושבת לשים את הדברים על הלב ואז להכניס את הרגש שיבוא עוד ועוד ויציף אותנו במסגרת הנישואין כדי להביא אותם לשיא. לאחר הנישואין אפשר לעבוד על האהבה ואז אותה אהבה הופכת להיות חזקה ביותר. היא מושתתת על בסיס טוב ואמתי ורק

גדלה ופורחת עם הזמן. בניגוד מוחלט לתאווה שעובדת הפוך, ששם הרגש מציף אותנו בהתחלה, ואז נתקעים עם הרגלים גרועים שבמשך הזמן רק הופכים לפחות רצויים.

וכך צריך לפעול בכל עניין רגשי. שתחילה צריך לבחון היטב את הדברים ולבדוק מה אנו רוצים להכניס לחיינו. ולאחר שהתקבלה החלטה שכלית, שאנו יודעים מה נכון וטוב לעשות, אז אפשר לשלב את הרגש. ואז אותו רגש יחזק את הרצון שלנו ויביא לנו תאווה לעשות את מה שנכון לעשות. רגש חזק יכול להביא כל שינוי שנרצה בקלות.

אם ננסה לחשוב על כל הפעמים שכן הצלחנו להביא איזשהו שינוי, אנו נגלה שהרגש שם עבד בצורה חזקה יותר מהרגיל. לפעמים אנו מגיעים למצבים בהם פתאום הרצון שלנו מתחזק מאוד ומלווה ברגש עז ואז אנו יכולים באמת להצליח. אם מתרחש אירוע יוצא דופן שמשפיע על הרגש שלנו, אז פתאום הכל הופך להיות שונה. תארו לכם שאדם נכנס לרופא והוא מודיע לו בהחלטיות שהסיגריה הבאה תהיה האחרונה שלו שתסיים לו את חייו. האם אותו אדם ירצה בכלל לעשן אי פעם? הרי בפעם הבאה שהוא יראה סיגריה הוא יחשוב על כל הרע שיש בזה ויקשר את הסיגריה בדברים רעים כמו מוות. הוא לא יהיה צריך להילחם בעצמו, כי הוא לא ירצה בכלל לעשן.

ויתכן שאותו אדם כבר שנים רוצה להפסיק לעשן ובכל יום הוא קורא על הקופסה שהסיגריות גורמות למחלות ולמוות, אבל זה לא אכפת לו כי זו סתם ידיעה בלי רגש. אבל כאשר הרופא מצליח לזעזע אותו, אז פתאום הוא מותקף ברגש, הוא מתמלא בפחד והמלים של הרופא מהדהדות לו בראש. כעת יהיה לו הרבה יותר קל להביא את השינוי, כי זה לא סתם שכל, אלא רגש עז.

זה כמו מישהו שחס ושלום הגיע למצב של אבלות. האם אותו אדם חושב כעת על כל מיני תאוות? הרי באותו רגע כל תאווה תיראה לו כחסרת משמעות. תארו לכם שאדם שלא מפסיק לאכול איזשהו מזון שומני ולא בריא מקבל פתאום מאותו מזון בחילה נוראה של כמה ימים. האם אותו מזון ייראה לו טעים ומפתה לאחר מכן? תארו לכם שאדם שמאוד אוהב איזה פרי מסוים, אוכל ממנו יום אחד

ואז פתאום רואה תולעים זוחלות על הפרי תוך כדי שהוא לועס את החתיכה שהכניס לפיו קודם. באותו רגע הוא מנסה לירוק ולהוציא את כל מה שאכל ומרגיש שתולעים מסתובבות לו בתוך הפה. לאחר שזה קורה הוא יפסיק לאהוב את אותו פרי. וכך בכל עניין שמעורב בו רגש.

כי ברגע שיש דברים שמוצפים ברגש, אז הם יכולים לשנות את דעתנו ולהשפיע על מהלך חיינו ברגע אחד. זה בדיוק מה שעושים בפרסומות שמראים לנו ובחלונות הראווה. שם מחדירים לנו רגשות כך שנרגיש שאנו מוכרחים לקנות מוצר מסוים, למרות שבשבוע שעבר בכלל לא רצינו אותו או אפילו לא ידענו שהוא קיים.

כדי להביא שינוי אמתי אנו מוכרחים להציף אותו ברגש. כי במלחמה בין השכל והרגש, לרוב הרגש מנצח. ואם בכל זאת האדם חזק מאוד והשכל מנצח, אותו אדם יהיה אומלל. אדם יכול להכריח את עצמו לקיים מצווה כלשהי, אבל הרגש והתאוות ישגעו אותו. אז הוא ישמור שבת, אבל יחכה במשך כל היום שהיא כבר תצא. הוא יניח תפילין, אבל יחכה בקוצר רוח להוריד אותן ולחזור לעיסוקיו. הוא ילך לבית הכנסת, אבל יחפש עם מי לדבר שם על העסקים שלו. הוא יכול לקיים את כל המצוות, אבל הכל מתוך הכרח בלי שום הנאה. ספק כמה הדבר יוכל להחזיק, וגם אם אותו אדם מחליט לסגף את עצמו ולחיות בייסורים, לא בטוח שכל זה יוביל אותו לאיזשהו מקום ובוודאי שילדיו לא ירצו להמשיך בדרכו האומללה.

כאשר אנו מציפים את הדבר ברגש, אנו גורמים לעצמנו לרצות את הדבר עוד יותר. אם למשל נחשוב על הדברים החיוביים בשמירת השבת, נעצים אותם, נכין פעילויות נחמדות עם המשפחה שיביאו אווירה טובה יותר, נשקיע בשולחן השבת כך שיהיה לנו כיף יותר, אז בוודאי שנצפה יותר לשבת הבאה ונשמח להיות יהודים. כדי לעשות שינויים אנו יכולים להכניס להם רגשות שיביאו לנו כיסופים, רצון ושמחה. אם נכניס לדבר מספיק רגש, אז בוודאי שנשמח לעשות את השינוי.

רוצים להפסיק לעשן? תדמיינו לכם כמה רע עושה הסיגריה ותכניסו לעצמכם רגשות שליליים של שנאה כלפיה. תדמיינו

לכם כמה יפים החיים בלעדי הסיגריה, תדמיינו איך אפשר לנשום אויר נקי בצורה חופשית וטובה. אם תדמיינו את הדבר מספיק חזק, בקביעות ובמשך זמן רב, לא רק שתצליחו להפסיק לעשן, אלא שגם תשמחו מזה ובכלל לא תרצו לעשן. תוכלו לסלק את התאווה הזו מכם בלי להרגיש שחסר לכם משהו בלי הסיגריה.

אלא שצריך לדעת שבצורה טבעית, כאשר אדם מנסה להפסיק לעשן הוא עושה בדיוק את ההפך, ולכן קשה לו כל כך. הוא חושב על כמה זה קשה, כמה שהסיגריה מפתה, כמה כיף היה לו אם היה יכול לעשן עכשיו, כמה שהוא לא יכול בלעדיה וכו'. הוא מחזיק את עצמו בכוח לא לעשן, אבל מרגיש בתוכו כמה הסיגריה טובה ועוזרת. אז ברור שבמוקדם או במאוחר הרגש ישתלט והוא יזרוק את השכל שלו בשביל עוד פעם אחת של תאווה. אי אפשר לנצח את הרגש. רק כאשר נשתמש בכוח של הרגש לתועלתנו נוכל להביא שינויים גדולים.

רוצים לעשות תשובה ולקיים מצוות? תחשבו על הדברים הגשמיים הטובים שיוצאים מהן. תדמיינו כמה טוב וכיף לקיים אותן. כמו ילדים קטנים שהולכים לבית הכנסת לקרוא תהלים ואז מקבלים ממתקים. הם לומדים שתהלים זה דבר מתוק. כך גם אנחנו יכולים לפנק את עצמנו ולתת לעצמנו דברים טובים. אם הצלחנו לקיים מצווה כלשהי, אפשר לתת לעצמנו פרס.

אפשר להכין משחקים ופעילויות שיכניסו לנו עניין. כדאי להכיר חברים יראי שמיים שישפיעו עלינו ויחדירו לנו רגשות מתאימים. אפשר להכניס את הדברים שאנו אוהבים לתוך העולם הזה, כמו למשל אדם שאוהב לשיר יוכל לשיר שירי קודש וזמירות לשבת, אדם שאוהב עסקים ינסה לארגן עמותות ולאסוף כספים לישיבות, אדם שאוהב מסיבות יארגן ערבי חיזוק לצעירים וכו'. ככל שנשקיע בהכנסת עניין, אהבה ותאווה בזה, כך נוכל לעשות את זה יותר בשמחה, בקלות ובשלמות.

התורה אומרת שהאורים והתומים יהיו על לב אהרן. כי זה לא מספיק שהאמת נמצאת בשכל. אנו צריכים לשים את האמת על הלב וללוות אותה עם רגשות עזים. הרגש מוביל את החיים שלנו, ואנחנו אלו שיכולים להחליט על הרגש

שייכנס לנו אל הלב. במקום לשים את ההבלים במרכז העניינים, במקום לחכות בקוצר רוח לאיזו הודעה או תמונה שצריכים לשלוח לנו, במקום לרצות רכב מפואר או וילה חלומית, במקום להתרגש ממשחק כדורגל שלא מועיל בשום עניין, במקום כל זה אנו יכולים להכניס לעצמנו אמת.

אנו יכולים לאהוב לחיות את האמת. אפשר לשמוח מלהיות יהודי. אפשר ליהנות מקיום מצוות. אפשר להתרגש מדברים מהותיים שישנו לנו את כל החיים. אפשר להחדיר לנו שמחה אמתית שתרגש אותנו בעולם הזה ותקנה לנו את העולם הבא, וכך להרוויח את כל העולמות. השם יזכה אותנו ללמוד לאהוב את התורה והמצוות, לשמוח ממידות טובות ולהתרגש מלחיות את האמת.

לשמור על הזהות שלנו

הקדוש ברוך הוא מצווה את בני ישראל לקחת שמן זית זך להעלות נר תמיד. לשמן זית תכונה מיוחדת שהוא לא מתערבב עם חומרים אחרים, כך שאם נערבב נוזלים אחרים עם השמן, השמן יצוף למעלה. ברגע שלוקחים שמן זית שאינו מתערבב, ושומרים עליו שיהיה זך ונקי, אז ניתן להעלות נר תמיד, שיהיה בוער תמיד ולא יכבה לעולם. בצורה דומה, כאשר בני ישראל שומרים על עצמם, לא מתערבבים עם אומות אחרות ודואגים להיות זכים ונקיים, אפשר להיות בטוחים שהנר שלהם יהיה נר תמיד ונצחי.

לפעמים אנחנו מרגישים שישנה הגזמה בדקדוקי ההלכות המרובות שקיימות. לפעמים נראה טבעי יותר לאהוב את הקדוש ברוך הוא בפשטות בלי לדקדק וסתם לזרום עם כולם מסביב. אבל הניסיון מוכיח שכאשר אנו מחזיקים במנהגי הגויים, מתלבשים כמו שחקנים וזמרים ומנסים להידמות לאופנה ברחוב, אנו שוכחים חס ושלום מה זה להיות יהודי.

אחוזים גדולים של יהודים פשוט נעלמו להם בין הגויים ללא כל זכר לדתם

ואמונתם. גם פה בארץ ישראל קשה לפעמים להבחין שזוהי מדינת היהודים כאשר אנחנו אוחזים במנהגים זרים ושוכחים את מנהגי אבותינו.

רואים בבירור במהלך ההיסטוריה שמה ששמר עלינו כעם אחד בעל זהות יהודית זוהי השמירה הקפדנית של אבותינו על דתם, מנהגם ואמונתם. תארו לכם שהסבא של הסבא שלנו היה מחליט חס ושלום שהוא לא רוצה לשמור על זהותו היהודית והופך למה שהיום נהוג לכנות "חילוני". במצב שכזה הוא היה מתחתן עם גויה, מפסיק לשמור מצוות ואנחנו היום היינו חס ושלום חיים באיזו מדינה רחוקה כגויים, חוגגים חס ושלום את חג המולד ומרחמים על המחבלים "המסכנים" שנרדפים על ידי היהודים הפרימיטיביים כפי שמציגים בתקשורת העולמית.

כל כך ברור שבזכות הדקדוק במצוות ושמירת המנהגים של אבותינו הקדושים אנחנו נמצאים פה היום בתור עם יהודי. אז איך יתכן שאבותינו הקריבו את עצמם ומתו על קידוש השם רק כדי לא לאכול טריפות וסיכנו את חייהם כדי לשמור שבת, ואנחנו עם התנאים האופטימליים לקיום המצוות מזלזלים בזה מתוך רצון ובחירה?

הרי עצם ההגדרה של יהודי היא האדם ששייך לעם הנבחר שאותו הקדוש ברוך הוא הבדיל משאר העמים במצוות. ללא אותן מצוות וללא ההבדל ביניינו לבין שאר העמים, מה זה בכלל אומר להיות "יהודי"?

מדוע אנו צריכים להילחם על מדינת ישראל? מדוע אנו צריכים צבא מיוחד "לישראל"? על מה בכלל אנחנו מגנים פה? מה ההבדל מבחינתנו בין אותו יהודי שאנו מגנים עליו בצפון לבין הלוחם בצבא סוריה שרוצה לחסל אותו? אם אנו באמת חושבים שאין שום הבדל בין יהודי לגוי, אז למה לא להצטרף חס ושלום לצבא של תורכיה במקום? מה מיוחד בישראל?

אלא שברור לכולנו שאנחנו יהודים במהותנו, רק שלפעמים אנו קצת שוכחים, קצת מתעצלים או סתם בוחרים בדרך הנוחה והקלה יותר. כל יהודי יודע בפנים שיש הבדל מהותי בין יהודי לבין גוי. לכן גם יהודים רחוקים משמירת תורה

ומצוות יעשו ברית מילה לבניהם. לכן אנחנו רוצים להגן על הארץ מתוך ידיעה ברורה שזו הארץ של אבותינו. אותה ארץ שהקדוש ברוך הוא נתן לנו בירושה. אבל אי אפשר לקחת רק חלק מהדברים.

הקדוש ברוך הוא ברא אותנו יהודים ויש לזה השלכות רבות בקשר לצורה שבה אנו מחליטים לחיות את חיינו. יהודי שחי כמו גוי, ללא תורה ומצוות וללא כל תוכן פנימי, הוא יהודי שחי בשקר. הוא יהיה אומלל כי הוא לעולם לא יגיע למיצוי עצמי, כי הנשמה צמאה לתורה ורוחניות וזועקת לו להתעורר. הוא לא ירגיש שלם ותמיד ירדוף עוד ועוד תאוות, אבל הצימאון רק ילך ויגבר.

כשמייצרים רכב, מתאימים לו את סוג הדלק המתאים לו. מבחוץ, אפשר לראות שני רכבים זהים, אותו סוג רכב, מיכל הדלק נראה זהה והכל נראה אותו דבר בדיוק. רק פרט אחד קטן שונה, האחד צורך בנזין והשני צורך סולר. אם יכניסו סולר במקום בנזין או להפך, הרכב לא יוכל לנסוע ואף עלול להינזק בצורה קשה. כך עלינו להבין שיהודי וגוי יכולים להראות אותו דבר מבחוץ, להישמע אותו דבר ולהתנהג בצורה דומה. אבל המזון שלהם הוא שונה לגמרי.

נשמה של יהודי הגיעה ממקום גבוה ביותר וכל מה שהיא רוצה זה תורה ורוחניות. לגוי אסור ללמוד תורה כי זה יזיק לו, אבל יהודי מוכרח ללמוד. אם יהודי יסתכל על גוי שחי טוב וירצה להיות כמוהו, הוא רק יזיק לעצמו. כמו לראות מישהו מתדלק סולר ברכב ונוסע טוב, ואז לשים סולר במקום בנזין כדי להיות כמוהו. זה רק מזיק.

השם יתברך נתן לנו מתנות רבות. הוא נתן לנו את התורה הקדושה כדי להבדיל אותנו משאר העמים. הוא נתן לנו תכלית ומקום להתעלות. הוא נתן לנו נשמה קדושה ועליונה שאין לשאר האומות. אבל אנחנו מצדנו מתאווים לדברים ירודים ורוצים להיות כמו אומות העולם. הדמויות האהובות עלינו הן שחקנים וזמרים גויים, החוויות המרגשות שלנו הן ההבלים שמלמדים אותנו לאהוב, התאוות שלנו הן דברים לא כשרים ואסורים שרק מחטיאים אותנו ומרחיקים אותנו מהטוב האמתי, וכך כל הדברים שאנו רודפים אחריהם, זה בעצם דברים שכלל לא שייכים לנו.

הדבר דומה לילד שחושב שהוא פרה, אז הוא הולך לשחק כל היום עם הפרות בחוץ, הוא אוכל עשב וקש ומתנהג כמו בהמה. עד שבסוף תבוא פרה אחת ותבעט בו כדי שהוא יבין שהוא לא שייך לשם. יהודים רבים רוצים להיות כמו הגויים, אבל אז באים הגויים עצמם בכל הדורות ועושים פיגועים, שולחים עלינו טילים, נלחמים ללא סיבה, שונאים אותנו ורוצים להרוג אותנו. כי אם אנחנו לא מבינים שאנחנו לא שייכים לגויים, אז הם עצמם יבואו ויראו לנו שאנו לא שייכים אליהם, כמו אותה פרה שיודעת שהילד שמשחק לידה לא שייך אליהם.

אדם צריך להכיר את המקום שלו ולדעת את תפקידו. ילד זה ילד, פרה זו פרה ויהודי זה יהודי. לא סתם לעשות מה שאחרים עושים בלי להפעיל שיקול דעת. יהודי זה לא גוי, ולכן הוא צריך לשמור על עצמו ולהתנהג כמו יהודי.

התורה מלמדת אותנו שכדי להיות נצחיים אנו צריכים להפוך לשמן זית זך. כאשר נשמור על עצמנו זכים ולא מתערבבים נוכל לזכות להפוך לנר תמיד שלא יכבה לעולם. בדיוק כפי שעשו אבותינו ששמרו על עצמם במשך אלפיים שנה בגלות בין הגויים.

הגזרות היו חזקות, הכל נעשה בסתר, היה כמעט בלתי אפשרי לקיים מצוות ולא מעט מתו מתוך בחירה להישאר יהודים ולא להפוך לגויים. ללא כל תנאים וכנגד כל הסיכויים אבותינו שמרו על עצמם כמו שמן זית זך והצליחו להעלות נר תמיד. השאלה כעת היא האם גם אנחנו נצליח לשמור על עצמנו ועל צאצאינו. השם יתברך יזכה אותנו לשמור על הזהות ולהעלות נר תמיד שלא יכבה לעולם.

כוח הדיבור: להיזהר במה שמוציאים מהפה

במשך כל פרשת תצווה הקדוש ברוך הוא מדבר אל משה רבינו. עם כל זה, מפתיע לגלות ששמו של משה רבינו לא מוזכר בפרשה אפילו פעם אחת. אם נשווה את הדבר לפרשות אחרות, נגלה שכאשר השם מדבר אל משה, בכל כמה

שורות מופיע ביטוי בסגנון "וידבר השם אל משה לאמור". בפרשת תצווה ישנן הרבה פניות למשה בלשון נוכח, "אתה", אך ללא הזכרת שמו. וכל זה דווקא בשבת סמוכה ליום הולדתו ופטירתו של משה, שחל ביום ז' באדר.

רבותינו מספרים שהדבר בוודאי אינו מקרה, אלא שכאשר משה רבינו ביקש והתחנן על ישראל, שהקדוש ברוך הוא יסלח להם ולא ישמיד אותם, הוא אמר "ואם אין מחני נא מספרך". למרות שמשה עשה מעשה טוב מאוד וראוי לשבח שעל ידו הציל את כלל ישראל מכליה ולמרות שהתנאי כלל לא התקיים שהרי השם התרצה וסלח לעם ישראל, בכל זאת בגלל שהמלים יצאו מפיו של משה רבינו, הדבר מוכרח להתקיים בדרך כלשהי, וכך שמו של משה הוסר מפרשת תצווה. מכאן כדאי ללמוד כמה עצמה יש לפה שלנו וכמה כוח יש בידינו להטיב או חס ושלום להפך.

שום דיבור לא מתנדף לו באוויר ונעלם. כל דבר שהוצאנו מהפה משאיר רושם ומשנה את המציאות העתידית. אפילו דברים קטנים, דברים שנאמרים בצחוק, דברים שכלל אין לנו כוונה אמתית בהם, הכל בסופו של דבר מתקיים. בוודאי שהדברים לא מתקיימים תמיד באופן מיידי, גם לא בדיוק באותה צורה שהייתה לנו בדמיון, הפרטים מסביב משתנים, אבל הגלגל מסתובב ובסופו של דבר הדברים מגיעים בצורה כזו או אחרת. לכן ראוי לכל אחד מאיתנו להיזהר מאוד בדברים היוצאים לנו מהפה.

אנשים לפעמים אומרים דברים מזעזעים בלי לשים אפילו לב לכך. בשעת כעס אדם יכול להקפיד על אדם יקר לו ולקלל אותו בקללות איומות שמגיעות רק לשונאי ישראל. אנשים רבים נשבעים על שטויות בלי להתייחס בכלל למה שהם מוציאים מהפה. אנשים מרכלים בלי סוף על כל מיני אנשים בכל מפגש ובכל הזדמנות. אנשים אומרים אפילו על עצמם דברים איומים בשעת עצב ובזמנים קשים, או אפילו סתם מתוך הדיבור השוטף והסלנג היומיומי שאליו התרגלו.

אם אותם אנשים ידעו שאותו דבר שהם אומרים הולך להתקיים, הם לעולם לא היו מוציאים אותו מהפה. אם אדם היה יודע את הכוח העצום של הדיבור, הוא היה פוחד לדבר ורק שותק כל היום כמו אילם.

ליצר הרע יש עניין רב להשפיע על האדם לומר דברים שליליים. אדם תופס את המציאות בתור דבר שלילי ואז מתחיל לומר דברים הרסניים. אדם מכריז על עצמו ככישלון, אומר שהוא לעולם לא יצליח, שאין סיכוי, שהוא רוצה למות ושאר דברים נוראים שבוודאי לא היה רוצה שיתקיימו. אותו אדם חושב שאין לזה משמעות, אבל הכל נחקק ומוצא את דרכו כדי להתקיים.

לפעמים אנשים עושים מזה צחוק, ואז אומרים דברים טיפשיים כמו לומר שהוא "חולה" על מישהו כביטוי לאהבה, לומר שהוא הולך למות כדי להראות שהוא מופתע, או לומר שהוא נשבע בסבתא שלו או בספר תורה. הוא יכול אחר כך לספר לעצמו ולאחרים סיפורים על זה שהוא לא התכוון וזה היה סתם בצחוק, אבל ברגע שהמלים כבר יצאו מהפה, יש להן כוח משל עצמן וזה כבר לא חשוב אם הוא התכוון לכך או לא.

ובאמת אם נתבונן על הדברים, נגלה שבלשון הרע או דיבורים על דברים שליליים אין שום טעם והנאה. הדבר היחיד שגורם לנו לומר את הדברים זהו היצר הרע שמתלבש עלינו ומנצח אותנו. אנו לא מרוויחים מזה כלום. בעבירות אחרות עוד יש לנו הנאה מיידית פה ושם, למרות שבסופו של דבר העבירה אינה משתלמת בכלל ואנו מפסידים המון, אבל לפחות יש לנו איזושהי הנאה קצרה. אבל כאשר אנו מדברים על דברים לא טובים, מוציאים קללות מפינו או שאר דברים לא טובים, אין לנו שום רווח בדבר ומאה אחוז הפסד. בכל זאת אם נשים לב לעצמנו, נגלה שאין כמעט יום שעובר מבלי שנוציא דברים שליליים ומזיקים מהפה שלנו.

אילו רק הייתה לנו היכולת לראות איך שכל פרט קטן המרכיב את חיינו הוא תוצאה ישירה של איזשהו דיבור או מחשבה של העבר, היינו משנים את הכל. אלא שאנו אומרים הרבה דברים, אחרי דקה אומרים דברים אחרים, בכל יום משנים את דפוס המחשבה שלנו, וכך שוכחים על מה דיברנו לפני חמש דקות. לאחר שנה שנתיים פתאום מגיעה המציאות שאנחנו עיצבנו לעצמנו, ואז אנו כלל לא מבינים איך הגענו למצב הזה. אנו כלל לא מקשרים שזוהי אותה מציאות שאנחנו בנינו במו ידינו מתוך המלים שאמרנו.

כל אחד מאיתנו יכול פשוט להתחיל לתרגל. בכל מחשבה או דיבור שליליים שמציפים אותנו, ננסה להיות ערניים ומודעים ופשוט לעצור את זרם הדברים. לעצור ולחשוב לרגע כיצד אפשר להסתכל על הדברים ולהגדיר אותם באור חיובי יותר. איך אפשר להתנסח בצורה חיובית יותר בזמן שאנו מביעים את אותם הדברים בדיוק. תמיד אפשר לשפר את הדברים לחיוביים ומועילים יותר. אם נשים לב לדיבור שלנו ונשתדל לומר דברים חיוביים ומשמחים, נוכל לבנות לעצמנו עתיד יפה יותר.

חשוב לזכור שהעבודה על הדיבור ולשון הרע היא אחת העבודות הקשות ביותר, שכן יצר הרע בזה הוא גדול, פועל עשרים וארבע שעות ביממה ועם זאת הדברים נראים כלא חשובים כל כך כדי שאדם ירצה להתאמץ לעבוד עליהם. אדם חושב לעצמו שזה בכלל לא חטא ואין כל רע בדיבורים כאלו.

כדאי לדעת את הדברים כדי להחזיק מעמד ולא להתייאש מהניסיונות. כי יתכן מאוד שנרצה בכל ליבנו להתחזק ולעבוד בנושא, אך הנפילות בדרך יביאו איתן ייאוש וכך נעזוב את זה מתוך מחשבה שאין לנו סיכוי. לכן כדאי לנסות לעבוד על הדברים לאט ובהתמדה, לקבל על עצמנו קבלות קטנות ולנסות לזהות את הזמנים שהדיבור שלנו יוצא משליטה. לנסות לנתח את הדברים, מה גרם לנו להגיע למצב הזה? היכן נמצאת הנקודה בה איבדנו שליטה? בפעם הבאה ננסה לזהות את הנקודה הזו עוד לפני כן, ולנסות לשנות את המצב כדי לא להגיע לאותו המקום.

בע"ה נשתדל כולנו להפחית את הדברים השליליים הנאמרים מפינו, נוסיף ונרבה דברים חיוביים ודברי תורה ובכך נעצב לנו מציאות חדשה וטובה יותר על פי רצונותינו.

עם ישראל שלם רק מתוך אחדות

בין בגדי הכהן הגדול אפשר למצוא את חושן המשפט שבו מצויים ארבעה טורים שבכל טור שלש אבנים יקרות מסוגים שונים המפורטים בפרשה. בסך הכל שתיים עשרה אבני חושן מיוחדות ושונות זו מזו כאשר כל אבן מייצגת שבט אחר מעם ישראל. את חושן המשפט יחד עם כל האבנים שבתוכו, הכהן הגדול צריך לשים על לבו כחלק מהלבוש שלו.

אם אבן מסוימת שמייצגת בהתאמה שבט מסוים תהיה חסרה, חושן המשפט אינו שלם. אם נשים שתי אבנים מאותו סוג, או שנשנה את סדר האבנים, גם כאן החושן לא שלם. רק כאשר ישנן כל שתיים עשרה האבנים מסודרות בהתאם, אז חושן המשפט שלם. אבל לא מדובר רק על חושן המשפט שזוכה לשלמות, אלא שהחושן מייצג את השבטים והשבטים מייצגים את כל עם ישראל שבתוכו נמצאים כל אחד ואחת מאיתנו.

ישנם המון חילוקי דעות בין אדם לחברו, ישנן דרגות רוחניות שונות שכל אדם מצוי בהן, ישנם הנהגות שונות של אנשים שונים, ישנן דעות רבות וישנם תפקידים שונים ומגוונים לכל יהודי. אבל בין כל החילוקים, צריך לזכור שאנחנו אמנם מחולקים לשניים עשר שבטים, אבל כולנו יחד מרכיבים את עם ישראל השלם. דווקא בזכות החלוקה הזו ובזכות השוני שקיים בינינו, אנו יכולים להרכיב את עם ישראל השלם, שהרי אם יהיו שני אנשים זהים לחלוטין, זה יהיה כמו שתי אבני חושן זהות שאין צורך בשתיהן.

אנשים רבים תופסים את החילוקים כדבר לא טוב. אנשים רבים סוברים שישנה רק דרך אחת של אמת וכל השאר הוא שקר. אבל מתוך אבני החושן אפשר להבין את הדברים בצורה אחרת. האמת היא בוודאי מוחלטת ויחידה, אבל הדרכים אליה רבות ומגוונות. המחלוקת היא בוודאי דבר גרוע שצריך להתרחק ממנו, אבל חילוקי דעות זה דבר בלתי נמנע ויש לזה הרבה יתרונות. התורה מראה לנו שלכל שבט יש את הייחודיות שלו וזה מה שהופך את עם ישראל

לשלם. החיסרון של האחד הוא היתרון של האחר וכך כולנו משלימים זה את זה.

בעולם שכולם בוחרים לעבוד באותו מקצוע אי אפשר להסתדר. כאשר כל אחד בוחר להתמקד בכישורים שלו, הוא משפיע שפע מיוחד משלו לעולם ובכך עוזר להגיע לשלמות. אדם לא יכול לעשות הכל בעצמו, הוא צריך אנשים אחרים בעלי כישורים שונים משלו שיעזרו לו. כך גם בעולם שכולם בו יהיו גברים, או שכולם יהיו נשים, לא נוכל להתרבות ולהתקיים בהמשך. בעולם בו כולם זהים אין שום טעם ואי אפשר להתקדם לשום מקום.

כאשר יש לאדם מוצר מסוים, למשל ספר כלשהו שהוא אוהב או חפץ מסוים, אין לו צורך בפריט זהה נוסף. אדם לא יקנה שוב את הספר האהוב עליו שכבר יש לו בבית משום שאין לו שום צורך בו. אין שום תועלת בדברים זהים לחלוטין, אלא רק כאשר יש שוני מסוים. אם בכל זאת נרצה חפץ זהה לזה שכבר יש לנו, זה רק בגלל שיש איזשהו שוני, למשל אם יש לנו מנורה שאנו אוהבים בסלון, אז אולי נרצה את אותה מנורה גם למטבח או לפינה אחרת מסוימת. אם נקנה ספר נוסף שיש לנו, זה אולי כי נרצה לתת אותו במתנה למישהו אחר. אבל אם אין שום הבדל ושוני בין המצבים, אין שום תועלת שתצמח מזה.

בצורה מפתיעה, כל עולם התורה נשען על העניין הזה של השוני והחילוקים. הגמרא מסודרת באופן של קושיות ותירוצים, שאלות ותשובות. תנא אחד אומר משהו מסוים, תנא אחר חולק עליו, ואז הגמרא מנסה להקשות על הדעות השונות ורק כך מגיעים לעומק ההלכה. דווקא מתוך חוסר השקט אנחנו מונעים לחיפוש מקום טוב יותר. כמו בהרמת משקולות, דווקא הכובד והקושי הם אלו שתורמים לנו להתפתח.

ולכאורה היה נראה שהטוב ביותר הוא להסיר את הספקות ולהביא את השורה התחתונה, ההלכה למעשה. יש אנשים שקשה להם עם לימוד הגמרא, שנראה שכל מהלך העניינים הולך לכיוון אחד, ופתאום משנים את הכל ומביאים דעה חדשה שמשנה את כל התמונה. ואז כועסים, למה לא אמרו לנו את זה מההתחלה? למה לא הסירו את כל הדברים שאינם להלכה והביאו רק את הפסיקה הסופית? למה מביאים לנו צדדים שאחר כך דוחים אותם והם מתבררים

כלא נכונים? אלא שהכול נכון, אלו ואלו דברי אלוקים חיים, הכל נצרך והכל אמת, וגם במה שנדחה לגמרי מכל מקום יש תועלת רבה.

כשרבי יוחנן למד עם ריש לקיש, אז כשרבי יוחנן היה אומר הלכה, ריש לקיש מיד היה מקשה עליו ומנסה לסתור את הדברים. מתוך כך רבי יוחנן למד טוב יותר את הדברים, הוא התווכח והתפלפל אתו והגיע יותר לעומק ההלכה. כשהוא התחיל ללמוד עם חברותא אחר, הוא היה מחזק את ההלכות שהוא אומר ומסכים עם הדברים. רבי יוחנן הצטער מזה מאוד, כי כך הוא לא הצליח להתחדד כמו שהיה לפני כן. בלי אתגרים, שאלות, קושיות ומחלוקות אי אפשר להתקדם. כך גם היצר הרע והדברים הטמאים תורמים לנו במובן מסוים. כי רק כאשר משהו לא בסדר וישנו חוסר מסוים, אז יש לנו רצון לעשות שינוי ולהתקדם.

בשביל שלמות אנחנו מוכרחים להכיל את הכל. אדם לא יכול לחיות לבדו. אם כל האנשים בעולם היו נראים כמונו, מתנהגים כמונו וחושבים כמונו, העולם היה נחרב. רק כאשר יש שוני וחילוקים אפשר להגיע לשלמות. לכן אדם נחשב שלם רק לאחר שמתחתן, כי לפני כן הוא לא יכול להגיע לשלמות, רק לאחר שהוא מכניס לביתו את ההפך הגמור ממנו, אז הוא יכול להיות שלם. כמו סוללה שצריכה גם מינוס וגם פלוס, או כמו פזל שצריך חלקים שונים כדי שיהיה אפשר לחבר אותם להגיע לתמונה מושלמת. שני פלוסים בסוללה או מאה חלקי פזל זהים לא יוכלו להועיל לנו.

אלא שעם כל זה, צריך להבין את ההבדל בין החילוקים הטובים שקיימים בעולם לבין המחלוקת שהיא דבר הרסני שיכול להזיק ביותר. אין דבר גדול יותר מהשלום ולכן צריך להבין כיצד זה מתיישב עם עניין החילוקים. לשם כך צריך להתבונן ולהבין יותר מהי בכלל משמעות המילה "שלום".

המילה שלום מייצגת שלמות. אף אחד לא צריך לעשות שלום בין שני אנשים זהים עם המון דברים במשותף. זה דבר טבעי שמגיע לבד. שלום צריך לעשות בין אויבים ולא בין אוהבים. שלום אמתי זה לקחת הפכים גמורים ולצוות אותם יחד. בעל ואישה, גוף ונשמה, אשכנזי וספרדי, חרדי וחילוני וכו'. ברגע שלוקחים

שני הפכים ועושים ביניהם שלום, אז השלום הופך לשלמות.

אנשים רבים רוצים להימנע ממחלוקות, אז הם בורחים מהצרות, מתגרשים, נלחמים או נכנעים. הפתרון הכי קל זה לברוח. אדם יכול לקטול את כל מי שחושב אחרת ממנו, אבל זה בוודאי לא אומר שהוא מנע מחלוקות. אדם גם יכול לקבל את כל מה שאומרים לו בלי להביע את דעתו ההפוכה, אבל גם זה לא אומר שהוא מנע מחלוקות. אנחנו אוהבים לבחור בפתרון הקל, לחשוב שאנחנו אנשי שלום, אבל לא לשים לב שאנחנו חיים בשקר. כך אנחנו בורחים מכל מה ששונה מאיתנו ונכנעים גם לדברים לא טובים שאסור להיכנע אליהם. כל זה בוודאי לא שלום אמתי. כדי להגיע לשלום אמתי צריך לשים את הדברים על השולחן ולהתחיל לסדר אותם. לפתור את הבעיות ולראות איך ההפכים והדברים השונים מסתדרים ביחד בצורה הטובה ביותר.

לא מדובר על פשרות בין הצדדים, הכוונה היא להסתדר ביחד עם השוני. לקבל את השוני ולהבין שהאחד חושב בצורה מסוימת והאחר בצורה אחרת, וזה בסדר לגמרי לשני הצדדים. לפעמים אפשר להקשיב לצד האחר ולהבין שטעינו, לפעמים אפשר להבין את הצד האחר ולחזק את עמדתנו, ולפעמים אפשר לקחת את הדברים הטובים מכל צד כדי לקבל צד שלישי חזק וטוב יותר. צריך לדעת שהמחלוקת אינה טובה רק כאשר המניעים למחלוקת אינם טהורים. כאשר נגררים מתוכה לכעס ושנאה. אבל אם המחלוקת היא לשם שמיים, כמו הלל ושמאי, אז אפשר להגיע לשלמות. לכן נאמר שאלו ואלו דברי אלוקים חיים. כי צריך את כולם ביחד כדי להגיע לשלמות. לא צריך לברוח ממחלוקות, רק צריך לסדר את הצדדים ביחד בצורה טובה.

לא חייבים להסכים אחד עם השני, רק צריך לשמור על כבוד הדדי. גדולי הדורות חלקו זה על זה פעמים רבות, אבל עם זאת דאגו לכבד האחד את השני, לפרגן ולעזור. כי הם הבינו שחילוקי הדעות מועילים ומתוכם אנחנו צומחים. ספרי הפוסקים מלאים בחילוקים שונים בין ענקי התורה וכל זה מתוך ידיעה ברורה שכל אחד מהפוסקים הללו הוא קודש קדשים.

ידוע הדבר שמים ואש הם בעלי תכונות הפוכות לגמרי שהאחד מכלה את

השני. המים מכבים את האש והאש שורפת ומאדה את המים. לכאורה אין להם שום אפשרות להסתדר ביחד. אבל כאשר מארגנים ועושים סדר בדברים, אפשר להכניס ביניהם סיר ולבשל תבשילים נפלאים כאשר האש מחממת מלמטה והמים מתבשלים בתוך הסיר. כל אחד מהם נשאר עם התכונות המיוחדות שלו ודווקא אותן תכונות שונות הן אלו שמביאות אותנו להגיע למושלמות. בלי אותן תכונות הם לא יכלו ליצור דבר טוב שכזה. לא תמיד צריך לעשות פשרה (למרות שלפעמים גם זה נחוץ), אלא צריך רק לחשוב כיצד אנו מכניסים את התכונות המיוחדות והשונות שלנו שיסתדרו בשלום עם העולם.

במקום לברוח מהמחלוקת, צריך פשוט לראות כיצד אנו מכניסים שלום באותה מחלוקת. בדיוק כמו אבני החושן שהיו שונות לגמרי, בעלות תכונות שונות ומייצגות שבטים שונים עם דעות שונות, אבל כאשר כולן מסודרות בחושן המשפט, אז עם ישראל שלם. כל יהודי הוא בורג נחוץ במערכת עצומה שמרכיבה את עם ישראל. כאשר נעשה שלום ונתאחד, נגיע בע"ה לשלמות.

פרשת זכור

למחות את זכר עמלק זו לא אכזריות

ישנה בתורה מצווה מיוחדת שעלולה להתפרש חס ושלום כאכזרית, המצווה למחות את זכר עמלק. תארו לכם ילד קטן וחמוד שלא עשה רע לאיש מחייך לעברנו, חיוך מתוק כל כך עד שאנו נמסים ורוצים לתת לו סוכריה, ואז פתאום מישהו לוחש לנו שהוא מזרע עמלק. האם התורה באמת מצווה אותנו להרוג אותו? איך יתכן שהתורה שכל כך דואגת לשלום ואחווה, להומניות ומצוות חברתיות שדואגות לכל שכבות האוכלוסייה, אותה תורה תאמר לנו להרוג אדם שלא עשה רע מימיו?

השבת שלפני פורים מכונה בשם "שבת זכור" על שם המצווה לזכור את שעשה לנו עמלק. היא נסמכה דווקא לפורים מהסיבה שהמן האגגי המוזכר במגילה, הוא מצאצאיו של אגג מלך עמלק. כדי לזכות לקיים כהלכה את מצוות הזכירה, כדאי להיזכר מיהו עמלק, ולמה בניגוד למה שנראה לנו, זו בכלל לא אכזריות לחסל אותו.

ראשית כל כדאי להבין שהתפיסה שלנו מאוד מוגבלת ומצומצמת. ישנן תכונות שהקדוש ברוך הוא הטמיע בנו, ואנחנו מצדנו כאילו חושבים שאנו מבינים בהם טוב יותר אפילו ממנו. הקדוש ברוך הוא נטע בנו למשל רחמנות, ואז כשמתרחשים דברים שנראים לא טוב ונתפסים אצלנו כאכזריות, אנחנו באים בטענות לקדוש ברוך הוא שחס ושלום הוא לא רחמן. אנו מוכרחים לזכור שכל מה שיש לנו זה מתנה מהשם יתברך, כך שבוודאי לא יתכן שאנו מבינים טוב יותר ממנו.

כשאנו רואים שכתוב בתורה "לא תרצח", אז זה מסתדר לנו היטב בראש עם התכונות הטבעיות לרצון לחיים שהקדוש ברוך הוא נטע בנו, ואז המצווה הזו נראית לנו טובה. אבל כל זה לא מגיע מתוך מחשבה והיגיון, אלא מתוך השכל שהשם יתברך הטביע בבריאה. מדוע למשל אנו לא חושבים פעמיים כאשר אנו קוטלים ג'וקים או חרקים אחרים למיניהם? האם במקרים כאלו זה בסדר לרצוח? מדוע אין לנו בעיה

לאכול שניצלים וסטייקים בשיא האכזריות לכאורה? הקדוש ברוך הוא בעצמו מצווה אותנו להקריב קרבנות שונים במקרים שונים, אז איך זה מסתדר עם האיסור לרצוח? אלא שהקדוש ברוך הוא שברא את העולם וחקק את החוקים שלו יודע היטב את פנימיות הדברים ויכול להסביר לנו בדיוק מה טוב ומה רע. לכן במקרה מסוים הוא אומר לנו שאסור לרצוח, ובמקרה אחר זה לא נקרא רצח וזה אפילו מצווה.

התפיסה שלנו מגיעה רק מתוך התבוננות על החיים ועל הטבע והסקת מסקנות דבר מתוך דבר. אבל כל זה לא מוכרח כלל. אילו השם יתברך היה רוצה הוא יכול היה לברוא עולם בו רצח זה דבר טוב ומבורך. ואם באמת זה היה כך, אז גם התפיסה שלנו הייתה משתנה בהתאם. שהשם יתברך היה מטביע בנו אינסטינקטים שהיינו חושבים ומרגישים שרצח זה טוב והיינו משבחים את הרוצחים ושמחים עם כל רציחה.

אלא שהשם יתברך מסיבות לא ידועות החליט לברוא את העולם בצורה כזו בה רצח זה דבר לא טוב במקרים מסוימים. אז בתפיסה שלנו אנו רואים את זה כאכזריות ואז גם במקומות שהשם יתברך אומר לנו שזה כן טוב, אנו חושבים שאנו יודעים יותר טוב ממנו ומחליטים שזו אכזריות. אבל השם יתברך הוא שהטביע בבריאה את חוקי העולם והוא זה שקבע מה טוב ומה לא.

נא להכיר: עמלק

עם הקליפה הנקראת "עמלק" נפגשנו בפעם הראשונה בפרשת וישלח, שם מסופר על צאצאי עשו. אלא שהוא לא מוזכר שם כמו כל שאר הצאצאים, אלא בצורה מיוחדת: "ותמנע הייתה פילגש לאליפז בן עשו ותלד לאליפז את עמלק" (בראשית לו, פסוק יב'). רש"י מביא שאליפז בא על אשתו של שעיר ויצאה מהם תמנע, וכשגדלה נעשתה פילגשו של אליפז. יוצא שהפילגש שלו היא הבת הממזרת שלו שהביא מאשת איש, ומהם יצא עמלק, שהוא ממזר מכל כיוון אפשרי.

בפעם השנייה נפגשנו עם עמלק לאחר שכבר הפך לעם לאחר יציאת מצרים וקריעת ים סוף. כל העמים שמעו על הנסים הגדולים ופחדו מהשם יתברך, חוץ

מעמלק שבאו ונלחמו בנו. לא בגלל שרצו לכבוש עוד שטחים, שהרי לא הייתה לנו עדיין ארץ בזמן יציאת מצרים. לא בגלל שאיימנו עליהם, שהרי היינו עבדים מסכנים שזה עתה יצאו לחופשי לאחר מאתיים ועשר שנות עבדות בפרך במצרים. למעשה לא הייתה שום סיבה לאותה מלחמה, מלבד אותה שנאה שטבועה בתוכם לישראל.

אדם רגיל לא יכול לשנוא מישהו סתם כך בלי שהוא אפילו מכיר אותו. כל שנאה מתחילה מאיזושהי מחלוקת או לפחות רושם מוטעה. וגם אם יש לו איזשהו רושם ראשוני מוטעה, מכל מקום זה רק תחושה כלשהי בלב וזה לא יביא אותו לשנוא ממש ולהילחם כדי להשמיד. רק עמלק מסוגל לשנוא ממש ללא שום סיבה וטעם.

עמלק זוהי שנאה ליהודים המאמינים בתורה הקדושה רק כי הם יהודים, ואפילו שהם בקצה השני של העולם לא מזיקים לאף אחד. ישנם הרבה ששונאים אותנו בגלל שטחים, בגלל סכסוכים, בגלל שמועות ועלילות אבל עמלק שונא אותנו כי זה במהות שלו. גם אם נרדוף שלום וננסה להביא להם רק טוב, תמיד הם ימצאו סיבה לשנוא אותנו ולהשמיד. אם ננסה להיזכר קצת בהיסטוריה הלא רחוקה כל כך, נוכל למצוא הרבה עמלקים כאלו שמיררו לנו את החיים, וכאלו שעד היום מנסים לעשות זאת.

שאול המלך נלחם בעמלק על פי ציווי השם יתברך. אך הוא ריחם על הצאן שלהם והשאיר את אגג המלך שלהם. על הרחמנות הזו הוא איבד את המלוכה. ולכאורה מה בסך הכל הוא כבר עשה? הוא נלחם בעמלק והרג את כולם חוץ מהצאן, שאותו הוא רצה להקריב כקרבן לקדוש ברוך הוא ולעשות לו נחת רוח. אז למה מגיע לו עונש כל כך חמור?

אלא שאנחנו לא מבינים כלום וכאשר יש ציווי אלוקי, אנו מוכרחים לבטל את השכל שלנו ולקיים את הציווי מתוך ידיעה ברורה שהשם יתברך יודע טוב יותר מאיתנו. הקדוש ברוך הוא מצווה אותנו על פי פנימיות הדברים. יש דברים נסתרים שלעולם לא נצליח להגיע אליהם בכוחות עצמנו ולכן הקדוש ברוך הוא ציווה אותנו על פי האמת כדי ליישר אותנו.

העמלקים ידעו לעשות כשפים והפכו את עצמם בעזרת הכשפים להיראות כמו צאן. אותו צאן ששאול המלך ריחם עליו הם שרידי העמלקים שנשארו ומהם יצאו עוד צאצאים רבים לאחר מכן. חז"ל הקדושים אמרו "כל שנעשה רחמן על האכזרים לסוף נעשה אכזר על רחמנים". כי אמנם אנו מרחמים על רוצחים, אבל סופם להתאכזר לאנשים שבאמת ראויים שנרחם עליהם.

תארו לכם שכל אותן אינקוויזיציות, השואה הארורה, הפוגרומים בכל הדורות וכל הצרות שעברנו ועדיין עוברים מאותם עמלקים ששונאים אותנו רק משום שאנו יהודים, כל אלו יכלו להימנע אילו רק היינו מחסלים את עמלק כבר אז. שאול המלך חשב שהוא עושה משהו טוב ואצילי כשריחם על הצאן, אבל הקדוש ברוך הוא שציווה להרוג את כולם ולא להשאיר מהם כל זכר, ידע בדיוק למה הדבר יגרום במשך כל הדורות הבאים.

תארו לכם שאנו חוזרים בזמן מעל מאה שנה אחורה ושם אנו מוצאים משפחה ממוצעת עם תינוק חמוד וקטן בזרועות האימא. לאחר קצת בירורים אנו מבינים שזה לא אחר מאשר רוצח היהודים ההמוני היטלר יימח שמו וזכרו. באותו הרגע נוכל להבין בקלות שאנו בשליחות למען הצלת כלל העם היהודי, וכל מה שאנו צריכים לעשות זה לחסל תינוק קטן שאמנם נראה תמים וחמוד ועדיין לא עשה רע לאיש, אבל אנו יודעים היטב שהוא עוד יעשה הרבה מאוד רע למיליוני אנשים.

בוודאי שבמקרה כזה נבחר להרוג אותו כדי להציל את היהודים הקדושים שבאמת לא עשו רע לאיש. ואם נחשוב פעמיים ונחליט לרחם עליו, כי הרי כעת הוא נראה תינוק כל כך חמוד ולא מזיק, אז ההחלטה הרחמנית שלנו היא אכזריות מוחלטת לעשרות מיליון יהודים שנפגעו מהשואה הארורה בכל דרך שהיא. יוצא שה"רחמים" שלנו רוצחים מיליוני יהודים חפים מפשע. האם זו באמת רחמנות אמתית?

אז כל מי שיתבונן על הדברים מעט, בוודאי יבין שאכן צריך להרוג את אותו צורר בלי רחמים. אלא שלמרות זאת השאלה נשארת, כי הרי היטלר כזה יש רק אחד, אז מדוע להרוג עם שלם של עמלקים? וכי כל ילד עמלקי קטן יגדל להיות מחבל גדול?

התשובה לכך היא כן. שהרי נוכל בקלות להיזכר שמאחורי אותו צורר, עמד עם שלם של נאצים עמלקים יימ"ש שבחרו בו ברוב גורף בצורה דמוקרטית, העריצו אותו ולא ריחמו על אף ילד יהודי קטן ולא מזיק שכל רצונו היה לאכול מעט לחם יבש. עם שלם של עמלקים ששונא אותנו ללא כל סיבה ורוצה להשמיד אותנו סתם מתוך הטבע הפנימי שלו.

כמו שתינוקות נולדים ואז מצמיחים שיניים ומפתחים איברים בצורה טבעית, כך אצל עמלק מתפתחת שנאה טבעית ליהודים. סתם כך. כולנו הרי יודעים היטב שישנם רבים בעולם שהיו רוצים לחסל אותנו. אז אמנם יש עמלקים שלובשים חליפות, מחייכים למצלמות ואומרים מלים יפות כמו שלום ואהבה. אבל זה הכל הצגות. אף אדם הרי לא משתף עם כולם את המחשבות והרצונות הפנימיים שלו. מבחוץ הם נראים אנשים טובים ונחמדים, אבל בפנים זה עמלק שרק מחכה לחסל את כולנו.

לא נשכח הרי שאותם עמלקים הם מזרעו של עשו. שעשה הרבה הצגות בפני אביו, התעניין איך מעשרים את המלח ואת התבן, הראה את עצמו כחסיד גדול שמדקדק במצוות וכו'. אז הם לא מרשים לעצמם להביע את הרגשות הפנימיים החבויים בהם, אבל כאשר ניתנת להם הזדמנות, כפי שניתנה להם בתקופת השואה הארורה, אז הם מיד קופצים על ההזדמנות ומנצלים את הרגע.

'עמלק זו גרמניה של אדום' כפי שכינו זאת רבותינו הקדושים עוד הרבה לפני השואה. וקל לראות זאת, לא רק לפי הנאצים האכזרים שרצו להשמיד אותנו, אלא גם לפי התפיסה שלהם ומה שהם מייצגים. כל תורת האבולוציה מסתדרת להם היטב, שהרי על פיה החזק שורד והחלש מושמד בתהליך הברירה הטבעית, שזוהי בדיוק השאיפה שהייתה להם, לחסל אותנו ולפתח גזע חזק יותר.

התפיסה היהודית סותרת את האבולוציה במהותה, אנו יודעים שיש בורא לעולם שדואג לנו על אף שאנו חלשים. שלא משנה כמה גזירות שמד נעבור, תמיד נישאר נצחיים גם לאחר שכל המעצמות הגדולות ייפלו. אנו צריכים להידמות לבורא ולעזור לחלשים, לדאוג למעוטי היכולת ולעשות חסד. עמלק הוא ההפך הגמור מכל זה, הוא ראה עבדים מסכנים ותשושים ללא מקום לגור

שמחפשים מחסה במדבר לאחר שהצליחו לצאת מהמעצמה הענקית מצרים, ולא רק שהם לא מרחמים ועוזרים, אלא שהם מנצלים את החולשה ויוצאים למלחמה במטרה להשמיד.

עמלק רוצה לחסל את האמונה, להוציא את הבורא מהתמונה ולחשוב שבאנו מקופים ואנו מתפתחים לקראת גזע חזק וטוב יותר. אם יש חלשים בדרך, צריך להשמיד אותם כי הם מפריעים להתקדמות העולם. לכן המלחמה הייתה ברפידים, שאמרו רבותינו שרפו ידיהם. כי כאשר ישנה חולשה, עמלק מנצל את זה כדי להשמיד.

עמלק יעשה הכל כדי להכחיש את בריאת העולם ואת הניסים העצומים של השם יתברך. הם יספרו על אבולוציה, ילחמו כדי להסתיר את הניסים, ינסו להשמיד את החלשים ולהראות שכל העולם הוא מקרה. לכן פרשת זכור מדברת על עמלק ש"קרך" בדרך, כי המטרה שלהם היא להראות שהכול במקרה.

לכן הקדוש ברוך הוא לוקח את המלחמה בעמלק כאישית, כפי שכתוב "מלחמה להשם בעמלק מדור דור". המלחמה היא בכלל לא פרטית שלנו, אלא מלחמת אמונה, מלחמה של הקדוש ברוך הוא כביכול מול הוירוס שהוא הטמיע בבריאה. כפי שהוא ברא יצר הרע, מלאך המוות, טומאה, חטאים ושאר דברים רעים ומזיקים, כך הוא ברא את עמלק. בכל אדם, אפילו בגוי, יש טוב שמעורב עם רע. לכן צריך לנסות להוציא את ניצוצות הקדושה ולברר אותם. אבל בעמלק אין טוב, זוהי קליפה שכולה רעה. לכן לכל דבר כמעט יש תקנה כדי להוציא את הניצוץ הקדוש שיאיר, אבל בעמלק אין שום ברירה חוץ מלחסל אותו.

כשאנחנו רואים מולנו בן אדם, קשה לנו להבדיל, ולכן המצווה הזו נשמעת אכזרית. הרי ישנם גם גויים חסידי אומות העולם שבכל זאת מתנהגים בצורה טובה, אז מי יודע, אולי מאותו עמלק ייצא משהו טוב? אולי הוא יחליט לעשות תשובה? אולי מישהו מהצאצאים שלו יתגייר? אבל הקדוש ברוך הוא עונה לנו על כל השאלות האלו ומסביר לנו שאין סיכוי. באותו עמלק אין אפילו טיפת טוב. עמלק הוא רוצח נאצי שונא יהודים, וגם אם כרגע אנו לא מצליחים לראות את זה והוא לא מוציא את שבלבו, בסופו של דבר אם ניתן לו את ההזדמנות הוא לא

יהסס לחסל אותנו. הקדוש ברוך הוא מכיר היטב את הבריות שברא ולעמלק אין שום תקנה. לכן "הקם להורגך, השכם להורגו".

היום כל העמים התערבבו וכעת אין לנו אפשרות לדעת מיהו עמלק ומי לא. לכן מצוות מחיית עמלק כבר אינה ניתנת לביצוע כרגע, אך עם זאת יש לנו מצווה לזכור את שעשה לנו עמלק ולא לשכוח. שכאשר יבוא המשיח במהרה בימינו, הוא יאמר לנו שההוא זה זרע עמלק ומיד נוכל לקיים את המצווה ולמחות אותו מהעולם.

לכן, כאשר אנו קוראים על מצוות מחיית עמלק בפרשת זכור, ולאחר מכן בע"ה בפורים כאשר אנו קוראים על המן הרשע שתלו על העץ ועל כל שונאי היהודים שהרגו בשושן הבירה לבקשת אסתר, אז במקום לחשוב על כמה הם "מסכנים" ולהרהר לעצמנו "למה לא לרחם עליהם?", נזכור שכל המרחם על האכזרים, סופו להתאכזר לרחמנים, ושאת זכר עמלק צריך למחות.

נזכור את כל הפרעות שעברנו בכל הדורות ללא כל סיבה אמתית מלבד היותנו יהודים. נזכור שמחיית עמלק זו כלל לא אכזריות, אלא להפך, זוהי הרחמנות האמתית לחסל את האכזרים שמי יודע איזו שואה נוספת הם מתכננים לעצמם.

השם יתברך יזכה אותנו למשיח שיבוא ויאמר לנו בדיוק מיהו עמלק, שנוכל לחסל אותם באופן סופי ומוחלט ולבער את כל הרע מקרבנו, ומתוך כך נזכה לגאולה השלמה אמן.

למחות את הספק שבתוכנו

ידוע שהקליפה הגדולה ביותר בעולם היא עמלק. ובזה תלוי כל תיקון העולם, שעמלק הוא כביכול האויב הגדול ביותר של השם יתברך ורק ברגע שיימחה זכר עמלק, אז תוכל לבוא הגאולה.

שמו של הקדוש ברוך הוא כביכול לא שלם כל עוד ועמלק נמצא בעולם ורק

ברגע שיימחה מהעולם אז הכל יבוא לתיקונו, שאז יהיה השם למלך על כל הארץ. וזוהי גם הכוונה של יהא שמיה רבה שעונים בקדיש, שאנו מתפללים שיהיה שמו הגדול של השם יתברך מבורך ושם מתכוונים שתמחה קליפת עמלק מהעולם.

אבל לכאורה צריך להבין מדוע בזה תלוי כל תיקון העולם? מדוע שמו של הקדוש ברוך הוא אינו שלם כשעמלק בעולם? ובכלל איך יתכן שיש לקדוש ברוך הוא אויבים? שהרי הוא ברא את הכל והוא מחייה את הכל, אז הוא יכול פשוט להפסיק לתת לו חיות והוא יתבטל מהעולם ברגע אחד. אז מדוע השם לא מבטל אותו וכך מביא את כל העולם לתיקונו?

ידוע שעמלק בגימטריה זה ספק. אלא שלא מייחסים לזה חשיבות רבה, שחושבים שזו ח"ו סתם גימטריה מזדמנת שיצאה בשביל לתת דרשה טובה. אבל יש לזה משמעות עמוקה ופנימית, וזה נמצא בתוך כל אחד מאיתנו.

כי כל אדם שיבחן את הדברים, יגלה שהקליפה המוחשית הגדולה ביותר בעולם היא הספק. אדם יכול להסתדר עם הכל ולחיות בצורה טובה, אבל כאשר יש לו ספקות, זה מפיל אותו ממש. והרבה אנשים לא יודעים את זה, אבל כל הפחד, העצבות, הכעס, הדאגות וכל שאר הרגשות השליליים באדם והדברים הלא טובים בעולם נובעים אך ורק מהספק.

הרי אילו הכל היה ברור וגלוי, בלי שום ספקות, אז גם במקום הכי גרוע שאדם היה נמצא בו, הוא היה רואה את האור. זה היה נותן לו כוח וחיות וממילא כל הרע היה מתבטל. כל הכוח של הרע זה מתוך הספקות.

לכן החושך שיוצר חוסר וודאות מייצג את העצבות והפחד. כי כאשר לא רואים שום דבר, אז אי אפשר להיות בטוחים. אנשים עצובים ופוחדים רק מתוך חוסר ודאות. שאדם לא יודע מה יקרה, הוא פוחד מהלא נודע, הוא חושב שאולי דברים יכלו להיראות אחרת, הוא מסתפק אם עשה את הבחירה הנכונה, חושב שאם רק היה קורה כך וכך אז היה טוב יותר וכו'.

אבל כאשר יש אור, האדם שרוי בביטחון. שהוא רואה מה מתרחש סביבו, הוא יודע היכן הוא נמצא, ואז ממילא כל הדאגות והטרדות שנבעו מתוך חוסר וודאות

נעלמים להם. הכל הופך לברור ופשוט.

וזה מה שדוד המלך אומר בתהלים "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי". כי גם בעמקי הקליפות, במקום הכי חשוך ונורא שיש, אם השם יתברך נמצא איתנו, זה הופך לגן עדן. אפילו הגיהינום הופך להיות המקום הכי טוב להיות בו, אם יודעים שהשם יתברך נמצא שם איתנו.

חוסר צדק?

הספק הוא האויב הגדול ביותר של האדם. לפעמים האדם מגיע למקומות לא בטוחים שכבר לא אכפת לו אם יהיה טוב או לא, רק שיצא מהספק. אדם שמחכה הרבה זמן לתשובה כלשהי יכול להשתגע מהספקות שעוברים לו בראש. לא אכפת לו כבר אם כן או לא, אם אסור או מותר, רק שכבר יחליטו ולא ימשיכו להתלבט בין הספקות.

אם אדם היה יודע בוודאות שכך מוכרח להיות ואין שום אפשרות אחרת, הוא לא היה מצטער כלל ולא היה פוחד משום דבר. אילו היה רואה את התמונה הגדולה מלמעלה ומבין איך כל ניסיונות החיים מרכיבים תמונה ענקית, שלמה ויפהפייה, אז בוודאי שלא היה דואג כלל והיה רק שמח.

לכן למשל אדם יכול להוציא סכומי כסף גדולים, הוא מוציא בכל חודש אלפי שקלים מהחשבון, והכל בהבנה. אבל אם פתאום הוא יקבל קנס של מאה שקלים, או שיחייבו אותו בטעות במכולת בשקל יותר ממה שצריך, או שייפלו לו מהכיס חמישה שקלים, אז כל היום הוא יהיה מדוכדך. ולכאורה מדוע אכפת לו מהכסף הקטן הזה?

אלא שכאן הוא מרגיש חוסר צדק, שכאילו נעשה עוול, שאולי היה אפשר למנוע את הדבר. וזהו הספק. שכאשר הוא יודע שצריך לשלם על דבר מסוים אפילו סכום גדול שזה השווי שלו, אז הוא יוציא את הסכום והכל יהיה בסדר. אבל כאשר הוא מרגיש שהוא לא מוכרח, שהוא יצא "פרייר", שמישהו אחר קנה ביותר זול, אז פתאום הוא מרגיש צער גדול מתוך הספק שאולי יכול היה לחסוך כמה שקלים.

כאשר האדם מרגיש שמישהו רימה אותו, זו הרגשה נוראה שמערערת לו את כל האמונה. הוא בטוח שנעשה חוסר צדק, שכאילו ח"ו לא הייתה כאן השגחה פרטית. שכאילו הכל תלוי בו או במי שרימה אותו ואילו היו נוהגים אחרת, אז זה לא היה קורה.

אדם מוכן להשקיע הרבה ולעשות כל מה שצריך, אם הוא יודע שזו האמת וכך מוכרח להיות. אבל ברגע שתולים את הדבר בו, שיש לו בחירה וכאילו שהוא יכול לפגום, לגרוע ולהזיק, אז הוא מתערער והופך להיות לא יציב.

האדם מלא חרטות, כי תמיד הוא חושב שיכול היה להיות לו טוב יותר. שבנסיבות אחרות או תנאים שונים הכל היה מושלם, אבל רק שיש דברים קטנים שמעכבים. יכול להיות לו הכל, אבל הוא עסוק לחשוב שאולי היה יכול להיות לו יותר. ואז אדם הופך לעצוב, דואג, מוטרד ומלא בספקות.

וזה מה שלימד אותנו המן, שבאמת היה לו הכל מבחינה גשמית, שהיו לו כל הסיבות להיות מאושר. אבל הוא אמר שכל זה לא שווה לו, כיוון שמרדכי לא משתחווה. הוא חשב לעצמו שאולי הוא יכול להשיג יותר. היה לו ספק וזה מה ששיגע אותו.

והיינו יכולים לחשוב שזו סתם מחלת גדלות שהייתה להמן שרצה שכולם ישתחוו לו. אבל אפשר לבחון את הדברים ולראות שהרי גם אחשוורוש עצמו לא השתחווה לפניו. ואם כן מדוע לא הזדעזע והרגיש צער איום מכך? איך יתכן שזה לא הפריע לו?

אלא ברור הדבר ששם לא היה לו ספק. כאשר האדם יודע את מיקומו הוא לא חש צער. המן התנהג כמו סמרטוט ליד אחשוורוש ולא הצטער מזה כלל. כי הוא הבין שהוא נמצא מעליו. אבל עם מרדכי היה לו ספק, הוא חשב שזה תלוי בו, שכאילו הוא יכול להפוך את פני הדברים, שאולי הוא כן צריך להשתחוות, ואז מתוך אותו ספק הוא נכנס לבלבולים גדולים שהפילו אותו.

והדבר הזה מתרחש בתוך כל אחד מאיתנו. שיש דברים שאנו מקבלים באהבה,

שאם יש אדם חשוב ומכובד אז נקבל את הדברים. אנו יכולים להתחנף למנהל העבודה ולומר שבחים מופרזים על נשיאים ואנשי ממשל. כי אנחנו יודעים שזה המצב ומבינים את המעמד שלנו ביחס לאחרים. אבל כאשר אדם שאנו תופסים כפחות ערך ירים את האף, ועל אחת כמה וכמה אם האישה בבית תעז לומר דבר מזלזל עלינו, נרתח מזעם ולא נסכים לקבל את זה כלל. כי שם לא ציפינו לזה, ערערו לנו את הביטחון והביאו לנו ספק.

וכך בכל עניין. אדם היה מוכן לעשות דברים קשים ולסגף את עצמו, אילו היה בטוח לחלוטין שכך צריך להיות ושהדבר מועיל. כל הקושי הוא מתוך הספק, שאולי הוא מתאמץ לחינם ואולי יכול להשיג את הדבר בפחות מאמץ.

לפעמים אדם קונה מוצר כלשהו ושמח מכך. אבל אז מישהו אומר לו שהוא שילם ביוקר ושאפשר היה להשיג את זה בחצי מחיר, אז הוא נכנס לעצבות נוראה. לפני רגע היה בשמחה, וחשב שעשה עסקה טובה, אבל עכשיו נכנס לו ספק, שאולי רימו אותו.

אדם ששומע על מישהו מבוגר שנפטר בשיבה טובה, אז הוא מבין שזו דרך העולם. הוא מקבל. וכי הוא היה נשאר לחיות לנצח? אבל כשהוא שומע על איזו "טרגדיה" שהתרחשה, שאדם צעיר הלך לעולמו "בטרם עת", אז הוא מצטער מאוד ולא מצליח לעכל. הוא בטוח שיש כאן ספק. שאולי היה אפשר למנוע את זה.

אדם יכול לבצע עסקת מכירה או קנייה של דירה, וברגע אחד להוריד מהמחיר אלפי שקלים בלי לתת לזה חשיבות רבה. אבל אם יקבל קנס של מאה שקלים מהרשויות, או שמישהו יגנוב לו חמישים שקלים, אז הוא יהיה מצוברח במשך כל היום. כי הוא מרגיש ספק, שכאילו זה לא היה צריך לקרות.

וכך ההרהורים האלו מביאים את האדם למקומות גרועים. שהוא מלא בחרטות, חושב שאולי נהג לא בסדר, אולי היה צריך להיות אחרת, אולי במשפחה אחרת היה לו טוב יותר, אולי עם אישה אחרת או בעבודה אחרת וכו'.

וכך גם יש לו חוסר ביטחון לגבי קבלת ההחלטות שלו. שאולי אם יבחר כך אז

יזיק לעצמו? פתאום הכל נראה מפחיד כי כאילו שהוא עצמו משפיע בבחירה פשוטה על כל מהלך החיים שלו. ואמנם בוודאי שזה טוב לחשוב לפני כל בחירה, אבל ישנם פעמים שאין לאדם אפשרות לדעת מה תוליד אותה בחירה וכך הוא חי בייסורים וספקות.

לכן עמלק שהוא הקליפה הקשה מכולם, מסמל את הספקות שהם הקשים מכולם. מתוך עמלק מגיעות אלינו כל הספקות באמונה. ולכן עלינו למחות את זכר עמלק מהצד הגשמי, אבל גם למחות את עמלק שבתוכנו, את הספקות הנוראים שמשתקים אותנו ולא מאפשרים לנו להתחבר להשם יתברך.

הרי כבר ביציאת מצרים ששם היו בני ישראל בשיא אמונתם, הגיע אותו עמלק כדי להילחם בנו ולקרר את האמונה הגדולה. הוא בא להסתיר את האלוקות ולהראות שהכול זה רק טבע.

במקום לחוש את אור האינסוף ולהרגיש בגן עדן של שמחה רוחנית, אנו מוצאים את עצמנו נאבקים עם הטרדות היומיומיות שמסתירות מאיתנו את אור השכינה. במקום להתבונן במבט של אמת על התמונה הגדולה, אנו רואים את החלק הקטן שלא מסתדר לנו ואז חשים כאילו השם יתברך חס ושלום עזב אותנו.

גילוי ההשגחה

ישנה אלוקות עצומה שמקיימת את העולם בכל רגע. יחד עם זאת, אנו שומעים חדשות ונחרדים מחוסר הצדק, מהאסונות והטרגדיות בעולם, מהכוח שיש לאנשים בעלי שליטה ומכל האירועים המקריים שפוקדים את העולם מדי יום. אף אחד לא זוכר באותם רגעים את אותה אלוקות שמחייה אותנו. אף אחד לא זוכר שישנו בורא לעולם שמזמן את האירועים לחיינו בדיוק לפי התיקון והתפקיד האישי של כל אחד מאיתנו.

בדיוק כמו עמלק "אשר קרך בדרך", "קרך" כאילו ממש במקרה. כשעמלק הגיע "במקרה", אז שכחנו את כל הניסים של יציאת מצרים וקריעת ים סוף, שכחנו שהקדוש ברוך הוא בעצם הוא זה ששולח אלינו את אותו עמלק ואת כל האירועים שאי פעם נתקלנו בהם. שכחנו הכל וחשבנו ש"במקרה" אותו עמלק הגיע. אותו

עמלק מראה לנו את המקריות שבעולם ומסתיר מאיתנו שכל אותה מקריות היא אלוקות.

הספקות מתישים אותנו ומסתירים את ההשגחה הפרטית. כשאדם חושב לעצמו שאולי יכול היה להיות לו טוב יותר בצורה אחרת, זו כפירה בהשם יתברך. שהרי הוא זה שהביא אותו לאותו המקום בהשגחה פרטית. כל אדם נמצא בדיוק במקום בו השם יתברך רצה שהוא יהיה. אלא שהאדם מלא בספקות ובלבולים, שאולי היה יכול להיות אחרת. וזה מעלים ממנו את העובדה שהכול מושלם והכל מהשם יתברך.

וצריך לדעת שבתחילה האדם הראשון נברא כולו טוב. הרע היה חיצוני, הוא היה בנחש בלבד. בהתחלה לא היו כלל ספיקות. הכל היה ברור, מה טוב ומה רע. אלא שלאחר הקלקול, קליפת הנחש התערבבה באדם וכך הטוב והרע התערבבו. לכן מאז בכל רע יש גם מעט טוב ובכל טוב יש גם מעט רע, והכל מלא בספיקות וחוסר בהירות.

ובאמת עמלק הופיע בדיוק כאשר בני ישראל היו בדרך לשיא האמונה לאחר יציאת מצרים. ממש כשהיו יכולים להגיע לדרגות עצומות ולהביא לתיקון העולם ולגאולה השלמה, אז הגיע עמלק. כך בעצם הגאולה נפסקה באמצע ולא הושלמה לגמרי.

התורה בפרשת בשלח מספרת שהם נלחמו ברפידים, ופירשו רבותינו שרפו ידיהם, כלומר הם נרפו באמונה. הם התלוננו על משה ואז בא עמלק, כי כאשר נרפים באמונה, אז בא עמלק ומתחילים לעלות המון ספקות. ואז היה צורך להילחם באותם ספקות, אז הם נלחמו בעמלק.

אבל ברור הדבר שאי אפשר להילחם בספקות באמונה בצורה גשמית, ולכן זו הייתה מלחמה רוחנית. משה היה צריך להרים את ידו כדי שינצחו, להרים את היד לאבינו שבשמיים, ליד המכוונת מלמעלה. ואז ידיו היו אמונה עד בוא השמש, כי מוכרחים לשמור על אמונה עד שתתגלה האמת ויתבררו כל הספקות. וכך הם הצליחו להביס את עמלק.

ולכן בזה תלוי כל תיקון העולם. כי העולם נברא כדי שנעשה להשם יתברך דירה בתחתונים. כדי שנהנה מזיו שכינתו של הקדוש ברוך הוא. אלא שכאשר יש ספקות באמונה, אז אין גילוי שכינה אלא הסתר פנים. ולכן יש מעלה גדולה לעשות קידוש השם, שכך מגלים את השכינה בעולם ומעלימים את הספקות. מתוך שאנו מעלימים את הספקות אנו בעצם מגלים את אור השם יתברך בעולם.

אחת הדרכים החשובות לקידוש השם היא לומר קדיש במניין. ולכן בדיוק שם יש עניין לכוון על מחיית עמלק, כי כאשר יימחו כל הספקות, אז ממילא יהיה גילוי אור השם בעולם, ואז שמו יהיה שלם וכל העולם יבוא לתיקונו. תכלית העולם תתקיים, שנמליך את השם יתברך עלינו וכך נוכל ליהנות מזיו שכינתו.

אלא שהעבודה הזו מוטלת עלינו. השם יתברך יכול בקלות לחסל את עמלק ולהביא לתיקון העולם, אבל זו לא המטרה. המטרה היא שאנחנו אלו שנמליך את הקדוש ברוך הוא עלינו. שאנחנו נעשה השתדלות כדי להתקרב להשם יתברך. שאנחנו נסיר את כל הספקות ונגלה את אור השם יתברך בעולם. שנבין שהכול מושלם בדיוק כפי שהוא ולא צריך לשנות שום דבר מלבד התפיסה שלנו.

כי באמת הכל מצוין, כל הרע הוא בעצם טוב והכל פועל במסלול מדויק של השגחה פרטית. כל אדם נמצא ברגע זה ממש במקום הטוב ביותר בשבילו. אלא שיש ספקות, שאדם חושב שאולי הוא סטה ממסלול ההשגחה הפרטית, שאולי חס ושלום התבלבלו בשמיים וטעו בקשר לפרטי החיים שלו. אותו ספק מגיע מקליפת עמלק, שמראה לנו שחס ושלום אין השגחה פרטית והכל במקרה.

לכן בפרשת זכור נאמר אשר "קרך" בדרך, לשון מקרה. כי כשחושבים שהכול במקרה, זה אומר שאין השגחה פרטית ואז ממילא יש הסתר פנים ולא מצליחים לראות את הקדוש ברוך הוא. כשחושבים שדברים מתרחשים במקרה, אז צצים להם כל הספקות.

גילוי ההסתר

וזה מה שניסה המן שהיה מזרע עמלק לעשות. להסתיר את ההשגחה הפרטית מהעולם. להראות שהכול במקרה. וכך כל סיפור המגילה מורכב מצירופי מקרים

מופלאים בהסתרה גדולה. שהוא סבר לומר כאילו שאלוקי ישראל ח"ו ישן. שכביכול אין מי שמשגיח והכל הפקרות.

אבל התפקיד שלנו הוא לקרוא את מגילת אסתר, שהיא מגלה את ההסתר, וכך אנו מסירים את קליפת עמלק ומגיעים לגילויים גדולים. לכן סמכו את קריאת פרשת זכור לפורים, כי מצוות הפורים הם התיקון לעיוות הגדול שגורמת לו קליפת עמלק.

וכך גם שאר מצוות הפורים עוזרות לגילוי השכינה בעולם. אנו נותנים מתנות לאביונים כדי להראות את ההשגחה בעולם. כי אם אין השגחה בעולם, אז למה שאדם שפוי ייתן לאדם אחר כסף? אלא שמתוך גילוי ההשגחה, אדם יודע שהכסף לא באמת שלו, אלא ניתן לו משמיים. הוא מבין שכאשר הוא נותן לאביונים אז הוא עושה צדקה, שעל פי הצדק אותו כסף שייך לאביון בהשגחה פרטית והוא רק שליח לבצע את הדבר בפועל. כך הוא מבין שאין מקריות כלל אלא הכל מכוון.

אנו שולחים משלוחי מנות כדי להרבות אהבה ואחווה. כדי לצאת ידי חובה אנו מוכרחים ליידע את האדם המקבל שאנחנו שלחנו לו. בניגוד לצדקה בסתר שזוהי המעלה הגדולה ביותר בדרך כלל, כאן בפורים אדם שנתן בסתר לא יצא ידי חובה של משלוח מנות. כי בפורים אנו מגלים את ההסתר שמצוי בינינו. מוכרח להיות גילוי של ההסתר.

גם עורכים סעודה ושותים עד דלא ידע, וכידוע נכנס יין יצא סוד, ואז שוב ההסתר מתגלה. כי היין מבליט את מה שנמצא בתוך האדם ללא משחקים ושקרים. האמת מתגלה. אם האדם צדיק, הוא מוציא דברי תורה שלא שמעתם אוזן. ואם הוא רשע, הוא ינבל את הפה ויוציא שטויות ודברי הבל. אך בכל אחד מהמקרים מתבצע בירור פנימי.

שהתפקיד שלנו הוא לברר את הטוב מהרע, וכאשר אנו בהסתרה וספקות, אז הם מעורבבים היטב, אך כאשר שותים יין, הם מתבררים והאמת יוצאת לאור לטוב או לרע. וכך האדם מפריד בין הטוב שבו לבין הקליפה שבו.

בירור היין בפורים

ובאמת שיש בזה עניין גדול, שמאז חטא אדם הראשון התפקיד שלנו הוא לברר את הטוב והרע שהתערבבו זה בזה. לקחת את הטוב ולזרוק את הקליפה. אלא שישנם דברים שבאפשרותנו לברר, אך ישנם כאלו שאין לנו את הכוח לברר אותם. כמו למשל חיות טמאות שלא הותרו לנו באכילה, שאם אדם יאכל אותן, לא רק שלא יפריד את הטוב מהרע, אלא שיערבב אותם חזק יותר.

אבל יש צד שבו גם חיות טמאות יכולות להתברר. שאם אדם היה בין הקליפות ולא ידע מה הוא עושה, ואז אכל חיות טמאות, ולאחר זמן מה הוא זכה והגיע לדרגה עצומה של חזרה בתשובה מאהבה. אז כל העבירות נהפכות לו לזכויות, וזה כולל כמובן גם את כל הטומאה שאכל. ואז יוצא שהצליח לתקן מה שאף אחד לא יכול לתקן, קליפות קשות שאין אפשרות לברר אותן. אם היה אוכל דברים טמאים מתוך מודעות, אז הוא לא יכול היה לתקן ולא היו מאפשרים לו לעשות תשובה. אבל מתוך חוסר מודעות, אדם יכול לחזור בתשובה כשיתפכח.

ואולי זה העניין של עד דלא ידע. שמובא בשער הכוונות בעניין פורים, שצריך לשתות עד שיאמר ברוך המן. שבוודאי גם בקליפת המן יש איזשהו ניצוץ קדוש שמחייה אותו, כי ללא ניצוץ קדושה אלוקי אין שום חיות, אלא שאין לנו שום אפשרות לברר את הניצוץ הזה מתוך הקליפה הקשה שלו. אם האדם יאמר על המן שהוא ברוך, הוא יגרום לנזק וקלקול ויחזק את הקליפה הקשה שלו עוד יותר, אבל כאשר הוא לא נמצא בהכרה ואומר את זה, אז יש לו אפשרות להגיע לאותו ניצוץ.

כך יוצא שלאחר מכן כאשר הוא מתפכח וחוזר לעצמו, הוא יכול להעלות את אותו ניצוץ לשורשו. ואז כאשר אותו ניצוץ של קדושה יוצא מעמלק, אז לא נשארת בו שום חיות ואז ממילא הוא נמחה מהעולם. וכך אנו מקיימים את מחיית עמלק, מביאים לגילוי השכינה, מסלקים את הספקות ומביאים לתיקון העולם.

ובאמת יש מעלה מיוחדת בפורים שדווקא מתוך ההסתר צריך להגיע לגילוי. דווקא מתוך הסתר פנים של השם יתברך מגיעים לנס הגדול וההשגחה הפרטית המופלאה במגילה. דווקא מתוך שמתחפשים ומסתתרים מביאים לגילוי האור

הגדול. מתוך שלא יודעים מרוב שכרות, מגיעים לסודות שיוצאים.

כך מתבררים להם כל הספקות וכך מגלים את ההסתר ורואים את ההשגחה הפרטית. מתוך כל זה מבטלים את קליפת עמלק. ממילא מבינים שרק השם יתברך שולט בעולם וכך מביאים לתיקון העולם, שיהיה השם יתברך מלך על כל הארץ, שהוא אחד ושמו אחד. כי כשאין את הקליפה של הספקות, אז כולם יודעים שהשם שולט והוא המלך, ואז כולם ממליכים אותו עליהם והגאולה מגיעה בשלמות. השם יתברך יזכה אותנו להסיר את כל הספקות ולהביא לתיקון השלם ולגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

פורים

מסכות, רעשנים ובלי הרבה חטאים

פורים הוא זמן שמחה גדול לישראל. יהודים רבים חוגגים את היום הנפלא הזה בתחפושות, מסיבות, אזני המן, שירים וריקודים והרבה יין. אבל לפני שהיום הנהדר הזה הופך להוללות שרחוקה שנות אור מהמשמעות האמתית המקורית של פורים (לא לחינם נאמר "נהפוך הוא", שהיום עושים הכל הפוך), כדאי להבין מה צריך ומה לא צריך לעשות, כדי שבאמת ננצל את היום הזה לצמיחה והתעלות במקום לנפילה ענקית חס ושלום.

יום הפורים נועד לפקיחת עינינו ולגלות את ההסתר. לכן שם המגילה נבחר להיות "אסתר" שמרמז על ההסתר. ידוע שהקדוש ברוך הוא מוזכר במגילה ברמז בלבד ולא תמצאו שם שאף לא אחד מדבר עליו. ברגע שאנו קוראים ברצף את כל המגילה, מתחילתה ועד סופה, אנו יכולים להבין שאת כל צירופי המקרים הפלאיים עשה הקדוש ברוך הוא.

זוהי משמעות יום הפורים. להבין שבתוך ההסתר, אפילו שלא רואים אותו בעיניים, נמצא הקדוש ברוך הוא. ואם נתבונן לעומק, וננסה לסדר את הפזל הגדול סביבנו, נוכל למצוא אותו גם בחיינו.

הבעיה היא שלצערנו היום חזר ההסתר לפורים, ושוב שכחנו מהקדוש ברוך הוא. אנשים "חוגגים" את פורים במסיבות מעורבות גברים ונשים במועדונים וחושבים שהם באמת עושים דבר טוב לפי היהדות. בנות ישראל הקדושות מוצאות בתחפושות תירוץ כדי להסתובב בצורה מופקרת וחושפנית שהפוכה מכל ערך יהודי.

גברים מתחפשים לנשים ולהפך ובכך עוברים על איסור "לא ילבש". אנשים משתכרים ועוברים על איסורים רבים בלי להיות מודעים למעשים שלהם. ילדים משחקים בנפצים ועלולים לגרום לסכנה ממשית לאנשים שעלולים להיפגע ממש או

להיבהל ולהסתכן. מרוב הקפצונים, הרעש וההמולה בתוך בית הכנסת כמעט ואי אפשר לשמוע את המגילה ואנשים לא יוצאים ידי חובה. וכך הכל הולך הפוך מהמשמעות הפנימית של הדברים.

צריך לדעת שדווקא מתוך ההארה הגדולה של פורים, ניתן להמריא לשחקים או ליפול לתהום. אפשר לקחת את הימים האלו לגלות את השם יתברך או חס ושלום להגיע לחושך והסתר גדולים יותר. הכל תלוי בצורה בה אנו מסתכלים על פורים ובמעשים שאנו עושים בזמן הזה. דווקא במקום שיש הרבה קדושה, כנגד זה יש גם הרבה טומאה. לכן צריך לפקוח עיניים ולהבין מה אנו עושים.

אפשר למשל לשתות יין, להתבסם ולשמוח עם דברי תורה כדי לקיים את מצוות הפורים בדרך הקדושה, או שאפשר להשתכר ואז לעשות דברים מזיקים ולצבור חטאים. אפשר לשמוח מתוך קיום של מצוות, או שאפשר להגיע להוללות וקלות ראש. אפשר להתעלות ולהתקרב לקדוש ברוך הוא, או שאפשר ללבוש תחפושות לא צנועות ולהתקרב ליצר הרע. שתי הדרכים פתוחות לפנינו והבחירה בידינו כיצד נתייחס לפורים.

הדברים אולי נשמעים כלא מהנים במיוחד ו"הורסי מסיבות" למי שהורגל אחרת. אך אם זה מה שעשינו עד עכשיו, אז בעצם אף פעם לא חגגנו את פורים ואף פעם לא באמת שמחנו בשמחת היום הזה.

השמחה האמתית היא בלב, ולא שמחה חיצונית של מסיבות וקפצונים. כאשר אנו עושים רעש בחוץ, זה בדרך כלל אומר שאנו מנסים להסתיר את הריקבון שבפנים. כי ברגע שבפנים ישנה שמחה אמתית, אנו רק רוצים לשתוק וליהנות מהרגע.

אדם שרוצה לחוות את פורים כמו שיהודי צריך לחוות אותו יבחר לשמוע מגילה, לשלוח מנות ולחלק מתנות לאביונים. מצווה להרבות בסעודה ביום פורים ולשתות יין, אך כמובן שהכול בגדרי הצניעות ותוך הקפדה על ההלכה.

אם כתוצאה מההשקעה בסעודה או מהשכרות נריב עם בני הבית ונזנח את ברכת המזון, אז יהיה עדיף לוותר על זה. אין כל בעיה להתחפש, להרעיש

ברעשנים או קפצונים, ולשיר ולרקוד. אך כל זה כאשר אנו שומרים על גדרי הצניעות וההלכה, שאם לא כן, יצא שכרנו בהפסדנו, כי אולי רצינו לקיים את מצוות פורים, אך עברנו על יותר איסורים ממה שקיימנו מצוות.

מעבר לכל הדברים המוזכרים, יותר מכל כדאי להבין את המשמעות של פורים. להתבונן קצת על המגילה, להבין את ההסתר, להסתכל על החיים שלנו ולראות איך שאנו נמצאים ממש באותו מצב כמו אז וכמו תמיד. להבין איך מכל זה אנו מוצאים את הקדוש ברוך הוא ומבינים שהוא כאן איתנו, שומר עלינו וכמו במגילה מסובב את כל העולם כך שבסופו של דבר תוכל לבוא אלינו הישועה.

הלכות פורים

ניסינו בסיעתא דשמייא לרכז כאן את עיקר ההלכות והמנהגים של פורים כדי שנזכה כולנו ללכת בדרך הקודש, נלמד כיצד להידבק בקדוש ברוך הוא ולשמוח שמחה אמתית של מצווה. השם יתברך יזכה אותנו ללמוד, ליישם ולהתעלות.

ביום יג' באדר נוהגים להתענות "תענית אסתר", זכר לנס פורים שעשה לנו השם יתברך לא בזכות הכוח והגבורה של ישראל, אלא בזכות התענית והתשובה שעשו ישראל ואז נהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם. קטנים, מעוברות, מניקות וחולים אינם צריכים להתענות.

חייב אדם לקרוא את המגילה בליל פורים ולקרוא פעם נוספת ביום פורים. גם נשים חייבות בקריאת המגילה.

חייבים לקרוא מתוך מגילה כשרה ולכן מי שאין לו מגילה כשרה שומע משליח ציבור הקורא ממגילה כשרה. צריך לשמוע את כל המגילה מתחילתה ועד סופה ולא לדלג על שום מילה. אם לא שמע מילה משליח הציבור יקרא מהר בעצמו את אותה מילה ממגילה כשרה אם אפשר, ואם אי אפשר אז ממגילה לא כשרה שבחומש (רק כדי להשלים כמה מלים ולא לקרוא כך את כל המגילה) וימהר להגיע למקום של הקורא שיוכל להמשיך לשמוע ממנו.

אסור לדבר בעת קריאת מגילה, וראוי לא להביא ילדים קטנים מאוד לבית הכנסת שלא יפריעו למהלך הקריאה. יש לשים לב שאם מרעישים בעת הזכרת "המן", אז צריך לשמוע את המלה עצמה "המן" (שגם היא חלק מהמגילה) וצריך להקשיב היטב ולא לפספס את המילה הבאה שאומר הקורא מפאת הרעש. כדאי לשבת קרוב לקורא המגילה כדי לשמוע היטב.

ברוב הערים קוראים את המגילה ביום יד' באדר ובערים המוקפות חומה מימי יהושע בן נון (כמו ירושלים) קוראים ביום טו' באדר. בערים עתיקות (כמו טבריה, חברון, יפו, עכו, צפת, לוד, באר שבע, חיפה) שבהן יש ספק אם הן מוקפות חומה מימי יהושע בן נון או לא קוראים את המגילה ביום יד' בברכה, ונוהגים לחזור לקרוא את המגילה ביום טו' בלי ברכה.

ביום פורים (דווקא ביום ולא בלילה) מלבד קריאת המגילה, יש חיוב לשלוח מנות, לתת מתנות לאביונים ולערוך סעודת פורים.

במשלוח מנות החיוב הוא לשלוח שתי מנות לאיש אחד. אם רוצים להרבות ולשלוח ליותר חברים או לשלוח יותר סוגי מאכל הרי זה משובח, אבל לכל הפחות ישלח שני סוגי מאכל לאדם אחד.

גם נשים חייבות במשלוח מנות, אך ישלחו איש לאיש ואישה לאישה (ולא ישלחו גברים לנשים או להפך). המקבל צריך לדעת מי השולח ולכן אם שלח בעילום שם לא קיים את המצווה.

מתנות לאביונים צריך לתת שתי מתנות לשני אביונים (כלומר מתנה אחת לכל אביון). אפשר לתת אוכל או כסף לקניית אוכל. החיוב הוא לתת ביום פורים עצמו, אבל אפשר לתת לגבאים כסף למתנות לאביונים לפני פורים כך שיהיו שליחים שלנו ויחלקו את המתנות ביום פורים עצמו.

מצווה לשמוח בפורים ולערוך סעודה עם בשר ויין. ראוי לעשות את הסעודה עם לחם ובברכת המזון מוסיפים "על הניסים".

אם מתחפשים, אז חשוב לשמור על גדרי הצניעות. אסור לבנים לשים שמלה או להתחפש לבנות ולהפך. ישנו איסור לגבר ללבוש בגדי נשים ולאשה ללבוש

בגדי גברים. כמובן שעל התחפושות להיות צנועות ואין שום היתר ללכת בתחפושת שאינה צנועה.

השם יזכה את כולנו להתעלות ולהתרומם בימים הקדושים האלו. נזכה לראות את הנסים העצומים שהשם יתברך עושה איתנו בכל רגע, נזכה לגלות את ההסתר ונצליח לראות את השם יתברך בתוך ההסתרה, גם מתוך ההרגלים והטבע. פורים שמח.

לא לשכוח מי מציל את ישראל מאויביהם

אסתר הגיעה למלוכה עוד לפני שהמלך אחשוורוש גידל את המן, והגזירה על היהודים באה רק לאחר מכן. אז מדוע אסתר צריכה לחכות? למה היא לא פועלת לביטול הגזרה כבר מהרגע הראשון? למה היא צריכה להסתיר את עמה ומולדתה? הרי היא המלכה השולטת כמעט בכל העולם, היא משיגה מאחשוורוש את כל מה שהיא רק מבקשת והוא אף פעם לא מסרב לה. אז מה הבעיה בשבילה לתת פקודה לתלות את המן על העץ כבר מההתחלה ברגע הראשון שהיא שומעת על הגזירה?

השאלה הופכת לעוד יותר קשה כאשר מסופר על המשתה אליו הזמינה את אחשוורוש בניסיון להציל את עם ישראל מהגזרה, והוא מצידו מציע לה למלא את כל בקשתה עד חצי המלכות. זהו הרגע לו כולם חיכו!

אבל מסיבה לא ברורה לכאורה, אסתר לא מנצלת את הרגע ורק דוחה את זה למשתה נוסף מחר. וצריך להבין מדוע היא לא קופצת על ההצעה? הרי כעת ישנה הזדמנות חד פעמית שיתכן שלא תחזור עוד לעולם להציל את העם היהודי, מי יודע אם המשתה באמת ייצא לפועל מחר? וגם אם המשתה יתקיים, מי יודע אם אחשוורוש יהיה במצב רוח טוב? מי יודע אם הוא יציע לה גם במשתה הבא את אותה ההצעה עד חצי

המלכות? או כיצד אסתר מרשה לעצמה להמשיך בלי להגיד שום דבר?

צריך להבין שהמגילה מספרת לנו סיפור הרבה יותר עמוק ומורכב ממה שהגננת לימדה אותנו. אסתר ידעה היטב שלמרות היותה מלכה, אין לה שום כוח ויכולת לעשות כלום על דעת עצמה. כי לאף אחד, לא לאנשים פשוטים וגם לא למלכים חשובים, אין כוח משל עצמו, ורק השם יתברך שגוזר גזרות קובע על מציאות העולם.

היא הבינה שהיא בסך הכל שליחה של עם ישראל, ושהקדוש ברוך הוא יחליט מה יהיה איתה ועם כלל ישראל. לכן היה צורך ברחמי שמיים מרובים והבחירה שלה הייתה לחכות ובינתיים להחזיר את עם ישראל בתשובה כך שהדין יתהפך לרחמים.

אילו היה אדם אחר שם במקומה, מאוד יתכן שהיה קופץ ישר ומספר הכל למלך מתוך ביטחון וסמכות במעמד שלו. אלא שמאוד יתכן שהוא היה מסיים כמו ושתי לאחר ששוב הייתה משתבשת דעתו של אחשוורוש כפי שהיה קורה באופן רגיל ויום יומי אצלו.

אסתר ידעה שכל הכוח שלה הוא בכלל לא שלה. אין לה שום דבר מעצמה, אלא שהשם יתברך הוא זה שהחליט שהיא תמצא חן בעיני כל הסובבים אותה, הוא זה שהביא אותה למלכות והוא זה שריכך את המלך אחשוורוש כמו חמאה בכל פעם שאסתר התקרבה לעברו.

היא הבינה שאת הכל עושה השם יתברך, וגם הגזירה של המן הגיעה על ידו. לכן היא הבינה שאי אפשר לנצח גזרה משמיים במלחמה גשמית. זה לא המן שמאיים עלינו, או כל צורר יהודים אחר, אלא החטאים והעוונות שלנו שמאיימים עלינו. הדרך להילחם בגזירות שמיים היא לעשות תשובה ולהתחזק ברוחניות.

מכאן היא ידעה שאין טעם לדבר עם המלך אחשוורוש כדי לבטל את הגזירה, אלא לדבר עם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. אז היא ומרדכי הכריזו על צום לכל היהודים. על פניו נראה שאסתר המלכה היא זו שהצליחה לבטל את הגזרה בזכות הקשרים שהיו לה בבית המלך, אך האמת היא שהיא סייעה לעם

ישראל לעשות תשובה וזה מה שבאמת ביטל את הגזרה.

עד לאותו המשתה אליו הזמינה את אחשוורוש והמן, אסתר חיכתה כל היום לסימן שאכן צריכה לבוא הגאולה. היא חיכתה לסימן שהצום הועיל והתשובה התקבלה בשמיים, ואז תוכל לפעול. אלא שהסימן לא הגיע והיא הבינה שכעת זו לא שעת רצון בשמיים. אז אסתר החליטה שבמקום לאבד את ההזדמנות כעת, היא תנסה למשוך זמן עד למחר שאז היא תעשה משתה נוסף ובמקביל ימשיכו הצומות והתעניות וישראל יעשו תשובה.

"בלילה ההוא נדדה שנת המלך". אמנם אחשוורוש לא יכל להירדם, אך הכוונה הפנימית כאן היא למלך מלכי המלכים שראה בצרתם של ישראל. ביום למחרת היא אכן קיבלה את הסימן. הכל התהפך פתאום, המן הרכיב את מרדכי על הסוס וכולם ראו את השפלת המן וגדולת מרדכי. משמיים רוממו את היהודים. מכאן כבר אסתר הבינה שנענו לה בשמיים וכעת היא יכולה לפעול ואז במשתה בערב היא סיפרה למלך אחשוורוש על המן ותלו אותו על העץ.

מכל הסיפור הזה כולנו צריכים ללמוד מי באמת מנהל את העניינים. בזמן שאנחנו משדרגים את הכוחות החומריים שלנו, מתכוננים למלחמות עם האויבים, מציבים כלים ומכשירים שיוכלו להתמודד עם כל צרה שלא תבוא ועושים כל דבר אפשרי כדי לשמור ולהציל את עצמנו, ממש באותו הזמן אנו לא שמים לב איך שלאט לאט אנו נחלשים רוחנית ובכך מחלישים את כוחנו האמתי.

הכוח האמתי של יהודי הוא בתורה, אדם שנמצא בצרה פותח ספר תהלים ומתחיל להתפלל, אדם שזקוק לישועה יודע שהשם יתברך הוא זה שמציל, לאחר שנגזרת גזרה לא טובה חס ושלום, אז רק תשובה, תפילה וצדקה יכולות להעביר את רוע הגזירה.

אנחנו מנסים את כל הדרכים הגשמיות, אבל העם שלנו הצליח להתקיים במשך יותר משלושת אלפים שנה ולעבור כל מלחמה אפשרית ללא צבא, ללא מדינה ובזמן שכולם מסביב שונאים אותנו רק בזכות האמונה. הדרך הרוחנית היא זו שבאמת יכולה להועיל לנו.

אסתר המלכה שלטה על מאה עשרים ושבע מדינות והייתה האישה בעלת העצמה הגדולה ביותר בעולם, אך הבינה שמצד עצמה היא לא יכולה לעשות כלום אם היא לא תצום ותעשה תשובה ביחד עם כל ישראל. כי מי שמחליט את ההחלטות זה לא המן וזה גם לא אחשוורוש, אלא רק הקדוש ברוך הוא.

למנהל בעבודה אין שום כוח, ראשי הממשלה והשרים הם כמו בובות וכך גם כל אדם שנראה לנו כבעל שליטה. הכוח האחד והיחיד שקיים בעולם הוא הקדוש ברוך הוא. לנו יש את הברירה אם ללכת בדרך שהוא סלל בשבילנו או לסטות למקומות לא טובים.

הדבר דומה לבחירה של אדם אם להכניס את היד לשקע החשמל או לא. ידוע ששקע החשמל עלול לחשמל ולסכן את האדם. כעת המציאות כבר נקבעה והחוקים קיימים, אנחנו רק מחליטים אם אנחנו הולכים על פי ההוראות או ש"מצפצפים" על האמת ועושים מה שבא לנו. מי שבורח מהאמת ולא רוצה לדעת את כללי העולם מזיק רק לעצמו.

אנחנו יכולים להחליט אם ללכת על פי התורה הקדושה שמורה לנו איך לחיות נכון על פי חוקי המציאות שנקבעו על ידי השם יתברך, או ללכת על פי מה שמתחשק לנו. "הכל בידי שמיים חוץ מיראת שמיים". כי הכל כבר נקבע בשבילנו, חוץ מההחלטות שלנו אם ללכת על פי ציווי השם או למרוד חס ושלום. רק צריך לזכור שמי שמרוויח או מפסיד מההחלטות האלו הם אנחנו.

השם יזכה אותנו ללכת בדרכיו, לצמוח ולהתעלות ולהבין שהוא זה שמכוון הכל ושולט בכל. הוא מציל אותנו מאויבינו בכל דור ודור, והוא גם זה שלכתחילה מביא עלינו את אותם אויבים. הכל בשבילנו, כדי שמתוך אותו המן הרשע שרוצה להשמיד אותנו ומופיע בכל דור בצורה כזו או אחרת, נעשה תשובה ובכך נכפר על נפשותינו. שיהיה פורים שמח לכולם!

תענית אסתר

תענית אסתר זהו זמן מאוד מיוחד ומסוגל, שלפעמים אנו נוטים לפספס את הפוטנציאל הגלום בו. כבר מראש חודש אדר מרבים בשמחה וכולם מחכים שיגיע כבר יום הפורים. בכל יום שעובר השמחה גוברת ועולה, ואז ממש רגע אחד לפני יום הפורים הגדול, במקום שמחה יתרה אנו מקבלים יום תענית.

ולכאורה מדוע צריך לצום ולהתענות ביום כל כך שמח? הרי כולם כבר יודעים שהיה "ונהפוך הוא" ושהסוף של סיפור המגילה היה טוב, אז מדוע יש צורך בתענית אסתר?

תענית אסתר שונה משאר התעניות שנקבעו במהלך השנה. התעניות השונות נקבעו מתוך צער ואבלות, במטרה שהשם יתברך ישמע את תפילותינו ויבנה לנו את בית המקדש במהרה בימינו. תענית אסתר לעומת זאת נקבעה מתוך שמחה, בזמן גבוה במיוחד בשיאו של החודש השמח מכולם.

בימי אחשוורוש נגזרו דינים קשים על ישראל. לא אחשוורוש גזר את אותם הדינים וגם לא המן, אלא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא היחיד שבאפשרותו לגזור גזרות. המן ואחשוורוש תפקדו בתור בובות על חוט שעליהן מוטל תפקיד ההוצאה לפועל. סיפור המגילה מתאר את השתלשלות האירועים המופלאה והנסית שמלובשת בצורה כל כך טבעית עד שכלל לא מוזכר במפורש שמו של הקדוש ברוך הוא בכל המגילה.

אדם פשוט שקורא את המגילה עלול בקלות לטעות ולחשוב שאולי כלל לא היה כאן נס. אך זה בדיוק הטעם והמהות של היום העצום הזה. בפורים התפקיד שלנו הוא להתבונן בפרטים הקטנים של חיינו, ולגלות את הנסים העצומים שמצויים בתוך הטבע השגרתי. לראות שאת השגרה המשעממת והיומיומית של חיינו מנהל לא אחר מאשר השם יתברך. להבין את ההשגחה הפרטית ולראות שהמן ואחשוורוש לא באמת קיימים בתוך החיים שלנו, אלא שהם בובות

שמבצעים את רצונו של הקדוש ברוך הוא.

אדם פשוט שחווה ניסיונות וגזרות לא טובות בחייו עלול לטעות ולחשוב שאולי נסיבות החיים, המזל הרע או הטבע הביאו אותו לכך. הוא עלול לנסות להילחם עם כל זה בצורה טבעית וחסרת סיכוי. הוא עלול להתעצבן, לכעוס ולרטון על כל העולם. הוא עלול להאשים את אשתו, את החברים, את ראש הממשלה, את השרים, את הפלסטינים או את כל מי שנקרא בדרכו. אבל כל זה לא יעזור לו כלל ורק יחריף את מצבו.

כי כולם מסביבנו הם לא יותר מבובות. אמנם את ההשתדלות הגשמית שלנו אנו מחויבים לעשות, אבל ההתמקדות האמתית שלנו צריכה להיות על הפניה למקבל ההחלטות האמתי, בעל הכוח היחיד וגוזר הגזרות, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.

מתכון לביטול גזרות

כל אחד מאיתנו מתמודד עם גזרות שנגזרו עלינו. גזרות אישיות שמשפיעות על החיים האישיים של כל אחד ואחת, וגזרות כלליות שמשפיעות על כולנו כעם. הנטייה היא לחפש אשמים, לכעוס עליהם, לרצות שיהיה להם רע או לנסות להשפיע עליהם לשנות את דרכם. אבל צריך לדעת שגם אם איכשהו נצליח להשיג בזה משהו, אם הגזרה עדיין קיימת בשמיים ההישג הזה לא יעזור לנו במאום.

תחשבו כמה חיסולים ממוקדים ומבצעים גאוניים הצבא עורך כדי להחליש את כוחות האויב. על פי טבע לא היו צריכים להישאר לנו אויבים בעלי כוח. אבל עם זאת אפשר לראות שהכול נשאר אותו דבר וקמים להם אויבים חדשים. בכל פעם אנו מרגישים מאוימים משלטון של איזו מדינה, אבל גם לאחר שאנו מקבלים משם הרווחה, אז קם "המן" חדש ממקום אחר שהוא לא יותר טוב מהקודמים.

כי זה לא אדם בעייתי או מדינה בעייתית שדיונים, ועדות או חיסולים ממוקדים יעזרו לפתור לנו את הבעיות איתם. זה גם לא צורת שלטון לא טובה או אנשים מעצבנים במיוחד שמשפיעים על חיינו. אלא שזו גזרה שנגזרה מלמעלה וכאן

למטה מסובבים דברים כדי להוציא את הגזרות האלו לפועל.

תחשבו כמה פעמים טיפלנו בבעיות שונות ובכל זאת הם חזרו להם שוב פעם אחר פעם. לאחר שמטפלים בצנרת במטבח, אז פתאום הברז במקלחת מטפטף. לאחר שמטפלים בפנצ'ר בצמיג, אז משהו אחר ברכב עושה בעיות. לאחר שנפטרים משכן מעצבן, אז מגיע שכן מעצבן חדש במקומו או שבעבודה מתחילים להציק לנו.

זה דבר מדהים שלכל אדם יש צרות שונות משל האחרים, אבל נראה כאילו אי אפשר להיפטר מהם. לאחד חסר כסף, לאחר יש בעיות חברתיות, לאחר יש בעיות עם אנשי מקצוע, לאחר יש בעיות רפואיות וכו'. לא מדובר על בעיה נקודתית כלשהי, אלא על בעיות שזורמות להן ללא הפסקה וכאשר מטפלים באחת, השנייה כבר מחכה אחריה. כאילו שהמזל הרע דווקא באותו עניין רודף אותו.

לא משנה כמה אנו משתדלים, תמיד הכל נשאר אותו דבר ואי אפשר לברוח מזה. כי אם יש לנו צרות ובעיות מסוימות, זה אומר שנגזר עלינו שהן יהיו כאן. לכן אין לנו אפשרות גשמית להיפטר מהן, אלא שאנו צריכים להגיע לשורש הבעיה ולעשות תשובה מול הקדוש ברוך הוא שגזר את הגזרה. רק כך אפשר להיפטר מבעיות ולבטל גזרות.

ברור שזהו בזבוז זמן מוחלט לכעוס ולרטון על שליח שמבצע את ההוראות שקיבל מלמעלה. את ההתמודדות שלנו אנו צריכים לעשות ישירות עם מקבל ההחלטות שגזר את הדין.

אסתר המלכה הבינה את העניין הזה ולכן לא אמרה למלך אחשוורוש שיתלה את המן על העץ או שיבטל את הגזירות מהעם היהודי, על אף שעל פי טבע היו לה סיכויים מוצלחים ביותר לעשות זאת לאחר שהמלך כמעט התחנן אליה לעשות את בקשתה והציע לה עד חצי המלכות. היא הבינה שאם נגזרה גזירה בשמיים, אז כאן למטה אי אפשר להילחם בגזירה בצורה גשמית. לכן היא קבעה צום לכל היהודים כדי שיתעוררו ויעשו תשובה בזמן שהיא תלך לבקש מהמלך.

כדי להתמודד עם גזירות צריך לעשות תשובה. כי אם נילחם בשליחים של המלך אז נגלה שאין לנו כוח להילחם איתם, או שגם אם איכשהו נצליח לנצח את השליח, מהר מאוד יגיע שליח אחר במקומו. כדי להתמודד עם גזרות אנו צריכים לפנות למלך מלכי המלכים ולבקש ממנו לבטל אותן. רק הוא יכול לבטל את הגזירות מעלינו, ואם הוא יחליט לבטלן, אז לא צריך שום השתדלות גשמית והוא כבר יסדר שאפילו המלך אחשוורוש יתחנן אלינו ויבקש לעשות רצוננו.

תענית אסתר מסמלת את התשובה. כדי להגיע מוכנים לפורים אנו צריכים את חשבון הנפש הזה. לפני שאנו חוגגים ומתבשמים עם היין עד דלא ידע, אנו צריכים לזכור מי שולט כאן ומי גוזר את הגזרות. כי אמנם לא נצליח להבחין בין ארור המן לברוך מרדכי, אבל גם שתויים מיין אנו צריכים לדעת ששניהם רק שליחים של הקדוש ברוך הוא.

אי אפשר להגיע לשמחת פורים אמתית בלי תענית אסתר שזהו זמן עשיית התשובה. מתוך התענית והתשובה מגיעים לנהפוך הוא, כי לאחר שאנו צועקים ומתפללים לקדוש ברוך הוא מתוך הבנה שאין אף אחד מלבדו ורק הוא התקווה היחידה שלנו, אז אנו נענים מהשמיים ואז באמת אפשר לשמוח.

בצורה שכזו ניתן לבטל את כל הגזרות הקשות מעלינו. מתוך תשובה אמתית ושמחה אפשר לזרוק את כל הצרות ולקבל שפע עצום מהשמיים. תענית אסתר זהו זמן עשיית תשובה, אבל יחד עם הצום ישנה שמחה עצומה. אנו אמנם מתענים אך שמחים על כך שיש לנו אפשרות לתקן ויש מי ששומע את תפילותינו.

זה הרי נפלא שאפשר לבטל את כל הגזרות ולהגיע ל"נהפוך הוא" בפניה ישירה לבורא עולם, גם אם על פי טבע נראה שהכול אבוד. גם כשנראה שאין מוצא ואין שום ישועה באופק, יש לנו נשק סודי וקשר ישיר עם מקבל ההחלטות העליון ביותר שיכול לעשות כרצונו ולהושיע אותנו ברגע. זוהי השמחה האמתית של יום הפורים.

תענית אסתר יכולה לשנות לגמרי את כל מה שנגזר עלינו. השם יזכה אותנו לעשות תשובה אמתית ומתוך כך יהפוך את כל הגזירות הקשות לטובה, יפר

עצתם של כל ה"המנים" של הדור, ילחם את מלחמתנו, ישלח את משיח צדקנו ויגאלנו גאולה שלמה ברחמים מהרה אמן כן יהי רצון.

אוסף של צירופי מקרים בהשגחה פרטית

בשבת שלפני פורים קוראים בבתי הכנסת את פרשת זכור המצווה אותנו על מחיית עמלק. צריך לזכור את מה שעמלק עשה לנו: "אשר קרך בדרך". "קרך" מלשון מקרה, שעמלק אמר על כל הנסים המופלאים שהיו ביציאת מצרים שהכול היה מקרה. במקרה היו עשר מכות, במקרה הים נחלק לשניים, במקרה ישראל גברו על מצרים, הכל במקרה.

ידוע שעמלק בגימטריה זה "ספק". כאשר אנו חושבים שהכול במקרה, זה מכניס ספקות באמונה וזה אומר שחס ושלום אין השגחה פרטית. כי ברגע שיש השגחה פרטית על כל אחד מאיתנו, אז כל מצב ודבר, ולו הקטן ביותר שאנו נתקלים בו בחיינו הוא מתוכנן ומכוון מרצון הבורא ואין מקריות כלל.

התיקון של אותו "ספק" שקיים בתוך כל אחד מאיתנו, הוא לקרוא את המגילה בפורים ולראות את אוסף צירופי המקרים המופלא והטבעי לכאורה שהביא לתליית המן שהיה מזרעו של עמלק ולהפיכת הפור. הקדוש ברוך הוא אינו מוזכר במגילה במפורש, אלא רק ברמזים. אך עם זאת, כולם יכולים להתבונן בצירופי מקרים טבעיים לגמרי, שבנסיבות אחרות לא היינו מעלים על דעתנו כלל שזו השגחה פרטית, ולהבין מתוך צירופי מקרים שהכול מלמעלה.

"במקרה" ושתי הוצאה להורג ו"במקרה" אסתר נבחרה להיות המלכה החדשה. "במקרה" מרדכי היהודי יעץ טוב למלך לפני כן. "במקרה" אחשוורוש פתח את ספר הזיכרונות בדיוק במעשה מרדכי באמצע הלילה לאחר שנדדה שנתו. "במקרה" המן היה צריך לקחת את מרדכי על סוס ברחבי העיר ולהתבזות לעיני כולם.

כך כל המגילה היא רצף של סיפורים קצרים ושגרתיים שכל אחד מאיתנו יכול היה בקלות לחוות אותם ולהרגיש טבעי לגמרי, אך כאשר אנו מחברים את כולם ביחד ניתן להבין בבירור שאין שום מקרה בעולם.

המן מזרעו של עמלק אכן התבונן על הכל כצירוף מקרים כמו סבו, אך היהודים הבינו שזוהי גזירה מלמעלה. לכן כדי לטפל במצב הם צמו והתענו. הם הבינו שאם השם רק ירצה בכך, מתוך החושך ומתוך שנראה שהכול אבוד הכל יכול להתהפך בשנייה ולהפוך לשמחה.

הם הבינו שהם נמצאים במצב הלא נעים כי כך השם החליט, והיחיד שיכול להוציא אותם ולהפוך את המצב זה השם יתברך. לכן הם לא ניסו להילחם בהמן או למרוד באחשוורוש, כי אם זו גזרה משמיים זה לא יעזור להם לעשות ניסיונות גשמיים. אלא שהם בחרו פשוט לעשות תשובה, לצום ולבקש סליחה מהקדוש ברוך הוא על החטאים. זה אכן עבד, כי הקדוש ברוך הוא סובב את כל העולם בצירופי מקרים מופלאים שהביאו לגאולה שלנו.

היום אנו עוברים בחיינו "צירופי מקרים" מופלאים לא פחות. אלא שקשה לנו לראות את ההשגחה הפרטית ובכך אנו נותנים מקום לעמלק שבתוכנו. "במקרה" הרקטה נפלה בשטח פתוח. "במקרה" בדיוק פגשנו את האדם הנכון. "במקרה" הפיגוע סוכל בגלל ערנות המשטרה. "במקרה" נאלצנו לעשות משהו שבסופו של דבר התגלה כמועיל. הכל במקרה.

כל אחד מאיתנו רואה נסים בכל יום מחייו. חולמים על ההגה ופתאום מקיצים בבהלה ומבינים שהקדוש ברוך הוא נהג במקומנו. נערים מבולבלים בני שמונה עשרה מקבלים נשק לשמור על המדינה ופתאום הם מבינים שבעצם השם יתברך הוא זה ששומר במקומם. אנחנו נכנסים לצרות, ואז פתאום מבינים שהשם יתברך בדרך פלאית מוציא אותנו משם. כשאנו נמצאים באמצע שום מקום ויוצאים משם אנו מבינים שהשם הוא זה שמכוון אותנו. אנו פוגשים בדיוק את מי שהיינו צריכים לפגוש ומגיעים בדיוק למצבים שהיינו צריכים להגיע אליהם.

אלפי נסים פוקדים אותנו בכל יום, ועם כל זה אנו חוזרים להגדיר את הכל

בתור "מקרה". אף אחד לא יודיע לנו בחדשות שההוא סיים את התיקון שלו אז הוא עלה לשמיים, או שהשם יתברך ריחם עלינו אז הוא פקח את עיני השוטר ונתן לו תחושת בטן שילך לבדוק את ההוא שהחזיק חומר נפץ. יאמרו לנו במקום שההוא נפטר בצורה טרגית והשוטר היה ערני.

לכן אנו מצווים למחות את זכר עמלק, וקוראים את זה דווקא לפני פורים בו היהודים ובראשם מרדכי מחו את המן שהיה מזרע עמלק. כוח הצום והתפילה לבורא מתוך ידיעה שהכול מכוון ממנו, ניצח ומחה את זכר עמלק שהסתכל על הכל בתור צירוף מקרים.

עצם הקיום של ישראל הוא "מקרה" לא ברור כלל. שנאה בין עמים יכולה להגיע מתוך כבוד, מתוך אידאולוגיה, מתוך תחרות, מתוך רצון לכבוש או מתוך יחסים לא טובים בין מדינות שכנות. אבל ברגע שיושבים עמים בקצה השני של העולם וכל מה שמטריד אותם זה עם ישראל שהוא בסך הכל מיעוט שלא מזיק לאף אחד ולא פוגע באף אחד, זה כבר מקריות ממש פלאית.

לא עם אחד ולא שניים, אלא עשרות אומות פשוט שונאות אותנו רק בגלל עצם היותנו יהודים. מדובר על אלפי שנים של קיומנו. עשרות אומות ומעצמות ענקיות ניסו למחוק אותנו לגמרי ולהשמיד כל זכר מאיתנו. אומות רבות נעלמו מהעולם, אך אנחנו כאן להישאר לנצח.

ברגע שאנו רואים את כל זה ובכל זאת אנו רואים שאנו חיים וקיימים ברוך השם, מתחזקים ומאמינים, אז בוודאי שאפשר להבין שכל צירופי המקרים האלו הם השגחה פרטית מופלאה של הבורא יתברך, שלא מסיר את עינו מאיתנו לרגע אחד.

זהו בדיוק המסר שאנו צריכים לקבל מקריאת המגילה בפורים. החיים שלנו מורכבים מהמון צירופי מקרים טבעיים לכאורה, אך מי שמשגיח ומצרף את כל המקרים הללו ביחד בהשגחה פרטית צמודה זהו השם יתברך.

כוחה של טבעת

ימי הפורים מזכירים לנו את דרך הנהגת העולם. מזכירים לנו שיש לנו תפקיד בעולם ויש משגיח שצופה בנו ומכוון את העניינים. העולם אינו הפקרות, אלא שיש מטרה שאליה העולם מתקדם והשם יתברך דואג לכך שהעולם יגיע לתיקונו.

סיפור המגילה מרמז לנו שכל הדברים שנראים לנו כטבע הם השגחה פרטית מעולמות עליונים. היינו חושבים שאחשוורוש והמן בחרו את הבחירות שלהם מעצמם ושכל האירועים כאילו התרחשו במקרה, אבל מי שמתבונן בתוך סיפור המגילה מגלה שהכול מאת השם יתברך.

הגמרא במסכת מגילה (דף יד.) מציינת ש"גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל. שכולן לא החזירום למוטב ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב". הנביאים היו מוכיחים את עם ישראל, שאם לא יעשו תשובה אז דברים לא טובים חס ושלום עלולים לבוא. אבל עם ישראל לא הקשיבו לדבריהם. אבל כאשר אחשוורוש הסיר את הטבעת ונתן אותה להמן לעשות כרצונו, מיד כולם בכו ועשו תשובה כדי להפר את הגזרה.

ובאמת אם נסתכל במהלך ההיסטוריה נראה שהדבר חזר על עצמו פעם אחר פעם. עם ישראל חטאו ולא הקשיבו לדברי הנביאים שניסו להוכיח ולהחזיר את העם למוטב. אבל אז קם לו בכל פעם מחדש אויב שמהווה איום ממשי על העם, ואז ישראל מבינים שעליהם לעשות תשובה וכך נגאלים. גם לאחר תקופת הנביאים, פעם אחר פעם עם ישראל נגררו אחר אומות העולם ונחלשו בעבודת השם, ובכל פעם מחדש האיומים והמלחמות הם אלו שאיחדו אותנו והחזירו אותנו אל האמונה היהודית.

כאשר ישראל עושים תשובה אמתית, אז השם יתברך מראה לנו שכל האויבים שלנו כלל לא מחליטים על שום דבר. פתאום אפשר להבין שאין שום כוח לשום אויב, כי בעצם אין שום אויב. האויבים שלנו לא באמת קיימים, אלא הם נוצרו אך

ורק למטרה אחת והיא להחזיר אותנו למוטב. הדבר דומה לילד שהולך בדרך לא טובה, אז אביו שוכר מישהו שיפחיד אותו מעט כדי שישוב אליו. אין לאותו פחד ממשות וקיום, אלא זה בא רק כדי להרחיק את הילד מהדרך הלא טובה.

כאשר אדם הולך בדרך לא טובה, יש צורך להשיב אותו למוטב. הכי טוב שאותו אדם יתעורר מעצמו וישוב למוטב מרצונו. אך אם זה לא קורה, שולחים אליו אותות, סימנים ורמזים שונים כדי שיתעורר. אם גם זה לא עוזר, אז מתחילים לשלוח מכות, ואם גם זה לא עוזר, אז המכות הופכות לקשות יותר חס ושלום. בסופו של דבר בכל מקרה העולם מוכרח להגיע לתיקונו ויש מי שמשגיח ודואג שזה יקרה.

ישנה מטרה עליונה. יש תכלית לעולם, יש שליחות לעם ישראל ויש תפקיד לכל יהודי. המטרה מוכרחה להתבצע בכל מחיר לטובתנו ותועלתנו. אם נדאג להתקדם לעבר המטרה מרצוננו, זה הדבר הטוב ביותר. אבל אם לא, אז הדבר הכי טוב בשבילנו זה שיחזירו אותנו אל המסלול בכוח.

כדי להבין את העניין, נתאר לעצמנו חולה מסוכן שאינו מוכן לקחת תרופה שיכולה להציל את חייו, או נתאר אדם מכור לסמים שאינו מוכן להיגמל ומסרב להכיר בבעיה שלו. מובן לכל בר דעת שצריך לעשות הכל כדי לעזור להם. גם אם נכאיב להם וגם אם הם ישנאו אותנו, בכל זאת נרצה לעזור להם, גם אם נעשה זאת בכוח ונגד רצונם. בסופו של דבר אם הם יבינו את מה שהתרחש הם יודו לנו. כי המטרה הגדולה חשובה יותר מכאב וצער רגעיים. כאשר אדם עובר חס ושלום דברים לא נעימים זה לטובתו. גם אם הוא לא יודע ומבין זאת באותו רגע, זה למען המטרה העליונה.

לכן אדם חכם יוכל להפנים את הדברים וללמוד מכך. כולנו בסופו של דבר נגיע לתיקון בכל מקרה. זה הרצון האלוקי ומהשמיים ידאגו שזה יקרה. בין אם זה יהיה מרצוננו ובין אם בעל כרכנו. אז במקום לחכות לדברים לא טובים חס ושלום, אפשר לחזור למוטב מעצמנו. במקום לנסות למרוד ואז לעבור דרך מפרכת של ייסורים ותלאות, אפשר פשוט לבחור להגיע לתיקון מתוך רצון טוב ושמחה.

לא צריך לחכות שמלכי אומות העולם יסירו את הטבעת. לא צריך לחכות לניסיונות וקשיים. פשוט נעשה את המוטל עלינו מתוך שמחה וכך נרוויח מכל הכיוונים. השם יתברך יזכה אותנו להתקרב אליו ולבצע את השליחות שלשמה הגענו לעולם מתוך אורה ושמחה וששון ויקר.

פרשת כי תשא

אם כבר עבירות אז לפחות לא ליהנות מהן

הקדוש ברוך הוא אומר למשה לרדת מההר ומסביר לו שעם ישראל חטאו ועשו עגל. ואז משה רבינו מצדו מתפלל על עם ישראל ומבקש מהשם יתברך שיסלח להם ולאחר מכן יורד מן ההר.

מתוך הדברים מובן שמשה רבינו כבר ידע על חטא העגל עוד לפני שירד מההר. אז צריך להבין אם כן מה כל כך הפתיע את משה לאחר שירד כאשר הוא ראה את העם סביב העגל? הרי הקדוש ברוך הוא כבר סיפר לו שהעם חטא ועשה עגל, אז מה גרם לו להיות מופתע כל כך?

ראשית כל, כדאי להבין מעט מהנסיבות לעניין חטא העגל. עם ישראל לא באמת חשבו שאותו עגל שהם עשו לפני חמש דקות הוא אותו כוח עליון שהוציא אותם ממצרים. הרי הם שמעו את הקדוש ברוך הוא מדבר אליהם במעמד הר סיני ובוודאי שלא יכלו להתבלבל בזה. אלא שהם ראו שמשה בושש לרדת מן ההר לאחר ארבעים יום והם חשבו שהוא מת. כעת הם הרגישו בצרה שהולכת לבוא, שהרי כיצד יוכלו לתקשר עם השם יתברך כאשר משה איננו?

כששמעו את השם מדבר איתם בהר סיני פרחה נשמתם והם ביקשו ממשה שיאמר להם את דברי השם. הם הבינו שאף אחד לא מסוגל לעמוד ולסבול את קבלת הדברים ישירות מהשם יתברך, ורק משה יכול להתמודד עם העצמה הזו. כעת שראו שמשה איננו, הם הבינו שאין מי שיוכל להחליף אותו.

לכן חשו צורך ליצור סוג של מתווך חדש בין המקום הגשמי בו הם נמצאים לבין האינסופיות הבלתי נתפסת של הקדוש ברוך הוא. לכן הם השליכו זהב לתוך האש כדי ליצור מתווך וכך יצא אותו עגל. הם אפילו לא היו צריכים לפסל אותו, הוא פשוט יצא מוכן מעצמו. הם הבינו שזה כנראה מכוון משמיים.

כאשר הם דיברו אל העגל, הכוונה שלהם הייתה לדבר אל השם יתברך דרך העגל, כפי שהיו רגילים לעשות עם משה רבינו. כמובן שכל זה לא משנה מצד האיסור, שהרי גם אם הם מאמינים בקדוש ברוך הוא, עדיין יש איסור לעשות פסל שכזה ולעבוד אותו. אך כעת אפשר להבין שחטא העגל אמנם היה חטא, אך יחד עם זאת אפשר להבין מדוע העם עשה אותו.

משה רבינו מבקש מהשם יתברך שימחל לעם על חטא העגל לאחר שהוא סיפר לו מה עשה העם. משה כבר ידע שהם חטאו ולא היה מופתע לראות את העגל. אבל אז הוא ירד וראה מחזה מחריד שאליו הוא לא ציפה: העם רוקד במחולות סביב העגל ו"מצחק". משה רבינו ידע שהעם עשה עגל, אבל הוא לא ידע שהם כל כך שמחים מכך עד שזה כבר הפך להוללות.

מבחינת החטא לבדו אפשר להבין את הדבר, כי אם חשבו שמשה מת והרגישו צורך במתווך אחר במקומו, אז אמנם בוודאי שאסור לעשות את העגל, אך בכל זאת אולי אפשר ללמד עליהם זכות שהם עשו זאת מתוך אילוצים וחולשה ולא באמת התכוונו. אולי הם פחדו והיו זקוקים למחליף למשה ולכן חטאו, כמו שיכול לקרות לכל אחד שיש נפילות לפעמים.

אבל לרקוד ולשמוח מכל העניין?! איך אפשר לשמוח מחטא שאנו עושים? איך אפשר ליהנות מפסל שמחליף כביכול את משה רבינו שהנהיג אותם בנאמנות? איך אפשר לרקוד כשהם חושבים שמשה מת?

הפרשה מופיעה לאחר פורים, בו התרחש אירוע שקצת מזכיר את הדבר. ישנה טענה על ישראל שנהנו מסעודתו של אחשורוש. וצריך להבין שאמנם השתמשו בסעודה הזו בכלי המקדש ויש מפרשים שאומרים שהם אכלו מאכלות אסורים, שתו יין נסך וכו'. אך למרות חומרת האיסורים, העונש על הדבר הוא בוודאי לא כליה לכל העם היהודי.

ובכלל אפשר להצדיק את כל זה, שהרי המלך גזר ואין להם ברירה, אז אפשר לומר שהשתתפו בסעודה כדי להציל את נפשם. כל זה עוד יכול היה להיות מובן ונסלח. אלא שאם נדקדק בלשון נראה שהטענה לא הייתה על האיסורים השונים

שעשו, אלא על ש"נהנו". להשתתף בסעודה מלאה בעברות זה עניין אחד, אבל כיצד יתכן שהיהודים נהנו מכך?

ובאמת הדבר לא מובן. איך יתכן שאחשורוש הוציא את כלי בית המקדש אל מול עיני היהודים, לבש את בגדי הכהן הגדול שפחות משבעים שנה קודם לכן שימשו את הכהן הגדול בבית המקדש, ועשה צחוק וביזיון מהמהות הרוחנית של העם היהודי, ועם כל זה הם נהנו?

כדי לתאר לנו מושג מהדבר אפשר לדמיין מה ירגיש ניצול שואה שיוזמן לסעודת הוללות עם גרמנים שחוגגים את מיתת משפחתו. האם הוא יוכל ליהנות מהסעודה? איך אפשר ליהנות מהחורבן הטרי של בית המקדש? איך אפשר לראות את הזלזול והרדידות שעשו מהדברים הקדושים ביותר לעם היהודי וליהנות מכך? איך אפשר לשמוח מהדבר הכי כואב לעם ישראל? לכן נגזרה הגזרה של המן, על שנהנו מסעודתו של אחשורוש.

וכך נבין גם לגבינו. לפעמים אנו מגיעים למקומות לא טובים. אנו מבינים שנכנסנו לבור עמוק וכעת אין לנו ברירה מלבד לעשות חטא כלשהו. כמובן שכאשר ישנה איזושהי דרך לחמוק מאותו חטא, חשוב לעשות זאת בכל מחיר שיידרש, אך כאשר אין לנו כל ברירה, המעט שאנו יכולים לעשות זה להצטער ולא ליהנות מאותה עבירה.

הגמרא במסכת קידושין דף מ. אומרת שאדם שרואה שיצרו מתגבר עליו, ילך למקום שלא מכירים אותו וילבש שחורים ויעשה כמו שלבו חפץ. כמובן שאין כאן היתר לעשות עבירות ועל כל חטא אנו עתידים לשלם ולתת את הדין, אך עם זאת, אם אנו הולכים לעבור עבירה כלשהי בכל מקרה, אז לפחות עדיף שלא נעשה זאת בשמחה גדולה. לפחות נבין שאנו לא בסדר. נחדיר לעצמנו שזה לא המצב התקין והטוב. כרגע באופן זמני אין לנו ברירה, אך זה לא הופך את העבירה למותרת.

יש אנשים שעושים דברים אסורים על פי התורה. הם יודעים שזה אסור ואולי אפילו חושבים לשנות את התנהגותם בעתיד, אבל בכל אופן כעת הם מבצעים את

העבירות. הבעיה היותר חמורה היא שהם שמחים מכך. הם מספרים לכל העולם על העבירות שלהם בגאווה, הם חושבים על העבירות במשך כל היום ובכלל לא מנסים להסתיר ולהיות בצער על הדבר.

במקום להצטער על היצר שמתגבר עליהם, לבכות על המקום הרחוק שלהם, על שהם רוצים להתקרב לקדוש ברוך הוא ולהפוך ליהודים צדיקים, במקום כל זה הם שמחים וצוחקים. הם לועגים לאלו שנמנעים מהעבירות ומשבחים את אלו שעוברים על איסורי תורה.

זה כמו שאדם יתקל במישהו ברחוב ויפיל אותו. כעת אותו אדם שנפל יסתכל על אותו אחד שנתקל בו כדי להבין מה קרה. אם אותו אדם ינסה לעזור לו לקום, יראה פנים עצובות ויבקש סליחה, אז הוא יבין שזה דבר שקרה בלי כוונה, או אפילו אם זה משהו מכוון, למרות הכל הוא מצטער על הדבר כעת. אבל אם הוא יראה שאותו אדם צוחק ומספר לכולם סביבו שהוא הפיל אותו, אז לאדם שנפל בוודאי יהיה קשה לסלוח לו והמעשה שעשה יהפוך להיות הרבה יותר גרוע מסתם התקלות ויהיה מעליב ממש. יוצא שאותו מעשה מקבל משמעות שונה לגמרי כאשר ההתייחסות למעשה היא שונה.

ידוע שהכול הולך אחר הכוונה, "רחמנא ליבא בעיי" (כלומר הקדוש ברוך הוא רוצה את מה שיש בלב). לכן יכול להיות מצב בו שני אנשים מבצעים את אותה המצווה, אך לכל אחד מהם שכר שונה לגמרי. שהאחד עשה זאת מכל הלב, והשני עשה זאת מתוך אילוץ כלשהו וללא כוונה.

באופן דומה, יכול להיות מצב בו שני אנשים עוברים עבירה מסוימת, אבל האחד עשה זאת כי לא הייתה לו כל ברירה והוא סבל מכל רגע על כך שהוא מצער את בוראו, והשני עשה זאת ונהנה מכל רגע.

הדבר דומה לאדם שמאיימים עליו ומכריחים אותו לתת מכה לחבר שלו ואין לו שום אפשרות להתחמק. חבר אמתי יצטער מזה מאוד וינסה לתת מכה חלשה ככל האפשר, לאחר מכן הוא יתנצל על כך במשך כל החיים שלו. חבר שאיננו אמתי עלול לתת מכה חזקה וכואבת, להתגלגל מצחוק על כך שכואב לו, ובמקום

להתנצל לאחר מכן הוא יאמר בכעס "מה אתה רוצה? הכריחו אותי" בתור תירוץ להתחמק. מובן שבשני המקרים ההסתכלות שלנו תהיה שונה לגמרי. אמנם הפעולה היא אותה פעולה, אך מה שעומד מאחוריה הוא שונה לגמרי. הכל הולך על פי הכוונה.

והדבר מצוי הרבה אצל אנשים חלשים שנמצאים בסביבה לא טובה ומושפעים מלחץ חברתי. שכל החברים מסביב מתנהגים בצורה מסוימת, והם לא רוצים להיראות כחייזרים שונים, אז מתוך הצורך להשתייך לחברה, גם הם נוהגים כמותם.

ואמנם ברור הדבר שזה לא בסדר, אבל יש להם חולשה וכעת הם לא יכולים לבחור אחרת. אז אם ינסו להתחמק, ירגישו צער בעשיית הדברים הלא טובים, יתחרטו על דרכם הרעה, יבכו להשם יתברך שידריך אותם בדרך טובה יותר וכו', אז הנפילה שלהם תתקבל בהבנה יחסית ויסכימו לקבל אותם בתשובה.

אבל אם ישמחו, ירקדו ויעשו מזה צחוק והוללות, אז ברור הדבר שיהיה קשה מאוד לסלוח על הדבר. אדם שעושה דבר גרוע צריך לפחות להרגיש צער וחרטה, לפחות שיהיו נקיפות מצפון שמייסרות אותו, אבל אם הוא שמח במה שהוא עושה, אז העברה הופכת הרבה יותר קשה.

בני ישראל עשו את העגל לאחר שהשטן הראה להם לוויה של משה רבינו בשמיים. כולם חשבו שהוא מת וגם חישוב הימים הראה שכבר מאוחר מדי. הם הרגישו צורך בממלא מקום למשה. הם יכולים להצדיק את עצמם ולומר שהם היו בלחץ, לא ידעו מה הם עושים, לא חשבו בהיגיון ועוד אלפי תירוצים אחרים. זה לא אומר שזה בסדר, אבל אפשר איכשהו לסלוח ולהעביר את זה. אבל מה אפשר להגיד על המחולות? איך אפשר לתרץ ולהצדיק את זה?

פעמים רבות ישנם מקרים בהם אנו צריכים לפעול בצורה מסוימת, אך הכוונה עצמה יכולה להראות משהו שונה לגמרי שמתחולל בתוכנו. ישנם למשל חולים מסוימים שפטורים מתעניות החורבן כמו תשעה באב וכו'. אותם חולים מוכרחים לאכול ואסור להם להחמיר על עצמם. אז יש חולים שאוכלים קצת לחם עם מים

בלית ברירה כדי לא להכניס עצמם לפיקוח נפש. אבל יש כאלו שחושבים שהכול מותר, אז הם אוכלים סטייקים על האש וגלידה פרווה לקינוח, כי אם כבר אוכלים אז למה לא ליהנות?

אז אמנם מבחינה טכנית יש לאותם חולים היתר ואפילו חיוב לאכול. אבל מבחינת הכוונה שבפנים אותו אדם שמתהולל כאילו צוחק על כל עניין החורבן. עצם האכילה זה בכלל לא העניין, אלא הכוונה והחיבור לעולם העליון זה מה שחשוב.

יש אנשים שמקיימים מצוות יותר מאחרים, אבל הלב שלהם במקום אחר לגמרי. שהם מזלזלים בדברי קודש, מוציאים לעז על רבנים וכו'. יש אנשים שלא מפספסים שום תפילה בבית הכנסת, אבל במהלך התפילה הם מדברים על כדורגל, שולחים הודעות בטלפון ומזרזים את החזן שיסיים כבר את התפילה.

ויש כאלו שאמנם לא מקיימים מצוות בגלל שנקלעו למצבים מסוימים, אבל מכל מקום הם מצטערים מזה צער רב ותמיד מחפשים את הדרך להתקרב. הם נמצאים עם חברים רחוקים ועושים עבירות, אבל הם מתביישים בעצמם ומלאים בכיסופים להיות יראי שמיים ממש.

זה לא העיקר לקיים מצוות ולהימנע מעבירות. ברור שאלו חשובים והכרחיים להתקדמות שלנו, אך מה שבפנים שווה הרבה יותר. חשוב לשמור שבת, אבל חשוב יותר ליהנות מזה ולא לחכות בקוצר רוח שהשבת כבר תצא כדי שנוכל לעשות את ההבלים שאנו באמת אוהבים.

את המצוות חשוב לקיים בשמחה מתוך הבנה וחיבור לדברים. לעומת זאת אם ישנו הכרח לעבור עבירה חס ושלום, אז המעט שאנו יכולים לעשות הוא לפחות לעבור אותה בצער. לפחות נראה לקדוש ברוך הוא ולעצמנו שאנו לא באמת רוצים את אותן עבירות, אלא שהיצר גובר ומשתלט עלינו, אבל בתוך תוכנו נשארנו מאמינים ואוהבי מצוות.

השם יתברך יזכה את כולנו לקיים רק מצוות ולא לעבור שום עבירות, להתקרב אליו ולהוכיח את הכוונה הטהורה והאמתית שבלב שלנו.

אין ברכה בדבר הספור

הקדוש ברוך הוא מצווה את משה לפקוד את העם, אבל הוא צריך לדאוג לכך שיתנו "איש כופר נפשו בפקוד אותם". ואם נשאל מדוע צריך לתת כופר נפש, אז התורה ממשיכה ואומרת: "ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם".

התורה מלמדת אותנו שאם משה יפקוד את העם בצורה רגילה, זו סכנה גדולה. כדי להימנע מהסכנה צריך להביא כופר לנפש כדי שלא יהיה בהם נגף. לכן כל אדם מביא מחצית השקל בדיוק, שזהו גם כופר לנפש, וגם ניתן לספור את העם בצורה כזו לפי מספר חצאי השקלים שהתקבלו ולא בצורה ישירה.

אלא שצריך להבין את העניין הזה. מה הבעיה בספירת העם? מה כל כך רע בזה שסופרים את האנשים? מדוע יהיה נגף בפקוד אותם? ועל אחת כמה וכמה שזהו ציווי אלוקי ואם כן איך יתכן שיהיה נגף בקיום מצווה?

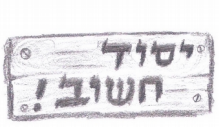

צריך להבין שישנן שתי צורות הנהגה בעולם. ישנה **הנהגת הטבע**, שהעולם פועל על פי חוקים וגדרים שהשם יתברך חקק בבריאה, וכך ישנם כוחות שונים שמעצבים את פני המציאות. וישנה הנהגה נוספת שהיא **הנהגה נסית**, שהשם יתברך משנה את חוקי הטבע והופך אותם כרצונו.

ובאמת שרוב ההנהגה היא נסית, שהשם יתברך הופך את הטבע לחלוטין בהשגחה פרטית מופלאה, בהתאם לחשבונות שמיים ולפי הבחירות של כל אדם ואדם. והדבר קשה, כיוון שכל אדם רואה בחוש שהנהגת הטבע היא ששולטת בעיקר, ונסים מתרחשים רק לעתים רחוקות. ואם כן איך יתכן שההנהגה הנסית היא העיקרית?

אלא ברור שההנהגה הגלויה היא הטבע. אבל בדברים שאינם גלויים, ההנהגה היא נסית לחלוטין. כך בכל רגע מתרחשים נסים רבים ועצומים, ורק שהם מוסתרים בתוך הטבע כך שלא נזכה לראות אותם. השם יתברך מזמן לאדם את

כל מצבי החיים בהשגחה פרטית מופלאה ובדרך נס, אלא שזה נראה כטבע.

ואז אדם חי חיים פשוטים ורגילים בדרך הטבע, אבל השם יתברך מזמן סביבו את כל מה שהוא צריך בדרך נס. שפתאום במקרה הוא פוגש אדם שצריך לפגוש, ואז בדיוק בדרך הטבע יש תקלה במכשיר כלשהו, ופתאום כדרך אגב מבזיקה לו מחשבה לראש וכו'. השם יתברך מכוון את הכל ורק מציג לנו הצגה של טבע שכאילו פועל מאליו.

ולכן אדם צריך לדעת שבאפשרותו להתחבר להנהגה הנסית של השם יתברך. שישכח מכל הגשמיות וישליך את כל יהבו על השם. ואז הכל יסתדר והוא יזכה לראות ישועות גדולות, גם אם מבחינה גשמית אין שום סיכוי.

אבל כאשר האדם מכריח את הנהגת הטבע, אז כאילו שהוא מבטל את האפשרות לקיום של נס. צריך הרבה מאוד זכויות וסיבות ממש טובות כדי לבקוע את ים סוף או לעשות נס גלוי אחר. אבל כדי להביא לנסים שמוסתרים בטבע צריך רק לחזק את האמונה ולהתחבר להשם יתברך. הרי נסים כאלו מתרחשים בכל רגע.

הספירה מכריחה הנהגה טבעית

כעת נוכל להבין טוב יותר את עניין הספירה. כאשר סופרים דבר מסוים אנו מורידים אותו להנהגת הטבע ומגבילים אותו. הרי לאחר הספירה אנחנו יודעים בדיוק כמה יש לנו. אם נרצה שיתרחש נס כדי שיהיה לנו יותר, אז אותו נס צריך להיות גלוי. שהרי אנו כבר יודעים שהיה לנו מספר מסוים וכעת הוא גדל.

בדרך הטבע אותם פריטים שספרנו לא יכולים להתרבות או להתמעט. כעת אפשר לתכנן תוכניות ולחשב חישובים על פי המספר שקיבלנו. ויוצא שאנו צריכים הרבה זכויות ונס גלוי כדי להפוך את הטבע. ואמנם זה אפשרי, אבל זה הרבה יותר קשה.

והעניין הזה מובא בגמרא גם לעניין הלכה ממש. שכאשר אדם בא למדוד את כמות התבואה שלו, יש תפילה שעליו לומר קודם לכן שתהיה ברכה שם. אבל לאחר שכבר מדד כבר לא יכול להתפלל, שזו תפילת שווא. כי לאחר שהדבר

ספור, הוא יודע בדיוק כמה יש שם, ואז אין מקום לנס ולברכה.

ואז גם נמשכים מזיקים בדרך הטבע, שדבר ספור מביא לעין הרע ולקטרוג בשמיים, שהרי כעת שהדבר התפרסם בעולם אז נוצרת קנאה וצרות עין. וגם אם זה לא ממש התפרסם ורק אנחנו יודעים, מכל מקום עצם הידיעה שלנו הופכת את זה קצת למפורסם.

ואילו לא היינו סופרים את הדבר, אז ממילא לא הייתה לנו ידיעה בזה ואז היה מקום לנסים נסתרים. שאדם יכול להסתובב עם כסף בארנק למשל, להוציא פה ולהוציא שם, וכך להתגלגל עד שנגמר לו. ויתכן שבשמיים גלגלו בדרך נס הרבה כספים שכלל לא היו לו, ורק שאף אחד לא ספר את הכסף ואז ממילא אף אחד לא יודע על קיום הנס.

אבל אילו היה יודע בדיוק כמה כסף יש לו בארנק, וכעת הוא מוציא סכום כלשהו, אז הוא יודע בדיוק כמה נשאר לו ואין שום מקום לנס.

הספירה היא כמו לקיחת המושכות לידיים שלנו כדי לשלוט במצב ולהיות בעניינים. אם ספרנו שיש לנו בדיוק מאה שקלים. לאחר מכן קנינו משהו בשמונים שקלים ולאחר מכן דבר נוסף בעשרים שקלים. אז אנו יודעים בוודאות שלא נשאר לנו כסף על פי היגיון וחישוב.

במצב כזה לקחנו את השליטה על הכסף לעצמנו ואנו יודעים בדיוק מה קורה אתו. הקדוש ברוך הוא מנהיג את העולם בהנהגה טבעית ולכן קרוב לוודאי שלא יקרה לנו נס שפתאום יצמיח לנו שטרות נוספים של כסף משום מקום. אמנם נסים בוודאי יכולים לקרות, אבל ברוב הפעמים הקדוש ברוך הוא מנהיג את העולם בדרך הטבע.

לעומת זאת, אילו לא היינו סופרים את סכום הכסף שבארנק והיינו מוציאים את אותן ההוצאות מבלי לדעת כמה כסף יש לנו או לחשב כמה נשאר, השליטה על הכסף כבר לא הייתה בידיים שלנו. אילו היינו מגלים לאחר הקניות שנשאר לנו עוד כסף בארנק זה לא היה שינוי גדול של הטבע מבחינתנו, משום שזה די הגיוני שיישאר לנו כסף אם לא ידענו כמה היה לנו בהתחלה.

זוהי בעצם משמעות הברכה. יש כלל שאומר שהברכה צריכה לחול על משהו. הברכה לא הופכת את כל המציאות ומשנה את האדם למישהו אחר או את החפצים לשונים. אלא הברכה לוקחת את מה שיש והופכת אותו להנהגה ניסית.

ואפשר לראות את הדבר בחוש. שיש אנשים שמרוויחים סכום מועט מאוד של כסף, והם מצליחים לחיות בכבוד ולהסתדר היטב. ויש לעומתם כאלו שמרוויחים סכומי עתק, ולמרות הכל הם נמצאים באופן שוטף במינוס בבנק, לוקחים הלוואות ולא מצליחים לסיים את החודש.

ואפשר לראות את זה הרבה בעולם התורה. שיש אברכי כולל שמקבלים פחות מאלפיים שקלים בחודש. ובדרך הטבע ברור לכל בר דעת שזה לא מכסה אפילו שכר דירה, עוד לפני כל שאר ההוצאות ההכרחיות, חשמל, ארנונה, גז, מים, אוכל, ביגוד, מסגרות לימוד ושאר הוצאות שוטפות. אבל בכל זאת יש אברכים שמחזיקים משפחות ברוכות ילדים עם זה. וכששואלים את אותם אברכים איך הם מסתדרים, הם עצמם לא יודעים לענות. כי אין לזה היגיון, אבל כך היא המציאות.

ולעומתם יש כאלו שאומרים שצריך להשקיע הרבה כסף בילדים, אז מתכננים משפחה קטנה. וגם הולכים לעבוד שעות נוספות וסופרים כל שקל שנכנס. ולמרות שההכנסות גבוהות מאוד, מכל מקום הכסף חומק בין הידיים ולא מספיק לכל ההוצאות המרובות.

ואמנם מצד ההיגיון זה לא מסתדר. שהרי אפשר לערוך חישובים ולבחון את הדברים, לראות כמה כסף נכנס וכמה יוצא, ולראות איך שהכול טבעי. אבל דווקא כאשר עושים את החישובים אז אי אפשר לראות ברכה. וכאשר סומכים על השם יתברך, אז הכל מסתדר בלי להבין איך. זה ההבדל בין מי שיש לו ברכה לבין מי שאין לו ברכה.

כאשר אדם חושב שהוא בשליטה והוא מנהל את העניינים, אז מאפשרים לו לנסות להסתדר לבד, אבל אז הכל עובד בדרך הטבע. וכך זה לא רק בענייני כספים, אלא בכל עניין.

כדי להבין את הדברים נתאר לעצמנו אדם שחס ושלום חולה במחלה קשה. אם

אותו אדם לא מודע למחלה וגם אף אחד אחר לא יודע עליה, אז בכל רגע מהשמיים יכולים להחליט לשנות את הדין ולהעלים את המחלה. הדבר לא יעשה רעש גדול והכל עדין יישאר במסגרת הסתר הפנים שלכאורה מוצג על ידי הטבע. הרי אף אחד לא יתפעל מזה שהמחלה נעלמה, כי אף אחד לא יודע שבכלל הייתה כאן מחלה. הכל נראה טבעי ואף אחד לא מרגיש שנעשה כאן נס עצום.

אבל אם אותו אדם יודע על המחלה, ועל אחת כמה וכמה אם הוא מפרסם את הדבר כך שכל המכרים שלו יודעים עליה, אז כעת כדי להעלים את המחלה צריך נס עצום. אז אמנם בוודאי שזה אפשרי, ועם חיזוק האמונה וקבלת התשובה יכולים להתרחש גם נסים גלויים. אבל ברוב המקרים ההנהגה היא טבעית וצריך זכויות עצומות כדי לשנות את ההנהגה שתפעל בדרך של נס.

כאשר ישנו חוסר מסוים באמונה, ישנם כוחות לא טובים שממלאים את החוסר הזה, ואז מרגישים *שיש* עין הרע, אין ברכה מצויה, כוחות טומאה שולטים וכו'. לכן כאשר הקדוש ברוך הוא מצווה את משה לפקוד את ישראל זוהי סכנה גדולה. שהרי כאשר ישנו מספר מדויק של נפשות בני ישראל, הברכה כבר לא יכולה לשרות והכוח עובר לשליטה לא טובה.

אם יצא מספר גבוה של אנשים, העם עלול להרגיש חזק ואנשים יחשבו שהכוח בא מהם, מה שיביא הרגשה של "כוחי ועוצם ידי" ויפחית את האמונה. בנוסף עמים אחרים יכולים לקנא בעצמתם ולגרום לעין הרע. אם יצא מספר נמוך, אז כעת יכולה להיות חלישות בעם שיראו כמה הם מעטים וצריכים נסים הרבה יותר גדולים כדי להפוך לעם חזק ועצום.

יוצא *שבעצם* ספירת העם, אנו כביכול הופכים לשולטים יותר במצב, מה שעד עכשיו היה בשליטת הקדוש ברוך הוא בהנהגה נסית, הופך לכאורה לשליטה שלנו בהנהגה עצמית שפועלת על פי ההיגיון והטבע. לכן צריך כופר לנפש כדי לא להינזק.

תחשבו כמה טובים החיים של תינוק, הוא לא לוקח שליטה על שום דבר, לא סופר ולא מחשב חשבונות וכך יוצא שהוריו דואגים לכל צרכיו. ברגע שהוא

מתחיל להבין ולהיות עצמאי, הוריו נותנים לו להסתדר בעצמו.

הבורא הוא אבא שלנו, כאשר אנו סומכים עליו ונותנים לו להנהיג אותנו הוא דואג לכל צרכינו. אבל אם נרגיש בשליטה וננהג על פי הטבע וההיגיון שלנו ללא אמונה, הוא ישאיר אותנו חס ושלום להסתדר על פי הטבע וההיגיון, כמו אותו ילד שגדל ועזב את בית הוריו, וכעת הוא עושה את החשבונות לעצמו.

אמנם בוודאי שמוטלת עלינו החובה לעשות השתדלות בכל עניין, ומובן שאנו צריכים ללמוד ולדעת ולא להתחמק מאחריות. אבל עם כל זה אנו יכולים להישאר התינוקות של הקדוש ברוך הוא ולהמשיך לתת לו לטפל בנו מבלי לעשות יותר מדי חשבונות. ברגע שכל ההשתדלות שלנו תהיה לסמוך על השם יתברך, הוא כבר ידאג לצרכים שלנו. אם אדם סומך על הקדוש ברוך הוא ונותן לו להנהיג את חייו, אז מובן שהשם יתברך יוליך אותו לדרך הטובה ביותר עבורו.

שנזכה בע"ה להתחזק ולסמוך על השם יתברך שיכלכל אותנו וידאג לכל הצרכים שלנו במלואם. נזכה לחזק את האמונה והשם יתברך ישפיע לנו שפע עצום מלמעלה מלווה בברכה גדולה.

בלי פשרות, רק השם

פרשת כי תשא מספרת על חטא העגל הנורא, שהיה אולי הנפילה הגדולה ביותר של בני ישראל מאז ומעולם. אבל מצד שני מספרת גם על הגילוי האלוקי הגדול ביותר שהיה לבן אנוש מאז ומעולם. ולא לחינם שני העניינים נסמכו זה לזה, כי דווקא מתוך אותו מקום שפל, אפשר היה להגיע למקום הגבוה ביותר.

לאחר שהעם חטא, נגזרה גזרה נוראה ח"ו לכלותם. משה פתח בתפילות, תחנונים ודברי ריצוי כדי לנסות לכפר. ובאמת נראה שהשם יתברך התרצה לדברים, וכך הוא הסכים להניח להם ואפילו לשלוח מלאך שיעלה אותם לארץ ישראל למרות החטא.

אלא שאז קרה לכאורה דבר פלא. שהיינו מצפים ממשה שישמח, שיקפוץ על ההזדמנות, שהרי תפילתו נענתה והוא קיבל לכאורה את מבוקשו. אבל משה מגיב בצורה שונה לחלוטין. הוא לא מוכן לקבל את זה שמלאך יעלה אותם לארץ, אלא רק השם יתברך בעצמו.

ולכאורה זה אפילו נשמע כמו איום שהוא אומר "אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה". כאילו שעושה תנאים לקדוש ברוך הוא. ואיך יתכן שמשה רבינו, העניו מכל האדם, שמנמיך עצמו מול כולם, ועל אחת כמה וכמה שמבטל עצמו ביטול מוחלט מול השם יתברך, יאמר דבר שכזה שנשמע כחוצפה? איך יתכן שהוא כאילו מטיח דברים כלפי מעלה?

אלא שלמרבה הפליאה, השם יתברך לא כועס עליו כלל בזה, אלא אדרבה, מתרצה ומסכים לדבריו. אבל משה רבינו לא עוצר כאן, אלא ממשיך להפליא אותנו כשהוא חוצה גבולות וקווים אדומים ומבקש "הראני נא את כבודך". והדבר לא ברור, וכי כעת בשעת הכעס זהו הזמן המתאים לבקש דבר שכזה?

לצורך דוגמה להמחשת הדברים, תארו לכם שאדם מואשם בבית דין בפשעים נוראים שעשו קרוביו. ובאמת הוא מודה בכל ההאשמות המיוחסות, אין לו שום הצדקה לדברים והוא רק מבקש סליחה. בצורה מפתיעה, הדיין מקבל את הדברים ומוכן לסלוח לו על הכל. האם יתכן הדבר שכעת הוא יבקש צל"ש? האם הוא יעז לבקש שישלמו לו כסף? אולי שיתנו לו גם דירה ורכב במתנה?

ולכאורה זה בערך מה שמתרחש כאן. צריך להבין שלפני זמן קצר ביותר העם חטאו אולי בחטא החמור ביותר מאז קום האנושות. וכעת משה רבינו לא מתפשר ומבקש מהשם יתברך את הגילוי הגדול ביותר האפשרי שלא היה מאז ומעולם לאף אחד. האם כעת זה באמת הזמן המתאים לבקש דבר שכזה?

אלא שבצורה מפליאה, משה נענה בחיוב גם לזה. ואם כן צריך להבין מה התרחש כאן, שהרי ברור הדבר שמשה רבינו הבין שיש כאן עניין לבקש את כל הדברים האלו. ואם נבין את העניין, אולי נוכל גם אנחנו לנצל את המהלך הזה

לתועלתנו. לעשות שיתקבלו תפילותינו ונקבל את רצוננו למרות המקום הנמוך בו אנו נמצאים.

השם יתברך רוצה לרחם עלינו

עוד לפני שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם, הוא התייעץ עם המלאכים שאמרו לו שלא כדאי לברוא את האדם כי הוא עתיד לחטוא. השם יתברך שרף את המלאכים והביא אחרים במקומם, עד שהסכימו אתו. כי כל מטרת בריאת העולם היא לגלות את רחמיו המרובים של השם יתברך, והגילוי הגדול ביותר הוא לרחם על השפלים ביותר, שאלו בני האדם החומריים והחוטאים.

ויוצא מכאן שהשם יתברך ידע מראש שבני האדם עתידים לחטוא, ואפילו ברא אותם כך בכוונה מלכתחילה, שכך יתגלו רחמיו בצורה הגדולה ביותר. שהאדם חוטא, ואז באפשרותו לעשות תשובה, ומשם השם יתברך מושך ומעלה אותו עד למקום הגבוה ביותר ומשפיע עליו שפע עצום ורב.

והשם יתברך חקק בעולם שגודל השפע יגיע דווקא על פי האדם עצמו. שכפי ההשתוקקות שלו, כך נקבע השפע שיורד לעולם. שהתעוררות של מטה מביאה להתעוררות של מעלה. וזהו עניין התפילה, חיזוק האמונה וכל עבודת השם שאנו מעלים למעלה, ועל ידי כך זוכים לשפע גדול שיורד אלינו בחזרה למטה. הכל בהתאם למה שאנו מעלים.

אלא שבפועל, מרוב התגשמות בעולם החומר, האדם כבר לא זוכה להעלות התעוררות גדולה כל כך. הוא עסוק בתוך החומריות וההרגלים, ואז שוכח מרוחניות. ולפעמים הוא מקבל איזו סתירה, שמהשמיים מנסים להעיר אותו כדי שיזכור שהוא מקבל מהשמיים את כל הכוח והשפע שלו. שיתעורר לעבוד את השם.

אבל אז הוא מבין את האפסיות שלו, מבין כמה הוא חטא, כמה התרחק מהשם וכמה הוא לא ראוי, אז הוא מתייאש ויודע שאין לו סיכוי, וכך הוא ממשיך בלי התעוררות. הוא בטוח שהשם כועס עליו ולא מאמין שהוא רוצה לתת ולהשפיע לו. וכך אין לו התלהבות בעבודת השם, וממילא השפע שהוא מקבל הוא בהתאם.

ויוצא שקשה מאוד להעלות התעוררות והתלהבות לשמיים. כי או שהאדם רדום ומתעסק בהבלי העולם, או שהוא מקבל התלהבות עצומה ורוצה להתחבר, אבל לא מאמין שהוא יכול להתחבר. הוא חושב שהשם ח"ו שונא אותו, שבשמיים לא רוצים אותו, שהוא קטן ובזוי ואין לו סיכוי לקבל את השפע שהוא רוצה.

וזה עניין הניסיון שיש לאדם. שנותנים לאדם להרגיש מרוחק, שירגיש דחוי, כאילו חוסמים לו את הדרך, שלא רוצים אותו, וכך אותו אדם יקבל ייאוש. וכך הרצון של האדם נמדד. שאם למרות הכל, הוא ממשיך ומתעקש להתחבר להשם יתברך במסירות נפש, אז פותחים לו את השערים. ואם לא, אז כל אחד לפי מדרגתו שהצליח להשיג, לפי ההשתדלות והעקשנות שלו, כך הוא מקבל שפע בהתאם.

וזה הסוד הגדול שמשה רבינו ידע. שדווקא במקום של חטא כל כך נוראי, אז מתגלים הרחמים המרובים של השם יתברך. הרי לשם כך ברא את העולם, כדי לרחם על החוטאים ולגלות את רחמיו. על חטא קטן שמישהו עשה לא דרושים רחמים כל כך מרובים כדי לכפר לו, אבל ככל שהחטא גדול יותר כך דרושים רחמים מרובים יותר.

כאשר משה רואה שהשם יתברך סולח על חטא כל כך חמור, הוא מבין שזו שעת רצון עצומה, של גילוי רחמים כל כך גדול, שמוכרחים לנצל את הרגע הזה. ולכן הוא לא מסתפק במלאך שילך לפניהם, אלא הולך על כל הקופה. הוא רוצה רק את השם יתברך בלי שום פשרות. והוא לא עוצר שם, אלא רוצה להגיע עד למקום הגבוה ביותר.

ולכאורה היינו מייעצים לו לחכות עד שתעבור שעת הכעס, שהחטא יישכח ואז תגיע שעת רצון. אלא שמשה רבינו יודע שהשם יתברך לא באמת כועס על החטא, הוא אמנם מעמיד פני כועס בשבילנו, אבל דווקא זו שעת הרצון כי מפה הגילוי הגדול ביותר.

הרצון של השם יתברך הוא לרחם על כל הנבראים ולהביא רק שפע וטוב. אלא שהכול נמדד על פי איך שהאדם דן את העולם. שאם הוא חושב בצורה שלילית,

דן לכף חובה, קפדן, מתעסק עם עונשים וכו', אז כך הוא מקבל בחזרה, מידה כנגד מידה. אבל אם הוא מעביר על מידותיו, דן לכף זכות, נוהג לפנים משורת הדין, מרחם על הבריות, חושב בצורה חיובית וכו', אז הוא מביא טוב.

וזו העבודה של האדם. להאמין באמונה שלמה שהשם יתברך ירחם עליו ויביא לו שפע עצום במתנת חינם, למרות שלא מגיע לו כלל, למרות שהוא מתנהג בצורה עקומה, למרות שהוא אפס, למרות שהוא רשע, עם כל זה השם יתברך ייתן לו.

כולם אהובים

אין דבר כזה יהודי רחוק מהשם ואין דבר כזה תשובה לא רצויה. כולם קרובים אל השם יתברך ממש, למרות כל החטאים ולמרות כל המידות הלא טובות, עם כל זה השם יתברך אוהב אותנו אהבה עזה. רק צריך להאמין בזה, לעשות תשובה ולהעלות את עבודת השם שלנו כלפי מעלה.

אנשים עסוקים במחשבות שליליות, שאין להם סיכוי, שהם לא יכולים, שהם לא חשובים בשמיים וכו'. ואז הם מוכנים לכל פשרה שתבוא. הם הולכים לרבנים שיברכו אותם במקרה הטוב, הולכים להתעסק עם כוחות טומאה במקרה הרע, אבל מכל מקום לא מאמינים בעצמם. לא מבינים שהם מחוברים להשם יתברך בצורה ישירה ממש. שהוא קרוב אליהם יותר מכל. הם לא מאמינים שהתפילה הפשוטה שלהם יכולה להועיל.

הם מאמינים בדברים חיצוניים. שאולי השם יענה להם בזכות הצדיקים, בזכות הסגולות, בזכות הקמעות וכו', אבל בטוחים שאין אפשרות שהוא יענה להם בזכות הרחמים המרובים שלו, בתור מתנת חינם ללא שום זכות מצדם. ובצורה מסוימת זה היה חטא העגל, שרצו מישהו שיתווך ביניהם לבין השם יתברך, כי לא האמינו שהם יכולים לקבל ממנו ישירות.

לכן בני ישראל ביקשו ממשה שידבר איתם במקום הקדוש ברוך הוא במעמד הר סיני, כי לא יכלו לסבול את האור הגדול שהשם יתברך דיבר איתם. וכך עד היום אנשים לא מוכנים לסבול את הרעיון שאפשר להתחבר להשם יתברך בצורה

ישירה ממש. ואז הם חיים בהסתר. במקום לגלות את ההארה, הם חיים בהסתר גדול. וזה מה שמאריך את הגלות.

הארת פורים

וכל זה נרמז לנו גם בעניין פורים, שכל הסיפור התרחש בזמן הגלות. שכולם הלכו לסעודה שערך אחשוורוש, והתנהגו כמו הגויים. ואז השם יתברך גזר גזרה כדי לעורר את כולם, כדי לגלות את האור הגדול של השכינה.

ומרדכי הבין את העניין, ולכן הלך עד הסוף ומסר נפש. הוא ידע שדווקא מתוך החושך הנורא אפשר לצאת למקומות הגבוהים ביותר. הוא חיזק את האמונה שכל יהודי יכול להשפיע. ובאמת כולם צמו, מתוך הבנה שהתפילה והתשובה של כל אחד חשובה. כולנו קרובים אל השם, וכולנו יכולים לגלות את השכינה הקדושה.

ולכן המגילה נקראת מגילת אסתר, כי כך אנו מגלים את ההסתר. שמתוך הצרות והחושך, אנו מתחזקים באמונה במקום להתייאש וכך אנו יכולים להביא את הגילוי הגדול. כמו משה רבינו שבדיוק לאחר חטא העגל לא התפשר כלל והתעקש להגיע למעלה הגדולה ביותר.

ובאמת לאחר כל זה מרדכי הפך להיות משנה למלך, ולאחר מכן נבנה בית המקדש והסתיימה הגלות הראשונה. ועד היום ישנה הארה עצומה בימי הפורים, שמבחינות מסוימות אין הארה כזו בכל השנה כולה.

ואם נשכיל, נוכל להבין שבאמת יש בכוחנו להביא להארה עצומה בכל רגע ורגע. שכאשר נעלה מסירות נפש גדולה והתעוררות עצומה בעבודת השם, כל אחד לפי בחינתו, אז נוכל לזכות לגילוי אדיר שאין כדוגמתו. נוכל להביא להארה גדולה, לגילוי השכינה ולגאולה השלמה.

להתמקד באור ולא בכלי

ובאמת כל יהודי מחובר להשם יתברך ולא צריך שום מתווך. וזו הייתה הטעות של עם ישראל, שעשו את העגל כי ראו שמשה בושש לבוא ורצו מישהו שיקשר ביניהם לבין הקדוש ברוך הוא. הם לא הבינו שהם לא צריכים שום מתווך, שהם

מחוברים אל השם יתברך ממש ורק צריך להאמין בזה, להתעורר ולבקש.

ואולי בגלל זה משה רבינו בחר להשליך את הלוחות שקיבל. שלכאורה זה נראה כדבר שלילי, אלא שהקדוש ברוך הוא אמר לו "יישר כוחך ששברת", ויוצא שהוא עשה בכך תיקון כלשהו. כי בני ישראל צריכים להבין שאין להם באמת צורך ממשי בלוחות, הלוחות הם כלי שמחבר אותנו להשם יתברך, אבל אפשר להתחבר אליו ישירות גם ללא שום כלי.

וזה גם מה שמובא בגמרא, שכמה טיפשים אלו שקמים לפני ספר תורה ולא קמים לפני תלמידי חכמים עצומים. שהרי אותם תלמידי חכמים מכילים בתוכם את כל התורה והם מחוברים ישירות להשם. הם הרבה יותר קדושים מספר תורה. והספר תורה עם כל הקדושה שלו, הוא בסופו של דבר רק כלי, שאם אין מי שיקרא וילמד בו, אז אין בזה שום רווח.

אנשים עוסקים בכלים. מתמקדים בדרך במקום במטרה. הופכים את הכלי לעיקר. וכמו שהיה שמשה עשה נחש נחושת ושם אותו על נס גבוה כדי שבני ישראל יביטו לשמיים וכך יתרפאו. אלא שהדורות הבאים הפכו את אותו נחש לעיקר והיו חושבים שהוא זה שמרפא. במקום להתחבר דרך הכלי להשם, הפכו אותו לעיקר כאילו שיש לו כוח משלו. ולכן חזקיה כיתת את נחש הנחושת וחכמים הודו לו על כך.

ורואים שיש אנשים שהם בעלי אמונה מצד אחד, אבל עם מוגבלות כלשהי מצד שני. שהם מאמינים בהשם יתברך, אבל מחפשים תמיד את המתווכים. למצוא רבנים שיברכו אותם, לחפש סגולות שיעזרו להם וכו'. יש להם קמעות למזל, פעולות נגד עין הרע, מזמורים מיוחדים לברכה, הבטחות של רבנים ועוד שלל דברים שלוקחים איתם. שבטוחים שבלי אותם דברים אין להם סיכוי.

אותם אנשים לא מאמינים שיש להם כוח של חיבור משל עצמם. ואמנם כל זה בסדר כל עוד הולכים בגדר ההלכה, אבל אם רוצים את הדבר האמתי, אז צריך לזרוק הכל ולמסור נפש רק אל השם יתברך בלי שום אמצעי. להאמין באמונה שלמה שאין שום כוח מלבדו.

והנה הדבר ברור שאם היה מופיע פה מלאך שיגלה לנו סודות, היינו רצים אחריו. אילו היינו יכולים לקבל כוחות רוחניים, היינו רודפים אחרי זה. אבל משה רבינו לא התרגש מכל זה, ולא הסכים לקבל מלאך. הוא רצה ללכת עד הסוף, לא מתפשר על שום דבר חוץ מהשם יתברך בכבודו, בלי שום מתווכים ושום אמצעי. ולכן זכה להגיע לגילוי הגדול ביותר שהיה אי פעם.

ולפעמים אנחנו תקועים בין העולמות. פוחדים להפסיד ואז מסתפקים ברוחניות שיש. שמי יודע אם השם יתברך ישמע לתפילותינו ויחבר אותנו אליו. אבל צריך לדעת שגם כשנראה שדלתות נסגרות והחיבור נתקע, זהו לא יותר מניסיון. לראות אם נהיה מוכנים להתפשר. אם נהיה מוכנים לקבל מלאך שידריך אותנו. כי אם יספיק לנו גילוי של מלאך, אז זה מה שנקבל. אבל אם נתעקש להתחבר לקדוש ברוך הוא, אז זה מה שנקבל. הכל לפי הרצון והכיסופים שלנו.

ולכן אנשים מתייאשים. הם בטוחים שלא מגיע להם בדרגה הפחותה שלהם ואז הם לא מאמינים שהשם בכלל שומע אותם. הם עסוקים רק בשליליות, חושבים על עונשים ומתעסקים בכלים. אבל כל יהודי הוא חלק אלוקה ממעל, ולכן גם כשלא ראויים כלל, הכל אפשרי.

השם ברא את העולם כדי לגלות רחמיו. הוא שרף כתות של מלאכים שהלכו בדין. אמנם הם אמרו דברים נכונים. אבל השם לא רוצה דין, הוא רוצה לגלות את רחמיו המרובים. הוא רוצה לתת מתנת חינם גם לרשעים. רק שיתקרבו אליו ויתחברו לאור השכינה הקדושה, כל אחד מתוך המקום המיוחד שלו.

ואולי בגלל זה תקנו את הקריאה הזו מפרשת כי תשא בתעניות ציבור. כי זה בדיוק עניין התענית. שגוזרים תענית על הציבור בשל פורענות שבאה חס ושלום לעולם. שצריך ישועה. וכדי להגיע לישועה, מוכרחים להאמין ברחמיו המרובים של השם יתברך. כי אם הגיעה פורענות, זה אומר שהמצב שלנו גרוע. אבל גם כשהמצב הכי גרוע שיכול להיות, השם יתברך רוצה לרחם עלינו, ולא זו בלבד אלא שהוא רוצה להביא אותנו לגילוי הגדול ביותר. התענית היא רק כלי, המטרה היא החיבור להשם יתברך.

ואולי בגלל זה תקנו לנו להתענות לפני פורים בתענית אסתר. שלכאורה זהו הצום היחיד שאין לו עניין של פורענות, ואם כן מדוע צריך לצום? אלא שזוהי צורת החיבור שלנו להשם יתברך. שנזכור בכל שנה שלמרות שאנו לא ראויים, וכמו בשושן שנהנו מסעודת אחשוורוש, מכל מקום השם רוצה לרחם עלינו ולגאול אותנו, ורק צריך לעשות תשובה ולבקש.

ומכאן נבין את העניין של עת רצון. שלא מדובר על זמן כלשהו מצד הקדוש ברוך הוא, שהרי ישנם זמנים שאינם שווים בכולם, וכמו למשל כשאדם מוסר נפש למען התורה, או בזמנים מיוחדים שהם טובים לאדם מסוים דווקא. אלא שמדובר כלפי האדם עצמו, שאותו אדם נמצא במצב של עת רצון, ששערי שמיים נפתחים בשבילו.

ולכן מובא שבכל מצווה ישנה עת רצון, שלכן בברכת המזון למשל מובאות תפילות ובקשות שונות בברכה הרביעית, כיוון שזו עת רצון אז יש עניין לבקש. וכך גם מובאת הסגולה הגדולה של אדם ששומע בזיונו ושותק, שאז יש עניין לבקש. וכן ידוע שיש עניין לתת צדקה כלשהי ואז אפשר לבקש מה שרוצים. וכך בכל מצווה ובכל מעשה טוב.

ולכן משה רבינו שהגיע לעת רצון גדולה כל כך, ידע שהוא מוכרח לנצל את הרגע הזה שאולי לעולם לא יחזור. הוא מבין שכל הגילוי והאור שהוא מקבל זה מתנת חינם מהקדוש ברוך הוא, ולכן מובן הדבר שלא צריך לחכות לזמן "טוב" יותר או שיעבוד על עצמו כדי שיהיה "ראוי" יותר. עכשיו זה הזמן הטוב ביותר, כפי שאנחנו כעת.

גם אם נראה שהשם יתברך כביכול "כועס", זוהי רק הטעייה בשבילנו. הכל בשביל הניסיון. אבל באמת השם רוצה לרחם עלינו ולהשפיע לנו טוב בכל רגע. לכן השם יתברך עונה לו שהוא יעביר כל "טובו". כי הכל טוב. אין חס ושלום רע מצד השם, וממילא אין כעס ודברים שליליים אחרים. רק שיש הסתר שלא רואים את הטוב הזה. אבל משה רבינו שהתעקש להתחבר אליו בכל מחיר, זכה לראות את גילוי כל הטוב הזה.

וכך כל אחד שיבחר להתחבר לטוב הזה, יוכל לזכות להתחבר אליו. אבל צריך לרצות את זה ממש, בכל מחיר, ואפילו למסור נפש על כך. להקריב הכל כדי להתקרב לקדוש ברוך הוא. לוותר על כל מה שיש, ובלבד שנזכה להתחבר להשם יתברך.

וכך עשו כשהייתה את הגזרה הנוראה של המן הרשע, שכל היהודים צמו ועשו תשובה, שזו בחינה של מסירות נפש. ובאמת נענו משמיים וזכו בדברים עצומים. לא רק שהגזרה התבטלה, אלא שהתהפכה לטובה, שעלו לגדולה ועוד זכו לגאולה ולבניין בית המקדש.

וכך גם אנחנו יכולים. שמסירות נפש לכבוד השם יתברך יכולה להביא ישועות גדולות. לשכוח החומר, להשליך את המתווכים, לעזוב את כל הסגולות והפתרונות הגשמיים, ופשוט להשליך את כל יהבנו על השם יתברך, שיושיע אותנו. ואז בוודאי תבוא הישועה. השם יתברך יזכה אותנו לישועות גדולות.

צמיצום ומוגבלות לצורך האדם

הקדוש ברוך הוא אומר למשה רבינו בתגובה לבקשתו, "כי לא יראני האדם וחי". לכאורה, הדבר נראה תמוה בעיני המתבונן, וזה אולי אפילו נשמע כמו משהו קטנוני, שכל מי שיסתכל על הבורא ימות. כאילו שחס ושלום זה נדמה לאיזה בריון ברחוב שאומר למישהו "אם תסתכל עלי – תמות". צריך לשאול מדוע לכאורה זה צריך להפריע לקדוש ברוך הוא שהאדם יראה אותו וימשיך לחיות?

ראשית כל, צריך להבין שהקדוש ברוך הוא אינו בשר ודם. אין לו גוף ולא דמות הגוף. אם הבורא היה מתגלה אלינו, זה בוודאי לא היה בתור משהו גשמי כמו הדברים שאנו רגילים לראות. לכן לא שייך בכלל לדמיין את הקדוש ברוך הוא בתור אדם כלשהו או כל יצור אחר.

כשאנו רוצים לראות את הקדוש ברוך הוא, אנו מצפים לראות יצור גשמי כלשהו, שהרי חוש הראיה שלנו מסוגל לתפוס רק דברים גשמיים, וזה כמובן לא יתכן כי השם יתברך הוא אינסופי ולא מוגבל. לכן מובן שכשמשה רבינו מבקש לראות את השם יתברך, הוא לא מתכוון לראות צורה גשמית, אלא מתכוון שהוא רוצה להבין ולדעת את הנהגת השם. הוא רוצה לקבל את התפיסה שלו ולהבין את החכמה העליונה.

אילו אדם היה יכול להבין את החכמה העליונה, אז לא היה לו מקום בתוך החומריות של העולם. לא הייתה לו בחירה ולא היה לו ניסיון. זה כמו שיכניסו אדם לתוך הצגה או סרט. אם האדם לא יודע שהוא נמצא בתוך סרט, אז הוא יפעל על פי הדברים שמציגים לו שם, יסחף אחר הזרם ויחשוב שאלו החיים האמתיים.

אבל כשאדם מבין שזו רק הצגה, או כבר אין בחירה ואין מקום לטעויות. הוא כבר לא "חי" בתוך הסרט, כי הוא יודע דברים גבוהים יותר. כל הסרט מתבטל עבורו כי הוא כבר יודע את האמת. מתוך השינוי בתפיסה, הוא כבר לא מסתכל על הדמויות סביבו כבעלי השפעה ועל המקום שבו הוא נמצא כמציאותי, אלא שהוא יודע שהכול רק משחק בכאילו, ומתוך הידיעה הזו הוא עצמו כבר יוצא מהמשחק והסרט בטל בשבילו. כמו אדם שמכיר את כל הטריקים של הקוסמים ולכן אי אפשר לעשות לו קסמים, כי עבורו הקסמים בטלים. רק מי שלא רואה את האמת הגדולה יותר יכול לחיות בתוך סרט.

להבדיל, אדם שחי את החיים נמצא בעולם של שקר ודמיונות. הוא נמצא בניסיונות ותיקונים. צריך ללמוד ולהתקדם ולהשיג השגות. אבל אם נותנים לו ידיעה ברורה על האמת העליונה ועל השקרים של העולם, אז כל העולם הופך בשבילו להצגה והוא לא יכול להמשיך לחיות כאן, כי ממילא כל הסרט כבר לא קיים בשבילו.

החומריות השקרית היא חסרת משמעות כלפי חכמה רוחנית עליונה ומתוך ידיעה עליונה אי אפשר לחוות דברים גשמיים ומוגבלים. כל המהות של המוגבלות והגוף הגשמי שלנו זה רק מתוך ההסתר של האמת העליונה. אם אדם

מבין את החכמה העליונה, אז הוא הופך לאינסופי וממילא כל הקיום הגשמי שלו בטל.

על פי תורת הסוד, מבואר שהקדוש ברוך הוא לכאורה צמצם את עצמו כדי לתת מקום לקיום לנבראים. שהרי האינסוף אינו מוגבל ונמצא בכל מקום ולכן לא יתכן שיהיה מקום לקיום לנבראים סופיים. לכן היה צריך לעשות סוג של צמצום שיאפשר מקום לעולם חומרי ומוגבל שבו הרוחניות האינסופית מוסתרת.

הצמצום הוא אותו הסתר פנים של הבורא שמאפשר את החיים שלנו ונותן לנו את הבחירה. הוא זה שנותן לנו את האפשרות לחיות בתוך גוף גשמי ולהילחם בשקרים, בחטאים, במחשבות כפירה ושאר דברים רעים שבאים עלינו ומתוך התגברות הטוב על הרע אנו יכולים להתעלות עוד ועוד. אילו לא היה הסתר פנים וצמצום, אז הכל היה חוזר להיות מציאות אחת. לא היה מקום לשום דבר רע והכל היה רק טוב מוחלט. לא הייתה שום בחירה, לא היה חומר ולא היה לנו קיום.

אותו הסתר פנים שכולנו לא כל כך אוהבים שנותן לנו את הצרות בחיים, אותו צמצום שחוסם את הקשר הישיר עם הבורא יתברך ומגביל את השפע, אותו דין שאנו מנסים להתרחק ממנו ככל שניתן כדי שלא יהיה כל רע בחיינו, כל אלו הם בעצם אלו המאפשרים את החיים שלנו. ללא צמצום, דין והסתר פנים, אין שום מוגבלות ואין לנו כל קיום גשמי. השם יתברך ממלא את כל העולם ושום דבר אחר לא קיים. רק מתוך ההסתר יש מקום לדברים גשמיים.

הקדוש ברוך הוא עונה למשה רבינו בפרשה "כי לא יראני האדם וחי", כי כל הקיום שלנו נובע מהסתר הפנים שלו. לכן אם נראה אותו ונבין את חכמתו, כבר לא יהיה לנו קיום ולא נוכל לחיות. וכך היה עם נדב ואביהו בני אהרן, שמרוב השתוקקות להשם יתברך נשרפו. אדם שרואה כביכול את הקדוש ברוך הוא מאבד את כל החומריות שלו, מתנתק מהמוגבלות שלו והופך לדבר רוחני ולא מוגבל ללא אפשרות קיום בגוף גשמי מצומצם. אי אפשר להכיל רוחניות כל כך עצומה בתוך כלי גשמי.

כאשר אדם מתקדם למקום מסוים ומשנה את מהותו, הוא לא יכול לחזור לאחור תוך כדי שהוא שומר על מהותו החדשה. אדם שרכש השכלה מרובה למשל לא יכול להיות אדם פשוט אלא אם כן יאבד את החכמה שלו. ילד שגדל והופך למבוגר לא יכול לחזור להיות תינוק קטן שלא יודע לדבר. כך גם אדם שמבין את החכמה העליונה, חי את האינסוף ומבטל את כל החומריות והמוגבלות שהייתה לו. מתוך שהוא מבטל את כל הצורה הגשמית שלו, ברור לנו שאין לו אפשרות להמשיך לחיות בתור בן אדם מוגבל בעולם גשמי.

הקדוש ברוך הוא לא אומר את הדברים מתוך אכזריות חס ושלום. הוא מסביר למשה רבינו שלכל אדם יש תפקיד ומקום מיוחד שבו הוא צריך להיות. אדם שמבטל את כל הגשמיות שלו לא יכול להמשיך לחיות בצורה גשמית בעולם, וכעת למשה רבינו יש תפקיד להנהיג את העם ולהישאר בתוך עולם גשמי. אילו היה רואה את הקדוש ברוך הוא ממש, אז כל המהות הגשמית הייתה נעלמת.

מכאן נוכל להבין שכל אדם נמצא במקום המיוחד לו. לפעמים אנשים מסתכלים על דברים שאין להם שהיו רוצים להשיג, אבל הם לא מבינים שאותם דברים לא טובים להם. יש אדם שהגיע לעולם כדי לעשות תיקונים גדולים בעולמות עליונים ולכן הביאו אותו לכאן בתור עני. כעת אותו אדם מצטער מאוד על כך שהוא לא עשיר. אבל אם היה הופך להיות עשיר, אז כל המהות שלו הייתה שונה ולא היה יכול להשיג את הדברים שבשבילם הגיע לעולם.

אנשים רבים מואסים במוגבלות שלהם ורוצים לדעת הכל ולהצליח בכל. אמנם בוודאי שצריך לשאוף להגיע גבוה ככל שאפשר, מוטלת עלינו ההשתדלות ומובן שצריך להתפלל ולבקש מהשם יתברך שיעזור לנו בכל דבר, אבל חשוב להבין שלא צריך להתאכזב מהמוגבלות שלנו. הרי אותה מוגבלות היא זו שנותנת לנו את החיים המיוחדים שלנו שמהשמיים רצו שנחווה אותם. המצב שלנו כעת הוא הטוב ביותר עבורנו, שהרי אילו היה יכול להיות משהו יותר טוב, אז השם יתברך היה מביא לנו את זה כבר עכשיו.

מתוך הצמצום, המוגבלות והגשמיות שסביבנו, אנו יכולים להתפתח ולצמוח. אנו יכולים לבצע את התפקיד שלנו כראוי. אנו יכולים לשאוף קדימה ולעשות

תיקונים עצומים בשמיים. השם יתברך יזכה אותנו להשפיע בעולמות עליונים ולבצע את המוטל עלינו. נזכה להגיע להשגות עצומות ונגיע לימות המשיח שם נוכל להכיל גם בתוך גוף גשמי את החכמה העליונה ואת פנימיות הדברים.

תמיד יש בריחה ותקווה

פרשת כי תשא מספרת לנו על חטא העגל. למרות חומרת המעשה, כאשר הקדוש ברוך הוא מספר למשה על מעשה העגל הוא רומז לו שכעת המשך מהלך הדברים תלוי בו (במשה). השם יתברך אומר למשה "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם..." (שמות לב, פסוק י).

וצריך להבין מדוע השם יתברך אומר "הניחה לי"? האם משה עצר אותו באיזשהו אופן שכעת הוא מבקש ממנו להניח לו? הרי משה עדין לא דיבר בכלל מאז שסיפר לו על חטא העגל, אז כאשר הוא אומר "הניחה לי" הדבר תמוה, שהרי ממה משה צריך להניח לקדוש ברוך הוא?

אלא שמתוך הדברים משה מבין שהקדוש ברוך הוא תלה את חרון האף בכך שמשה יניח לו. משמע שאם משה יבחר לא להניח ולהתפלל על ישראל, הקדוש ברוך הוא ירחם עליהם.

הדבר מלמד אותנו על הנהגת השם יתברך לדורות. לפעמים אנחנו מקבלים סימנים מלמעלה. לכל אחד יש פה ושם איתותים שהוא מקבל מהקדוש ברוך הוא. רוב האנשים מתעלמים מהאיתותים ולא מייחסים אליהם חשיבות וכך לא מתקנים שום דבר. אחרים מסתכלים על הצד השלילי ואז מבינים מהאיתותים שהקדוש ברוך הוא מעניש אותם, משלימים עם העובדה שהחיים אכזריים וכך גם הם לא מתקנים שום דבר. אבל חשוב להבין שהקדוש ברוך הוא מדבר איתנו ונותן לנו סימנים מסיבה מסוימת. הוא לא רוצה להתאכזר אלינו, אלא הוא רוצה לרחם עלינו, רק שהדבר כעת תלוי בנו.

אם נתבונן בסיפורי התנ"ך, נגלה שההנהגה הזו חוזרת על עצמה לאורך כל הדרך. בני האדם חוטאים ואז נענשים, אבל אז מי שזוכה לעשות תשובה, זוכה לקבל רחמים גדולים מלמעלה. זה התחיל עם קין שאמר "גדול עווני מנשוא" וקיבל הקלה מיידית בעונש, המשיך בכל הדורות לאחר מכן דרך דוד המלך שעשה תשובה וזכה להיות רגל רביעית במרכבה, דרך אנשי נינווה שעשו תשובה לאחר ששמעו על הנבואה של יונה הנביא, דרך סיפור המגילה שם עשו ישראל תשובה והפכו את הגזירה וכך הדבר ממשיך עד לדורות שלנו. כל מה שצריך הוא לעשות תשובה ואז אפשר להפוך את הגורל.

כאשר הקדוש ברוך הוא גוזר גזרה ומעניש, זה נעשה כדי לתקן ולא חס ושלום כדי להתאכזר. הקדוש ברוך הוא רומז לנו רמזים כדי שנפעל ונעשה שינוי. זה כמו שמישהו מאיים על מישהו אחר. הוא לא באמת רוצה לממש את האיום, אלא הוא רק רוצה להפחיד את הצד השני כדי שישנה את הדרך שלו ויעשה את רצונו של המאיים.

הרבה אנשים מבינים שהיו לא בסדר במצב מסוים, אז במקום לנסות ולתקן הם מתייאשים ואומרים לעצמם שעכשיו כבר מאוחר מדי. אם אדם לא משתלט על הכעס שלו במצב מסוים, אז הוא אומר לעצמו שאין לו סיכוי ושהוא תמיד יהיה כעסן. כך בפעם הבאה שיגיע לו ניסיון של כעס הוא אפילו לא יתאמץ לנסות להתגבר, כי הוא כבר הגדיר את עצמו כ"כעסן" וכאילו שעכשיו זה מותר לו.

אדם שמעד ועשה חילול שבת אומר לעצמו שעכשיו כבר מאוחר מדי, אז הוא ממשיך ועושה עוד הרבה עבירות בלי חשבון כי הוא מבין שגם ככה אין לו תקנה. אנשים מגדירים את האופי שלהם כהרסני ומקטלגים את עצמם כאנשים לא טובים וכך כאילו מתירים לעצמם להמשיך לעשות עבירות באופן חופשי. אבל צריך לדעת שתמיד אפשר לתקן ולכל הפחות צריך להשתדל לא לקלקל עוד יותר.

ישנם ארבעה שמתו בעטיו של נחש, שלא חטאו מעולם והסיבה היחידה שמצאו להם כדי לקחת אותם מהעולם הייתה חטא אדם הראשון בגן עדן. אמנם אותם ארבעה הם צדיקים גדולים, אבל ידוע שגדולי הענקים שמהווים את עמודי

היסוד של העולם, כמו שלושת האבות הקדושים, כמו יוסף הצדיק, משה רבינו או דוד המלך לא נכללים בתוך הארבעה האלו. כלומר יוצא מכאן שישנם ארבעה שלא חטאו מעולם, אך עם זאת ישנם צדיקים גדולים שכן חטאו באופן מסוים ובכל זאת נמצאים בדרגה גבוהה יותר.

כי לא החטא הוא זה שמפיל אותנו, אלא ההידבקות שלנו בחטאים היא שמפילה. חטא זה דבר שגוי שאפשר לעשות עליו תשובה, אבל כשהופכים את החטא לדרך חיים זה כבר הופך להרבה יותר מסובך. לכל אחד יכול לקרות שיחטא, אבל הדבר נמצא בידיים שלנו לעשות תשובה. רוב האנשים לא מבינים את זה ואז משלימים עם העונש המר, אבל ישנם אנשים חכמים שעוזבים את החטא ועושים תשובה ואז הקדוש ברוך הוא מרחם עליהם.

כאשר מנוח, אביו של שמשון, הבין שראה מלאך אלוקים, הוא אמר לאשתו שכעת הם בוודאי ימותו לאחר שראו את המחזה הזה. אשתו הסבירה לו בהיגיון שאם הקדוש ברוך הוא היה רוצה להרוג אותם, הוא לא היה מראה להם את כל זה. כל אחד יכול לעשות את ההיגיון הזה על החיים שלו. אם הקדוש ברוך הוא מאותת לנו ונותן לנו ניסיונות, זה אומר שהוא רוצה שנעמוד בניסיונות, נתקדם ונעשה תשובה. הוא רוצה לרחם עלינו ורק מנסה להסביר לנו מה הוא רוצה מאיתנו.

אנשים חושבים שהקדוש ברוך הוא שונא אותם חס ושלום, אבל אם זה היה כך אז הוא כלל לא היה נותן לנו ניסיונות ולא נותן שום סימנים ואיתותים. אם הוא באמת היה מתייאש מאדם מסוים, אז הוא לא היה נותן לו קיום, ובטח שלא היה מוכיח אותו.

זהו היגיון פשוט. מי שרוצה להזיק לאחר עושה זאת בלי לדבר ולהזהיר. אם מישהו מאיים על האחר, זה אומר שהוא רוצה לתת לו ברירה כדי שישנה את דרכיו. אב שאוהב את בנו מאיים בעונשים. אם צריך אז הוא גם באמת מעניש לפעמים. אבל כל זה מתוך רצון שהבן ישנה את דרכו. הוא לא רוצה להזיק לבנו, אלא רוצה לרחם עליו ורק מחכה שיעשה תשובה. כך הקדוש ברוך הוא מחכה לנו, מאותת לנו, רומז לנו ומצפה לנו שנעשה תשובה כדי שהוא יוכל לרחם

עלינו.

למרות חטא העגל, הקדוש ברוך הוא אומר למשה להניח לו, וכאילו רומז לו שיתפלל ולא יניח. להבדיל בין הקודש ובין החול, אם נחשוב על זה במושגים הירודים שלנו, הדבר דומה למישהו ברחוב שנקלע לסכסוך ורוצה לאיים ולהפחיד, אך עם זאת הוא לא רוצה להיכנס לקטטה. אז הוא רומז לחברו להחזיק אותו ואומר לו בקול "עזוב אותי שאני אראה לו מה זה!" והחבר מבין שעליו להחזיק אותו. הוא צועק ומאיים, אבל לא עושה כלום בפועל, כיוון שהוא לא רוצה באמת להזיק ולכן ביקש מחברו שיחזיק אותו.

הקדוש ברוך הוא אומר למשה להניח לו, למרות שעד עכשיו הוא לא החזיק אותו ולא אמר לו שום דבר. כאן השם יתברך פתח למשה פתח להתפלל על ישראל ורמז לו שלא יניח לו לכלות חס ושלום את ישראל.

כל אדם צריך לקחת את הדברים לחיים שלו. לא צריך להתייאש מכל נפילה, לא צריך לנבא עתיד שחור, לא צריך לחשוב על דברים שליליים ואסור אף פעם לאבד תקווה. שהרי כל עוד השם יתברך נותן לנו קיום, זה אומר שהוא עדיין לא התייאש מאיתנו ועדיין ישנה תקנה.

לא משנה כמה חטאים עשינו בעבר וכמה העתיד נראה מייאש, צריך לדעת שתמיד ישנה תקווה ושהשם יתברך הוא אבא שלנו שאוהב אותנו ורוצה לרחם עלינו. הוא רוצה שיהיה לנו טוב ורק מחכה שנשוב אליו ונלך בדרכו, כך שיוכל לגלות את הרחמים הרבים שלו בעולם.

השם יזכנו לעשות תשובה וללכת בדרכיו, להישאר תמיד עם תקווה גדולה ושאיפות לעתיד שיביאו אותנו לעשייה מבורכת, להתקרבות לשכינה ולבניין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

בלבול וחיפזון מהיצר הרע

משה עלה להר סיני למשך ארבעים יום. כאשר משה בושש לרדת, העם החליט לעשות את העגל. צריך להבין שמדובר על פרק זמן קצר מאוד. עקב טעות בחישוב, העם היה סבור שכבר עברו ארבעים יום, וכל מה שהיה צריך זה לחכות עוד כמה שעות.

וזוהי דרכו של היצר הרע. כאשר הוא רוצה להפיל אותנו, הוא לא ממתין שנחשוב על הדברים, שנחקור ונהיה מיושבים בדעתנו, אלא הוא מביא אותנו לפעול כמה שיותר מהר.

כאשר העם פונים לאהרן הכהן בבקשה לעשות להם אלוהים אחרים, אהרן מנסה להרוויח זמן כדי שהעם יוכלו להירגע ולחשוב על הדברים. לכן הוא אומר להם לפרק את תכשיטי הזהב ולהביא אותם אליו. הרי הדבר ברור שהנשים לא יוותרו כל כך בקלות על תכשיטי הזהב שלהן וייקח זמן רב לשכנע אותן לכך.

אלא שבצורה פלאית, הגברים בעצמם מפרקים את כל תכשיטי הזהב שעליהם באותו רגע כדי לא לעכב. כי כאשר מדובר על עבירות ועל צד הטומאה, הדברים פשוטים ומהירים. תוך רגעים בודדים אפשר להגיע לעשיית עבירה ללא מאמץ כמעט.

פעמים רבות אנחנו מעדיפים לזרום עם כולם ולא להיות כבדים יותר מדי. אלא שהדבר עלול לעלות לנו ביוקר. כי כאשר מדובר על דברים שבקדושה, אז צריך לבנות את הדברים ולהשקיע הרבה כדי להתקדם. אבל כאשר מדובר על הצד האחר, אז תוך שניות אפשר כבר להיות בשיא הטומאה. בלחיצת כפתור אפשר להגיע למקומות השפלים ביותר.

אדם שלא ישמור על עצמו עלול להינזק מאוד ברגע אחד של חוסר תשומת לב ללא השגחה ופיקוח. אנשים פירקו משפחות רק בגלל רגע אחד של חוסר מחשבה. אנשים צוללים לעמקי הטומאה ברגעים בודדים בתוך המכשירים

השונים. אנשים מוציאים לשון הרע בכל כמה רגעים בלי לשים לב כמעט. אנשים הופכים לכעסנים ועושים דברים מטורפים מתוך איבוד שליטה רגעי.

רוב הנפילות שלנו הן מתוך רגע אחד של חולשה. אנחנו לא מתכוונים לעשות עבירות בדרך כלל, לא יושבים ומתכננים כיצד להתרחק מהשם חס ושלום. אלא שהכול בא בקלות רבה מדי ברגע אחד בלי שנרגיש, ואז אנחנו כבר לכודים שם בפנים בתוך הטומאה.

אהרן לא התאמץ ליצור עגל זהב, אלא שברגעים ספורים כולם פירקו את הנזמים והביאו לאהרן, ואז הוא זרק את הזהב לתוך האש ויצא משם העגל. בדברים של קדושה צריך להתאמץ והדרך נראית מפרכת. אבל בדברים של טומאה אפשר להגיע בקלות לשיא השפלות. זה מבלבל ביותר, כיוון שהקלות המפחידה הזו של הדברים מפתה ביותר.

לכן כאשר העם רוצה לבנות מזבח, אהרן מנסה למשוך זמן והוא אומר שחג להשם מחר. בינתיים אולי משה יחזור, אולי העם יבין את ההשלכות של המעשים האלו, אולי מתוך התבוננות יוכלו להגיע ליישוב הדעת. יצר הרע דורש את העבירה כאן ועכשיו. לפעמים כאשר דוחים אותה מעט, אפשר להתגבר על היצר. אלא שהיצר עצמו מתעקש להקדים ככל שאפשר את העבירה, ולכן העם משכימים למחרת להקריב עולות ושלמים.

כשיש דבר של קדושה, קשה מאוד להצליח ולהשיג הישגים. כשרוצים לפתוח ישיבה או בית כנסת, יש המון מתנגדים, יש מחלוקות, חסר תקציב, הדברים מסתבכים, כל הצרות האפשריות נופלות על האדם כאילו במקרה באותו הזמן וצריך להשקיע הרבה מסירות נפש כדי להצליח להזיז משהו.

אבל כאשר רוצים להקים דבר של טומאה, פתאום הכל קל, הכסף זורם, ההמונים באים והכל הופך לפשוט יותר. היום בלחיצת כפתור אפשר להגיע למקומות הטמאים ביותר ולקלקל את הנפש ברגע. וכך הדברים של הטומאה נראים קלים ומפתים, לטוס לחו"ל, לזרום עם החברה המקולקלת, ללמוד חכמות ועבודות זרות וכו'. אנשים משלמים כספים מרובים ומוכנים להתאמץ להגיע

לקצה השני של העולם לעשות עבירות. אבל כשיש שיעור תורה ברחוב הסמוך זה נראה כמו הדבר הכי קשה להגיע אליו. כאילו ממש בלתי אפשרי.

העם קיבל כוחות חזקים. הם משכימים מוקדם כדי לעשות עבירות. בדברים הקשורים למצוות הכל הולך בכבדות וקושי. אבל כשמדובר בעבירות יש מרץ וכוחות עצומים. היצר עושה הכל כדי שנעשה את העבירה כמה שיותר מהר בלי לחשוב על ההשלכות שלה.

צריך לזכור שאם העם היו פשוט שותקים ומחכים בסבלנות עוד יום אחד, משה היה יורד וכל הקלקול היה נמנע. כמעט כל עבירה שאנו עושים נובעת מתוך איבוד שליטה של רגע. שאם היינו מחכים עוד זמן מועט, היינו מבינים את המשמעות של הדברים והיינו נמנעים מכך. אלא שהיצר מביא אותנו לחיפזון כך שלא נבין בכלל מה אנחנו עושים.

לכן חשוב לחכות מעט לפני המעשים. אם אנחנו לא נמצאים בכושר החלטה תקין, אז עדיף לדחות את ההחלטה. כשמישהו מכעיס אותנו, כדאי לקחת כמה נשימות עמוקות ולחכות מעט שנירגע. לפעמים זה משנה לנו את כל זווית ההסתכלות על הדברים. זו עצה מועילה ביותר בשלום בית ובחינוך ילדים. כאשר האישה, הבעל או הילדים עושים דברים הפוכים מהרצונות שלנו, אז אפשר פשוט לקחת נשימות ארוכות ולהירגע, ואז לנסות לחשוב בצורה רחבה יותר. פתאום נוכל להבין שזה לא כל כך גרוע כמו שחשבנו.

אם נגיב באותו רגע של כעס, אז לרוב נגזים בתגובה שלנו וזה יגרור עוד מריבות וכעסים רבים, ועגמת נפש גדולה לכל המשפחה שבסופו של דבר נצטער עליה. צריך תמיד לשתוק ולנסות לחשוב על הדברים לפני שמגיבים. אם החלטנו לפעול או להגיב בחומרה, אז לכל הפחות נדחה את גזר הדין מעט לפני שנבצע אותו.

היצר הרע הרי הוא שקר. כאשר אנו לוקחים את הזמן כדי לחשוב מתוך יישוב הדעת, אנו מתקרבים לאמת. לכן היצר עצמו ינסה לעשות הכל כדי שנחטא ברגע זה ללא כל שיהוי. הרי ככל שאנו משתהים, כך נוכל לקבל יותר שכל ולהתרחק

מהעבירה. לכן הוא יביא לנו יצר גדול כדי שנפעל עכשיו.

לכן למשל גברים מקבלים יצר גדול לא לשמור על העיניים חס ושלום, כי באותו רגע יצר הסקרנות אומר לנו שאנו מוכרחים להסתכל כעת על מישהי שעוברת ברחוב, שאסור לנו בשום אופן לפספס את זה, שזה רק עכשיו ולעולם לא יחזור שנית. לכן אדם יכול לתכנן במשך שבוע כיצד הוא יימנע ממאכלים מזיקים, ואז ברגע אחד הבורקס כאילו מתחנן אליו שיאכל אותו והוא שוכח מהכול. כי היצר לא יכול להילחם בשכל ובדעת, אז הוא פשוט מעלים לנו את השכל לרגע אחד ואז הוא יכול להפיל אותנו באותו הרגע.

הדבר דומה לאנשי מכירות ממולחים שאומרים לנו שרק עכשיו לדקות הקרובות יש מבצע ענקי ומחיר מיוחד בשבילנו שלא נמצא לעולם. אדם שלא מכיר את הטריקים של אנשי המכירות עלול ליפול בזה ולחשוב שזה רציני. אז בלי לחשוב יותר מדי ובלי לעשות בירורים הוא מיד קונה את המוצר, גם אם זה מחיר יקר מאוד וגם אם זה מוצר שהוא כלל לא צריך. כי הוא פוחד להחמיץ את הזדמנות חייו.

אבל מי שמכיר את השיטות יודע שאם הוא יעשה השוואות, הוא יוכל למצוא מוצרים הרבה יותר טובים במחירים נמוכים יותר. אלא שהשיטה היא להלחיץ אותנו כך שנקנה עכשיו. כאשר האדם נלחץ ואין לו אפשרות לחשוב לעומק על הדברים, אז ההחלטה שלו תהיה גרועה. וזה בדיוק מה שהיצר הרע רוצה מאיתנו.

מצוות רבות ביהדות מבוססות על העניין של דחיית סיפוקים. לאכול רק דברים כשרים, לאחר שמברכים עליהם ולאחר שמחכים בין בשר לחלב. לצום בזמנים המיוחדים לכך. לא לעשות מלאכה בשבתות ובימים טובים. לשמור מרחק בין בני זוג בזמן הנידה עד לאחר טבילת האישה במקווה. והרשימה כמובן עוד ארוכה מאוד.

כמעט כל המצוות מפעילות בנו את העניין הזה של דחיית סיפוקים. במקום ליהנות כעת, נהנה הנאה גדולה יותר, אבל מאוחר יותר. הכל מתוך שיקול דעת. לעשות מה שנכון לעשות בזמן הנכון. לא להיות כמו בהמה חסרת רסן שרוצה את

הכל עכשיו ולא יודעת לדחות סיפוקים.

זה גם כל עניין השכר והעונש, שכעת אנו מקיימים מצוות ולא רואים את השכר שלהן מלבד הפירות שאנו מקבלים גם בעולם הזה. אלא שאנו דוחים את הסיפוק לעולם הבא ששם נמצא הגמול האמתי. כך גם אנו מצפים לגאולה השלמה. שאמנם הרבה לצערנו כבר התייאשו, אבל אנחנו מאמינים בני מאמינים וגם אם כרגע זה לא בא, אנו ממתינים בסבלנות ויודעים שיבוא.

על פי היהדות, כל דבר שישנו באיסור ישנו גם בהיתר באופנים מסוימים. רק שצריך את הזמן הנכון והתנאים המתאימים לכך. כאשר אדם מתנזר מדבר מסוים, אז הוא עובד על היצר שלו באותו עניין. אבל כאשר הוא לוקח את אותו דבר במידה ומתוך שיקול דעת, זו כבר עבודה הרבה יותר גבוהה וחזקה.

אם למשל מישהו ינסה לצום במשך יום שלם, הוא יכול להצליח בזה. אבל הרבה יותר קשה להתחיל לאכול משהו טעים ואז להפסיק למרות שיש לנו תיאבון ונשאר לנו מהמאכל הטעים בצלחת. במצב כזה כבר דרושה הרבה יותר שליטה עצמית וזה הופך להיות הרבה יותר קשה.

צריך להבין שהרבה יותר קל לעשות דברים רגעיים, גם אם הם עצמם קשים מאוד, מאשר לעשות דברים מתמשכים. אדם יכול ברגע אחד להחליט שהוא חוזר בתשובה ולזרוק את כל העבר שלו וללכת ליום שלם לבית המדרש. אמנם זה דבר יפה וגדול, אבל הרבה יותר קשה ומעצים להמשיך את החיים כרגיל וביחד איתם לשלב בכל ערב חצי שעה של לימוד תורה. התמדה לאורך זמן ומתוך שיקול דעת, ולא רק משהו רגעי מתוך הרגש.

מה שבא ברגע אחד נובע מיצר ותאווה. זה לא אומר שזה בהכרח לא טוב, שהרי יש גם תאוות לדברים טובים כמו לימוד תורה וקיום מצוות. אבל האתגר האמתי הוא לחיות את החיים הרגילים שלנו, וביחד איתם להכניס לשגרה את הדברים הנכונים מתוך שיקול דעת ומחשבה. לא סתם מתוך רגש עז שמציף אותנו, לא בגלל שמתחשק לנו לעשות את זה באותו רגע, אלא מתוך הבנה שזה הדבר הנכון לעשות.

כאשר האדם רוצה לעשות עבירות, הכל הולך חלק. מקבלים פתאום כוחות גדולים, אנחנו מרגישים ערניים ויכולים להישאר לחגוג כל הלילה, להסתובב עם חברים במקומות טומאה שונים. פתאום דברים מסתדרים מעצמם והכל נראה מפתה. בדברים הטובים לעומת זאת צריך להתאמץ ולהשקיע.

כדי ללמוד תורה למשל צריך מלחמות גדולות ביצר הרע. פתאום בדיוק ברגע שאנו פותחים את הספר תוקפת אותנו עייפות נוראה. בדיוק ברגע שאנו נכנסים לבית המדרש הטלפון מצלצל. פתאום כל הדברים האפשריים צצים להם ועושים את הכל כדי למנוע מאיתנו ללמוד תורה או לקיים מצוות.

אנשים רבים פוחדים ממאמץ ולכן כאשר הם נתקלים במצב הזה הם פשוט בוחרים בדרך הקלה. לכן הרבה אנשים שרוצים להכניס רוחניות לחיים שלהם בוחרים בדברים קלים ולא מחייבים. אז מנסים לקבל ברכות מרבנים כדי לסדר את החיים ללא מאמץ, כאילו שזה מתיר לנו להמשיך לעשות עבירות בלי חשבון. נמשכים לדברים אסורים כמו סיאנסים, כשפים, ריפוי בעבודה זרה ושאר דברים מיסטיים.

כך יוצא חס ושלום שהמצב לא השתנה הרבה מאז חטא העגל. שהרי כולנו פה ושם קצת שוכחים את מה שנכון לעשות ובוחרים בדרך הקלה והמהירה יותר מתוך החיפזון של הרגע, למרות שהיא דרך של עבירה וטומאה.

עלינו לזכור לבחור תמיד במה שנכון. לדעת לא להתפתות לדברים הרגעיים. השוקולד יהיה טעים לרגע, הסיגריה מפתה, הדברים האסורים קורצים לנו, העבירות מחופשות לדברים טובים וכל תאווה נראית לנו כמו הדבר החשוב ביותר בעולם כולו שבלעדיו לא ניתן לתפקד. אבל ההפסד שנקבל מאותן עבירות הוא גדול הרבה יותר מההנאה הרגעית שהן יביאו לנו.

כי על הסופגנייה השמנה שאוכלים בעשרים שניות, צריך לשלם בדיאטה של כמה ימים. ועל כוס הקפה עם המזכירה, עלולים לשלם באיבוד המשפחה והפיכת הילדים ליתומים. אף אחד לא רוצה לאבד את כל העולם הבא שלו בשביל איזו

תאווה טיפשית של רגע. לכן מחובתנו לשמור על עצמנו ולנהוג בשיקול דעת. לחשוב טוב על הדברים ולקבל החלטות נבונות מתוך יישוב הדעת ולא מתוך בלבול וחיפזון.

אם אנחנו לא מצליחים לקבל החלטה נבונה, אז לכל הפחות נדחה את ההחלטה. נחליט שנעשה את העבירה מאוחר יותר ולא כעת. אם רק נדחה את העבירות והתאוות שלנו, נגלה שבמקרים רבים נצליח להתגבר עליהן בקלות כיוון שבשלב מאוחר יותר הן מאבדים מכוחן.

התאווה של אתמול כבר לא נראית כל כך נוצצת, והעבירה שנראתה כאילו תסדר את כל העולם פתאום מתגלית כשקר. לא צריך לבטל לגמרי את העבירה, אלא רק לדחות אותה עד שתתבטל מאליה. בינתיים נוכל לחשוב על הדברים וליישב את דעתנו כדי לבחור במה שבאמת נכון בשבילנו.

השם יתברך יזכה אותנו לקבל החלטות נבונות ולבחור בחירות טובות שיביאו אותנו למציאות טובה יותר ומתוך כך נזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

הלכות בשר וחלב

התורה ציוותה עלינו לא לבשל גדי בחלב אמו, ומכאן לומדים על איסור בשר וחלב. והתורה כמובן התכוונה לכל בשר בהמה, ולאו דווקא גדי. ובנוסף לכך ישנו איסור גם בבשר של חיה או עוף ביחד עם חלב.

ובאמת אפשר לראות ברוך השם שהרבה אנשים נזהרים בזה, ואפילו כאלו שלא מקפידים כל כך על דברים אחרים והלכות שונות, מכל מקום ישתדלו לא לאכול בשר עם חלב.

אלא שישנם פרטים רבים בהלכות האלו שרבים לא מודעים אליהם, וכך ישנם אנשים רבים שעוברים על איסורי בשר וחלב מסוימים מתוך שלא יודעים שזה אסור, ומצד שני מחמירים מאוד בדברים שנראים להם אסורים למרות שהם

מותרים לגמרי.

לכן השתדלנו לרכז את עיקרי הדברים כך שיהיו נגישים לכולם. אלא שמפאת ריבוי ההלכות ופרטי הדינים, קשה מאוד לתאר את הדברים וצריך לבדוק כל מקרה לגופו. לכן הדברים מובאים בכלליות רבה ואין לסמוך עליהם לשם פסיקה הלכתית, אלא רק כדי להביא את הדברים למודעות ולהבין את עיקרי הדינים.

הכנסנו לכאן רק את הדרך בה צריך לנהוג באופן רגיל, מה שנוגע לחיי היומיום ולהרגלי המטבח שלנו. אבל אם כבר קרה והתערבבו בשר וחלב יחד באופן כלשהו, צריך לבדוק היטב כיצד לנהוג וכל פרט קטן יכול לשנות את כל ההלכה מקצה לקצה.

לכן לא הבאנו לכאן כלל הלכות תערובות, כיוון שצריך הקדמות וידע רב לשם פסיקת ההלכה, ולא רצינו שיסיקו מתוך הדברים מסקנות לא נכונות שעלולות להביא לטעויות חמורות. אצל האחד דבר מסוים יהיה מותר ואצל האחר יהיה אסור כיוון שיש פרטים קטנים ששונים מעט ומשנים את כל התמונה.

לכן אם נתערב בשר וחלב ביחד, יש לעיין היטב בספרי הפוסקים ולהתייעץ עם מורה הוראה מוסמך שבקיא בעניינים הללו כיצד יש לנהוג עם האוכל ועם הכלים. אם האוכל מותר או אסור, אם צריך להכשיר את הכלים וכיצד וכל שאר הפרטים בזה. השם יזכה אותנו ללמוד היטב את הדברים ויברך אותנו כך שלא תבוא שום תקלה על ידינו.

הלכות בשר וחלב מעשיות

התורה הזכירה שלש פעמים את האיסור של בשר וחלב. פעם אחת לעניין אכילה, שאסור לאכול בשר וחלב ביחד. פעם נוספת לעניין בישול, שאסור לבשל בשר וחלב גם אם אנו לא מתכוונים לאכול את זה. ופעם נוספת לעניין הנאה, שאסור אפילו ליהנות מבשר וחלב שהתבשלו ביחד בכל דרך שהיא.

לכן צריך לשים לב לכך ש**אסור לבשל** יחד בשר וחלב גם אם אין לנו שום

הנאה מזה, כמו לבשל בשר וחלב לצורך גויים או לכלבים ובהמות, או אפילו לשפוך מים רותחים מהקומקום על כיור או על כלים שמכילים שאריות של אוכל בשרי וחלבי ביחד (מצוי כשיש כיור אחד גם לבשרי וגם לחלבי).

לכן גם צריך לשים לב לכך ש**אסור ליהנות** מבשר וחלב שהתבשלו יחד, ואפילו לתת את זה לכלב אסור. אלא יש להשליך לאשפה או לביוב שלא ליהנות מזה כלל.

אסור לאכול בשר וחלב ביחד, וגם אסור לאכול חלבי במשך שש שעות לאחר אכילת בשר. אך מותר לאכול חלבי ולאחר מכן לנקות את הפה והידיים, לאכול חתיכת לחם ולשתות משהו, ואז לאכול בשרי. וגם עוף נחשב לבשרי וצריך לחכות אחריו שש שעות עד לאכילת חלבי.

גם לאחר אכילת תבשיל בשרי יש להמתין שש שעות, אפילו אם לא היה בו ממשות בשר. כמו למשל שאוכלים מרק עוף בלי העוף עצמו, או שאוכלים ביצה שהתבשלה בתוך החמין הבשרי (אפילו שהיא עם הקליפה) וכו'.

אפשר להקל לילדים קטנים שלא הגיעו לגיל מצוות להמתין פחות משש שעות כאשר יש צורך לאכול חלבי. אבל זה דווקא כאשר יש צורך אמתי, ולא סתם כי מתחשק לילד ממתק או דבר שאין בו צורך כל כך. ובכל אופן יש להמתין לפחות זמן מה ולא לתת ישירות לאחר מכן.

ולתינוקות שאינם מבינים בוודאי שאפשר יותר להקל לתת חלבי לאחר אכילת בשר, ובמיוחד אם צריך בקבוק דייסה או תחליף חלב אם וכדומה שאז בוודאי שאפשר לתת. ויש לציין שחלב אם הוא פרווה ואינו חלבי כלל.

אסור לאכול בשולחן אחד מאכלים בשריים וחלביים בו זמנית. ואם כמה חברים או בני משפחה רוצים לאכול חלק בשרי וחלק חלבי, אז יש לאכול בשולחנות נפרדים.

אם יש רק שולחן אחד ואין ברירה, אז יש לעשות היכר בולט על השולחן שיזכיר להם שאסור להושיט יד למאכלים אחרים. וכן יש להקפיד לא להשתמש במאכלים משותפים, כמו למשל לחם משותף או צלחת מרכזית לסלט וכו', אלא

שכל אחד יהיה עם האוכל האישי שלו בצלחת שלו. וההיכר צריך להיות משהו מיוחד, כמו למשל אגרטל גבוה שלא מצוי בדרך כלל על השולחן, או ערימה של ספרים וכו'. העיקר שיהיה משהו בולט שלא רגילים לראותו על השולחן.

האיסור הוא דווקא למי שאוכלים ביחד האחד בשרי והאחד חלבי. אבל מי שאכל בשר וצריך להמתין שש שעות לאכילת חלב, מותר לו לשבת בשולחן שאוכלים בו חלבי, רק שהוא עצמו יאכל מאכלי פרווה ולא מהדברים החלביים.

אסור לאכול בשר על מפה שאכלו עליה חלבי קודם לכן, וכן להפך. אלא צריך להחליף מפה, או לנקות אותה היטב מכל שיורי האוכל. ואם אוכלים בצלחת (שהלחם לא מונח ישירות על המפה וכל המאכלים נמצאים בתוך הצלחות) אז מותר לאכול על אותה מפה ומספיק לנער את המפה.

אסור לבשל מאכל חלבי בכלי שבישלו בו בשר או מאכל בשרי בכלי שבישלו בו חלבי. כיוון שהטעם של המאכל נבלע בכלי ולאחר מכן כאשר מבשלים מאכל אחר, הטעם בכלי נפלט אל תוך המאכל.

אבל מותר לבשל מאכל פרווה (כמו אורז למשל) בכלי בשרי או חלבי נקי (למשל סיר בשרי שטוף היטב), ומותר לאחר מכן לאכול את המאכל הפרווה שהתבשל עם מאכלי בשר או חלב. וזה נקרא נותן טעם בר נותן טעם של היתר. שהבשר נתן טעם בסיר, והסיר נתן טעם באורז. ואותו טעם הוא כל כך קלוש שהוא כבר מתבטל עוד לפני שהתערב במאכל החלבי שאנו עומדים לאכול, וכך אין בזה איסור.

כל זה ברוב הכלים, אבל בסכין יש דין מיוחד שדוחק הסכין גורם לטעם לעבור וכך זה חמור יותר. לכן אין לחתוך מאכלי פרווה עם סכין בשרי בן יומו כדי לאכול את המאכל הפרווה עם חלבי או להפך (אך לא צריך לחכות שש שעות למי שאוכל מאותו מאכל). וכך זה גם בשאר כלים שחותכים כמו סכין, למשל בלנדר, פומפייה, מטחנה וכל דבר חד שמשמש כסכין. ובעיקר צריך להיזהר אם חותכים דבר חריף (כמו צנון, בצל, פלפל חריף וכו') עם סכין בשרי, שאין לאכול את אותו מאכל חריף עם חלבי (וכן להפך).

אסור לאפות או לבשל בתנור ביתי מאכלי בשר וחלב ביחד (גם לא כשהם מופרדים ורחוקים זה מזה). ואפילו לא לבשל בזה אחר זה באותו תא בתנור. ואם יש צורך ואין אפשרות אחרת, אז יש לנקות היטב את התנור שלא יישארו שאריות בשר או חלב, שומנים וכו', ולחכות עשרים וארבע שעות בלי להשתמש בו, ואז להפעיל אותו למשך כחצי שעה על חום גבוה. בצורה כזו מכשירים את התנור ואפשר להשתמש בו לאחר מכן למאכלי בשר או חלב.

אסור לאפות לחם שמעורב בו חלב או בשר, כדי שלא יטעו לאכול עם הלחם הזה דבר בשרי או חלבי ויכשלו באיסור. לכן אסור להכין לחם עם חמאה או גבינה בתוכו וכן כל סוג של פת חלבית או בשרית. אבל אם ניכר שאותו לחם הוא חלבי, שעושים שינוי והיכר שידוע לכולם או שרואים את הגבינה, אז מותר.

לכן מותר לעשות בורקס גבינה בצורת משולש (אבל לא מרובע שחושבים שזה פרווה), פיצה עם גבינה צהובה מעליה שניכרת ובולטת, פסטלים במילוי בשר שידועים כבשריים ושאר דברים שידוע לכולם שהדבר חלבי או בשרי. וכן מותר להכין עוגות וקינוחים מתוקים חלביים, כי אין דרך לאכול אותם יחד עם בשר, ורק בלחם או שאר סוגי פת שיש חשש לאכול אותם ביחד עם בשר יש איסור.

אסור לאכול בשר ודגים ביחד, שזה גורם לסכנה. והאיסור הוא רק על אכילה, ולא על הנאה או בישול. וכל זה דווקא לאכול ביחד, אבל מותר לאכול בזה אחר זה, כמו שנוהגים בשבת ובסעודות חגיגיות לאכול דגים למנה ראשונה, ולאחר אכילת מעט פת ושטיפת הפה אפשר לאכול בשר. וכן מותר להשתמש בכלים בשריים נקיים לבישול דגים וכו'.

יוצאי עדות המזרח לא אוכלים גם דגים עם חלב או גבינה. ויוצאי עדות אשכנז לא נהגו בזה ואוכלים דגים עם חלבי.

השם יתברך יזכה אותנו לדקדק בהלכות כשרות המטבח, וכך נזכה לבנות את הגוף שלנו במאכלים כשרים שישפיעו גם על הנפש ויבנו לנו את הבניין הרוחני של הנשמה בכשרות, בקדושה ובטהרה.

פרשת ויקהל

מראות הצובאות – להכניס קודש בחול

נהוג לקטלג את הדברים השונים סביבנו בתור טובים או רעים. אבל האמת היא שהטוב והרע לא קיימים בדברים השונים עצמם, אלא רק בצורה בה אנו תופסים את אותם דברים ובשימוש שאנו עושים בהם.

העולם מסביבנו מכיל כלים רבים שנתונים לשימושנו. כל אלו הם רק כלים ורק לאחר שאנו משתמשים בהם לדבר מה, אז לפי התכלית שבחרנו להגיע אליה אותם הכלים מקבלים משמעות.

בין התיאורים של כלי המשכן, מוזכרים הכיור וכנו שעשויים נחושת במראות הצובאות. רש"י מסביר שמראות הצובאות הן המראות שבנות ישראל היו מסתכלות בהן כאשר היו מתקשטות, ואותן הביאו נדבה למשכן. משה היה מואס בהן מפני שמיועדות ליצר הרע, אבל הקדוש ברוך הוא אמר לו לקבל אותן כי אלו חביבים עליו מן הכל שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות.

כשבני ישראל היו משועבדים במצרים, והיו חוזרים עייפים ויגעים לבתיהם, היו נשותיהם מכינות להם מאכל ומשתה, נוטלות את המראות וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים. כך התעברו וילדו והעמידו צבאות בזמן השעבוד. ודווקא מאותן מראות נעשה הכיור שממנו משקים מי סוטה כדי לשים שלום בין איש לאשתו. יוצא שלמרות הדבר המאוס לכאורה, הכוונה הטהורה מקדשת אותו.

בכל בוקר אנו קוראים את המשנה באבות (פרק ה' משנה כ'): "יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר..." ובהמשך אותה משנה כתוב "הוא היה אומר עז פנים לגיהינום". ולכאורה זה נראה לא מובן, שהרי איך יתכן שאותו תנא שאומר לנו להיות עזים כמו נמר יאמר לנו שעז פנים מגיע לגיהינום?

אלא שמדובר על שני מצבים שונים. בכלליות מידת העזות היא לא טובה, ולכן עז

פנים לגיהינום. אבל כאשר מדובר על רוחניות ועל התורה הקדושה, עלינו להיות עזים כמו נמרים בלי שום פחד. לכן הוא אומר " עז כנמר וכו'... לעשות רצון אביך שבשמיים". כי אם משתמשים בזה לרצון השם יתברך, אז זה מצוין. יוצא שגם אותה מידה שנחשבת כלא טובה יכולה להועיל ולהפוך לטובה כאשר אנו משתמשים בה בצורה נכונה.

החיים שלנו מורכבים מהמון פרטים קטנים, שכל אחד מהם נתפס אצלנו בצורה מאוד מסוימת. המוח שלנו מייצר תגובות אוטומטיות למצבים מסוימים ומשייך מושגים לקטגוריות. כל מושג מעלה לנו אסוציאציות שונות ועל כל עניין יש סטיגמות רבות שסובבות אותו.

אבל צריך לדעת שהדברים לא מוחלטים. יש דברים מסוימים שבמקום מסוים יהיו טובים ובמקום אחר לא. במצב מסוים זה יהיה נכון ובמצב אחר לא. בדרך מסוימת זה יועיל ובדרך אחרת זה יזיק. עלינו לפרק כל פרט בחיינו כדי למצוא איך להעלות אותו למקום הטוב ביותר בשבילו ובשבילנו.

על כל זה נאמר "רחמנא ליבא בעיי", כי הקדוש ברוך הוא רוצה שנפתח אליו את הלב. הוא רוצה שנתכוון ונעשה דברים מתוך רצון. אין עניין בדבר הטכני בלבד. לכן שני אנשים יכולים לקיים בדיוק את אותה מצווה, האחד יקבל עליה שכר עצום והאחר יקבל עליה עונש.

כי מי שהקריב מעצמו, טרח ועשה את המצווה מכל הלב ומתוך רצון לעשות נחת רוח לקדוש ברוך הוא יקבל שכר עצום. מי שפחות טרח ועשה את המצווה בסתמיות יקבל פחות שכר ממנו. אבל מי שעשה את המצווה מתוך רצון להכעיס, ללעוג, לזלזל ולבזות את המצווה, מתוך מחשבה של כפירה וניסיון להחטיא את הרבים, בוודאי יקבל על זה עונש. לא המעשה הוא שקובע, אלא הרצון והכוונה שמאחורי המעשה.

אנשים רבים שחוזרים בתשובה זורקים את כל העבר שלהם לפח. הם כל כך מוכשרים בתחום מסוים אבל הם עוזבים אותו מתוך מחשבה שזו לא דרך התורה. צריך לדעת שאמנם עניין ההקרבה למען התורה הוא טוב וחשוב, אבל כאשר יש

לנו אמצעים מיוחדים העומדים לרשותנו, עלינו לראות כיצד להשתמש בהם לדברים טובים ולהועיל לעולם.

אם נתעלם מהכישרונות שלנו, אז נהפוך להיות אנשים אומללים, כלואים ומדוכאים בלי טיפת יצירתיות ובלי יכולת להתקדם לשום מקום. התורה שלנו חשובה וגדולה הרבה יותר כאשר אנו מפארים אותה עם הכישורים שלנו. בדיוק כפי שהפרשה מתארת לנו לגבי בניית המשכן וכליו, שהיו אנשים מוכשרים שהכינו כלים מזהב, כסף ועוד חומרים יקרים וכך בנו את המשכן שדרכו התגלתה השכינה הקדושה.

הפתרון ליצר הרע הוא התורה שהיא כמו תבלין. התבלין לא משמיד את האוכל הטפל, או זורק לפח דברים חסרי טעם. אלא הוא לוקח את אותם דברים חסרי טעם והופך אותם למעדני מלכים. כך גם התורה לא באה כדי להחליף את החיים שלנו ולהפוך אותנו לאנשים אחרים, אלא כדי להסביר לנו כיצד להכניס טעם לחיים וכיצד לקחת את כל אותם כלים שבהם השתמשנו בעבר למקומות לא טובים, ולהשתמש בהם כעת לדברים מועילים ומתקנים.

התורה מלמדת אותנו כיצד לבטא את כל אותם כישרונות מיוחדים שקיבלנו כדי להועיל ולהעצים את הטוב בעולם. כיצד לקחת דבר שפל כמו מראות הצובאות ולהפוך אותו לרוחני. אדם שחוזר בתשובה לא צריך להפוך להיות מישהו אחר, הוא רק צריך לראות כיצד הוא מכניס תורה וקדושה בדברים שהוא עושה.

לצורך דוגמה, אם למישהו יש כישרון לציור, הוא יכול לאייר ספרי קודש לילדים. אם למישהו יש כישרון לדיבור, הוא יכול להעביר שיעורים ולהשפיע על אנשים. אם למישהו יש כישרון למוזיקה, הוא יכול להוציא ניגונים שיעוררו את הנשמה. אם למישהו יש חכמה רבה וקליטה מהירה, הוא יכול להתעמק בהלכות מסובכות ולפשט אותן. אם למישהו יש כישרון לכתיבה, הוא יכול לכתוב ספרים. אם למישהו יש אהבה לדם, הוא יכול להיות שוחט או מוהל. אם למישהו יש יכולת ניהול טובה, הוא יכול לפתוח עמותה או ארגון חסד. לכל אדם יש את התכונות המיוחדות שלו והכישרונות הייחודיים לו ואף אדם אחר בעולם לא יכול

להחליף אותו.

הדבר נכון לא רק לגבי כישורים מיוחדים, אלא לגבי כל הסביבה שלנו. לא צריך להחליף את המשפחה חס ושלום או לשרוף את כל החפצים הישנים. לא צריך גם למאוס בכל החברים, להתעלם מהשכנים או להילחם בכל דבר אפשרי שעובר מולנו בגלל שהם חושבים אחרת ויש להם תפיסת חיים שונה. פשוט צריך לראות איך אנחנו מכניסים את השם יתברך לתוך החיים, לתוך הסביבה שלנו ולתוך כל דבר שאנו עוסקים בו.

כדי להגיע למקסימום היכולת, על האדם לקחת את הייחודיות שלו ולראות כיצד הוא יכול לעשות את רצון השם יתברך דרך אותה ייחודיות. כל אדם צריך לשאול את עצמו מה השם יתברך רוצה ממנו. הרי אם הקדוש ברוך הוא היה רוצה שכולם יהיו כמו משה רבינו, אז הוא היה בורא את כולם משה רבינו. אבל העניין הוא שלכל אחד הוא נתן כישורים אחרים כדי שדרך הכישרונות האלו נתעלה בעבודת הקודש. צריך לחשוב כיצד אנו יכולים לעשות את רצון השם יתברך בצורה הטובה ביותר דרך אותם כלים וכישורים שהוא נתן לנו.

במקום לנסות לבטל את העבר שלנו ואת הסביבה הישנה, אפשר פשוט לנסות להכניס קדושה לתוכם. מראות הצובאות היו מראות שמביאות את היצר הרע ולכאורה אין להם שום מקום במשכן. אבל דווקא אותן מראות שמיועדות ליצר הרע והשתמשו בהן למטרה כל כך נעלה של הגברת הילודה והקמת צבאות בישראל, דווקא הן חביבות להשם יתברך יותר מכל.

כך גם היין שהוא האמצעי להגיע לשכרות, להוללות, לתאוות ולכפירה, ודווקא עליו אנו בוחרים לקדש בשבת. כי שיא ההתעלות שלנו מגיע כאשר אנו לוקחים דבר ירוד ומרוממים אותו. זו לא חכמה לקחת מטיל זהב ולקבל עליו הרבה כסף. החכמה היא לקחת משהו שפל וחסר ערך ולהפוך אותו לזהב.

דווקא מתוך הדברים הירודים אצלנו אנו יכולים להתעלות. דווקא מתוך הקושי והחסרונות אפשר להיבנות. השם יתברך יזכה אותנו לגייר את היצר הרע, לקחת את הנפילות והדברים המאוסים ולהכניס בהם קדושה כך שיהפכו להיות יקרי

ערך.

קיצור הלכות שבת

הלכות שבת הן כהררים התלויים בשערה. ההלכות מרובות אך המקרא שממנו לומדים אותן הוא מועט. פרשת ויקהל מתחילה בציווי על השבת ונסמך לזה ציווי עשיית המשכן לאחר מכן. מאותה סמיכות למדו את אבות המלאכות הנוגעות לשבת. ישנן ל"ט אבות מלאכות האסורות בשבת כנגד ל"ט מלאכות שהיו נעשות במשכן.

לצערנו, הרבה אנשים לא מכירים את הלכות השבת לעומק וכתוצאה מכך חס ושלום נכשלים באיסורים שונים בשבת בלי לשים לב. אז השתדלנו לאסוף ולרכז את ההלכות הבסיסיות שעל כל יהודי לדעת אותן, בצורה תמציתית וברורה, עם דוגמאות מחיי היום יום ובעיקר עם הדברים שהרבה אנשים נכשלים בהם מפאת חוסר ידיעה. ריכזנו את ההלכות על פי סדר המלאכות, אלא שהבאנו רק את המלאכות היותר מצויות והשכיחות אצלנו היום כדי להגיע להלכה למעשה ולהימנע ממכשול.

קצת רקע ליום השבת

מהרגע שאנו נולדים אנו לא עוצרים לרגע. במשך כל חיינו אנו עושים הכל כדי להיות במצב של עשייה, בלי דקה אחת פנויה כדי לחשוב ולהתבונן לעומק.

כולם עובדים ופועלים כדי להגיע למצב טוב יותר. להיות עשירים יותר, מצליחים יותר, מאושרים יותר, חכמים יותר, להטביע חותם ולהמריא כמה שיותר גבוה. אבל מרוב השקעה במרוץ של החיים, כבר שכחנו לאן בכלל רצינו להגיע.

אנשים נכנסים למצב אוטומטי של עשייה עד שהם שוכחים מה הם בכלל מנסים להשיג. הם בכלל לא יודעים אם הם מתקדמים לכיוון הנכון להגשמת המטרות שלהם. נוסעים הכי מהר שאפשר בלי לעצור לרגע לתדלק ולהביט

במפה כדי לראות לאן בכלל צריך לנסוע.

הם לא נהנים מהפירות של עמלם. רק ממשיכים לעבוד במרץ ולא עוצרים לרגע לקבל את השכר. הדבר דומה לאדם שעובד בלי הפסקה ובסוף החודש במקום לבוא לקבל את המשכורת, הוא מעדיף להמשיך לעבוד עוד ועוד כי אין לו זמן לעצור לקבל שכר. הוא עובד ועובד ולא עוצר לרגע כדי ליהנות ממה שהרוויח.

חז"ל מלמדים אותנו שהשבת היא מעין עולם הבא. שזו תכלית מעשה שמיים וארץ. ולכאורה צריך להבין את זה, שהרי כולנו עברנו שבתות שבהן לא בדיוק הרגשנו הרגשה של העולם הבא. הסיבה לכך היא שבמקום לעצור ולקבל את השכר, ניסינו להמשיך את העשייה ולכן לא הצלחנו ליהנות מהשכר.

אנשים חולמים להגיע למצב אופטימלי בו הם יכולים להרשות לעצמם לשכב לנוח בלי דאגות או לשבת רגל על רגל בלי לעשות כלום. אבל האמת היא שזה הדבר הכי קשה בעולם.

אדם לא מסוגל לא לעשות כלום. הוא מוכרח להתעסק במשהו. חצי שעה של ישיבה חסרת מעשה והאדם משתגע. שעתיים של מנוחה והוא מתחיל לטפס על קירות. מתחיל לחשוב מה צריך לתקן ולמה צריך לדאוג. במשך כל החופשה הוא מחכה מתי יחזור לעשייה. הוא מוכרח להרגיש שהוא פועל. הוא אמנם רוצה לקבל את השכר, אבל משהו מושך אותו להמשיך לעבוד עוד ועוד.

הקדוש ברוך הוא נתן לנו מתנה נפלאה ושמה שבת. אם אדם יחשוב על השבת כעוד יום של חול, אז צפויה לו אכזבה מרובה. שהרי השבת היא מגבילה עם הרבה איסורים. אבל אם נבין שהשבת היא השער לעולם הבא והיא תכלית העולם, אז נוכל לזכות להרגיש את זה.

הדבר דומה לאדם שיקבל במתנה אבנים יקרות וטובות. אם הוא לא יבין את שוויין ויתייחס אליהן כמו אבנים פשוטות, אז בוודאי שלא יצליח ליהנות מהן. הן סתם יהיו כבדות ולא מועילות. אבל אם יבין את שוויין וישתמש בהן לפי הראוי להן, הן יוכלו להועיל לו מאוד והוא יוכל להפוך לעשיר גדול.

כך השבת, אם לא נבין את השווי העצום שלה ונחשוב עליה כמו על יום חול, אנו עלולים להתאכזב ולחשוב שהיא מגבילה. אבל אם נלמד לנצל אותה כראוי, נוכל להרגיש מילוי ומשמעות בחיים, נוכל להגיע לשלווה רוחנית ולטעום טעם של העולם הבא.

הרי ברור לכולנו שבעולם הבא לא נצטרך לפעול ולעשות, אלא רק לקבל מאורו וליהנות מזיו שכינתו של השם יתברך. ברור לכולנו שהתכלית היא ליהנות מהשכר של עמלנו ולא להמשיך לעמול עוד ועוד. וזוהי המהות של השבת הקדושה.

השבת נועדה להתחבר לעולמות העליונים. להפסיק את העשייה וליהנות מזיו השכינה. לקבל אורות גבוהים מהשם יתברך שיתנו לנו כוח לכל השבוע. במשך ששת ימי המעשה אנו עסוקים במלאכה ועשייה, ואז בשבת אנו נהנים מהפירות של עמלנו. מקבלים את השכר ונהנים משפע רוחני עצום לחיינו.

הלכות שבת הן מרובות. אך כדי לטעום את הטעם האמתי של השבת הקדושה אנו מוכרחים לדקדק בכל פרט הקשור אליהן. אם אדם לא לומד את פרטי ההלכות בשבת, אין אפשרות להימנע מאיסורים והוא בוודאי מחלל שבת בלי לשים לב. לכן ניסינו לרכז את עיקרי הדברים בצורה פשוטה וברורה, כך שכל יהודי יוכל להתחבר ולהבין בקלות יחסית את הדברים, בשפה מובנת ושווה לכל נפש, עם דוגמאות מעשיות מהחיים.

ישנם **ל'ט אבות מלאכות** האסורים בשבת, ולכל אב יש תולדות ופרטים רבים הקשורים אליו. ריכזנו את המלאכות הנפוצות עם הפרטים העיקריים והמעשיים הנוגעים לימינו, עם דגש על הפרטים החשובים שאנשים רבים נכשלים בהם בטעות בלי לשים לב.

חשוב לציין שישנם פרטים מרובים וכל פרט קטן עלול לשנות את ההלכה מהקצה אל הקצה. כל מצב הוא שונה וכל מקרה נדון לגופו. הכל נכתב כאן בקיצור נמרץ ולכן מובן שאין להסתמך על הדברים ויש לעיין היטב בספרי

הפוסקים או להתייעץ עם פוסק הוראה מוסמך. הדברים מובאים רק כדי להכיר את ההלכות, להביא את הדברים למודעות הציבור ולהימנע ממכשול.

מומלץ לקרוא ולשנן כדי ללמוד ולהכיר את המלאכות האסורות בשבת כדי לדעת להיזהר. אם קשה לעבור על כל המלאכות, אז אפשר לחלק את זה וללמוד בכל פעם כמה מלאכות שונות. השם יזכה אותנו שלא תצא תקלה תחת ידינו ונזכה להגדיל תורה ולהאדירה. בזכות שמירת השבת הקדושה נקבל שפע עצום ונזכה לעולם שכולו שבת.

מלאכת זורע

אסור לזרוע או לעשות פעולות הקשורות לזריעה בשבת, כולל **השקיה**, ניכוש עשבים, דישון האדמה, תלישת ענפים שנבלו ושאר פעולות המסייעות לצמיחה.

לכן יש לשים לב **לא לזרוק** על קרקע החצר **גרעינים**, **זרעים**, **קליפות** או **פירות** וירקות העשויים להצמיח או לדשן את הקרקע. מצוי בעיקר כשאוכלים פירות וירקות בגינה וזורקים את הפסולת על האדמה, שזה אסור משום זורע.

כמו כן צריך לשים לב **לא לשפוך מים בגינה**, ולכן לא לעשות נטילת ידיים על קרקע העשויה להצמיח, לא לשפוך משקים שנשארו בכוסות שתייה בגינה וכו'.

מלאכת חורש

אסור לחרוש או לעשות כל פעולה שמשבחת את האדמה או הופכת אותה נוחה לזריעה, כולל **חפירה בקרקע**, יישור הקרקע והשוואת גומות וכו'. מצוי מכשול כאשר נמצאים בגינה או חצר, ואז לפעמים משחקים באדמה, מיישרים את האדמה וכו'. כמו כן **אסור לטאטא קרקע** שאינה מרוצפת או **לשחק בקרקע** שאינה מרוצפת (בגולות, אגוזים וכו') שעלולים להשוות גומות.

מלאכת קוצר

אסור לתלוש שום דבר מכל דבר צומח המחובר לאדמה (כולל עציצים). זה כולל **תלישת ענפים** או **עלים** מצמחים הנמצאים באדמה (כולל עציצים), קטיפה או לקיטה של פירות וירקות וכו'.

אם עושה פעולה מותרת שעלולה לגרום לפעולה אסורה שלא בוודאי תתרחש, אז הדבר נקרא "**דבר שאינו מתכוון**" ומותר. לכן מותר ללכת על דשא או עשבים בשבת למרות שיתכן שייתלשו. אבל אם יודע בוודאות שהדשא ייתלש בהליכה שלו (למשל אם הדשא נתלש בקלות או שהוא רץ ומחליק על הדשא בצורה שבוודאי ייתלש), אז אסור אפילו אם לא מתכוון לכך. (וזה מה שנקרא "**פסיק רישא**", שאמנם אינו מתכוון לפעולה האסורה אבל היא בוודאי תתרחש).

בין האיסורים הנוגעים לקוצר, חכמים אסרו להשתמש באילן בשבת גם כאשר אינו תולש. לכן **אסור לטפס על אילן** בשבת, לשבת עליו, להניח עליו חפצים, להישען עליו, להשתמש בשבת בנדנדה התלויה על העץ או כל שימוש אחר.

כמו כן אסור לרכב על גבי בהמה בשבת (שמא יתלוש זמורה להנהיג את הבהמה). כמו כן אסור לאכול פירות שנפלו מעצמם מהאילן גם ללא תלישה, שכל מה שהיה מחובר בכניסת השבת הוא מוקצה לכל השבת.

מלאכת מעמר

אסור לאסוף תבואה, פירות או ירקות ולרכז אותם יחד במקום אחד במקום גידולם. לכן אסור לאסוף למקום אחד פירות שהתפזרו לכיוונים שונים בחצר.

מלאכת דש

אסור לפרק את התבואה מתוך השיבולים, **אסור לסחוט פירות** העומדים לסחיטה, **אסור לחלוב** בהמה וכו'. לכן צריך לשים לב לא לסחוט פירות למשקים כמו למשל להכין מיץ תפוזים וכו'. אם סוחט ישירות לתוך אוכל והמיץ נבלע באוכל אז מותר אם סוחט בידו ולא בכלי. אולם בלימון מותר לסחוט בידו גם לא על גבי אוכל. סחיטה בכלי לסחיטה אסורה בכל אופן גם בדברים המותרים לסחוט. בנוסף אסור גם **לרסק קרח** או שלג בידיים, אך יכול לתת קרח לתוך הכוס כדי שיימס מאליו.

אסור למניקות **לשאוב חלב** בשבת (כמובן שלא מדובר על פיקוח נפש שאז בוודאי שהכול מותר). וכן אסור לחלוב בהמה בשבת, אולם כאשר יש בדבר צער בעלי חיים (שהבהמה מצטערת מגודש חלב) אז מותר לחלוב על ידי גוי. אם אין

גוי, אז מותר לחלוב את החלב **לאיבוד** על ידי יהודי (למשל לתוך דלי המכיל נפט או חומר אחר שפוסל מיידית את החלב לאכילה). כיוון שכך זו מלאכה שאינה צריכה לגופה שמשום צער בעלי חיים התירו. אך כאשר עושה שימוש כלשהו בחלב אין היתר על ידי יהודי. וכן באישה מניקה שיש לה גודש חלב שמצער אותה (למשל אם התינוק חולה ולא יונק במשך זמן מה), אפשר להקל לחלוב בצורה ידנית לאיבוד.

אסור להוציא משקה שבלוע בבגדים. לכן **אסור לשטוף את הרצפה** (או כל דבר אחר) **עם סמרטוט**. אסור ללחוץ על **מטלית לחה** כדי לנקות את השולחן וכדומה, וכן אסור להשתמש **במגבונים לחים** בשבת כשמתכוון להוציא מתוכם מים כדי לנקות טוב יותר. אולם מותר בעת הצורך (לצורך תינוק וכדומה) להשתמש במגבונים או במטלית שלחים מעט, בנחת ובזהירות בלי ללחוץ עליהם שלא ייסחטו.

לכן אסור גם להשתמש **בסקוטש לשטיפת כלים**, אלא רק בננס מיוחד העשוי מחומר סינתטי שאינו סופג. יש לשים לב גם לא **לסחוט שיער** במקרה שנרטב ולכן יש לנגב אותו בנחת.

מלאכת בורר

אסור להפריד אוכל ופסולת זה מזה, אלא אם כן מתקיימים שלושה תנאים: א. שמפריד את **האוכל מהפסולת** ולא להפך. ב. שמפריד **ביד** ולא בכלי המיועד לברירה. ג. שמפריד כדי לאכול **לאלתר**. אולם אם אחד מהתנאים לא מתקיים, זהו איסור גמור של בורר.

לכן מותר לקחת ביד (או במזלג, כף וכו') אוכל המעורב עם פסולת כדי לאכול אותו מיד, אבל אסור להוציא את הפסולת ולהשאיר את האוכל. וכן אסור לנפות קמח או כל דבר אחר בנפה או בכלי המיועד לברירה. וגם אם הפריד את האוכל מהפסולת בידו כפי שמותר, אלא שעשה את הברירה כדי לאכול מאוחר יותר ולא כעת, אסור.

כאשר ישנם שני מיני אוכל מעורבים זה בזה, הדבר שרוצה לאכול נחשב

לאוכל והדבר השני נחשב לפסולת. לכן אם יש למשל אגוזים ושקדים מעורבים ורוצה לאכול רק את האגוזים, מותר לקחת את האגוזים לאכול מיד, אבל אסור להוציא את השקדים. וכן אם לא רוצה לאכול עדשים שמעורבים עם האורז או שלא אוהב ירק מסוים מתוך ירקות מעורבים, **אסור להוציא את הדבר שלא רוצה לאכול**, אלא ייקח רק את מה שרוצה לאכול מיד.

ישנם אופנים מיוחדים שמותר לברור פסולת מאוכל, כגון שזוהי דרך האכילה של הדבר. כמו למשל אם רוצה לקלף תפוז, בננה או ביצה וצריך להוציא את הקליפה על מנת להגיע אל האוכל. אך כמובן שיעשה זאת סמוך לסעודה כדי שיהיה לאלתר.

מלאכת טוחן

אסור לטחון פירות, ירקות או שאר גידולי קרקע בשבת. לכן אסור להשתמש **בפומפייה או מגרדת** לריסוק עגבניות, גזר או שאר ירקות, ומכיוון שזהו כלי המיוחד לטחינה אסור לטחון בו גם דברים שאינם גידולי קרקע כמו לגרד גבינה צהובה וכו'. אסור לחתוך סלט ירקות דק דק, אלא אם כן מתכוון לאכול אותו לאלתר (ויכין כמות קטנה המספיקה לסעודה הקרובה בלבד).

חכמים אסרו לעשות כל רפואה בשבת משום חשש לשחיקת סממנים. לכן אסור לקחת תרופות או לעשות רפואות שונות בשבת. אך צריך לשים לב שהאיסור הוא רק על חולי קל, שאמנם לא חש בטוב אבל יכול לתפקד. אבל מי ש**חולה ביותר**, ששוכב במיטה ולא מתפקד כרגיל, מותר לו לקחת תרופות בשבת. וכן מי שכבר התחיל לקחת תרופה לפני שבת, כמו למשל אנטיביוטיקה שצריך לקחת כמה ימים ברצף, מותר גם בשבת. ועל אחת כמה וכמה שמובן שתרופות קבועות לחולים כרוניים מותרות בשבת.

מלאכת לש

אסור לגבל (לערבב) ביחד קמח ומים לעשיית בצק או כל דבר אחר שיהפוך להיות עיסה, כמו בוץ, בטון וכו'. אם רוצים להכין סלטים שנראים כבלילה עבה (כמו סלט מיונז, טחינה וכו') יש לעשות בשינוי, שיהפכו את סדר נתינת

החומרים, וגם שיערבבו בשינוי.

מלאכת אופה \ מבשל

אסור לבשל, לאפות, לטגן, לצלות או לעשות כל פעולה דומה. יש לשים לב היטב שאיסור בישול אינו קשור להבערת אש ולכן אסור בהחלט לגרום לבישול גם אם האש דלוקה כבר מערב שבת, ו**גם על פלטה חשמלית**.

לכן אסור להניח שום דבר מאכל על הפלטה, אלא אם כן הוא כבר מבושל לגמרי וכעת רק רוצים לחמם אותו. וכן **אסור להוסיף דבר שאינו מבושל לתבשיל** שכבר התבשל, כמו **להוסיף ביצה לחמין**, או **להוסיף מים כדי שלא יישרף**, או להוסיף **מים למיחם** חשמלי וכו', שכל אלו הם בישול גמור וגם אם יש לו הפסד אסור.

גם אסור לקרב בישול, ולכן אם פתח מכסה של סיר שנמצא על הפלטה ורואה שהתבשיל עדיין לא התבשל לגמרי, **אסור לסגור את המכסה** כי לאחר סגירת המכסה התבשיל יתבשל מהר יותר. לכן גם **אסור להזיז תבשיל** שעדיין לא התבשל למקום חם יותר על הפלטה, אסור לכסות תבשיל שלא התבשל וכו', שכל זה מזרז את הבישול.

כמו כן אסור לרכך דבר קשה או להקשות דבר רך על ידי חום האש, גם אם אינו דבר מאכל. לכן אסור לחמם שעווה, בדיל או כל חומר אחר שמתרכך על ידי החום.

אסור לבשל גם בתולדות האור, שזהו דבר שהתחמם מכוח אש והאש הולידה בו כוח לבשל בעצמו גם לאחר שהוסר מהאש. כמו למשל סיר חם של חמין שהורד מהפלטה ונמצא על השיש. ואפילו בתולדות חמה אסור לבשל, שזהו דבר שהתחמם מכוח השמש (כמו לבשל במים שהתחממו בשמש למשל). אותו כלי שהיה על האש או על הפלטה נקרא כלי ראשון ויש לו כוח לבשל גם לאחר שהוסר מהאש. לכן **אסור להניח דבר שאינו מבושל בתוך סיר רותח גם כשהוא לא נמצא על האש**.

לכן אם הבוילר החשמלי דלק לפני שבת ונשארו מים חמים (אפילו שכעת הוא

מכובה), אסור לפתוח את **ברז המים החמים** כל עוד המים בדוד רותחים, כיוון שהמים הקרים (החדשים שנכנסים) מתערבבים ביחד עם הרותחים ומתבשלים שם. אולם מותר לפתוח את ברז המים החמים שהתחממו בדוד שמש (אפילו בשבת), שאז הבישול הוא אינו אסור מהתורה אלא מגזרת חכמים, וגם זהו בדרך של גרמא ולא בצורה ישירה, ובנוסף הוא אינו מתכוון לבשל, וכיוון שזה נקרא פסיק רישא וגרמא בדרבנן, אז מותר.

צריך לשים לב לא לערות **מים רותחים מהמיחם על עלי תה** שלא התבשלו לפני השבת, שהעירוי מבשל אותם. לכן כדי להכין תה, אפשר לקחת כלי ריק (כוס ריקה למשל) ולערות לתוכו מים רותחים (שהמיחם נחשב לכלי ראשון וכעת הכוס נחשבת לכלי שני), וממנו לערות את המים לכלי נוסף ששם אפשר לשים את עלי התה (שזהו כבר כלי שלישי).

לאחר שמערים את התבשיל או המים לכלי אחר שלא היה על האש, זה נחשב לכלי שני שאינו מבשל בדרך כלל, חוץ מקלי הבישול כמו ביצים למשל או שאר דברים שמתבשלים בקלות. לכן בהכנת תה לוקחים כוס נוספת שנחשבת לכלי שלישי כדי להינצל מאיסור אם אותם עלי תה נחשבים לקלי הבישול.

אין בישול אחר בישול ולכן מותר לחמם על הפלטה דבר שהתבשל לחלוטין ולא חוששים לכך שיתבשל עוד יותר. אולם בדבר לח יש בישול אחר בישול ולכן **אסור להניח מרק על הפלטה, או מאכלים עם הרבה רוטב** אלא דווקא מאכלים יבשים. ואם יש רק מעט רוטב לתבשיל, שרובו יבש, אז מותר לחמם.

למרות שאין בישול אחר בישול, כל זה מדובר על פלטה חשמלית או טס של מתכת שמניחים על הגז, ששם אין דרך לבשל. אבל אסור להניח אפילו דבר שהתבשל לגמרי ישירות על הגז או על כל מקור אש אחר (גם אם הוא דלוק כבר מלפני השבת), שכאן יש "מחזי כמבשל", כלומר שהוא נראה כמבשל ואסור.

מלאכת גוזז

אסור לגזוז צמר מבעלי חיים. כמו כן, **אסור לאדם לתלוש שערות או לגזוז ציפורניים**. לכן גם **אסור להסתרק** בשבת, כיוון שישנן שערות הנתלשות בעת

הסירוק. יש לשים לב לא לתלוש שום חלק מהגוף, כמו למשל עור שהתקלף או יבלת וכו'.

מלאכת מלבן

אסור לעשות פעולה הקשורה לכיבוס בשבת. לכן **אסור לנקות כתם בבגד** עם מגבון או מטלית לחה, ואסור אפילו **להרטיב במים** גם ללא שפשוף, וכן אסור לשפשף כתם בבגד אפילו ללא מים. גם אסור לסחוט, שהסחיטה היא חלק מתהליך הכיבוס, ולכן **אסור לסחוט בגד שנרטב**.

אסור גם **לתלות כביסה** בשבת שזה נראה שכיבס בשבת. אם בגד כלשהו נרטב, אפשר להניח אותו על גב הכיסא או על מקום אחר שבו לא נראה כתולה לייבוש.

מותר לשפוך מים על השולחן ולנגב עם מגב בצורה שאין שם סחיטה, אבל על הרצפה אסור לשטוף את הבית אפילו ללא סמרטוט. ואם ישנו אזור מסוים שהתלכלך, אפשר לשפוך מים ולנגב את אותו אזור בלבד ללא סמרטוט.

מלאכת צובע

אסור לצבוע בשבת, ולכן אסור לצחצח נעליים או לעשות כל פעולה של צביעה. אסור לאישה לשים **איפור הצובע כגון אודם, לקה** וכו'. מותר לגרום לצביעה של מאכל על ידי מאכל אחר, כמו להוסיף תבלין שצובע או לגרום לצביעה של הלחם על ידי מאכל הנמרח עליו וכו'.

מלאכות קושר ומתיר

אסור לקשור קשר של אומן או קשר שנעשה לקיום. וכן אסור להתיר קשר כזה שנעשה על ידי אומן או שנעשה לקיום. לכן אסור לקשור דברים שאינם עשויים לפתיחה בזמן הקרוב, כמו למשל **קשירה של בלון**, **קשירה של חוט**, **קשירת שקית אשפה** וכו'. =

מותר לקשור או להתיר קשר שאינו של אומן וגם שאינו נעשה לקיום. לכן מותר לקשור נעליים, עניבה וכדומה, וכן מותר להתיר את הקשרים האלו, ובתנאי שהקשר לא יהיה לקיום (אם למשל קושר עניבה כדי להשאיר את הקשר לזמן רב

אז אסור).

מלאכות תופר וקורע

אסור להדביק שני גופים ביחד על ידי תפירה, דבק, סיכות או כיוצא בזה. ואסור לקרוע גוף אחד לחלקים. לכן **אסור להדביק מדבקות** בשבת. מותר לקרוע אריזות מזון כדי להוציא את התוכן שלהם לאכילה.

מלאכת צד

אסור לצוד בעלי חיים בשבת. לכן **אסור ללכוד זבובים, חרקים** או שאר חיות. אפילו אם נכנס בעל חיים לתוך הבית מעצמו, אסור לסגור עליו את הדלת או את החלונות. אך אם מדובר על חיית מחמד, כגון כלב או חתול שכבר מורגל בבית ונשמע לבעלים בלי לברוח מהם, אז מותר לסגור את הדלת (ולהרים אותם בידיים בכל מקרה אסור משום איסור מוקצה). אם בעל החיים מסוכן, כמו נחש או עקרב, אז מותר לצוד אותו.

מלאכת שוחט

אסור לשחוט או ליטול נשמה של בעל חיים בשבת, ואסור אפילו לגרום לחבלה מקומית כמו פצע, הוצאת דם וכו'. לכן **אסור להרוג יתושים, זבובים או מקקים בשבת** אפילו אם הם מצערים אותו.

מותר לרסס חומר רעיל להשמדת מזיקים, אך לא ישירות על המזיקים וגם ישאיר חלון פתוח כדי שיוכלו לברוח ולא ימותו בוודאי. אסור לגרום אפילו לחבלה קלה בבעל חיים או באדם. לכן אסור לעקוץ אדם עם האצבעות (שנצרר הדם), וכן אסור לצחצח שיניים למי שיודע שיורד לו דם בעת הצחצוח.

מלאכת מעבד

אסור למלוח בשר חי בשבת, וכן אסור לכבוש כבשים. לכן אסור למלוח הרבה ירקות ביחד כאשר יש דרך לכבוש אותם, כמו למשל **צנון, מלפפון** וכו'. אלא ייקח כל חתיכה בנפרד ויטבול במלח ויאכל. אבל מותר למלוח ירקות שאין דרך לכבוש, כמו סלט עם עגבניות וכו'.

מלאכת ממחק

אסור לשייף ולהחליק דברים על ידי שפשוף, וכן אסור למרוח ולהחליק דברים. לכן אסור להשחיז סכינים שבכך הוא ממחק. **אסור למרוח שעווה או משחה** בשבת משום ממרח **ואסור למרוח קרמים סמיכים שונים** (אלא רק נוזליים). אסור למרוח **משחת החתלה** לתינוק, אלא בעת הצורך ישים מהמשחה ללא מרוח ויסגור את החיתול כך שהמשחה תתמרח מעצמה. אסור **למרוח שפתון** על שפתיים יבשות.

מלאכת מחתך

אסור לחתוך דבר כשמכוון למידה מסוימת. לכן **אסור לחתוך נייר כסף** או **נייר מטבח**, וכן **אסור לחתוך שקיות אוכל, שקיות אשפה או מגבונים** כאשר הם מחוברים זה לזה וישנם נקודות לחיתוך. לכן צריך **להכין נייר טואלט חתוך** מראש לפני שבת. במקרה הצורך אם אין נייר חתוך, אפשר להקל לקרוע נייר טואלט בשינוי (כמו למשל עם המרפק) לא במקום המסומן (שלא יקפיד על חיתוך יפה).

מלאכות כותב ומוחק

אסור לכתוב בשבת וכן אסור למחוק דבר הכתוב. וכן אסור לחתום בחותמת או לכתוב במכונת כתיבה וכו'. אדם שיש לו כתב על הידיים, צריך להיזהר בנטילת ידיים לא למחוק על ידי המים או הניגוב.

אסור לעשות מקח וממכר בשבת שמא יבוא לכתוב, ולכן אסור למכור, לקנות, למדוד, לשקול, להוציר סכום מקח וכו'. אולם אם זה לדבר מצווה או לחולה מותר, ולכן מותר למדוד לחולה חום בשבת במדחום כספית ללא סוללה (לא בדיגיטלי), מותר למכור את העליות לתורה וכו'.

אסור לקרוא שטרי הדיוטות כמו למשל **שטרי חוב, חשבונות** וכו'. וכן **אסור לקרוא בשבת עיתונים** המכילים חדשות, פרסומות וכו' (**ואם יש בעיתונים פריצות, דברי כפירה, לשון הרע או רכילות ישנו איסור גמור לקרוא אותם גם ביום חול**) וגם בעלוני השבת צריך לשים לב **לא לקרוא פרסומים שונים,**

מחירים וכו'. וראוי לכל ירא שמיים לא לקרוא ולא לדבר כלל שום דברי חול בשבת, אלא רק דברי תורה וקודש.

מלאכות בונה וסותר

אסור לבנות, להוסיף לבניין או לעשות כל פעולה הקשורה לבנייה בשבת, וכן אסור לסתור אפילו חלק קטן ממבנה. **אם חלון, דלת, צינור או כל חלק כלשהו במבנה התפרק אסור להחזיר אותו בשבת**. אסור **ליישר קרקע**, להשקות בטון או לעשות כל פעולה המכינה לבנייה. אסור לשטוף את הבית (גם ללא סמרטוט אסור), ואם מקום מסוים התלכלך ישפוך מעט מים באותה נקודה וינגב בלי סמרטוט.

אסור לעשות אוהל בשבת ולכן אסור לפתוח **מטרייה בשבת**, ואסור לשאת מטרייה גם אם פתחו אותה לפני שבת. ישנם דברים הדומים לבניין ולכן אסור לשים ג'ל או ספריי להעמיד את השיער ואסור **לקלוע צמה**. מותר לילדים לשחק בלגו שדרך להרכיב ולפרק.

מלאכת מכבה

אסור לכבות אש, ואפילו אם יש בזה הפסד גדול כגון שממון רב עולה באש, ואפילו לומר לגוי לכבות אסור, אך מותר לומר לגוי "כל המכבה אינו מפסיד", שכך לא מצווה אותו במפורש לעשות מלאכה של כיבוי אלא שהוא מבין מעצמו ורוצה לכבות בשביל עצמו כדי לקבל שכר. אלא שכל זה בהפסד ממון בלבד, אך **אם יש חשש סכנה בדבר יש מצווה לכבות מפני פיקוח נפש**.

והיום שבכל בית מצויים בלוני גז, חשמל, שכנים שעלולים להיפגע ושאר דברים שמהווים סכנה לנפש, מותר לכבות שריפה ברוב המקרים אם יש חשש קל לפיקוח נפש (או להתקשר לכיבוי אש). אלא שאם אין חשש סכנה, כגון חפץ קטן שנשרף ולא יגרום להתלקחות, או שריפה במחסן או בצריף מבודדים ללא אנשים וללא חשש של התפשטות הדליקה, אז אסור לכבות.

מלאכת מבעיר

אסור להדליק או להגביר אש בשבת בכל דרך שהיא. וראוי לדעת שהיום ישנם

המון דברים הפועלים על בסיס אש ולכן הדבר ברור ש**אסור לנסוע ברכב בשבת**, **אסור להדליק אור** וכו'. כמו כן אסור גם **להפעיל מכשירי חשמל** שונים, וגם מכשירים ניידים הפועלים על סוללות. גם אסור לגרום להפעלה של מכשיר כלשהו בעקיפין, כמו למשל לכוון בשבת שהאור יידלק בעוד שעתיים באמצעות שעון שבת או **לפתוח את דלת המקרר כשיש שם נורה** שתידלק וכו'.

חכמים אסרו לרחוץ את הגוף במים חמים או פושרים וזוהי נקראת גזירת הבלנים. לכן **אסור להתקלח במים חמים או פושרים**, אלא רק בצוננים. אך כל זה בכל גופו, אבל אם רוצה לרחוץ פנים, ידיים ורגליים, מותר גם במים חמים.

מלאכת מכה בפטיש

אסור לעשות פעולה של גמר מלאכה בשבת, וכן אסור לתקן כלי. לכן אסור למשל לפתוח תפרים בכיסים של חליפה, או להוציא מהבגד שיירי חוטים שנשארו מהתפירה או האריגה, שזוהי גמר המלאכה של הבגד. אסור ליישר סכו"ם שהתעקם.

אסור לעשות פעולות העלולות להביא לידי תיקון כלי בשבת. לכן אסור להשמיע קול בשבת כגון **לנגן בכלי נגינה**, **למתוח קפיץ של מכונת נגינה** וכו', וכן **אסור למחוא כפיים בקצב שירה או לרקוד**, שלא יבוא לתקן כלי שיר. אך מותר לשיר בפה. אסור לשוט על פני המים ולכן אסור לשחות, שלא יבוא לעשות חבית של שיטין. אסור לרכב על אופניים בשבת.

מלאכת המוציא מרשות לרשות

ישנם ארבע רשויות בשבת, והעיקריות הן רשות היחיד ורשות הרבים (וגם כרמלית שדומה לרשות הרבים). **רשות היחיד** זה מקום פרטי מוקף במחיצות (כמו בית או צריף למשל). **רשות הרבים** וכרמלית הם מקומות המיועדים למעבר של רבים.

אסור להוציא חפץ מרשות אחת לרשות אחרת, וכן **אסור לטלטל (להזיז)** חפץ יותר מארבע אמות (מעט פחות משני מטרים) **ברשות הרבים** או בכרמלית. במקומות בהם יש עירוב, דנים את כל האזור שבתחום העירוב לרשות אחת, ולכן

מותר לטלטל שם כל עוד לא עוברים את קו העירוב.

במקומות בהם אין עירוב (מצוי בעיקר ביישובים קטנים, במקומות בחו"ל או מקומות שאינם שייכים לעיר) אסור לטלטל שום דבר מלבד דברים שדרך ללובשם כמו בגדים, תכשיטים, משקפיים, שעון יד וכו', שאת אלו מותר לטלטל רק כאשר לובשם. אך אם לא לובשם אלא מטלטל בדרך שאינה מלבוש, כגון שמחזיק משקפיים בידו או תולה אותם על בגדו אסור. לכן מותר להתעטף בטלית ולצאת כך, אבל אם הטלית מקופלת על כתפו או שהוא מחזיקה בידו, אסור לצאת כך. וכן אסור לצאת עם חפץ בכיס, שאין דרך מלבוש בכך.

וחשוב להבהיר שאין שום היתר להוציא דברים שונים **במקומות בהם אין עירוב**, והרבה אנשים נכשלים בזה. **אסור אפילו להוציא תינוק שמחזיקים ביד או בעגלה. אסור לצאת עם אוכל כמו גרעינים** וכו', ואפילו אם המאכל בפיו כמו גומי לעיסה או סוכריה בתוך הפה אסור לצאת כך. דברים שאין דרך ללובשם, אסור לצאת בהם לרשות הרבים או לכרמלית גם אם מוציא אותם בדרך מלבוש. לכן אסור לטלטל מפתחות אפילו אם קושר אותם בחגורה או תולה על הצוואר.

גם בחצר פרטית אסור לטלטל דברים אם אין גדר או חומה, ורק אם יש חצר פרטית (לא משותפת) עם גדר או חומה סביב כל החצר ללא פרצות (או שיש צורת הפתח של שתי מזוזות ומשקוף) אז יהיה מותר לטלטל שם.

בנוסף לאיסור הוצאה, ישנו גם איסור תחומין. **אסור לאדם לצאת מחוץ לתחום שלו בשבת** גם אם לא מטלטל שום חפץ. תחום השבת של אדם הוא כל אותו היישוב בו הוא נמצא, ומרחק של אלפיים אמה (פחות מקילומטר אחד) מהבית האחרון שבקצה היישוב. כלומר מותר לאדם להתרחק מהיישוב בו הוא נמצא לאזור לא מיושב מרחק של אלפיים אמה בלבד ואסור לו לעבור את התחום הזה.

קידוש והבדלה

מצווה לקדש על היין בליל שבת וביום, וכן לערוך הבדלה במוצאי שבת. **אסור לאכול ואפילו לטעום שום דבר לפני הקידוש**. לכן אסור לאכול **סוכריות** או

שאר מאכלים שמחלקים בבית הכנסת (לקטנים מותר) לפני הקידוש.

חשוב לציין ש**אסור גם לאכול לפני תפילת שחרית**, והדין הזה שייך גם בימי החול. לכן אסור לאכול עוגות או שאר מאכלים, וכל שכן שאיסור גמור לשתות שתייה חריפה לפני התפילה. אלא שמותר לשתות מים, קפה, תה וכו' כדי להתחזק לפני התפילה. לחולים ולילדים מותר לאכול לפני התפילה. גם נשים חייבות בקידוש, ולכן **נשים שרוצות לאכול או לשתות צריכות לעשות לעצמן תחילה קידוש על היין**.

כדי לצאת ידי חובת קידוש המקדש צריך לשתות לפחות רוב רביעית יין (41 סמ"ק, ועדיף שישתה רביעית שזה 81 סמ"ק). שאר השומעים אינם חייבים לשתות מהיין אך כדאי לטעום מהיין משום חיבוב מצווה. כדי לצאת ידי חובה **המקדש צריך לכוון להוציא ידי חובה** את השומעים (שיחשוב על כך שהוא מוציא אותם) ו**השומעים צריכים לכוון לצאת ידי חובה** על ידו ו**לשמוע את כל הקידוש** מתחילתו ועד סופו בלי דיבורים והפרעות.

אין קידוש אלא במקום סעודה, ולכן **צריך לאכול לפחות כזית (כ 27 גרם) של פת או מיני מזונות סמוך לקידוש** כדי לצאת ידי חובה, או לכל הפחות לשתות רביעית יין (ואם המקדש שתה רביעית ויהודי אחר רק שמע את הקידוש וטעם מעט מהיין זה לא מועיל וחייב לאכול כזית מזונות או לשתות רביעית יין בעצמו).

לכן אם שמע קידוש בבית הכנסת ורוצה רק לשתות מיץ או לטעום מעט פירות או פיצוחים, זה אסור כיוון שזה נחשב שהוא אוכל בלי קידוש. אז או שיאכל כזית מזונות, או שלא יטעם כלום. וכן הדין אם עורכים את הקידוש בבית מוקדם רק כדי לשתות קפה ולטעום דבר מועט, צריך לאכול כזית מזונות או לפחות לשתות רביעית יין כדי לצאת ידי חובת קידוש.

מוקצה

אסור להזיז שום דבר מוקצה בשבת. ישנם סוגי מוקצה רבים, אולם ישנם ארבעה עיקריים שאותם מוכרחים לדעת כדי להינצל מאיסור.

<u>כלי שמלאכתו לאיסור</u>: כלי שמיועד בעיקר לדבר שאסור לעשותו בשבת. כמו

למשל פטיש, בורג, טלפון, מצת, עיפרון, שלט וכו'. אסור לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור, אלא אם כן צריך לגופו או מקומו. כלומר, רוצה להשתמש בכלי עצמו לפעולת היתר כלשהי לצורך שבת, או שצריך את המקום שעליו מונח הכלי. במקרים אלו מותר לטלטל את הכלי. לכן אם מונח על הכיסא עיפרון או שלט ורוצה לשבת שם, מותר להזיז את הדבר לצורך הישיבה. וכן אם רוצה להשתמש בפטיש כדי לפצח אגוזים, מותר להשתמש בו. אבל אסור להזיז את הפטיש כיוון שהוא עלול להיהרס בחוץ בשמש או בגשם, או שרוצה לסדר את הבית וכו'.

<u>מוקצה מחמת חסרון כיס</u>: כאשר ישנו כלי שמלאכתו לאיסור שהבעלים שלו מקפיד עליו מאוד מחמת שהוא יקר, חשוב, שביר וכו', אז אותו כלי נחשב למוקצה מחמת חסרון כיס. כמו למשל סכין של שחיטה או מילה, מחשב יקר, כלי נגינה יקר וכו'. במקרה כזה אסור לטלטל את הכלי אפילו לצורך גופו או מקומו. חשוב לציין שדברים יקרים שאינם מיועדים למלאכת איסור, כמו למשל אגרטל נוי יקר או צלחת מזהב, נחשבים לכלים שמלאכתם להיתר ולכן מותר לטלטלם גם אם מקפידים עליהם.

<u>מוקצה מחמת גופו</u>: דבר שאינו כלי ואינו ראוי לשימוש בשבת הוא מוקצה מחמת גופו. כמו למשל חול, אבנים, בעלי חיים, עצים תלושים ואפילו כסף (שמצד עצמו הוא לא כלי והוא חסר ערך, אלא שבכל מדינה מסכימים שאותו נייר או אותה חתיכת מתכת זולה יהיו מייצגים ערך מסוים). גם כאן אסור לטלטל את המוקצה כלל אפילו לצורך גופו או מקומו. לכן אסור לשחק עם חולות ואבנים ואסור להרים או לטלטל בעלי חיים.

<u>בסיס לדבר האסור</u>: כאשר דבר מוקצה כלשהו מונח על דבר שמותר בטלטול מצד עצמו, אז דבר ההיתר מקבל את אותו איסור כמו הדבר המוקצה המונח עליו. לצורך דוגמה, אם כסף מונח על שולחן, אז כעת השולחן הופך לבסיס לדבר האסור וגם הוא אסור בטלטול כמו הכסף שעליו. אם דבר האיסור היה מונח על דבר ההיתר בכניסת השבת, אז דבר ההיתר נאסר לכל השבת. לכן אם הדליקו נר בכניסת השבת, אז אסור לטלטל את הנר במשך כל השבת גם לאחר שכבה.

<u>דרכי היתר</u>: כאשר ישנו צורך לטלטל דבר מוקצה, ישנן דרכי היתר אפשריות.

כאשר רוצים לטלטל דבר היתר כלשהו וביחד אתו ישנו דבר איסור המיטלטל מאליו, זה נקרא טלטול מן הצד ומותר לעשות זאת רק לצורך הדבר המותר בטלטול. למשל אם רוצה לטלטל צלחת שבתוכה יש פסולת, או להרים תיק שבתוכו יש אבן, אז מותר. אבל אם מרים כי צריך את האבן או הפסולת, אז אסור.

טלטול בגופו (בשינוי) מותר אפילו לצורך דבר האסור. לכן אם ראה שנפל לו הארנק על הרצפה, יכול להזיז אותו עם הרגל למקום שישתמר שם. וכן יכול לנשוף על שערה כדי להזיז אותה.

אמירה לגוי

דבר שאסור לעשות בשבת, אסור גם לומר לגוי לעשותו בשבת ואפילו לרמוז לו. לכן **אסור לקרוא לגוי שירים את מתג החשמל** שקפץ אם אין היתר מיוחד לכך בעקבות תנאים מסוימים. ואפילו אם בא גוי על דעת עצמו והרים מרצונו את המתג בלי שאמרנו לו דבר, אסור ליהנות מזה ולכן אסור להשתמש בפלטה או באור וכו'.

אבל אם הגוי עשה בשביל עצמו בלי שאמרנו לו, כגון שרצה להדליק את האור לעצמו כדי לקרוא ספר, אז מותר גם ליהודי ליהנות מאותה מלאכה. ודווקא בדבר שלא צריך להרבות בו, כמו אור שאם מדליקים את האור הוא מספיק לכל מי שנמצא בחדר. אבל אם זה דבר שיש חשש שירבה בשביל היהודי, כמו למשל שבישל אוכל לעצמו, אסור ליהנות מזה כדי שלא ירבה בשביל היהודי.

אלא שמותר לומר לגוי לעשות איסור מדרבנן (כלומר דבר שאינו אסור מהתורה) אם יש צורך גדול מאוד בדבר, כמו למשל לצורך מצווה או לצורך חולה. וזה נקרא שבות דשבות במקום מצווה או חולי. לכן מותר למשל לומר לגוי לכבות את האור לצורך חולה שהאור מקשה עליו להירדם, או לומר לגוי להביא סכין של מילה דרך כרמלית כדי לקיים מצוות ברית מילה.

אם רוצה ומתכוון לדבר המותר בשבת וכתוצאה מכך נגרם גם איסור, זה מותר בגוי אפילו שהדבר הוא פסיק רישא (כלומר שבוודאי תיעשה המלאכה האסורה). לכן **מותר לומר לגוי לפתוח את דלת המקרר** אם שכחו לנתק את האור במקרר

לפני השבת (והדבר ברור שאסור ליהודי לפתוח או לסגור את המקרר אם לא ניתקו את האור לפני השבת).

פיקוח נפש

פיקוח נפש של יהודי דוחה שבת, **ואפילו בספק פיקוח נפש מחללים את השבת**. לכן אם יש אפילו ספק של סכנה, **אסור להתמהמה** וגם לא לשאול פוסק הלכה, אלא מצווה לפעול מיד ולעשות את כל הפעולות הנחוצות כדי להציל. ורק אם הדבר לא בהול כל כך או שאין סכנה ממשית בדבר ולא יודע כיצד לפעול, ישאל מורה הוראה.

בוודאי שכל מה שמותר לחלל שבת זה **רק בדברים הנחוצים להצלת היהודי** ולא מעבר לכך. לכן אם יש צורך להסיע לבית חולים חולה שיש בו סכנה או יולדת, או מצווה להסיע את החולה, אבל **לאחר שהחולה הגיע לבית החולים אסור לעשות שום חילול שבת נוסף**, שהרי אין כאן פיקוח נפש, וכמובן ש**אסור למשל לחזור בחזרה עם הרכב או להתקשר כדי להודיע למשפחה** על מצבו של החולה וכו' שזה בוודאי לא פיקוח נפש (ואפילו שיש צער בדבר זה לא מתיר חילול שבת).

גם בבית החולים בוודאי שלא הכל מותר וצריך לשים לב שמותר לחלל שבת רק במה שנחוץ להצלת חיים ולכן **אין לכתוב או לחתום** (מילוי טפסים וכו' אלא יאמר בעל פה ויסביר שזה אסור בשבת ויחתום במוצאי שבת), **לעשות צילומים, בדיקות שונות או פעולות רפואיות אחרות שאינן דחופות והכרחיות** להצלת חיי היהודי (ואם זה כן הכרחי להצלתו בוודאי שמותר).

על אחת כמה וכמה שהדבר פשוט שאסור לחלל שבת בדברים שאינם נצרכים כלל, כמו למשל אם החולה רוצה לשמוע מוזיקה בדרך לבית החולים או שיתקשרו לחבר שיבוא ברכב לבקר אותו כי משעמם לו, אז בוודאי שאין שומעים לו לחלל שבת אלא רק בדברים המוכרחים שנחוצים להצלתו שאם לא יעשו אותם הוא יכנס לסכנת חיים.

אם אין סכנה בחולה אלא שהוא נפל למשכב (כמו למשל אדם ששוכב במיטה

עם חום גבוה ולא יכול לתפקד), אסור לעשות בשבילו איסורי תורה, אבל מותר לומר לגוי לחלל שבת בשבילו, וכן מותר ליהודי לעשות בשבילו דברים האסורים מדרבנן בשינוי (כלומר לא בדרך העשייה הרגילה).

הלכות יום טוב

כל מה שאסור בשבת אסור גם ביום טוב ולא כפי שטועים לחשוב שהכול מותר. אלא שביום טוב התירו מלאכת אוכל נפש (הכוונה לצרכים בסיסיים של האדם לצורך יום טוב כמו אכילה או רחיצת פנים וכו') באופנים מסוימים. אסור להבעיר או לכבות אש ביום טוב, אך מותר להעביר מאש קיימת לאש אחרת לצורך אוכל נפש (כגון בישול לצורך יום טוב). **לאחר סיום הבישול אסור לכבות את האש**.

המלאכות שהתירו לצורך הכנת אוכל נפש הן המלאכות המגיעות משעת הלישה ואילך, ולכן **אסור לנפות קמח** ביום טוב (מלאכת מרקד/בורר), **לסחוט מיץ תפוזים** (מלאכת דש) או לקטוף פרי מהעץ (מלאכת קוצר) וכו', אפילו אם זה לצורך אוכל נפש ולשמחת יום טוב. וכן כל מה שהתירו זה דווקא בדבר שלא היה אפשר להכין לפני יום טוב, כיוון שהטעם היה נפגם. אבל דבר שנשמר ולא מפיג טעמו שאפשר להכינו לפני יום טוב אסור להכין ביום טוב.

וכן אסור להכין ביום טוב כמות מרובה לצורך מחר (ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה לא יכין מיום טוב הראשון ליום טוב השני), אלא יכין כמות שתספיק ליום טוב עצמו בלבד (ואם התכוון להכין רק ליום טוב עצמו ובכל זאת לבסוף נשאר אוכל זה מותר).

ברכת סיום

הדברים עלולים להיראות מסובכים מדי וקשים לביצוע למי שלא הורגל בכך. אבל צריך לדעת שאף אחד לא מצפה מאיתנו להפוך ביום אחד לקדושים וצדיקים. הקדוש ברוך הוא רוצה את הרצון וההשתדלות שלנו. אם נעשה מאמץ קל להתחזק רק בדבר קטן, לאחר זמן מה זה יהפוך לפשוט וכך נוכל לקבל על עצמנו דבר קטן נוסף. עם מעט סבלנות נוכל להגיע לדרגות רוחניות עצומות

ונשגבות.

כאשר אנו עושים השתדלות קטנה כאן למטה, השם יתברך שולח לנו סיוע עצום מהשמיים. כאשר האדם מחזק את הרצון שלו ואפילו רק מהרהר בתשובה, השם יתברך הופך עולמות כדי לטהר אותו. השם יתברך יזכה אותנו ואת כל ישראל להתחזק בשמירת השבת וידיעת ההלכות המרובות, לשמור שבת כהלכתה, להרגיש מעין עולם הבא ולהגיע לתכלית האמתית של חיינו.

המנורה שמאירה לנו את החיים

החיים שלנו מורכבים מהרבה פרטים קטנים. לכל אדם יש צדדים שונים שסיטואציות שונות מגלות אותם בתוכו. את הצד הרוחני שלנו, שממנו אנו שואבים את עיקר חיותנו ומשם מגיע הכוח לכל אותם פרטים קטנים, אנו מקבלים מהתורה הקדושה. התורה היא האור של החיים שלנו שנותן לנו את הכוח להתמודד עם ניסיונות החיים, והוא שמביא לנו את התקווה ואת האמונה.

הבעיה היחידה היא שלצערנו לא כולם זוכים להרגיש כך ולטעום מהאור הזה. לא מעט אנשים מאבדים תקווה ומגלים חוסר עניין בלימוד התורה ומעדיפים להשקיע בתחומים אחרים בחייהם.

והדבר נשמע לא מובן, שהרי עם כל האור האדיר שגנוז בתורה, לכאורה כל אדם שלומד מעט צריך לקבל הארה עצומה שתסדר לו את כל החיים ותהיה טובה ומתוקה יותר מכל התאוות שאי פעם חשב עליהן. כל פסוק בתורה צריך להאיר את עינינו ולהפוך אותנו לאנשי אמונה מלאים בביטחון ויראת שמיים. מספיק לראות אפילו אות אחת בתורה כדי לקבל אור עצום שימלא אותנו כך שנחייה רוחניות ולא נרצה לזוז מספר התורה.

אבל הניסיון מוכיח שברוב המקרים, גם לאחר שאדם טועם מעט טעם של תורה, הוא עדין לא רואה ומרגיש אורות עצומים שמשנים לו את כל החיים. לא

מעט יהודים הולכים פה ושם לשיעורי תורה מזדמנים, קוראים פה ושם דברי תורה ובכל זאת חיים את חייהם בצורה רחוקה מתורה ומצוות בלי להרגיש החמצה. או מדוע זה כך?

איך יתכן שישנם אנשים שהולכים לשיעור תורה עם כל כך הרבה עומק ומוצאים אותו כמשעמם ולא חשוב? איך זה שאדם טועם טעם של תורה ולא מקבל את האור העצום שנמצא בפנים? למה לא כל אדם שלומד מעט תורה הופך להיות כמו משה רבינו שקרן עור פניו?

פרשת ויקהל מספרת על בניית המשכן, ובין היתר היא מספרת על עשיית המנורה: "ויעש את המנורה זהב טהור מקשה עשה את המנורה..." (שמות לז, יז). ידוע שהמנורה מסמלת את האור הרוחני, את התורה הקדושה. הרוצה להחכים ידרים, משום שהמנורה נמצאת בדרום והיא מסמלת את חכמת התורה (לעומת השולחן שמסמל את העושר ונמצא בצפון). מתוך התיאור של המנורה, שהיא הכלי שמחזיק את האור הרוחני בבית המקדש, אפשר ללמוד הרבה על העבודה שאנו צריכים לעשות כדי שנהפוך עצמנו לכלי שיכול להחזיק את האור הגנוז בתורה הקדושה.

כדי להכיל את התורה הקדושה ולזכות לטעום מהאור הגנוז בה, אנו צריכים להסתכל עליה כמו על המנורה בבית המקדש. המנורה הייתה עשויה **זהב טהור**, וכך גם התורה צריכה להיות. התורה היא לא עוד מקצוע שלומדים בבית הספר או עוד עיסוק לשעות הפנאי שבא כדי להפיג את השעמום. התורה צריכה להיות עשויה מזהב. בראש סדר העדיפויות שלנו ומפוארת יותר מכל העיסוקים האחרים שלנו. עלינו לייקר ולהעריך אותה. שום דבר לא יכול להשתוות לה, שהיא כולה זהב טהור.

ישנם אנשים שהולכים לשיעור תורה מתוך הבנה שהם הולכים ללמוד עוד סוג של חכמה. אבל אדם צריך ללכת לשיעור תורה בהבנה שהוא הולך להתחבר לקדוש ברוך הוא. הוא הולך לזכך את נשמתו, להפוך ליהודי טוב יותר ולעשות את רצון השם יתברך דרך התורה הקדושה.

בנוסף התורה צריכה להיות **מקשה אחת**, ולא חלקים חלקים. כדי לזכות לחכמת התורה אנו זקוקים להתמדה וקביעות. אם יום אחד נוותר על שיעור התורה כדי ללכת לאירוע, יום אחר נוותר בגלל הגשם שיורד בחוץ, יום נוסף לא יהיה לנו כוח וכך נעשה יום כן יום לא, אז יהיה לנו קשה להתקדם ולהגיע למשהו.

הדבר דומה לאדם שמנסה להפסיק לעשן, ואז אחרי יום יחזור שוב לעשן. הוא יכול לחזור על התהליך מאות פעמים, אבל בכל פעם הוא יתחיל מחדש, שהרי ברגע שחזר לעשן וביטל את הרצף, צריך להתחיל את הכל מהתחלה. חשוב שהתורה תהיה אצלנו ברצף ובקביעות, כמקשה אחת.

הרבה אנשים מכניסים רק חלק מהתורה לחייהם. הם מקיימים חלק מהמצוות ועושים חצאי דברים. כאשר אין שלמות, אז ממילא אנו מקבלים מוצר פגום. וכמו למשל שאדם ינסה להכין עוגה אבל ידלג על רכיב אחד במתכון. או שהוא ינסה לרקוח לו תרופה בלי להכניס אחד מהרכיבים שלה. או שהוא ינסה לעקוב אחרי הוראות הגעה למקום מסוים אבל ידלג על פניה אחת.

הדבר הרי ברור שכאשר אנו רוצים לעשות דבר כלשהו כמו שצריך, עלינו לעשות אותו בשלמות. רק כאשר הדבר עצמו הוא שלם, מקשה אחת, אז אנו רואים את הערך שלו. כאשר ישנו חלק חסר, אז ממילא כל התמונה שאנו מקבלים היא מעוותת ולא משקפת את האמת. לכן עלינו להשתדל לשמור על כל התורה כולה כמקשה אחת, ואז נוכל באמת להגיע להשגות גבוהות.

פעמים רבות אנו נותנים חשיבות לתורה הקדושה, אבל אז אנו נותנים חשיבות גם לדברים אחרים. אדם שמחפש תקווה ומתפלל לקדוש ברוך הוא ואז מחפש תקווה במקומות אחרים שסותרים את דעת התורה, כאילו מבטל את המאמץ שלו. כאשר אדם מבקש ברכה מגדול הדור, אבל אז הולך גם לקוראת בקלפים או לאיזה "מקובל" מהעיתון, הוא מגלה בדעתו שאותו רב שמייצג את דעת התורה לא חשוב בעיניו, אלא שהוא סתם מנסה את כל האפשרויות.

אדם שרוצה לקיים מצוות מסוימות, אבל מצד שני רוצה גם להשקיע בעבירות

שונות מוכיח שהוא לא מקיים את המצוות ממקום אמתי לגמרי, שהרי אם אדם מבין שהקדוש ברוך הוא שברא את העולם מצווה אותו לעשות דברים מסוימים, אז הוא בוודאי יעשה את כולם. ואם הוא מוותר על חלק, זה אומר שהוא לא באמת מאמין. כשאדם עושה את הדברים האלו הוא מראה שהתורה שלו לא עשויה זהב והיא בטח שלא מקשה אחת.

אי אפשר לצפות שנלך לשיעור תורה ולאחר מכן נעשה את כל העבירות האפשריות ובאמת נזכה לחכמת התורה. כדי לזכות לחכמה הזו ולאור שיאיר לנו את חיינו, אנו צריכים לעשות את התורה זהב ולהתמיד בדרך הזו שתהיה מקשה אחת. הכל מגיע ממנה, ולכן זה מה שאומר המשך הפסוק, ש"ירכה וקנה גביעיה כפתוריה ופרחיה ממנה היו". כי הכל ממנה, הכל מגיע מתוך התורה הקדושה.

כאשר אנו הופכים אותה למקשה זהב, אז היא מאירה את כל החיים וכל הצרכים שלנו מגיעים מתוכה. אפשר למצוא בתורה את החכמה העצומה שטמונה בעולם, את הצרכים הרוחניים והחומריים שכל אדם זקוק להם ואת כל מה שנצטרך. התורה היא הפתרון לכל, היא התשובה והישועה לכל צרה שלא תגיע, היא חכמת החיים שלנו והיא זו ששומרת עלינו ומספקת לנו את כל צרכינו.

אדם לא יכול להיות לא החלטי בדרכו ולצפות להגיע להשגות מתוך לימוד התורה. אמנם כל לימוד בוודאי מועיל וכל תפילה נשמעת, אבל ברור הדבר שעיקר עבודת השם של האדם זה שלמות הלב. האדם צריך להיות שלם עם מעשיו. ללמוד מתוך אמונה ולהוכיח זאת על ידי מעשים.

ירבעם היה חכם מאוד ובקיא בכל התורה, אבל זה לא עזר לו כי מעשיו העידו עליו את ההפך. כך גם רבים אחרים בכל הדורות, קרח, דואג, אחיתופל, גחזי ועוד רבים שהלכו בדרכים לא טובות. הם למדו תורה והיו תלמידי חכמים עצומים, אבל בפועל עשו דברים שנוגדים אותה. את התורה צריך לעשות מקשה אחת, לא לקחת רק את מה שנוח לנו, אלא לקחת את כל מה שהיא אומרת כמקשה שלא ניתנת לפירוק והפרדה.

הרבה יהודים מנסים לשלב בין אורח החיים היהודי לאורח החיים הרחוק

מתורה ומצוות. מצד אחד לעשות קידוש, לשמוע איזה שיעור פה ושם, לקרוא קצת תהלים וכו', אבל מצד שני ללכת בחוסר צניעות, לעשות עבירות, לחלל שבת וכו'. אמנם ברור שאדם רחוק שמנסה להתקרב ולהתחזק מוכרח לעשות את זה בהדרגה ובצורה כזו ואין שום בעיה עם כל זה כאשר האדם נמצא בדרך של עליה ובכל פעם מתקדם מעט. הבעיה היא עם אלו שהולכים בדרך הזו כמטרה בחיים.

ישנם כאלו שמשחק הכדורגל בשבת או נסיעה לאיזה מקום חשובים להם יותר משמירת השבת. ישנן כאלו שלא רוצות לשים כיסוי ראש לעולם מבחינה עקרונית. לא שהם סוברים שכעת זה קשה ובעתיד הם ינסו להתחזק בעניין, אלא שהם סוברים שזו הדרך הנכונה ביותר בשבילם וכך הם רוצים להישאר כל חייהם. לשלב איסורי תורה ביחד עם המצוות.

כל מי שיתבונן בדבר יוכל לראות את האבסורד, שהרי בכך שאנו לא לוקחים את כל התורה כמקשה אחת אנו כאילו מצהירים שאנו לא מקיימים את התורה כי השם ציווה אותנו עליה, אלא מקיימים את מה שנוח לנו מתוך הצרכים האישיים שלנו. אז יוצא שפתחנו תורה חדשה משלנו שאנו הולכים על פיה.

כך עשו כתות רבות שיצאו מהיהדות, שלקחו רק את מה שנוח להם והזניחו את השאר. כאילו שהקדוש ברוך הוא שהביא לנו את התורה חס ושלום טעה בכמה מקומות שבהם אנו לא עושים את מה שציווה עלינו. כאילו שאנו לוקחים את התורה בתור יועץ שלפעמים צודק ולפעמים טועה, ורק מתוך שיקול הדעת שלנו אנו מקבלים החלטה אם להקשיב לתורה או לא. מובן הדבר שזו דרך רחוקה מאוד מהאמת.

במקרה כזה אנו מעידים על עצמנו שגם את כל המצוות שאנו מקיימים, אנו עושים רק בגלל שזה נוח ומסתדר לנו מתוך שיקול דעת אישי, ולא בגלל שכך כתוב בתורה או שכך השם יתברך רוצה שנעשה. ברור שבצורה כזו אי אפשר לזכות לאור התורה הקדושה, שהרי זוהי לא התורה של השם יתברך, אלא סתם תורה שהמצאנו מעצמנו.

כדי לזכות לאור התורה אנו מוכרחים לפאר את התורה, לתת לה חשיבות ולעשות אותה זהב טהור. בנוסף להפוך אותה למקשה אחת, ולא חלקים חלקים לפי הנוחות האישית שלנו.

אדם שנמצא בדרכו הרוחנית ולא מצליח לקיים את כל מצוות התורה לא צריך לדאוג, שהרי כל עוד הוא מתמיד בדרך הכל בסדר. אם אדם מבין שצריך לקיים את התורה רק שכעת הדבר קשה לו או לא אפשרי, אז הוא מגלה בדעתו שהתורה שלו היא התורה האלוקית שקיבל כמקשה אחת, רק שיש אילוצים שמעכבים שעליהם הוא צריך לעבוד. רק צריך לזכור שאסור לנו להסתכל רק על חלק מהתורה בתור מטרה בזמן שאת השאר אנו עוזבים מתוך חוסר עניין. כל התורה מגיעה כמקשה אחת.

כאשר התורה היא מקשה אחת, אז בוודאי שנוכל לזכות דרכה להארות עצומות ולהתחברות לעולמות העליונים. השם יתברך יאיר לנו את הדרך כמו שהאיר את המנורה. ויבנה לנו את בית המקדש שיאיר את כל העולם באור עצום של קדושה, שנזכה כל אחד ואחת לקיים את כל התורה כולה ולהפוך אותה למקשה זהב.

אין דבר העומד בפני הרצון

פרשת ויקהל מתארת את עשיית המשכן. התורה מספרת לנו שהשם יתברך נתן חכמה מיוחדת לבצלאל בן אורי ולאהליאב בן אחיסמך לחשוב מחשבות ולהיות בעלי כישרון לעשות את מלאכות המשכן. אך התורה ממשיכה ומספרת שהם לא היו לבד. בפסוקים הראשונים של פרק לו' מוזכרים בצלאל ואהליאב ובנוסף "וכל איש חכם לב אשר נתן השם חכמה ותבונה בהמה".

וצריך לשאול על זה, וכי החכמה היא בלב? לכאורה היה צריך לומר "חכם שכל" או משהו דומה, אבל הלב הוא מקום הרגש ומה הקשר בינו לבין חכמה?

בנוסף צריך לדעת כיצד ניתן היה להגיע לדרגה הזו? איך השם בחר במי לתת חכמה ותבונה?

הפסוק שמגיע לאחר מכן מבאר לנו מעט את הדברים ומסביר שמדובר על "כל אשר נשאו לבו". כלומר, כל מי שבאמת רצה לעשות זאת מכל הלב, זכה לכך. כאשר האדם חיזק את הרצון וההשתוקקות שלו להשם יתברך, אותו רצון הפך לרגש, ואז אותו רגש בלבו נשא אותו כך שהשם נתן בו חכמה.

ומכאן גם מובן מדוע החכמה היא דווקא בלב. כי אמנם האדם יכול לעבוד על שכלו בצורה גשמית, לאמן את המוח ולהגדיל את מנת המשכל. אבל הכל יישאר בגבולות הטבע.

אבל ישנה גם אפשרות אחרת, לעבוד על הלב. על הרגשות, על הכיסופים, על יראת השמיים, על הרצון להתחבר לרוחניות ולבנות בלבנו משכן להשם יתברך, ואז אנו זוכים לקבל חכמה אמתית, מופלאה ובלתי מוגבלת. חכמה שהשם יתברך נוטע בתוכנו.

מכאן ניתן להבין את העצמה הענקית של הרצון שלנו. כאשר אדם רוצה לקדש את עצמו ולהתקרב לקדוש ברוך הוא בכל לבו, הקדוש ברוך הוא כבר ידאג למלא אותו ברוח חכמה ותבונה כך שיעלה ויצליח בכך. לא צריך כישרון מיוחד או תנאים מסוימים, הדבר היחיד שצריך הוא לרצות זאת באמת ומכל הלב.

כולם יודעים שאין דבר העומד בפני הרצון. אבל פעמים רבות קשה להאמין בזה, כי המציאות מראה לנו שישנם דברים שאנחנו מאוד רוצים ובכל זאת לא מצליחים להשיג. אבל האמת היא שאנחנו יכולים להשיג כמעט כל דבר אם באמת נרצה, אלא שהבעיה מתחילה ברצון עצמו. הרצון שלנו לא שלם, לא מספיק חזק או סותר רצונות אחרים שיש לנו, ורק זה מה שמעכב אותנו מההצלחה שאנו מצפים לה.

לרוב נראה לנו שקשה לקיים מצוות, שלעולם לא נוכל להגיע להיות צדיקים, שלהיות אדם ירא שמיים זה בלתי אפשרי בשבילנו. אנחנו יכולים לספר לכולם (וגם לשכנע את עצמנו) שאנחנו באמת רוצים וזה פשוט לא מסתדר, אך האמת

היא שאם אנו מרגישים שאנו לא מצליחים, זוהי ההוכחה שאנו לא רוצים מספיק.

אדם למשל חושב שקשה לו ללכת לשיעור תורה. הוא משוכנע לחלוטין שהדבר שהוא הכי רוצה בעולם זה ללמוד תורה, אבל פשוט אין לו זמן ויש לו הרבה עיסוקים, הוא חוזר עייף מהעבודה ולא מספיק לעשות שום דבר. אבל אם נציע לאותו אדם להישאר עוד שעה בעבודה בשביל פרויקט מסוים ותמורת השעה הזו הוא יקבל אלף ש"ח, האם הוא יסכים לדעתכם?

רוב הסיכויים שהעייפות תעבור באותו רגע והוא יבקש להישאר בעבודה כל הלילה. המסקנה שאותו אדם יכול להסיק מכאן היא שהוא רוצה אלף ש"ח הרבה יותר ממה שהוא רוצה ללכת לשיעור תורה. כי תמורת אלף ש"ח הוא מוכן לוותר על הזמן שלו ולהתאמץ, אבל תמורת שיעור תורה הוא לא מוכן.

הוא יכול לספר סיפורים ולהגיד לכולם שהוא מאוד רוצה ללמוד תורה, אבל מובן בבירור שהרצון שלו לכסף הוא הרבה יותר גדול מהרצון ללמוד תורה. שהרי להישאר בעבודה הוא שמח כאשר הוא מקבל על כך כסף רב, אך בשביל שיעור תורה הוא עייף.

כל אחד מאיתנו יכול לעשות את החישוב הזה, כאשר ישנה מצווה שאנחנו חושבים שאנו מאוד רוצים לקיים אבל לא מצליחים, פשוט נדמיין לנו שהיו מציעים לנו סכום נכבד של כסף אם נקיים את המצווה. האם גם אז לא היינו מצליחים לקיים אותה?

לא מדובר רק על קיום מצוות, אלא כל הישג רוחני. אנשים חושבים לעצמם שהם אוהבים ממש את השם יתברך. אבל בפועל הם חיים את חייהם בצורה רחוקה. לא לומדים תורה, לא מתפללים, לא מברכים, לא חושבים על הקדוש ברוך הוא בכלל במשך כל היום.

ויש כאלו שכן עושים דברים רוחניים פה ושם, אבל יחד עם זאת הלב שלהם במקום אחר לגמרי. שהם הולכים לתפילה, אבל המחשבות במקום אחר. הם קוראים את מה שכתוב בסידור, אבל הם לא באמת מבינים שהם מתפללים. הם לא מרגישים שהם מדברים עם השם. הם מברכים על האוכל, אבל בצורה חפוזה

ומהירה, בלי להבין בכלל את המלים שהם אומרים. כך כל המצוות שלהם זה מה שהם רואים אצל אחרים, אבל הם לא משלבים את הפנימיות, הם לא חכמי לב.

כדי להתקדם למקום רוחני טוב יותר, כל מה שאנו צריכים זה לרצות בכך. אבל לרצות באמת ומכל הלב. לא רק להגיד שאנו רוצים או לחשוב שאנו רוצים, אלא באמת לרצות. שנעשה כמעט הכל ונוותר על דברים חשובים כדי להשיג את זה.

אדם חושב שהוא רוצה להיות בריא או רזה, אבל הרצון שלו לאכול סטייק שמן שמזיק לבריאות הוא הרבה יותר גדול. אדם חושב שהוא רוצה להיות עשיר, אבל הרצון שלו להתעצל ולא להשקיע מאמץ גובר על הרצון לעושר. לאדם יש כל כך הרבה יצרים שכל אחד מושך לכיוון אחר וכך מונעים ממנו לממש את הרצון שלו.

לכן העבודה הפנימית שעלינו לעשות היא לחזק את הרצון. מטבענו אנו חושבים שאנו רוצים דברים, אבל לא מצליחים להשיג אותם בגלל סיבות שונות. אבל האמת היא שאילו היינו עובדים על חיזוק הרצון עצמו, כל הטבע מסביבנו היה משתנה לטובתנו כך שנשיג את רצוננו. במקום להשקיע מאמץ בדברים חיצוניים שיעזרו לנו להצליח ולהגשים את המטרה, נשקיע יותר בפנימיות הדברים ובעבודה על חיזוק הרצון שיקרב אותנו למקום שאנו רוצים בו.

ברגע שאנו באמת רוצים להתקרב לקדוש ברוך הוא, שום דבר לא יוכל לעצור אותנו. הקדוש ברוך הוא ייתן לנו את כל הכלים שאנו זקוקים להם ואת כל התנאים שאנו צריכים כדי להתקרב אליו, כשם שנתן חכמה ותבונה למי שרצה לעשות את המשכן. כל מה שאנו צריכים לעשות זה לחזק את הרצון שלנו וכך נזכה לראות איך הקדוש ברוך הוא דואג לכל השאר.

למי שייכת השבת?

השבת היא יום קסום ונפלא. סוף סוף אפשר לנוח מהטרדות של כל השבוע, נמצאים במנוחה, לא עובדים ואין מטלות כבדות על הראש, הכל ממש תענוג. אז

צריך להבין מדוע הכניס השם יתברך כל כך הרבה איסורים דווקא ביום המיוחד הזה? למה אי אפשר לנסוע עם כל המשפחה לאיזה יום פיקניק מפנק עם בשר על האש כדי לענג את השבת כראוי? לפעמים אנו מרגישים שיהיה הרבה יותר עונג בשבילנו לעבור על איסורים שונים במקום לדקדק בכל ההלכות המרובות. אז מדוע כל כך מגבילים אותנו?

חשוב להבין שהשבת אמנם ניתנה לנו במתנה, אבל כעסקת חבילה. הדבר דומה להורים שמכניסים לחשבונות של הילדים סכומי כסף גדולים. כעת הילדים רוצים לקנות את כל הממתקים והצעצועים שיצאו אי פעם לשוק, אך ההורים מסרבים ומתנים את המתנה רק ברכישת דברים חשובים כדי לבנות את עתיד הילדים, כמו רכישת בית כשיגדלו, ארגון חתונה וכו'.

כך הקדוש ברוך הוא נתן לנו במתנה את השבת, אך אם סתם נשתמש בה למימוש התאוות הגשמיות שלנו, לא יהיה בה שום תועלת בשבילנו ורק נבזבז אותה. לכן ישנם איסורים שונים המגבילים את השימוש במתנה הקדושה והנפלאה הזאת. הקדוש ברוך הוא רוצה שנהנה ממנה, אך בדברים מועילים הרבה יותר, בהתעלות רוחנית ובצמיחת הנשמה שלנו.

לכן בתחילת הפרשה נאמר: "וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון להשם" (שמות לה', פסוק ב'). לנו יהיה קודש והשבתון הוא להשם. לא טיולים ברכב, נפנופים על המנגל או שאר חילול שבת. גם אם זה מענג אותנו, זו לא מטרת השבת. ביום השביעי צריך להיות קודש, לנהוג בו קדושה, ללמוד תורה, לדבר דברי קודש, שהכול אצלנו יהיה קדוש ושונה משאר השבוע. אין לנו בעלות על השבת, השבת היא שבתון להשם.

יהודי צריך לענג את השבת, לשמור את השבת, לכבד את השבת וכו'. יוצא שהכול לכבוד שבת ולא לכבוד עצמו. לא לעשות את הדברים שיהיו נוחים בשבילו, אלא שיהיו לכבוד השבת.

תארו לכם שאחד הרבנים הגדולים או אחד האנשים המכובדים בעולם מגיע לביקור אצלנו. האם יתכן שלא נפתח לכבודו שולחן ענקי מלא בכל טוב? קרוב

לוודאי שנתכונן לכך זמן רב לפני ונכין את הכול שיהיה הכי מושלם שאפשר. נכין לכבודו את כל התבשילים האפשריים, גם אם אנו יודעים שהוא לא יטעם כמעט מכלום. נערוך שולחן יפהפה עם כלים מכובדים וכל הסלטים המוצלחים שאי פעם יצאו לנו, הכל לכבודו.

לא נחשוב על עצמנו, על הדברים שאנו אוהבים, אלא איך לארח ולכבד את אותו אדם. גם אם יתחשק לנו רק קרקר עם גבינה ולא ארוחה כבדה, אנו נוותר על העונג הפרטי שלנו כדי להוציא סעודה מלכותית עם בשר, יין ודגים, רק כדי לכבד את אותו אדם. גם אם מתחשק לנו ללכת לטייל, נוותר על הטיול כדי להשקיע את זמננו עם אותו אדם מכובד. אם כל זה בשביל אותו אדם, אז האם זו לא חובה עלינו לעשות זאת לכבוד השבת שהקדוש ברוך הוא ציווה עלינו בכבודה?

לפעמים אנו רוצים להעביר את כל השבת בשינה כדי להשלים את השעות מכל השבוע, אבל בצורה כזו אנו מכבדים רק את עצמנו. בפרשה שלנו אנו קוראים שהשבת היא שבת להשם. היא צריכה להיות קודש, לא הזמן הפנוי להשלמת שעות שינה. אמנם השינה בשבת היא תענוג, אבל כל זה במידה. חשוב ואפילו חובה להתענג וליהנות בשבת, אבל כל זה לכבוד השבת שמתארחת אצלנו. כמו שהיינו יושבים עם אורח יקר ונכבד ומתענגים גם בעצמנו מתוך כיבוד אותו אורח.

ענג שבת אמתי

וצריך לדעת שגם העונג הפרטי שלנו הוא לא מה שאנו חושבים. כי לפעמים אנשים מחפשים לעשות דברים שנראים להם מענגים, אבל בפועל זה מביא להם לחצים ודאגות. ורק השם יתברך שברא את חוקי העולם יודע היטב מה באמת טוב בשבילנו. ולכן ציווה אותנו על השבת הקדושה.

למען העונג החומרי בוודאי שאנשים רבים היו מעדיפים לנסוע לים עם חברים בשבת או לעשות טיולי ג'יפים. אבל העניין של היום הקדוש של העם היהודי הוא הרבה יותר מכך. ההנאה הגשמית היא רק החלק הקטן שאנו מקבלים בתור בונוס, הסיפוק הרוחני האדיר והאור האינסופי שיכול להתגלות בתוך כל אחד

מאיתנו בשבת שווה הרבה יותר מכל מה שאי פעם חלמנו עליו.

כבר מגיל צעיר, אנחנו חיים את חיינו עם טרדות ולחצים, ללא שום הפסקה. לימודים, עבודה, משפחה, תשלומים, דירה, רכב, בילויים והרשימה עוד ארוכה. מתוך כל זה, אנחנו לא עוצרים אפילו פעם אחת קטנטנה כדי לבדוק אם אנחנו נמצאים בכלל בדרך הנכונה. זה כמו נהג שמחליט להמשיך לנסוע בלי לעצור לתדלק, כדי להספיק להגיע רחוק יותר, ובלי לעצור להביט במפה לאן צריך להגיע, כדי להספיק להגיע מהר יותר.

לא פעם נוכל למצוא אנשים שעובדים שעות נוספות, כדי לחסוך מספיק כסף כדי ליהנות ממנו, אך בסופו של דבר הם עובדים עוד ועוד, ולמעשה אף פעם לא נהנים מהכסף. הדבר נכון לא רק לגבי כסף, אלא לכל רצון וניסיון להגשים חלום. מרוב ההתעמקות בדרך, אנחנו שוכחים את המטרה. בשביל מה בכלל באנו לעולם? למה להתאמץ? לאן בדיוק אנחנו הולכים? האם הדברים הקטנים שאנו עושים אכן מובילים אותנו אל המטרה אליה אנו שואפים להגיע?

במשך ששת ימי השבוע אנחנו נמצאים במרוץ. כל הדאגות וטרדות החיים איתנו ללא רגע קט של הפסקה או מחשבה טהורה על החיים. היצר הרע קם הרבה לפנינו בבוקר, ומאותו רגע עד שנלך לישון הוא רק מחפש איך להסיט את מחשבותינו מהדרך הנכונה ומהתכלית. אנחנו מרוכזים בעולם שכולו גשמיות, כאשר היצר מעלים מעינינו כל טיפת רוחניות שהוא מוצא.

אבל הבורא לא השאיר אותנו להתמודד עם כל זה לבד. הבורא נמצא איתנו בכל רגע, והוא פותח לנו את השער לצמיחה ולהתעלות. הבורא נותן לנו בכל שבוע מתנה נפלאה ושמה "שבת". השבת, בניגוד למה שרבים חושבים, לא צריכה לשרת את הנפש הבהמית כך שהיא תוכל לנוח מהעבודה המאומצת במהלך השבוע, לשחות בים או לצאת לטיול עם טרקטורון. השבת נועדה כדי לנטרל את הנפש הבהמית שבכל אחד מאיתנו, כך שנוכל לפקוח את העיניים ולהתבונן בעולם האמתי.

בשבת אנחנו מפעילים את הנשמה. אנו נותנים לנפש הבהמית שלנו את כל

האוכל הטוב שהיא צריכה כדי להשקיט אותה, כך שנישאר עם הנשמה והמהות העליונה. השבת נועדה ללימוד תורה, לתפילה, למחשבה טהורה וקדושה ללא מחשבות יום חול או פעולות רגילות ושגרתיות שאנו עושים מתוך הרגל מבלי להבין מדוע. השבת עוצרת אותנו ממהלך החיים כך שנוכל לשאול את השאלות הנכונות ולחפש את התשובות המתאימות. זמן לחשבון נפש אמתי שימקד אותנו אל המטרה.

אז גם אם הכיף שלנו זה טיולי ג'יפים, לא נעשה זאת משום שזה לא מקדם אותנו מבחינה רוחנית לשום מקום. זו לא באמת ההנאה שלנו אלא ההנאה של היצר שלנו. הנפש הבהמית נהנית אבל הנשמה סובלת. זה כמו לקחת סמים, שבאותו רגע אפשר להרגיש בעננים, אבל אחר כך מתברר למפרע שזה היה קלקול גדול ולא מועיל. חשבנו שכיף לנו בגלל יצרים ותאוות, לא בגלל שזה באמת היה דבר טוב במהות.

זה נראה קשה לשמור שבת למי שלא טעם את טעמה. כי כשמנסים לשמור שבת, אז מרגישים הגבלות, הכל אסור ונראה משעמם. לא נשאר מה לעשות חוץ מלפצח גרעינים ולישון. אבל מי שבאמת שומר את השבת מרגיש את העצמה שבה. מי שלומד תורה בשבת מבין את המעלה העצומה. מי שמחפש אוירה משפחתית יודע שאין לשבת מתחרים. כשחושבים שעיקר העולם הוא תאוות, אז יוצא שהשבת מגבילה. אבל כשמבינים שעיקר העולם הוא להתקרב להשם יתברך, אז מבינים שהשבת היא משחררת. ואז זוכים להתעלות רוחנית למשך כל ימי השבוע.

אנו מעידים עדות שהשם יתברך ברא את העולם בששה ימים ונח בשביעי. כתוצאה מכך אנו מקבלים מנוחה אמתית, שלווה ונחת שאין אפשרות להשיג בשאר ימות השבוע. גם אם נצא ביום שני או שלישי לחופש וננסה לערוך סעודה משפחתית נחמדה כמו בשבת, זה בוודאי לא יהיה אותו דבר. האווירה תהיה שונה והעיקר ירגיש חסר. כי רק בשבת יש את האורות הגבוהים הללו.

מי שלא טעם חוויה רוחנית לא יודע מה זו הנאה אמתית. אנשים חושבים שהם נהנים ולמעשה מהנים רק את הגוף והנפש הבהמית, כאשר מבפנים תמיד תהיה

להם תחושת ריקנות.

השם יתברך ציווה אותנו בשמירת השבת ונתן לנו איסורים והגבלות, כל אלו מיועדים כדי להעצים את הנפש הפנימית שלנו. כמובן שצריך לשמוח וליהנות, לאכול טוב ולפנק את עצמנו בדברים מיוחדים בשבת. אבל כל זה לכבוד שבת שמגיעה אלינו לביקור. העיקר הוא לתת מקום לנשמה, להאיר אותה, ללמוד תורה ולהכניס לעצמנו כוחות רוחניים לכל השבוע.

השבת ניתנה לנו במתנה כדי שנשתמש בה בצורה מתאימה. אם אנו לא שומרים על הכללים, אנו אמנם יכולים לכייף ולשמוח בחיצוניות, אבל הכול הולך לנפש הבהמית שבתוכנו. כדי לשמוח שמחה אמתית ופנימית, של רוחניות וחיבור לאינסוף, אנו מוכרחים ללכת על פי ההוראות שקיבלנו.

ביום השביעי אסור שתהיה לנו פריקת עול מצוות חס ושלום, אלא "יהיה לכם קודש". כי השבת שייכת לקדוש ברוך הוא, והוא קובע את הכללים שלה. זה לא הולך לפי הציורים שיש לנו בראש למנוחה ועונג, אלא על פי כללים ברורים שיביאו אותנו להמראה רוחנית. השם יתברך יזכה אותנו לשמירת שבת כהלכתה שתביא לנו את הגאולה השלמה אמן.

פרשת פקודי

סוד הצמצום

אנשים רבים היו רוצים לחוות איזשהו גילוי אלוקי. לראות, לשמוע, להרגיש או לקבל איזשהו מסר מהשם יתברך שהוא כאן איתנו. הרי גילוי שכזה בוודאי יועיל ליראת השמיים של האדם ויעזור לו בעבודת השם. מתוך גילוי שכזה אפשר להתקרב אליו, לעבוד אותו, לשמוח ולחיות חיים קדושים וטהורים.

ולכאורה הדבר נראה לא ברור, מדוע השגחת השם מוסתרת מאיתנו? שכאילו מביאים לנו את כל הסיבות לחטוא ולהפוך למגושמים. שהכול מסביבנו חומרי, מלא בתאוות, פועל על פי טבע וכו'. ואז יוצא שעליונים למטה ותחתונים למעלה. צדיק ורע לו ורשע וטוב לו. יש אנשי השם בזויים ולא מצליחים, ויש כופרים שמתעלים. אז איך נזכה להכיר את השם יתברך?

ורואים שהרוב המוחלט של העולם הם גויים, וגם בתוך המיעוט האפסי של היהודים, רובם לא הולכים בדרך השם וכו'. ואם כן, כיצד מצפים מאיתנו להתקדם בעבודת השם? ומדוע בכלל העולם מתנהל כך? מדוע השם יתברך לא מגלה את השגחתו בעולם כך שכולם יחזרו בתשובה והעולם יגיע לתיקונו?

בסוף פרשת פקודי, לאחר שהמשכן הוקם, מתואר שמשה לא יכול היה לבוא אל אוהל מועד "כי שכן עליו הענן וכבוד השם מלא את המשכן" (שמות מ, לה). ויוצא מכאן שכאשר ישנו גילוי אלוקי גדול ביותר (כבוד השם מלא), אז אין אפשרות לאדם להכיל את הגילוי הזה.

משה לא יכול היה לבוא כיוון שכבוד השם מלא את המשכן. היה עליו לחכות שהענן יסור מהאוהל כך שגילוי השכינה יתמעט, ורק אז הוא יכול היה להיכנס לשם.

וישנו משל ידוע לאור השמש, שאם האדם ינסה להסתכל ישירות על השמש, הוא לא יצליח לראות כלום ועלול להזיק לראייתו. שהאדם לא יכול להכיל הארה כל כך

גדולה ולא יצליח לסבול את זה. אין לו כלים להכיל את האור העצום.

אבל אם ישתמש בכלים מתאימים, כמו משקפי שמש חזקים שיצמצמו את האור הגדול, אז יוכל לסבול את האור ולהסתכל על השמש. אלא שמובן הדבר שהשמש שהוא רואה עם המשקפיים היא בוודאי לא אותה שמש מקורית בפני עצמה, אלא גילוי מסוים שלה על פי הכלים שלו.

וזהו עניין הצמצום. שהאדם המוגבל לא יכול להכיל גילוי כל כך גדול. אז אם הכין לעצמו כלים מתאימים, הוא יוכל לקבל דרכם את האור. ולפי גודל וחוזק הכלי, כך כמות האור שהוא יכול לקבל. אבל אם לא הכין כלים מתאימים, אז אין לו אפשרות כלל להכיל את ההארה.

הכלים מגלים את האור

להבדיל אלפי הבדלות מהשמש החומרית, בוודאי שאין שום סיכוי שאדם גשמי יצליח לראות את האור הרוחני העצום של השם יתברך. ולכן כל אדם מצליח לקבל ולהכיל את אור השם יתברך רק על פי הכלים שבנה לעצמו. ככל שהוא מזכך את עצמו יותר, כך הוא זוכה לגילוי גדול יותר.

וכאשר כל אדם בונה לעצמו את הכלים, אז כל אדם קולט את הדברים בצורה שונה. בין מצד גודל ההארה, ובין מצד התפיסה השונה שיש לכל אחד שדרכה מתקבל האור. וכמו למשל שאם אדם ייקח משקפיים אדומות, אז יתקבל מהשמש אור אדום, ואם ייקח משקפיים עכורות, אז האור יהיה לא נקי וכו'.

ולכן יש הבדל עצום בין השקפות העולם של אנשים שונים. כי כל אדם רואה את המציאות דרך המשקפת שלו, וכך מתקבלת אצלו תמונה שונה של המציאות. למרות שאור השם יתברך הוא אחד, שווה ומוחלט, מכל מקום האדם מקבל אותו דרך הכלים שלו בצורה שונה מהמקור.

ואנשים רבים לא עבדו על עצמם ולכן הכלים שלהם מועטים מאוד. אבל מכל מקום גם אדם שלא עבד על עצמו כלל מקבל הארה מהשם יתברך בחסד, וגם הרשעים הגדולים ביותר והקליפות הקשות. שאילו לא היו מקבלים את האור אפילו לרגע אחד, אז לא היו יכולים להתקיים כלל. אלא שאותו אור מגיע עם

צמצומים רבים.

וכמו למשל האור שמתקבל בעולם דרך האטמוספרה, שנותן תאורה לכל העולם, ואף למי שאין כלים מתאימים כדי להתבונן ישירות באור השמש. בצורה שכזו אמנם אין אפשרות להסתכל על מקור האור, אבל מכל מקום אפשר ליהנות מהאור עצמו.

וכמו שאדם הולך ברחוב ורואה את השביל, את האנשים ואת המכשולים בדרך, הכל מכוח אותו אור שבא מהשמש, למרות שהוא לא מסתכל באותו רגע בשמש עצמה כלל. ואדרבה, אם ינסה להסתכל על השמש עצמה היא תסנוור אותו והוא לא יצליח לראות היטב. אלו צמצומים שונים שנועדו לכך שהאדם יוכל ליהנות מהאור.

שורש הכפירה

ואם נתאר לעצמנו עולם שבו לא רואים את השמש כלל, וכמו ביום שהאוויר עכור מאוד. וגם נתאר לעצמנו שאין תנועה של השמש, כך שאין מצב של שינוי בין יום ולילה. במצב כזה יוצא שישנו אור קבוע שאינו משתנה וגם אינו מורגש כלל.

שהרי כל ההגדרה שלנו של אור היא עניין יחסי על פי החושך. שכאשר אנו יודעים שיש מצב של אור ושל חושך, אז אפשר להשוות ביניהם ולומר בצורה יחסית שיש פה הרבה אור, כי אנחנו יודעים שבמצב של חושך יש פחות אור.

אבל אם האור אחיד ובצורה קבועה, שאין אור גדול או מועט, אלא אחיד ושווה, ובנוסף גם לא רואים כלל את השמש שהיא המקור של אותו אור, אז מגיע מצב שבו אין לכאורה שום גילוי לשמש. אמנם מצד אחד אנו יכולים ליהנות מהאור ולהשתמש בו, אבל מצד שני אין לנו שום דרך לגלות מהו אותו אור או מהיכן הוא מגיע.

ואילו היה מצב כזה, אז לא הייתה לנו אפילו הגדרה של "אור". לא היינו יודעים שבכלל קיים מושג כזה. היינו רואים זה את זה, רואים חפצים וכו', אבל

לא היינו רואים את האור עצמו. לא היינו יודעים שהאור הוא זה שעוזר לנו לראות את כל הדברים שאנו רואים.

וכמו למשל שפעם לא ידעו שקיים מושג כזה "אוויר" שמורכב מחמצן, פחמן ועוד גזים שונים. עד שמצאו שיש מושג של ריק שבו אין אוויר ואז יכלו להשוות. בתחילה חשבו שאין כלום כיוון שלא רואים שום דבר ממשי באוויר. רק כאשר יש משהו מנוגד, אז אפשר למדוד את הדבר ולהבין אותו בצורה יחסית.

ואמנם האדם יכול להרגיש שהוא נושם וכך להבין שיש משהו, אבל אם האדם לא היה נושם בצורה מורגשת, וכמו למשל שהיה מקבל את החמצן דרך העור שלו ללא צורך בנשימה, אז הוא לא היה מודע לזה שקיים דבר כזה בכלל.

וכך העניין באותו אור אחיד שאינו משתנה. הרי אין ממשות כלשהי שאותה אנו יכולים להרגיש באור הזה. אדם שהולך ברחוב באמצע היום רואה את כל הדברים סביבו בזכות אותו אור, אבל הוא לא רואה את האור עצמו. הוא לא יכול להגדיר אותו. אילו האור היה אחיד וקבוע ומקור האור היה נסתר, אז לא היינו יכולים בכלל לשער לעצמנו שקיים דבר כזה "אור".

וכך אנשים רבים מקבלים את האור העצום של השם יתברך. זהו האור שמחייה אותם, זוהי הנשמה שבתוכם, אלו כל המחשבות והרגשות שלהם, זהו כל העולם כולו וכל פרט קטן שבתוכו. אלא שכיוון שהם רגילים לאותו מצב, ולא רואים את המקור, אז הם קוראים לזה בשם טבע ומתעלמים.

ולכאורה, היינו מצפים מהשם יתברך שייתן להם איזשהו רמז. שייתן להם גילוי כלשהו כך שייראו שיש מקור שמחייה אותם. אלא שאילו היה מתגלה אליהם, הם לא היו יכולים להכיל את החוויה הזו והייתה פורחת נשמתם. לכן השם יתברך ברוב רחמיו עשה צמצומים רבים כדי שנוכל להכיל את האור.

אלא שהמצב הזה לא מחייב. שהכול תלוי בנו ובאפשרותנו להכין כלים מתאימים שיכילו את האור, וכך גם לקבל אור גדול יותר בהתאם. וכמו שאדם שהכין משקפי שמש חזקות יכול להסתכל על השמש ולהבין מעט על קיומה. ואמנם הוא יקבל את הדברים מתוך הכלי שלו, מתוך התפיסה וההבנה שלו

ובצבע של המשקפיים שלו, אבל מכל מקום הוא יוכל לקבל משהו.

וזוהי העבודה שלנו בעולם. שהאדם צריך להכין כלים מתאימים כדי להכיל את האור של השם יתברך. שהשם יתברך רוצה להשפיע לנו שפע רב, והוא נותן לכולם, גם לרשעים הגדולים. אלא שכל אחד מקבל את האור על פי הכלים שהכין לעצמו.

איך להביא לגילוי האור

כך יוצא שאדם שעבד על הכלים שלו, שלמד תורה, שקיים הרבה מצוות, והשתדל לעשות אותם בכוונה, בדבקות ומתוך יראת שמיים, שעשה מעשים טובים, שחשב מחשבות טובות, שנמנע מעבירות, שהרבה בתפילות, שהשתוקק להתקרב להשם יתברך, אז ככל שהשתדל יותר והרבה בדברים האלו, כך הכלים שלו יהיו גדולים, חזקים ומזוככים יותר.

ולעומת זאת אדם שעבד פחות על עשיית הכלים, יכיל כלים קטנים יותר, חלשים יותר ועכורים. שאמנם גם הוא יוכל לקבל את הארת השם, אבל בצורה מועטה ופחות מורגשת. ששם האור הנקי ייהפך לעכור, ואז הוא יחשוב לעצמו שיש ח"ו גם דברים לא טובים בהנהגת השם בעולם, כי הוא מקבל את הכל דרך המשקפיים המלוכלכות שלו וחושב שכאילו ח"ו זה האור עצמו שמלוכלך.

ואם האדם התרחק ממש ולא התאמץ כלל להכין כלים, אז גם הוא יקבל הארה כלשהי, אבל ללא כלים. וכמו משל האטמוספרה, שאז אותו אדם יקבל הארה שמחייה אותו, שכל המהות שלו היא מאותה הארה, אבל הוא לא יהיה מודע לאותה הארה. הוא יחשוב שזה מצב טבעי ורגיל, ולא יצליח לזהות שיש הארה שמחייה אותו. כי אין לו כלים להכיל את זה.

ואז אותו אדם יצחק על כל מי שמדבר על השגחה ויבוז למי שטוען שחש אלוקות בקרבו. כי הוא רואה רק חומריות סביבו. אמנם כל חיותו היא רוחנית ומתוך הארת השם יתברך, אבל הוא לא יכול לראות את ההארה. כי אין לו כלים להכיל אותה. הוא רואה מצב רגיל וקבוע של אור אלוקי אחיד ופשוט, ואין שום דבר יחסי שנוגד לאותה הארה כך שיוכל להגדיר אותה באיזשהו אופן.

והעצה לאותם אנשים רחוקים היא להתבונן. כי כאשר מדקדקים היטב ומנסים להתבונן היטב בפרטים הקטנים מתוך מחשבה מעמיקה, אז אפשר לגלות מעט מהאור האלוקי. לכן צריך להתבונן לעומק ולעשות חשבון נפש עם עצמנו, וכך נוכל לזכות ליותר הארה.

ולאחר שנקבל מושג קלוש לגבי אותו אור אלוקי מופלא, אז צריך להשקיע יותר ויותר כדי להכין כלים מתאימים. לימוד תורה, קיום מצוות, מעשים טובים, תפילות בכוונה, תיקון המידות וכו'. כל מאמץ שלנו להתקרב להשם יתברך יכין לנו כלים ויחזק אותם. וכאשר נזכה לכלים מתאימים, נוכל לקחת את אור השם יתברך איתנו לכל מקום, ולהרגיש אותו ממש על פי ההשגות שלנו.

משה רבינו לא יכול היה להיכנס לאוהל מועד כאשר הענן היה שם, כיוון שהאור היה כל כך עצום, שהיה גילוי מרובה שלא היה אפשר להכיל אותו. אבל כאשר הענן סר משם, אז משה רבינו יכול היה להיכנס ולדבר עם השם, כי אז היה גילוי מועט יותר שמשה כן יכול היה להכיל.

אלא שברור הדבר שאנשים פשוטים לא יכלו להיכנס לשם גם כאשר הענן לא היה שם. כיוון שמשה רבינו זיכך את עצמו כל כך עד שקרן עור פניו מאלוקות. הוא עצמו האיר באור עצום ולכן יכל לעמוד בהארה הגדולה. אבל אחרים לא יכלו להכיל את ההארה גם כאשר הענן סר משם.

משה רבינו הכין לעצמו כלים עצומים, שיכול היה לדבר עם השם פנים אל פנים, מה שאף אדם לא יכול. וישנם נביאים שהכינו כלים שיכלו לקבל נבואה מהשם יתברך, אבל רק בדרך של חלום או חיזיון, שלא יכולים היו לסבול את הנבואה בהיותם בתוך גוף.

ויש כאלו שעבדו על עצמם אבל לא הגיעו לדרגות עצומות של נבואה, אלא הצליחו להגיע לרוח הקודש, שאז יש להם הארה אלוקית שמכוונת אותם, אבל הדבר לא ברור כמו נבואה. ויש כאלו שעבדו על עצמם פחות ואמנם זכו לכלים ורואים את ההשגחה הפרטית, אבל לא חוו חוויה נבואית כזו או אחרת.

וכך הדבר ממשיך ויש אינספור דרגות בזה. כל אדם זוכה להארה מתאימה

לכלים שהוא הכין לעצמו. ורק כאשר האדם עובד על עצמו, הוא מקבל כוח להכיל הארה מרובה יותר. הכל מכוח הצמצום שהשם יתברך עשה בשבילנו, כדי שכל אדם יוכל לקבל הארה כלשהי ממנו, ולהצליח להכיל אותה.

השם יתברך יזכה אותנו להתחבר אליו ולהכין כלים מתאימים שיכניסו לחיינו אור עצום של שפע גדול ואינסופי, ישועות גדולות וגאולה שלמה.

השתדלות שלנו, תוצאה של הקדוש ברוך הוא

פרשת פקודי מתארת את עשיית המשכן. לאחר שבני ישראל סיימו את כל המלאכה והכל היה מוכן להקמת המשכן, נותר רק להקים את המשכן בפועל. אלא שאף אחד לא יכול היה להקים אותו כי מחמת כובד הקרשים אי אפשר היה לזקפן. לכן בני ישראל הביאו את המשכן עם כל כליו אל משה.

כאשר משה שאל את הקדוש ברוך הוא כיצד אפשר להקימו, הקדוש ברוך הוא אמר למשה שיתעסק בהקמתו ואז המשכן יקום מאליו. לכן בהמשך הפרשה כתוב "הוקם המשכן", רמז לכך שהוא הוקם מעצמו. יוצא שמשה רבינו התעסק עם המשכן להראות כאילו שהוא זה שמקים אותו, למרות שאין לו כוח להקים אותו מעצמו, כאשר בפועל השם יתברך עשה נס שיקום המשכן מאליו.

צריך לדעת שזהו יסוד גדול שמלווה אותנו במהלך כל ימי חיינו. חובת האדם לעשות השתדלות בכל עניין שהוא נתקל בו כדי להגיע למקום טוב יותר. האדם צריך לפעול כדי להתקדם דרך העשייה שלו. אלא שיחד עם זאת, על כל אדם לדעת היטב שאין בכוחו להתקדם לשום מקום, וכל ההשגות וההצלחות שלו הן בדרך של נס, מתנת חינם מהשם יתברך.

לצורך דוגמה אם אדם רוצה להתפרנס, עליו לעשות השתדלות כדי להשיג פרנסה בדרכים שונות, אבל הוא צריך לדעת באמונה שלמה שכל השפע נקבע מלמעלה ואין שום קשר בין אותה השתדלות שהוא עושה לבין השכר שהוא

מקבל. זה לא משנה אם הוא יעבוד שעות נוספות או שיבחר מקצוע שמכניס המון כסף, כי הפרנסה זה מלמעלה והוא לא יוכל לקבל אפילו שקל אחד יותר ממה שנקצב לו באמצעות השתדלות גשמית. אבל מצד שני הוא מוכרח לעשות את ההשתדלות.

ישנם אנשים שחושבים שהם פועלים, שהם משפיעים, שבכוחם לעשות דברים ולהצליח להשיג השגות ולשנות את המציאות. הם בטוחים שכל פעולה שלהם מרעידה את כל העולם. הם מרגישים שהעולם מורכב רק מהחומר שאנו רואים מולנו ופועל על פי חוקי טבע, ולא מצליחים להבין שיש דברים מעבר לזה.

אנשים כאלו הם בדרך כלל בעלי גאווה וחסרי אמונה. כי הם מאמינים בכוח של עצמם בלבד. הם בטוחים שהם הגיעו לכל מה שהגיעו בזכות עצמם. כמו הברירה הטבעית שאומרת שהחזק שורד. מי שבעל כוח ושליטה הוא זה שיכול לעשות דברים ומי שלא הוא חסר תועלת. הם מאמינים בכוחות הטבע ומסרבים לקבל שיש דברים רוחניים כמו עולם הבא או נסים.

אנשים כאלו יסבירו את כל מהלך החיים בצורה טבעית. כאילו שכל המערכות המורכבות של גוף האדם זה דבר טבעי. שאדם נוצר סתם כך מעצמו בתוך הרחם של אמו. שהאיברים נוצרים מעצמם והמערכות מוגדרות בדקדוק מופלא לבדן, והכל סתם כך במקרה. הם כל כך בטוחים בשקר של החומר, עד שהם לא רואים את הדברים הברורים ביותר.

אבל ישנם אנשים מסוג אחר. אנשים מאמינים יותר. שמבינים שיש דברים מעבר למה שהחושים שלנו מצליחים לקלוט. שהעולם אינו הפקר. שיודעים שהשם יתברך מכוון את העולם. שיש השגחה פרטית. שהכול תלוי בשורשים רוחניים. אלא שצריך לדעת שגם כאן ישנם חסרונות.

כי אדם שבאמת יאמין בצורה מוחלטת שהוא לא פועל כלום, שהכול כתוב ונקבע כבר למעלה, שאין לו כוח לשנות ושרק הרוחניות היא קובעת, עלול להגיע לחוסר עשייה מוחלט. הרי בשביל מה לפעול בכלל? מדוע צריך לקום מהמיטה בבוקר? בשביל מה צריך לאכול ולשתות או לעשות שאר דברים גשמיים? ואם

ילך רחוק יותר ישאל את עצמו בשביל מה גם לעשות דברים רוחניים? בשביל מה להתפלל?

מובן הדבר ששני המצבים המתוארים אינם הדרך הטובה והנכונה. הרי ישנם עולמות רוחניים המכילים מלאכים ויצורים רוחניים שונים ובשביל עבודה רוחנית בלבד אין צורך ביצורים שפלים כמונו. אבל השם יתברך שם אותנו נשמות רוחניות בתוך עולם חומרי כדי שנשלב בין הדברים ונגיע לדרגה הנעלית מכל. לעבוד את השם יתברך בצורה רוחנית באמצעות החומר.

מובן שהמצבים תוארו בקיצוניות, שהרי במציאות האנשים נמצאים בין שני הסוגים האלו. בכל אדם יש לפחות מעט רוחניות וכן גם מעט גשמיות. ישנם אנשים שנוטים יותר לרוחניות ואמונה וכאלו שנוטים יותר לחומריות והרגשת כוח, אבל בסופו של דבר בכולנו יש גם את זה וגם את זה.

יש למשל אנשים שהגיעו לאמונה חזקה שהם בטוחים שהפרנסה משמיים ואז הולכים ללמוד תורה במשך כל היום. אבל מצד שני אם מישהו מעליב אותם אז הם נפגעים מאותו אדם כאילו שיש לו השפעה. הם יכולים לומר שזה מלמעלה, אבל בפנים ההם נעלבים כי הם באמת חושבים שזה מאותו אדם שעומד מולם. יוצא שגם אדם שמאמין בצורה חזקה ברוחניות שמעבר לחומר, בכל זאת בתחומים מסוימים ומצבים שונים עלול להגיע לחוסר אמונה ולהסתכל על הכל כטבעי או מקרי.

בהקמת המשכן התורה לימדה אותנו את הדרך הטובה ביותר לשילוב הרוחניות והחומריות. ההתבוננות הגבוהה ביותר על החיים היא לעשות את ההשתדלות המוטלת עלינו, אבל יחד עם זאת להבין שהשם יתברך עושה את הכל. מחובתנו לפעול, אבל עם זאת עלינו להבין שאנחנו לא פועלים כלום. לכן לימדו אותנו חז"ל שלא עלינו מוטל לסיים את המלאכה, אבל מצד שני אין לנו רשות להתבטל ממנה.

כשאדם מרגיל את עצמו לחשוב בצורה כזו, אז הכל הופך להיות קל. כיוון שלא הוא האחראי על הכל. אנשים חושבים שהם מחזיקים את העולם ואז

כשמשהו לא מסתדר הם נשברים. כשאדם מבין שהשם יתברך הוא זה שמנהל את הכל ואחראי על התוצאות, אז אין שום לחץ ודאגות כי הכל מכוון והכל מוביל אל הטוב. מצד שני, אדם יוכל להבין שהוא לא יכול לשבת בחיבוק ידיים, כיוון שעליו מוטלת המלאכה. הוא צריך לעשות את מרב ההשתדלות ואת כל השאר השם יתברך יעשה.

הדבר דומה לאדם שהשיג תרופת פלא שיכולה לרפא כל אדם מכל מחלה, והוא רוצה לעזור לרפא אנשים, אך רצונו להסתיר את אותה תרופה מעיניהם. אז כאשר מגיע אליו חולה כלשהו, הוא שולח אותו לאיזה רופא כדי שכולם יחשבו שהרופא מרפא אותו ולא יגלו את התרופה, אלא שכאשר הוא הולך לאותו רופא, הוא נותן לו מתרופת הפלא בלי שאף אחד ישים לב, ואז הוא מתרפא.

יוצא שמצד אחד הוא מוכרח לעשות את ההשתדלות וללכת לרופא, שאם לא ילך אז הוא לא יקבל את תרופת הפלא. אבל מצד שני תרופת הפלא היא זו שבאמת מרפאת אותו וזה כלל לא תלוי ברופא.

כך השם יתברך עושה את הכל, אלא שהוא נתן את הבחירה בידיים שלנו. הוא רוצה שנעשה השתדלות ואז הוא ייתן לנו את השפע שאנו צריכים. לא בגלל שאותה השתדלות היא שהועילה, אלא משום שהוא רוצה להנהיג את העולם בהסתר, כדרך של הנהגת הטבע. אבל על פי האמת הכל זה רק ממנו ואין לאותה השתדלות שום כוח.

לכן אדם צריך להבין שהכול אפשרי. כיוון שהשם יתברך עושה את הכל ובוודאי שלא קשה לו שום דבר ואינו מוגבל בשום דבר. הוא יכול לעשות כרצונו והכל יכול להיות. אם השם יתברך ירצה בכך הוא ישנה את כל חוקי העולם ויעשה נסים מופלאים שיהפכו את הטבע לחלוטין. אסור אף פעם להתייאש וצריך תמיד לנסות את ההשתדלות שלנו.

אנשים מסתכלים על הכוח והמוגבלות שלהם ואז בטוחים שהם לא מסוגלים לעשות כל מיני דברים. אלא שצריך להבין שלמרות שהם לא מסוגלים, זה כלל לא תלוי במסוגלות שלהם כיוון שהשם יתברך הוא זה שעושה את הכל.

אם למשל אדם התרגל במשך כל החיים שלו להיכשל בתחום מסוים. אז אם כעת הוא יאמין שהוא זה שצריך להצליח באותו תחום בעזרת כוחו, הוא בוודאי יבין שאין סיכוי ויתייאש מיד. שהרי הוא יודע שאין לו כוח לעשות את זה מעצמו. אבל אם הוא יבין את האמת, שהוא צריך רק לעשות את ההשתדלות, להראות "כאילו" שהוא עושה והשם יתברך יצליח את דרכו, אז הוא יוכל לפעול ובאמת להצליח, שהרי השם יתברך אינו מוגבל ובוודאי שיכול בקלות לגרום לו להצליח, גם אם עד כה הוא היה הכישלון הגדול ביותר.

אנשים אוהבים לחפש תירוצים למה להיכשל. כאילו שזה עוזר להם להתנחם בכך שהם מצדיקים את עצמם ולא מרגישים אשמים. אנשים פוחדים מכישלונות, ולכן הם מעדיפים לתרץ תירוצים שיצדיקו את הכישלונות שלהם. אז הם יאמרו לעצמם שהם צעירים מדי או מבוגרים מדי, שמנים מדי או רזים מדי, שהסביבה לא מאפשרת, שכעת זה לא הזמן הנכון, שהרצפה עקומה או כל סיבה אחרת שתסביר להם מדוע על פי טבע אין להם שום סיכוי להצליח. אבל אותם אנשים טועים, כיוון שאותם תירוצים הם אלו שמונעים מהם את האמונה ומביאים לכישלון שלהם. על פי האמת אין שום תירוצים כיוון שהאדם יכול לעשות הכל, כי זה כלל לא האדם עושה, אלא השם יתברך.

אם השם יתברך רוצה שאדם יצליח, אז הוא יצליח גם כנגד כל הסיכויים ויקום אפילו מתוך אשפתות. אבל אם אדם צריך להיכשל, אז הוא ייכשל גם אם הוא האדם הכי חזק ומצליח בכל העולם. כי שום דבר לא תלוי באדם עצמו, אלא רק בהשם יתברך.

לנו יש את האפשרות לחזק את האמונה והביטחון בהשם, להתפלל ולעשות שאר דברים שיכריעו את המצב הרוחני לטובתנו, כך שנהיה ראויים יותר לאותו שפע שאנו רוצים. לכן הכל בידי שמיים חוץ מיראת שמיים, כיוון שהכול נקבע בשמיים בלי קשר להשתדלות שאנו עושים, אבל יראת השמיים דורשת השתדלות רבה שזה מה שמכריע את הכף.

מכאן מובן שכדאי לאדם להשקיע הרבה יותר ברוחניות ובאמונה שלו מאשר בחומריות העולם. לפעמים אדם מחליט לוותר על לימוד תורה, לחלל שבת חס

ושלום או לעשות עבירות שונות ולהימנע ממצוות כדי להשקיע יותר בהשתדלות הגשמית. אבל מובן שאם אדם מחלל שבת כדי להתעסק במשהו שיביא לו הצלחה, אז אותה "הצלחה" תהיה קללה ולא ברכה. זה יביא לו את הכישלון הגדול ביותר, גם אם באותו רגע זה נראה כהצלחה.

וכך גם להפך, אי אפשר להפסיד ממצווה. אם אדם הולך ללמוד תורה ומפסיד עיסוקים שונים שעליו לעשות, אז מהשמיים יגלגלו כך שהוא ירוויח כפל כפליים. כי רק השם יתברך קובע את המציאות.

צריך לדעת שזה לא רק בדברים הגדולים והמשפיעים ביותר, אלא גם בפרטים הקטנים. עלינו להוריד לעצמנו את כל הגאווה שעוטפת אותנו, שהרי לא משנה כמה נצליח בכל תחום שהוא, אותה הצלחה היא בוודאי לא שלנו. כל פעולה שאנו מצליחים לעשות היא מתנת חינם מהשם יתברך. גם הדברים הקטנים שנראים לנו כמובנים מאליהם הם בוודאי לא פעולות שבאות מכוחנו. אפילו דבר ברור כמו למשל להושיט את היד לאחוז בחפץ מסוים או להזיז את הרגל כדי ללכת, אלו גם פעולות שאנחנו אמנם עושים את ההשתדלות שלנו, אבל השם יתברך הוא זה שעושה את הפעולה עצמה.

אדם חושב שהוא הולך, אבל בעצם הוא רק עושה השתדלות והשם יתברך מזיז לו את הרגליים כדי שבאמת יצליח ללכת. מרוב שהתרגלנו הכל נראה מובן מאליו וכאילו שאנו עושים את הכל בכוחות עצמנו, כאילו שאנחנו השולטים. אבל אדם עם שיתוק בוודאי יוכל להסביר לנו היטב שזה לא מובן מאליו להזיז איברים בגוף. וגם כל אדם בריא בוודאי הרגיש פעם שהרגל נרדמת או שהיד תקועה ואז קשה להזיז אותן. כי שום דבר לא מובן מאליו. לנו אין שום כוח מעצמנו לעשות דברים. לא אנחנו הם אלו שקובעים, אלא כל פעולה שאנו מצליחים לעשות היא מתנה מופלאה בדרך נס מהשם יתברך. אנחנו עושים את ההשתדלות ומנסים לעשות את הדבר, אבל אין לנו שום כוח לעשות שום דבר.

לכן השם יתברך אומר למשה להקים את המשכן, למרות שזה מעבר ליכולות שלו ולמרות שהשם יתברך הוא זה שמקים את המשכן בפועל. כי השם רוצה שתהיה השתדלות להקמת המשכן. למרות שהוא יכול בקלות להוריד משכן מוכן

מהשמיים, הוא רוצה שבני ישראל יתאמצו ויעשו השתדלות לקיום המצווה. אלא שלאחר סיום עבודות המשכן, השם יתברך רוצה להראות שבעצם בכל ההשתדלות של בני ישראל, אף אחד לא באמת עשה שום דבר. רק השם יתברך הוא זה שפעל ועשה את הכל בזמן שכולם רק חשבו שהם פועלים ועושים.

זה כמו אבא של ילד קטן שנותן לבנו לרכב על אופניים בזמן שהוא זה שדוחף אותו. כמו ילד שלומד שחייה ואביו מחזיק אותו מעל המים ומשבח אותו כמה יפה הוא יודע לשחות, למרות שהילד כלל לא יודע לשחות ואביו הוא זה שמחזיק אותו. אנחנו עושים את הפעולות ומחזקים את הרצון לאותן פעולות, אבל רק השם יתברך מביא את התוצאות שלהן ואין לנו שום כוח מעצמנו.

השם יתברך יזכה אותנו לחזק את האמונה והרצון, לעשות פעולות טובות קטנות שיביאו להתעוררות גדולה ושפע עצום מהשמיים שיקימו לנו את בית המקדש עם כל כליו ויביאו לנו את הגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

להיטהר לפני עבודת הקודש

לכל יהודי יש את המקום המסוים בו הוא נמצא ואת עבודת הקודש האישית שלו שאותה הוא צריך לבצע. כל אדם בהתאם ליכולות שלו מקיים את המצוות שהוא יכול לקיים ומשתדל להתקרב לקדוש ברוך הוא מתוך הדרך האישית שלו.

אבל צריך לדעת שמה שקובע זה לא רק המקום הגבוה אליו הצלחנו להגיע, אלא גם כמה זכינו להיטהר בדרך. וכמו שידוע מהעולם הגשמי, שיש עניין של כמות ויש עניין של איכות.

ואמנם התורה והמצוות עצמן הן חשובות ביותר, ומחובתנו להשקיע בהן בכל רגע אפשרי. אבל יחד עם זאת צריך להבין שאלו רק הכלים שלנו להתקדמות. כדי לעבוד את השם יתברך בצורה שלמה, צריך להשקיע בזה איכות, מאמץ והיטהרות.

ולכן נאמר ראשית חכמה יראת השם, שקודם צריך יראה שהיא ההכנה המוקדמת, ורק לאחר מכן אפשר להגיע לחכמה. וכך רחל רצתה דווקא את רבי עקיבא שהיה עם הארץ, כיוון שראתה את המידות הטובות שבו. וכן מובא במקומות רבים, שמה שחשוב זה הכוונה וההשקעה של האדם, ולא מה שהצליח להשיג וכו'.

ואפשר לראות את זה בבירור, שיש כאלו שיודעים את כל התורה כולה, שולפים גמרות ומפרשים את הראשונים, אבל יחד עם זאת יראת השמיים שלהם לוקה. ולעומתם יש כאלו שעובדים את השם בתמימות, שלומדים יום שלם בכולל כבר במשך עשרים שנה, ובקושי הצליחו לסיים כמה דפי גמרא בודדים, אבל יחד עם זאת יש להם לב טוב ויראת שמיים מופלאה.

ואפשר לראות שרוב הרשעים שהיו בישראל בתקופות הנביאים, היו תלמידי חכמים עצומים. שמצד ההשגות הגיעו לדרגות עצומות. רק שעשו את הדברים בצורה לא טהורה, וכך הגיעו לנפילות גדולות.

אמנם ללמוד תורה ולקיים מצוות זה דבר עצום שתמיד מועיל ומקרב, אבל כדי לזכות להתקרב עוד יותר לקדוש ברוך הוא, אנו צריכים לזכך את אותו לימוד ואת אותן מצוות שאנו מקיימים. הזיכוך מביא לכך שניבדל מאותם שעושים מצוות כדרך אגב, ללא כוונה והכנה מוקדמת. שנכניס כוונה ועומק בדברים שאנו עושים. כך הדברים הופכים ליותר טהורים ולשם שמיים.

פרשת פקודי מספרת לנו על בניית המשכן. התורה מצווה לרחוץ לפני הכניסה אל הקודש: "בבואם אל אוהל מועד ובקרבתם אל המזבח ירחצו" (שמות מ', פסוק לב'). אפשר ללמוד מהעניין ולהגיע לתובנות נפלאות בקשר לכל עבודת הקודש שכל יהודי פשוט עושה.

לפני שאנו נכנסים לעשות עבודה פנימית של התקדמות והתקרבות, ראוי להתנקות ולהיטהר מהדברים המזיקים שמרחיקים אותנו. ידוע המושג של טובל ושרץ בידו, שאם אדם יטבול כדי להיטהר בזמן שהוא מחזיק שרץ, הטבילה לא עלתה לו, שהרי איך הוא יכול להיטהר אם בזמן ההיטהרות הוא אוחז בדבר

שמטמא אותו?

לכן גם בעבודה הרוחנית, ראוי לכל יהודי להשתדל ככל שאפשר להתנקות מדברים מזיקים, מחטאים ועוונות, ממחשבות זרות ורעות ומכל דבר שעלול להרחיק אותנו. כי מה שווה להתאמץ לעשות עבודה פנימית ולהתקרב, אם באותו רגע אנו אוחזים בדברים שמטמאים אותנו ומרחיקים אותנו?

לא פעם האדם מקבל חיזוקים להתקדם ולעשות עבודה עצמית, ואז מחפש משהו לקבל על עצמו. צריך להבין שלרוב יהיה כדאי להשקיע תחילה בהפחתת העבירות והשקעה בניקיון עצמי. לפעמים אדם מקבל על עצמו לקרוא תהלים בקביעות, להדליק נרות לצדיקים או ללכת במשך ארבעים יום לכותל, אבל כל זה בזמן שהוא כל כולו מלא בעבירות וחטאים. אמנם ברור שכל אלו דברים עצומים שאין לזלזל בהם, וברור שהם מסוגלים לפעול ישועות עצומות ולרומם את האדם, אבל צריך לדעת שזה הרבה יותר יועיל להתנתק מהעבירות תחילה. קודם סור מרע, ורק אז עשה טוב.

תארו לכם ילד שלא מקשיב לאביו, לא הולך בדרכיו ואפילו מתחצף ומורד בו. תארו לכם שאותו ילד מחליט לעשות תשובה, ואז הוא מביא בכל יום מתנה לאביו. יום אחד הוא מביא לו שוקולד משובח, ביום שלאחר מכן הוא מביא לו פרחים ריחניים, וכך בכל יום הוא מוצא מתנה נפלאה אחרת להביא לאביו. אבל את כל זה הוא עושה מבלי לשנות את התנהגותו ותוך כדי שהוא ממשיך להתחצף ולמרוד באביו. אז מה שווה המתנה שהוא נותן אם הוא לא משנה את דרכיו?

האם האב לא יעדיף שבנו יפסיק להתחצף אליו גם ללא כל המתנות שלו? כך צריך לדעת שהדבר הראשון שכדאי לנו לקבל על עצמנו הוא להפסיק עם החטאים והעבירות ולקיים את המצוות שהתורה מצווה אותנו. רק לאחר מכן לקבל הידורים, סגולות ודברי חסידות שונים.

אמנם בוודאי שאם יש הזדמנות לאדם לעשות איזה דבר בהידור, אז עליו לנצל את ההזדמנות ולפעול. ואפילו אם זה הרבה מעל המעלה שלו ושהוא רחוק מאוד מזה. אין הכוונה שאסור לעשות דברי חסידות לפני שעושים את העיקר. אדרבה,

פעמים רבות זה מה שמקרב ומחזק אותנו עוד יותר. אלא הכוונה היא להשקיע בעיקר, להתאמץ שם הרבה יותר, לא לתת את כל הכוח בהתקדמות ריקה בלי כלים מתאימים לפני כן.

בצורה דמיונית, אם אדם ילך לישון לכמה שנים, או אמנם הוא לא יזכה לקיים מצוות רבות, אבל יחד עם זאת הוא יזכה להתנתק מחטאים רבים. תארו לכם כמה לשון הרע יימנע, כמה שבתות הוא לא יחלל וכמה עוונות וחטאים יימנעו.

האדם אוהב להרגיש שהוא פועל ולכן יעדיף לעשות קידוש בשבת וללכת לבית הכנסת כדי להרגיש רוחניות, אבל מצד שני הוא גם יחלל שבת ולא ישים לב שהוא הלך אחורה יותר ממה שהתקדם. מה הטעם להתפלל בשבת אם אנו נוסעים לבית הכנסת ברכב תוך חילול שבת גמור? הרבה יותר עדיף לא להתפלל כלל אם זה ימנע מאיתנו לחלל שבת לשם כך.

לפני שאנחנו מתקדמים בעבודה הרוחנית שלנו, כדאי לבדוק את עצמנו תחילה. האם התנקינו מהעבר שלנו? האם טיהרנו את עצמנו כך שתהיה לנו סיעתא דשמייא להתקדם עוד יותר? האם עזבנו את העבירות והחטאים? כמובן שאין הכוונה לעצור בהתקדמות שלנו ולא לקיים שום מצווה עד שנתנקה מעבירות, כי ברור שכל מצווה מועילה. רק שאם יש לנו אפשרות לבחור כיצד לחלק את הכוח והמשאבים שלנו להתקדמות הרוחנית שלנו, יהיה עדיף להשקיע יותר בניקיון והיטהרות.

להתפלל למשל זה דבר נפלא. אבל תפילה זכה של אדם נקי מעבירות היא בוודאי לא אותה תפילה כמו של אדם מלא בחטאים ומחשבות כפירה. אז ברור שתפילה היא דבר נפלא ומבורך בכל מקרה, אבל תארו לכם איך אותו אדם יכול להתעלות אם ישקיע בהתנתקות מעבירות ואז יתפלל. אותה תפילה תהיה שווה הרבה יותר.

אין הכוונה לחכות עד שנמחק את כל העבירות, שהתהליך הוא ארוך מאוד. אלא שכאשר בשמיים רואים שהאדם מנסה להיטהר, מסייעים לו מהשמיים. אם אדם יחליט להתנתק מהעבירות שבידו, אז גם אם רק התחיל את התהליך ועוד

לא התקדם הרבה, כבר עכשיו התפילה שלו תתקבל בצורה שונה לגמרי ויהיה לו הרבה סיוע מהשמיים בדרך.

להישמר מכוחות חיצוניים

צריך לדעת שהגבול בין צד הקדושה לבין צד הטומאה הוא דק מאוד. בלעם הרשע היה בדרגה של משה רבינו. הוא היה גדול הנביאים שקמו באומות העולם ודיבר עם השם יתברך. ההבדל ביניהם היה שמשה רבינו קידש את עצמו, בעוד שבלעם הרשע טימא עצמו. אותם כוחות שעזרו למשה רבינו להתעלות הן הכוחות שהפילו את בלעם אל התחתית.

עד היום יש 'מיסטיקנים' שונים העוסקים ב"רוחניות" בלי לטהר עצמם תחילה. הם מלמדים קבלה גם בלי לקיים מצוות וכך מוזילים את הדברים הערכיים והקדושים ביותר. יוצא שכל הכוח שלהם מגיע מתוך כוחות חיצוניים ולא כוחות של קדושה. אנשים פונים אליהם לפתוח את המזל או לסלק כוחות מעכבים, אבל הם לא מבינים שהם רק מזיקים לעצמם ולמזל שלהם בכך. אלו כוחות הרסניים שעלולים להחריב את חייו של האדם.

לימוד התורה הוא דבר קדוש ועצום. אבל אם למשל אדם ילמד תורה בבית הכיסא חס ושלום, הוא ייקח את כל האנרגיה העצומה שטמונה במה שלמד ויעביר את הכל אל הקליפות והסטרא אחרא. הוא כאילו תוקע לעצמו סכין ועדיף שלא ילמד כלל.

זה כמו כלי חזק ובעל עצמה שאפשר לבנות אתו דברים חשובים וטובים או שאפשר חס ושלום להחריב אתו עולמות. אז נכון שיש מצווה חשובה של לימוד התורה, אבל צריך לדעת כיצד לטהר את עצמנו לפני שמתחילים ללמוד.

לכן חשוב ללכת למקום ראוי, לשמור על נקיות, לעשות נטילת ידיים, לברך בבוקר את ברכות התורה, להתפלל להצלחת הלימוד וכו'. כך אנו יכולים להפוך את לימוד התורה לשם שמיים. לוקחים את כל הכוחות העצומים ומעלים אותם אל הקודש.

אדם צריך לדעת שהעשייה היא אמנם חשובה, אבל העיקר זה כיצד עושים.

אדם שהולך להתפלל צריך לבדוק עצמו תחילה, האם הוא טיהר עצמו ממחשבות זרות שמפריעות בתפילה? האם הגוף שלו נקי? האם יישב דעתו והתכונן לתפילה כך שתוכל להתקבל ברצון לפני השם יתברך?

אם הוא הולך לבית הכנסת למניין התפילות ישר עולות לשמיים. אבל לפני כן הוא צריך לבדוק עצמו האם הוא הולך לדבר בזמן התפילה? האם הוא יכעס על הציבור סביבו ויביא למחלוקת? האם ידבר בטלפון ויזלזל בכבוד בית הכנסת? אם כן, אז כנראה שהרבה יותר עדיף שאותו אדם יתפלל יחיד לבדו בביתו מאשר שיגרום נזק חמור לעצמו ולסביבתו.

ראוי לכל אדם לבדוק עצמו בכל עשייה של עבודת קודש בחייו. לבחון את הפרטים הקטנים ולראות אם זכינו להיטהר לפני שאנו עולים בקודש. לא לחינם אסור לטמא מת להיכנס לשטח הר הבית, שהרי כדי להיכנס למקום כל כך עצמתי אנו מוכרחים לטהר את עצמנו תחילה. אי אפשר לעבוד עבודת קודש בלי הכנה מוקדמת.

חשוב לשים לב לפרטים הקטנים שסובבים את עבודת הקודש שלנו. לחשוב היטב לפני כל מצווה שאנו מקיימים על המצווה עצמה, על הכוונה שלנו לעשות נחת רוח להשם יתברך ועל הרצון שלנו לקיים את המצווה, על כל הפרטים הקשורים אליה, על החיבור הרוחני שאנו יוצרים מתוך קיום המצווה וכו'. ככל שנרבה בפרטים ונקדש את עצמנו, כך לאותה מצווה תהיה משמעות הרבה יותר גדולה והיא תיקח אותנו למקומות רוחניים גבוהים ביותר.

הרבה אנשים לוקחים עליהם מצווה כלשהי ומרגישים גם לאחר זמן שחס ושלום היא לא מועילה להם. פעמים רבות אנו מרגישים שהתפילות שלנו לא נענות חס ושלום או שאנו לא מצליחים לתקשר עם השם יתברך. מרגישים שיש חסימות או מרגישים שהכול עובד בצורה טכנית ושכלית ללא רגש וחיבור. כל זה נובע מתוך הצורה שבה אנו מקיימים את המצוות ומנסים להתחבר.

אדם יכול להניח תפילין ולהרגיש חס ושלום כמו טיפש שסתם מניח קופסאות על עצמו, או שהוא יכול לקדש את עצמו ולהרגיש שהוא מתחבר לעולמות

עליונים בעזרת המצווה החשובה והעצומה הזו. אדם שיקדש את עצמו מיד ירגיש את האור העצום ויזכה לשפע גדול בזכות זה. השאלה היא לא רק אם קיימנו את המצווה, אלא איך קיימנו אותה וכמה התחברנו לקדוש ברוך הוא דרכה.

כמובן שכל מקרה צריך להיבחן לגופו, שהרי לא כל האנשים שווים וכל אדם נמצא במקום אחר. אם למשל כולם כעת יפסיקו להתפלל במניין מתוך חששות שהם אינם ראויים מספיק אז בוודאי שלא נתקדם לשום מקום. אי אפשר לצפות שכולם יהיו קדושים וטהורים ברגע ובוודאי שאי אפשר להזניח את כל המצוות שיחכו לנו עד שנטהר את עצמנו.

אבל בכל אופן אנו מוכרחים להתחיל את התהליך של הטהרה. בהחלט כדאי לחשוב על העבודה הפנימית שאנו עושים ולוודא שלא שכחנו חלקים טמאים שנאחזים בעבודת הקודש שלנו. חשוב לנסות להתרחק ככל שניתן מעבירות וחטאים ולנסות לטהר עצמנו כמה שאפשר.

השם יתברך יזכה אותנו להתעלות בעבודת הקודש הפנימית מתוך קדושה וטהרה, יטהר אותנו לעבודתו ויהיו כל מעשינו לשם שמיים, ויביא לנו אפר פרה אדומה שיטהר אותנו להיכנס לבית המקדש שיבנה ממש עכשיו אמן.